

625/1969 sulle kll

HELSINGIN KAUPUNGIN
VIRASTOT JA LAITOKSET

3

1967

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
JULKAISEMA

HELSINKI 1969

35

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkulause	III
1. Palkkalautakunnan toimisto	1
2. Kiinteistövirasto	4
3. Asuntotuotantokomitea	22
4. Asunnonjakotoimikunta	26
5. Kaupunkisuunnitteluvirasto	28
6. Metronsuunnittelutoimisto	35
7. Koulutustoimikunta	41
8. Järjestelytoimisto	44
9. Matkailutoimisto	51
10. Hankintatoimisto	54
11. Kaupunginarkisto	57
12. Tilastotoimisto	61
13. Kunnanasiamiehet	64
14. Huoltokassa	66
15. Leski- ja orpoeläkekassa	68
16. Rakennustarkastusvirasto	70
17. Ulosottovirasto	77
18. Palolaitos	83
19. Väestönsuojelutoimisto	97
20. Huoltotoimi	100
21. Lastensuojelutoimi	124
22. Oikeusaputoimisto	158
23. Kotitalouslautakunnan toimisto	161
24. Kaupunginkirjasto	163
25. Kaupunginmuseo	172
26. Kaupunginorkesteri	177
27. Nuorisotoimisto	179
28. Raittiuslautakunnan toimisto	185
29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto	189
30. Rakennusvirasto	205
31. Satamalaitos	243
32. Liikennelaitos	258
33. Puutavara- ja polttoainetoimisto	293
34. Teurastamolaitos	297
35. Elintarvikekeskus	302
36. Keskuspesula	305
37. Tietojenkäsittelykeskus	308
38. Vesilaitos	315
39. Kaasulaitos	341
40. Sähkölaitos	365
Hakemisto	390

ALKULAUSE

Helsingin kaupungin virastot ja laitokset -julkaisu v:lta 1967 on edelleen toimitettu samaan tapaan kuin kahtena edellisenä vuonna. Toimintakertomusten määrä on noussut 40:een, kun tietojenkäsittelykeskuksen toiminnastaan antama selostus on otettu mukaan tähän teokseen.

Toimitustyötä on johtanut aktuaari Marjatta Jännes.

Helsingissä syyskuun 29 p:nä 1969.

Karl-Erik Forsberg

1969

1. Palkkalautakunnan toimisto

Palkkalautakunnan alaisena toimi palkkalautakunnan toimisto toim.pääll. Erkki Salmion johdolla. Toimiston käsittelemät asiat jakaantuvat suhteellisen itsenäisesti toimiville virkasuhdeasioita, työsuhdeasioita, eläke- ja ikälisäasioita, tutkimus- ja tilastoasioita, luontoissuoritus- ja sairausvakuutusasioita, kansliatehtäviä sekä leski- ja orpoeläkekassa- asioita hoitaville toimintayksiköille.

Toimiston diaariin merkittyjen asioiden luku v. 1967 oli 2 980, joista kaupunginhallituksen lausuntopyyntöjä oli 284. Todellisuudessa asiain lukumäärä oli huomattavasti suurempi, sillä joukko kertomusvuonna käsitellyistä asioista oli merkitty diaariin jo edellisenä vuonna tai sitäkin ennen. Ikälisä- ja sairausvakuutusasioita ei merkitty diaariin. Toimiston lähettämien, diaariin vietyjen kirjeiden lukumäärä oli 745. Lautakunnan pöytäkirjain pykälälukumäärä oli 2 415 ja toimistopäällikön päätösluettelon pykäläluku 481. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli kuitenkin huomattavasti suurempi, koska samaan pykälään on sisältynyt useitten henkilöitten ikälisä- ym. asiat. Käsiteltyjen hautausavustusten määrä oli 293.

Toimisto työskenteli kertomusvuonna samoissa huoneistotiloissa kuin edellisenäkin vuonna.

Viranhaltijat. 28. pl:n sihteerin virkaan valittiin kertomusvuonna hovioik. ausk. Viljo Oksanen 1.3. alkaen yhden vuoden koeajalla. Työsopimussuhteiseksi toimistoapulaiseksi sairausvakuutusasioita varten palkattiin

toim. apul. Irja Alakoski 1.1. lukien sekä samoja asioita varten 15.3. lukien merkon. Tuula Hietala niin ikään työsopimussuhteiseksi toimistoapulaiseksi. Virka- ja työsuhdeasuntojen pisteytyksestä aiheutuvia laskenta-tehtäviä suorittamaan palkattiin toimistokoululainen Raili Varis 16.10. lukien työsopimussuhteiseksi toimistoapulaiseksi. Toimiston 7. pl:n toim.apul. Ritva Rantanen valittiin 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan ja Irmeli Riukka 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan, molemmat 1.1. alkaen. Mirja-Liisa Suninkoski nimitettiin 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan ja Marja-Terttu Anttila määrättiin viransijaisena hoitamaan 8. pl:n toimistoapulaisen virkaa 7. pl:n mukaisin palkka- eduin, kumpikin 1.1. lukien. Työsopimussuhteinen toimistoharjoittelija Merja Ciccone erosi 3.9. lukien ja uusi toimistoharjoittelija lähetti Soili Koskinen palkattiin toimiston palvelukseen 17.8. alkaen.

Toimistossa oli vakinaisia virkoja 18, tilapäisiä virkoja 2 ja työsopimussuhteisiä toimia 7.

Virkasuhdeasiat. Toimiston toimesta annettiin päivittäin jatkuvasti pitkin vuotta tulkintoja viranhaltijoita koskevista määräyksistä ja niiden sovellutuksista sekä käytiin eri virastoissa ja laitoksissa antamassa asiantuntija-apua sekä tarvittavaa informointia.

Kertomusvuonna käsiteltiin yhteensä 703 virkavapausanomusta, joista 453 koski palkattoman virkavapauden myöntämistä ja

1. Palkkalautakunnan toimisto

250 palkkaetujen myöntämisestä virkavapauden ajalta sekä 29 jatkuvan osapalkkaisen sairausloman myöntämisestä. Virkavapausanomukset koskivat monissa tapauksissa useampia henkilöitä. Palkattomia virkavapauksia myönnettiin seuraavasti:

	kpl
toisen viran hoitamista varten	321
jatkokoulutuskursseja ym. opintoja varten	78
yksityisasiota varten	25
ulkomaisia opintomatkoja varten	12
muihin tarkoituksiin	17

Palkkaetuja myönnettiin virkavapauden ajalta seuraaviin tarkoituksiin:

	kpl
osallistuminen ulkom. kongressiin tms.	46
ulkomainen opintomatka	40
täydennysoppijaksot	33
erilaiset jatko- ym. kurssit	19
kotimaiset opintopäivät ja kurssit	19
» kongressit ym.	6
osallistuminen urheilukilpailuihin	32
käräjien seuraaminen tai toimittaminen	2
muut	13

Palkkalautakunnan myöntämien yli 12 kuukautta jatkuvien osapalkkaisten sairauslomien pituus vaihteli 12 päivästä 6 kuukautteen keskimääräisen pituuden ollessa n. kaksi ja puoli kuukautta.

Työsuhteasiat. Kertomusvuonna neuvoteltiin ja sovittiin seuraavista työehtosopimuksista:

Kaupungin ja

Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestön kesken tehty tuntipalkkaisia työntekijöitä koskeva työehtosopimus allekirjoituspöytäkirjoineen ja palkkahinnoitteluneen, allekirjoitettu 9.3.,

Helsingin kaupungin maataloustyöntekijäin ammattiosaston kesken tehty maataloustyöntekijäin työehtosopimus allekirjoituspöytäkirjoineen, allekirjoitettu 12.5.,

Helsingin Kunnallisvirkamiehet ja -toimihenkilöt -yhdistyksen ja Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestön kesken tehty toimihenkilöiden työehtosopimus allekirjoituspöytäkirjoineen, allekirjoitettu 8.6.,

Suomen Laivanpäällystöliiton kesken tehty s/s Otson ja m/s Turson kansipäällystön työehtosopimus, allekirjoitettu 25.8.,

Suomen Konepäällystöliiton kesken tehdyt s/s Otson ja m/s Turson konepäällystön sekä m/s Korkeasaaren ja hinaajien H-3:n ja H-4:n konepäällystön työehtosopimukset, allekirjoitettu 11.7., sekä

Suomen Merimies-Unionin kesken tehty satamajäänmurtajain väen työehtosopimus, allekirjoitettu 11.7.

Toimihenkilöiden työehtosopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin 5.12.1966 ja yksimieliseen lopputulokseen päästiin 17.4.1967.

Viranhaltijain, toimihenkilöiden ja työntekijäin palkkaus- ja muita palvelusehtoja koskevia neuvotteluja käytiin yht. 88, työehtosopimuksia koskevia neuvotteluja 79 ja muita neuvotteluja 21, eli kaikkiaan 188 neuvottelua, joista pidettiin pöytäkirjaa. Lisäksi oli suuri määrä muita neuvotteluja.

Toimisto on kertomusvuoden aikana lähettänyt virastoille ja laitoksille useita työehtosopimusten tulkintaa koskevia kiertokirjeitä.

Eläke- ja ikälisäasiat. Kertomusvuonna myönnettiin eläkkeitä 560. Hylättyjä eläkeanomuksia oli 8. Myönnettyjä leskieläkkeitä oli 116 ja kasvatusapuja 16. Ylimääräisiä eläkkeitä myönnettiin 4 ja niitä koskevia anomuksia hylättiin 9. Eläkevalituksia oli 18.

Kertomusvuonna myönnettiin ikälisiä 3 443 ja hylättiin 15 anomusta.

Palvelusaika-anomuksia käsiteltiin 52, joista 36 tapauksessa päätös oli myönteinen. Virkasäännön 22 §:n 3 mom:n johdosta tehtyjä anomuksia hyväksyttiin 35.

Sairausvakuutusasiat. Toimistossa käsiteltiin kertomusvuonna päivärahaanomuksia

7 174 ja jatkopäiväraahakemuksia 4 039. Äitiysraahakemuksia oli 556 ja jatkohakemuksia 1 295. Sairausvakuutustoimikunta hylkäsi 532 anomusta, joiden johdosta tehtiin 127 valitusta. Sairausvakuutustoimistoilta saatiin kertomusvuonna päivärahoina ja äitiysrahoina yht. 2 957 461 mk. Vastaavasti kaupunki suoritti sairausvakuutusmaksuina n. 4 500 000 mk.

Luontoisetuasiat. Luontoisetuasioita koskevia anomuksia ja esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 200, joista hylättiin 6. Näistä asioista oli asuntoasioita 120, puhelinasioita 69 ja muita 11. Luontoisetuasioista tehdyt esitykset koskivat eräissä tapauksissa lukuisia henkilöitä.

Sairaussijaismäärärahat. Sairaussijaismäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 141, jotka kaikki hyväksyttiin, vastaten 677 228 mk.

Toimistopäällikön päätösluettelolla myön-

nettiin konekirjoitus- ym. lisiä 91, eli yhteensä 54 054 mk kertomusvuoden aikana.

Viransijaisuusmäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin 90, vastaten kertomusvuonna 46 218 mk. Toimistossa käsiteltiin myös ikälisien maksamista varten tehtyjä lisämäärärahaesityksiä 19, vastaten 137 316 mk. Virkakortistoon merkittiin perustettuja virkoja 397 ja kortistosta poistettiin lakkautettuja virkoja 149. Kertomusvuonna myönnettujen hautausavustusten määrä oli 282 938 mk.

Urakkaneuvottelukunta. Urakkaneuvottelukunta, jonka kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna, kokoontui 7 kertaa. Kertomusvuonna urakkaneuvottelukunta käsiteli työntekijäin työsuhteeseen kuuluvista kysymyksistä annettavia menettelytapa- ja toimintaohjeita sekä työnluokituksen käyntiin saattamiseen liittyviä kysymyksiä.

2. Kiinteistövirasto

Kiinteistövirasto toimi kiinteistölautakunnan alaisena. Viraston päällikkönä oli varat. Pentti Lehto.

Kiinteistövirasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoon.

Viraston diaariin v. 1967 merkittyjen asioiden luku oli 3 656. Näistä oli virastopäällikön asioita 288, kansliaosaston 698, tonttiosaston 1 875, maatalousosaston 55, metsäosaston 29, kaupunkimittausosaston 289 ja talo-osaston 422. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 234. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 201 ja kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku 142.

Viranhaltijat. Avoinna olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat viranhaltijat:

tonttiosastoon: 27. pl:n lainoppineen avustajan virkaan John Jansson 1.5. alkaen;

kaupunkimittausosastoon: 33. pl:n kaupungeodeetin virkaan Erkki Heikkinen 1.11. sekä 26. pl:n insinööriin virkaan Väinö Meuronen 1.4. alkaen;

maatalousosastoon: 16. pl:n maataloustyönjohtajan virkaan Reima Markula 1.11. alkaen;

talo-osastoon: 25. pl:n rakennusmestarin virkaan Kalervo Alvesalo sekä 23. pl:n alueisännöitsijän virkaan Olavi Vesanto, molemmat 16.10. alkaen, 20. pl:n apulaisisännöitsijän virkaan Simo Syrjänen 1.7. ja 8. pl:n toi-

mistoapulaisen virkaan Liisa Hilpi 1.1.1967 alkaen.

Kiinteistöviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat henkilöt: tonttiosastosta: lainoppinut avustaja Simo Somiska 31.3. lukien; kaupunkimittausosastosta: kaup.geod. Lauri Kärkkäinen 31.10. lukien; maatalousosastosta: maatal.työnjoht. Nils Zachrisson 31.10. lukien; metsäosastosta: metsätyönjoht. Raimo Lindén 31.10. lukien ja talo-osastosta: alueisännöits. Väinö Ahde 7.10., apulaisisännöits. Lauri Taskinen 15.2. sekä toimistonhoit. Simo Saarikoski 31.12. lukien.

Toimipaikat. Geoteknillinen toimisto muutti talossa Katariinankatu 3 sijaitsevasta huoneistosta 15.8. taloon Yrjönkatu 21:ssä. Kiinteistöviraston muut osastot toimivat samoissa paikoissa kuin edellisenäkin vuonna.

Kansliaosasto

Osaston tehtävät olivat kertomusvuonna samat kuin aikaisemminkin.

Osastossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana 109 kauppa- ja vaihtokirjaa, 196 maanvuokrasopimusta ja 292 niihin tehtyä muutosta, 17 huoneenvuokrasopimusta, 29 lainasopimusta, 113 muuta sopimusta, 73 vuokraoikeuden siirtoa sekä 407 lainhuudatus- ja kiinnitysasiaa. Asiakkaille annettiin 374 hallinto-oikeustodistusta ja 135 vuokrasopimus-

jäljennöstä. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 229 tapauksessa.

Kertomusvuonna lähetettiin 646 kirjettä.

Kansliaosaston yhteydessä toimivaan kiinteistöluetteloon tehtiin seuraavat kaupungin kiinteää käyttöomaisuutta koskevat, kirjanpidolliset sekä niihin välittömästi liittyvät kartastolliset muutokset: ostoja kaupungin alueella 56 ja ulkokuntien alueella 7, vaihtoja vastaavasti 13 ja 1 sekä myyntejä 18 ja 1. Kaupungin omistama maa-alue lisääntyi täten 101.6 ha ja vesialue 56.2 ha kaupunkialueella sekä ulkokuntien alueella vastaavasti 374.2 ha ja 2.6 ha. Maa-alueen vähennys kaupunkialueella oli 4.3 ha ja ulkokuntien alueella 45.2 ha. Tonttien vuokrauksia merkittiin 167 ja vuokra-ajan pidennyksiä 30, varauksia 27 ja ryhmäsiirtoja 185, 32 rakennuslain mukaista korvausta ja 254 yleisten alueiden mittausta.

Rakennuksia siirtyi kaupungin omistukseen joko ostojen, vaihtojen tai luovutusten yhteydessä 65 ja vastaavasti puretuiksi ilmoitettiin 82 rakennusta tai rakennelmaa. Kaupungin suorittamia rakennuskustannuksia rakennusviraston talorakennusosasto ilmoitti kiinteistöluettelolle tilinpäätöstä varten 74 mmk:n arvosta, katurakennusosaston vastaava ilmoitus nousi 11.5 mmk:aan. Lisäksi kirjattiin kunkin hallintokunnan itsensä ilmoittamat perusparannusluontoiset omiin kiinteistöihin kohdistuneet kustannukset.

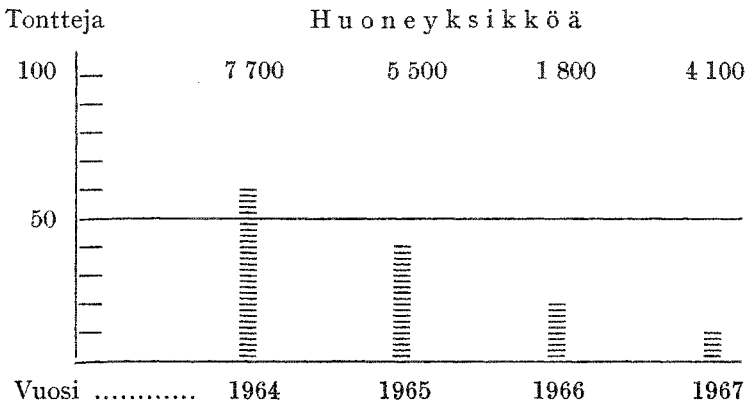
Kantaomaisuuden tilinpäätöstä varten jä-

tettiin rahatoimistolle ilmoitukset eri hallintokuntien omaisuuden arvoissa ja ryhmityksessä tapahtuneista muutoksista. V:n 1968 talousarviota varten laskettiin eri hallintokuntien kiinteän käyttöomaisuuden korot ja vuosipoistot. Lisäksi toimitettiin erilaisia tilastoja ja yhteenvetoja kaupunginhallitukselle, kiinteistölautakunnalle, tilastotoimistolle ym. Omaan diaariin merkittiin 880 kirjelmää.

Kiinteistöluettelon toiminnan rationalisointiin tähtäävää tutkimustyötä suoritettiin järjestelytoimiston myötävaikutuksella. Lähimpänä tavoitteena oli kortiston nykyaikaistaminen ja siihen liittyvä tietojen nopea saanti eri tarkoituksia varten.

Tonttiosasto

Tonttien luovutus. Kaupungin omistamien alueiden tultua rakennetuiksi on asuntotontteja luovutettu rakennettaviksi ainoastaan seitsemän. Rakennusoikeudeltaan mainitut tontit, joista useimmat luovutettiin kaupungin omaan asuntotuotantoon, edustivat kuitenkin yli 4 000 huoneyksikköä. Luovutetut tontit sijaitsivat Jakomäessä ja Kontulassa. Oheisesta piirroksesta ilmenevät myös edellisinä vuosina vuokrattujen tonttien lukumäärät ja rakennusoikeudet. Asuntotontteja varattiin ainoastaan kaupungin omaa rakennustoimintaa varten.

2. Kiinteistövirasto

Muita tontteja ja alueita esitettiin luovutettavaksi seuraavasti (suluissa edellisen vuoden luvut):

Teollisuus- ja pienteollisuustontit.. ¹⁾ 66	(27)
Liiketontit	1 (4)
Autopaikoitustontit	8 (3)
Huolto- ja jakeluasematontit	2 (1)
Koulutontit	2 (2)
Opiskelija-asuntolatontit	— (2)

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Kaupungille esitettiin hankittavaksi 46 (58) tilaa sekä 50 (36) määrääalaa. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä tehtiin esitys 20:n (19) vuokra-alueella sijaitsevan rakennuksen ostamisesta kaupungille. Esitettiin suoritettavaksi 11 (20) aluevaihtoa. Hylättyjen myyntitarjousten lukumäärä oli 43.

Muita asioita. Vuokraoikeuksia ehdotettiin jatkettavaksi 39:n (38) ja irtisanottavaksi 51 (38) tontin ja alueen osalta. Luvan myöntämisiä esitettiin 193 (238), joista suurin osa koski kaupungin omistaman maan käyttämistä erilaisiin tarkoituksiin, kuten kilpailujen, ulkoilmatilaisuuksien, näyttelyjen järjestämiseen jne.

Pienteollisuuden kohdalla oli kertomusvuonna erityisen selvästi havaittavissa rahamarkkinoiden kireys. Koska luotonsaantimahdollisuudet olivat heikot, joutui 56 pienyrittäjää eli 70 % niistä, joille oli kertomusvuonna tai sitä edellisenä vuonna vuokrattu tontti, luopumaan rakentamisesta. Osasyynä oli lisäksi se, että ko. tontit olivat heikkopohjaisia, mikä olisi nostanut rakennuskustannuksia. Luopumisista johtuen jäi kertomusvuonna vuokraamatta n. 50 luovutuskelpoista tonttia. Kysyntä kuitenkin jatkui, joten varsinaista tonttireserviä ei muodostunut. Uudenpellon, Mäkelän ja Vallilan metsän lopetettavilla varastoalueilla oli edelleen n. 100 pienyrittäjää, joille mm. olisi pyrittävä osoittamaan uudet tontit.

Kolmivuotiskatselmuksissa tarkastettiin n. 1 200 kohdetta. Lisäksi suoritettiin rakennus- ja aitaamisvelvollisuuden täyttämisen valvontaa sekä valvottiin asuntotonteilla olevien rakennusten osakkaiden asumista huoneistoissaan. Kaupungin omistamia rakentamattomia tontteja ja alueita siistittiin. Mainittakoon, että tonttiosaston toimesta viettiin Tattarisuon varastoalueelle 197 (225) romuautoa, joista 79 (47) lunastettiin takaisin. Esitettiin myönnettäväksi erilaisia lykkäyksiä, jotka koskivat vuokrasopimuksen allekirjoittamisajan pidennystä sekä maksunlykkäyksiä ym. Kunnallisteknillisiä töitä varten tarvittavia työluopia ja haltuunottoilupia hankittiin yhteensä 389 (390). Katualueiden haltuunottamisesta lähetettiin maanomistajille 3 (10) rakennusasetuksen 92 §:n mukaista ilmoitusta. Rakennuslain 74 §:n 1 momentin mukaisia korvauksia suoritettiin yht. 226 (164) maanomistajalle ja saman lain 71 §:n 2 mom:n mukaisia korvauksia 20 (21) maanomistajalle. Kaupunginhallitukselle toimitettiin lausuntoja jätevesien johtamisesta 71 (79), vesi- ja viemärijohtojen rakentamisesta kaupungin maalla 32 (50) sekä tiekuntia koskevistä asioista 8 (15). Haltuunotto- ja työilupien saamiseksi lähetettiin 305 (356) kirjettä, ja 88 (27) kadun ja yleisen alueen mitaukset pantiin vireille.

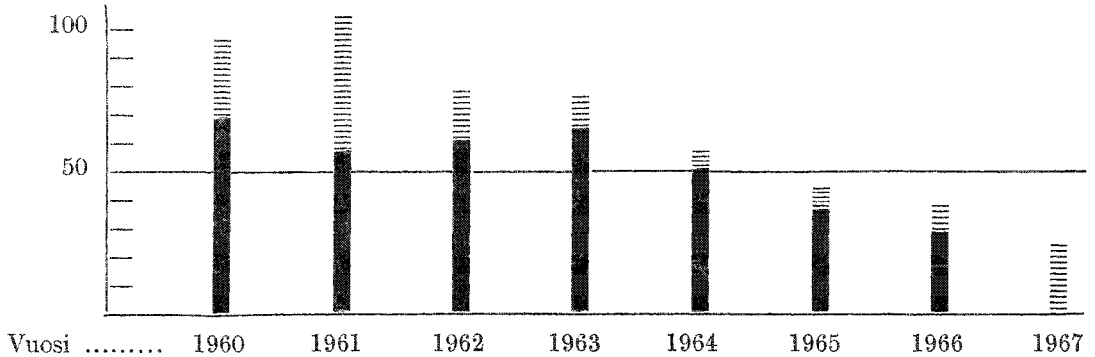
Tonttiosaston päällikön päätösluettelossa hyväksyttiin 22 (29) muutospöytäkirjasta, vuokrattiin 36 (44) tilapäisvarastoaluetta ja irtisanottiin 18 (15) mainittujen alueiden vuokraoikeuksia. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 59 (65). Juhannuskokkojen polttamiseen ja ilotulitusten järjestämiseen myönnettiin 19 (22) lupaa.

Omakotitoimisto. Edellisenä vuonna jätettyjen hakemusten perusteella asuntohallitus myönsi 29 uutta omakotilainaa, joiden lainoitus pantiin alulle. Uusia laina-anomuksia vastaanotettiin, tarkastettiin ja toimitettiin asuntohallitukselle kaikkiaan 28. Määrässä on havaittavissa jatkuvaa alenemista, kuten oheisesta kuviosta ilmenee.

¹⁾ Näistä n. puolet peruutettiin.

Pilari ilmaisee kunakin vuonna asuntohallitukselle (Aravalle) toimitettujen laina-anomusten määrän ja pilarin tummennettu osanäistä hyväksytyt laina-anomukset.

musten määrän ja pilarin tummennettu osanäistä hyväksytyt laina-anomukset.

Vuoden aikana suoritettiin 350 (375) rekisteröityä tarkastusta, joista suurin osa koski lainoitettujen rakennusten arviointeja. Käsiteltiin ja toimitettiin asuntohallitukselle lisälaina-anomuksia, muutospirustuksia sekä lainansiirtoanomuksia sekä tammi- ja heinäkuussa ilmoitukset rakenteilla olevien rakennusten rakennusvaiheista. Valvottiin omakotialueita, mikä tapahtui osittain kolmivuotiskatselmusten yhteydessä. Edellisen vuoden rakennuksista laadittiin tilasto sekä annettiin erilaista neuvontaa. Lisäksi suoritettiin kaikkiaan 192 arviointia myyntitarjousten ja lunastusten yhteydessä myytävistä rakennuksista ja teknillisistä laitteista.

Siirtolapuutarhatoimisto. Toimiston henkilökunta harjoitti puutarhaneuvontaa ja kursitoimintaa siirtolapuutarhoissa ja omakotialueilla. Siirtolapuutarhoissa hoidettiin yleiset istutukset, tiet ja kentät sekä valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Toimistossa laadittiin seitsemän istutussuunnitelmaa asuntotuotantotoimiston toimesta rakennettujen talojen pihamaita varten. Suunnitelmista kertyi tuloja 2 100 mk. Siirtolapuutarhamajojen piirustuksista perittiin 36 mk. Puutarhapalstojen vuokrat tuottivat n. 160 000 mk ja viljelyspalstojen vuokrat n. 16 000 mk. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 178. Kesäkauden aikana puutarhoissa oli

14 työntekijää, joille maksetut palkat olivat yht. 43 496 mk. Salaojien, salaojakaivojen ja vesijohtoverkoston korjaustöitä suoritettiin laskutustöinä. Kahdessa siirtolapuutarhassa uusittiin teiden nimikilvet ja kahteen puutarhaan hankittiin uudet keinut. Siirtolapuutarhoissa vietti kesää n. 3 500 lasta, joten kentät niillä olevine rakenteineen olivat runsaassa käytössä. Vuoden lopussa päättyivät kaikkien siirtolapuutarhapalstojen vuokrasopimukset. Näiden mukaan entisillä vuokraajilla oli vuokra-ajan päättyessä etuoikeus saada palstat uudelleen vuokralle kaupungin määräämin ehdoin. Uusiin vuokrasopimuksiin, jotka tehtiin yleensä yhdeksäksi vuodeksi, tehtiin joitakin muutoksia, jotka koskivat palstojen viljelyksiä ja jätteiden käsittelyä. Entiset vuokraajat olivat yleensä halukkaita uusimaan sopimuksensa.

Yhteenveto tuloista ja menoista:

Tulot	mk
Tonttien ja alueiden vuokrat ...	14 829 070
Siirtolapuutarhojen maanvuokrat ym. tulot	177 646
Menot tonttiosaston tileiltä olivat yhteensä	859 754

2. Kiinteistövirasto

Maatalousosasto

Henkilökunta. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä maatalousosastolla oli vuoden lopussa 8. Lisäksi osaston palveluksessa oli 2 kuukausipalkkaista apulaisyönjohtajaa sekä maatilatalouden yleisissä töissä tuntipalkalla olevia maataloustyöntekijöitä. Näiden lukumäärä vaihteli vuoden ajoista riippuen 13—54 henkilöön.

Toiminta ja maa-alueiden määrä. Kertomusvuonna maatalousosasto on sille kuuluvien tehtävien mukaisesti hoitanut kiinteistölautakunnan alaisten maatilojen ja muiden viljelysalueiden maatalouden.

Kiinteistölautakunnalle esiteltiin 33 asiaa ja maatalous- ja metsäjaostolle 24 asiaa. Toimistotehtävissä tapahtui muutosta edellisiin vuosiin verrattuna sikäli, että maatalouskirjanpidon hoito kaupunginhallituksen 20.4. tekemän päätöksen mukaisesti siirrettiin 1.6. lukien rahatoimistolta maatalousosaston hoidettavaksi.

Kertomusvuonna oli osaston hoidossa ja valvonnassa maa-alueita kaikkiaan 1 310 ha. Määrä on 1.6 % pienempi kuin kahtena edellisenä vuotena.

Maatilat. Omassa viljelyksessä oli kaikkiaan 768 ha peltoa, mikä jakaantui kaupungin alueella sijaitsevien Fallkullan, Haltialan, Pukinmäen ja Tuomarinkylän tilojen kesken. Pinta-alan vähennys edelliseen vuoteen verrattuna oli 9 %.

Vuoden aikana suoritettiin seuraavat toimenpiteet maataloustoiminnan kannattavuuden parantamiseksi: kotieläintalous lopetettiin lypsykarjan ja hevosten samoin kuin sikojenkin osalta kokonaan; peltoviljelyssä luovuttiin paljon ihmistyötä vaativista tuo-

tantoaloista, kuten perunan ja juurikasvien viljelystä ja siirryttiin entistä laajempaan viljanviljelyyn samalla kun viljelyteknillisiä toimenpiteitä tehostettiin mm. ottamalla käyttöön uusia tehokkaita koneita.

Kokonaispeltoalan käyttö v. 1967 ja 1966 oli seuraava:

	1967 ha	1966 ha
Leipävilja	377	344
Ruis	41	35
Syysvehnä	91	83
Kevätvehnä	245	226
Muu viljely	333	414
Ohra	77	109
Kaura	114	146
Heinä	142	142
Muut viljelyskasvit	—	17
Peltolaidun	17	23
Kesanto	41	63
Yhteensä oma viljely	768	844

Kertomusvuonna oli rukiin ja vehnän viljelyala 49 % peltoalasta vastaavan luvun oltua 41 % v. 1966. Rehuviljan osuus oli supistunut edelliseen vuoteen verrattuna.

Talvikausi 1966/67 oli syysviljojen oraitten talvehtimiselle poikkeuksellisen suotuisa. Vahingollisia tekijöitä, kuten talvituhosienet, rouse, seisova vesi, suuret säävaihtelut tms., ei esiintynyt juuri lainkaan. Kevään ja alkukesän sääsuhteet olivat edulliset myös kevätiljoille, kuten ne olivat syysviljoillekin. Myöhemmin vallinnut ankara poutakausi tosin paikoitellen haittasi kevätiljakasvustoja. Korjuuajan sääsuhteet olivat yleisesti suotuisat.

Satomäärät olivat:

	Kokonaissato		Keskim. 1962—1966	Hehtaarisato		Keskim. 1962—1966
	1967	1966		1967	1966	
Ruis	101.8	52.9	97.9	2 513	1 525	2 234
Syysvehnä	376.7	175.0	199.3	4 128	2 102	2 356
Kevätvehnä	667.5	415.7	437.1	2 722	1 839	1 667
Leipävilja yhteensä	1 146.0	643.6	734.3	—	—	—
Ohra	202.7	252.6	258.5	2 629	2 314	2 317
Kaura	284.3	316.1	313.9	2 500	2 167	2 038
Viljasato kaikkiaan	1 633.0	1 212.3	1 306.7	—	—	—
Peltoheinä	456.7	419.0	574.5	3 247	3 407	4 078

Keskimääräiset hehtaarisadot olivat kertomusvuonna kaikkien viljalajien osalta korkeammat kuin v. 1966 ja keskimäärin v. 1962—1966. Saatu sato oli laadullisesti kauttaaltaan hyvää, mistä johtuen jäteviljan määrä jäi vähäiseksi.

Siemenviljan sopimusviljelykset edustivat 49.7 % kevätilja-alueiden pinta-alasta. Siemenkauppaa varten kunnostetusta viljasadosta tarkastutettiin valtion siementarkastuslaitoksessa yht. 78 näytettä. Kauppa-, laatu- tai valiosiemenenä myytiin ruista ja syysvehnää yhteensä 138 tn, kevävehnää 164 tn, ohraa 82 tn ja kauraa 226 tn eli kaikkiaan 610 tn viljaa.

Salaojitukset käsittävät yhteensä 14 ha peltoa. Vuoden lopussa oli salaojitettujen alueiden määrä kaikkiaan 480 ha. Viemäreiden ja valtaojien perkaus- ja kaivutöitä suoritettiin konetyönä pohjoisissa kaupunginosissa yht. 5 900 m:n pituudelta.

Kertomusvuoden aikana korjattiin ja uusittiin pihavalaistusta maatalojen talouskeskuksissa. Maatalojen toimesta purettiin useita vanhoja latoja tai muita talusrakennuksia.

Tilojen sivuansiotöistä voidaan mainita lumen auraustyöt.

Entisiltä peltomailta rakennustoiminnan vuoksi v. 1967 poistetun mullan määrä oli arviolta 42 000 m³. Multa luovutettiin raken-

nusvirastolle pääasiassa puisto-osaston käyttöön.

Vuokratalous. Vuokralle annettujen pelto-alueiden määrä oli kaikkiaan 542 ha vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 487. Kertomusvuonna olivat Talosaaren pellot uusina alueina vuokraviljelyksessä. Vuokra- maista oli kaupungin hallinnollisella alueella 354 ha ja ulkokuntien alueilla 188 ha. Vuokrasopimusten luku kertomusvuoden lopussa oli 50 ja niihin sisältyvien alueiden määrä yhteensä 528 ha. Kuudessa tapauksessa sopimukseen sisältyi asuin- ja talusrakennusten käyttöoikeus. Tilapäisesti viljelyskaudeksi 1967 vuokrattujen peltoalueiden yhteispinta-ala oli 14 ha. Tilapäisvuokrauksiin kuului palstojen vuokraus mm. tilojen henkilökunnalle.

Vuokratilojen rakennusten lisäksi oli osaston hoidossa kertomusvuonna 34 asuinrakennusta tarpeellisine ulkorakennuksineen huoneistojen luvun ollessa yhteensä 82. Huomat- tavin pääomavaroilta suoritettu asuinrakennusten korjaustyö koski Fallkullan päärakennusta, jossa keskuslämmitys muutettiin öljylämmitteiseksi ja jossa suoritettiin erinäisiä muita perusparannustöitä. Vuosikorjausmäärärahoja käyttäen tehtiin työsuhteasunnoissa tarpeellisia korjaustöitä.

Yhteenveto tuloista ja menoista. Kertomus-

2. Kiinteistövirasto

vuoden talousarviossa oli maatalousosaston varsinaisiin menoihin merkitty 1 314 765 mk. Lisämäärärahoja myönnettiin 11 460 mk. Määrärahoja käytettiin 1 046 228 mk, joten säästöksi jäi 279 997 mk. Varsinaisiin menoihin kiinteistöviraston osastojen yhteisiä menoja varten oli maatalousosaston vastattaville tileille merkitty 37 500 mk. Näistä määrärahoista käytettiin erinäisten kaupungin alueella olevien teiden kunnossapitooon 4 122 mk sekä erinäisten kaupungin alueella olevien isännättömien valtaojien perkaukseen 3 331 mk eli yht. 7 453 mk. Pääomamenot olivat tilien mukaan seuraavat: salaojitusyöt 7 595 mk, käyttökaluston hankinta 13 139 mk ja Fallkullan päärakennuksen korjaustyöt 58 132 mk eli yht. 78 866 mk.

Tuloja oli talousarvioon merkitty 1 193 000 mk. Tilien mukaan tuloja kertyi peltoviljelyksestä 1 127 632 mk, karjataloudesta 183 906 mk, maiden vuokrista 67 315 mk, rakennusten vuokrista 79 399 mk ja sekalaisia tuloja 210 196 mk eli yht. 1 668 448 mk.

Maatalousosaston tulojen ja menojen erotuksena muodostui ylijäämää 622 220 mk (ed. v. 138 864 mk).

Metsäosasto

Metsien moninaiskäyttö. Ulkomailta meille tullut käsite, metsien moninaiskäyttö, on parina viime vuotena ollut yleisen kiinnostuksen kohteena. Kiinnitetään huomiota siihen, että meilläkin metsillä on tärkeitä käyttömuotoja metsätaloudellisen käytön lisäksi ja että tulevaisuudessa nämä muut käyttömuodot tulevat yhä tärkeämmiksi. Metsien käsittelyssä tulisi ottaa huomioon nämä muutkin käyttömuodot.

Kaupungin omistamien metsien osalta on metsäosaston perustaminen v. 1944 tässä suhteessa ollut käännteentekevä. Osasto lienee perustettu metsien taloudellisen käytön tehostamiseksi. Tämän tavoitteen saavuttamisen lisäksi jo alusta alkaen tärkeänä pyrki-

myksenä oli käsitellä metsiä ja muuta puustoa niin, että niiden merkitys kaupunkilaisten viihtyisyydelle kasvaisi.

Nykyisin metsien monipuolisen käytön ja siinä mm. maisemanhoidollisten tavoitteiden ja metsien viihtyisyyden huomioonoton katsotaan jo kuuluvan varsin huomattavalle osalle metsänomistajista ja koskevan laajoja, eri osissa maata olevia metsäalueita. Helsingin osalta kaupunkilaisten viihtyisyyteen vaikuttavat päämäärät ovat menneet metsätaloudellisten edelle.

Metsäalueiden määrä. Useiden tärkeiden kunnallisten tehtäviensä suorittamista varten Helsingin kaupungille on tarpeellista omistaa maata. Pitkäaikainen kokemus on osoittanut, että kaupungille on edullista pyrkiä ostamaan maata jo ennen kuin alue on joutunut voimaperäisen maankäytön piiriin. V:n 1968—1977 taloussuunnitelmassa on esitetty, että kaupungin tulisi hankkia vuosittain n. 700 ha maata.

Toisen maailmansodan jälkeen merkittävä maanhankinta alkoi vasta v. 1961. Vuosina 1964—1967 maanhankinta on jälleen ollut suhteellisen vähäistä, 400—550 ha vuodessa.

Huomattavin metsämaiden osto kertomusvuoden aikana oli kahden, yhteensä n. 255 ha:n metsäalueen osto Punion tilasta. Lisäksi ostettiin kolme 30—40 ha:n maa-alueita.

Metsäosaston hoidossa olevien metsämaiden määrä on nyt n. 7 800 ha. Tästä valtaosa on helsinkiläisten ulkoilualueina. Osa on rakennettujen alueiden välittömässä läheisyydessä olevia puistoja ja vapaa-alueita, osa on varattu erikoistarkoituksiin, kuten hiekan ottoa varten ja osa maareservin tulevia tarpeita varten.

Taloudellisia näkökohtia. Helsingissä on metsätöihin saatavissa vain niukalti ammattitaitoista työvoimaa. Kertomusvuoden aikana nämä hankaludet olivat tavallista pienemmät. Metsätyövoiman palkkaus seurasi yleistä palkkakehitystä. Poikkeuksellisen kovana ja vaikeissa olosuhteissa suoritetta-

vana työnä metsätyöt Helsingin olosuhteissa tyydyttävät vain harvoja työntekijöitä.

Puutavaran hinnat olivat kertomusvuoden aikana suhteellisen alhaiset. Myös v:n 1966 hinnat olivat edellisten vuosien hintoja alemmat. Alhaisten hintojen vuoksi metsäsasto rajoitti sellaisten metsätaloudellisten hakkuiden suoritusta, jotka eivät olleet kiireellisiä. Kaupungin rakentamisen ja metsänhoitotöiden edellyttämät hakkuut kuitenkin jatkuivat. Hankintapuiden määrä jäi n. kolmannesta pienemmäksi kuin muutamana edellisenä vuotena. Järeän puun hankintana luovutettu määrä ei ollut puoltakaan kahden edellisen vuoden määrästä. Pystykauppojen perusteella luovutettujen puutavaroiden määrä jäi murto-osaan muutaman edellisen vuoden luovutusmäärästä.

Melkein kaikki havutukit myytiin Riihimäen Saha Oy:lle, paperipuut pääasiassa Ahlström Oy:lle ja halot pääasiassa kaupungin puutavara- ja polttoainetoimistolle.

Muutamasta viime vuodesta poiketen metsäsaston hoidossa olevista kaupungin omistamista sorakuopista ei luovutettu soraa tai hiekkaa kaupungin käyttöön kuin nimeksi. Tämäkin voi osittain johtua rakennustoiminnan lamakaudesta. Sellaisena aikana kaupungin työmaille tarvittava sora ja hiekka on saatavissa työmaalle tuotuna edullisemmin kuin kiihkeän rakentamisen kausina. Tällöin kaupungilla ehkä ei ole etua omien sorakuoppien käytöstä.

Kehittämisen tarve. Useastakin syystä kaupunkilaisten viheralueiden tarve on nopeasti kasvanut ja eräissä suhteissa muuttanut luonnettaan. Tämän työpiirin kentällä suoritettavat toteutustehtävät kuuluvat nyt lähinnä seuraaville kaupungin elimille: rakennusviraston puisto-osasto, urheilu- ja ulkoiluviraston ulkoiluosasto, kiinteistöviraston metsäsasto ja eräiltä osin myös maatalousosasto. Nopeasti ja monipuolisena kehittynyt tarve on vaatinut kehittämään uusia elimiä ja osittain muuttanut niiden tehtäviä. Kehityksen jatkuminen ja tehtävien kasvaminen tällä

alalla näyttävät ilmeiseltä. Huomio kiintyy kuitenkin näiden tehtävien hoidon hajanaisuuteen. Töiden onnistumisen yhtenä olennaisena edellytyksenä on eri virastoihin kuuluvien »viherosastojen» kiinteä ja tuloksellinen yhteistoiminta. Yhteistoiminta on nyt ollut hyvä.

Kuten jo mainittiin, luonnon ja maiseman hoitotehtävät ovat osittain muuttaneet metsäsaston toimintaa. Metsätalous muodostaa vain osan työkentästä. Kaupunkilaisten toivomukset viheralueiden siisteyden ja maisemien hoidon osalta ovat jo saaneet kiinteämpiäkin muotoja ja johtaneet näitä asioita koskeviin tutkimuksiin ja kaupunginhallituksen antamiin tehtäviin.

Näiden tehtävien suorittamiseksi metsäsaston on kiinnitettävä erikoista huomiota lumettomana vuodenaikana suoritettavaan raivauksiin, perkauksiin ja siivouksiin. Ennen käytetyn talvisen kausityövoiman sijasta tarvitaan ympärivuotista ammattityövoimaa ja kesällä aputyövoimaa, joka voi olla ammattitaidotontakin.

Talvikausina liikkuvan hakkuutyövoiman ja hevosten miltei hävittyä Helsingin alueelta joudutaan kehittämään koneiden käyttöä, hankkimaan asuntoja vakinaiselle työvoimalle sekä käyttämään asuntovaunuja erillisten, asunnoista kauempana olevien työmaiden työvoiman majoittamiseen.

Nykyisen Leppävaaran työkeskuksen sijalle rakennettavan uuden työkeskuksen tarve on muodostunut ajankohtaiseksi. Osaston toimintakyky eräiden tehtävien osalta uhkaa muodostua vaillinaiseksi, ellei suunnitelma toteudu kymmenvuotissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla.

Tilastotietoja. Seuraavassa esitettävät luvut koskevat kaupungin omistamia metsiä Tervalammen työlaitoksen n. 552 ha lukuun ottamatta. Nämäkin metsät ovat olleet metsäsaston hoidossa, mutta laitos suorittaa itse hakkuut ja saa tulot metsästä.

Vuoden 1967 aikana on kaupungin metsistä luovutettu metsäsaston hakkuuttamina

2. Kiinteistövirasto

(hankintana) eri puutavaralajeja seuraavasta asetelmasta ilmenevät määrät (vertailun

vuoksi on merkitty vastaavat luvut myös kahdelta edelliseltä vuodelta):

	1967	1966	1965
Havutukkeja	46 140 j ³	80 490 j ³	110 710 j ³
Koivutukkeja	1 390 »	1 500 »	2 840 »
Paaluja	80 kpl	6 760 kpl	1 950 kpl
Tukipuita ym.	600 »	1 740 »	1 440 »
Paperipuita	6 560 m ³	7 880 m ³	9 000 m ³
Halkoja	4 770 »	5 730 »	7 060 »

Vuosina 1965 ja 1966 tukkien, paalujen ja paperipuiden luovutusmäärät olivat suuremmat kuin aikaisemmin, luovutettujen halkojen määrä sen sijaan oli pienempi. Edellä esitetyistä syistä luovutusmäärät kertomusvuonna ovat olleet entisiä määriä olennaisesti pienemmät. Hoitohakkuissa saatavien halkojen ja paperipuiden osalta vähennys on selvä, mutta ei romahdusmainen. Kuutioyksikköä kohden eniten puhdasta tuloa antavan järeän puun osalta luovutusmäärien supistuminen on suurin.

Markkinatilanteesta johtuen hakkuut ulko-

tiloilla supistuivat varsin vähiin. Tähän liittyen pystykauppojen perusteella luovutettiin vain melko vähäiset puumäärät. V. 1965 ja 1966 vastaavat luovutukset olivat poikkeuksellisen suuret. Kertomusvuonna luovutettiin pystykaupoin seuraavat puutavaramäärät: havutukkeja 7 400 (ed. v. 25 580) j³, peitepölkkyjä ym. 270 (383) kpl, paperipuuta 260 (3 270) pm³ ja halkoja 140 (5 032) pm³.

Metsäosaston tulot ja menot kertomusvuoden aikana ja vastaavat luvut kahdelta edelliseltä vuodelta olivat seuraavat:

	1967 mk	1966 mk	1965 mk
Metsätuotteiden myynti	379 352	590 133	737 478
Vuokrat ja lupamaksut	19 991	18 210	17 019
Muut tulot	1 625	154 653	33 002
Tulot yhteensä	400 968	762 996	787 499
Menot yhteensä	670 736	607 404	592 792
Tulojen ja menojen erotus	—269 768	+155 592	+194 707

Kuten edellä on jo mainittu, pidettiin puutavaran jatkuvaa myyntitulosta tärkeämpänä kuin huonoin yksikköhinnoin saavutettavaa talousvuoden parempaa myyntitulosta. Pääasiassa tästä johtuen, mutta osaksi myös hiekan myynnin keskeytyksestä ja kehityksen tuloksena metsäosastolle asetettujen uusien, tuloa tuottamattomien työtehtävien laajentumisesta johtuen osaston taloudellinen tulos romahti kertomusvuoden aikana. Osaston menot ovat olleet tuloja suuremmat viimeksi v. 1952.

Kaupunkimittausosasto

Henkilökunta. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan lisäksi oli osaston palveluksessa työsuhteessa kartanvalmistamon päällikkö, 2 katukorvausteknikkoa, karttavalokuvausteknikko, 7 mittausmekaniikkaa, karttateknikko, 3 kartografia, 4 työnjohtajaa, 3 varastonhoitajaa, kanslisti, 6 toimistoapulaista, 23 piirtäjää, 2 muovikopistia, 4 valokopistia, 2 lähettäjä ja 4 mittausmiestä. Kuu-kausipalkkaisen henkilökunnan lukumäärä

oli vuoden lopussa 131. Osastossa oli lisäksi työsopimussuhteessa tuntipalkalla olevia mittaustumiehiä, autonkuljettajia, mittausmiehiä ja harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli vuodenajasta ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 33—50 mieheen.

Teknillisiä välineitä koskevat asiat. Kenttämittauskalustoa on täydennetty hankkimalla osastolle mm. teodoliitti, vaaituskoje ja tähystasto. Mittausryhmien käyttöön on hankittu uusi auto. Kaupungin omistamia autoja on siten ollut osaston käytössä 10. Virkajoihin on käytetty 10:tä osaston henkilökunnan omistamaa autoa. Kartografisia töitä varten on hankittu valojäljennöskoje ja kameran valotussäätäjä.

Maastomittaus, kiinteistönmuodostus ja rakennustoiminnan valvontaan liittyvät tehtävät. Kaupungin kiintopisteverkon täydentämiseksi suoritettiin suurmonikulmiomittauksia Vuosaaren eteläpuolisella saarialueella sekä Kantakaupungin alueella.

Näiden laskutoimitukset ja tasoitukset suoritettiin ulkopuolisella tietojenkäsittelykoneella. Muut kartoitukseen ja asemakaavan toteuttamiseen liittyvät geodeettiset laskut on lähes kokonaisuudessaan suoritettu edellisen vuoden lopussa osastolle hankitulla pienoistietokoneella. Monikulmioverkkoa on lisätty ja täydennetty mm. Lauttasaaressa, Etelä-Kaarelassa, Siltämäessä, Puistolassa ja Laajasalossa. Oulunkylän ja Pakilan alueella on suoritettu fotogrammetrinen runkopisteverkon täydentäminen, jossa on määritetty n. 200 monikulmiopisteisiin verrattavaa kiintopistettä. Tämän aineiston avulla tulee Tuusulan moottoritien kartoitus kaavaan 1:500 suoritettavaksi ilmakuvakartoituksena. Kunnallisteknillisiä töitä varten on laadittu katusuunnittelukarttoja. Katujen maastoon merkitsemistä suoritettiin pääasiassa Pakilassa, Pukinmäessä, Tapanilassa, Kontulassa, Laajasalossa ja Mellunmäessä. Maanalaisten joihien yhdistelmäkartan laatimista varten jatkettiin johtoihin liittyvien maanpäällisten rakenteiden kartoitusta Kantakaupungin

alueella. Asuntotuotantotoimiston tilauksesta on suoritettu Laajasalossa uuden kerrostaloalueen pintavaaitus.

Arkistovalokuvausta jatkettiin suorittamalla mittaustoimitusten asiakirjojen kuvausta.

Osaston suorittamat yleisimmät tehtävät olivat määrältään: kolmio- ja suurmonikulmiopisteitä määritettiin 43, monikulmiopisteitä määritettiin 790 ja korkeuskiintopisteitä 330, pintavaaitusta suoritettiin 23 ha:n alalta, katulinjoja merkittiin maastoon 34 km, kalliosuojia ja tunneleita kartoitettiin 3.1 km:n alalta, rajannäyttöjä suoritettiin 88 ja korkeusaseman näyttöjä 926, rakennuspaikkoja merkittiin maastoon 578, sijaintikatselmuksia suoritettiin 744, tonttijakoehdotuksia laadittiin 93, tontinmittauksia suoritettiin 305, rasi-tetoimituksia 23 ja yleisen alueen mittauksia 108, täydennettyjä tonttikarttoja laadittiin 1 575 sekä karttoja pääasiassa rakennuslupia varten 1 175, todistuksia ja otteita asiakirjoista annettiin 2 855 sekä pöytäkirjan jäljennöksiä 1 500.

Katukorvausasiat. Kertomusvuonna esitettiin rakennuslain mukaisia kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia perittäväksi 3 592 907 mk, mikä jakaantui 576 tontin omistajan kesken. Kyseisiä korvauksia saatiin kertomusvuoden aikana 2 505 961 mk. Tähän summaan sisältyi myös v. 1963—1966 maksuunpantujen rakennuslain mukaisten kadun ja viemärihaitoksen rakentamiskorvausten vuotuismaksuja.

Asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia ehdotettiin perittäväksi 46 tontin osalta korvaussumman oltua kaikkiaan 209 083 mk.

Rakennuslain mukaisissa katualuekorvausasioissa on jatkettu järjestelmällisesti asemakaava-alueiden maanomistajien luovutus- ja korvausvelvollisuuksien selvittämistä, min-kä perusteella yksityisille ja viranomaisille annettiin lausuntoja. Kertomusvuoden aikana perittiin ensimmäiset rakennuslain 75 §:n mukaiset katualuekorvaukset 35 maan-

2. Kiinteistövirasto

omistajalta, korvaussumma oli 147 512 mk.

Katun- ja katualuekorvauksista saatiin kaupungille tuloja kertomusvuoden aikana kaikkiaan 322 945 mk. Tähän summaan sisältyi myös aikaisempina vuosina määrättyjä korvauksia.

Lisäksi laadittiin lausuntoja ja karttoja tielautakunnan toimeksiannosta yksityistielain mukaisia toimenpiteitä varten, yhteisto-

minnassa rakennusviraston katurakennus- ja puhtaanapito-osastojen kanssa katujen puhtaan- ja kunnossapito-osuuksista sekä rakennusviraston katurakennusosaston toimeksiannosta yleiseen käyttöön luovutetuista kaduista sekä niiden varsilla olevista tonteista ja alueista, jota paitsi osasto edusti kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa ko. asioita käsiteltiin.

Kartta-asiat. Karttojen valmistus:

Kantakartat:	Mittakaava		
	1:500 kpl	1:1000 kpl	1:2000 kpl
uusia lehtiä valmistettu	5	3	6
entisiä uusittu	13	19	24
piirtäen ajan tasalla pidettyjä lehtiä	1 595	—	17 (Vuosaari)

lisäksi aloitettu piirtäminen mittakaavassa 1:500 Vuosaarta koskevan n. 60 lehden osalta.

Asemakaavan pohjakarttoja valmistettiin 14 kpl (1 850 ha:n alalta) ja asemakaavan pohjakarttaliitteitä 95 kpl (pääasiassa A4-kokoa).

Maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta mittakaavassa 1:500:

maanpäälliset laitteet konstruoitu 14 lehdelle
täydennetty johtotiedoilla 3 lehteä
ajan tasalla pidettyjä lehtiä 27 kpl

Lisäksi valmistettiin joukko muita johtokarttoja mittakaavassa 1:200—1:500.

Virastokartta mittakaavassa 1:4000:

nykyinen pidetty ajan tasalla, 44 lehteä
uutta piirretty 24 neljänneslehteä

Kiinteistökartta 1:10000: täydennyspainos 3 950 kpl

Osoitekartta 1:10000: pidetty ajan tasalla 72 lehteä

» 1:18000: edellisestä 6-lehtinen yhdistelmäpienennös, yht. 50 500 kpl:n painos

Opaskartta 1:18000: samoin 2-lehtinen, kaksipuolinen, taitettu, yht. 42 000 kpl:n painos

Osoitekartta 1:4000: samoin 10-lehtinen suurennos keskustasta, yht. 6 000 kpl:n painos

Yleiskartta 1:30000: pidetty ajan tasalla

» 1:75000: edellisen pienennöksestä 1 000 kpl:n painos

Historialliset kartat (Gylden 1838, Hagström 1775): yht. 2 265 kpl:n painos

Karto- ja diagrammeja valmistettu 47 kpl

	Omaan käyttöön kpl	Muille kpl	Yhteensä kpl
Karttajäljennösten valmistus:			
Valo- ja kuultovalokopiot sekä siirtokopiot	31 765	12 106	43 871
Laskutisarvo yht. 65 818 mk.			
Muovikopiot	1 227	492	1 719
Valokuvaukset, valokuvakopiot	2 890	1 493	4 383
Laskutisarvo yht. 129 112 mk.			

Karttapalvelu:

	kpl	kpl
Erillisiä karttalehtiä myyty	56 583	
näistä opaskarttoja		33 681
keskusta/yleiskarttoja		6 986
Karttakirjoja (Os, Vi, Ki) myyty	734	
Seinäkarttoja valmistettu	227	

Kokonaismyynti (sis. painatusoikeuskorvaukset ja liikevaihtoveron) 153 460 mk.

Tulojen ja menojen yhteenveto. Kertomusvuoden aikana olivat tulot kaupunkimittausosaston vastattavilta tileiltä 3 322 708 mk, josta pääomatuloja 2 828 906 mk ja menot 1 601 221 mk.

Geoteknillinen toimisto

Geoteknillisen toimiston päällikkönä toimivan geoteknillisen asiantuntijan alaisena on toimiston henkilökunnan muodostanut kertomusvuonna 2 geoteknikkoinsinööriä, geologi, toimistoinsinööri, kenttätyöpäällikkö, 3 työnjohtajaa, piirtämöesimies, 8—9 piirtäjää, sihteeri, kirjanpitäjä, toimistoapulainen, 2 maalaboranttia, varastonhoitaja ja lähetti, jotka kaikki olivat työsopimussuhteessa. Kairausetiimiä, kairausmiesten ja autonkuljettajien muodostama, työntekijäin työehtosopimuksen alainen kenttähenkilökunta käsitti kertomusvuonna keskimäärin 28 miestä.

Kaupungin kaikkia virastoja ja laitoksia **väkä komiteoita** ja toimikuntia pohjaraken-

mus- ja kalliorakennuskysymyksissä avustavana suunnittelu- ja asiantuntijajäsenenä on toimisto vuoden aikana suorittanut tutkimus- ja erikoissuunnittelutehtäviä 92 eri rakennuskohdetta ja rakennussuunnittelutehtävää varten. Työmäärältään suurimpina voidaan mainita Tapaninkylän, Suutarilan ja Heikinlaakson asemakaavoitettavien alueiden tutkimukset sekä eräät metronsuunnittelutoimiston toimeksiannosta suoritettut rajoitetun metroalueen pohjatutkimukset. Lisäksi toimisto on suorittanut lukuisten ulkopuolisille insinööri-toimistoille annettujen tutkimus- ja suunnittelutöiden ohjelmointia ja teknillistä ylivalvontaa, joista tehtävistä mainittakoon mm. Päijänne-suunnitelmaan liittyvät työt kaupungin kustantamalta osalta. Vaativien pohja- ja kalliorakennuskohteiden työnai-kaista geoteknillistä erikoisvalvontaa on samoin suoritettu lukuisissa kohteissa, joista erityisesti mainittakoon Kyläsaaren puhdistamon vesiaseman oloissamme varsin vaativat ja suurimittaiset paalutustyöt. Varsinaisten toimeksiantojen ohella on aikaisempien vuosien tapaan ja vieläkin lisääntyvässä määrin

2. Kiinteistövirasto

muutoinkin avustettu kaupungin suunnittele-
via ja rakennustyötä hoitavia eri organisaatio-
haaroja maarakennus-, kalliorakennus- ja
pohjarakennuskysymyksissä antamalla suul-
lisiä lausuntoja ja käymällä neuvotteluja lu-
kuisista eri kohteista sekä suorittamalla
yleensäkin kutsuttaessa kaupungin eri raken-
nuskohteissa työmaatarkastuksia ja töiden
erikoisvalvontaa ko. työvaiheiden aikana.
Geoteknillinen asiantuntija on lisäksi ollut
vuoden aikana kuultavana useiden eri komi-
teoiden ja toimikuntien kokouksissa.

Toimiston varsinaiset toimintakustannuk-
set olivat yht. 1 008 368 mk, josta pääosa eli
n. 67 % oli palkkakustannuksia. Tutkimus-
kaluston kunnossapitoon käytettiin toiminta-
kustannuksiin sisältyvänä 120 823 mk, minkä
lisäksi tutkimuskaluston lisähankintoihin
käytettiin 53 585 mk. Toimiston laskutus oli
kertomusvuonna 1 038 794 mk, mikä mer-
kitsi lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna
11.8 %. Tehtävien jakaantuminen eri toi-
meksiantajien kesken ja kustannusten laa-
dullinen jakaantuminen pääpiirteittäin esite-
tään piirroksessa seuraavalla sivulla.

T a l o - o s a s t o

Henkilökunta. Talo-osaston sekä sen kaup-
pahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminnan virka-
suhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä
oli kertomusvuoden päättyessä 59 (ed. v. 61)
henkilöä. Avoinna olevaa teknillisen toimit-
ton insinöörin virkaa hoidettiin työsopimus-
suhteisena. Lisäksi oli osaston palveluksessa
työsopimussuhteessa talonmiehiä, lämmittä-
jiä, siivoojia, kirvesmiehiä, muurareita ja
muuta työntekijöitä vuoden lopussa yhteensä

374 (372) henkeä. Em. lukuun sisältyvien ns.
virastosiivoojien palkat on kertomusvuonna
ensimmäisen kerran talousarviossa muodolli-
sesti sisällytetty talo-osaston palkkoihin ao.
momenteille aikaisempien numerotilien ase-
mesta.

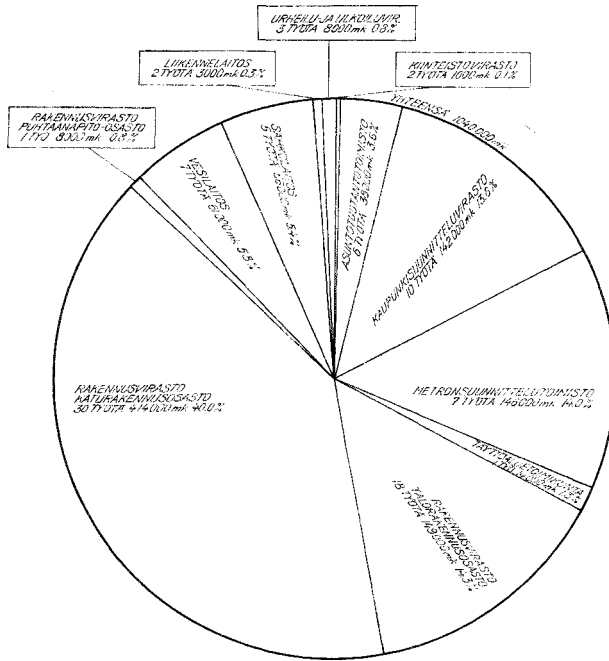
Uudet kiinteistöt. Kertomusvuoden aikana
valmistui Kaupunginteatteri (105 000 m³,
16 488 m²), joka edelleen vuokrattiin Helsin-
gin teatterisäätiölle kiinteistön pääomameno-
ja vastaavasta vuokrasta syyskuusta lähtien.

Talo-osaston hoitoon on vuoden aikana
määrätty myös useita kiinteistöjä, joista mai-
nittakoon mm.: Pengerkatu 32, Aleksis Kiven
katu 40, liikenteen kauko-ohjauskeskus Ner-
vanderin puistossa, Ruoholahdenkatu 5, Mei-
lahti 14, Hämeentie 54—56 ja Lastenkodin-
katu 1.

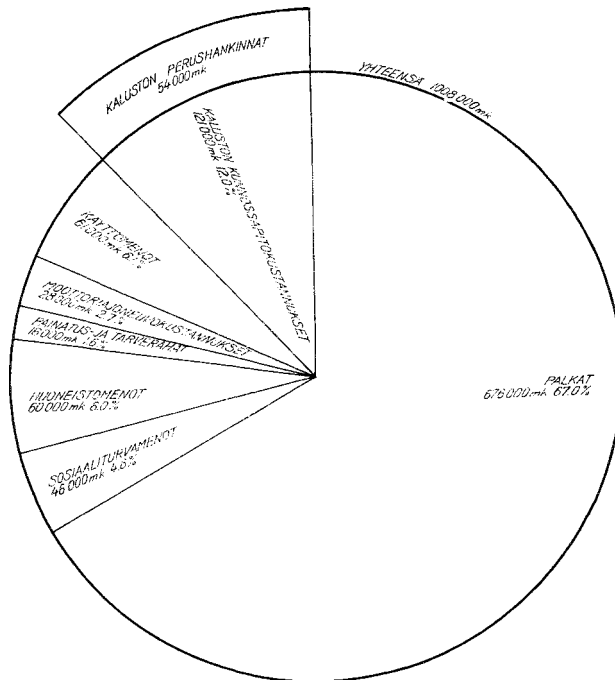
Saneraustyöt. Kaupungintalo (Pohjoinen
Esplanadikatu 11—13) ja Kluuvin virasto-
talo (Unioninkatu 28), olivat edelleen sanee-
rauksen alaisina viimeksi mainitun sanee-
raustöiden kuitenkin päättyessä vien 1967—
1968 vaihteessa.

Perusparannustyöt. Perusparannustöistä
mainittakoon seuraavat: Kulosaarentie 4—6:n
kirjasto-, neuvola- ja kansakoulutilojen muut-
taminen asuinhuonetiloiksi, Kiiskinkatu 9:ssä
olevan tehdasrakennuksen tilojen muuttami-
nen nuorisotoimiston kerhotyöhuonetiloiksi
sekä Kulosaaren kartanon piharakennuksen
lämmitysjärjestelmän liittäminen pääraken-
nukseen.

Kunnostus- ja korjaustyöt. Huomattavim-
mista korjaustöistä mainittakoon mm.: ta-
lossa Mäkelänkatu 86—96 keskuslämmitys-
kattiloiden uusiminen, kunnostus- ja kor-
jaustyöt Yrjönkatu 21:ssä rakennussuunnit-
telujaostoa ja geoteknillistä toimistoa varten
sekä Kauppatorinhallin kokonaiskunnostus.

Tehtävien jakaantuminen eri toimeksiantajien kesken laskituksen mukaan.

Toimintakustannusten laadullinen jakaantuminen.

2. Kiinteistövirasto

Rakennusten korjauksiin käytettiin määrärahoja seuraavasti:

1) Vuosikorjauksiin:

	1967 mk	1966 mk
Talousarviomäärärahoja, talot	2 007 112	1 690 823
» hallit ja kioskit	227 627	54 129
Yhteensä	2 234 739	1 744 952

Siirtomäärärahoja sekä vuoden aikana ao. varoista eri tar-
koituksiin myönnettyjä määrärahoja

	158 726	306 414
Yhteensä	2 393 465	2 051 366

2) Perusparannusluontoihin korjauksiin:

Talousarviomäärärahoja pääomamenojen momentilta	122 826	240 897
Siirtomäärärahoja pääomamenojen momenteilta aikaisem- milta vuosilta sekä vuoden aikana myönnettyjä määrä- rahoja ao. varoista	247 893	97 770
Kaikkiaan	2 764 184	2 390 033

Puretus kiinteistöt. Talo-osasto hoiti kertomusvuonna myös monia purkamistehtäviä. Puretuista kiinteistöistä mainittakoon suurimpina rakennukset Mäkitorpantie 19:ssä, Lapinlahdenkatu 4:ssä, Kirkonkyläntie 14:ssä, Ruoholahdenkatu 9:ssä sekä Hernesaaren korttelissa n:o 178 Ilmateollisuus Oy:n käytössä ollut rakennus.

Asuntoasiat. Asumistukea saaneiden lapsiperheiden lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 2 323 (1 964). Talo-osaston hallinnassa oleviin huoneistoihin osoitettiin 147 (104) ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnassa oleviin huoneistoihin 192 (160) eli kaikkiaan 339 (285) ruokakuntaa.

Siivoustoiminta. Kertomusvuonna oli ensimmäisen kerran talo-osaston järjestämän virastosiivouksen kustannukset otettu talo-osaston menoihin ao. momenteille sekä vastaavasti niistä eri virastoille lähetetyt veloitukset talo-osaston tilitysvuokratuloihin.

Talo-osastoon otettiin vuoden aikana lisäksi kaksi siivoustyönjohtajaa, joten siivoojien työn valvontaa voitiin tehostaa. Joka toisena

päivänä tapahtuvan siivouksen kokeilun noudattaminen jatkui entisessä laajuudessaan, myöskin pyrittiin sen asteettaiseen laajentamiseen. Siivoushenkilöstön lukumäärä, joka edellisenä vuonna oli työnjohtajat mukaan luettuina 214, väheni kertomusvuonna kolmella. Siivottava pinta-ala oli vuoden päättyessä yli 2 000 m² suurempi kuin vuoden alussa.

Huoneistojen vuokrat. Asuinhuoneistoja, joista perittiin käteisvuokra, oli vuoden lopussa 2 713 (2 630) sekä liikehuoneistoja ja varastoja 311 (371) eli yht. 3 024 (3 001). Kiinteistölautakunta päätti korottaa 1.2.1967 alkaen talo-osaston hallinnassa olevien asuinhuoneistojen vuokria enintään 10 %. Aravataloissa ja niihin verrattavissa olevissa taloissa korotettiin asuinhuoneistojen vuokria 1.3. alkaen Aravan korkoprosentin nousun johdosta sekä 18.12. alkaen tontille lasketun arvon johdosta.

Mainospaikat. Tulot vakinaisista mainospaikoista olivat 413 922 (356 337) mk ja tilapäisistä mainospaikoista 24 380 (23 040) mk.

Tulojen ja menojen yhdistelmä.

Talo-osasto:

T u l o t		
	1967 mk	1966 mk
Käteisvuokrat	6 324 232	5 839 833
Tilitysvuokrat, ilman vir.siiv.	10 970 186	9 309 199
Tilitysvuokrat, virastosiivous	2 118 284	—
Muut tulot	44 974	20 646
Yhteensä	19 457 676	15 169 678

M e n o t

Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot (ml. virastosiivous) ...	8 876 887	6 606 775
Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	8 243 150	6 444 255
Yhteensä	17 120 037	13 051 030

Tulojen ja menojen erotus +2 337 639 +2 118 648

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:

T u l o t		
	1967 mk	1966 mk
Vuokrat kauppahalleista, kioskeista ja toripaikoista:		
hallit	474 100	488 815
kioskit	169 454	162 762
toripaikat	221 489	211 686
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myynti- luvista	839 262	802 573
Tilitysvuokrat	6 504	6 504
Yhteensä	1 710 809	1 672 340

M e n o t

Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot	532 124	332 583
Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	83 502	85 330
Yhteensä	615 626	417 913

Tulojen ja menojen erotus +1 095 183 +1 254 427

2. Kiinteistövirasto

Asuntotuotantotoimisto

Asuntotuotantotoimisto hoiti toimintaohjeidensa mukaisesti asuntotuotantokomitean ja sen teknillisen jaoston sekä työmaatoimikuntien toimistotehtävät sekä lisäksi ne tehtävät, jotka kaupunginhallitus tai kiinteistövirasto erikseen määräsi sen suoritettaviksi.

Henkilökunta oli työsopimussuhteessa. Palkat maksettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantokomitean käyttöön myöntämistä asuntorakennusmäärärahoista ja palkkakustannukset sisällytettiin asuntotuotantokomitean vahvistamia jakoperusteita noudattaen rakennusohjelmien hankintakustannuksiin. Toimiston henkilökunnan muodostivat toimistopäällikkö, rakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, toimistokamreeri, toimistos sihteeri, 2 toimistorakennusmestaria, 2 kiinteistöyhtiöiden rakennusteknillisten töiden tarkastajaa, 5 työmaavalvojaa, kanslisti, 2 pikakirjoittajaa, 2 toimistoapulaista sekä toimistoharjoittelija.

Asuntotuotantokomitean toiminnasta laaditussa selostuksessa on lueteltu ne v:n 1967 aikana valmistuneet, keskeneräisiksi jääneet tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden toimisto- ja työmaa-asioiden hoidosta asuntotuotantotoimisto komitean päätösten perusteella huolehti.

Kaupunginhallitus oli 14.2.1967 päättänyt myöntää v:n 1966—1967 rakennusohjelmien kaupungin merkitsemien osakkeiden rahoitukseen asuntorakennusmäärärahoja yht. 1 887 200 mk sekä lainojen rahoitukseen 15 948 826 mk. Raha- ja vakuutuslaitokset olivat myöntäneet vastaavien rakennusohjelmien rahoitusta varten ensisijaista luottoa 5 500 000 mk ja antaneet niistä asuntotoimintatuksen lomakkeelle laaditut sitoumukset. Raha- ja vakuutuslaitoksilta tarvittavasta luotosta jäi vielä avoimeksi 6 305 000 mk ja sen hankkiminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Kaupunginhallituksen valtuuttamana asuntotuotantotoimisto laati komitean puo-

lesta Kontulankaari 5, Kontulankaari 8 ja Johtokivenkuja 1 nimisten kiinteistöosakeyhtiöiden hankintakustannusten rahoitusta varten asuntorakennustoiminnan tukemiseen varatuista määrärahoista myönnettyjen lainojen primäärilaina I:n ja II:n osalta lopulliset velkakirjat. Kiinteistö-oy Sunilantie 9:n vastaavista lainoista laadittiin väliaikaiset velkakirjat, koska tontin asemakaavaa ei vielä ollut vahvistettu.

Kertomusvuoden aikana merkittiin diaariin asuntotuotantokomitealle ja -toimistolle saapuneita kirjeitä yht. 2 602. Kirjeitä lähetettiin 516. Komitean pöytäkirjojen lukumäärä oli 34, sen teknillisen jaoston 23 sekä työmaakokousten pöytäkirjojen määrä 170. Laskuja maksettiin rahatoimiston välityksellä maksuosoitusluetteloiden mukaan yht. 1 741.

Yhteenveto menoista ja tuloista

Varsinaisia menoja varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarvioon merkitty 28 715 973 mk. Lisäksi myönnettiin lisämäärärahoja tai ylitysoikeuksia 1 556 052 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 30 272 025 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 29 206 972 mk, joten säästö oli 1 065 053 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 38 592 623 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 40 422 351 mk:aan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden sekä entisen Ryttylän koulukodin kiinteistöjen myynnistä sekä maanhankintalain tarkoituksiin myydyistä alueista saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty kiinteistölautakunnan osalta pääomatuloja kaikkiaan 564 060 mk, josta summasta 500 000 mk oli

arvioitu saatavan maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 4 456 928 mk, josta summasta tonttien ja maa-alueiden myynnistä 4 224 388 mk. Sekalaisissa pääomatuloissa oli merkitty 2 530 000 mk kertyväksi korvauksena katumaasta sekä kadun ja viemärin rakennuskustannuksista. Tuloja kertyi kertomusvuonna 2 946 839 mk.

P ä ä o m a m e n o t. Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoja varten oli merkitty yht. 9 050 000 mk sekä muita pääomamenoja varten 192 700 mk. Tilien mukaan käytettiin kiinteistöjen ostoihin yht. 7 037 552 mk ja muihin pääomamenoihin 160 068 mk.

3. Asuntotuotantokomitea

Komitean kokoonpano v. 1967 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että puheenjohtajaksi apul.kaup.joht. Juho Kivistön kuoleman jälkeen 10.4. valittiin apul. kaup.joht. Aatto Väyrynen 25.5. lukien.

Komitean toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Komitealla oli vuoden aikana 34 kokousta ja sen teknillisellä jaostolla 23. Lisäksi komitean nimeämät työmaatoimikunnat pitivät joka toinen viikko rakenteilla olevilla rakennustyömailla yhteensä 170 työmaakokousta ja yhteensä 49 erillistä vastaanotto- ja luovutustarkastusta sekä loppuselvitystilaisuutta, joista kaikista kokouksista ja tarkastuksista sekä loppuselvitystilaisuuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Kertomusvuoden aikana asuntotuotantokomitea teki useita päätöksiä kiinteistöyh-

tiöiden urakkasopimusten tekemisestä kilpailun perusteella nimettyjen urakoitsijain kanssa. Lisäksi komitea päätti sähköhelojen hankkimisesta kilpailun perusteella nimeytyttä hankkijaliikkeeltä, nimesi v:n 1968 asuntorakennusohjelmien suunnittelijat ja asiantuntijat sekä hyväksyi ko. vuoden rakennusohjelmien huoneisto-ohjelman.

Asuntotuotanto. Kertomusvuoden aikana valmistuivat asuttavaan kuntoon seuraavat v:n 1965 asuntorakennusohjelmaan sisällyneet kiinteistöyhtiöt, jotka vastaanottotarkastusten yhteydessä luovutettiin kiinteistöyhtiöiden hallintaan. Sen jälkeen kun tiliselvitykset oli suoritettu asuntohallituksen päätösten mukaisesti, luovutettiin rakennusvaiheen aikana toimiston haltuun kertyneet sopimukset ja niihin liittyvät piirustukset sekä asiakirjat laskujäljennöksineen ao. yhtiöille.

Kiinteistö-oy	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohallituksen	
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²	hyväksymät hankintakustannukset mmk	hyväksymä loppuselvityspäivämäärä
Kontulankuja 5	4+1	53 973	12 596	196	(64.3)	7.51	10.1.67
Kontulankaari 8	2+1	34 015	7 156	123	(58.2)	4.45	10.2.67
Johtokivenkuja 1	2+1	28 630	6 250	100	(65.2)	3.94	31.3.67
Sunilantie 9	6	43 030	9 832	156	(63.0)	6.31	1.5.67
Yhteensä	14+3	159 648	35 834	575	(62.3)	22.21	—

Kiinteistö-oy Sunilantie 9:n rahoituspää-
töstä ei toimisto voinut hankkia asuntohalli-
tukselta, koska sisäasiainministeriö ei ollut
vahvistanut yhtiölle vuokratun tontin asema-
kaavaa. Sen vuoksi ei ollut edellytyksiä nos-
taa rahalaitosten, vakuutusyhtiöiden ja asun-
tohallituksen myöntämiä lainoja, yht.

3 653 000 mk, vaan jouduttiin tämä määrä
tilapäisesti rahoittamaan kaupungin varoilla.
Mainitun rakennusohjelman rakennustyöt
aloitettiin ja toteutettiin sisäasiainministe-
riön myöntämän poikkeusluvan nojalla.

Vuoden 1966 rakennusohjelmista jäivät
keskeneräisiksi:

Kiinteistö-oy	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohal- lituksen alustavasti vahvista- mat han- kintakust. mmk	Raken- nustöi- den alkamis- päivä- määrä
	luku- määrä kpl	tila- vuus m ³	pinta- ala m ²	luku- määrä kpl	keski- pinta- ala m ²		
Kankaretie 7							A-B-ohj.
A-, B- ja C-rak.ohjelmat ...	11+2	147 380	32 358	472	(68.5)	19.99	29. 9.66 C-ohj. 14.12.66
Jakomäentie 6							
A-rak.ohjelma	4	48 100	11 096	178	(62.3)	6.22	29. 9.66
Jakomäentie 8							
A-rak.ohjelma	3+2	51 250	9 618	162	(59.3)	6.78	14.12.66
Yhteensä	18+4	246 730	53 072	812	(65.3)	32.99	—

Kertomusvuoden aikana valmistuivat kui-
tenkin seuraavista rakennusohjelmista asu-
tavaan kuntoon jäljempänä mainitut mää-
rät: Kiinteistö-oy Kankaretie 7, 266 asuin-
huoneistoa ja Kiinteistö-oy Jakomäentie 6,
60 asuinhuoneistoa sekä Kiinteistö-oy Jako-
mäentie 8, 36 asuinhuoneistoa. Näihin huo-

neistoihin muuttivat asunnonjakotoimikun-
nan nimeämät ja asuntohallituksen hyväksy-
mät asukkaat asumaan.

Kertomusvuoden aikana ryhtyi asunto-
tuotantokomitea toteuttamaan seuraavia v:n
1967 rakennusohjelmia:

Kiinteistö-oy	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohal- lituksen alustavasti vahvista- mat han- kintakust. mmk	Raken- nustöi- den alkamis- päivä- määrä
	luku- määrä kpl	tila- vuus m ³	pinta- ala m ²	luku- määrä kpl	keski- pinta- ala m ²		
Jakomäentie 6 B-rak.ohjelma	5+1	87 500	17 803	321	(55.4)	11.72	1. 8.67
Jakomäentie 8 B-C-rak.ohjel- mat	8	101 100	22 865	389	(58.7)	14.93	4. 9.67
Kontulankaari 7	3	55 500	13 036	209	(62.3)	8.02	13.10.67
Yhteensä	16+1	244 100	53 704	919	(58.1)	34.67	—

3. Asuntotuotantokomitea

V:ien 1966—1967 asuntorakennusohjelmiin kuuluvien kiinteistöosakeyhtiöiden Kankaretie 7:n sekä Jakomäentie 6:n ja 8:n osalta ei ollut edellytyksiä toimittaa asuntohallitukselle lainapäätöksen saantia varten tarvittavia asiakirjoja asemakaavan vahvistamisen ja tontin muodostamisen viivästymisen vuoksi, minkä takia kaikki hankintakustannukset jouduttiin rahoittamaan tilapäisesti kaupungin varoilla. Kiinteistöosakeyhtiöiden Kankaretie 7:n ja Jakomäentie 8:n tontteja koskevat asemakaavat sisäasiainministeriö vahvisti 1.6.1967. Kiinteistö-oy Kankaretie 7 merkittiin tonttirekisteriin 23.12.1967, kun

taas Kiinteistö-oy Jakomäentie 8:n tonttien merkitseminen tonttirekisteriin siirtyi v:lle 1968. Kiinteistö-oy Jakomäentie 6:n tonttia koskeva asemakaava oli edelleen vahvistamatta. Yhtiöiden lainapäätösten saanti siirtyi täten v:lle 1968. V:ien 1966—1967 asuntorakennusohjelmien rakennustyöt aloitettiin sisäasiainministeriön myöntämien poikkeuslupien nojalla.

Seuraavien rakennusohjelmien suunnittelutyöt saatettiin päätökseen kertomusvuonna ja niiden rakennustyöt tultaisiin aloittamaan asuntohallituksen antamien ohjeiden mukaisesti 1.8.—31.10.1968 välisenä aikana.

Kiinteistö-oy	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustöiden alkamis-päivämäärä
	lukumäärä kpl	tilavuus m ³	pinta-ala m ²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m ²		
Gunillantie 6	5	82 910	18 990	283	(67.1)	14.10	1. 8.68
Reiherintie 9	6	66 630	15 032	238	(63.1)	10.94	jälkeen 15. 8.68
Kasperinkuja 15	5	57 180	12 681	213	(59.5)	9.23	»
Yhteensä	16	206 720	46 703	734	(63.6)	34.27	—
Laajasalon Lämpö Oy	0+2	(5 520)	(537)	—	—	2.10	1. 8.68
Asunto-oy Rudolfint. 21	4	40 968	8 548	116	(73.7)	6.47	1.10.68
Kaikkiaan	20+2	247 688	55 251	850	(65.0)	42.85	—

Aikaisemmin omaksutun käytännön mukaisesti antoi asuntotuotantokomitea kaikki rakennustyöt asuntohallituksen antamia ohjeita noudattaen urakkakilpailun perusteella helsinkiläisten urakoitsijoiden suoritettaviksi. Urakkahinnat sidottiin Tilastollisen päätoimiston julkaisemaan indeksiin asuntohallituksen ohjeiden mukaisesti.

Työvoiman käytöstä oli urakkasopimukseen sisällytetty kaupungin työvoiman käytöstä antamat ohjeet, joita urakoitsijat olivat velvolliset noudattamaan kaikilta niiltä osin,

missä ne eivät poikenneet asuntohallituksen asuntolainaehtoihin sisällyttämistä vastaavista ohjeista.

Rakennuskustannusten rahoitus. Kertomusvuoden aikana loppuselvitettyjen v:n 1965 rakennusohjelmien rahoitukseen käytettiin kaikkiaan 22 209 258 mk. Tästä summasta ensisijaisten lainojen yhteismäärä oli 12 685 258 mk, mistä raha- ja vakuutuslaitoksilta oli 4 114 000 mk ja kaupungilta 8 571 258 mk. Toissijaisina asuntolainoina saatiin Valtiokonttorilta 8 200 000 mk. Omia

varoja oli käytettävissä yhteensä 1 324 000 mk, mistä kaupungin osuus oli 1 323 200 mk ja muiden osakkaiden osuus 800 mk.

Rakenteilla olevien v:ien 1966—1968 rakennusohjelmien rahoitukseen myönnetyt ja varatut lainat sekä määrärahat olivat yhteensä 85 196 426 mk. Näistä oli raha- ja vakuutuslaitosten myöntämiä lainoja 5 500 000 mk, asuntohallituksen lainavarauksia 32 700 000 mk, ulkopuolisilta osakkailta omien varojen rahoitukseen perittyjä ja perittäviä varoja 1 901 400 mk sekä kaupungin v:ien 1965—1968 talousarvioon varatuista asuntorakennusmäärärahoista myönnettyjä ja varattuja varoja 45 095 026 mk. Lisäksi rahoitukseen anottiin lainoja ja esitettiin anottavaksi määrärahoja yhteensä 36 631 375 mk; raha- ja vakuutuslaitoksilta 13 040 000 mk, asuntohallitukselta asuntolainaa v:n 1969 asuntorakennusmäärärahasta 22 506 000 mk sekä kaupungin v:n 1969 talousarvioon varattavaksi 1 085 375 mk.

Asuntotuotantotoiminnan rahoitukseen käytetyt ja suunnitellut varat olivat kertomusvuonna kaikkiaan 144 037 059 mk.

Kertomusvuoden aikana oli luotonsaanti raha- ja vakuutuslaitoksilta entisestään vaikeutunut johtuen lähinnä valtion kiristyneestä rahoitustilanteesta. Rakennuskustannukset nousivat mm. lokakuussa suoritettun markan devalvoinnin seurauksena vuoden

loppupuolella. V:n 1966 joulukuun ja kertomusvuoden joulukuun välisenä aikana kohosi Tilastollisen päätoimiston julkaisema v:n 1951 rakennuskustannusindeksin kokonaisindeksi 169 pisteestä 185 pisteeseen ja elinkustannusindeksi 189 pisteestä 203 pisteeseen.

Kirjanpidon mukaan oli rahatoimiston välityksellä maksettujen, v:n 1967 rakennuskustannusten saldo 29 354 672 mk. Asuntotuotantokomitean ja -toimiston yleiskulut olivat kertomusvuonna 380 846 mk. Mainitut yleiskustannukset jaettiin valmiiksirakennettujen kiinteistöyhtiöiden ja kertomusvuoden aikana loppuselvitettyjen yhtiöiden kesken sekä sisällytettiin näiden hankintakustannuksiin. Kiinteistöyhtiöiden tarkastajien palkkaus- ym. kustannusten kattamiseen perittiin 0.02 mk/m³ vuodessa ja loppuselvitetyiltä rakennusohjelmilta yleiskulujen kattamiseen 6.70 mk/m² asuinhuoneistoista rakennusajalta. Lisäksi suoritettiin Laajasalon rakennusohjelmien hankintakustannuksia 117 600 mk, jotka v:n 1968 aikana jaettaisiin ja siirrettäisiin asianomaisten perustettavien yhtiöiden hankintakustannuksiin. Pienehköjä, heti maksettavia kustannuksia varten oli komitealla 1 000 mk:n suuruinen käteiskassa, josta toimisto piti erillistä kassakirjaa.

4. Asunnonjakotoimikunta

Asunnonjakotoimikunnan kokoonpanossa tapahtui v. 1967 sellainen muutos, että jäseneksi isänn. Lauri Taskisen tilalle valittiin järjestösiht. Väinö Lehto.

Toimikunta piti jakokautena kaikkiaan 155 kokousta.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittujen, kaupungin toimesta rakennettujen kiinteistöjen vuokrahuoneistojen sekä Helsingin Asuntokeskuskunta HAKA:n toimesta rakennetun kiinteistön 18 osakehuoneiston, jotka kaupunki lainahejojensa mukaisesti sai jaettavaksi, osoittaminen asukkaille kaupunginhallituksen kokouksessa 22.12.1966 vahvistettujen jako-ohjeiden mukaisesti.

Jaettavina olleiden asuntojen määrä oli seuraava:

Kiinteistö-oy Kankaretie 7	472
» Jakomäentie 6	178
» Jakomäentie 8	162
» Kaarenjalka 5 (HAKA) 18	
	<hr/>
	Yhteensä 830

Pienimpiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 5 huonetta ja keittiö, pinta-alan vaihdellessa 26 m²:stä 99 m²:iin.

Asunnot olivat haettavina 16.1.—4.2.1967 välisenä aikana, mistä ilmoitettiin päivälehdissä. Hakuaikana jätettiin kaikkiaan 6 233 hakemusta, minkä lisäksi vastaanotettiin vielä hakuajan jälkeen häädettyiltä ja häädet-

täviksi joutuvilta sekä näihin verrattavilta 844 jälkihakemusta eli yhteensä 7 077 hakemusta.

Asunnon saamiseen vaikuttavat tekijät olivat erilaisia ja monessa tapauksessa niitä oli useita. Häädettyille jaettiin 106 asuntoa, talon purkamisen takia asunnottomiksi joutuneille 7 asuntoa sekä kaupungin omista purettaviksi määräytyistä taloista tai asuntojen käyttötarkoituksen muuttamisen tms. takia muuttamaan joutuneille 13 asuntoa. Asunnon saaneista oli 168 sellaisia, jotka oli irtisanottu edellisestä asunnosta sekä 31 sellaisia, joissa aviopuolisot asuivat erillään. Asunnon saannin perusteena oli 54 tapauksessa virka-asunnon menetyks, 380 tapauksessa asunnon kehnoisuus tai pienuus sekä 27 tapauksessa lastensuojelu- tai huoltoviraston puoltava lausunto. Kunnallisissa työväenasunnoissa, puistotaloissa ja ns. läpikulkutaloissa asuneille, joiden asunto oli käynyt ahtaaksi, osoitettiin 37 asuntoa, jolloin heidän asuntonsa vapautuivat vastaavasti purettavien talojen asukkaille. Asuntotuotantokomitean varauksia kiinteistöjen toimihenkilöitä varten oli 7.

Asunnon saaneiden joukossa oli 26 yksinäistä, nuoria (v:n 1963 jälkeen syntyneitä) asunnon saajia oli 123 ja yli 60-vuotiaita 70, minkä lisäksi iäkkäitä henkilöitä oli sijoitetuissa perheissä varsin runsaasti mm. niissä tapauksissa, joissa hakijana oli asianomaisen lapsi. Sellaisia tapauksia, jolloin perheen lapset asuntovaikeuksien takia oli sijoitettu lastenkoteihin, oli 25 ja niissä lasten lukumäärä

yhteensä 49. Asunnon hakijan tai hänen perheenjäsenensä vakava pitkäaikainen sairaus otettiin ratkaisuun vaikuttavana tekijänä huomioon, samoin lapsiperheiden vuokramaksukykyä arvosteltaessa perheelle valtion taholta maksettava lapsiperheiden asumistuki.

Jakokauden aikana osoitettiin asunnontarvitsijoille lisäksi 339 asuntoa vanhoista taloista.

Toimikunnan kokouksissa käsiteltiin myös aravaosakkeiden lunastamista tai välittämistä koskevia asioita. Käsitellyt johtivat yhteensä 432 aravaosakkeen edelleen myyntiin ja 26:een asunto-osakkeen vaihtoon.

Toimikunta antoi lisäksi kaupunginhallitukselle sen pyytämiä lausuntoja asuntoja koskevista valitus- ym. asioista.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Vuosi 1967 oli kaupunkisuunnitteluviraston kolmas täysi toimintavuosi. 1.4.1964 toimintansa alkaneen viraston toimintamuotojen vakiintuminen jatkui ja kertomusvuoden aikana saatujen uusien suunnittelijavoimien ansiosta viraston toimintaa voitiin organisoida ja kehittää edelleen tavoitteena nykyaikaisen kaupunkisuunnittelun eri osatekijöiden mahdollisimman tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen yhteistoiminnan aikaansaaminen.

Viraston piirissä kiinnitettiin kertomusvuoden aikana kasvavassa määrin huomiota tutkimus- ja selvittelytyöhön. Virastossa valmistui tai oli valmisteilla lukuisia kaavoitus-toimintaan ja liikenteen suunnitteluun liittyviä laajakantoisia tutkimuksia. Joulukuussa 1965 yksityisten insinööritoimistojen kanssa tehdyn sopimuksen mukainen liikennetutkimus Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan alueella satoi myös kertomusvuonna huomattavassa määrin viraston työvoimaa.

Marraskuussa 1966 kaupunginvaltuuston tekemä, akateemikko Alvar Aallon laatiman Helsingin keskustasuunnitelman edelleen kehittämistä koskeva päätös käynnisti viraston piirissä laajan suunnittelutyön ja kaupunginhallituksen kertomusvuoden maaliskuussa tekemä kaupungin asukaslukua v. 1980 koskeva päätös asetti kaupunkisuunnitteluun liittyvän kaavoituksen monilta osilta uuteen vaiheeseen.

Viraston diaariin merkittiin kertomusvuonna 1 622 asiaa. Näistä oli virastopäälli-

kön asioita 424, kansliaosaston 102, asema-kaavaosaston 630, yleiskaavaosaston 13 ja liikennesuunnitteluosaston 453. Viraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 438. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 302.

Virastopäällikön kertomusvuonna valmistamista asioista mainittakoon kaupunginhallitukselle annettavat lausunnot, jotka koskivat seuraavia asioita: Vuosaaren suunnittelukomitean mietintöä; Bengtsårin saariryhmän käyttösuunnitelmaa; ns. Sederholmin talon saattamista suojelluksi; ehdotusta kunnallisen yhteistoiminnan järjestysmuotokomitean I mietinnöksi; kuntauudistuksen suunnittelulain edellyttämää ehdotusta kunnallisen jaotuksen tarkistamisesta; lautta- ja konteinerisataman rakentamista sekä mm. monia valtuustoaloitteita.

Kaupunkisuunnitteluviraston virastopäällikkönä toimi kertomusvuonna arkkit. Aarne Ervi.

Viraston palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 112 henkilöä, joten henkilökunta oli lisääntynyt 17 hengellä edelliseen vuoteen verrattuna.

Kansliaosasto

Osaston sihteeri oli 10.8. lukien virkavaapaana, jolloin mainittua virkaa hoiti viransijainen. Osaston palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 14 henkilöä, joista 3 tuomarin virkaan vaadittavan tutkinnon sekä

2 muun akateemisen loppututkimnon suorittanutta.

Osasto toimi kertomusvuoden aikana talon Katariinankatu 1—3 III kerroksessa.

Kansliaosasto huolehti viraston hallinnollisten ja lainopillisten tehtävien hoitamisesta, joista viimeksimainituista mainittakoon juridinen selvitys muutoksenhakumahdollisuuksista poliisilaitoksen päätökseen, jolla evättiin suostumus liikennemerkin asettamiseen.

Viraston henkilökunta-asiat kuuluivat myös kansliaosaston tehtäviin.

Kansliaosaston lähettämien kirjeiden luku oli 64.

Tili-, palkka- ja henkilöasioita koskevia ilmoituksia tehtiin rahatoimistolle 2 655, palkkalautakunnalle 156, tietojenkäsittelykeskukselle 510, tilastotoimistolle 49 ja koulutustoimikunnalle 41.

Ulkomaisten vieraiden vastaanotossa ja ohjelman käytännön järjestelyissä osasto avusti yhdessä muiden osastojen kanssa virastopäällikköä. Ohjelma sisälsi mm. kaupunkisuunnittelua Helsingissä koskevan esityksen virastossa, tutustumisen akateemikko Alvar Aallon laatimaan keskustasuunnitelmaan Kallion virastotalossa sekä usein lisäksi kiertoajelun uusille asuntoalueille.

Ulkomaisia vierailijoita kävi kaupunkisuunnitteluvirastossa yht. 836, joista mm. Pohjoismaista oli 139, Ranskasta 135, Neuvostoliitosta 85, Yhdysvalloista 48, Saksan Liittotasavallasta 45, Unkarista 41, Tsekkoslovakiasta 33, Jugoslaviasta 28 ja Englannista 19. Kaukaisimmat vieraat olivat Australiasta, Japanista, Meksikosta, Tansaniasta ja Norsunluurannikolta.

A s e m a k a a v a o s a s t o

Osastolle palkattiin kertomusvuonna työ-sopimussuhteeseen neljä arkkitehtia, kaksi asemakaavatekniikkaa ja arkkitehtioppilaita. Yksi arkkitehdeistä tuli Kantakaupungin suunnitteluryhmään. Muut kolme arkkitehtia

ja arkkitehtioppilaita muodostivat alun työryhmälle, jonka tehtävänä oli keskustasuunnitelman edelleen kehittäminen. Asemakaavateknikot palkattiin keventämään suunnittelijoihin kohdistuvaa työn painetta. Kertomusvuoden aikana erosi osaston palveluksesta yksi arkkitehti ja yksi insinööri sekä yksi arkkitehti siirtyi eläkkeelle.

Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli 40 henkilöä, joista 16 arkkitehtia, 3 diplomi-insinööriä, maisema-arkkitehti, toimistosihteeri, 2 asemakaavatekniikkaa, 13 piirtäjää ja 4 toimistohenkilöstöön kuuluvaa. Kertomusvuoden aikana myönnettiin yhdelle osaston palveluksessa olevalle henkilölle Helsinki-mitali.

Osasto toimi kertomusvuonna taloissa Katariinankatu 1—3 ja Aleksanterinkatu 16—18.

Suunnittelutilanne muuttui kertomusvuonna varsin perusteellisesti. Kaupunginhallitus päätti maaliskuussa, että kaupungin vastaisessa kehittämisessä pyritään varaamaan asuntoja kaupungin nykyisellä alueella ainakin 600 000 asukkaalle v. 1980. Asetetun tavoitteen johdosta viraston piirissä käynnistyivät laajat yleis- ja asemakaavalliset tutkimukset ja eräillä alueilla verraten pitkälle viety kaavoitustyö jopa pysähtyi.

Vuoden aikana valmistui neljä uutta asemakaavaehdotusta, jotka koskivat Jakomäen eräitä alueita, Viikinmäen ampumarata-alueita, Siltämäkeä sekä Laajasalon eteläistä aluetta, ja mm. yksi suurehko asemakaavan muutos. Asemakaavan muutos-ehdotuksia laadittiin 96 kpl. Asemakaavaehdotusten ja asemakaavan muutos-ehdotusten laatimisessa oltiin yhteistoiminnassa myös ulkopuolisten suunnittelutoimistojen kanssa.

Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin kertomusvuonna 292 asiaa. Rakennustarkastusvirastolle annettiin 309 lausuntoa rakennuslupa-anomuksista, tonttikorkeusilmoituksia annettiin 630 kpl.

Kantakaupungin asemakaavojen uudistus-

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

työn yhteydessä tapahtunut kortteli- ja tonttikohtainen tarkastelu osoitti, että kaupunginvaltuuston v:n 1961 lopulla tekemän rakennusoikeuden supistamispäätöksen tarkka noudattaminen näyttäisi johtavan teoreettisiin asemakaavoihin, joiden toteutuminen olisi mahdollista vain hyvin pitkällä tähtäyksellä. Osaston Kantakaupunkia koskeva työ suuntautui huomattavalta osaltaan sellaisten tutkimusten suorittamiseen, joiden tuloksena voitaisiin asemakaavoituksessa perinteellinen umpikorttelirakenne säilyttäen luoda edellytykset viihtyisien asuntokorttelien muodostumiselle myös kaupungin keskiosiin.

Keskustasuunnitelmaa kehittävä työryhmä tutki yhteistyössä liikennesuunnitteluosaston, yleiskaavaosaston ja Valtionrautateiden suunnittelijoiden kanssa rautatien ja keskusväylän, ns. Vapaudenkadun, järjestelyä välillä Rautatieasema—Pasila. Tähän liittyvänä tutkittiin keskusväylän ja rautatien ali kulkevan ajoneuvo- ja jalankulkuliikenteen väylien mitoittamista. Keskusväylän ja akateemikko Aallon suunnitelmassa esiintyvän Kaisaniemen viaduktin tai sitä vastaavan väylän risteyskohdasta laadittiin useita vaihtoehtoja, joista jokin tullaan valitsemaan myöhemmin tehtävien ratkaisujen perusteella.

Asemakaavaosastolle oli kertynyt edellisten vuosien aikana niin runsaasti tehtäviä, että esim. esikaupunkialueita suunnittelevien arkkitehtien työajasta meni suuri osa rutiiniasioiden ym. hoitoon, erällä saattoi ajoittain jopa kolme neljäsosaa viikottaisesta työajasta kulua muuhun kuin varsinaiseen suunnitteluun. Tämän ongelman ratkaiseminen edellytti organisaation kehittämistä ja myös henkilökunnan lisäämistä, vaikka suunnittelu-tehtäviä annettaisiin entistä enemmän ulkopuolisille.

Yleiskaavaosasto

Osaston henkilökunta lisääntyi kertomusvuonna yhdeksällä hengellä. Osastolle pal-

kattiin työsopimussuhteeseen 6 arkkitehtia, sekä insinööri, tutkija ja piirtäjä. Osasto käytti myös ulkopuolista asiantuntija-apua. Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli 21 henkilöä, joista 10 arkkitehtia, insinööri, 4 tutkijaa, 4 piirtäjää, toimistonhoitaja sekä laskuapulainen.

Osasto toimi alkuvuoden talossa Mariankatu 5, jossa sillä oli käytettävissään kahdeksan huonetta käsittävä huoneisto, yhteispinta-alaltaan 250 m². Osaston henkilökunnan voimakkaasta lisäyksestä johtuen nämä tilat olivat käyneet ahtaiksi. Elokuussa osasto muutti kiinteistöviraston geoteknillisen toimiston entisiin tiloihin taloon Katariinankatu 3. Uudet tilat, jotka käsittivät yksitoista työhuonetta, eivät entisiin tiloihin verrattuna olleet mainittavasti suuremmat, mutta kuitenkin käyttökelpoisemmat.

Osaston toiminta monipuolistui kertomusvuonna. Kun suunnittelu- ja tutkimustehtäviin saatiin uusia voimia, voitiin luoda pohja entistä järjestelmällisempään ohjelmointiin perustuvalla työllä. Toiminnassa pyrittiin muodostamaan työryhmiä, joissa oli mukana myös ulkopuolisia eri aloihin perehtyneitä asiantuntijoita.

Tutkimusröhmän töistä mainittakoon:

Työpaikkaselvitykset. Työpaikkaennusteet, kokonaistyöpaikkamäärät toimialoittain sijoitettuina, muodostivat osan Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimuksessa käyetyistä maankäyttötiedoista. Työhön osallistui ulkopuolinen insinööritoimisto. Työstä oli valmisteilla raportti »Maankäyttötiedot kevät—67, osa II työpaikat».

Selviteltiin pää- ja alakeskusten mitoittamista. Oltiin mukana kehittämässä »menetelmää v:n 2000 keskuksien tutkimiseksi Helsingin seudulla». Pantiin alulle pää- ja alakeskusten vähittäiskauppaa koskeva tutkimus. Laadittiin Pasilan hypoteettinen elinkeinorakenne-ennuste suunnitteluperusteeksi.

Väestöennuste liikennetutkimuksia varten. Tuloksena päädyttiin asukaslukuihin 538 000

v. 1968 ja 512 000 v. 2000. Oletetun asuimistason kehityksen mukaan vastaavat luvut olisivat 516 000 ja 486 000. Työ tehtiin työryhmässä, johon osallistui yleiskaavaosaston muun henkilökunnan lisäksi asemakaavaosasto, liikennesuunnitteluosasto sekä ulkopuolinen arkkitehtuuritoimisto.

Ryhdyttiin selvittämään tutkimus- ja suunnittelutietojen tarvetta ja näiden tietojen keräämistä ja uudelleen järjestämistä. Tarkoituksena oli laatia ehdotus, jonka pohjalta voidaan perustaa ja ylläpitää kunta-suunnittelua palveleva tietorekisteri.

Vina 1965 ja 1966 pääosiltaan suoritettua asemakaavoitettujen alueiden korttelikohtaista selvitystä täydennettiin. Selvitys sisälsi seuraavat tiedot: tonttipinta-ala, kaavan mukainen käyttötarkoitus, kerrosala sekä tonttitehokkuus.

Erään ulkopuolisen insinööritoimiston suorittamaan Valtionrautateiden paikallisliikenteen selvitykseen liittyen tutkittiin Malmin alueella asuvien kulkutapa asuinpaikan ja Helsingin keskustan välillä. Lisäksi selvettiin syitä, jotka johtivat eri kulkuneuvojen valintaan. Tutkimusraportti oli kirjoitusvaiheessa.

Pantiin alulle ruokakuntahaastattelu tarkoituksena selvittää asuntoalueiden mitoitusperusteita sekä tarkistaa osa-alueittaisten väestöennusteiden perusteita.

Yleisryhmän töistä mainittakoon: Yleiskaavaosasto joutui varsin paljon tekemään työtä Helsingin kaupunkiseudun ns. suuren liikennetutkimuksen puitteissa. Osastolla laadittiin maankäyttötiedot nykytilanteesta sekä ennusteet ohjevuosille 1980 ja 2000 sijoitettuna ns. liikennetutkimusalueille, joita oli kaupungin alueella 148. Tiedot käsittävät suuren joukon maankäytön kehittymistä kuvaavia parametrejä.

Kertomusvuoden keväällä saatiin valmiiksi ns. *alustavat maankäyttötiedot*: lähinnä asukkaita ja työpaikkoja koskevat ennusteet, joita käytettiin liikennetutkimuksessa. Maankäyttötiedot oli tarkoitus koota raportiksi,

josta asukkaita koskeva osa valmistui kertomusvuonna (Maankäyttötiedot kevät —67, osa I asukkaat).

Tämän jälkeen osallistuttiin näiden tietojen tarkistustyöhön, joka jatkui Helsingin seutukaavaliiton johdolla koko kesän ja syksyn ajan. Samalla avustettiin seutukaavaliittoa sen suorittaman liikennetutkimuksen maankäyttömallien suunnittelussa. Lisäksi laadittiin muita seutukaavaliiton tarvitsemia selvityksiä kaupungin osalta, kuten alustavat selvitykset matkailu- sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista.

Kaupunginhallituksen päätettyä asettaa maaliskuussa kaupungin kehittämisen yleispäämääräksi 600 000 asukkaan mukaisen mitoituksen v. 1980 ja siitä eteenpäin, tutkittiin osastolla *asutuksen lisäämissuunnitelmia*. Joulukuussa esitettiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle työn silloinen vaihe. Vuodenvaihteessa oli tekeillä yhteenveto selvityksistä. Lisäksi voidaan mainita erään ulkopuolisen arkkitehtitoimiston toimesta tekeillä oleva yleiskaavallinen selvitys kaupungin *viher- ja vapaa-alueista*.

Keskustaryhmän töistä mainittakoon: Keskustan yleiskaavallista selvitystä ja suunnittelua varten perustettiin 13.3. kaupunkisuunnitteluviraston sisäinen työryhmä. Työtä, josta käytetään nimitystä »keskustaselvitys», johtaa viraston osastopäälliköiden muodostama toimikunta. Työn tarkoituksena oli antaa yleiskaavallinen pohja keskustan ja mahdollisten alakeskusten vastaiselle suunnittelulle ja niille toimenpiteille, joilla suunnitelmat voidaan toteuttaa. Työryhmä hyväksyi työn pohjaksi 1.3. päivätyn ohjelmaluonnoksen.

Keskustaselvityksen ohjelmaluonnoksen mukaan jakaantui suunnittelutyö seuraaviin työvaiheisiin: perusselvitykset, ennusteet, mallit ja runkosuunnittelu. Suunnittelutyön luonteesta johtuen työvaiheet eivät seuranneet toisiaan edellä esitetystä järjestyksessä, vaan työ eteni kaikissa ryhmissä samanaikaisesti.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Perusselvitykset. Lähtökohtatilanne selvitettiin toimintojen sijoittumisen, fyysisen rakenteen ja asemakaavatilanteen osalta keskustaselvityksen I työvaihetta silmällä pitäen liikennetutkimuksen maankäyttötietojen valmistelun yhteydessä. Liikennetutkimuksen maankäyttömallia suunnittelevan työryhmän raportti, jossa oli yhteenvedo tähän asti suoritetuista nykytilannetta koskevista selvityksistä, valmistui osittain.

Ennusteet. Lähtien seudun elinkeinorakenteen kokonaisennusteista laskettiin eri menetelmin pääkeskushakuisten työpaikkojen tuleva määrä seudulla. Tutkimalla lisäksi muiden työpaikkojen mm. teollisuuden sijoittumiskehitystä käytettävissä olevien selvitysten ja ulkomaisen vertailuaineiston pohjalta arvioitiin Kantakaupungin todennäköinen osuus seudun ennustetusta kokonaistyöpaikkamäärästä v. 2000.

Mallit. Työohjelma edellytti vaihtoehtoisien ratkaisumallien tutkimista seuraavilla tasoilla: aluekeskumallien tutkimista, mikä tarkoitti keskustatoimintojen seudullisten sijoittamisvaihtoehtojen selvitystä, pääkeskuksen rakennevaihtoehtojen sekä nykyisen Cityn korttelimallien tutkimista. Lisäksi edellisiin kuuluvat kulkulaitosjärjestelmävaihtoehdot mallien liikenteellistä testausta varten.

Runkosuunnittelu. Liikennetutkimuksen ennakoidessa liikennepalvelusten — eri kulkutapojen, väyläkapasiteettien ja pysäköintitilojen — kysyntää tulevaisuudessa selvitti yleiskaavaosasto lähinnä tieliikenneverkon tarjontamahdollisuuksia erityisesti Kantakaupungin alueella. Yksityiskohtaisemmin tutkittiin moottoritieluokkaisten väylien sijoittamismahdollisuuksia Kantakaupungissa. Lisäksi oli yleiskaavaosaston toimesta valmistumassa alustava maankäyttöluonnos Ruskeasuo—Pasila—Kumpula -vyöhykkeestä. Aikaisempiin suunnitelmiin verrattuna luonnos edellyttää alueen huomattavasti tehokkaampaa hyväksikäyttöä. Tutkittiin mm.

mahdollisuuksia sijoittaa 40 000—60 000 työpaikkaa Pasilan alueelle.

E s i k a u p u n k i r y h m ä n töistä määrittämään: Esikaupunkialueiden yksityiskohtaisempaa yleiskaavatyötä varten esikaupunkialueet oli jaettu sektoreihin: läntinen, pohjoinen ja itäinen lohko.

Esikaupunkien kohdalla pääpaino oli asutuksen ja siihen liittyvien toimintojen mitoituksessa ja sijoittelussa. Näiden alueiden suunnittelu ohjelmoitiin pääpiirteissään seuraavasti: alueiden inventointi, yleiskaavajäsentelyn tarkistus ja alueellisten kehitysohjelmien laatiminen, joista kaksi edellistä vaihetta saatiin alustavasti suoritetuksi kertomusvuoden aikana. Alustava käsitys asutuksen uudeksi sijoitteluksi selvisi näin ollen.

Lisäselvityksenä senhetkisestä tilanteesta tehtiin rakennuskannan ikärakenteen tutkimus, samoin selvitettiin asuntokannan huoneistotyyppijakautumat kaupunginosittain. Tekeillä oli selvityksiä asuntoalueiden jäsentymisperiaatteiden määrittämiseksi. Huomion kohteena olivat mm. koululaitoksen jäsentyminen, vähittäiskaupan porrastuminen, liikenneväylien suhde asutukseen jne. Samoin selvitettiin yhtenäistä mitoitus pohjaa eri tyyppisten asuntoalueiden kohdalla lähinnä laskelmissa käytettäväksi sekä asuntoalueiden suhdetta kollektiiviliikenteeseen.

L i i k e n n e s u u n n i t t e l u o s a s t o

Liikennesuunnitteluosastolla oli edelleen täyttämättä liikennesuunnittelupäällikön, liikenneinsinööriä, sähköinsinööriä ja insinöörin virat. 10.11. julistettiin kuitenkin liikennesuunnittelupäällikön virka haettavaksi ja kertomusvuonna täytettiin avoimena ollut insinöörin virka. Kertomusvuoden aikana erosi osaston palveluksesta yksi diplomi-insinööri ja yksi insinööri. Osastolle palkattiin työsopimussuhteeseen kolme diplomi-insinööriä, kaksi rakennusmestaria, liikenne-

tutkija, sähkötekniikko ja piirtäjäharjoittelija, minkä lisäksi toimistoapulaisena ollut henkilö nimitettiin toimistonhoitajaksi. Kertomusvuoden lopussa oli osaston palveluksessa kaikkiaan 36 henkilöä.

Liikennesuunnitteluosasto toimi kertomusvuoden kaupungin omistamassa talossa Aleksanterinkatu 16—18.

Osastolle kuuluvina tehtävinä valmistettiin mm. kaupunkisuunnittelulautakunnan ja -viraston käsittelemiä liikenneasioita, laadittiin liikennejärjestelysuunnitelmia ja tehtiin esityksiä liikenneolojen kehittämiseksi sekä suoritettiin liikennetutkimuksia. Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 319 asiaa, joista osaston omia aloitteita oli 59. Liikennejaostolle esiteltiin 29 asiaa, joista osaston aloitteita oli 7. Lisäksi osasto lähetti kertomusvuonna 159 kirjettä.

Liikennejärjestelyissä kiinnitettiin kertomusvuonna erityistä huomiota *keskustan liikennejärjestelyihin*, mm. jatkettiin tietokoneohjatun liikennevalojärjestelmän rakentamista suunnitelmien mukaisesti yhteistyössä sähkölaitoksen ja laitteen hankkijan Suomen Siemens Oy:n kanssa, käsitteäen mainittu vihreän aallon järjestelmä 47 risteystä. Kaikkiaan oli kertomusvuoden lopussa liikennevalot 80 risteyksessä. Muista käsitellyistä liikennesuunnitelmista mainittakoon Rautatien uudelleen järjestelyä koskevat ehdotukset samaten kuin Erottajan liikennejärjestelyyn liittyvien ehdotusten laatiminen. Osastossa laadittiin myös mm. Töölön suunnan liikennettä koskeva kokonaissuunnitelma.

Kertomusvuoden lopussa oli käytössä 1 114 pysäköintimittaria, joista 4 tunnin mittareita oli 48, 2 tunnin 913, 1 tunnin 83 ja ½ tunnin 70 mittaria. V. 1967 ostettiin 368 uutta pysäköintimittaria ja eräitä sijoitettiin toisiin paikkoihin.

Joulukuussa 1965 yksityisten insinööritöimistöjen kanssa tehdyn sopimuksen mukainen *liikennetutkimus Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan alueella* jatkui kertomusvuonna aikaisemman

aikataulun mukaisesti. Tutkimuksen suorittaja laati sopimuksen mukaisesti tulevaisuuden liikenne-ennusteita varten malleja kuin myöskin tutkimusaluetta varten erilaisia liikennejärjestelmien vaihtoehtoja. Suunnittelija luovutti kertomusvuonna kaupungin käyttöön v:n 1966 keväällä suoritetun haastattelututkimuksen tuloksia, joita saatettiin käyttää osaston toiminnassa hyväksi mm. liikennevirtoja tutkittaessa. Niin ikään laati tutkimuksen suorittaja mallien valmistuttua ennusteet v:ien 1980 ja 2000 liikennemääristä, joita voitiin käyttää hyväksi osaston jouuessa laatimaan suunnitelmia tulevaisuuden liikenneverkoista.

Edelleen suoritettiin pysäköintitutkimuksen jatkotöitä, mm. tutkittiin yhteistyössä viraston muiden osastojen kanssa keskustan alueella olevien tonttien kelpoisuutta pysäköintitarkoituksiin rakennettavia taloja varten ja tutkittiin pysäköintipaikkojen määrää tulevaisuudessa. Niin ikään laadittiin osastossa liikennelaskentojen perusteella yhteenvedoja eri risteysten liikennemääristä. Osastossa tutkittiin myöskin liikenneonnettomuuksia poliisilaitokselta saadun aineiston perusteella.

Yhteistyössä TALJAn ja Helsingin poliisilaitoksen kanssa liikennesuunnitteluosaston toimesta julkaistiin viime vuonna kirjanen »Aja ja kulje turvallisesti Helsingissä». Tätä kirjasta jaettiin pääasiassa maksutta autoilijoille sekä myös muille asiasta kiinnostuneille. Jakelu hoidettiin yhteistyössä poliisin ja TALJAn kanssa. Kirjasesta otettiin sekä suomen- että ruotsinkieliset painokset ja yhteensä kirjasta painettiin kertomusvuonna yli 15 000 kpl. Kirjasen tarkoituksena oli antaa lukijalle tietoutta liikenteellisesti vaarallisista risteyksistä osoittamalla, miten saatujen liikenneonnettomuusraporttien perusteella liikenneonnettomuudet vaarallisimmista risteyksissä olivat tapahtuneet.

Yhteenvedo viraston tuloista ja menoista. T u l o t. Asemakaavan muutoskarttojen laatimispalkkiot olivat yht. 6 830 mk. Valo-

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

kopiokarttojen myynnistä kertyi 1 354 mk. Maksut pysäköintipaikkojen käytöstä 611 527 mk. Tulot olivat yht. 619 711 mk.

M e n o t. Palkkiot, palkkamenot sekä sosiaaliturvamaksut olivat yht. 2 369 632 mk, pysäköintimittareiden hankintaan käytettiin 127 550 mk, liikennevalojen asentamiseen

1 812 323 mk sekä maaperä- ja kallioperätutkimuksiin 142 321 mk. Muut menot olivat yht. 767 833 mk. Kaikki menot yht. olivat 5 219 659 mk. Keskustan asemakaavan kehittämiseen varatut määrärahat siirtyivät käyttämättöminä seuraavalle vuodelle.

6. Metronsuunnittelutoimisto

Yleistä. Metronsuunnittelutoimikunnan toimintaan v. 1967 vaikuttivat ennen muuta ne päätökset, jotka kaupunginvaltuusto teki metroasiassa edellisen vuoden lopulla. Käsitellessään liikennelaitoksen tariffien tarkistamista kaupunginvaltuusto päätti 19.10.1966 kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään kaikkiin välttämättömiin toimenpiteisiin, jotta työt metrolinjalla Hakaniemi—Puotinharju aloitettaisiin, niin että tämä linja saataisiin liikennöitävään kuntoon 1970-luvun alussa. Kaupunginhallitus antoi metronsuunnittelutoimikunnalle 27.10.1966 tehtäväksi laatia sellaiset teknilliset ja taloudelliset selvitykset sisältävän esityksen, jonka perusteella voitaisiin päättää metrolinjaosuuden Hakaniemi—Puotinharju töiden aloittamisesta sekä siihen tarvittavan kaluston hankinnasta.

Samalla kun kaupunginvaltuusto v:n 1967 talousarvion käsittelyn yhteydessä hyväksyi 8 milj. mk:n varauksen metron rakentamista varten, se esitti, ettei mihinkään metronon liittyviin hankinta-, tilaus- tai rakentamistoimenpiteisiin ryhdytä ennen kuin kaupunginvaltuusto olisi sille esitettyjen yksityiskohtaisten teknillisten ja taloudellisten suunnitelmien perusteella määritellyt asiassa kantansa, että ennen uuden määrärahan myöntämistä esitettäisiin huomattavalta osalta muuhun kuin verorahoitukseen perustuva jatkorahoitusohjelma ja että kaupunginhallitus asettaisi luottamushenkilöistä kokoonpannun toimikunnan, jonka tehtävänä

olisi johtaa ja valvoa metron suunnittelua ja mahdollista toteuttamista.

Kaupunginhallituksen muutettua 2.2.1967 metronsuunnittelutoimikunnan kokoonpanoa kaupunginvaltuuston edellyttämällä tavalla, valmisteli metronsuunnittelutoimikunta kiireellisesti sille annettua tehtävää esityksen tekemisestä Hakaniemen—Puotinharjun metrosta. Tätä varten oli toimikunnan myös mahdollisimman pian pyrittävä perehtymään metron suunnitteluun liittyviin ongelmiin. Tässä tarkoituksessa toimikunta suoritti kertomusvuoden aikana mm. useita tutkimusmatkoja niihin ulkomaisiin kaupunkeihin, joissa metrojärjestelmä jo oli rakenteilla tai toiminnassa. Hakaniemen—Puotinharjun metrolinjaosuuteen liittyvien teknillisten ja taloudellisten yksityiskohtien valmistelu muodosti toimikunnan työskentelyn pääasiallisen osan kertomusvuonna. Tämän esityksen valmistelun ohella metronsuunnittelutoimikunta jatkoi kuitenkin myös muiden sille aikaisemmin annettujen julkisen henkilöliikenteen pitkän tähtäyksen kehittämiseen kohdistuvien tehtävien suorittamista. Esitysluonnos Hakaniemen—Puotinharjun metrosta saatiin toimikunnan ja sen työjaoston käsiteltäväksi kertomusvuoden syksyllä. Vuoden päättyessä oli esitys jo pääpiirteissään valmiina, mutta eräiden yksityiskohtien käsittely jatkui vielä v:n 1968 puolelle.

Toimikunnan kokoonpano, kokoukset ym. Metronsuunnittelutoimikunnan uusittu ko-

6. Metronsuunnittelutoimisto

koonpano oli seuraava: toimikunnan puheenjohtaja apul.kaup.joht. Veikko Järvinen, varapuheenjohtaja päätoimitt. Pentti Poukka sekä jäsenet dipl.ins. Henrik Kalliala, autoilija Juho Mehto ja kauppat.lis. Ingvar Melin.

Toimikunnan sihteerinä toimi kertomusvuonna os.pääll. Toivo Tuunanen sekä hänen sairauslomansa aikana os.pääll. Harri Liljendahl.

Toimikunta kokoontui kertomusvuonna 50 kertaa ja asioita oli toimikunnan käsiteltävänä 362.

Metronsuunnittelutoimikunnan kertomusvuonna tekemät merkittävimmät *päätökset* koskivat mm. seuraavia asioita: tutkimuksen suorittamista metron yritysmuodosta (24.4. 105 §); asiantuntijoiden kuulemista eräissä metroa koskevissa kysymyksissä (24.4. 104 §, 8.5. 123 §, 19.10. 259 §, 7.11. 284 §, 14.12. 328 §, 15.12. 332 §); itäisen suunnan liikennettä sekä metroa käsitteleviä määrättyjen aloitteiden ja esitysten ottamista toimikunnan käsiteltäviksi vasta samalla kertaa, kun toimikunta antaa kaupunginhallituksen siltä pyytämän selvityksen Hakaniemen—Puotinharjun metrosta (24.4. 108 §); metronsuunnittelutoimiston oikeuttamista tilaamaan Hämeentien ja Hiihtäjätien välisen osan metrolinjan maasto- ja pohjatutkimustyön korkeintaan 40 000 mk:n hintaan (26.7. 188 §); ohjeen metronsuunnittelutoimiston sisäiseksi tehtävien jaoksi ja organisaatioksi muuttamista toimiston johtajan tehtävien osalta (27.9. 226 §); palkattoman virkavapauden myöntämistä metronsuunnittelutoimiston johtajalle Reino Castrénille (27.9. 277 §); lisäsopimuksen tekemistä Suunnittelukeskus-MKR Oy:n kanssa Hämeentien—Hiihtäjätien metrolinjan täydennystutkimuksesta korkeintaan 10 000 mk:n hintaan (19.10. 251 §); menettelytapaa Hakaniemen—Puotinharjun metrosta kaupunginhallitukselle tehtävää esitystä varten (1.11. 273 §); työllisyystöiden suorittamista metron rakentamisen yhteydessä (7.11. 284 §, 8.12. 317 §) ja

lisäksi laskujen ja maksumääräysten hyväksymistä, päättämistä määrärahojen puitteissa tapahtuvista työtilauksista ja hankinnoista sekä työsopimusten tekemistä ja purkamista toimiston johtajan viransijaisuuden aikana (29.12. 360 §).

Kaupunginhallitukselle tehdyt *esitykset* koskivat mm. seuraavia asioita: metron Porvoontien ja Viikintien risteuksen rakennustyölle aiheuttamien lisäkustannusten, yht. 396 000 mk, suorittamista (22.2. 37 §); metronsuunnittelun tilanteeseen tutustumisen järjestämistä Zürichin kaupungin kymmenhenkiselle delegaatiolle (22.2. 38 §); 38. pl:n toimistonjohtajan tilap. viran perustamista metronsuunnittelutoimistoon ja tehtävän nykyisen työsopimussuhteisen hoitajan, tekn.tri Reino Castrénin nimittämistä sanottuun tp. virkaan (6.9. 212 §) sekä viransijaisen määräämistä metronsuunnittelutoimiston johtajan virkavapauden ajaksi 1.1.—31.5.1968 sekä määräyksen tarkistamista koskemaan aikaa 27.12.1967—30.6.1968 (7.11. 285 §, 5.12. 309 §).

Kaupunginhallitukselle annetut *lausunnot* koskivat mm. seuraavia asioita: ajokaistan varaamista julkiselle liikenteelle itäisellä moottoritillä ja moottoritien leventämistä 6-kaistaiseksi välillä Kulosaaren silta—Linnanrakentajantien risteys (30.6. 167, 168 §) sekä kunnallisen yhteistoiminnan järjestelykomitean asettaman jaoston 29.3. antamaa ehdotusta komitean I osamietinnöksi (6.9. 210 §).

Suunnittelu-, valmistelu- ym. toimenpiteet. Metronsuunnittelutoimikunnan tehtävänä oli myös esittää suoritettavaksi sellaisia metro-ohjelmaan liittyviä vähäisehköjä rakennustöitä, jotka osoittautuvat kiireellisiksi ja ennakolta tehtyinä kaupungille edullisiksi. Kaupunginvaltuuston päätösten perusteella tehtiin metronsuunnittelutoimikunnan aloitteesta v.1966 ja 1967 metron esityönä n. 900 m leikkaus- ja pengerrystöitä sekä rakennettiin metroa varten aukot ylikulkusiltoihin Viikintien risteysalueen ja rakennus-

töiden yhteydessä. Suoritetut työt olisivat kaupungille hyödyksi siinäkin tapauksessa, ettei metroa rakennettaisi, koska ne voitaisiin käyttää muihin järjestelyihin. Nämä esityöt maksoivat 532 000 mk ja tähän käytetyt varat siirrettiin metron suunnitteluun varatuista määrärahoista.

Metron rahoitusta koskevan esityksen valmistelu ei varsinaisesti kuulunut metronsuunnittelutoimikunnalle vaan kaupungin talousjohdolle. Toimikunta osallistui kuitenkin kaupunginjohtajan pyynnöstä kertomusvuonna rahoitusohjelman laatimiseen liittyviin valmisteluihin.

Metronsuunnittelutoimikunta suoritti kertomusvuoden aikana *tutkimusmatkan* yhdeksään Euroopan kaupunkiin, joissa metrojärjestelmä jo oli toiminnassa tai rakenteilla. Näillä matkoilla tutustuttiin kyseisten kaupunkien metrolaitoksiin sekä vierailtiin alan teollisuuslaitoksissa. Matkakohteet ja -ajat olivat seuraavat:

Tukholma	28.—30. 5.
Moskova ja Leningrad	13.—17. 6.
Hampuri	19.—21. 6.
Kööpenhamina	11.—14. 9.
Oslo	14.—19. 9.
Frankfurt.....	12.—15.11.
München	15.—16.11.
Nürnberg	16.—19.11.

Tutkimusmatkoilla olivat mukana metronsuunnittelutoimikunnan puheenjohtaja Järvinen, toimikunnan jäsenet Kalliala, Mehto, Melin ja Poukka sekä metronsuunnittelutoimiston johtaja Castrén. Lisäksi oli muilla paitsi Moskovaan ja Leningradiin suuntautuneilla matkoilla mukana metronsuunnittelutoimistosta toim.pääll. Pentti Tuomi sekä Moskovan ja Leningradin matkalla kielenkääntäjä-tutkija Eero Paukkunen.

Työjaosto. Samalla kun metronsuunnittelutoimikunta muutettiin luottamuselimeksi, sen alaiseksi asetettiin työjaosto, jonka pu-

heenjohtajaksi määrättiin kaupungininsinööri ja jäseniksi kiinteistöviraston päällikkö, liikennelaitoksen toimitusjohtaja, kaupunkisuunnitteluviraston päällikkö, sähkölaitoksen uudisrakennusosaston osastopäällikkö ja talousarviopäällikkö.

Työjaosto kokoontui 14 kertaa ja sen käsiteltävänä oli 47 asiaa.

Työjaosto keskittyi kokouksissaan kertomusvuoden aikana käsittelemään lähinnä metronsuunnittelutoimikunnan esityksestä Hakaniemen—Puotinharjun metrosta laaditun luonnoksen sisältöä.

Asiantuntijaelimet. Asiantuntijaeliminä metronsuunnittelutoimikunnan apuna toimi kertomusvuoden aikana edelleen neljä toimikunnan asettamaa jaostoa, joiden puheenjohtajat ja esittelijät olivat metronsuunnittelutoimistosta.

Yleisten asiain jaosto käsitteli Hakaniemen—Puotinharjun metron vuokratulojen ja mainospaikkatulojen arviointikysymyksiä.

Liikenneasiain jaosto käsitteli metrossa käytettäväksi soveltuvia rahastuslaitteita ja -järjestelmiä.

Rakennusasiain jaosto käsitteli metrorakenteiden kuormitusohjeista laadittua ehdotusta.

Kone- ja sähköasiain jaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: Roihupellon varikon korjaamon luonnoksia; metrovaunun ajomoottorin tuuletusta ja eristystä, metrovaunujen hankintaan liittyviä määräyksiä ja hankintaorganisaatioon liittyviä kysymyksiä sekä vaunujen ja niiden sähkölaitteiden teknillisiä erittelyjä; vaunuhankinnan tarjouspyynnön kaupalliseen osaan liittyviä kysymyksiä; virtalajin ja jännitteen valintaa Helsingin metrolle sekä kaupungin sähkölaitoksen jakeluverkkoa ja sen suhdetta Hakaniemen—Puotinharjun metron sähkönsyöttöön.

Asiantuntijajaostoissa voitiin kuulla asiantuntijoina ulkopuolisia henkilöitä, joita oli vuoden aikana kokouksissa läsnä kaikkiaan 27 eri henkilöä.

6. Metronsuunnittelutoimisto

Jaostojen toiminta kertomusvuonna selviää seuraavasta:

Jaosto	Kokouksia	Asioita	Läsnä- olleita keski- määrin
Yleisten asiain	2	22	5
Liikenneasiain	1	6	4
Rakennusasiain	1	3	7
Kone- ja sähköasiain	17	22	5
Yht. tai keskimäär.	21	53	21

Toimisto. Metronsuunnittelutoimiston henkilökuntaa lisättiin kertomusvuoden aikana viidellä henkilöllä ja toimiston palveluksessa oli vuoden päättyessä 60 henkeä, joista kaksi oli virkasuhteessa ja muut työsopimussuhteessa. Lisätyövoima jakaantui lähinnä rakennus- ja hallinto-osastojen kesken. Näillä osastoilla oli myös vielä vuoden päättyessä useita vahvistettuun organisaatiokaavioon sisältyviä toimia avoimina.

Toimiston johtajana oli kertomusvuonna tekn.tri Reino Castrén ja hänen sijaisenaan 27.12. alkaen dipl.ins. Unto Valtanen. Osastojen päällikköinä olivat: rakennusosaston dipl.ins. B. V. Huhtinen, koneosaston tekn.tri Eino Ilmonen, liikenneosaston valtiot.maist. Harri Liljendahl ja hallinto-osaston lainop.kand. Toivo Tuunanen. Metronsuunnittelutoimiston johtajan aikaisemmin työsopimussuhteisen toimen päätti kaupunginhallitus 21.9. (2582 §) muuttaa tilapäiseksi viraksi 1.10.1967 alkaen. Hallinto-osaston osastopäällikön Toivo Tuunanen sairausloman aikana 9.1.—22.6. sekä 14.10.—31.12. hoiti hänen tehtäviään oman toimensa ohella liikenneosaston osastopäällikkö Harri Liljendahl.

Toimisto työskenteli vuokrahuoneistossa Museokatu 8.

Toimiston diaariin merkittiin vuoden aikana 1 783 asiaa, joista saapuneita kirjeitä oli 715 sekä lähetettyjä 1 068.

Henkilökunnan jakautuminen osastoitain 31.12.1967:

	M	N	Yht.
Johtaja	1	—	1
Hallinto-osasto	5	11	16
Rakennusosasto	20	3	23
Koneosasto	12	—	12
Liikenneosasto	7	1	8
Koko henkilökunta	45	15	60

Toiminta. Myös metronsuunnittelutoimikunnan alaisen metronsuunnittelutoimiston työstä kertomusvuoden aikana kohdistui pääosa metronsuunnittelutoimikunnan esityksen Hakaniemen—Puotinharjun metro-osuudesta valmisteluun liittyviin tehtäviin. Metronsuunnittelutoimiston liikenneosastolla vertailtiin itäisen suunnan liikennevirtojen eri tahoilla laadittuja ennusteita keskenään ja tarkistettiin esitystä tämän mukaisesti. Hakaniemen—Puotinharjun metro-osuuden liikenteen käyttötaloussuunnitelmaa kehitettiin jatkuvasti ja pyrittiin saamaan se vastaamaan liikennelaitoksen viimeisiä käyttökustannustietoja. Matkustustulojen määrittämiseksi tarkistettiin toimistossa aikaisemmin suoritettu tutkimus julkisen liikenteen matkustajamäärien tunti-, viikonpäivä- ja kausivaihteluista. Metro-osuuteen liittyviä muun julkisen liikenteen linjoja sovellettiin vastaamaan metron varsinaisen rungon liikennettä.

Toimiston rakennusosasto tarkisti Hakaniemen—Puotinharjun metrosta laadittuja suunnitelmia mm. parantamalla radan standardia ja siirtämällä Kulosaaressa radan Itäväylän pohjoispuolelle sekä tutkimalla erilaisia asemaratkaisuja. Samoin täydennettiin Roihupellon varikosta laadittua suunnitelmaa. Esisuunnitelmien pohjalta laadittiin toimistossa ohjelmapiirustukset Hakaniemen—Puotinharjun metroa varten. Maaperätutkimuksia täydennettiin siten, että kiinteistöviraston geoteknillinen toimisto suoritti metronsuunnittelutoimiston tilauksen perusteella lähinnä kallioperätutkimuksia Rautatien ja Puotinharjun välillä sekä insinööritoimis-

tot Viatek ja Oy Suunnittelukeskus-MKR suorittivat irtomaatutkimuksia välillä Kulo-saari—Puotinharju. Geoteknillisen toimiston tutkimuksista toimistolle aiheutuneet kustannukset olivat n. 146 000 mk sekä insinööri-toimistojen tutkimusten kustannukset 54 000 mk.

Metronsuunnittelutoimiston koneosasto sai kertomusvuoden aikana lopullisesti valmiiksi koti- ja ulkomaisen teollisuuden kolmelta eri työryhmältä edellisenä vuonna tilattujen ehdotusten pohjalta laaditut ehdotuksensa metrovaununparien ja niiden sähkölaitteiden teknillisiksi erittelyiksi. Nämä erittelyt lähetettiin kertomusvuoden aikana suomen- tai englanninkielisinä toiminimille, jotka suoritettujen tiedustelujen perusteella ilmoittivat olevansa kiinnostuneita tekemään tarjouksensa metrovaunujen toimittamisesta joko pää- tai osahankkijana. Yrityksiä pyydettiin ilmoittamaan näkökantansa vuoden loppuun mennessä. Erittelyt lähetettiin yhteensä noin sadalle eri toiminimelle eri maissa. Vuoden aikana valmistui koneosastolla myös ensimmäinen ehdotus metron junaohjausjärjestelmän teknillisiksi erittelyiksi. Tämänkin perusteella käytiin lukuisia neuvotteluja eri osapuolten kanssa. Samoin valmistui kertomusvuoden aikana ehdotus varikon huoltohalliksi, joka rakennettaisiin useammassa eri vaiheessa, samoin kuin suunnitelmat ja luonnokset myöhemmin rakennettavaa korjaamoa varten. Mahdollisiin hankintoihin liittyvät seikkaperäiset tarjouspyynnöt ja hankintamääräykset valmistuivat ehdotuksina vuoden aikana. Kertomusvuoden aikana valmisteltiin myös sähköasemia, sähkönsyöttöä ym. koskevia erittelyjä.

Metronsuunnittelutoimiston edustajat osallistuivat kertomusvuoden aikana edelleen Helsingin seudun ns. suurta liikennetutkimusta johtamaan asetetun johtavan liikennetutkimuskomitean sekä sen työjaoston työhön. Koska tutkimuksessa tarvittavien maankäyttötietojen ja maankäyttömallien osalta oli ryhdyttävä tarkistuksiin, oli met-

ronsuunnittelutoimisto tiiviissä yhteistyössä Helsingin seutukaavaliiton kanssa maankäyttömalleja M5 ja M6 laadittaessa.

Metronsuunnittelutoimistossa laadittiin metron myöhempää laajentamista varten tarvittavia suunnitelmia ja tutkimuksia. Toimiston työ keskittyi tältä osin ennen kaikkea metron jatkamiseen Hakaniemestä keskustaan. Tämän osuuden osalta laadittiin mm. suunnitelma Kluuvin asemaa varten sekä Rautatien metrojärjestelyistä kävelytunneleineen. Metro-ohjelman v:n 1963 mietintöön sisältyvään hahmosuunnitelmaan kuuluvia myöhempiä ratoja ja varsinkin niiden sijaintia keskustan alueella tutkittiin liikenteellisesti parhaimman ratkaisun löytämiseksi. Metronsuunnittelutoimisto osallistui kertomusvuonna myös Helsingin seudun muiden kuntien alueella suoritettavaan kaavoitus- ja suunnittelutyöhön laatimalla metrovarauksien osalta alustavia suunnitelmia mm. Länsisalmen, Martinlaakson, Etelä-Vantaan, Tikkurilan kirkonkylän ym. asemakaavojen laatimisen yhteydessä. Metroa varten tehtyjä varauksia tarkistettiin kertomusvuonna eräiden rakennushankkeiden yhteydessä mm. Munkkiniemessä ja Munkkivuorella.

Metronsuunnittelutoimistossa tutkittiin vuoden aikana myös metroa varten tarvittaviin asemakaavamuutoksiin sekä alueiden lunastuksiin liittyviä oikeudellisia ja hallinnollisia kysymyksiä sekä kysymystä metron yritysmuodosta.

Metronsuunnittelutoimikunnan tekemien päätösten nojalla oli toimiston johtajalla mm. oikeus päättää niistä työtilauksista ja hankinnoista, joiden arvo ei ylittänyt 20 000 mk kerrallaan sekä tehdä ja purkaa työ sopimukset, joiden mukainen palkka oli enintään 31. pl:n loppupalkka. Tärkeimmät metronsuunnittelutoimiston johtajan kertomusvuoden aikana tekemät päätökset koskivat mm.: analogialaskijalla TR-48 suoritettavien metrojunan ajodynaamisten laskutehtävien suorituksen lisälaskenta-ajan tilaamista Helsin-

6. Metronsuunnittelutoimisto

gin yliopiston ydinfysiikan laitoksen laskentatoimistolta sekä tutkimussopimuksen tekemistä, sen jälkeen kun oli saatu 6 tutkimustarjousta ja ne asianmukaisesti tutkittu, Suunnittelukeskus-MKR Oy:n kanssa metro-radon maasto- ja pohjatutkimustöiden suorittamisesta n. 4 km:n pituiselta osalta Hämeentien ja Hiihtäjätien välillä.

Metronsuunnittelutoimisto antoi kertomusvuonna lukuisia kirjallisia lausuntoja metron rakentamiseen liittyvistä kysymyksistä kaupunginhallitukselle, kaupunkisuunnittelu-, kiinteistö- ja rakennusvirastolle ym.

Metronsuunnittelutoimiston henkilökunnan tietojen ja ammattitaidon lisäämiseksi ja ajan tasalla pitämiseksi seurattiin toimistossa jatkuvasti kunkin alan kirjallisuuden ja julkaisutoiminnan välityksellä alan uusinta kehitystä kotimaassa ja ulkomailla ja lähettämällä toimiston henkilökuntaa erilaisille kursseille ja seminaareihin.

Metronsuunnittelutoimiston henkilökunnan tutkimusmatkoista mainittakoon: koneosaston osastopäällikön osallistuminen 7.—13.5. UITP:n (Union Internationale des Transports Publics) kongressiin Barcelonassa; koneosaston varikkotoimiston päällikön matka Englantiin ja tutustuminen 26.6.—9.7. London Transport'in metrokaluston korjaukseen ja huoltoon sekä British Railways'in sähkökäyttöisen lähi- ja paikallisliikennekaluston korjaukseen ja huoltoon; rakennusosaston liikenneteknillisen toimiston päällikön osallistuminen 18.—23.9. Oslossa Norjan geoteknillisen seuran järjestämään geoteknilliseen konferenssiin; liikenneosaston osastopäällikön osallistuminen Tukholmassa 13.—15.11. pidettyyn Pohjoismaisen kuljetus-

taloudellisen tutkimuksen yhteistyövaliokunnan järjestämään kuljetustaloudelliseen seminaariin sekä rakennusosaston metrorata-toimiston ja koneosaston sähkötoimiston toimistopäällikön sekä koneosaston suunnitteluinsinöörin tutkimusmatka 6.—10.11. Itä-Berliiniin tutustuen VEB Elektroprojekt Berlin'in vieraina metron sähköistys- ja raidekysymyksiin.

Metronsuunnittelutoimistossa vieraili tutustumassa Helsingin metronsuunnitteluun Zürich'in kaupungin opintoretikikunta. Retikikuntaan kuului 8 osanottajaa.

Metronsuunnitteluun käytetyt varat v:ina 1956—1967

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1956	95 618	1962	266 164
1957	277 427	1963	229 311
1958	319 612	1964	253 155
1959	310 582	1965	454 895
1960	303 704	1966	1 878 079
1961	287 630	1967	1 937 381
		Yhteensä 6 613 558	

Metronsuunnitteluun v. 1967 käytetyt varat

	mk
Palkkamenot	1 394 106
Huoneistomenot	210 715
Kalusto	11 690
Tarverahat	30 369
Tutkimukset	202 841
Ulkopuoliset selvitykset ja lausunnot sekä opintomatkat ja koulutus	87 660
Yhteensä 1 937 381	

7. Koulutustoimikunta

Yleistä. Vuonna 1967 koulutustoimikunnan vakiintuneet koulutusmuodot (kurssit, seminaarit ja toimistokoulu) lukumääränsä puolesta ylittivät 30 tilaisuuden rajan pysyvästi. Tämän lisäksi toimistorationalisointitoimenpiteet ja kaupungin kehittyvä palvelutoiminta vaativat yhä enenevässä määrin myös informaationluonteisen koulutuksen lisäämistä. Kuitenkin koulutuksen kattavuus samoin kuin sen syventäminen jättivät edelleen toivomisen varaa. Tutkimustoimintaa jatkettiin edelleen henkilöstöpolitiikan eri sektoreilla ja nimenomaan koulutustarpeen ja -tehon selvittelyyn kiinnitettiin huomiota. Aloitettu, kurssilaisille tarkoitettu lainakirjastotoiminta pääsi tyydyttävään vauhtiin vuoden loppupuolella. Erilaisen, lähinnä kirjallisen opetusmateriaalin valmistus ja muokaus sitoivat suuresti työvoimaa.

Koulutustoimikunta ja koulutustoimikunnan toimisto. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna. Sihteerinä toimi edelleen koulutuspääll. Urpo Ryönänkoski. Toimikunnalla oli vuoden aikana neljä kokousta.

Kaupunginkanslian alaisen koulutustoimikunnan toimistossa oli henkilökuntaa seuraavasti: koulutuspäällikkö, apulaiskoulutuspäällikkö, kouluttaja, tutkimusassistentti, kanslisti, toimistoapulainen sekä harjoittelijoita. Koulutustoimikunnan vahtimestarin tehtäviä hoiti ruotsinkielisen työväenopiston vahtimestari.

Toimeenpannut kurssit ja muut koulutustilaisuudet. Kunnallishallinnollisia kursseja

oli kertomusvuonna kuusi. Niissä oli osanottajia yhteensä 137. Kurssien loppukuulustelussa vähintään tyydyttävästi suoriutuneet saivat todistuksen. Kokeeseen osallistuneista 132 kurssilaisesta hyväksyttiin 128. Hylkäämisprosentti oli 3.4.

Johtamistaidollisen kurssin I jaksoja toimeenpantiin seitsemän, joista yksi kurssi liittyi liikennelaitoksen tarkastajakurssiin. Kurseille osallistui 144 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa. Kurssit käsittivät 63 t ja lopuksi oli kirjallinen koe. Kokeeseen osallistuneista 143 kurssilaisesta hyväksyttiin 139. Hylättyjä oli 2.1 %.

Johtamistaidollisen kurssin II jaksoja järjestettiin neljä. Kaksi jaksoista oli tarkoitettu hoito- ja huoltoalan henkilökunnalle, yksi teknilliselle henkilökunnalle ja yksi ulko-työnjohtajille. Kurssien pituus oli 60—65 t. Osanottajia kursseilla oli yhteensä 74. Kurseihin liittyi koesuoritus, kaikki kokeeseen osallistuneet 74 kurssilaista hyväksyttiin.

Tuotantoteknillisiä kursseja järjestettiin neljä. Kurseista oli yksi tarkoitettu sähkölaitoksen henkilökunnalle, yhden kurssin sovellutusala oli rakennusala. Kaksi kurssia oli tarkoitettu kaikkien virastojen ja laitosten tuotantoteknillisiin tehtäviin osallistuville työnjohtajille. Kaupunginhallituksen tekemän päätöksen mukaan virastojen ja laitosten oli huolehdittava siitä, että kaikki esimiesasemassa olevat henkilöt, jotka joutuivat huolehtimaan tuotantoteknillisistä ja palkkausteknillisistä asioista, osallistuvat koulutustoimikunnan järjestämille tuotantotek-

7. Koulutustoimikunta

nillisille kursseille. Kurssien pituus oli 70 t. Kursseille osallistui yhteensä 83 henkeä, joista kokeissa hyväksyttiin 81. Hylkäämisprosentti oli 2.4.

Toimistoteknillisiä kursseja järjestettiin neljä. Kurssit oli tarkoitettu toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille. Ne käsittivät 50 t ja osanottajia oli yhteensä 113. Toimistoteknillinen kurssi oli kaupunginhallituksen vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten pätevyysvaatimusten osa. Kokeeseen osallistuneista 112 kurssilaisesta hyväksyttiin 111. Hylkäämisprosentti oli 0.8.

Kustannuslaskennan kurssi, joka oli tarkoitettu kustannuslaskentatehtäviin tai niiden suunnitteluun osallistuville viranhaltijoille ja työntekijöille, joille tiedot kustannus- ja suoritelaskennasta sekä sen käytännöllisistä järjestelyistä olivat tarpeen kustannuslaskentatehtävien hoitamisen ja niiden kehittämisen kannalta. Kurssi käsitti 25 t. Osanottajia oli 15, jotka kaikki tulivat hyväksytyiksi koesuorituksessa.

Kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston piirtäjille järjestettiin 40 t käsittävä kartanpiirustuskurssi. Kurssille osallistui 32 piirtäjää. Kokeeseen osallistui 18 kurssilaista, jotka kaikki tulivat hyväksytyiksi.

Työopetuskursseja järjestettiin kaksi. Toinen kursseista oli palolaitoksen kurssi, joka toimeenpantiin koulutustoimikunnan opettajavoimin ja sen tiloissa. Toinen kursseista oli tarkoitettu niille henkilöille, jotka työskentelivät oman työnsä ohella myöskin työopetustehtävissä. Näillä kursseilla oli yhteensä 27 osanottajaa.

Tulokaskursseja järjestettiin kolme. Tulokaskurssi oli tarkoitettu vasta kaupungin palvelukseen tulleille viranhaltijoille ja työsopimussuhteisille henkilöille. Kurssin pituus oli 10 t ja osanottajia oli yhteensä 106.

Lomakepiirräntäkurssi, joka oli tarkoitettu lähinnä niille viranhaltijoille ja työntekijöille, joiden työstä lomakesuunnittelu tai -piirräntä muodosti tärkeän osan, käsitti 12 t ja osanottajia oli 25 henkeä.

Viisi konekirjoitusta koskevaa informaatiotilaisuutta järjestettiin niille viranhaltijoille ja toimihenkilöille, jotka tekivät pääasiassa konekirjoitustyötä. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 65 henkilöä.

Toukokuussa järjestettiin virasto- ja osastopäälliköille esitelmä- ja ateriatilaisuus, jossa osanottajia oli 69.

Virastopäälliköiden neuvottelupäivät järjestettiin syyskuussa Aulangolla. Mukana oli kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien ohella 58 virasto- ja osastopäällikköä.

Hangossa Hotelli Regatassa järjestettiin 2 osastopäällikköseminaarin viikon kestänyt I jakso lokakuussa ja II jakso marraskuussa internaattitilaisuuksina 25 osastopäälliköille.

Helsingin kaupungin toimistokoulun toimintaa on selostettu Opetuslaitokset-nimisessä julkaisussa.

Konekirjoituskokeita järjestettiin vuoden aikana yhteensä 76. Todistuksia näistä kokeista kirjoitettiin 14, joiden perusteella yhteensä 13 henkilöä anoi konekirjoituslisää. Koesuoritusten määrä lisääntyi ratkaisevasti edellisvuotisista koesuorituksen arviointiperusteitten muututtua. Kuitenkaan vaatimustason lievä alentaminen ei lisännyt konekirjoituslisiin oikeuttavien suoritusten määrää. Muutoksen merkitys muodostui näin puhtaasti psykologiseksi johtaessaan kenties pyrkimykseen pitää yllä saavutettu taidon taso.

Psykologinen valintakoetointa. Edellisenä vuonna lopetettiin eri virastoille ja laitoksille aiemmin suoritettu valintakoepalvelu. Kuitenkin muutamassa ehdottoman tarpeen vaatimassa tapauksessa sekä oman tutkimusmateriaalin täydentämistoimenpiteenä suoritettiin vielä 16 hakijan tutkimus (tietojenkäsittelykeskus, kiinteistövirasto ja maidontarkastamo). Näiden lisäksi testattiin tietenkin edelleen toimistokouluun pyrkijöitä. Hakijamäärän vähenemisen vuoksi oli hakijoita valintakokeissa mukana tänä vuonna vain 121. Tutkittujen määrä nousi siis 137:ään. Näistä ja edellisinä vuosina tutki-

tuista annettiin yhteensä satakunta kirjallista lausuntoa sekä parikymmentä suullista selontekoa itse ao. tutkituille. Valintatestistön kehittämistä ja tutkimista jatkettiin ja vuoden aikana siitä valmistui yksi yliopistollinen laudaturtyö ja toinen oli tekeillä.

Muu tutkimustoiminta. Koulutustarpeen ja -tehon tutkimuksia jatkettiin. Tässä tarkoituksessa liitettiin virkanimikekomitean

suorittamaan virankuvauksia koskevaan tiedusteluun eräitä koulutustarvetta selvitteleviä kysymyksiä.

Lainakirjasto. Edellisen toimintavuoden lopussa aloitettu kurssilaisille tarkoitettu lainakirjastotoiminta pääsi varsinaisesti käyntiin vasta v. 1967. Kirjamäärä lähes kaksinkertaistui kohoten vuoden loppuun mennessä 140 nidokseen. Lainaajia oli 70 ja lainauksia 75.

8. Järjestelytoimisto

Työtehoneuvottelukunta ja järjestelytoimisto toimivat hallinnon ja sen johtamistoiminnan kehittämässä ja rationalisoimisessa koordinoivina keskuselininä. Työtehoneuvottelukunta käsitteli periaatteellisuonteisia organisaatio- ja rationalisointikysymyksiä. Järjestelytoimisto toimi työtehoneuvottelukunnan valmistelevana elimenä ja palveli hallintoa tutkimus- ja suunnitteluelimenä.

Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että virkamiesjäsenenä apul.kaup.joht. Juho Kivistön tilalla oli apul.kaup.joht. Aatto Väyrynen.

Neuvottelukunta piti kertomusvuonna kolme kokousta ja neuvottelukunnan asettama ns. työaikaajaosto 23 kokousta.

Tärkeimmät työtehoneuvottelukunnan käsittelemistä asioista olivat: keskipitkän tähtäyksen suunnittelun kehittäminen liikelaitoksissa ja työvirastoissa, toimenpiteet kaupungin teknillisluonteisten töiden ajankäyttötutkimusten johdosta sekä kysymys työajan hyväksikäytön tehostamisesta kaupungin töissä.

Ensimmäisenä mainitun asian osalta työtehoneuvottelukunta päätti esittää kaupunginhallitukselle tutkimuksen suorittamista keskipitkän (3—5 v) tähtäyksen toimintasuunnittelumenetelmän ja vastaavan organisaation kehittämisestä kaupungin liikelaitoksissa ja työvirastoissa. Teknillisluonteisten töiden ajankäyttötutkimusten tulosten johdosta työtehoneuvottelukunta mm. edellytti, että

ao. virastot ja laitokset ryhtyvät nykyistäkin pitkäjänteisemmin ja laaja-alaisemmin ohjelmoimaan rationalisointitoimintaansa. Työajan hyväksikäytön tehostamisesta valmistui työtehoneuvottelukunnan jaoston mietintö, jossa esitettiin mm. virasto- ja laitoskohtaisten organisaatioiden täsmentämistä ja organisaatiosäännösten aikaansaamista, tavoitebudjetoinnin, koulutuksen, tiedotustoiminnan ja suunnittelutoiminnan tehostamista. Mietintö päätettiin esittää lähetettäväksi virastoille ja laitoksille, joiden oli määräaikaan mennessä ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin ne olivat asian johdosta ryhtyneet. Lisäksi päätettiin esittää suoritettavaksi tutkimus työnjohtajien asenteista työn tuloksiin ja tuottavuuteen nähden. Niinikään kiinnitettiin erityistä huomiota keski johdon koulutuksen tärkeyteen ja kiireellisyyteen.

Muita työtehoneuvottelukunnan käsittelemiä asioita olivat mm. kaupungin aloitetoiminnan organisaation kehittäminen, josta tehtiin esitys kaupunginhallitukselle, sekä Göteborgin kaupungin aloite Pohjoismaiden suurten kaupunkien välisen yhteistoiminnan kehittämisestä rationalisointiasioissa.

Järjestelytoimiston henkilökunta ym. Toimiston henkilökunta käsitti kertomusvuoden päättyessä 21 henkilöä, joista vakinaisia viranhaltijoita 6 ja tilapäisiä 4 sekä työsopimussuhteeseen palkattuja 11. Lisäksi toimiston palveluksessa oli ajankäyttötutkimustehtävissä tuntipalkkaista työvoimaa 2 henkilöä 4½ kk:n ajan ja 6 henkilöä keskimäärin 1 kk:n ajan kukin. Toimiston palveluksesta

erosi 1.10. lukien valtiot.maist. Matti Haapala siirtyen Kaupunkiliiton palvelukseen.

Toimisto sijaitsi kertomusvuoden ajan Kallion virastotalossa.

Toiminta. Järjestelytoimiston palvelutoiminta sisälsi edelleen tutkimus- ja konsultointitoiminnan, tiedotus- ja valmennustoimintaan osallistumisen, lausuntoasiat sekä ns. jatkuvat palvelutehtävät, kuten työturvallisuus- ja aloitetoiminnan. Palvelutoiminnasta tutkimus- ja konsultointitoiminta edusti n. $\frac{3}{4}$ tutkimushenkilökunnan työpanoksesta.

Toimiston tutkimuspalvelun työpanoksesta meni 40 % kaupunginhallituksen ja työtehoneuvottelukunnan toimeksiantoihin. Kaupunginhallituksen asettamien komiteoiden ja toimikuntien palvelu vaati n. 30 % sekä virastojen ja laitosten välitön palvelu n. 30 % tutkimuspanoksesta. Tutkimustulokset ilmenivät pääasiassa tutkimusselostuksista, mutta komiteoille ja toimikunnille suoritettua tutkimuspalvelun tulokset näkyivät yleensä vain näiden mietinnöissä. Virastoille ja laitoksille suoritettu neuvontapalvelu ei tullut kirjallisesti näkyviin.

Työtehoneuvottelukunnan kehotuksesta järjestelytoimisto valmisteli kaupungin järjestelyelinten yhteistoiminnan kehittämistä yhdessä ko. järjestelyelinten kanssa.

Tutkimustoiminta

Järjestelytoimiston tutkimuspanoksesta kohdistui pääosa keskushallinnon ongelmiin, koko hallintoa tai useaa hallintokuntaa koskeviin tehtäviin sekä sellaisiin, joissa yhtä virastoa tai laitosta koskevat ratkaisut olivat sovellettavissa myös muihin hallintoelimiin. Tällaisiin tehtäviin kohdistui järjestelytoimiston tutkimuspanoksesta n. 55 %.

Kertomusvuonna valmistui 20 tutkimusselostusta sekä 6 toimistojen ajankäyttötutkimusta. Tutkimustehtävät suoritettiin yhteistoiminnassa ao. hallintoelinten kanssa.

Koko hallintoa koskeneet tutkimustehtävät. Kaupungin hallinnon organisaation kehittämistutkimuksia jatkettiin lähinnä henkilöstöasiain organisaation osalta, josta kertomusvuonna valmistui muistio.

40 tuntiin työviikkoon siirtymisen vaatimina toimenpiteinä valmisteltiin työtehoneuvottelukunnalle esitys teknillisluonteisten töiden ajankäyttötutkimusten aiheuttamista toimenpiteistä. Lisäksi avustettiin virastopäällikköiden neuvotteluryhmää liikelaitosten ja työvirastojen keskipitkän tähtäyksen suunnittelun kehittämisessä ja tehtiin esitys asiasta työtehoneuvottelukunnalle.

Toimistotöiden ajankäyttötutkimuksia täydennettiin rahatoimiston Kallion osaston tutkimuksilla ja edellisenä vuonna suoritetuista ajankäyttötutkimuksista valmistui 5 tutkimusselostusta, joissa määriteltiin henkilökunnan tarve ja osoitettiin kehittämistoiminnan kohteita. Lisäksi laadittiin yhteenvedo toimistojen ajankäyttötutkimuksista.

Hallinnollisten sekä konttori- ja ATK-toimintojen piirissä täydennettiin tietojenkäsittelyorganisaatiota koskevaa esitystä kaupunginhallitukselle ja jatkettiin kaupungin henkilörekisterien uudistamista ja palkanlaskentajärjestelmien kehittämistä koskeneita tutkimuksia sekä suoritettiin puhelimitse tapahtuvan asiakaspalvelun tehostamista ja esityslistojen ulkoasun yhtenäistämistä koskevat tutkimukset. Lisäksi avustettiin virkanimikekomiteaa koko hallinnon virkojen tehtäviä, nimikkeitä ja niiden edellyttämää pätevyyttä koskevan kenttätutkimuksen suunnittelussa ja suorittamisessa.

Ylläpitotehtävien alueella jatkettiin kaupungin oman kuljetustoiminnan kehittämistutkimusta suorittamalla kuljetuskomitealle kuljetustoimen organisatoorisia järjestelyjä, kaupungin omistamia kuljetusvälineitä ja sen tarvitsemien kuorma- ja pakettiautojen käyttöä koskevat tutkimukset.

8. Järjestelytoimisto

Määrättyjä virastoja ja laitoksia koskeneet tutkimustehtävät. Rahatoimistolle suoritettiin tutkimukset alitilittäjien kirjanpidon yksinkertaistamisesta ja posti- ja pankki-siirtomaksujärjestelmän kehittämisestä siirtämällä tehtäviä kaupungilta rahalaitoksille. Molemmat hyväksyttiin ja toteuttamiseen ryhdyttiin. Lisäksi suoritettiin ensimmäinen osa rahatoimiston huoltokassaosaston konekirjanpidon kehittämistutkimusta. Kassa- ja tilitoimen keskittämisen toimeenpanoa Kallion virastotalossa avustettiin urheilu- ja ulkoiluviraston osalta sekä aloitettiin suunnittelu kansakoulujen osalta.

Kouluhammashoitolaitoksen tilastotyön tehostamisesta ja valtionavustusanomusten laatimisen yksinkertaistamisesta aloitettiin tutkimus.

Sairaaloiden toimintasuunnitelmatoimikunnan johdolla parannettiin Kivelän sairaalassa jo toteutettua lyhytkausiraportointia laboratorion, kuntouttamisosaston ja apteekin osalta. Malmin ja Hesperian sairaaloiden sisäinen tietojensiirtojärjestelmä uudistettiin niin, että nekin voivat ottaa käyttöön lyhytkausiraportoinnin v. 1968. Marian sairaalan kirurgian poliklinikalla selvitettiin ja tehtiin ehdotukset lääkärin suorittaman kirjoitus-työn vähentämismahdollisuuksista. Kivelä-Hesperian sairaalan palkanlaskentajärjestelmän uudistamista koskeva tutkimus valmistui ja siihen sisältyviä ehdotuksia ryhdyttiin toteuttamaan.

Hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan työtä avustettiin osallistumalla Itäisen sairaalan suunnitteluryhmän, ns. työnjakojaoston, tietojenkäsittelyryhmän, sairaanhoitopilaitosta suunnittelevan työryhmän, Kivelä-Hesperian sairaalan modernisoimisen suunnitteluryhmän ja Laakson sairaalan laajentamista suunnittelevan työryhmän toimintaan. Työnjakojaostolle suoritettiin pitkäaikaisairaita koskeva tutkimus, joka käsitti 2 600 potilasta ja jonka perusteella jaosto teki ehdotuksen näiden jakamisesta sairaala- ja vanhainkotipotilaisiin.

Hoitolaitosten työaikakomitealle suoritettiin mm. 40-tuntiseen työviikkoon siirtymiseen liittyvät ajankäyttötutkimukset Koskelan sairaskodissa, jossa määriteltiin myös potilaiden hoidettavuusaste sekä Malmin sairaalassa, jossa suoritettiin yötyön tutkimus. Tulosten perusteella tehtiin johtopäätöksiä mm. päiväjärjestyksestä, henkilökunnan tarpeesta, työnjaosta ja eri asteisten potilaiden välittömän hoidon tarpeesta. Työaikakomitean I osamietintö valmistui. Malmin ja Kivelän sairaalain sekä huoltoviraston ja lastensuojeluviraston työaikaryhmien työskentelyyn osallistuttiin.

Huoltoviraston suunnitteluelintä avustettiin Myllypuron sairaskodin ja Malmi-Kontulan vanhainkotien esisuunnittelussa sekä Pukinmäen ja Pihlajamäen asuintalojen suunnittelussa ja suunnitelmien toteuttamisessa.

Huoltotarkastajien työn laatua ja työmäärää koskeva tutkimus aloitettiin tilastollisena toimenpidetutkimuksena.

Lastensuojeluvirastolle suoritettiin tutkimus Sofianlehdon vastaanottokodin työvoimatarpeen määrästä ja laadusta ja työnjaon tarkoituksenmukaisuudesta sekä tehtiin ehdotuksia virkajärjestelyistä, päiväjärjestyksestä ja tehtäväjaosta. Elatusaputoimistoa varten suunniteltiin uusi kirjanpitomenetelmä ja ehdotettiin parannuksia toimistotöiden järjestelyyn.

Ammattikoulutoiminnan laajenemisen vaikutusta ammattioppilaitosten organisaatioon koskenut tutkimus johti ehdotuksiin organisaation ja tehtävien sekä henkilötarpeen tarkistamisesta.

Kansakoulujen ruokailun uudelleenjärjestyksessä avustettiin kansakouluja ja elintarvikekeskusta aikaisemmin laaditun, valtuuston hyväksymän suunnitelman pohjalta. Samalla avustettiin kouluja keittiösuunnittelussa ja välineiden valinnassa. Kansakouluisa selvitettiin jatkuvasti siivous- ja ruoanjakohenkilökunnan tarvetta ja annettiin työnjakoa koskevaa neuvontaa.

Kaupunginkirjaston alaisen siirtokirjaston ja kirjastoautojen toiminnan kehittämisestä aloitettiin tutkimus.

Urheilu- ja ulkoiluviraston toimistotehtävien uudelleenjärjestelyä koskenut tutkimus valmistui, ehdotukset hyväksyttiin ja niiden toteuttaminen aloitettiin.

Kaupungin kiinteistöjä koskevien rekistereiden ja raportoinnin kehittämiseksi järjestelytoimisto sai tehtäväkseen yhteistoiminnassa eri hallintokuntien kanssa selvittää kiinteistöluettelon ja muiden rekistereiden osuus kiinteistöjen käytön tehokkuuden ja taloudellisuuden tarkkailussa sekä suunnitella tarkoitukseen sopiva menetelmä. Tältä pohjalta osallistuttiin myös kiinteistöjä koskevien rekistereiden yleiseen kehittämiseen.

Kallion virastotalon suojelusuunnitelma-toimikuntaa avustettiin turvallisuusjärjestelyjen lisäämistä koskeneilla tutkimuksilla. Kiinteistöviraston talo-osaston kanssa konsultoitiin siivoustoiminnan organisoimisesta.

Palolaitoksen sääntökomiteaa avustettiin osallistumalla komitean kokouksiin ja antamalla tarvittavia selvityksiä. Komitean mietintö valmistui.

Elintarvikekeskukselle suoritettiin viidessä ruokalassa ajankäyttö- ja työntutkimukset ja tehtiin niiden pohjalta töiden järjestelyä koskevat ehdotukset.

Satamalaitoksen taloutta koskevassa tutkimuksessa suoritettiin eri toimintoihin kohdistuneita erilaisia aikatutkimuksia, tutkittiin laiturien, nostureiden, varastojen ja varastokenttien kapasiteettikysymyksiä sekä tavarain kiertonopeutta. Tutkimus jatkuu edelleen.

Vesilaitokselle suoritettiin Vartiokylän varaston varastokirjanpidon sekä henkilökunnan työnjaon uudistamista koskeva tutkimus.

Tiedotus- ja koulutustoiminta. Rationalisomisalan tiedotus- ja koulutustoimintaa jatkettiin. Toimiston viranhaltijat toimivat alustajina ja luennoitsijoina kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämällä

neuvottelupäivillä ja kursseilla sekä avustivat koulutuspäällikköä koulutustilaisuuksien suunnittelussa.

Hallinnon johto- ja esimiestehtävissä toimiville henkilöille jaettu tiedotuslehti »Johdon TV» ilmestyi neljänä numerona painosmäärän ollessa n. 3 000 kpl.

Lausuntoasiat. Toimisto antoi kertomusvuonna 139 (ed. v. 153) lausuntoa, minkä lisäksi apulaistoimistopäällikkö ja virastotutkijat antoivat suoraan talousarviopäällikölle lausunnot 46 (25) virastoon tai laitokseen esitetyistä yht. 822 (594) uudesta tp. virasta tai työsuhteisesta toimesta. Lausunnoista oli 44 (45) % virkojen ja toimien tarpeellisuutta koskevia, 18 (17) % työluokitusta ym. palkkauksen perustana olevia tietoja koskevia sekä 19 (15) % organisaatiota ja työmenetelmiä koskevia.

Jatkuvat palvelutehtävät. Työturvallisuus- ja turvallisuus- ja valistus- ja valistustilaisuuksia järjestettiin n. 1 400 henkilölle. Alan aikakauslehtiä jaettiin ja työpaikoille toimitettiin työturvallisuusaiheisia julisteita. Rakennusviraston työturvallisuusorganisaatiota vahvistettiin kokeiluluonteisesti työmaakohtaisilla työturvallisuuseläimillä. Työturvallisuustarkastusmenettelyä kehitettiin, työtaturmatilastointi aloitettiin, uusia työturvallisuusohjeita laadittiin ja -koulutusta tehostettiin, neuvontaa suoritettiin melkein kaikilla työpaikoilla ja oppilastyöpajoissa. Uusia laitteita ja työmenetelmiä kokeiltiin. Liikennelaitoksella järjestettiin neljännen kerran ja vesilaitoksella ensimmäisen kerran työturvallisuuskilpailu.

Kaupungin virastoissa ja laitoksissa sattui kertomusvuonna 3 092 (3 274) lain mukaan korvattua työtaturmaa. Näistä aiheutuneiden sairauspäivien määrä oli 56 854 (58 444), invalideettiprosenttien summa oli 340 (370), minkä lisäksi 2 (5) työtaturmaa päättyi kuolemaan. Virastojen ja laitosten yhteinen tapaturmatiheysprosentti oli 10.9 (11.8) ja tapaturmakorvausten loppusumma

8. Järjestelytoimisto

1 674 718 (1 412 852, josta liikennelaitoksen osuus oli 124 180) mk.

Aloitetoiminta. Kertomusvuonna tehtiin 28 (32) aloitetta. Aloitteiden taso nousi, sillä palkittuja aloitteita oli 18 (13) eli n. 51 (34) %. Palkkioiden yhteismäärä oli 3 020 (800) mk ja niiden suuruus vaihteli 1 000 (140) mk:sta 20 (30) mk:aan. Palkkioiden keskimääräinen suuruus oli 167 (62) mk.

Aloitetoiminnan kehittämiseksi työtehoneuvottelukunta teki kaupunginhallitukselle esityksen aloitetoiminnan organisaation muuttamisesta.

Virastojen ja laitosten lomakerationalisointia ohjattiin lomakeyhdysmiesverkon välityksellä tai antamalla suoraa palveluapua. Yhdysmiehille järjestettiin kaksi yhteistä neuvottelutilaisuutta sekä järjestettiin lomakepiirräntäkurssi. Täten saatiin uusia lomakeyhdysmiehiä, joita kertomusvuoden lopussa oli 24. Hankintatoimistoa avustettiin painotuotteiden tilausmenettelyn uudelleensuunnittelussa. Järjestelytoimistossa suunniteltiin tai uusittiin 50 erilaista lomaketta.

Yhteistoiminnassa koulutustoimikunnan kanssa järjestettiin systemaattisen konekirjoituksen informaatiotilaisuuksia yhteensä 5, joiden osanottajamäärä oli n. 70 henkilöä.

Tilankäytön järjestelyssä suoritettiin kiinteistövirastolle eräiden huonetilojen tarpeellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta koskevia selvityksiä sekä laadittiin huoneistojärjestelysuunnitelmia.

Muu toiminta. Järjestelytoimiston henkilökunta osallistui tutkimuspalvelua suorittaneiden komiteoiden ja toimikuntien työhön.

Kivelä-Hesperian sairaalassa toimivan sairaalain reikäkorttilävistyskeskuksen työtä ohjattiin ja valvottiin järjestelytoimistosta käsin.

Toimiston edustajat osallistuivat Pohjoismaiden suurten kaupunkien rationalisointikonferenssiin Oslossa ja henkilöstöasiain konferenssiin Tukholmassa pitäen näissä myös alustuksia. Tutkimustehtävissä käytiin virka-

matkoilla ulkomailla ja osallistuttiin Chicagossa järjestettyyn sairaalakongressiin. Pohjoismaiden suurten kaupunkien rationalisointiselimiin pidettiin jatkuvaa yhteyttä.

Tutkimushenkilökunnalle järjestettiin jatkuvaa sisäistä koulutustoimintaa ja osa henkilöstöä osallistui rationalisointialan kursseille, seminaareihin, opinto- ja neuvottelupäiville sekä julkisen hallinnon talouspäiville. Kertomusvuonna järjestettiin kaupungin järjestelyelinten henkilökunnalle yhteistoiminnan tarvetta ja täydennyskoulutusta käsittelevä rationalisointiseminaari.

Järjestelytoimiston *menot* olivat yhteensä 685 274 mk.

Kaupungin muut rationalisointiselimet

Sairaalaviraston järjestelytoimiston työssä oli keskeisellä sijalla edelleen sairaaloiden työvoiman käyttöön liittyvien henkilökunta- ja menetelmäkysymysten selvitys sekä näihin liittyvän koulutuksen järjestäminen. Toiminnoista oli erityisesti kylvetyt, siivous, kuljetukset ja tilastointi selvitusten ja järjestelyjen kohteena. Suunnitellun työajan lyhentämisen valmistelu annettiin järjestelytoimiston tehtäväksi. Toimisto osallistui lisäksi mm. avo- ja sairaalahoidon yhteistoiminnan parantamiseen, sairaansijatarvekysymysten selvittelyyn, sairaalarakennussuunnitelmien käsittelyyn, laitosten sisäisen yhteistoiminnan kehittämiseen jne.

Rakennusviraston järjestelytoimiston toimintaa on selostettu mainitun viraston toimintakertomuksessa.

Sähkölaitoksen järjestelytoimisto jakautui kertomusvuonna neljään jaokseen, mitkä olivat työntutkimus-, toimistotutkimus-, ATK- ja organisaatiotutkimusjaos. Organisaatiotutkimusjaos perustettiin 17.7.

Tutkimustoiminnan tuloksena valmistuneista tutkimuksista mainittakoon mm. seuraavat: tavoitebudjettitoimintasuunnitelmien

laadintaohjeiden valmistelu; ajankäyttötutkimusaineiston analysointi; Hanasaaren ja Salmisaaren voimalaitosten koneistojen perushuollon ja kunnossapitotöiden ohjelmoinnin kehittäminen; aluevalvomoiden henkilökunnan työmäärä; jäätyneen maan sulatusmenetelmän kehittäminen ym. sekä osallistuminen tariffitoimiston suorittamaan mittarinlukututkimukseen. Lisäksi valmistui 12 ATK- ja konttorirationalisointitehtäviin kuuluvaa tutkimusta sekä täydennykset v. 1966 suoritettuihin tilankäyttö- ja ruokalatuksiin.

Keskeneräisinä olivat eräät tutkimukset, joihin sisältyivät mm. suunnittelu- ja laskentatoimen kehittäminen, menetelmäsuunnittelu ja terveydenhoidon organisaatiotutkimukset.

K a a s u l a i t o k s e n laskenta- ja järjestelytoimisto. Kaasulaitoksen organisaatiota muutettiin uuden johtosäännön mukaan kertomusvuoden alusta mm. siten, että laitoksen järjestely- ja laskentatoimisto alistettiin perustetulle hallinto- ja talousosastolle. Kun teollisuuslaitosten kassa- ja tiliosasto samasta ajankohdasta alkaen lakkautettiin, siirtyi kaasulaitokselle uusia tehtäviä, mm. kassatoiminta ja palkanlaskenta sekä kirjanpito, joka kuitenkin toistaiseksi pääasiassa hoidettiin sähkölaitoksella.

Kaasulaitoksen tärkein tutkimusalue liittyi edelleen lähivuosina välttämättömään tuotannonmuutokseen. Kaasulaitos oli jo neljän perättäisen vuoden aikana pystynyt vähentämään rationalisoinnin avulla henkilökuntaansa 6—7 % vuotta kohti ja mahdollisuuksia siihen oli vielä jäljellä.

Kertomusvuoden aikana uusittiin laskenta- ja järjestelytoimiston toimesta kaasulaitoksen toimintasääntö.

Kaasunmyyntitariffeja koskevat tutkimukset uskottiin osittain laskenta- ja järjestelytoimistolle. Kaasulaitoksen pitkän tähtäyksen tariffipoliittikkaa koskevat selvittelyt pantiin alulle. Myös työntekijöiden palkkaus-

järjestelmiä koskevat tutkimukset aloitettiin palkkalautakunnan toimiston aloitteesta.

Laskenta- ja järjestelytoimistolla oli tutkimustehtävien lisäksi hoidettavanaan suuri joukko muita jatkuvia ja rutiinitehtäviä.

L i i k e n n e l a i t o k s e n järjestelyosasto osallistui vuoden aikana laitoksen kehitystoimintaan suorittamalla tutkimuksia, joista mainittakoon mm. seuraavat *liikennesektorin* tutkimukset:

kuljettajarahastuksen kehittäminen ja laajentaminen yhä useammille linjoille. Vuoden lopussa siihen kuului yht. 136 vuoroa. Autoja kalustettiin kuljettajarahastusta varten 210 kpl ja kuljettajia koulutettiin 346 henkilöä. Kuljettajarahastustoiminnan kehittäminen jatkui edelleen ja seuraavana tutkimusvaiheena oli itsepalvelulaitteen käyttöönottoon liittyvät selvittelyt.

Liikenteen valvonnan ja ohjauksen tutkimusalue käsitti seuraavat osatehtävät: a) Liikenteen valvonnan organisaation kehittäminen, b) Radiopuhelimien käytön tutkiminen. (Linjalla 21 oli 10 radiopuhelinta autoihin asennettuna. Radiokeskuksen ja autojen välillä oli yhteydenottoja n. 3 500.) c) Koulutuksen kehittäminen ja koulutustoiminnan ohjelmoiminen.

Järjestelyosaston toimesta kehitettiin tietokoneohjelma matkustajalaskennan suorittamista varten. Sitä kokeiltiin vuoden aikana eri linjoilla. Periaatteena oli, että laskentahavainnot merkittiin suoraan marksencingkortteihin, joista tietokone välittömästi laski tulokset. Etuina oli laskennan nopeus ja suurempi tarkkuus aikaisempaan verrattuna.

Tutkittiin mahdollisuuksia laatia aikataulu tietokoneella. Ensimmäiseksi tavoitteeksi otettiin ns. asema-aikataulun laatiminen. Asema-aikataulut, joista nähtiin linjoittain vuorojen lähtöajat, olivat koekäytössä Rautatientorin tarkastusasemalla.

Teknillinen sektori. Suunnittelu- ja laskentatoimen kehittäminen: a) tietojen kaukosäätötekniikan käyttömahdollisuudet, b) työ-

8. Järjestelytoimisto

vaiheiden kooditus- ja luettelointijärjestelmää koskeva ehdotus, c) uuden työnumeroinnin käyttöönotto, d) autokorjaamon kuoritusryhmittelyä koskeva ehdotus, e) määräkorttien kierron tarkistaminen, f) käytön johdon valvontaan liittyvä raportointi.

Käsivarastojen toimintaa seurattiin ja niitä varten laadittiin tarkistettu toimintaohje, joka otettiin käyttöön.

Kaupunginhallituksen kuljetuskomitean toimeksiannosta suoritettiin loka-marraskuussa laitoksen omistamia kuorma-, paketti- ja henkilöautoja koskeva ajankäyttö-tutkimus.

Lisäksi suoritettiin seuraavat *yleistutkimukset*:

liikennelaitoksen organisaatiota selvitetiin, laskentatointa kehitettiin tietojen keräämisen ja siihen liittyvien rutiinien osalta, laitoksen postinkuljetuksesta laadittiin uusi toimintaohje ja lippukassatoiminnan kehittämistä varten muodostettiin toimikunta, jossa järjestelyosasto oli mukana.

Järjestelyosasto teki uuden pääkonttorin tilankäyttöohjelman. Tarkoituksena oli varata Ilmalan uudesta vesisäiliörakennuksesta tilat liikennelaitoksen pääkonttoria varten.

V e s i l a i t o k s e n järjestelytoimiston

toimesta laadittiin seuraavat kiertokirjeet: kiertokirje ehdotuksineen tilankäyttöstandarddeiksi yms. pääkonttorin toimistotilojen käytön määrittämiseksi, palontorjunnan kenttämerkkien tilaustarpeen määrittämiseksi ja vielä laitoksen rationalisointiohjelman laatimiseksi sekä suoritettiin vm. tutkimuksia koskevien ehdotusten käsittely, jolta osalta työ jatkui edelleen.

Alustava selvitys laadittiin suunniteltua työvälinetutkimusta silmällä pitäen ja suoritettiin varastohenkilöstöä koskenut ajankäyttötutkimus varastokirjanpito-tutkimusta varten.

Muista tutkimustehtävistä mainittakoon: kuljetusinformaation ja -tutkimuksen järjestely ja osallistuminen niihin sekä tutkimustulosten tarkastelu suunniteltuja jatkotutkimuksia silmällä pitäen; Ilmalan uuteen vesisäiliörakennukseen tulevan autohuoltamon toimisto- ja sosiaalisten tilojen suunnittelu sekä teollisuus- ym. tilastojen laatiminen laitoksen osalta.

Järjestelytoimisto osallistui laitoksen uuden johtosäännön perusteella lautakunnan vahvistettaviksi esitettyjen osastojen tehtävien määrittelytyöhön. Lisäksi annettiin muita lausuntoja, mm. lausunnot yhteensä viidestä eri aloitteesta.

9. Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano v. 1967 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseneksi fil.maist. Victor Procopén tilalle valittiin lainop.kand. Kaj Schichmann.

Neuvottelukunta piti vuoden aikana kolme kokousta, joissa käsiteltiin 30 asiaa.

Matkailuneuvottelukunnan käsittelemät asiat koskivat mm.: matkailutoimiston oikeuttamista ottamaan lisäpainos Helsinki-Itämeren tytär ym. esitteistä (21.3. 8, 9, 11, 12 §, 28.8. 21 §, 28.11. 28 §) sekä esperanton ja unkarinkielinen painos mainitusta esitteestä (21.3. 10 §, 28.11. 30 §) ja painattamaan koti- ja ulkomaisille matka-, lento- ja laivatoimistoille suunniteltu neljän matkailukauden esittelymateriaali (21.3. 13 §). Lisäksi neuvottelukunta oikeutti matkailutoimiston hankkimaan Tori-nimisen lyhytelokuvan kopiaita toimiston ja eräiden Suomen Matkailuliiton ulkomaantoimistojen käyttöön (28.11. 27 §).

Kaupunginhallitukselle tehtiin esitys kukkien myynnin järjestämisestä kesäiselle Kauppatorille sunnuntaiamupäivisin toukokuun aikana (28.11. 29 §).

Kaupunginhallitukselle antamissaan lausunnoissa neuvottelukunta puolsi mm.: kaupungin liittymistä jäseneksi Matkailuyritysten palvelukeskukseen (21.3. 14 §); avustuksen myöntämistä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen Hotellikeskuksen harjoittaman matkailijoiden huonevälitys- ja neuvontatoiminnan ylläpitämiseen, Helsingin Viikko-tiedotuslehden julkaisemiseen ja jakeluun

(21.3. 16 §) sekä valtuustoaloitetta Helsingin matkailuolujen kehittämiseksi (28.8. 20 §).

Taloussuunnittelutoimikunnalle päätettiin lähettää sen pyytämä arvio Helsinkiin suuntautuvasta matkailuliikenteestä ja matkailupalvelusta v.ina 1968—1977 (21.3. 15 §).

Matkailutoimiston henkilökunta oli sama kuin edellisenäkin vuonna. Erikoistehtävissä olivat lisäksi oppaat Satu Postpischl ja Päivi Harvola. Matkailuneuvoja Ritva Luoman ollessa Helsinki-näyttelyn emäntänä Yhdysvalloissa oli hänen sijaisenaan nti Eila Rättö. Kesäkuukausien aikana matkailutoimiston palveluksessa oli eri aikoina yhteensä kuusi matkailuneuvojaa, joista kaksi toimi matkustajasatamissa ja neljä matkailutoimistossa. Lisäksi toimistossa oli yksi harjoittelija matkailualan peruskurssilta. Matkailutoimistolla oli kertomusvuoden aikana myös ympärivuotinen lentomatkustajien vastaanotto-palvelu lentotoimistossa. Lisäksi matkailutoimisto osallistui omalla näyttelyosastolla kolmeen näyttelyyn ja messuille.

Toimistossa palveltiin kertomusvuoden aikana yht. 12 773 henkilöä, joista kotimaisia oli 5 217 ja ulkomaalaisia 7 556. Tästä puuttuvat kesäkuukausien aikana satamaemäntien vastaanottamat vieraat ja lentotoimistossa suoritettu neuvontapalvelu sekä varsin monipuolinen puhelinpalvelu. Myöskään messuilla ja erilaisten näyttelyiden yhteydessä palveltujen vieraiden määrästä ei ole yksityiskohtaisia lukuja. Erilaisia toimeksiantoja oli 318. Toimiston järjestämiin, tilattuihin kiertojeluihin osallistui yht. 11 341 henkilöä,

9. Matkailutoimisto

joista kotimaisia oli 3 983 ja ulkomaalaisia 7 358. Matkailutoimiston kautta tilattiin 211 linja-autoa ja 333 opasta. Em. toimeksiantoista kertyi matkailutoimistolle tuloja 1 080 mk. Matkailutoimistossa tapahtuneesta karttojen ym. painotuotteiden myynnistä kertyi matkailutoimistolle tuloja 661 mk.

Matkailutoimisto oli jatkuvasti kiinteässä yhteistyössä Kööpenhaminan, Oslon ja Tukholman matkailuviranomaisten kanssa. Neljän pääkaupungin matkailupäälliköiden muodostama työvaliokunta piti kokouksensa Tukholmassa 6.—7.3. Matkailupäällikkö osallistui lisäksi 1.—4.6. Göteborgissa järjestettyyn Pohjoismaiden matkailuasiamiesyhdistysten kongressiin. Matkailupäällikkö ja -sihteeri osallistuivat 22.8. Hangossa järjestettyyn Suomen Matkailuliiton ulkomaantoimistojen johtajien ja matkailuasiamiesyhdistyksen jäsenkunnan väliseen neuvottelutilaisuuteen, ja matkailupäällikkö osallistui 15.9. Kuopiossa Suomalainen löytöretki 1967-kampanjan päättymisen johdosta järjestettyyn neuvottelutilaisuuteen sekä 10.—11.11. laivareitillä Vaasa—Uumaja järjestettyyn Suomeen saapuvaa matkailuliikennettä käsittelevään neuvottelukokoukseen. Lisäksi pidettiin matkailutoimistosta jatkuvasti yhteyttä valtakunnallisiin ja eri kaupunkien matkailuelimiin.

Kertomusvuoden aikana matkailutoimisto painatti seuraavat esittelylehtiset: Helsinki-Itämeren tytär, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan-, venäjän-, tanskan-, espanjan-, hollannin-, esperanton- ja unkarinkielisenä, yht. 340 000 kpl; Helsingin neljä matkailusaarta, suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan- ja ranskan-kielisenä, yht. 70 000 kpl; Helsingin museot ja näyttelyt, yht. 45 000 kpl, sekä Nähtävyyshuone, yht. 31 000 kpl, kumpikin suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisenä; Raitiolinja n:o 3 eli matkailulinja, yhteisesti liikennelaitoksen kanssa 20 000 kpl, Patsasluettelo, yht. 8 000 kpl, sekä Neljän matkailukauden esittelymateriaali, mistä isoa kokoa

40 000 kpl, pientä kokoa 4 000 kpl, postikortteja 20 000 kpl ja pöytätelineitä 2 000 kpl, kaikki suomen-, ruotsin-, saksan- ja englanninkielisinä; Kongressi- ja tapahtumaluettelo, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä, yht. 9 000 kpl; Itämeren tytär-seinäjuliste, ruotsinkielisenä 1 000 kpl sekä Tietoja matkailijoille, suomenkielisenä 3 000 kpl. Lisäksi matkailutoimisto avusti Helsingin evankelisuterilaisten seurakuntien tiedotuskeskusta kirkkoja esittelevän karttalehtisen painattamisessa.

Erilaisia monisteita ja muita luetteloita julkaisi matkailutoimisto seuraavasti: Kongressi- ja tapahtumaluettelo, suomen- ja ruotsinkielisenä; Hintatietoja Helsingistä, saksankielisenä; Nyt löytöretkelle Helsinkiin, suomen- ja ruotsinkielisenä; seuraavat kävelyreitit: Eläintarha ja Töölö, Kaivopuisto, Vuosaari ja Kruununhaka, kaikki suomen-, ruotsin-, englannin- ja saksankielisinä; Tervasaari vuosisatojen saatossa sekä Kongressi- ja kokoustiljoja Helsingissä, kumpikin suomen- ja englanninkielisenä, ja lisäksi Luettelo lomaristeilijöistä suomenkielisenä.

Näiden lisäksi toimitettiin erilaista tiedotusaineistoa Helsingin matkailupalvelusta ja muista matkailumme yksityiskohdista lehdistölle, radiolle ja televisiolle kuukausittain.

Matkailutoimiston ympärivuotisen matkailukampanjan julisteita oli Aleksanterinkatu-yhdistyksen jäsenliikkeiden näyteikkunoissa kolmen viikon ajan lokakuussa. Myös monet muut helsinkiläiset ja muiden Suomen kaupunkien liikkeet pitivät samaa julistemateriaalia esillä kiitettävästi. Suuret koti- ja ulkomaiset laiva- ja lentoyhtiöt sekä eräät yksityiset toiminimet sijoittivat myös tätä julistemateriaalia ulkomailla oleviin näyteikkunoihinsa.

Matkailutoimisto oli mukana omalla osastollaan Messuhallissa Vene- ja retkeilynäyttelyssä, Konttoritekniikan näyttelyssä ja Elintarvikemessuilla leimaten rautatie- ja lentoliikenteen messualennusliput.

Matkailutoimistosta lähetettiin vuoden aikana yht. 6 355 erilaista postilähetystä vastauksina sekä koti- että ulkomaisten matkailualan toimistojen tiedusteluihin. Lisäksi matkailutoimisto toimitti kaikille helsinki-

läisille matka-, lento- ja laivatoimistoille Helsinki-materiaalia kaksi kertaa vuoden aikana.

Matkailutoimiston kertomusvuoden menot olivat 254 536 mk ja tulot 1 817 mk.

10. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukuntaan kuuluivat v. 1967 samat kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäsenenä työtupien joht. Lauri Eerikäisen tilalla oli niiden vt. johtaja Erkki Mäenpää.

Hankintaneuvottelukunta kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa ja pöytäkirjapykälän lukumäärä oli 9.

Tärkeimmistä neuvottelukunnan käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat: lausunnon antaminen työtupakomitean mietinnöstä, suhtautuminen ns. pientilausten toimitusmaksuihin sekä esityksen tekeminen kaupunginhallitukselle eri yhteishankintaelinten välisestä työnjaosta v. 1968—1969.

Hankintatoimisto. Toimiston vastuualueelle kuuluneitten artikkelien standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotteluja käytiin paitsi kaupungin omien laitosten myöskin ulkopuolisten kulluttajapiirien ja hankkijoiden kesken. Hankinnat pyrittiin ohjaamaan tämän mukaisesti. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaaminen niin suuressa määrin kuin se oli edullista tuottajilta tai tukkuportaasta suoraan virastoille ja laitoksille.

Toimiston tekemät esitykset koskivat mm. virkapuhelinjärjestelyjä eräissä kaupungin teollisuuslaitoksissa, hoitolaitoksissa ja terveydenhoitovirastossa. Lausunto annettiin mm. tilintarkastajien huomautuksesta puhelimitse tapahtuvan asiakaspalvelun tehostamisesta sekä elinkeinovapausvirastolle röntgenfilmien kaupasta ja sen erikoisluonteesta.

Lisäksi käytiin useita neuvotteluja ja annettiin lausuntoja devalvaation aiheuttamista tulkintakysymyksistä ym.

Henkilökuntaan kuului 19 (ed. v. 20) vakinaista viranhaltijaa, tilapäisiä viranhaltijoita oli 4 (4). Työsopimussuhteessa oli työntekijöitä 43 (41).

Virkavapautta myönnettiin sairauden ym. perusteella kaikkiaan 474 (632) työpäivää.

Toimiston henkilökunnasta siirtyi eläkkeelle ylimekaanikko Karl Enroth 23:n palvelusvuoden jälkeen.

Helsinki-mitali myönnettiin painatusasiamies Väinö Stenmanille, ja 20 v:n palveluksesta sai Suomen Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin ylimekaanikko Karl Enroth.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistui henkilökunnasta yht. 13 henkilöä. Lisäksi eräät henkilökuntaan kuuluvat osallistuivat muihin alan kursseihin ja suorittivat virkamatkoja tutustuakseen alansa asioihin ulkomailla.

Huoneisto ja kaluston hankinnat. Hankintatoimiston kertomusvuonna käytettävissä olleet tilat olivat samat kuin edellisenä vuonna. Ne käsittivät yhteensä 2 090 m², joista toimitutilaa oli 640 m² ja varasto-, työ- ym. tilaa 1 450 m². Varasto- ja työtiloiksi pyrittiin löytämään uudet yhtenäiset ja toimintaan sopivat teollisuustilat.

Toimiston kalusto- ja konehankintojen arvo oli 26 500 (47 000) mk. Mm. hankittiin uusi pakettiauto entisen sijaan.

Toiminta. Yhteishankinnoista tehdyn päätöksen mukaan hankintatoimiston tehtävänä

oli hoitaa seuraavat yhteishankinnat: talous- ja toimistopaperit, toimisto- ja koulutarvikkeet, toimisto- ja talouskoneet sekä niiden huolto, puhelinlaitteet, toimisto- ja laitoskalusteet, soittimet, taloustarvikkeet ja astiat, puhdistus-, pesu- ja lattianhoitoaineet ja -välineet, sanoma- ja aikakauslehdet, painatus- ja kirjansidontatyöt sekä monistustyöt.

Toimiston tehtävänä oli lisäksi eräiden laitosten erikoishankintojen valmistelu ja omaa hankintaelintä omaamattomien laitosten avustaminen erikoishankinnoissa. Kertomusvuonna hoidettiin edelleen sairaaloiden, huoltolaitosten ja terveydenhoitoviraston sairaalatarvikkeiden, n. 80 nimikkeen, hankinta.

Hankintatoimiston jakeluvaraston, konekorjaamon ja painamon avulla hoidettiin osa yhteishankinta-alueesta, muu osa perustui tarjouspyyntömenettelyyn ja hankinta- tai hintasopimuksiin. Tarjouspyyntöjä oli 87, toimiston omien tilausten määrä 13 300. Kaupungin laitosten kokonaishankintojen arvo hankintatoimiston vastuualueella oli kertomusvuonna 18 200 000 mk.

Hankintatoimisto hoiti kaikkien yhteishankintaelinten hankintatiedotusten toimitamisen ja jakelun.

Kalusteiden, koneiden ym. hankinta. Hankintatoimisto antoi kaupunginhallituksen pyytämät lausunnot laitosten talousarvioehdotuksista kaluston hankintamäärärahoiksi v:lle 1968. Näitä oli yht. 27.

Suurimmat toimiston hoitamat kalustohankinnat suoritettiin kaupunginteatteriin, Suursuon vanhainkotiin ja Haagan ammattikouluun.

Mainittujen lausuntojen lisäksi annettiin 208 (191) kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalusteita, koneita ja kojeita. Niistä 46 (83) lausuntoa koski sairaaloiden hankintoja ja näiden arvo oli 633 000 (1 211 000) mk.

Erilaisia konttorikoneita hankittiin kaupungille 428 (429).

Toimistolla oli edelleen konelainaustoimintaa, käytettävissä oli n. 90 konttori-, konfe-

renssi-, talous- ym. konetta. Lainauksia oli 393 (320) kpl.

Puhelinasiat. Kertomusvuoden aikana suoritettiin loppuun kahden uuden puhelinvaihteen asennustyöt. Automaattisen kaukoliikenteen kasvaessa jatkettiin kaukotason estolaitteiden hankintaa. Ne asennettiin kaikkiin niihin uusiin vaihteisiin, joissa se oli teknillisesti mahdollista. Estolaitteet oli 38 vaihteessa ja 259 puhelinta, joista oli suora yhteys, varustettiin kaukotason estolevyllä.

Vuoden päättyessä oli kaupungilla hallussaan 2 190 (2 173) Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta. Puhelinvaihteita oli kaupungin käytössä 57 (54), yksittäisliittymiä oli virastoissa ja laitoksissa 1 319 (1 310) sekä viran- ja toimenhaltijoiden asuntopuhelimia 140 (166). Välitettyjen puhelintilausten lukumäärä oli 624 (619) kpl ja hoidettujen puhelinmaksujen kokonaismäärä 800 000 (680 000) mk.

	mk
Puhelumaksut	837 500
Perusmaksut	496 700
Puhelinluetteloteksti luettelossa	
HEL I	117 600
Hätäpuhelinjärjestelmän käyttö-	
kustannukset	95 800
Puhelimien siirrot, asennukset ym.	58 400
Viran- ja toimenhaltijoille makset-	
tut korvaukset oman puhelimen	
käytöstä	1 200
	Yhteensä 1 607 200

Kaupungin sisäisestä puhelinluettelosta otettiin uusi painos määrältään 4 000 kpl, minkä kustannukset olivat 5 537 mk.

Painatus- ja sidontatyöt ym. Toimiston ulkopuolisille kirjapainoille ja sitomoille antamien työtilausten määrä oli 2 582 (2 730) kpl ja näiden nettolaskutus 2 053 000 (2 114 000) mk. Offsettoita suoritettiin 2 970 (1 268) kpl ja toimisto laskutti niistä 368 000 (275 000) mk. Kertomusvuoden offsetlaskutukseen sisältyivät myös monistustyöt (edellisen vuo-

10. Hankintatoimisto

den laskutus 54 300 mk). Monistustöiden lukumäärä oli 3 000 (3 701) kpl.

Kustannukset toimiston välittämistä sanomalehti-ilmoituksista olivat 595 000 (599 000) mk sekä sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut 212 000 (205 000) mk.

Jakeluvarastotoiminta välitti kaupungin laitoksille pääasiassa toimistotarvikkeita, toimisto- ja talouspapereita sekä lomakkeita ja kaupungin julkaisuja. Varastonimikkeitä oli 840. Pyrkimyksenä oli ohjata mahdollisimman edullisesti artikkeleita suorina toimituksina eri laitoksille, mutta välivarastointia jouduttiin silti käyttämään. Varasto-ostot olivat 760 000 (734 000) mk, myynti 824 000 (835 000) mk ja lähetysluetteloita oli 11 000 kpl.

Jakeluvaraston kiertoluku oli 6.8 (6.7) ja kiertonopeus 53 (54) päivää.

Konekorjaamon huoltokortistossa oli 8 346 (7 716) konttori- ja talouskonetta. Ulkopuolisten korjaamoiden kanssa tehtyjen huoltosopimusten piiriin kuului 1 340 (1 503) konetta ja oma korjaamo huolsi ja tarkkaili 7 006 (6 213) konetta, näistä huollettiin ja korjattiin 3 690 (3 740) konetta. Koneet huollettiin edelleenkin todellisen huollontarpeen perusteella. Korjaamon teho pysyi ennallaan.

Mekaanikoille annettiin elektronitekniiikan alkeiskoulutusta sovellettuna konttorikonekorjaamon tarpeisiin.

11. Kaupunginarkisto

Yleiskatsaus

Asiakirjamäärän voimakas kasvu eri virastoissa ja laitoksissa, ennen kaikkea kaupungin sairaaloissa, heijastui merkittäväällä tavalla kaupunginarkiston toimintaan v. 1967. Kun lisäksi eräissä sairaaloissa säilytystilat supistuivat osaksi rakennusten purkamisen, osaksi arkistotilojen muuhun sairaalakäyttöön luovuttamisen takia samoin kuin röntgenkuvien kasvaneen koon takia, oli kaupunginarkiston otettava vastaan yhä uudempiä vuosikertoja sairaalain asiakirjoja. Sairaalin keskusarkistoa v. 1959 perustettaessa oli suunniteltu lähinnä yli 10 v:ta vanhemman aineiston vastaanottamista, mutta kertomusvuonna jouduttiin vastaanottamaan jopa kolmen vuoden takaista arkistoa. Kun kaupunginarkistossa olevien tilojen puitteissa asiakirjain vastaanottaminen ei olisi ollut mahdollista puuttumatta muille virastoille varattuihin hyllytiloihin, oli taajahyllystöjen asentaminen sairaala-arkistojen tiloihin kaupunginarkistossa ainoa mahdollisuus, joka toistaiseksi ratkaisi sairaala-arkistojen tilapulan. Kaupunginhallitus myönsi tarkoitusta varten määrärahan kaikkiaan kolmen arkistohuoneen varustamiseksi taajahyllystöillä. Taajahyllystöjen käyttöönotto kahdessa arkistohuoneessa lisäsi sairaalain keskusarkiston hyllytilaa kaupunginarkistossa n. 1 500 hyllymetrillä (eli 1 200 hyllymetristä 2 700 hyllymetriin). Saadun lisätilan lasket-

tiin riittävän noin neljäksi-viideksi vuodeksi eteenpäin. Kolmannessa arkistohuoneessa, jonne niinkään asennettiin taajahyllystöt, saatiin lisätilaa muiden virastojen asiakirjoille. Kun vapautuneista kiintohyllystöistä rakennettiin uusia seinänvierihyllystöjä lähes kaikkiin arkistohuoneisiin, kasvoi kaupunginarkiston muu säilytystila n. 1 500 hyllymetrillä. Käytöstä vapautuneille kiintohyllyille ilmaantui käyttöä myös muissa kaupungin virastoissa, joille niitä luovutettiin hankintatoimiston ohjeiden mukaan.

Vuoden 1966 lopussa oli kaupunginarkistoon siirretty maistraatin arkistosta suuri määrä, noin 11 000 kpl, kaupungin vanhoja rakennuspiirustuksia ajalta 1830—1908. Tämä taide- ja kulttuurihistoriallisesti arvokas kokoelma luettelotiin ja järjestettiin, niin että se nyt on tutkijain ja tarvitsijain helposti käytettävissä. Kokoelman tarkoituksenmukaista säilytystä varten hankittiin riittävän tilavat piirustuskaapit, joissa piirustuksia voidaan säilyttää laaka-asennossa, mikä lisää niiden säilyvyyttä.

Eräänä osana tehostettua yleisö- ja virastopalvelua on ollut ajanmukaisen mikrofilmien lukulaitteen hankkiminen kaupunginarkistoon. Kun kaupunginarkiston mikrofilmien lukumäärä on suuresti kasvanut, kävi uuden lukulaitteen hankkiminen välttämättömäksi jo yksin vuosittain suoritettavan filmien kunnan tarkastamisen vuoksi. Kaupungin muiden laitosten taholta on myös esiintynyt riit-

tävästi suurentavien mikrofilmilukulaitteiden tarvetta. Tutustuttuaan saatavissa oleviin lukulaitteisiin kaupunginarkisto valitsi länsisaksalaista valmistetta olevan koneen, johon on mahdollista liittää filmistä otettavan jäljennöksen suurennuslaite.

Konttorikaluston täydennykseksi saatiin kaksi uutta kirjoituskonetta, joista kaupunginarkistossa aikaisemmin oli ollut tuntuva puute. Käytöstä poistettiin vastaavasti yksi vanha kirjoituskone, joka luovutettiin hankintatoimistolle.

Yhdessä nykyisten uusien tilojen ja sinne muuton yhteydessä tehtyjen hankintojen kanssa kaupunginarkisto on kalusteiltaan nykyaikainen ja tarkoituksenmukainen. Tämän käsityksen toivat julki kertomusvuoden elokuussa Helsingissä pidettyjen pohjoismaisten arkistopäivien arvovaltaisimmat osanottajat, mm. Tanskan, Norjan ja Ruotsin valtionarkistonhoitajat, tutustuttuaan kaupunginarkistoon. Samalla he lausuivat tunnustuksensa tavasta, jolla kaupunki on hoitanut arkistokysymyksensä. Tässä yhteydessä on toisaalta myös todettava, että arkistojen tapaisissa laitoksissa kertahankinnat voivat olla suuret, mutta samalla ne tyydyttävät vuosien, jopa vuosikymmenien tarpeet.

Henkilökunta. Kertomusvuoden aikana ei kaupunginarkiston henkilökunnassa tapahtunut huomattavia muutoksia. Todettakoon kuitenkin, että viraston perustamisvaiheista alkaen mukana olleen vahtimestarin siirtyessä eläkkeelle 6.7. sanottua virkaa haki 41 henkilöä. Valituksi tuli sota-arkistossa vahtimestarin tehtävissä toiminut Albert Mustonen. Loka-joulukuussa oli kaupunginarkiston palveluksessa 7. pl:n mukaisin palkkaeduin työ-sopimussuhteinen arkistoapulainen.

Kertomusvuonna kaupunginhallituksen yleisjaosto myönsi 35 v:n palveluksesta Helsingin-mitalin toim.hoit. Aino Souralle ja eronneelle vahtim. Eino Parkkalille 25 v:n palveluksesta Suomen Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin.

Osallistuminen kokouksiin ja kursseihin.

Arkistonhoitajat Möller ja Pyykkö sekä amanuessi Aalto osallistuivat Helsingissä elokokuussa pidettyyn Pohjoismaiden historian tutkijain kongressiin ja sen yhteydessä järjestettyihin arkistopäiviin. Arkistonhoitajat Möller, Impola ja Pyykkö osallistuivat luennoitsijoina Suomen Kaupunkiliiton lokakuussa järjestämiin arkistonhoitokursseihin Tuusulassa. Arkistonhoit. Impola toimi vielä luennoitsijana koulutustoimikunnan ja toimistokoulun järjestämällä kurssella. Lisäksi maist. Impola osallistui 9.10. alkaneeseen osastopäällikköseminaariin, joka jatkui v. 1968. Aman. Aalto suoritti maaliskoukuussa kunnallishallinnon B-kurssin ja vahtim. Mustonen tulokaskurssin.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle valtuuston painettujen asiakirjojen säilytyksestä ja myynnistä; vapaasta kesälauantaista; kaupunginarkiston vahtimestarin viran täyttämisestä; Marian sairaalan vanhemman lääketieteellisen kirjallisuuden luovuttamisesta lääketieteelliselle keskuskirjastolle; kaupunginreviisorin aloitteesta rakennuskohtaisten projektien rekisteröinnistä sekä kaupunginreviisorille maistraatin arkiston säilytyksestä.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Kaupunginarkisto suoritti kertomusvuoden aikana tarkastuksia seuraavasti: Marian, Kivelän, Auroran, Malmin, Laakson ja Hesperian sairaaloiden sekä tuberkuloositoimiston ja psykiatrisen huolto-toimiston kaikkien asiakirjojen yksityiskoh- taisen inventoinnin vuosikasvun ja tilantarpeen selville saamiseksi; vielä oli tarkastuksia terveydenhoitolautakunnan alaisissa laitoksissa (16 kohdetta); lastensuojelulautakunnan alaisissa laitoksissa (5 kohdetta) ja huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa (14

kohdetta). Tarkastuksiin liittyvän järjestämistyön valvontaa suoritettiin maidontarkastamossa, rakennusvirastossa ja satamalaitoksessa. Lastentarhain lautakunnan toimiston arkiston järjestämistä ohjattiin ja valvottiin työn valmistumiseen asti. Ohjaustoimintaan liittyi läheisesti se opastus, jota kaupunginarkistossa annettiin sekä teoreettisen arkistotiedon että käytännöllisen harjoittelun muodossa virastojen arkistoista huolehtiville henkilöille sekä kaupunginarkistossa harjoitelleille toimistokoulun oppilaille.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja arkiston kasvu. Asiakirjojaan siirsivät kaupunginarkistoon seuraavat virastot ja laitokset: kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto; ruotsinkielisten ja suomenkielisten kansakoulujen kansliat; palolaitos; lastentarha Kaleva; palkkalautakunnan toimisto; lastensuojeluvirasto; rakennusvirasto; Sibelius-viikon säätio (maist. Koroma) sekä Kivelän, Hesperian, Marian ja Auroran sairaalat ja tuberkuloositoimisto. Vastaanotettujen arkistojen yhteismäärä oli 298 hyllymetriä. Niistä oli sairaaloiden arkistoa 206 ja muita arkistoja 92 hyllymetriä. Suuremman asiakirjamäärän vastaanottamista ehkäisi taajahyllystöjen asentamistyö. Lisäksi vastaanotettiin mikrofilmejä 26 rullaa, työnsä loppuunsaattaneiden komiteain ja toimikuntien asiakirjoja 11 numeroa sekä virkailijoiden matkakertomuksia 19 numeroa.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastoilta ja laitoksilta vastaanotetut asiakirjat verrattiin luovutusluetteluihin ja sijoitettiin paikoilleen. Kansioitten korjauksia ja uudelleenkansiointia jatkettiin edelleen varsinkin laajassa mitassa. Seuraavien virastojen ja laitosten arkistot järjestettiin kokonaan: Helsingin maistraatti (vanhimmat rakennuspiirustukset v. 1830—1908); Helsingin kaupungin

vanhimmat (asiakirjat v. 1826—1874); kirkonarkisto (tilit v. 1722—1870); Suomen lasten hätäapukomitea; satamaradan rakennushallitus; satamarakennusvaltuuskunta; puutarhalautakunta; työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunta; XV Olympia Helsinki 1952 -yhdistyksen majoitustoimisto ja arkistosihteri; Sibelius-viikon säätio; väestönsuojelulautakunta; Oulunkylän kansakoulu; Oulunkylän kunta; seutukomitea; opetussuunnitelmakomitea; tiliasiakirjojen seuloiskomitea ja Lauttasaaren siltasuunnitelman tarkastuskomitea. Aloitettiin maistraatin arkiston vanhemman osan järjestäminen ja luetteloiminen.

Käsikirjaston hankintaluetteloon merkittiin kertomusvuonna uusia kirjoja yhteensä 547 (591) sidosta ja nidosta. Osa niistä ostettiin, osa siirrettiin kaupunginkansliasta ja osa saatiin lahjoituksina. Painotuotteiden lahjoittajia oli yhteensä 38 henkilöä, seuraa, virastoa tai laitosta.

Kirjeenvaihto sekä arkiston ja kirjaston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 283 (269) ja lähetettyjä 144 (108). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 98 (73). Tutkijainkäyntejä merkittiin 526 (623) ja tiedustelukäyntejä sekä puhelimitse annettuja selvityksiä 230 (203). Tutkijain käyttämien asiakirjojen määrä oli 831 (567). Virastoille ja laitoksille lainattiin yhteensä 319 (240) asiakirjaa. Sairaaloille annettiin lisäksi 1 723 (4 738) asiakirjalainaa ja 365 tiedonantoa. — Käsikirjastosta lainattiin tutkijoiden käytettäväksi 594 (413) nidettä. Tiedustelujen johdosta annettiin 30 selvitystä.

Kaupunginarkiston uusiin toimintatiloihin tutustumassa kävi kertomusvuoden aikana erilaisten kunnallisten kurssien osanottajia, virastojen ja laitosten edustajia sekä lukuisia yksityishenkilöitä, näistä ulkomaalaisia puolisen sataa.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston tulot nousivat kertomusvuonna 2 498 mk:aan, josta 2 478 mk oli sairausvakuutustoimistolta

11. Kaupunginarkisto

saatuja päiväraha- ja sosiaalivakuutusmaksukorvauksia sekä 20 mk annetuista todistuksista perittyjä lunastusmaksuja. Menot, tilityserät mukaanluettuina, olivat 484 946 mk, minkä lisäksi kaupunginhallitus vuoden

varrella myönsi kalustonhankintamäärärahoistaan yhteensä 82 382 mk mikrofilmien lukulaitteen, kartta- ja piirustuskaappien, arkistohyllystön, kahden kirjoituskoneen ym. kalusteiden hankkimiseksi arkistolle.

12. Tilastotoimisto

Vuoden 1965 asunto- ja väestölaskennan taulukointivaihe päättyi kesällä 1967. Vuoden aikana julkaistiin tilastollisessa kuukausijulkaisussa neljä laskentaa koskevaa kirjoitusta ja taulukkokirjan painatusta valmistettiin.

Vuosikertomusten laatimistavan uusiminen toteutettiin siten, että vuoden aikana ilmesyivät uudistetussa muodossa Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta sekä Helsingin kaupungin virastot ja laitokset, molemmat v:lta 1965. Edelleen käytiin neuvotteluja virastojen ja laitosten edustajien kanssa vuosikertomusten laatimisesta. Jotta välttyttäisiin kertomusten myöhästymisiltä, esitti toimisto uuden tilapäisen viran perustamista, mutta esitykseen ei suostuttu.

Kauan vireillä ollut kysymys tilastotoimiston *reikäkorttiyksikön* tarpeellisuudesta ratkaistiin siten, että kaupunginhallitus 20.4. päätti, että tilastotoimistossa säilytetään ainakin toistaiseksi sille soveltuvia tietojenkäsittelytehtäviä varten oma reikäkorttiyksikkö nykyisessä laajuudessaan lukuun ottamatta yhtä lävistyskonetta ja yhtä tarkistuslävistyskonetta. Tämän ratkaisun jälkeen voitiin palkkaluokkien kuoppakorotusten yhteydessä perustaa tähän yksikköön operatöörin virka lakkauttamalla toimistoapulaisen virka. Myös saatiin konesaliin hankittua kauan kaivattua, työtä helpottavaa kalustoa.

Ajankohtaisena oli edelleen kysymys *väestöennusteiden* tarkistuksesta. Toimisto antoi kaupunginhallitukselle lausunnon kaupunkisuunnitteluviraston tätä asiaa koske-

vasta muistiosta. Eri hallintoelimille annettiin arviointeja väestön tulevasta ikä- ja kieli-jakautumasta.

Tilastoneuvottelukunta kokoontui kertomusvuonna kerran (pöytäkirjan pykälä 11). Neuvottelukuntaan valittiin uudeksi jäseneksi Helsingin kauppakamarin edustajana tutkussiht. Harriet Magnusson. Neuvottelukunta antoi kaupunginhallitukselle lausunnon lastentarhain lautakunnan esityksestä tutkimuksen suorittamiseksi lasten päivähoitokysymyksestä. Edelleen esitti neuvottelukunta, että Suomessa kunnallistilaston alalla toimivat tutkijat saataisiin kevättalvella 1968 kutsua yhden päivän kestäväään kokoukseen. Tähän esitykseen suostuttiin. Neuvottelukunta merkitsi tiedoksi, että valtion asettaman Väestörekisterin uudistamiskomitean mietintö oli valmistunut.

Henkilökunta. Virastaan erosi toim.apul. Eeva-Liisa Kulmala 31.8. ja aktuaari Anna-Maija Lipposelle myönnettiin sairauden perusteella ero 31.1.1968 lähtien. 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan valittiin 1.11. alkaen nti Sinikka Surakka. Aktuaarin virkaa ei julistettu haettavaksi, vaan sitä hoitamaan ajaksi 1.2.—31.7.1968 määrättiin oik.tiet. kand. Helena Salminen. Kaupungin virkojen palkkaluokkatarkistuksen yhteydessä sai kuoppakorotuksen 14 tilastotoimiston viranhaltijaa.

Kansainvälisen yhteistyön merkeissä vieraili toimistossa Regierungsäratin Barbara Winkler, Statistisches Landesamt, Hamburg. Julkaisujen vaihto ulotettiin koskemaan myös

12. Tilastotoimisto

Prahaa. Toim.pääll. Forsberg valittiin jäseneksi International Union for the Scientific Study of Population -järjestöön.

Oslossa järjestettyyn XI Pohjoismaiden tilastokokoukseen sekä kunnallistilastolliseen kokoukseen osallistuivat toim.pääll. Forsberg, yliaktuaari Saxén sekä aktuaarit Kivekäs (virkamatka), Lappalainen (kaupungin matka-apuraha) ja Elfvingren.

Koulutustoiminta. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämiin kursseihin osallistui viisi toimistoapulaista suorittaen 6 kurssia. Lomaketekniikan yhdistyksen järjestämiin lomaketekniikan päiviin osallistuivat yliaktuaari Viitaila ja kirjaaja Hyvärinen. Uudenmaan läänin alueellisen maanpuolustuksen koulutustilaisuuteen osallistui toim.pääll. Forsberg.

V:n 1970 väestölaskennan valmisteluja varten asetti Tilastollinen päätoimisto valtion tilastoneuvottelukunnan väestölaskentajaoston, jonka jäseneksi kutsuttiin toim.pääll. Forsberg.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat *julkaisut*:

1. 2. Yleinen väestölaskenta Helsingissä 1960, 3 (HKT VII)
3. 2. Undervisningsväsen 1964 (HKT VI)
7. 3. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1965
13. 5. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1966
2. 6. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri 1967
2. 6. Helsingfors stads kommunalkalender 1967
12. 6. Ulkomaankauppa ja merenkulku 1964—65 (HKT II-III)
19. 6. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma 1966
26. 9. Kommunal författningssamling för Helsingfors stad 1966
30. 9. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset 1965
- 12.12. Terveyden- ja sairaanhoito 1966:1 (HKT I)

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 10 vihkoa, joista 2 kaksosnumeroa. Yhteinen sivumäärä oli 432 (ed. v. 424). Irtolehtimenetelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelma sekä Virastojen ja laitosten asiahakemisto.

Tilastollisessa kuukausijulkaisussa julkaistiin seuraavat *erikoistutkimusten* selostukset:

Yhden aluelääkärin potilaat itäisellä esikaupunkialueella (tri Rolf Karsten ja tilastotoimiston edustaja)

Nuorisoin liikkuvuus yli kunnan rajojen Helsingin seudun muuttoliike

Kaupungin henkilöstöstä ja sen palkkauksesta 1960-luvulla

Paitsi edellä mainituista asioista annettiin *lausuntoja* kaupunginhallitukselle vanhusten asuntokomitean mietinnöstä ja palkkalautakunnalle virkasääntökomitean mietinnöstä.

Henkikirjoituksen magneettinauhat siirtyivät kertomusvuonna yksityiseltä toimimelta valtion tietokonekeskukseen. Uuden ohjelmoinnin yhteydessä laajennettiin tilattavaa tietomäärää siten, että siihen sisältyi myös tietoja kaupungin sisäisestä muuttoliikkeestä.

Sairaanhoidotilastossa suunniteltiin kaupungin sairaaloiden potilastilaston uudistaminen lääkintöhallituksen uusien määräysten mukaiseksi käymällä neuvotteluja sairaaloiden johdon, lääkärin ja toimistohenkilökunnan kanssa sekä laatimalla yhteistoiminnassa lääkintöhallituksen ja kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa uusi potilaan poistoilmoituslomake ja sen täyttämishjelma.

Tietojen antaminen. Toimiston reikäkorttityksikkö avusti kaupungin elimiä seuraavilla uusilla tai laajennetuilla tilastoilla:

Lastensuojelutilasto uusittiin.

Nuorisokomitealle laadittiin yhdistelmät kansakoululaisten päiväkotitarpeesta, kansakoulujen kerhotoiminnasta ja opilaitten käytöshäiriöitten seurauksista.

Kallion virastotalon viihtyvyytutkimukseen liittyi selvitys viranhaltijoiden sairauslomista.

Hoitolaitosten suunnittelukomitealle ja sairaalaviranomaisille laadittiin useita taulukkoyhdistelmiä.

Muut yhdistelmät:

Juopumuspidätykset (Raittiuslautakunta)

Työväenopiston opiskelijat (Työväenopisto)

Tarkkailuluokkalaisten jälkitutkimus (Kasvatusneuvola)

Työtaturmat (Rakennusvirasto)

Venätiedustelu (Urheilu- ja ulkoiluvirasto).

Tilapäisesti annettiin erilaisia tietoja mm. seuraavasti: tietoja viranhaltijoiden ja työntekijöiden sairauslomista kaupunginreviisiorille, palkkalautakunnalle sekä Tukholman kaupungin palkkalautakunnalle; kaupunginkanslialle täytettiin kuntauudistukseen liittyvät tiedustelulomakkeet ja annettiin selvitykset vuokratason noususta, autokannan kasvusta Pohjoismaiden suurkaupungeissa ja pientaloista Helsingissä; lastentarhoille laadittiin selvitys lastentarhalasten kesänvie-

toista; Väestöliitolle sekä erittäin koulujen rehtoreille annettiin tietoja lapsiluvun kehityksestä; Oslon kaupungin tilastotoimistolle lähetettiin tietoja asunto-oloista; Nordiska Kompaniet'ille Tukholmassa väkiluvusta ja sosiaaliryhmytyksestä eri kaupunginosissa; Tokion Institute of Technology'lle tietoja kaupunkisuunnittelusta, finansseista jne. sekä Meksikon kaupunginjohtajaa varten tietoja poliisi-, oikeus- ja opetustointa sekä liikelämää koskevista säädöksistä.

Hankinnat. Kertomusvuonna hankittiin 2 laskukonetta ja 2 kirjoituskonetta sekä reikäkorttiyksikön uutta kalustoa 1 204 mk:lla. Uudishankintojen yhteisarvo oli 3 316 mk.

Kirjaston niteiden määrä lisääntyi 1 235 (ed. v. 1 247) numerolla. *Lukusalissa* käyntejä oli 181 (239).

Lähetysten lukumäärä oli 8 513 (8 895).

Toimiston *tulot* myydyistä julkaisuista olivat 4 201 (4 628) mk. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi 3 324 (3 726) mk.

Määrärahoja oli talousarviossa varattu 1 367 046 mk, siirto- ja lisämäärärahat mukaan lukien oli käytettävissä yht. 1 528 841 mk; *menot* olivat 1 320 952 mk.

13. Kunnanasiamiehet

Henkilökunta. Kaupunginkanslian alaisena oli päävirkainen, vakinaisessa virkasuhteessa oleva kunnanasiamies sekä tilapäisessä virkasuhteessa oleva apulaiskunnanasiamies. Liikejaostoissa tapahtuvaa toimintaa varten hänelle oli määrätty kaksi palkkiovirkaista kunnanasiamiehen varamiestä, jotka olivat veroviraston viranhaltijoita. Lisäksi oli veroviraston viranhaltijoita ja myös muita lakimiehiä määrätty toimimaan verolautakunnan eri jaostoissa sekä ennakkoperintäasioissa palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä ja kunnanasiamiehen varamiehinä. Eri jaostoihin määrätty henkilöt toimivat verotuslain 25 §:n nojalla kunnanasiamiehinä tai varamiehinä myös tutkijalautakunnan vastaavissa jaostoissa.

Kunnanasiamiehenä toimi v. 1967 edelleen varat. Antti Varhimo ja apulaiskunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi neljä veroviraston osastosihteeriä ja lisäksi yksi lakimies sekä palkkiovirkaisina kunnanasiamiehen varamiehinä neljä lakimiestä ja yksi osastosihteeri sekä liikejaoston kunnanasiamiehen varamiehinä kaksi osastosihteeriä. Kunnanasiamies Varhimo oli samalla määrätty toimimaan ennakkoperintäasioissa kunnanasiamiehen varamiehenä ja apulaiskunnanasiamies Melander kunnanasiamiehenä yhdessä palkansaajain jaostossa sekä kunnanasiamiehen varamiehenä verolautakunnassa ja sen valmistelujaostossa ja kahdessa palkansaajain jaostossa. Kaikki muut kunnanasiamiehet tai varamiehet toimivat koko

kertomusvuoden paitsi osastosihteeri Lohi, joka vapautettiin tehtävästä omasta pyynnöstään 1.12. lukien. Kiinteistöjaosto oli vailla palkkiovirkaista kunnanasiamiestä koko kertomusvuoden. Kunnanasiamieheksi tai varamieheksi oli myös jouduttu määräämään sama henkilö kahteen tai useampaankin jaostoon.

Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoitustyöt hoiti verovirasto.

Toimisto- ja arkistotilat. Päävirkaisen kunnanasiamiehen työhuone sijaitsi verovirastossa Stadionilla ja apulaiskunnanasiamiehen työhuone vastaavasti P. Hesperiankatu 15:ssä. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet työskentelivät yleensä verovirastossa virka huoneissaan ja ne palkkiovirkaiset kunnanasiamiehen varamiehet, jotka eivät olleet veroviraston viranhaltijoita, joutuivat työskentelemään kotonaan. Kaupungille verotusasioissa kuuluneet asiakirjat säilytettiin veroviraston arkiston yhteydessä.

Toiminta. Veroviraston kirjaamon tilaston mukaan oli kertomusvuonna käsitelty yht. 6 092 (ed. v. 7 393) asiaa, joista lukuisimpana ryhmänä mainittakoon lääninhallituksen päätökset, 5 277 (6 548) kpl. Veronhuojennuksen myöntämistä koskevia hakemuksia oli 182 kpl.

Päävirkaisen kunnanasiamiehen tehtävät olivat samat kuin v. 1966. Lisäksi tuli vielä hänen valvoa kaupungin, seurakunnan ja Kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa.

Palkkiovirkaisten kunnanasiamiesten ja heidän varamiestensä pääasiallisimpana teh-

tävänä oli laatia toimialakseen määrätyn veroviraston osaston osalta vastineet niihin valituksiin, jotka oli tehty verotuksista ja maksuunpanoista. Kun valitukset saattoivat koskea samalla myös valtionverotusta ja ao.

jaostossa oli sekä valtion- että kunnanasiamiehenä tai heidän varamiehenään yleensä sama henkilö, ei käytettävissä ole tilastoa niiden vastineiden määrästä, jotka koskivat yksinomaan kunnallisverotusta.

14. Huoltokassa

Huoltokassan tehtävänä vahvistetun toimintaohjeen mukaan oli suorittaa jäsentensä, heidän perheenjäsentensä ja huollettaviensa puolesta huoltokassan toimintaohjeessa lähemmin määrättyjä maksuja, vastaanottaa talletuksia jäsenten tileille ja antaa jäsenille huoltokassan neuvottelukun-

nan myöntämiä lainoja asunnon hankkimista varten.

Huoltokassan neuvottelukunnan kokoonpano v. 1967 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Kertomusvuoden lopussa oli huoltokassassa 7 666 (ed. v. 7 071) jäsentä. Lisäys oli 8.4 %.

Taloudellinen katsaus.

Omaisustase

Varat

Talletukset	mk	31.12.1967 mk	31.12.1966 mk	±	%
Kaupunginkassassa 1.1.1967	341 675				
Lisäys v. 1967	127 588	469 263	341 675	+	37.3
Asunnonhankkimislainasaatavat 1.1.1967	450 268				
Vähennys v. 1967	48 508	401 760	450 269	—	12.1
Tilisaatavat 1.1.1967	613 411				
Lisäys v. 1967	42 021	655 432	613 411	+	6.8
Yhteensä		1 526 455	1 405 355	+	8.6

Velat

Tilivelat 1.1.1967	1 405 355				
Lisäys v. 1967	121 100	1 526 455	1 405 355	+	8.6
Yhteensä		1 526 455	1 405 355	+	8.6

Tulostase

Vähennykset	31.12.1967 mk	31.12.1966 mk	±	%
Käteisnostot	6 852 708	6 312 651	+	8.6
Maksut kaupungin laitoksille	391 290	317 335	+	23.3
Maksut pankkisiirron välityksellä	5 328 571	4 308 971	+	23.6
Maksut postisiirron välityksellä	1 690 175	1 316 160	+	28.4
Jäseniltä perityt korot	80 816	66 108	+	22.2
Jäseniltä perityt indeksiveloitukset	5 230	1 338	+	290.9
Jäseniltä perityt perimispalkkiot	8	4	+	100.0
Jäsenten saatavasaldojen poistot	153	153	—	—
Talletusten lisäys	127 587	—	—	—
Yhteensä	14 476 538	12 322 720	+	17.5

Lisäykset

Panot jäsenten tileille	14 421 466	12 220 459	+	18.0
Jäsenille hyvitettyt korot	54 564	49 233	+	10.8
Jäsenten velkasaldojen poistot	508	40	+	1 170.0
Talletusten vähennys	—	52 988	—	—
Yhteensä	14 476 538	12 322 720	+	17.5

V. 1967 myönnettiin asunnonhankkimislainoja 17 (ed. v. 15) kpl.

Jäsenet käyttivät tilejään seuraaviin tarkoituksiin:

	1967 kpl	1966 kpl	±	%
Tililtä nostot	25 667	23 332	+	10.0
Vuokrat	25 881	23 598	+	9.7
Jäsenmaksut	17 369	16 235	+	7.0
Lehtimaksut	11 534	10 879	+	6.0
Sähkö- ja polttoainelaskut	10 349	8 318	+	24.4
Puhelinmaksut	9 317	6 423	+	45.1
Vakuutukset	5 953	5 508	+	8.1
Verot	5 796	5 630	+	2.9
Lainat	3 754	3 500	+	7.3
Elatusavut	2 055	1 880	+	9.3
Radio- ja TV-luvat	3 233	2 715	+	19.1
Koulumaksut	1 563	1 287	+	21.4
Sairausmaksut	851	702	+	21.2
Kirjamaksut	967	813	+	18.9
Liikennelaitoksen vuosikortit	174	175	—	—
Asuntoasiat	155	184	—	15.8
Puhelinosuustodistukset	67	152	—	56.0
Muut maksut	5 029	3 358	+	49.8
Yhteensä	129 714	114 689	+	13.1

15. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano v. 1967 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämien peruseläkkeiden saajille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuusto päätti 8.3. korottaa kassan peruseläkkeisiin maksettavat lisäeläkkeet 5.2 %:lla 1.1.1967 lukien.

Korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksineen seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke mk	Eläke 1.1.1967 lukien, mk/kk
I	4	117
II	5	154
III	6	190
IV	8	265
V	10	311

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 901 149 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hyväksyttiin suoritettavaksi kaupungille kaikkiaan 3 497 mk, jakautuen tämä määrä seuraavasti:

	kpl	mk
Eronneet miesjäsenet	11	680
Eronneet naisjäsenet	1	27
Kuolleet jäsenet	30	2 790
Yhteensä	42	3 497

Sosiaaliministeriö vahvisti 21.2.1968 kassan esityksestä vakuutusmaksurahaston uudet laskuperusteet, joita sovellettiin jo kertomusvuoden tilinpäätöstä laadittaessa.

Kertomusvuonna, joka oli kassan 30. toimintavuosi, erosi kassasta 15 jäsentä. Leskieläke- ja kasvatusapuasäännön alaisuuteen siirtyi 12 jäsentä. Kassan jäsenistä kuoli vuoden aikana 73, joista 43 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä vuoden lopussa oli 3 206.

Kertomusvuonna myönnettyt eläkkeet:

Eläkeluokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yhteensä mk
I	6	24	2	2	26
II	9	45	2	4	49
III	2	12	2	5	17
IV	2	16	—	—	16
V	2	20	—	—	20
Yhteensä	21	117	6	11	128

Eläkettä nauttivia leskiä kuoli vuoden aikana 10. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 16.

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

Eläke- luokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yhteensä mk
I	137	548	11	20	568
II	98	490	25	43	533
III	59	354	3	7	361
IV	66	528	12	33	561
V	47	470	11	38	508
Yhteensä	407	2 390	62	141	2 531

Kassan tulot olivat 148 998 mk ja menot
75 855 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli
73 143 mk.

16. Rakennustarkastusvirasto

Yleistä. Rakennustarkastusviraston toiminta oli pääasiallisesti keskittynyt rakennuslain alaisen rakentamisen valvonnan suorittamiseen kaupungin alueella. V.1967 myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuuden yhteismäärässä tapahtui huomattava lasku edelliseen vuoteen verrattuna. Kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten yhteistilavuus oli n. 3 447 000 m³, mikä oli 18% suurempi kuin edellisenä vuonna. Tällöin kokoluuku oli 2 921 000 m³. Myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli n. 39 % pienempi kuin v. 1966. Kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien käsittämien rakennusten tilavuus oli n. 1 995 000 m³ vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna n. 3 251 000 m³.

Maistraatin myöntämien rakennuslupien määrä pienentyi n. 26 %:lla edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna 521 vastaavan luvun ollessa edellisenä vuonna 708. Maistraatin myöntämien rakennusmuutosta koskevien lupien määrä lisääntyi n. 4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Muutoslupia myönnettiin kertomusvuonna 1 190 (ed. v. 1 140) kpl. Rakennustarkastajan myöntämien lupien määrä väheni n. 5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Näitä lupia myönnettiin kertomusvuonna 507 (536). Maistraatin myöntämien rakennuslupien ja muutoslupien sekä rakennustarkastajan lupien yhteismäärää, 2 218, tarkasteltaessa voidaan todeta, että myönnettyjen lupien määrässä tapahtui n. 7 %:n pienene-

minen edelliseen vuoteen verrattuna, haettujen lupien määrä väheni n. 4 %:lla.

Rakentamisen kenttävalvontaan vaikutti suoritettujen katselmusten määrä ja myös kulloinkin kysymyksessä oleva rakennustyön vaihe. Pidettyjen pohjakatselmusten määrä aleni n. 23 %:lla ja rakennekatselmusten n. 11 %:lla edelliseen vuoteen verrattuna. Pohjakatselmuksia pidettiin kertomusvuonna 993 ja rakennekatselmuksia 2 681. Pidettyjen hormi- ja loppukatselmusten määrä sen sijaan lisääntyi hormikatselmusten osalta n. 28 % ja loppukatselmusten osalta n. 17 %. Kertomusvuonna pidettiin hormikatselmuksia 1 158 ja loppukatselmuksia 2 287. Rakennustöiden johdosta suoritettujen katselmusten yhteismäärässä, johon eivät sisälly asuntotuotantolain nojalla pidetyt katselmuksot, voitiin todeta n. 3 %:n väheneminen edelliseen vuoteen verrattuna. Kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuuden huomattava väheneminen ja vuodenvaihteen työvaihetilasto ennakoivat rakennustyön kenttävalvonnan vähentymistä.

Vertailtaessa kuukausittain myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten ja valmistuneiden rakennusten tilavuusmääriä voitiin havaita, että vuoden alkupuoliskolla myönnettyjen lupien edustamien rakennusten tilavuus oli suurin huhtikuussa. Tätä suurempia lukemia saavutettiin myöhemmin elokuussa ja joulukuussa, jolloin joulukuussa myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten yhteistilavuus oli lähes 22 % vas-

taavasta koko vuotta koskevasta tilavuudesta. Rakennuksia valmistui vuoden alku-puoliskolla eniten maaliskuussa. Vuoden huippu sattui kesäkuulle, jolloin rakennuksia valmistui 13 % kaikista kertomusvuonna valmistuneista rakennuksista.

Rakennustoiminta työvaiheittain. 31.12.1967 oli aloittamatta kaikkiaan 302 sellaista rakennusta, joille oli myönnetty rakennuslupa v:ina 1964—1967. Näiden rakennusten tilavuus oli n. 1 683 000 m³. Tämä luku oli n. 15 % suurempi kuin vastaava 4-vuotisjaksoa koskeva luku edellisenä vuonna. Kertomusvuoden päättyessä oli perustustyövaiheessa 68 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 488 000 m³. Tämä oli vain n. 33 % vastaavasta edellisen vuoden kuutiomäärästä. Runkotyövaiheessa oli 85 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 591 000 m³. Tämäkään kuutiomäärä ei ollut kuin 40 % vastaavasta edellisen vuoden luvusta. Sisätyövaiheessa sen sijaan oli vuoden päättyessä 233 rakennusta, kun vastaava luku edellisenä vuonna oli 120. Sisätyövaiheessa olleiden rakennusten tilavuus oli 995 000 m³, mikä luku oli n. 16 % suurempi kuin vastaava edellisen vuoden luku.

Asuinhuoneistoja valmistui kertomusvuonna 4 409. Näissä oli huoneita yhteensä 14 183. Huoneita oli huoneistoissa keskim. 3.2 edellisen vuoden vastaavan luvun ollessa 3.5. Kertomusvuoden lopussa oli aloittamatta kaikkiaan 1 650 sellaisen asuinhuoneiston rakentaminen, jolle lupa oli myönnetty v:ina 1964—1967. Samana ajankohtana perustamisvaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi 968 asuinhuoneistoa, joiden pinta-ala oli yhteensä n. 57 914 m². Runkotyövaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi vastaavasti 642 asuinhuoneistoa, yhteispinta-alaltaan 42 269 m² ja sisätyövaiheessa oleviin rakennuksiin 1 406 asuinhuoneistoa, yhteispinta-alaltaan 92 282 m².

Työvaihetilanne rakennusten tilavuuden ja lukumäärän mukaan arvosteltuna oli kertomusvuoden lopulla seuraava:

Ainoa Kruununhaan kaupunginosassa käyn-

nissä ollut rakennustyö koski Kaupungintaloa, jonka tilavuus oli 102 600 m³. Sen johdosta Kruununhaka nousi perustustyövaiheessa olevien rakennusten suhteen ensimmäiselle sijalle. Toiselle sijalle saatiin Suurmetsä, jossa perustustyövaiheessa olevia rakennuksia oli lukumääräisesti eniten eli 13, yhteiseltä tilavuudeltaan 97 300 m³. Näistä oli asuinrakennuksia 10. Toiseksi eniten näitä oli Munkkiniemessä, yht. 7 rakennusta. Kolmannella sijalla sekä tilavuuden että lukumäärän mukaan oli Mellunkylä, jossa perustustyövaiheessa olleiden viiden rakennuksen yhteinen tilavuus oli 73 500 m³. Samoin oli 5 rakennusta perustustyövaiheessa Pakilassa, Pitäjänmäellä, Vartiokylässä ja Vuosaarella.

Runkotyövaiheessa olleiden rakennusten tilavuus oli suurin Munkkiniemessä, jossa tässä vaiheessa olleiden viiden rakennuksen yhteinen tilavuus oli 207 500 m³. Näihin kuului mm. Vakuutus Oy Pohjolan toimitalo, jonka tilavuus jo yksinään oli 194 000 m³. Toisella sijalla, rakennusten lukumäärän mukaan kuitenkin ensimmäisellä sijalla, oli Suurmetsä, jossa runkotyövaiheessa olleiden 11 rakennuksen yhteistilavuus oli 115 400 m³. Näistä oli asuinrakennuksia 10. Kolmannella sijalla oli Kluuvin kaupunginosa, jossa ainoana runkotyövaiheessa olevana rakennuksena oli 38 400 m³:n suuruinen Hotel Kämp Oy:n saneeraustyö. Sekä Vartiokylässä että Vuosaarella oli tässä vaiheessa 9 rakennusta.

Sisätyövaiheessa olleiden rakennusten tilavuus oli suurin Kalliossa, jossa tässä vaiheessa oli kaksi rakennusta, yhteiseltä tilavuudeltaan n. 129 600 m³. Näistä toinen oli Oy Salmelan Ympyrätalo, jonka tilavuus oli 122 300 m³. Toisella sijalla oli Suurmetsä, jossa sisätyövaiheessa olleita rakennuksia oli eniten eli 33, yhteistilavuus oli 127 000 m³. Näistä oli asuinrakennuksia 29, liikerakennuksia 2 ja teollisuusrakennuksia 2. Kolmannella sijalla oli Vuosaari, jossa tässä vaiheessa olleiden 17 rakennuksen yhteinen tilavuus oli 107 700 m³. Näistä oli asuinrakennuksia 10 ja teollisuus-

rakennuksia 7. Sekä Pakilassa että Vartiokylässä oli 24 rakennusta sisätyövaiheessa.

Suurimmat rakenteilla olleet asuinrakennukset olivat Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan asuntola Etu-Töölössä Leppäsuonkatu 9:ssä (35 500 m³), Asuntosäästäjäyhdistyksen As. Oy Säästöpoiju Vuosaaressa Vuosaarentiellä (32 800 m³) ja asuntotuotantotoimiston Kiinteistö Oy Jakomäentie 6:een Suurmetsässä kuuluneet talot A (23 800 m³) ja B (26 100 m³).

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen. Asuntotuotantolain nojalla tuetun rakentamisen valvonta siirrettiin kerrostalojen osalta 1.1.1967 lähtien kiinteistövirastolta rakennustarkastusvirastolle. Asuntotuotantoasetuksen antaminen siirtyi kuitenkin seuraavan vuoden puolelle. Rakennustarkastusvirasto huolehti vuoden aikana kerrostalojen osalta tämän lain tarkoittamasta valvonnasta pitämällä tarpeellisia tarkastuksia ja antamalla asuntohallitukselle ja luottolaitoksille lausuntoja ja todistuksia. Asuntohallituksessa toiminut ja kiinteistövirastoon organisatorisesti kuulunut tarkastaja siirrettiin kertomusvuoden alusta rakennustarkastusvirastoon huolehtimaan em. tehtävien hoitamisesta. Kertomusvuonna aloitettiin 18 valvottavan kiinteistön rakentaminen. Näiden kiinteistöjen yhteinen tilavuus oli n. 480 000 m³ ja ne sisälsivät 2 021 asuntoa, joiden yhteispinta-ala oli n. 104 500 m². Kertomusvuonna valmistui niin ikään 18 kiinteistöä, joiden edustamien rakennusten yhteistilavuus oli n. 334 000 m³. Valmistuneissa rakennuksissa oli kaikkiaan 1 485 huoneistoa, yhteispinta-alaltaan n. 77 200 m². Valmistuneiden asuntotuotantolain alaisten rakennusten yhteistilavuus oli lähes 10 % kaikkien kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten tilavuudesta. Näitä rakennuksia aloitettiin kertomusvuonna n. 44 % enemmän kuin vastaavana aikana valmistui.

Rakennusvalvontatoimintaa vaikeuttaneet säännökset. Keskeneneräisestä asemakaavoit-

tuksesta johtuen rakentamista jouduttiin suorittamaan sisäasiainministeriön myöntämällä poikkeusluvilla. Niiden hakemista pyrittiin nopeuttamaan ja rakentajia auttamaan poikkeuslupien hakemisessa sen jälkeen, kun rakennustarkastusvirasto v:n 1965 aikana sai tehtäväkseen huolehtia poikkeuslupahakemusten valmistelusta. Kertomusvuoden aikana poikkeuslupia haettiin 181. Poikkeuslupien perusteella myönnettiin rakennuslupia kaikkiaan 109. Myönnettyistä rakennusluvista oli uudis- ja lisärakennuksille myönnettyjä lupia 93, tilapäisten rakennusten paikoillaan pysyttämiseen myönnettyjä lupia 11 ja muita poikkeuslupien perusteella myönnettyjä lupia 5. Uudis- ja lisärakennuksille myönnettyistä luvista koski 74 lupaa asuinrakennuksia. Asuinrakennuksista oli omakotitaloja ja vastaavia 61. Poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli n. 494 000 m³, mikä oli n. 25 % kaikkien kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuudesta. Rakennustarkastusviraston laatima selvitys osoitti, että kaikista 54 kaupunginosasta ainoastaan kolmella oli 31.12.1967 koko alueellaan asemakaava. Nämä kaupunginosat olivat Kivopuisto, Pakila ja Tammisalo. Kaikki muut kaupunginosat olivat joko kokonaan tai osittain rakennuskiellossa.

Sisäasiainministeriön tehtyä päätöksen annetun rakennusten palonkestävyyspäätöksen muuttamisesta lakkasi oikeus rakennuslupan antamiseen vanhojen palonkestävyysäännösten nojalla. Lupia myönnettäessä jouduttiin asettamaan luvan ehdoksi, että rakennus yksityiskohdissaan oli tehtävä rakennustarkastajan hyväksymällä tavalla. Tällainen laaja harkintavalta aiheutti sen, että ko. yksityiskohdat jouduttiin ratkaisemaan joko lupaa myönnettäessä tai kentällä suoritettujen katselmusten yhteydessä. Kussakin tapauksessa jouduttiin siten käyttämään erillisharkintaa, mikä suunnittelijoiden ja rakentajien sekä rakennustarkastusviraston vä-

listä yhteistyötä ajatellen ei suinkaan ollut paras ratkaisu.

Kertomusvuoden alusta tuli voimaan 27.8. 1965 annettu terveydenhoitolaki, joka sisälsi terveydelliseltä kannalta tarpeellisia rakentamista, rakennuksia ja laitteita koskevia määräyksiä. Terveydenhoitolakia täydensi 7.2. voimaan tullut terveydenhoitoasetus. Koska uudet säännökset edellyttivät entistä kiinteämpää yhteistyötä terveydenhoitoviranomaisten ja rakennusvalvontaviranomaisten kesken, teki rakennustarkastusvirasto kertomusvuoden alussa yhteistyötä tarkoittavan esityksen terveydenhoitovirastolle.

Kertomusvuoden aikana saatiin korjaus v. 1965 annettuihin »betoninormeihin» valtioneuvoston annettua 20.6. päätöksen betoni- ja teräsbetonirakenteita koskevista määräyksistä sekä ko. päätöksen soveltamisesta. Samalla kumottiin v:n 1965 betoninormit.

Viraston suorittamat tehtävät. Rakennusvalvonnan käytännöllisen suorittamisen helpottamiseksi oli kaupungin alue jaettuna läntiseen ja itäiseen valvonta-alueeseen. Tämä aluejako oli toteutettu kaikilla teknillisillä osastoilla. Tarkastus- ja valvontaosaston suorittaman kenttävalvonnan selventämiseksi oli kumpikin valvonta-alue jaettuna valvontapiireihin, joita tarkastusosastolla oli 7 ja valvontaosastolla 6. Vain tarkastusosaston rakennusmestareiden kohdalla oli voitu toteuttaa järjestelmä, jossa yhden rakennusmestarin valvonnassa oli vain yksi piiri. Tarkastusosaston insinöörien ja valvontaosaston rakennusmestarien osalta jouduttiin eräiden henkilöiden hoidettavaksi antamaan kaksikin piiriä. Kun käytännössä ollut aluejako ei ollut riittävän selvä, ryhdyttiin virastossa tutkimaan uuden aluejaon käyttöön ottamista siten, että alueet olisivat mahdollisimman yhtenäisiä ja että työmäärät kullakin alueella olisivat saman suuruiset. Uuteen aluejakoon siirryttiin kertomusvuoden päättyessä.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 64, joista 45 va-

kinaista, 4 viransijaista, 7 tilapäistä ja 8 työsuhteessa olevaa. Palveluksesta erosi kaksi toimistoapulaista. Asuntotuotantolain alaisen rakentamisen tarkastustehtäviä siirtyi vuoden alusta kerrostalojen osalta kiinteistövirastosta rakennustarkastusvirastoon hoitamaan rak.mest. Niilo Roine.

Rakennuslupaosaston tp. rakennusmestarin virkaan valittiin rak.mest. Kalervo Heinen 31.5.

Tarkastusosaston tp. tarkastusinsinöörin virkaan valittiin dipl.ins. Pentti Nissinen 23.12., tp. insinöörin virkoihin insinöörit Pertti Linna 30.1. ja Pentti Sohlberg 24.4., rakennusmestarin virkoihin rakennusmestari Aaro Louhi ja Jorma Nikulainen 6.7. sekä sairauden johdosta virkavapaana olleen valvovan rakennusmestarin Pentti Tapolan viransijaisuutta hoitamaan rak.mest. Olavi Laine 6.6.

Valvontaosaston rakennusmestarin virkoihin valittiin rakennusmestari Ensio Louhia ja Vilho Kauppinen 16.3. sekä Per-Olof Mørelius ja Raimo Rissanen 9.11.

Kansliaosasto huolehti mm. viraston yleisistä hallinnollisista asioista. Tähän ryhmään kuuluvista tehtävistä mainittakoon mm. rakennusvalvontaan liittyviä säännöksiä koskeva selvitystyö, uuden aluejaon suunnittelu ja rakentamista koskevan tilaston pitämiseen liittyvä selvitystyö.

Aikaisemmin mainittuja poikkeuslupahakemuksia valmisteltiin kertomusvuonna kansliaosastolla kaikkiaan 182. Kansliaosaston toimesta pidettiin myös rakennustarkastajan päätöshuetteloa, johon sisällytettiin paitsi katumaan aitaamista rakennustyötä varten koskevat luvat ja rakennustarkastajalle uudelleen käsittelemistä varten palautetut lupa-asiat, rakennustarkastajan kaikissa muissa kuin lupa-asioissa tekemät päätökset, joista viimeksi mainittuja kertyi kertomusvuonna 60.

Osasto jatkoi kertomusvuonna edelleen edellisenä vuonna aloitettua viraston arkiston mikrofilmausta koskevaa selvitystyötä,

jonka tuloksena v:n 1968 talousarvioon esitettiin määrärahaa tämän tärkeän rakennuspiirustuksia ja niihin liittyviä muita asiakirjoja koskevan turvallisuus-, tilansäästö- ja rationalisointitoimenpiteen aloittamiseksi.

Rakennuslupaosasto suoritti virastolle jätettyjen rakennus- ja maistraatin lupahakemusten tutkimisen ja tarkastamisen sekä niistä maistraatille annettujen rakennustarkastajan lausuntojen valmistelemisen ja rakennustarkastajan lupahakemusten tutkimisen ja niitä koskevien päätösten valmistelemisen. Julkisivujen tarkastaja avusti myös valvontaosastoa tämän suorittamassa rakennusten ja niiden ympäristöjen yleisvalvonnassa. Osaston toimesta suoritettiin lisäksi ennen luvan myöntämistä tarpeellisia paikallakäyntejä ja rakennusasetuksen tarkoittamia alustavia katselmuksia.

Kertomusvuoden aikana haetuista 2 669 luvasta oli rakennuslupia 615, muita maistraatin lupia 1 402 ja rakennustarkastajan lupia 652. Myönnettyjen lupien tarkoittamat rakennussuunnitelmat käsittivät 3 018 uutta asuinhuoneistoa, joissa oli yhteensä 9 704 asuinhuonetta sekä n. 282 000 m² tehdas-, varasto-, myymälä- yms. tiloja. Myönnetyissä luvissa esitettyjen rakennusten tilavuus oli yhteensä n. 1 995 000 m³. Ennen luvan myöntämistä tarpeellisia paikallakäyntejä suoritettiin 146 ja rakennusasetuksen tarkoittamia katselmuksia pidettiin 15. Lupiin liittyviä työpiirustuksia tarkastettiin 1 597 kpl ja ilmanvaihtopiirustuksia 1 064 kpl.

Tarkastusosasto huolehti rakennuspaikoilla tapahtuvan rakentamisen valvonnasta. Lisäksi osasto suoritti katumaan aitaamislupien tarkastamisen esitellen ne edelleen rakennustarkastajalle. Osasto huolehti myös kaikkien myönnettyjen aitauslupien valvonnasta ja tarvittavien katselmusten pitämisestä.

Osaston toimesta suoritetuista 9 438 katselmuksesta oli edellä selostettujen lisäksi rakennustöiden aloittamisten toteamisia yms. 2 319. Lisäksi yli-insinööri osallistui kokous-

huone- ym. niihin verrattaviin katselmuksiin. Suoritetuissa loppukatselmuksissa hyväksyttiin 453 uudis- ja 159 lisärakennusta sekä 963 rakennusmuutosta eli yhteensä 1 575 toimenpidettä. Loppukatselmuksissa hyväksytyihin rakennuksiin sisältyi 4 409 uutta asuinhuoneistoa sekä n. 419 000 m² tehdas-, varasto-, myymälä- yms. tiloja. Rakennepiirustuksia tarkastettiin 13 409 kpl. Maistraatille annettavaa lausuntoa varten annettiin 1 083 vastaavaa työnjohtajaa ja 11 vaikeiden rakennustöiden johtajaa koskevaa lausuntoa. Katumaan aitaamislupia haettiin kertomusvuonna 126 kpl. Niitä myönnettiin vastaavana aikana 128 kpl.

Havaituista puutteista ja epäkohdista annettiin loppukatselmuksen yhteydessä 1 048 määräystä. Lisäksi annettiin vastaavia määräyksiä muussa yhteydessä. Osaston toimesta valvottiin niin ikään lupapäätöksissä asetettuja määräaikaikasehtoja ja annettujen määräysten noudattamista.

Valvontaosasto huolehti valmiisiin rakennuksiin ja niiden ympäristöön sekä käyttöön kohdistuneesta jatkuvasta valvonnasta. Kertomusvuoden kesäkauden aikana suoritettiin aluetarkastus, joka koski Marjaniemeä. Sen tarkoituksena oli saada yleiskuva ko. alueen kunnosta sekä tonttien että rakennusten osalta. Havaituista epäkohdista annettiin sekä suullisia että kirjallisia määräyksiä epäkohtien korjaamiseksi. Tonttikohtaisista tarkastuksista suoritettiin 232.

Pääosan osaston työstä kertomusvuonna muodostivat rauenneitten ja vanhentuneitten lupien sekä maistraatin päätösten ja viraston antamien erilaisten määräysten valvonta. Rakennusjärjestyksen 80 §:n tarkoittamia katselmuksia pidettiin kertomusvuonna 1 408 kiinteistöissä. Tällaisten katselmusten johdosta annettiin 10 määräystä havaituista puutteista tai epäkohdista. Vanhentuneita ja rauenneita lupia selvitettiin 323 kpl.

Eri henkilöiden, yhtiöiden ja viranomaisten pyynnöstä valmisteltiin osastolla 305 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta

koskevilla asioissa. Asuntotuotantolain mukaisia tarkastuksia pidettiin kertomusvuonna 416, joista lopputarkastuksia oli 38. Tarkastuksien nojalla annettiin rakennustyötä koskevia todistuksia asuntohallitukselle 76 ja rahalaitoksille 61.

Kertomusvuoden aikana saatettiin valvontaosastolla päätökseen tutkimus kaupungin sisääntuloväylien sekä muiden vastaavasti näkyvien alueiden siisteyden, kunnan ja yleisen ulkonäön kohentamiseksi. Tutkimus oli välitön jatko v. 1965 suoritetulle ranta- ja rautatiealueita koskeneelle vastaavalle tutkimukselle.

Päätietutkimus ja sen tulokset julkaistiin n. 220 sivuisena, 158 valokuvaa ja useita karttoja sisältävänä painatustyönä. Tutkimuksen suoritusvaiheessa v:n 1966 aikana annettiin jo rakennusjärjestyksen 80 §:n perusteella 100 siistimis- ja kunnostusmääräystä yksityisille sisääntuloväylien vierusalueiden omistajille ja haltijoille sekä siirrettiin valvontaosaston selvitettäväksi 160 sellaista eri kohteita koskevaa asiaa, jotka edellyttivät perusteellista selvitystä. Kaupungin eri elinten hallinnassa olevia alueita koskevat muistutukset, huomautukset ja korjausesitykset sisällytettiin yksityiskohtaisesti tutkimusjulkaisuun.

Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat antoivat viraston sisäisinä asiantuntijaeliminä lausuntoja lupahakemuksista sekä rakentamiseen liittyvistä ja vaikuttavista periaatteellisista kysymyksistä. Julkisivutoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 59 kertaa ja käsittelee 933 asiaa, ja tarkastustoimikunta kokoontui 52 kertaa ja käsittelee 724 asiaa.

Julkisivutoimikunnan työ jakaantui kolmeen ryhmään: virallisten lupahakemusten käsittelyyn, lupahakemusten alustavaan tarkastamiseen ja erilaisten lausuntojen antamiseen lähinnä valtion ja kaupungin viranomaisille.

Varsinaisia rakennuslupahakemuksia käsittelee julkisivutoimikunta 656, alustavia käsittelevä oli kertomusvuonna 245.

Alustavassa tarkastuksessa olivat rakennussuunnitelmista mm. Kiinteistö Oy Keskuskatu 7:ssä ja Hallituskatu 15:ssä, hakijana Suur-Helsingin Osuuskassa.

Julkisivutoimikunta antoi kertomusvuoden aikana yhteensä 32 muuta kuin alustavaa tai varsinaista lupahakemusta koskevaa lausuntoa. Kaupunginhallitukselle annettiin lausunto mm. ehdotuksesta ns. Puu-Käpylän uudeksi asemakaavaksi. Lausunnossaan toimikunta pyrki perustellusti osoittamaan sen kaupunkikulttuurisen merkityksen, mikä ko. kaltaisten erillisten yhtenäisalueiden säilyttämisellä oli kaupunkikuvan kokonaisuuden kannalta.

Muu toiminta. Maistraatti teki rakennusasioissa 75 muuta kuin lupapäätöstä, joiden valmistelu suoritettiin rakennustarkastusvirastossa. Tarkastus- ja valvontaosasto antoivat yht. 354 määräystä rakentamisesta ja rakennuksissa havaituista puutteista ja epäkohdista. Lisäksi valvoivat tarkastus- ja valvontaosasto yhteensä 47 lupapäätöksissä asetettua määräaikaisehtoa, 42 maistraatin rakennusasioissa tekemää muuta kuin lupapäätöstä, 1001 loppukatselmuksissa annettua määräystä ja 209 muuta viraston antamaa määräystä.

Muilta viranomaisilta hankittiin lausuntoja mm. seuraavasti: kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosastolta 291, terveydenhoitolautakunnalta ja -virastolta 28, palolautakunnalta ja -laitokselta 10, väestönsuojelulautakunnalta ja -toimistolta 26, rakennuskulttuuritoimikunnalta yksi ja muilta 12 lausuntoa.

Virasto antoi lisäksi maistraatille 29 lausuntoa käsiteltäviksi alistetuista rakennustarkastajan päätöksistä ja 201 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevilla asioissa sekä 35 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille. Virasto teki maistraatille 24 aloitetta valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta ja 25 hallinnollista esitystä. Kaupunginhallitukselle tehtiin 22 aloi-

tetta ja muille virastoille ja viranomaisille 46 aloitetta.

Yleiskirjeitä saapui virastolle kertomusvuonna 249 ja virastosta lähti kirjeitä kaikkiaan 1 140.

Koulutustoiminta ja neuvontatyö. Viraston harjoittama koulutustoiminta oli sekä oman henkilökunnan kouluttamista että ulospäin suuntautuvaa neuvontatyötä.

Virastossa pidettiin 32 osastopäälliköiden neuvottelutilaisuutta, joissa pyrittiin selvittämään sekä juoksevia asioita että viraston toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Henkilökunnan koulutusta suoritettiin kaikilla osastoilla siten, että osastopäälliköt pitivät omalla osastollaan henkilökunnan neuvottelutilaisuuksia, joissa pyrittiin luomaan yhtenäinen valvontatoimenpiteitä koskeva käytäntö. Ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi viraston henkilökunta osallistui erilaisille alan kursseille ja neuvottelupäiville. Toimistohenkilökunta osallistui kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille.

Rakentajien ja suunnittelijoiden informoinnista pyrittiin huolehtimaan julkaisemalla rakennustarkastajan ohjeita, minkä lisäksi viraston henkilökunta harjoitti tarpeellista opastustoimintaa. Kertomusvuonna annettiin seuraavat ohjeet: rakennusmuutoksia koskeva ohje, rakentajille tarkoitetut talvi-betonointiohjeet, ohjeet rakennuslain mukaisten poikkeuslupien hakemisesta sekä ohjeet rakennuslupan saajille. Ne julkaistiin rakennustarkastajan ohjeina tai sisällytettiin määräajoin julkaistaviin rakennustarkastajan yleisohjeisiin. Ohjeita annettiin v.ina 1965—1967 yhteensä 34 kpl.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamaksuita kertyi kaupungille t u l o j a 581 008 mk ja

katumaan aitaamisoikeudesta 79 617 mk, minkä lisäksi virastolla oli muita tuloja 5 675 mk, joten tuloja oli yht. 666 300 mk. Tämä summa oli n. 68 % edellisenä vuonna kertyneistä tuloista.

Kertomusvuoden aikana olivat viraston m e n o t yht. 1 627 803 mk, mikä oli n. 17 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Menojen kasvu johtui paitsi palkkojen yleiskorotuksista myös henkilökunnan kasvusta eräiden avoinna olleiden virkojen tultua täytetyiksi. Rakennusvalvontamaksuilla oli ajateltu katettavaksi n. 75 % viraston menoista, mutta tuloja kertyi kertomusvuonna vain 55 % suunnitellusta tavoitteesta.

Tulojen pieneneminen edelliseen vuoteen verrattuna johtui myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuuden pienenemisestä. Rakennusvalvontamaksu peritään näet etukäteen lupaa myönnettäessä. Uudis- ja lisärakennusten osalta maksu peritään rakennusten kuutiotilavuuden mukaan. Vaikka kaikkien myönnettyjen lupien määrässä tapahtui vain n. 7 %:n väheneminen edelliseen vuoteen verrattuna, ei tämä kyennyt estämään rakennusvalvontamaksujen huomattavasti suurempaa vähenemistä. Lisäksi edellisenä vuonna vahvistettu rakennusvalvontataksa jäi pitkäaikaiseksi venyneestä vahvistamisenettelystä ja vastaavana aikana tapahtuneesta voimakkaasta inflatoorisesta kehityksestä johtuen yleisestä hintatasosta jälkeen jo vahvistamisajankohdaksi. Rakennusvalvontataksan tarkistaminen tuli siten edellä mainitusta epäsuhteesta ja yleisen hintatason kehityksestä johtuen ajankohtaiseksi aikaisemmin kuin viraston taloussuunnitelmaa laadittaessa oli ajateltu, jolloin taksaa suunniteltiin korotettavaksi vasta v. 1972.

17. Ulosottovirasto

Henkilökunta. Viraston henkilökunnassa tapahtuivat v. 1967 mm. seuraavat muutokset.

Yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n ulosottoapul. Stig Lindénin tultua valituksi verosaatavain osaston 10. pl:n ulosottoapulaisen virkaan 1.5. lukien virkaan nimitettiin yliopp. Juha Hyvärinen 1.7. lukien. Osaston 16. pl:n ulosottoapul. Yrjö Reponen tultua valituksi rikostuomioiden täytäntöönpano-osaston 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaan 1.4. lukien, nimitettiin ko. virkaan Pertti Saarelainen 1.5. lukien. 16. pl:n tp. ulosottoapul. Risto Sipilän tultua valituksi esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston 12. pl:n tp. ulosottoapulaisen virkaan 1.3. lukien, nimitettiin virkaan työnvälitt. Antti Tuominen 1.5. lukien.

Verosaatavain osastolla avoinna ollut 20. pl:n avustavan kaupunginvoudin virka lakautettiin 1.6. lukien. Osaston 14. pl:n ulosottoapulaisen virat, joiden haltijoina olivat Nestor Björklund, Lars Falenius ja Lars Gustavsson, siirrettiin esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle 1.4. lukien. 10. pl:n ulosottoapul. Niilo Mansnerus siirtyi eläkkeelle 1.3. Hänen virkaansa nimitettiin ulosottoapul. Taisto Nikkinen 1.4. lukien.

Osaston 11. pl:n ulosottoapul. Viljo Björklundin tultua valituksi esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston 14. pl:n ulosottoapulaisen virkaan 1.3. lukien, valittiin avoimeen

virkaan 10. pl:n ulosottoapul. Torsten Avellan 1.3. lukien ja tämän virkaan yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n ulosottoapul. Stig Lindén 1.5. lukien. 11. pl:n ulosottoapul. Lars Faleniuksen tultua valituksi vuoden alusta avoimeksi tulleeseen esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston 14. pl:n ulosottoapulaisen virkaan 1.3. lukien valittiin sitten tähän avoimeen virkaan 10. pl:n ulosottoapul. Ilmari Mennander 1.3. lukien ja hänen virkaansa vanh. konst. Jorma Ovaskainen 16.6. lukien. Osaston 10. pl:n tp. ulosottoapul. Reino Laitinen kuoli 8.5. Täten avoimeksi tulleeseen virkaan nimitettiin oik.-tiet.yliopp. Veikko Kallio 1.11. lukien.

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osaston 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaan nimitettiin yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n ulosottoapul. Yrjö Reponen 1.4. lukien. Kahteen avoinna olleeseen 16. pl:n tp. ulosottoapulaisen virkaan nimitettiin vanh.konstaapelit Oiva Lipponen ja Yrjö Harvio, kummatkin 1.2. lukien.

10. pl:n toimistoapulaisen virkaan nimitettiin toim.apul. Svea Johansson 1.3. lukien ja hänen 7. pl:n virkaansa toim.apul. Tuula Pyökkänen 1.4. lukien.

Kaupunginvaltuusto siirsi III kaupunginvoudin viran 31. pl:sta 32. pl:aan 1.4. lukien.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston kahden vakinaisen ja kuuden tilapäisen ulosottoapulaisen virat siirrettiin 14. pl:sta

17. Ulosottovirasto

15. pl:aan ja yhden saman osaston toimistoapulaisen virka 8. pl:sta 10. pl:aan 1.4. lukien. 14. pl:n ulosottoapulaisen virkoihin nimitettiin ulosottoapulaiset Viljo Björklund ja Lars Falenius 1.3. lukien. 16. pl:n ulosottoapul. Frans Lindblad siirtyi eläkkeelle 15.9. ja ko. virkaan nimitettiin 15. pl:n tp. ulosottoapul. Veikko Turtia 1.10. lukien ja hänen virkaansa määrättiin hoitamaan Hans Winberg toistaiseksi. 12. pl:n tp. ulosottoapulaisen virkaan nimitettiin yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n tp. ulosottoapul. Risto Sipilä 1.3. lukien. Osaston 10. pl:n toim.apul. Helena Niskanen siirtyi eläkkeelle 16.4. lukien. Virkaan valittiin ts. toim.apul. Maila Laakso 1.5. lukien.

Keskusosaston seuraavat virat kaupunginvaltuusto siirsi 1.4. lukien yhtä palkkaluokkaa korkeampaan palkkaluokkaan: 22. pl:n kamreerin, 20. pl:n kanslianhoitajan, jonka nimike muuttui toimistoesimieheksi, 17. pl:n kirjanpitäjän, 12. pl:n arkistojärjestäjän ja yhden 7. pl:n toimistoapulaisen viran. 8. pl:n tp. toimistoapulaisen virkaan valittiin 7. pl:n tp. toim.apul. Raija Ruohomäki 1.2. lukien ja hänen virkaansa Pirkko Ripatti 1.4. lukien. 10. pl:n toim.apul. Maj-Lis Österlund erosi virastaan 1.11. lukien. Virkaan nimitettiin saman osaston 8. pl:n toim.apul. Mary Hagman 1.12. lukien ja hänen virkaansa 7. pl:n tp. toim.apul. Anja Säde 1.12. lukien. 9. pl:n tp. vahtimestarin virkaan valittiin tp. vahtimest. Erkki Savolainen 1.2. lukien. Osaston 9. pl:n vahtimest. Bengt Hammarström erosi virastaan 21.8. lukien. Virkaan valittiin 9. pl:n tp. vahtimest. Erkki Savolainen koevuodeksi.

Viraston henkilökunnan lukumäärä, palvelussuhde ja jakautuminen eri osastoille ilmenevät seuraavasta yhdistelmästä:

31. 12. 1967	Vaki- viran- halti- joita	Tila- pääsiä viran- halti- joita	Toimi- henki- löitä	Yh- teensä
—	2	—	—	2
I osasto	10	1	1	12
II »	35	¹⁾ 5	3	43
III »	15	2	1	18
IV »	38	²⁾ 14	5	57
Keskusosasto	41	²⁾ 10	13	64
Yhteensä	141	32	23	196

Henkilökunnan lukumäärä pysyi siis kertomusvuoden aikana ennallaan.

Viraston talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 2 802 105 mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksista johduneita menoja varten 93 391 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 2 895 496 mk. Tästä määrästä käytettiin 2 869 351 mk ja käyttämättä jäi näin ollen 26 145 mk.

Huonetilat. Ulosottoviraston käytössä kertomusvuonna olleiden huonetilojen pinta-ala oli edellisen vuoden loppupuolella poisjääneiden 70.24 m²:n tilojen jälkeen 2 590.78 m².

Viraston toiminta. Keskusosastolle saapui postitse tai jätettiin viraston toimistoon yhteensä 19 638 (ed.v. 17 348) asiaa, jossa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka osamaksukaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että ensiksi mainittu osalle tuli 12 470 asiaa eli 63.5 % koko määrästä ja viimeksi mainittu osastolle 7 168 eli 36.5 %. Em. asioissa tilittävät sanottu osastot keskusosastolle 36 713 (33 843) erässä yhteensä 8 020 511 (6 501 452) mk.

¹⁾ Joista kaksi virkaa avoinna. ²⁾ Joista yksi virka avoinna.

Keskusosasto tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 7 562 829 (6 071 370) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus tapahtui ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

Helsingin verovirastolta:	kpl	
Veroja ja niiden ennakkoja	38 326	
Eri toimeksiantajilta:		
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	54 118	
Muilta paikkakunnilta:		
Julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja korvauksia lukuun ottamatta	33 922	
Yhteensä	126 366	

Viraston perittäväksi jätettyjen julkisoikeudellisten saamisten yhteismäärä, sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta, oli kertomusvuonna 71 671 802 (68 782 508) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksellä julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Kaupungille kunnallisveroja	16	145 171
Valtiolle varsinaisia veroja	35 988	17 547 796
Helsingin seurakunnille	7	10 735
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia ...	25 064	4 451 874
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille	15 685	2 541 782
Yhteensä	76 760	24 697 358

Näistä 76 760 erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 23 993 erää sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 14 772 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista valtionverojen palautuksista 4 823 erää. Viraston toimistoon maksettiin 5 559 erää ja postin välityksellä saapui 27 613 erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 54 052 ja osasuorituksia 22 708.

Helsingin kaupungin erikseen maksuunpantujen kunnallisverojen perintä päättyi varsinaisesti jo v:n 1965 lopussa veron vanhentumisen vuoksi. Kuitenkin kertyi näitä veroja vielä 16 erässä yht. 145 171 mk.

Valtion kantamien Helsingin kaupungissa maksuunpantujen varsinaisten verojen osalta kertomusvuoden pakkoperintä ulosottoviraston toimesta osoitti perittyjen veroerien osalta nousua 217 kpl ja rahassa nousua 454 199 mk.

Veroja perittiin kertomusvuonna yhteensä 61 075 (58 737) erässä veronlisäyksineen 22 155 576 (20 909 851) mk eli 2 338 (15 258) erää enemmän ja rahassa 1 245 725 (3 321 253) mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneiden, muita julkisoikeudellisia saamisia kuin sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia käsittävien toimeksiantojen lukumäärä nousi kertomusvuonna 2 409 kappaleella ja markkamäärä 2 889 295 mk:lla.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden vuoksi palautettiin keskusosastolle perimiskortteja seuraavasti:

17. Ulosottovirasto

	Perimis- kortteja kpl	mk
Valtion verojen jää- mäluettelaita	22 746	21 211 977
Helsingin kaupungin kunnallisveron pe- rimiskortteja	30	5 096
Seurakuntien perimis- kortteja	36	5 495
Muita julkisoikeudel- lisiä saamisia	21 790	13 845 033
Maaseudulta saapu- neita toimeksian- toja	13 002	5 081 711
Toisille paikkakunnil- le siirrettiin perit- täviksi	7 206	3 657 188
<u>Yhteensä</u>	<u>64 810</u>	<u>43 806 500</u>

Keskusosastossa vastaanotettiin siis kerto-
musvuonna verojen ja maksujen tilityksiä
76 760 erässä 24 697 358 mk sekä palautettiin
tai siirrettiin muualle perittäviksi 64 810
erässä 43 806 500 mk eli käsiteltiin yhteensä
141 570 erässä 68 503 858 mk.

Estetodistuksin palautetut jäämäluettelon-
otteet jakautuivat lukumääräisesti eri este-
lajien mukaan prosentuaalisesti seuraavasti:
varattomuus 29.1 %, tuntematon osoite
27.0 %, sekalaiset esteet 11.7 %, peruutettu
20.0 % ja siirretty muualle perittäviksi
12.2 %.

Viimeiset erikseen maksuunpannut kun-
nallisverot, verovuoden 1959 ennakko, van-
hentui v:n 1965 päättyessä, joten kertomus-
vuonna näitä kertyi vain aikaisemmin suo-
ritettujen ulosmittausten perusteella. Kun-
nallisverojen uudelleen perinnästä oli v:n
1966 loppuun mennessä kertynyt kaikkiaan
1 984 895 mk.

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui
keskusosastolle 43 852, joista 31 256 toimi-
tettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöön-
pano-osastolle sekä 12 596 esikaupunki- ja

palkanulosmittausosastolle. Ensiksi mainittu
osasto tilitti keskusosastolle sakkoja ja kor-
vauksia yhteensä 13 455 erässä 818 565 mk
ja viimeksi mainittu osasto 6 687 erässä
500 141 mk, joten sakkoja ja korvauksia ker-
tyi kertomusvuoden aikana yhteensä 20 142
erässä 1 318 706 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioi-
ta saapui keskusosastolle yhteensä 1 637,
joista 1 033 toimitettiin edelleen rikostuo-
mioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 604
esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui kes-
kusosastolle kertomusvuoden aikana 9 725
ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 2 777, jotka
kaikki toimitettiin edelleen esikaupunki-
ja palkanulosmittausosastolle.

Virastosta lähteneet postilähetykset
jakaantuivat eri osastojen kesken seuraavasti:

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	kpl 705
Verosaatavain osasto	732
Rikostuomioiden täytäntöönpa- no-osasto	4 026
Esikaupunki- ja palkanulosmit- tausosasto	4 501
Keskusosasto	52 327
Ulosottoapulaisten lähetyksiä ...	153 658
<u>Yhteensä</u>	<u>215 949</u> (209 625)

Yksityisoikeudellisten saata-
v a i n o s a s t o. Kertomusvuonna osas-
to sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan
12 470 asiaa, mikä oli 63.5 % virastoon saa-
puneista yksityisoikeudellisten asiain mää-
r ä s t ä. Osaston toimesta suoritettiin kerto-
musvuonna 422 häätöä ja pakkohuutokaup-
poja toimitettiin 143.

V e r o s a a t a v a i n o s a s t o n t o i-
m e s t a perittiin kertomusvuonna julkisoikeu-
dellisiasaamia seuraavasti:

	Maksu eriä	mk
Kaupungin kunnallis- veroja	2	84 968
Valtion varsinaisia ve- roja	23 869	13 540 599
Helsingissä toimivien seurakuntien anta- mista tehtävistä ...	6	8 587
Helsingissä maksuun- pantuja sekalaisia veroja ja maksuja	15 102	3 243 350
Muilta paikkakunnil- ta tulleita tehtäviä	10 656	1 966 392
Yhteensä	49 635	18 843 896

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakkoja ja valtion korvausasioita seuraavasti: Uudenmaan lääninhallitukselta 25 869 ja muilta lääninhallituksilta 5 387, yhteensä 31 256.

Sakkoja ja korvauksia perittiin:

	Eriä	mk
Uudenmaan läänin- hallitukselta saapu- neita	11 347	696 456
Muilta lääninhallituk- silta saapuneita ...	2 108	122 109
Yhteensä	13 455	818 565

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluetteloon lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 5 316. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 100.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluetteloon Uudenmaan lääninhallitukselle 13 115 ja muille lääninhallituksille 2 186, yhteensä 15 301.

Rangaistusluetteloon otteita saapui osastolle 1 033 ja tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 537. Lääninhallituksille palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 503 asiaa ja täytäntöön panematta jäi vuoden päättyessä 90 asiaa.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 7 168, mikä oli 36.5 % virastoon saapuneista ko. toimeksiannoista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 24 ja häätöjä toimitettiin 261.

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamisia perittiin seuraavasti:

	Maksu eriä	mk
Kaupungin kunnallis- veroja	14	60 202
Valtion kantamia var- sinaisia veroja ...	12 119	4 007 197
Helsingissä toimivien seurakuntien anta- mista tehtävistä ...	1	2 148
Helsingin kaupungis- sa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	9 962	1 208 524
Muilta paikkakunnil- ta tulleista tehtä- vistä	5 029	575 390
Yhteensä	27 125	5 853 461

Lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkkasta tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 14 772 erässä.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita Uudenmaan lääninhallitukselta 11 094 ja muilta lääninhallituksilta 1 502, yhteensä 12 596.

17. Ulosottovirasto

Sakkoja ja korvauksia perittiin Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 5 607 erässä 444 499 mk ja muilta lääninhallituksilta saapuneita 1 080 erässä 55 641 mk, yhteensä 6 687 erässä 500 140 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöönpantaviksi 248. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 28.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 4 040 ja muille lääninhallituksille 639, yhteensä 4 679.

Rangaistusuettelonotteita saapui osastolle 604. Niistä pantiin täytäntöön 452, palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 164 ja täytäntöönpanematta jäi vuoden päätyessä 142. Toimitettavia haasteita saapui osastolle 9 725 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 2 777.

Viraston kertomusvuonna suorittaman *perinnän kokonaistulos* oli 34 036 796 (30 873 444) mk, siis 3 163 352 (1 817 291) mk eli 10.25 (5.15) % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Perinnän kokonaistulos jakaantui eri osas-

tojen osalle seuraavasti: yksityisoikeudellisten saatavain osasto 5 614 358 (4 551 016) mk, verosaatavain osasto 18 843 896 (18 148 424) mk, rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto 818 489 (877 880) mk sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto 8 760 053 (7 296 124) mk.

Kertomusvuonna sovellettiin lisäksi 1.9.1965 voimaan tullutta veronkuittausslakia ja siihen liittyvää veronkuittaussasetusta. Verosaatavain osaston toimesta tehdyt kuittaussesitykset johtivat seuraaviin tuloksiin: Helsingin veroviraston toimeksiantoja kuitattiin 3 911 kpl, yhteismäärältään 1 112 151 mk. Muilta paikkakunnilta tulleita toimeksiantoja kuitattiin 881 kpl, yhteismäärältään 80 215 mk eli yhteensä 4 792 kpl, määrältään 1 192 366 mk.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston osalta olivat vastaavat luvut: Helsingin veroviraston toimeksiantoja kuitattiin 1 945 kpl, yhteismäärältään 271 291 mk ja muilta paikkakunnilta tulleita 445 kpl, yhteismäärältään 41 081 mk eli yhteensä 2 390 kpl, määrältään 312 372 mk.

Kuittaussmenetelmän kokonaistulos oli siis kertomusvuonna 7 182 toimeksiantoa määrältään 1 504 738 mk. Näitä lukuja ei ole otettu huomioon edellä olevissa tilastotiedoissa, koska varat eivät kulkeneet viraston kirjanpidon kautta.

18. Palolaitos

Yleiskatsaus. Palolaitoksen tehtäväpiiriin kuuluvissa toimenpiteissä eli tulipalojen sammutuksessa, avunanto- ja pelastustöissä, sairaankuljetuksessa ja palotarkastuksissa ei v. 1967 tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna oleellisia muutoksia.

Tulipalojen lukumäärä väheni 889:stä v. 1966 875:een v. 1967. Suuriksi katsottavia tulipaloja ei kertomusvuonna lainkaan sattunut.

Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin 462 tapauksessa, kun niitä v. 1966 suoritettiin 541 tapauksessa. Huomattavin pelastustyö oli Suomen Höyrylaiva Oy:n s/s Ariadnen pelastaminen todennäköiseltä uppoamiselta Länsisataman Saukon laiturissa 12.11.1967.

Sairaan- ja tapaturmakuljetusten kokonaismäärä kasvoi v:n 1966 15 191 kuljetuksesta 15 763:een. Kuljetusmatkojen pituus oli 194 792 km eli keskim. 1 235 km kuljetusta kohti. Kuljetusten lukumäärä päivää kohti oli noin 44 (edellisenä vuonna 42). Tätä toimintaa varten palolaitoksella oli 11 ambulanssia.

Ehkäisevän palosuojelun alaan kuuluvien lakimääräisten palotarkastusten johdosta annettiin 1900 korjausmääräystä. Tämän lisäksi suoritettiin 2 680 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita sekä lukuisia lausuntoja.

Kertomusvuoden aikana hankittiin kaksi paloautoa, kaksi sairaankuljetusautoa, henkilöauto sekä pakettiauto. Lisäksi tilattiin 25 m:n hydraulinen työlava-auto, jonka

valmistuminen siirtyi v:lle 1968. Kallion paloasemalle asennettiin 200-paikkainen automaattisten palohälytyslaitteiden vastaanottokeskus. Vielä hankittiin neljä 30 m³/min kevytvaahtolaitetta, yksi 50 kg:n jauhesammutin sekä kaksi sähkökäyttöistä tyhjennyspumpua.

Palolaitoksen tariffit sairaankuljetuksesta, avunannosta, kaluston lainauksesta ym. pyysivät ennallaan.

Suomenlinnan palontorjunta järjestettiin kertomusvuonna kokonaan uudestaan nk. sopimuspalokuntaperiaatteelle ja tämän johdosta palkattiin työsopimussuhteeseen 18 sammutusmiestä.

Kertomusvuoden menot olivat yhteensä 7 114 000 markkaa, mikä oli noin 0.8% kaupungin vuosimenoista.

Henkilökunnan lukumäärä väheni yhdellä ja oli 339 henkeä. Tästä kuului varsinaiseen sammutusosastoon 297 miestä.

Henkilökunnan harrastustoiminta oli erittäin vilkasta ja monitahoista, esimerkkinä mainittakoon vain soittokunta, urheiluseura ja metsästysseura.

Henkilökunta. Palolaitoksen apulaispalo-päällikön ja palotarkastajan virat saatiin v. 1967 jättää edelleen täyttämättä, kunnes palolaitoksen organisaation muutosta tutkiva komitea saisi työnsä päätökseen, ja palolautakunta määräsi apulaispalopäällikön viransijaiseksi palomest. Erkki Saksan koko vuodeksi ja palotarkastajan viransijaiseksi apul.palotarkast. Gösta Willingin samoin koko vuodeksi.

Mainituista viransijaisuuksista johtuen hoiti ruiskumest. Erkki Thurman palomestarin virkaa ja palokers. Leo Mäkinen ruiskumestarin virkaa, kumpikin koko vuoden. Samoin hoitivat apulaispalotarkastajan virkaa palotekn. Uolevi Särkijärvi ja paloteknikon virkaa palokers. Pekka Ennevaara. Lisäksi hoiti palokorpr. Kalevi Lindén avoimna ollut paloteknikon virkaa 16.5.—15.9.

Avoimeksi tulleeseen palomestarin virkaan valitsi palolautakunta palotekn. Paavo Rissasen, paloteknikon virkaan palokorpr. Kalevi Lindénin ja palokersantin virkaan palokorpr. Ernst Aasholmin.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana palomest. Oiva Karuvaara, palokers. Leo Björkstén, palokorpraalit Karl Blomqvist, Sigurd Lindqvist, Otto Mehtonen, Erik Nyman, Ragnar Nyholm, Vilho Pakkasvaara, Romeo de Pellegrini, Olavi Piiparinen, Thure Simolin, Viljo Tuomi, Torsten Skog ja Kauko Wiik, mekaan. Matti Tamminen ja suutari Ilmari Toivonen.

Palokorpraalin virkaan palopäällikkö ni-

mitti 14 palomiestä, palomiehen virkaan 14 tp. palomiestä ja otti tp. palomiehen virkaan 17 miestä.

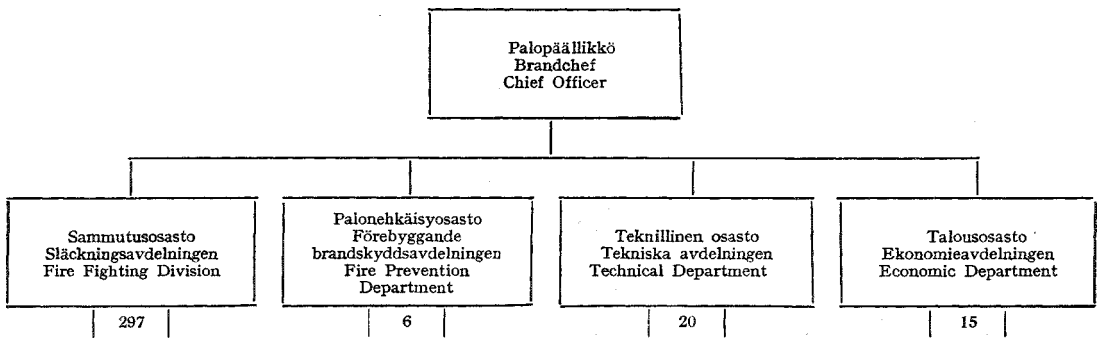
Kesäkuukausina palveli palolaitoksessa 65 palomiehen vuosilomasijaista.

Palolaitoksen palveluksesta erosivat vuoden aikana palomiehet Eero Niemi, Esa Syrjänen ja Jaakko Tuominen sekä lähetti Leif Eriksson ja toim.apul. Sirkku Kosonen.

Hienomekaanikon toimeen otettiin Mauno Ruutiainen, lähetti Gun Rydman, suutarin virkaan Erkki Ulmanen ja tp.toimistoapulaisiksi Liisa Heinonen. Suomenlinnan palontorjuntaa varten palkattiin sammutusmiehiksi työsopimussuhteeseen 18 miestä.

Palolaitoksen henkilökunnan kokonaislukumäärä oli 339 (ed.v. 340), josta viranhaltijoita oli 308 miestä ja 5 naista sekä työsopimussuhteessa olevia 22 miestä ja 4 naista. Viranhaltijain sekä työsopimussuhteessa olevien miesten lukuihin sisältyy kumpaankin yksi määräajaksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtynyt henkilö.

Osastoittain jakautui henkilökunta seuraavasti:

Sammutusosastoon on lisäksi tässä luettu kuuluvaksi palkkiovirkainen kapellimestari ja neljä työsopimussuhteista sairaankuljettajaa.

Muutoin ei osaston henkilömäärässä ja -jakaumassa kertomusvuonna tapahtunut muutoksia.

Terveystila. Kertomusvuonna sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 19 tapaturmaa. Harjoituksissa tai työpalveluksessa loukkaantui 45 henkilöä. Tapaturmien aiheuttamat työpäivämenetykset olivat 864 päivää ja niistä suoritettiin korvauksia 23 174 mk. Kertomusvuonna

sattui lisäksi palonehkäisyosaston henkilökunnan keskuudessa yksi tapaturma, josta ei aiheutunut työpäivämenetyksiä.

Sairausten tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomaisjaisille sairauslomaa 182 kertaa sairauspäivien lukumäärän ollessa yhteensä 3 228. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin vastaavat luvut olivat 20 ja 433.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairastuneiden henkilöiden määrä	Sairauspäivien luku vuodessa	
		Sairautapausta kohti	Henkilöä kohti
<i>Viranhaltijat</i>			
Päällystö	6	20.7	10.3
Alipäällystö	5	10.2	2.0
Miehistö	113	17.8	11.1
Talous- ja huoltohenkilökunta ...	2	25.0	5.0
<i>Työsopimussuhteessa olevat työntekijät</i>			
	15	21.6	16.0

Koulutus. Sammutushenkilökuntaa koulutettiin jatkuvasti eri palopiireissä piirien päällikköjen kuukausittain laatimien koulutusohjelmien mukaan. Tämän lisäksi järjestettiin palolaitoksen toimesta seuraavat kurssit: palomiehen alkeiskurssi, osanottajia 8 ja tuntimäärä 75; sammakkomieskurssi, osanottajia 6 ja tuntimäärä 105; laivurikurssi, osanottajia 13, joista 2 suoritti A-lupakirjan ja 11 D-lupakirjan sekä ruiskuveneitä varten tarkoitettu konemieskurssi, osanottajia 5 miestä ja tuntimäärä 40. Ensiapukurssin I jakson suoritti 80 miestä, tuntimäärä 16 sekä II jakson 14 miestä, tuntimäärä 14. Palolaitoksen henkilökunnalle järjestetyn työnopetuskurssin suoritti 12 viranhaltijaa.

Valtion palokoulun päällystöluokan suoritti palokorpr. Matti Sinisalo erinomaisin arvosanoin.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin I jakson suoritti 8 sekä II jakson 3 palolaitoksen viranhaltijaa. Kunnallishallinnollisen B-kurssin suoritti yksi viranhaltija ja A-kurssin samoin yksi viranhaltija.

Osastopäällikköseminaariin, joka jatkui v:n 1968 puolella, osallistui tal.pääll. Juhani Mäkelä.

Helsingin kaupungin väestönsuojelutoimiston järjestämän komppanianpäällikköjen ja joukkueenjohtajien peruskurssin suoritti 16 palolaitoksen viranhaltijaa sekä jatkokurssin 30 viranhaltijaa.

Insinöörijärjestöjen koulutuskeskuksen järjestämille 2-päiväisille »Räjähdyksvaaralliset aineet ja paloviranomainen» -nimiselle kurssille osallistui palolaitoksesta 5 viranhaltijaa sekä 3-päiväisille »Teollisuuden paloturvallisuustekniikka» -kurssille 4 viranhaltijaa.

Palolaitoksen stipendirahastosta saadun apurahan turvin suorittivat palokers. Erkki Wahlman ja palomies Matti Vilkki opintomatkan Neuvostoliittoon, palomies Göran Olin ja palomies Oula-Matti Kukkamäki opintomatkan Yhdysvaltoihin ja Kanadaan ja palokers. Kalevi Laakso opintomatkan Espanjaan.

Hienomekaan. Mauno Ruutiainen teki virkamatkan Saksaan Drägerwerkin tehtaille osallistuen paineilma- ja happilaitteiden huoltoa koskeville kursseille.

Kiinteistöt ja kalusto. Kiinteistöt. Palolaitoksessa ei kertomusvuonna suoritettu varsinaisia rakennustöitä. Kaikissa rakennuksissa tehtiin kuitenkin erilaisia vuosikorjauksia.

Kalusto. Vuoden aikana palolaitokselle hankittiin yksi Fargo D-500 ja yksi Dodge Power WM-300 -merkkinen paloauto, kaksi International 1000 A -merkkistä sairaankuljetusautoa, yksi Opel Record -merkkinen

18. Palolaitos

henkilöauto sekä yksi Volkswagen Kastenwagen -merkkinen pakettiauto. Lisäksi tilattiin 25 m:n hydraulinen työlava-auto K. Nummela Oy:ltä rakennettavaksi Fargo CT-800 -merkkiselle alustalle, jonka valmistuminen siirtyi v:een 1968.

Autoradiopuhelimien määrä lisääntyi viidellä ja Kallion paloasemalle asennettiin 200-paikkainen automaattisten palohälytys-

laitteiden vastaanottokeskus. Lisäksi hankittiin sekalaista palokalustoa mm. 4 Totalmerkkistä kevytvaahtolaitetta, yksi 50 kg:n jauhesammutin sekä kaksi sähkökäyttöistä tyhjennyspumpua.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruiskujen lukumäärä ja jakaantuminen eri paloja ja palovartioasemille vuoden lopussa selviää seuraavasta taulukosta:

Sijoituspaikka Placing Location	Moottoriajoneuvoja Motorfordon Motor vehicles													Hyökkäys- ja ruiskuveneitä Attack- och sprutbåtar Fire boats	Moottoriräskuja Motorpumps Motor pumps	
	Varsinaiset sammutusautot Eg. släckningsbilar Fire engines							Erikoisluottoautoja Specialservicebilar Special service trucks	Sairaankuljetusautoja Ambulanser Ambulances	Kuorma-autoja Lastbilar Trucks	Henkilöautoja Personbilar Cars	Pakettiautoja Paketbilar Vans	Traktoreita Traktorer Tractors			Yhteensä Summa Total
	Ruiskuautoja Sprutbilar Pump trucks	Pioneeriautoja Pionjärbilar Pioneer trucks	Vesisiiliäutoja Vattentankbilar Water tank trucks	Vaahtoaautoja Skumsläckningsbilar Foam trucks	Letkuautoja Slangbilar Hose trucks	Konettikasautoja Maskinstegar Ladder trucks										
<i>Sammutusosasto ...</i> Släckningsavdelningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Fire fighting division																
Pääpaloasema	2	—	—	—	—	1	1	1	1	3	—	—	1	10	2	6
Haagan paloasema	2	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	6	—	5	
Käpylän paloasema	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	5	—	3	
Malmin palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Kallion paloasema	2	1	—	2	1	1	—	9	1	—	—	—	17	—	3	
Herttoniemen palovartioasema ...	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	
Suomenlinnan palovartioasema ...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	
Varalla	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	58	
I reserve																
In reserve																
<i>Teknillinen osasto ...</i> Tekniska avdelningen	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	4	—	—	
Technical Dept.																
Yhteensä Summa Total	15	2	1	2	3	3	2	11	2	6	2	1	50	2	79	

Palolaitoksella oli siis 28 varsinaista sammutusautoa, joista 18:ssa oli pumppu. Näistä yhdeksässä autossa oli korkeapainepumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli yhdessä 3 500, neljässä 2 800, kolmessa 2 500, yhdessä 2 000, yhdessä 1 500 ja yhdessä 1 000 l/min

-tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ilmakehän) matala- ja 250 l/min (46 ik) korkeapainepumppu sekä kahdessa vastaavasti 2 500 l/min 8 ik:n paineella ja 300 l/min 60 ik:n paineella. Mainituissa autoissa oli lisäksi vaahtosam-

*Palolaitokselle hankittuja paloautoja
Till brandverket anskaffade brandbilar*

mutuslaitteet, joiden teho kahdessatoista autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 1 500 l/min kolmessa 2 000 l/min, yhdessä 4 000 l/min, yhdessä 800 l/min ja yhdessä 48 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu teholtaan 2 200 l/min, viisitoista ruiskua teholtaan 2 000, kaksi 1 500, neljä 1 400, kolme 1 000, kolmekymmentäseitsemän 800, kaksi 600, neljä 500 ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveneen HRV:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min. Veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet. Hyökkäysveneessä oli yksi kannettava moottoriruisku teholtaan 2 000 l/min sekä yksi pienoisuisku teholtaan 230 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli 136 430 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin vuoden aikana yhteensä 310 m. Käyttökelvotonta letkua poistettiin 888 m. Letkuvastasto oli vuoden lopulla yhteensä 78 536.5 m paloletkua, josta 45 125 m 3":n liittimillä varustettua pääjohtoa. Tämän lisäksi oli palolaitoksella korkeapaineletkuja yhteensä 600 m.

Palopostit ja vedenottopaikat. Kertomusvuoden aikana valmistui 154 uutta vesijohdon palopostia, joten nii-

den lukumäärä vuoden lopussa oli 5 444. Esi-kaupunkialueilla oli useita palokaivoja ja -altaita.

Paloilmoituslaitteet ja viestivälineet. Yksityisten automaattisia palohälytys- ja sprinklerilaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 63 ja vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskukseen 120, Kallion paloaseman keskuksiin 147 ja Haagan paloaseman keskukseen 71.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 702 hätäpuhelinä. Lisäksi voitiin hätäpuhelin-keskus hälyttää jokaisesta puhelimesta numerolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskukseen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066. Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoiminnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoiminnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu

V. 1967 hankittu International-merkkinen ambulanssi
Under gångna året anskaffad ambulans

Ilmalan vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Kuudessa päivystysautossa, viidessätoista paloautossa ja yhdessätoista ambulanssautossa sekä yhdessä erikoisautossa ja ruiskuveneissä oli radiopuhelin.

Sammutus-, avunanto- ja sairaankuljetustoiminta. Sammutustoiminta. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna eri syistä kaikkiaan 1 723 kertaa. Hälytysten syyt ja määrä olivat seuraavat:

Hälytysten syyt	Lukumäärä
Tulipalo	875
Nokipalo	19
Savu tai kaasu	54
Erehdys	71
Automaattisten häl. laitteiden vast- ottokeskuksiin tulleet vikahälytykset:	
vika häl.laitteissa	57
linjaviasta aiheutunut	51
vahingon aiheuttama	80
Ilkivalta	52
Happikojeavustus	5
Sammakkomiesavustus	56
Muut avustukset	403
Yhteensä	1 723

Tulipalosta johtuneet hälytykset suoritettiin 563 tapauksessa puhelimitse ja 274 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuk-
sen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 21 tapauksessa ja suullisesti 17 kertaa.

Tulipalot. Kertomusvuonna sattuneesta 875 tulipalosta oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuih-
kulla kaikkiaan 641 eli 73.26 %, ja keskiko-
koisia tulipaloja 60 eli 6.86 %. Suuria tuli-
paloja ei kertomusvuonna ollut. Palonalkuja,
jotka oli sammutettu ennen palokunnan pai-
kalle tuloa, oli 174 eli 19.88 %. Tulipalot
jakaantuivat eri kuukausille seuraavasti:

Tammikuu ..	70	Heinäkuu	131
Helmikuu	46	Elokuu	74
Maaliskuu	50	Syyskuu	51
Huhtikuu	77	Lokakuu	44
Toukokuu	74	Marraskuu ...	62
Kesäkuu	123	Joulukuu	73
		Yhteensä	875

*Kulmakoulun ullaakkopalo
Vindsbrand vid Sjötullsgatans samskola*

Tulipaloista sattui 543 klo 6—18 ja 332 klo 18—6 välisenä aikana.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää liitteenä olevasta taulukosta.

Avunanto- ja pelastustyöt. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 462 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- ja kaasuvaaran takia 54 kertaa ja happikojeita lainattiin 5 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumpusta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 403 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 56 kertaa, joista kuitenkin 33 tapauksessa ei tarvittu sukellustoimintaa. Toiminta koski hukkuvan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

Sairaankuljetustoiminta. Sairaankuljetusautoja käytettiin kertomusvuoden aikana 15 763 kertaa, joista 8 801 kertaa sairaiden ja 6 962 kertaa tapaturmaisesti yleisellä paikalla loukkaantuneiden henkilöiden kuljetukseen. Vastaavat edellisen vuo-

den luvut olivat 15 191, 9 493 ja 5 698. Kuljetusten lukumäärä eneni siis 572:lla. Ajojen lukumäärä päivää kohden oli n. 43 eli 1 enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kuljetukset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi Månad Month	Sairaus- tapauksia Patienter Patients	Tapa- turmia Olycks- händelser Accidents	Yht. Summa Total
Tammikuu	640	443	1 083
Helmikuu	650	581	1 231
Maaliskuu	601	554	1 155
Huhtikuu	768	489	1 257
Toukokuu	755	621	1 376
Kesäkuu	638	576	1 214
Heinäkuu	559	608	1 167
Elokuu	661	606	1 267
Syyskuu	758	668	1 426
Lokakuu.....	821	647	1 468
Marraskuu	869	612	1 481
Joulukuu	1 081	557	1 638
	8 801	6 962	15 763

Kuljetusmatkojen pituus oli 194 792 km eli keskimäärin 12.35 km kuljetusta kohti.

Palovahingot. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 70 921 000 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 476 519 000 mk eli yhteensä 547 440 000 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 1 110 837 mk:aan ja kiinteistön osalta 1 945 633 mk:aan eli yhteensä 3 056 470 mk:aan, joka oli 0.5 % uhatun omaisuuden arvosta. (Luvut ovat vuodelta 1966).

Palovahinkojen korvausprosentit v. 1957—1965 ovat olleet seuraavat:

1957 ... 0.7	1960 ... 0.6	1963 ... 0.6
1958 ... 1.2	1961 ... 0.6	1964 ... 1.0
1959 ... 0.7	1962 ... 0.4	1965 ... 0.5

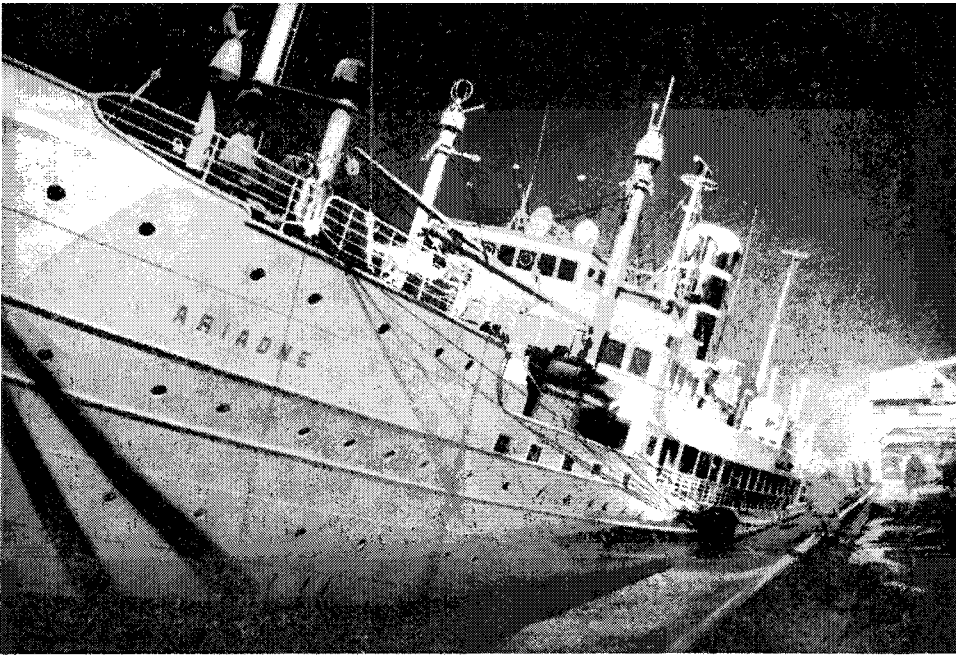
Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 9 ihmistä sekä tuhoutui 8 rakennusta kokonaan ja 33 osittain.

Kertomusvuoden huomattavimmista tulipaloista ja pelastustoiminnasta mainittakoon: Liikennelaitoksen nelikerroksisen asuin- ja toimitalon palo Mannerheimintie 76:ssa 26.2. klo 7.10 aamulla. Ilmoituksista pääteltiin kyseessä olevan suurehkon tulipalon. Palo-paikalla todettiin, että talon keskimäinen porrashuone, jonne oli sisäänkäynti pihanurkkauksesta, oli kokonaan alhaalta ylös ullakolle asti tulen vallassa. Sammutustyönjohtaja määräsi konetikasauton, Kallion pioneeri- ja hieman myöhemmin ruiskuauton miehistöt pelastamaan ihmisiä kadun puolelta. Pääpaloaseman hyökkäys- ja ruiskuauton miehistö vei pääjohdon talon pihalle ja sai tehtäväksi sieltä ohjata kaksi 2":n matalapainesuihkuu porrashuoneeseen sen ovelta käsin. Ennen sammutustyön alkamista oli pihan puolella toisen ja kolmannen kerroksen välisellä parvekkeella oleva naishenkilö pelastettava jatkotikkaiden avulla. Sammutustyön päästyä alkuun porrashuoneessa palo sammuikin melko pian. Vajaassa puoles-

sa tunnissa oltiin täydellisesti tulen herroina. Sammutus- ja pelastustyössä oli lisävoimina Haagan paloasemalta konetikkaat sekä ruiskuauto sekä Käpylän paloasemalta hyökkäys- ja ruiskuauto. Palon alkusyytä ei voitu varmuudella todeta, mutta se oli alkanut ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevan asunnon eteisestä.

Ullakkopalosta Kulmakoululla Meritullinkatu 33:ssa tuli ilmoitus 1.4. klo 6.04. Palokunnan saapuessa paikalle todettiin, että kulmarakennuksen molempien siipien ullakotilassa oli tuli päässyt valloilleen. Porrashuoneen kautta johtavien hyökkäysteiden puuttuessa oli sammutustyötä suoritettava katolta käsin. Ullakolla oli vielä erilaisia rakenteita sekä paksu turvepehkuutäyte, jotka kaikki yhdessä tekivät sammutustyön erittäin vaikeaksi. Ullakon peltikattoa jouduttiin repimään suurimmalta osalta ja ullakko tuhoutui melkein kokonaan. Palon sammutuksessa käytettiin kahta autopumppua, kuutta 2":n suihkuu, 480 m 1½":n työjohtoa sekä 100 m 3":n pääjohtoa. Sammutustyössä loukkaantui kolme palomiestä lievästi.

Vuodon saaneen s/s Ariadnen pelastustyö Jätkäsaaren ns. Saukon laiturissa tapahtui 12.11. Palokunta hälytettiin n. klo 16.00. Laiva oli kiinnitettyä laiturin uloimpaan, lounaaseen pistävään kärkeen keula lounaaseen päin. Tuuli oli hirmumyrskyn luokkaa, etelälounaasta 9 beauf. Laiva oli kallellaan yli 30° ja aivan laiturin kärjessä pääsi myrsky painamaan laivan sivua vastaan, varsinkin keulaosaan koska peräosa oli painunut vuodon takia syvemmälle. Voimakas aallokko vyöryi esteettä laiturin ja laivan väliin. Laivan kiinnitysköysistä oli osa katkennut ja keula oli jo n. 10 m ulkona, peräosan ja laiturin väliä oli n. 4 m. Kallion pioneeri-auton saavuttua paikalle vietiin n. 450 l/min-tehoinen sähköpumppu laivan konehuoneeseen, joka oli täynnä vettä. Haagasta hälytettiin katastrofiauto, jonka keulavintturilla vedettiin laivaa kiinni lahuriin ja kevennettiin köysiin kohdistunutta painetta. Auton

*S/S Ariadne pelastustyön aikana
Under räddningstjänst*

mukana tullut n. 850 l/min -tehoisen sähköpumppu otettiin käyttöön, samoin hytti-osaston käytävään vietiin kaksi moottori-ruiskua. Toimenpiteiden ansiosta alkoi laiva nousta ja oijeta, mutta n. klo 22.30 se alkoi uudestaan kallistua ja mitä enemmän vettä pumpattiin ja laiva nousi, sitä enemmän se kallistui. Paikalle kutsutut asiantuntijat löysivät syyn: laiva oli ollut talvikuntoon saatettuna ja mm. laivan pohjavesitan- kit ja näiden putkistot ja venttiilit auki ja tyhjiksi puhalletut. Vesimassan vä- hetessä jäi perävaunun lastitilaan, jonka potkuritunneli jakoi keskeltä korkeana sei- nämänä kahtia, sekä pohjavesitankkien lai- turinpuoleisiin osiin vesikuorma, joka kallisti laivaa koska toiselta laidalta vastaava paino väheni olemattomiin. Pumppaus keskeytet- tiin ja painon tasaamiseksi pumputtiin vettä merenpuoleisella sivulla oleviin makeavesi- tankeihin sekä tyhjennettiin peräruumaa. Näin saatiin laiva hiljalleen oikeamaan ja tyhjennettiin kokonaan vedestä. Avuksi kut-

sut pelastusalkukset eivät voineet osallistua pelastustyöhön, koska niiltä puuttui tilan- teeseen sopiva kalusto. Myöhemmissä tutki- muksissa todettiin, että vesi oli päässyt alun- pitäen tunkeutumaan laivaan sen kyljessä olevasta koneen lauhdeveden poistoputkesta. Pumppausta ja vartiointia kesti aamuun asti. Kaikkiaan pumpattiin aluksesta vettä pois n. 1 000 m³.

Palonehkäisytoiminta

Rakennuspiirustusten tarkastus. Rakennus- tarkastustoimikunnan kokouksessa oli vii- kottain mukana palotarkastajan tai apulais- palotarkastajan viransijainen, minkä ohessa erikoistapauksissa palolaitoksen puolesta toi- mitettiin piirustusten seikkaperäinen ennak- kotarkastus. Rakennusten loppukatselmuk- sessa ei palolaitoksen edustaja ollut mukana. Uudisrakennustyömaille suoritettiin tarkas- tuksia tarpeen vaatiessa.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus asuintaloissa suoritettiin I, IV, V, VI ja VIII nuohouspiirien alueilla 9.1.—8.5. sekä muuhun kuin asumiseen tarkoitetuissa rakennuksissa 18.9.—9.12. välisenä aikana koko kaupungin alueella. Lisäksi suoritettiin yleinen palotarkastus saarilla ja ranta-alueen kesähuvila-alueilla 26.6.—25.7. Kaupungin omistamissa, mutta kaupungin ulkopuolella sijaitsevilla erilaisissa laitoksissa suoritettiin tarkastuksia. Tarkastusten johdosta annettiin 1 900 korjausmääräystä. Jälkitarkastukset suoritettiin kunkin alueen yleisen tarkastuksen jälkeen. Tämän lisäksi suoritettiin 2 680 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyden liittyvissä asioissa maistraatille 212, kaupunginhallitukselle 11, rakennusvirastolle 59, kauppa- ja teollisuusministeriölle 8, rakennustarkastusvirastolle 15, terveydenhoitovirastolle tai sen alaisille laitoksille 1, kaasulaitokselle 36 ja muille viranomaisille ja yksityisille 22.

Palopäällystö ja -alipäällystö piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä ja kursseilla ja Valtion palokoulussa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä lisäksi paloturvallisuutta koskevia luentoja erilaisilla väestönsuojelukursseilla.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin palonehkäisyosastossa kiinteistökortiston tekoa. Kortistosta ilmenee kiinteistönomistaja, osoite, rakennusaine, kerrosluku, rakennuksen käyttötapa, vaaralliset palokohteet kuten tulenaran nesteen varastot, niissä olevat sammutuslaitteet, henkilöturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet ym.

N u o h o u s

Nuohouspiirien lukumäärä oli 14, nuohousmestareiden lukumäärä oli kertomusvuonna 14. Piirinuohoojien lisäksi piireissä oli yh-

teensä 14 etumiestä, 37 nuohoojaa ja kaksi oppilasta.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 6 kertaa ja erikoiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti. Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen, johon kuului yhteensä 302 tarkastuspäivää eli keskimäärin 22 päivää piiriä kohti. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat 3 175 muuta tarkastusta sekä kukin vuorolleen nokipalopäivystystä.

Kertomusvuonna sattui 19 nokipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena niiden lukumäärä on ollut seuraava:

1958	55	1963	36
1959	28	1964	27
1960	40	1965	31
1961	26	1966	29
1962	22	1967	19

Kertomusvuoden aikana korkein hallinto-oikeus kumosi Helsingin kaupungin uuden nuohoustoimen johtosäännön asiasta tehtyjen valitusten perusteella, joten vanha johtosääntö jäi toistaiseksi voimaan.

Talous ja yleinen hallinto

Menot ja tulot. Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä 7.11 mmk, josta palkkamenojen osuus oli 5.37 mmk ja kaluston hankintojen osuus 0.22 mmk. Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna 126 047 mk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 0.25 mmk, mikä lähinnä johtui palkka-, kustannus- ja hintatason yleisestä noususta.

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 6 000 mk, kaupungin alueella toimiville muille vapaaehtoisille palokunnille ja Suomen Meripelastusseuralle yhteensä 85 665 mk, vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan tukemiseen 1 084

mk ja Vakinaisten palomiesten osuusruokalle 15 000 mk eli avustuksia yhteensä 108 349 mk.

Tulot nousivat edellisen vuoden 725 199 mk:sta 808 652 mk:aan eli 83 453 mk:lla. Sairaalaavirasto korvasi palolaitokselle sairaankuljetustoiminnan nettomenot 512 437 mk:lla. Varsinaisista sairaankuljetusmaksuista tuloja kertyi 78 047 mk, luontoisetukorvauksista 34 646 mk, vuokrista 79 185 mk ja avunantotoista ym. 104 337 mk.

Rahastot. Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 9 098 mk ja tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 8 666 mk, Suomen Höyrylaiva Oy lahjoitti 2 000 mk ja korkotuloja oli 3 671 mk eli tuloja kaikkiaan 14 338 mk. Tuloista siirrettiin 40 % eli 3 499 mk pääomaan, jolloin se vuoden lopussa nousi 44 523 mk:aan. Käyttämättömiä varoja (säästö v:lle 1968) oli vuoden lopussa 5 249 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston pääoma oli vuoden alussa 8 000 mk ja käyttövaroja oli

812 mk. Korkotuloja kertyi vuoden aikana 794 mk, Suomen Höyrylaiva Oy lahjoitti 1 000 mk ja Ranskan suurlähettiläs 100 mk, joten tuloja oli yhteensä 1 894 mk. Pääoma kasvoi 91 mk:n suuruisen indeksiyvityksen johdosta 8 091 mk:aan. Käyttövaroista siirrettiin pääomaan 1 353 mk, jolloin se nousi vuoden lopussa 9 444 mk:aan ja vuodelle 1968 jäi käyttövaroja 1 353 mk.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta lahjoituksesta perustetusta stipendiraahastosta jaettiin vuoden aikana viisi stipendiä yhteismäärältään 2 800 mk. Rahaston varoilla hankittiin lisäksi palolaitoksessa järjestetyn laivuri- ja koneenhoitajakurssin opetusvälineet, jotka tulivat maksamaan 1 298 mk, sekä valkokangas, joka maksoi 286 mk. Rahaston menot olivat näin ollen 4 384 mk. Rahaston korkotulot olivat 748 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 9 045 mk.

Tulipalojen syttymispaikat ja -syyt v. 1967

Platser och orsaker av bränderna år 1967

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissy Brandorsak Causes of fires							
	Viallinen tulisija tai savujohto Felaktig eldstad eller röckkanal Defective fireplace or chimney	Tulisijan tai savuhormin lika- kuumeneminen Överhettad eldstad eller röckkanal Fire-place or chimney overheated	Savupiipusta tullut kipinä Gnist från skorsten A spark from chimney	Tulisijasta lentänyt kipinä ym. Gnist från eldstad A spark from fireplace	Kuuma tuhkia tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Selama Blixt Ligbrning	Sänkälaitteiden huolimaton käyttö Vårdslös hantering av elapparat Careless handling of electric appliances	Muut sähköstä aiheutuvat sytyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity
Asuinhuone - Bostadsrum -- Living accommodation	2	9	—	2	—	—	10	7
Asuinrakennus - Bostadshus - Residential building	—	—	—	—	—	2	—	1
Auto ym. moottoriajoneuvo - Bil e.a. motorfordon - Car other motor vehicle	—	4	—	—	3	—	—	47
Autotalli - Garage - Garage	—	—	—	—	—	—	—	2
Eteinen - Tambur - Hall	—	—	—	—	—	—	—	1
Halkopino - Vedtrave - Wood pile	—	—	—	—	—	—	—	—
Hiilivarasto - Kollager - Coal yard	—	—	—	—	—	—	—	—
Hissi + moottori - Hiss - Lift or its engine	—	—	—	—	—	—	—	7
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto - Hotell, sjukhus mm. allmän lokal - Hotel, hospital etc. public premises	—	5	—	2	—	—	2	7
Kaatopaikka - Avstjälpningsplats - Dump	—	—	—	—	—	—	—	—
Katto - Tak - Roof	—	—	3	—	—	—	—	—
Kellari - Källare - Basement	—	—	—	—	—	—	—	3
Keittiö, keittokomero - Kök, kokvrå - Kitchen, kitchenette	1	7	—	—	—	—	3	2
Kioski, putka - Kiosk, cell - Kiosk, jail	—	—	—	—	—	—	1	—
Laiva, moottorivene - Fartyg, motorbåt - Ship, motorboat	—	2	—	—	—	—	—	3
Liikehuone - Affärsrum - Business premises	—	—	—	—	—	—	—	1
Muuntaja - Transformator - Transformer	—	—	—	—	—	—	—	9
Neonvalomainos - Neonljusreklam - Neon lights	—	—	—	—	—	—	—	1
Nurmikko, maasto - Gräsmatta, markbrand - Lawn, terrain	—	—	1	—	—	—	—	—
Pannuhuone - Pannrum - Boiler room	5	2	—	—	1	—	—	—
Parakki - Barack - Barrack	—	2	—	—	—	—	—	2
Pesutupa - Tvättstuga - Laundry room	—	—	—	—	—	—	—	—
Pölyhormi - Ventilationskanal - Ventilation system	—	—	—	—	—	—	—	—
Raitiovaunu - Spårvagn - Tram	—	—	—	—	—	—	—	1
Rakennustyömaa - Byggnadsarbete-Construction site	9	22	—	—	—	—	2	7
Rautatievaunu - Järnvägsvagn - Railway carriage or waggon	—	2	—	—	—	—	—	—
Roskakuilu - Förvaringsrum för sopor - Garbage chute	—	—	—	—	—	—	—	—
Roskalaatikko - Soplår - Dust bin	—	—	—	—	2	—	—	—
Sauna - Bastu - Sauna bath	1	4	—	1	—	—	—	—
Silta - Bro - Bridge	—	—	—	—	—	—	—	—
Sähköpylväs - Elstolpe - Pylon	—	—	—	—	—	—	—	1
Tehdaslaitos - Fabrik - Factory	1	—	—	—	—	—	—	2
Työhuone - Arbetsrum - Workshop	1	3	—	1	1	—	1	7
Ullakko - Vind - Attic	—	—	—	—	—	—	—	3
Vaja tai ulkorakennus - Skjul eller uthus-byggnad - Outbuilding	2	—	—	—	1	—	—	2
Varasto - Lager - Store	1	1	—	1	—	—	7	2
Yhteensä - Summa - Total	23	63	4	7	8	2	19	118

Locations and causes of fires in 1967

Sytymissy Brändorsak Causes of fires														
	Palavien nesteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids	Tupakointi Rökning Smoking	Putkijohtojen sulattaminen Smältande av rörledningar Smelting of pipeline	Muu tulen huolimaton käsittely Övrig vårdslös hantering av eld Other carelessness with fire	Räjähdys Explosion Explosion	Itsesytytyys Självanvändning Spontaneous combustion	Hitsaus Svetsning Welding	Tehdastoiminnasta aiheutunut kipinä tai kaasunmuodostus ym. Vid fabrikationen uppkommen gnista eller gasbildning mm. A spark from machinery or gas due to a manufacturing process	Rautatie-, moottoriajoneuvo- ja höyrylaivaliikenne Trafik Traffic	Lasten aiheuttamat Av barn försakade bränder Caused by children	Tuho- ja murhapoltto Pyroman- och mordbränder Arson	Juopuneen tai mielisairaana aiheuttama Av alkoholpåverkade eller sennesjuka försakade bränder Caused by a drunken or insane person	Syy tuntematon Örsaken okänd Unknown or undetermined	Yhteensä Summa Total
3	19	—	11	—	—	—	9	—	—	5	1	—	—	78
—	—	—	5	—	—	—	2	—	—	3	1	—	—	14
—	—	—	9	—	—	—	2	—	—	1	2	—	—	107
4	10	—	3	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
3	6	—	11	—	—	—	6	—	—	7	5	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
16	156	4	186	8	58	46	28	1	59	56	1	12	875	

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoi-
meen kuuluvina varapalokuntina toimi 17
vapaaehtoista palokuntaa, joiden yhteinen
toimiva miesvahvuus oli 651 miestä ja ka-
lustovahvuus seuraava: paloautoja kiinto-
pumppuineen 20, moottoriruiskuja 21, vesi-

säiliöitä 18, joiden yhteinen tilavuus oli
23 000 l, 3":n letkua 3 920 m, 2":n letkua
920 m ja 1½":n letkua 4 230 m.

Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi
tehdaspalokunta ja yksi laitospalokun-
ta.

Varapalokuntien palotoiminta oli kertomusvuoden aikana seuraava:

Varapalokunta Frivilliga brandkårerna Voluntary fire brigades	Hälytysten luku Antal alarmen Number of alarms		Yhteensä Summa Total
	Kaupunki- alueella Inom stadsområdet Within the city limits	Kaupunkialueen ulkopuolella Utanför stadsområdet Outside the city limits	
Helsingin VPK	6	1	7
Degerön »	4	—	4
Haagan »	6	1	7
Karjalaisten »	1	—	1
Lauttasaaren »	5	—	5
Malmin »	9	—	9
Marjaniemen »	—	—	—
Munkkiniemen »	—	—	—
Oulunkylän »	3	1	4
Pakinkylän »	—	—	—
Pitäjänmäen »	4	2	6
Puistolän »	4	1	5
Pukinmäen »	5	—	5
Tammisalön »	1	—	1
Tapanilan »	7	—	7
Vanhan Käpylän »	—	—	—
Vartiokylän-Mellunkylän »	11	—	11
Yhteensä	66	6	72

19. Väestönsuojelutoimisto

Henkilökunta. Väestönsuojelutoimiston henkilöstö v. 1967 oli sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että hallinnollisena sihteerinä Kosti Lylyn erottua 17.8. toimi ev.luutn.evp. Olavi Kettunen 1.10. lähtien, ja suojarakeneohjaajana Tauno Salomäen tilalla ins. Anssi Pulkkanen 15.12. lähtien sekä rakennusmestarina Kalle Ikonen. Suunnittelu- ja koulutuspäällikkö Uljas Käkönen oli virkavapaana 1.2.—30.6., jona aikana hänen tehtäviään hoiti väestönsuojelupäällikkö Väinö Karanko.

Kalliosuojien hoitohenkilöstöön kuului sähköliasentaja, sähköasentaja, koneenhoitaja, koneasentaja, nuorempi putkiasentaja ja 11 kalliosuojanhoitajaa.

Suunnittelutoiminta. Helsingin väestönsuojelun suunnittelussa noudatettiin ja jatkettiin edellisenä vuonna toimeenpantua yleisjärjestelyä ja työnjakoa. Suunnittelussa tähdättiin erityisesti toimintavalmiuden ja -varmuuden kohottamiseen. Suunnittelun painopiste kohdistui toimintaohjeiden laatimiseen sekä materiaalihankintojen ja materiaalin jakovalmiuden suunnitteluun.

Kertomusvuoden loppuun mennessä valmistuivat seuraavien johtaelinten ja yksikköjen päälliköille ja johtajille toimintaohjeet: henkilöstö- ja materiaalielimen päälliköille; johtamistoiminnan, lääkintäpalvelun ja sen kuljetusyksikköjen, 1.—6. ensiapukomppanian, palontorjunnan ja huoltopalvelun perustamisapäälliköille; suojelukeskuksen, 1.—2. järjestyskomppanian, 1.—3. reservinjohtokeskuksen, 1.—8. suojelupiirin toimiston,

1.—9. järjestysjoukkueen, 1.—43. suojelulohkon toimiston, 1.—8. sairaalinja-autojoukkueen, 1.—4. sammutusosaston, 1.—16. sammutuskomppanian, 1.—4. vedenhuoltojoukkueen, sammutusvenejoukkueen, huoltokomppanian ja kuolleiden kokoamiskeskuksen perustamisen johtajille sekä väestönsuojelupäälliköille väestönsuojelun toimeenpanoa koskeva toimintaohje. Kaikkiaan valmistui vuoden aikana 115 (ed.v. 35) toimintaohjetta.

Kaikki väestönsuojelun toimeenpanoa varten tarvittavat toimintaohjeet laadittiin väestönsuojelutoimistossa. Kahta toimintaohjetta lukuun ottamatta suoritti toimintaohjeiden yleissuunnittelun työryhmä, johon kuului väestönsuojelupäällikkö- ja suunnittelija. Toimintaohjeiden ajan tasalla pitäminen kuului ensi sijassa väestönsuojelutoimistolle.

Väestönsuojelun järjestyspalvelua koskevat sisäasiainministeriön antamat uusitut ohjeet aiheuttivat huomattavan organisatiomuutoksen. Tämän vaikutukset otettiin huomioon jo vuoden aikana laadituissa toimintaohjeissa.

Henkilöstön sijoitukset yleisen väestönsuojelun johtaelimiin ja yksikköihin tarkistettiin perusteellisesti Helsingin sotilaspiirin esikunnan ja perustajavirastojen kanssa. Henkilöstön sijoitusten ajan tasalla pitäminen parantui olennaisesti mm. perustajavirastojen suojelutehtäviin palkatun henkilöstön ansiosta.

Moottoriajoneuvojen varaamista sopimus-

teitse jatkettiin. Kuorma- ja pakettiautojen luovuttamisesta tehtiin sopimukset ja henkilöautojen varaaminen aloitettiin.

Väestönsuojelutoimisto avusti virastoja ja laitoksia suojelusuunnitelmien kehittämisessä ja väestönsuojelumateriaalin hankinnoissa. Kertomusvuoden loppuun mennessä olivat väestönsuojelutoimistolle lähettäneet eri toimintapaikkoja koskevia suojelusuunnitelmia kaupungin virastot ja laitokset 204, muut virastot ja laitokset 445, teollisuuslaitokset ja liikeyritykset 671 ja kiinteistöt 40.

Suojelun järjestäneiden kiinteistöjen määrä oli pieni. Väestönsuojelulaki jättää näiden väestönsuojelujärjestelyt vapaaehtoisuuden varaan, joten kiinteistöjä ei voida velvoittaa suojelunsa suunnitteluun, vaan yritetään saada asia hoidetuksi Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen toimintaan kuuluvana.

Suuronnettomuustapauksissa toimintansa aloittavan pelastuspataljoonan perustamisvalmistelut suoritettiin loppuun. Laadittiin hälytysuunnitelmat ja koko henkilöstöä koskeva sijoitussuunnitelma, valmisteltiin materiaalin jako ja aloitettiin koulutus. Pelastuspataljoona saataisiin kokoon 4—6 tunnin kuluessa perustamiskäskyn antamisesta.

Teknillinen suunnittelu kohdistui pääasiassa paineilmakäyttöisen suurtehohälytinjärjestelmän ja viestiyhteyksien kehittämiseen. Väestönsuojelukeskuksen toimintavalmiutta tehostettiin mm. asentamalla 120-johdon puhelinkeskus ja ulkohälyttimien pääohjauslaitteisto. Kertomusvuonna asennettiin Arhotien kalliosuojaan suurtehohälyttimien koneisto ja aloitettiin neljän muun hälyttilaitteiston tilojen kunnostaminen. Suurtehohälyttimiä hankittiin lisää kolme, joten laitteistojen kokonaismäärä on nyt seitsemän.

Väestönsuojelumateriaalin hankinnat. Hankintamäärärahoja v:lle 1967 oli myönnetty 110 000 mk.

Yleisen väestönsuojelun yksikköjä varten hankittiin mm. 50 yleissäteilymittaria ja

50 kannettavaa radiota. Muista kertomusvuoden hankinnoista mainittakoon suojelukeskuksen puhelinvaihte, paritelineet 80 linja-autoa varten ja materiaalin pakkauslaatikoita 75 kpl.

Väestönsuojelutoiminta jakaantui palvelualoittain seuraavasti: johtamistoiminta, tiedustelu- ja järjestyspalvelu, palontorjunta, pelastus-, raivaus- ja lääkintäpalvelu. Niihin tarvittavat tärkeimmät materiaalityypit olivat: palokalusto, pelastus- ja raivauskalusto, lääkintä-, suojelu- sekä viestialojen materiaali. Määrävahvuisen materiaalin lisäksi tarvittiin materiaalia varastoihin kulutuksen mukaista täydennystä varten.

Kertomusvuoden aikana materiaali siirrettiin useasta pienestä varastosta Kulosaaren kalliosuojaan, missä se varastoitettiin mahdollisimman nopeaa jakoa silmälläpitäen.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelukoulutuksessa noudatettiin edelleen v. 1965 suoritetussa yleisjärjestelyssä esitettyä työnjakoa.

Pääasiassa virasto- ja laitossuojelun kehittämisen ansiosta lisääntyi vuosittainen koulutettujen määrä 300 henkilöllä. Yleisen väestönsuojelun johtaelimien ja yksiköiden perustamisvalmiuskoulutus ja tehtäviin perehdyttäminen aloitettiin syyskaudella. Suuronnettomuustapauksessa perustettavan pelastuspataljoonan johtajisto koulutettiin kokonaisuudessaan tehtäviinsä.

Väestönsuojelutoimiston pitämiä kursseja oli: johtajiston kursseja 21, virasto- ja laitossuojelun kursseja 43 ja evakuoinnin suoritushenkilöstön kursseja 2. Oppilasmäärät olivat vastaavasti seuraavat: johtajakoulutus 258, virasto- ja laitossuojelun koulutus 1 142 ja evakuointihenkilöstön koulutus 19.

Edellä esitetyn lisäksi antoivat SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piiri sekä Helsingin Väestönsuojeluyhdistys suurelta osalta kaupungin myöntämien avustusten turvin väestön omakohtaisen suojelun koulutusta siten, että ensiksi mainittu koulutti 233 eriasteisella ensiapukurssilla ja opetustilaisuudessa vuoden aikana 4 100 henkilöä. Ensiapukoulu-

tuksen saaneiden määrä oli n. 10 600 henkilöä. Helsingin Väestönsuojeluyhdistys piti 50 kurssia, joilla se koulutti vuoden aikana 850 henkilöä.

Koulutusvälineistöä täydennettiin hankkimalla mm. kuvanheijastin, kuultokuvasarjoja ja suojanaamareita. Kokeilua varten hankittiin huopien korvikkeeksi tarkoitettuja kertakäyttöisiä sairaalapeitteitä.

Väestönsuojat. Kertomusvuoden aikana valmistuivat Pengerpuiston ja Valpurinpuiston yleiset kalliosuojat. Valmiisiin kalliosuojiiin mahtuu nyt 31 080 henkilöä ja rakenteilla oleviin tulee mahtumaan lisäksi 21 700 henkilöä.

Valmiita väestönsuojia oli kertomusvuoden loppuun mennessä yht. 1 794, suojahuoneiden kokonaispinta-ala on 125 990 m² ja niihin mahtuu yht. 202 812 henkilöä. Väestönsuojista oli yksityisten rakennuttamia talokoh- taisia väestönsuojia 1 771, näiden yhteinen pinta-ala on 101 769 m² ja niihin mahtuu 171 732 henkilöä. Kaupungin rakennuttamia yleisiä ja yhteisiä kalliosuojia oli valmiina yht. 23, näiden yhteinen pinta-ala on 24 221 m² ja niihin mahtuu 31 080 henkilöä. Lisäksi oli kaupungilla kertomusvuonna rakenteilla 6 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 13 800 m² yht. 21 700 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 2 044 m². Suunnitteilla oli kaikkiaan 6 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 21 900 m² yht. 33 900 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 1 294 m².

Hallinnollinen toiminta. Talouselämässä vallitseva laskusuhdanne oli alkanut vaikuttaa myös kalliosuojien vuokraukseen. Kalliosuojien rauhanajan käyttöä ajatellen liian matalat ovet (2.40—2.90 m) ja osittain pieni

holvikorkeuskin olivat omiaan vaikeuttamaan vuokrausta ja pienentämään vuokratuloja.

Kalliosuojien vuokrauksesta oli tuloja 628 379 mk. Niiden käyttökustannus- ja kunnossapitokulut olivat 177 025 mk.

Tiedotus- ja yhteistoiminta. Kertomusvuoden aikana annettiin kirjoituksia sanoma- ja aikakauslehtiin, joissa kiinnitettiin huomiota erityisesti vapaaehtoisen pelastuspalvelun kehittämiseksi suoritettuihin uusiin järjestylihin.

Kaupungin omien virastojen ja laitosten ohella toimisto joutui yhteistoimintaan etenkin SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piirin (ensiapukoulutus) ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen (omakohtaisen suojelun koulutus) kanssa, joista varsinkin yhteistoiminta SPR:n kanssa muodostui kiinteäksi.

Kaupungin väestönsuojelua ja uutta suojelukeskusta selostettiin useille vierailuille ryhmille, mm. eri kuntien ja yhteisöjen väestönsuojeluviranomaisille.

Kertomusvuoden aikana valmistunut kaupungin oman väestönsuojelukoulutuksen yhteydessä jaettava väestönsuojelumerkki, jonka tait. Osmo Pasanen oli suunnitellut, sai erittäin myönteisen vastaanoton kaikkien koulutukseen osallistuvien taholta.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna yhteensä 684 735 mk.

Määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 1 774 103 mk, meno t olivat 1 529 064 mk, joten käyttämättä jäi 245 039 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle yhteensä 133 000 mk.

20. Huoltotoimi¹⁾

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Vuoden 1967 merkittävin tapaus huolto-
lautakunnan toiminnassa oli Suursuon van-
hainkodin valmistuminen. Tällöin voitiin
aloittaa myös Koskelan G-rakennuksen sa-
neeraus. Vanhusten huollossa oli pääpaino
kotihuollossa, mutta vanhusten lukumäärän
nopea kasvu vaatii jatkuvasti uusia hoito-
paikkoja ja asuintaloja. Vuoden päättyessä
oli 65 v täyttäneiden lukumäärä 47 973,
joka on 9.2 % kaupungin koko väkiluvus-
ta.

Taloudellisen tilanteen kannalta kerto-
musvuosi oli huonompi kuin edellinen vuosi,
sillä työttömyys avuntarpeen syynä nousi
edelleen ja oli 13.7 (ed.v. 6.0)%. Kotiavus-
tusta saaneista työttömien osuus oli 16.6 %.
Työttömyyden takia huoltoapua saaneita
perheitä ja yksinäisiä oli yhteensä 3 159.
Tämän lisäksi työttömyys aiheutti avuntar-
vetta osatyökykyisten yms. piirissä.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli 23 348.
Nousu edellisestä vuodesta oli 10.7 %. Huol-
toavun kotiavustustapauksia oli eniten joulu-
kuussa ja vähiten heinäkuussa. Asuntojen
vuokrien suuruus oli useissa tapauksissa
syynä huoltoavun tarpeeseen, näin oli myös
useiden kaupungin uusiin vuokra-asuntoihin
muuttaneiden kohdalla.

Huoltoavun vaikutuspiiri, johon luetaan
avustusta saaneet yksinäiset henkilöt sekä
vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoi-

neen ja alle 16 v:n ikäisine lapsineen, käsitti
kertomusvuonna 36 607 henkilöä eli 7.0
(6.4) % henkikirjoitetusta väestöstä. Osa sai
vain tilapäistä avustusta.

Vuotuinen avustusmäärä huoltoavun koti-
avustustapausta kohti laskettuna laski edel-
leen, koska muu sosiaaliturva antoi entistä
suuremman osan toimeentulosta.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on so-
siaaliuholon tehtävien painopiste siirtymässä
yhä enemmän auttamistoiminnan muille
alueille, joista ovat esimerkkinä palvelutoi-
minta, sopeuttaminen, kuntouttaminen, neu-
vonta, ohjaus ja kasvat. Riittävän henkilö-
kunnan puute vaikeuttaa kuitenkin jatkuvasti
toiminnan kehittämistä.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kai-
kista Koskelan sairaskodissa hoidetuista
laski edelleen. Hoitovuorokausista oli heidän
osuutensa 42.3 (46.2) %.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä
huollettujen lukumäärä lisääntyi edelleen
varsinkin nuorten kohdalla. Asunnottomien
alkoholistien tilapäismajoitusta varten avatiin
4.12. Lauttasaarenkatu 1:ssä majapaikka,
jossa oli ajoittain samanaikaisesti yli
1 000 miestä.

Toipilasrahatapausten määrä laski, kun
taas vanhusten asumistukea saaneiden määrä
nousi. Asumistukeen oikeutettujen piiri laa-
jeni 1.1. lukien.

¹⁾ Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Sosiaalihuollon alalla oli kertomusvuoden aikana useita komiteoita, joista mainittakoon sosiaalihuollon organisaatiokomitea, vanhainkotikomitea, avohoitokomitea, hoitolaitosten suunnittelutoimikunta, huoltotyön kehittämistä tutkiva toimikunta. Tutkimustoimintaan ja suunnitteluun kiinnitettiin muutenkin entistä enemmän huomiota.

Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tuki-

osakustannuksia lukuun ottamatta nousivat huoltotoimen bruttomenot edellisestä vuodesta 12.7 % eli n. 7.5 mmk ja olivat ne kertomusvuonna 66.7 mmk. Nettomenot olivat 50.3 mmk eli 6.0 mmk ja 13.5 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritettut tukiosakustannukset olivat 11.7 mmk eli 14.9 % kokonaisu-
noista.

Huoltovirasto

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	8 657	37.1
» » lapsia huollettavana	73	0.3
Yksinäiset naiset ilman lapsia	8 554	36.6
» » lapsia huollettavana	1 842	7.9
Avioparit ilman lapsia	1 669	7.2
» lapsia huollettavana	2 553	10.9
Yhteensä	23 348	100.0

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 4 468; nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli											Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	
Yksinäiset miehet	48	17	3	2	3	—	—	—	—	—	—	73
Yksinäiset naiset (naimattomat, lesket, eronneet, erossa asuvat) ...	998	517	224	75	21	7	—	—	—	—	—	1 842
Avioparit	874	807	476	233	103	31	17	9	1	1	1	2 553
Yhteensä	1 920	1 341	703	310	127	38	17	9	1	1	1	4 468

20. Huoltotoimi

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 9 037. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luetuina oli 36 607, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin keskiväkiluvusta se oli 7 %. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden perheiden lapsia yhteensä 725, ko. perheiden lukumäärä oli 452.

Avuntarpeen syy. Pääsystä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 49 %. Vanhuus esiintyi syynä 14.3 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 12.1 %:lla ja työttömyys 13.7 %:lla.

Kymmenvuotiskautena 1958—1967 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Vanhuus	11.7	13.4	12.5	16.6	13.3	14.1	14.3	15.3	14.9	14.3
Mielisairaus ja vajaamielisyyt	13.1	12.9	13.0	14.2	14.0	12.7	12.3	11.9	11.3	10.1
Muu sairaus	38.0	40.7	47.3	46.5	51.3	47.4	46.9	47.1	44.1	38.0
Synnytys	0.8	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.7	0.9
Invaliditeetti	0.8	1.0	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9
Perhesuhteet	2.5	2.5	2.5	2.6	2.8	2.4	2.4	2.5	2.7	2.7
Epäsosiaalinen elämäntapa ...	7.0	7.8	9.1	10.1	9.9	9.1	10.4	10.3	12.5	12.1
Työttömyys	22.2	16.1	8.1	2.9	1.5	6.7	5.4	4.7	6.0	13.7
Muu syy	3.9	4.8	5.7	5.5	5.5	6.0	6.8	6.6	6.9	7.3
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Seuraavasta ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16—19 v	20—29 v	30—39 v	40—49 v	50—59 v	60—64 v	65 v —
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	54.2
Mielisairaus ja vajaamielisyyt	3.3	6.8	9.7	13.0	14.6	12.0	7.8
Muu sairaus	15.6	18.2	25.3	38.4	56.4	72.6	36.6
Synnytys	4.6	4.0	0.5	0.1	—	—	—
Invaliditeetti	0.2	0.6	0.9	1.5	1.7	1.3	0.3
Perhesuhteet	3.5	7.4	4.7	3.6	0.9	0.3	0.1
Epäsosiaalinen elämäntapa	8.9	23.4	28.0	17.7	7.4	2.3	0.1
Työttömyys	24.2	23.9	21.9	19.2	14.1	7.7	0.3
Muu syy	39.7	15.7	9.0	6.5	4.9	3.8	0.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyvät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto	P ä ä m i e h i ä		
	miehiä	naisia	yhteensä
Yksinomaan laitoshoido	1 393	2 982	4 375
» kotiaavustus	8 967	5 275	14 242
Laitoshoidon lisäksi kotiaavustusta	2 592	2 139	4 731
Yhteensä	12 952	10 396	23 348

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	458	3.5	351	3.4	809	3.5
20—29	2 202	17.0	1 068	10.3	3 270	14.0
30—39	2 687	20.8	954	9.2	3 641	15.6
40—49	2 574	19.9	1 082	10.4	3 656	15.6
50—59	2 473	19.1	1 442	13.9	3 915	16.8
60—64	962	7.4	930	8.9	1 892	8.1
65—69	700	5.4	1 054	10.1	1 754	7.5
70—79	689	5.3	2 234	21.5	2 923	12.5
80—	207	1.6	1 281	12.3	1 488	6.4
Yhteensä	12 952	100.0	10 396	100.0	23 348	100.0

Kansaneläkkeen tukiosaa saivat huoltoavun saajat seuraavasti:

yksinäiset miehet	2 278	
naimattomat naiset	2 620	
muut yksinäiset naiset	3 750	
avioparit:		
vain päämies	294	
» puoliso	84	
molemmat	439	817
Yhteensä	9 465	

Kansaneläkkeen tukiosaa saaneita päämiehiä oli siten 9 381 ja tukiosaa saaneita huollettavia yhteensä 9 904, yksinomaan kansaneläkkeen perusosaa sai 373 henkilöä.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa laitoshoidosta saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen.

2. Laitoshoido ja vanhusten asuintalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 131 päämiestä ja 1 273 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 9 404 (ed.v. 9 267) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli

1 549 405 (1 574 569), joten henkilöä kohden tuli keskim. 164.8 (169.9) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten huollettavat ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla hoidetut eivät sisälly näihin lukuihin).

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1967

(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	Keskim. hoidettua kohti
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	3 208	4 923	8 131	1 273	9 404	1 549 405	164.8
Kaupungin omat laitokset	2 348	3 584	5 932	754	6 686	1 188 642	177.8
<i>Huoltolautakunnan alaiset</i>	571	1 838	2 409	99	2 508	613 073	244.4
Koskelan sairaskoti	233	740	973	63	1 036	148 377	143.2
Kustaankartanon vanhain- koti	132	799	931	13	944	286 448	303.4
Roihuvuoren vanhainkoti	77	241	318	8	326	76 346	234.2
Riistavuoren vanhainkoti	19	140	159	11	170	43 300	254.7
Suursuon vanhainkoti	27	165	192	14	206	32 672	158.6
Kulosaaren, Torpan ja Hir- vihaaran vanhainkodit	85	41	126	2	128	21 271	166.2
Tervalammen työlaitos	68	—	68	—	68	4 659	68.5
<i>Sairaalat</i>	905	706	1 611	552	2 163	66 963	31.0
Marian sairaala	375	204	579	44	623	16 218	26.0
Kivelän sairaala	244	263	507	73	580	16 833	29.0
Malmin sairaala	129	106	235	48	283	8 014	28.3
Auroran sairaala	125	111	236	392	628	15 123	24.1
Laakson sairaala	64	58	122	12	134	6 363	47.5
Toipumiskodit	121	21	142	1	143	4 412	30.9
<i>Mielisairaalat ja sielullisesti sairaiden huoltolaitokset</i>	971	1 138	2 109	119	2 228	508 606	228.3
Nikkilän sairaala	435	709	1 144	40	1 184	377 869	319.1
Hesperian sairaala	492	340	832	74	906	72 029	79.5
Piritan sairaala	—	57	57	2	59	19 842	336.3
Röykän sairaala	58	47	105	1	106	33 605	317.0
Psykiatriset huoltolaitokset	—	12	12	1	13	2 173	167.2
Hesperian sairaalan Haagan osasto	28	14	42	5	47	3 088	65.7
Muiden omistamat laitokset	1 156	1 716	2 872	579	3 451	360 763	104.5
<i>Vanhain- ja turvakodit</i>	68	420	488	16	504	120 329	238.7
Vanhainkodit	30	267	297	8	305	93 373	306.1
Lepökodit	33	31	64	1	65	8 284	127.4
Erilaiset invalidikodit	4	7	11	—	11	2 639	239.9
Ensi-Koti	—	59	59	4	63	5 279	83.8
Sophie Mannerheim-koti	—	27	27	3	30	3 288	109.6
Pelastusarmeijan äitikoti	—	13	13	—	13	1 253	96.4
Emmauskoti	—	23	23	—	23	6 157	267.7
Sekalaiset turvakodit ym.	1	2	3	—	3	56	18.7
<i>Työkodit ja siirtolat</i>	19	4	23	—	23	1 004	43.7
Uudenmaan työlaitos	18	4	22	—	22	973	44.2
Itä-Suomen työlaitos	1	—	1	—	1	31	31.0
<i>Sairaalat, parantolat yms.</i>	1 024	1 238	2 262	555	2 817	189 554	67.3
Yleiset ja yksityiset sairaalat	844	810	1 654	525	2 179	56 704	26.0
Työterveyslaitos	3	2	5	—	5	196	39.2
Tuberkuloosiparantolat	5	3	8	1	9	1 252	139.1
Invalidisairaalat ja hoitolat	17	11	28	3	31	1 599	51.6
Sairaskodit	116	401	517	15	532	118 250	222.3
Sekalaiset hoitolat ja paran- tolat	66	57	123	13	136	11 553	84.9
<i>Mielisairaalat ym.</i>	79	120	199	14	213	49 876	234.2
Kellokosken sairaala	24	48	72	1	73	24 516	335.8
Muut mielisairaalat (paitsi H:gin omat)	55	72	127	13	140	25 360	181.1

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niinikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 76.7 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 39.6 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoidoissa oli 36 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Riistavuoren, Suursuon, Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa ja Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikista laitoshoidosta saaneista 571 miestä ja 1 937 naista eli yht. 2 508 henkilöä, mikä edelliseen vuoteen verraten merkitsi 64 henkilön vähennystä.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsiteltävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoitettu muihin tietoihin.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 870 henkilöä, joista miehiä 916 ja naisia 2 954. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran, mutta kukin potilas on otettu tähän tilastoon vain yhden kerran.

Huoltoaputapauksina hoidettiin yhteensä 1 036 eri henkilöä, joista miehiä 233 ja naisia 803. Ns. itsemaksavina hoidettiin 2 570 eri henkilöä ja yksityispotilaina 264 henkilöä.

Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huolto saaneita koskeissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

	Hoitopäiviä
Huoltoaputapaukset	148 377
Itsemaksavat	195 516
Yksityispaikoilla olleet	7 242
	Yhteensä 351 135

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 42.3 (46.2) % ja muiden tapausten osalle 57.7 %.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 1 089 henkilöä ja v. 1968 jäi 875 henkilöä. Sairaskodin työhuoneissa päivisin työkennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoidossa 282 henkilöä, jotka kävivät yht. 5 449 kertaa päivähoito-osastossa. Vuoden aikana otettiin hoitoon 253 henkilöä, joista 155 henkilöä suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä, 50 sosiaalisista syistä ja 48 molemmista mainituista syistä. Päivähoidossa olleiden hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 1 628 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 1 277, poliklinikkakäyntejä 558, röntgentutkimuksia ja -hoitoja 353 sekä laboratoriotutkimuksia 318.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotivavustusta tai laitoshoidoa päivähoidon lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

20. Huoltotoimi

Menot yhteensä 16 759 301 mk.

Tulot	mk
Poliklinikkatulot	48 783
Ateriamaksut	281 610
Luontoisedut	15 336
Vuokrat	320 769
Muut tulot	196 909
Yhteensä	863 407

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 47.73 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 45.27 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.64 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka. Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yht. 30 357. Lääkärit suorittivat 108 koti-käyntiä.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Sielunhoitotyö sairaskodissa oli edelleen sairaalapastorin rov. Lauri Solinin tehtävänä. Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä pidettiin keskusradion välityksellä 103 ja osastoilla 704, ehtoollisjumalanpalveluksia oli 32, ehtoollista jaettiin yksityisesti 71 kertaa. Kuoroverailuja oli 222.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. sairaalakirjaston avulla. Kirjoja lainattiin kirjastosta 14 866 kertaa. Ääninauhoja lainattiin Sokeain kirjastosta 7 kpl.

Televisio-ohjelmia seurattiin 24 televisiovastaanottimen välityksellä. Kanttiini toimi entiseen tapaan.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin useita retkiä mm. Seurasaareen, Kauniaisten Raamattuopistolle, Korkeasaareen ja Kauppatorille, jonka lisäksi tehtiin 1½ tunnin kiertoajelu eri puolille kaupunkia.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 45 työtupien huollettavaa kaikkiaan 4 419 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 15 huollettavaa.

Askarteluosaston työterapiaan osallistui 500 eri sairastosastojen ja päivähoito-osaston potilasta. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 11 874. Askarteluohjaajat kävivät vuodeosastoilla keskim. 4 kertaa viikossa. Uutena terapiamuotona aloitti toimintansa piirustuskerho, joka kokoontui 18 kertaa, siihen osallistui 98 henkilöä.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten toimintojen harjoittelua pienissä ryhmissä kaikkiaan 93 kertaa, potilaskäyntejä 387.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudonta-, virkkaus- ja neuletoita sekä lastu-, rottinki-, mosaiikki- ja emalitöitä. Askartelutöiden myynti oli 21 921 mk.

K u s t a a n k a r t a n o n
v a n h a i n k o t i

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 136 miestä ja 834 naista eli yht. 970 potilasta. Heistä oli huoltoaputapauksia 944. Vanhainkodin sairastosastolla oli 18 henkilöä ylilääkärin yksityispaikalla ja 8 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 286 448 eli keskim. 303.4 päivää huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yht. 2 089.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 6 121 216 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	83 984
Luontoisedut	3 292
Vuokrat	123 235
Muut tulot	96 583
Yhteensä	307 094

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 21.21 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 20.15 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta ovat henkilöä ja päivää kohden 2.28 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä, yövartiointia sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, olki-, tuohi-, korni-, muovi-, metalli- ja puutöitä, röntgenkoteloiden valmistusta, kirjan sidontaa, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskukseen myymälä. Mainittakoon, että taideompelutöitä myytiin myöskin ulkomaille. Kokonaismyynti oli 44 962 mk, josta itsenäisyyspäivän myyjäisten osuus 30 249 mk. Laitoksen omia tarpeita varten valmistettiin erilaisia laitteita 13 326 mk:n sekä muihin laitoksiin 39 mk:n arvosta. Kaikista vanhuksista osallistui n. 28 % askartelu- ja työtoimintaan.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 147 laitossairaala paikalla oli kertomusvuonna 629 potilasta, joiden hoitopäivien määrä oli 53 594. Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 9 037. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 34 183, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 3 058 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 14 208 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin Kustaankartanossa 2 410 ja Koskelassa 1 073. Ekg-tutkimuksia oli 1 284. Kuolemantapauksia oli 87.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Van-

hainkodin juhlasalissa pidettiin 55 suomenkielistä ja 9 ruotsinkielistä jumalanpalvelusta, joista osa oli ehtoollistilaisuuksia. Lisäksi oli sairasosastolla vuoroviikkoina jumalanpalveluksia. Tiistaikerho, joka oli luonteeltaan hengellinen, kokoontui kertomusvuoden aikana 29 kertaa. Lisäksi erilaiset uskonnolliset seurat ja yhteisöt kävivät laitoksissa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 12 024 teosta. Sokeain kirjastosta lainattiin 58 äänikirjaa. Jokaiselle osastolle oli tilattu päivälehdet, samoin aikakaus- ja viikkolehtiä.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelmalliset vierailut, askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 46 elokuvanäytöstä, 9 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltarusko»-niminen lehti ilmestyi 6 numerona. Ylipormest. Lauri Aho vieraili jouluaaton juhlassa.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja talvikaudella 25 kertaa.

Perinteellistä laivamatkaa ei tehty, sen sijaan tehtiin retki Luukin kartanoon. Linnanmäen huvipuistossa vieraili vanhusten päivänä 130 vanhusta. Vanhuksille järjestettiin kerran viikossa tilaisuus ostosmatkojen tekoon Suursuon ostoskeskukseen.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyypinainen laitos. Sen alaisena toimivat Hirvihäärän, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodit. Kulosaaren vanhainkoti aloitti toimintansa korjaustöiden jälkeen 15.8. Torpan vanhainkoti suljettiin 11.1. paloviranomaisten tarkastuksen perusteella annetun lausunnon johdosta.

Huollettavat. Roihuvuoren vanhainkodissa hoidettiin kaikkiaan 326 henkilöä ja Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa 128 henkilöä. Hoitopäiviä oli 97 617 eli keskim. 215 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 76 346 vrk.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot ja kaantuivat seuraavasti:

Vanhainkoti	Menot mk	Tulot mk
Roihuvuoren	2 824 724	148 847
Hirvihaaran	272 424	12 348
Kulosaaren	81 566	1 095
Torpan	8 823	419
Yhteensä	3 187 537	162 709

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	56 296
Luontoisedut	7 602
Vuokrat	60 069
Muut tulot	38 742
Yhteensä	162 709

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa 37 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja 35.04 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 2.61 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärintoimitus. Roihuvuoren ja Kulosaaren vanhainkotien lääkärintoimitus toimi koko kertomusvuoden Roihuvuoren vanhainkodin apul. ylilääk. Tuomo Kauppinen. Kulosaaren vanhainkodissa lääkäri kävi kolmen viikon välein ja tarvittaessa useamminkin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkärintoimitus toimi edelleenkin Kellokosken sairaalan ylilääk.

Paavali Alivirta, joka kävi laitoksessa 27 kertaa.

Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikalla käyntien lukumäärä oli kertomusvuonna 472. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 9 169. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 091 näytettä. Fysioterapiaa annettiin 4 167 kertaa. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 292 ryhmävoimistelutilaisuutta, joihin osallistui yht. 3 284 huollettavaa.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien potilaita lähetettiin tarpeen mukaan Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideoastoille hoitoa ja tutkimuksia varten. Kuolemantapauksia oli 60.

Sielunhoitotyö ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia osastoilla pidettiin 377 kertaa (näistä 23 ehtoollistilaisuutta). Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdyshenkilöiden edustajien järjestämiä tilaisuuksia. Ruotsinkielisiä hartaustilaisuuksia oli 25.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi, fil.tri Paavo Päivänsalo. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa keran kuukaudessa. Roihuvuoren vanhainkodin kirjastosta lainattiin 6 567 teosta.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiinia hoiti edelleen sairaalapalvelu. Useita viihdytystilaisuuksia oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurakuntat ja yhteisöt. Huollettaville järjestettiin laitoksen puolesta 5 retkeä, joihin osallistui 118 vanhusta. Roihuvuoren vanhainkodista tehtiin retki Järvenpään seurakuntaopistoon, Roihuvuoren vanhainkodin pyörätuolipotilaat tekivät autoretken Saitian kuntoutuskeskukseen ja Hirvihaaran asukkaat tekivät retken Raaseporin linnan raunioille. Tämän lisäksi olivat Roihuvuoren vanhukset 6.9. Kansallisteatterissa katsomassa Nummisuutareita ja vanhusten päivää vietettiin Linnanmäellä.

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoin kuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 107 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 236 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 35 319 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin uutteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha ja sikala, joiden tuotteiden arvo nousi kertomusvuonna 5 340 mk:aan.

Riistavuoren vanhainkoti

Riistavuoren vanhainkoti aloitti toimintansa koko laajuudessaan v:n 1966 alussa. Siihen kuului 3 hoivaosastoa, joiden yhteinen paikkaluku oli 114, tilapäinen 11-paikkainen vanhainkotosasto, päiväkoti, jossa oli 40 paikkaa, ja 137 yksiotä käsittävä vanhusten asuintalo.

Hoivaosastoissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 170 henkilöä, joista 19 miestä ja 151 naista. Hoitopäiviä oli 43 300 eli 254,7 päivää keskimäärin huollettavaa kohti.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 2 304 806 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	29 622
Luontoisedut	5 018
Vuokrat	208 068
Muut tulot	17 137
Yhteensä	259 845

Menot jakautuivat seuraavasti:

	Menot mk	Hoitopäi- vää kohti mk
Hoiva- ja vanhainkoti- osastot	1 957 867	45.2
Päivähoito-osasto ...	55 821	6.1
Vanhusten asuintalo .	291 118	5.5
Yhteensä	2 304 806	—

Hoivaosaston potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.51 mk.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 135, joista 305 oli päiväkodista ja 458 vanhusten asuintalosta. Laboratorio-tutkimuksia suoritettiin 7 827, josta päiväkodin osuus oli 136 ja asuintalojen 222. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 607 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 152 ja fysioterapiahoitoa annettiin 5 301 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 53, joihin osallistui 668 henkilöä. Potilaita lähetettiin myös Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideoastoille tarpeen mukaan. Kuolemantapauksia oli 29.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia oli 197, joista 9 ehtoollis-tilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhteisöjen järjestämiä tilaisuuksia. Kirjastonhoidosta huolehti kaupungin laitoskirjasto, joka oli avoinna 2 kertaa viikossa. Kirjastosta lainattiin 4 267 teosta.

Viihdytystoiminta. Riistavuoren vanhainkodin kanttiini toimi entiseen tapaan. Eri yhteisöt, järjestöt ja kerhot kuin myös yksityiset esiintyjät järjestivät vanhuksille viihdytystilaisuuksia, joihin myös vanhusten asuintalon asukkaat olivat tervetulleita. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Huollettavien käyttöön tilattiin 39 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä. Huollettaville järjestettiin retki Salmen ulkoilualueelle.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrustus-toimintaan osallistui kertomusvuonna 86 huollettavaa, joista 27 päiväosastolta. Askarteluvalmisteiden kokonaisynti oli 6 296 mk. Myyntipäiviä järjestettiin vuoden loppupuoliskolla joka toinen maanantai.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi arkisin enintään henkilökunnan yhden työvuoron pituisen ajan. Hoidosta ei peritty korvausta. Päiväkodissa hoidettavat saivat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivittäin sekä tilaisuuden

kylpemiseen ja saunassa käyntiin. Lisäksi he voivat osallistua askartelu- ja viihdytystoimintaan ja mahdollisuuksien mukaan saada myös laitoksen lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ym. hoitoa.

Päiväkodissa kävi yht. 61 eri henkilöä, joista 33 miestä ja 28 naista. Vuoden lopussa oli osaston kirjoissa 41 vanhusta. Hoitopäiviä oli vuoden aikana 9 152. Huomattava osa päiväosastolla kävijöistä oli vailla vakiuista asuntoa.

Vanhusten asuintalo. Vuoden lopussa oli asukasmäärä 144 henkilöä, joista aviopareja 7 (miehiä 16 ja naisia 128). Asumispäiviä oli 52 591. Vanhin asukas oli 87-vuotias ja nuorin 60-vuotias.

Sairaanhoito ja muut palvelukset. Vanhainkodin ylilääkäri tarkasti kaikki asuintaloon muuttaneet. Kertomusvuonna oli 26 päivystävän lääkärin käyntiä. Sairaanhoitajat suorittivat 349 kotikäyntiä vanhusten asuntoihin, sosiaalihuoltaja kävi 160 kertaa, jonka lisäksi asukkaat kävivät sosiaalihuoltajan luona 366 kertaa ja naisvahtimestari 835 kertaa vanhusten luona. Suursiivous tehtiin kaikissa asunnoissa 2 kertaa vuodessa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien vanhusten askarrutuksesta. Askarteluun osallistui 22 henkilöä, joista 20 naista ja 2 miestä. Askartelurahaa maksettiin 2 114 mk eli keskim. 8 mk askartelijaa kohti kk:ssa.

Suursuon vanhainkoti

Suursuon vanhainkoti aloitti toimintansa kertomusvuoden toukokuussa. Laitokseen kuului seitsemän hoivaosastoa, joiden yhteinen paikkaluku oli 260, ja päiväkoti, jossa oli 40 paikkaa.

Hoivaosastoihin otettiin ensimmäiset 220 vanhusta huoltolautakunnan alaisista laitoksista 8.—13.5. ja loput vasta syksyllä hoitohenkilökunnan puutteen vuoksi. Hoivaosastoissa hoidettiin kertomusvuonna 335 henkilöä, joista 42 miestä ja 293 naista.

Näistä oli huoltoaputapauksia 27 miestä ja 179 naista. Hoitopäiviä oli 56 835, joista tuli huoltoaputapausten osalle 32 672 eli 57.5 %.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 3 084 361 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	39 855
Luontoisedut	5 600
Vuokrat	68 207
Muut tulot	17 033
Yhteensä	130 695

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 3.05 mk henkilöä ja päivää kohti.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 476, joista 208 oli päiväkodista. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 7 754 ja muuall tutkittavaksi lähetettiin 601 näyttettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 299 ja fysioterapiahoidoa annettiin 6 181 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 29, joihin osallistui 322 henkilöä. Lääkäri kiersi osastoilla kerran viikossa, tarvittaessa useamminkin ja otti potilaita vastaan myös poliklinikalla. Muiden sairaaloiden poliklinikoille lähetettiin hoitoon ja tutkimuksiin yht. 349 potilasta sekä Kustaankartanon ja Koskelan röntgenosastoille tutkimuksiin yht. 158 potilasta.

Sielunhoito ja muu henkinen hoito. Hartaustilaisuuksia oli 194 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 7. Yhteisiä juhlia oli 2, lisäksi eri seurakuntien kuorot vierailivat laitoksessa. Henkilökohtaista sielunhoitotyötä tehtiin keskustelujen muodossa. Kirjaston toiminta, josta huolehti kaupungin laitoskirjasto, aloitettiin 8.11. kokeiluluontoisena. Kirjastonhoitaja kiersi kerran viikossa kirjavaunun kanssa päiväkodissa sekä jokaisella osastolla. Tämän lisäksi kirjasto oli avoinna kaksi kertaa viikossa. Kirjoja lainattiin 257.

Huollettavien käyttöön tilattiin 88 vuosiker-
taa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaalapalvelulle vuok-
rattu kanttiini aloitti toimintansa kesäkuus-
sa. Kaikille osastoille hankittiin televisiovas-
taanottimet. Eteisaulassa järjestettiin van-
huksille teatteriesityksiä, Suursuon lasten-
tarhan lapset esiintyivät vanhuksille sekä
kevällä että jouluna, lisäksi vierailivat pe-
lastusarmeijan kadettikoululaiset. Huollet-
taville järjestettiin 2 retkeä, nim. Luukin
kartanoon sekä rullatuolipotilaille retki Loh-
jan Vivamoon ja lisäksi pieniä kauppatori-
matkoja. Päiväkodin huollettavat vieraili-
vat Riistavuoren päiväkodin järjestämässä
juhlassa ja tekivät retken Tarvaspähän ja
Porvooseen.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutus-
toimintaan osallistui kertomusvuonna kesä-
kuun alusta lukien 106 huollettavaa, hoiva-
osastoilta 62 ja päiväkodista 44, joista oli
96 naista ja 10 miestä. Erilaisiin talous- yms.
töihin osallistui näiden lisäksi 12 huolletta-
vaa. Askartelusaleissa käyntimäärä oli yht.
4 458, joista invalidiosastoilla 1 924 käyntiä.
Vuodeosastoilla askarruttajat kävivät 1 800
kertaa. Askarteluvalmisteiden kokonais-
myynti oli 4 730 mk, josta omaan käyttöön
tarkoitettujen valmisteiden osuus 141 mk.
Päiväkodin huollettavat saivat työainekus-
tannusten ja myyntihinnan erotuksen itsel-
leen askartelurahana. Askartelutuotteiden
myynti oli kerran viikossa.

Päiväkoti. Päiväkodin varsinainen toiminta
alkoi kesäkuun alussa. Päiväkoti toimi samo-
jen periaatteiden mukaan kuin Riistavuoren
päiväkoti. Päiväkodissa kävi kertomusvuon-
na kaikkiaan 64 henkilöä, joista 50 naista ja
14 miestä. Hoitopäiviä oli 3 840. Suurin osa
päiväkodissa käyneistä oli 66—80-vuotiaita.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Myllypuron vanhusten asuintalossa asui
kertomusvuonna kaikkiaan 158 henkilöä,

näistä miehiä 20 ja naisia 138. Kertomusvuon-
den lopussa oli asukkaita 148. Asumispäiviä
oli 53 821. Vanhin asukas oli 85-vuo-
tias.

Asuintalon menot olivat 330 908 mk ja
tulot 127 886 mk. Huoltopäiväkustannus
asukasta ja päivää kohti bruttomenojen
mukaan oli 6.15 mk.

Sairaanhoidto. Asuintalon asukkailla ei ollut
omaa lääkäriä, vaan he kävivät alue- ja
yksityislääkäreiden vastaanotoilla ja lisäksi
kaupungin poliklinikoilla. Kiireellisissä sai-
raustapauksissa pyydettiin asukkaana luo-
joko aluelääkäri tai päivystävä lääkäri.
Näitä käyntejä oli 40. Sairastumistapauksia
oli kertomusvuonna 118. Kaupungin koti-
sairaanhoitaja teki kotikäyntejä 14 asukkaan
luo, 26 asukasta oli 34 kertaa sairaalahoi-
dossa kaupungin eri sairaaloissa ja sairaala-
päiviä oli 1 209. Suomen Punaisen Ristin
kotiapu sai 12 eri asukasta.

Kotikäyntejä vanhusten luo tehtiin kaik-
kiaan 2 433, joista suurimman osan teki
asuintalon hoitaja apulaisineen. Muita palve-
luksia tehtiin 1 496, joista mainittakoon os-
tospalvelu, lääkkeitten nouto apteekista,
maksujen hoito, eläkkeitten nosto ja puhe-
linpalvelu. Lisäksi sairaustapauksissa oli
vapaaehtoista naapuriapua ja omaiset osal-
listuivat jonkin verran sairaanhoitoon.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asukka-
iden askartelusta siten, että työtupien askar-
telutyönohjaaja kävi asuintalossa ohjaamassa
vanhusten askartelutyötä 3 päivänä viikossa.
Askarteluun osallistui 16 naista. Työtuvat
maksoivat askartelijoille työainekustannus-
ten ja myyntihinnan erotuksen askartelu-
rahana. Tätä rahaa maksettiin kertomus-
vuonna 1 427 mk ja sen suuruus vaihteli
1.25 mk:sta 54 mk:aan kuukaudessa askar-
telijaa kohti. Asukkaat ottivat myös osaa
tehtäväluntoiseen askarteluun, johon kuului
erilaisia asuintalon toimintaan liittyviä teh-
täviä. Tästä maksettiin askartelurahaa 1—3
mk päivässä ja siihen osallistui 8 henkilöä
(2 miestä ja 6 naista), heidän yhteisesti saa-

mansa askarteluraha oli kertomusvuonna 2 835 mk.

Viihdytystoiminta. Asuintalon asukkaille järjestettiin kertomusvuonna 45 erilaista viihdytystilaisuutta, joista Herttoniemen seurakunta järjesti 34, eri piirit 5, oma johto 3 ja lisäksi oli 3 teatteriesitystä. Retkistä mainittakoon Herttoniemen Lions-Klubin järjestämä autoretki Tapiolaan sekä elokuvissa käynti. Vanhukset osallistuivat myös Herttoniemen seurakunnan retkiin ja olivat muutenkin mukana seurakuntatoiminnassa.

Tervalammen työlaitos

Huollettavat. Laitoksen kirjoissa oli yht. 804 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 68 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 123.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 377 miestä. Näiden määrä oli vuoden päättyessä 110.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 279 miestä. Näistä oli laitoksessa läsnä olevia yht. 172 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 172. Neljää miestä hoidettiin laitoksessa kahden lain perusteella.

PAV-lain nojalla laitokseen otettujen määrä kasvoi huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna, mutta elatusvelvollisten määrä väheni tuntuvasti.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 47 502. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	Hoito- päiviä
Huoltoapulain nojalla hoidetut	4 659
PAV-lain » »	29 562
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	13 281

Hoitopäivien luku nousi edellisestä vuodesta 3 331:llä. Tämä johtui PAV-lain perusteella hoidettujen lukumäärän huomattavasta lisääntymisestä.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 795 639 mk ja bruttotulot 435 723 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 63 283 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 16.75 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 7.58 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 8.91 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, sikala-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 28 005 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen joko itse saamansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 42 544 mk:n arvosta, mistä summasta 31 639 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 1 352. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla 554 käyntiä. Hammaslääkärikäyntien luku oli n. 284. Laitoksen sairaosastolla hoidettiin 30 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 271.

Henkinen huolto. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa. Ryhmäterapiatilaisuuksia järjestettiin 119 ja niissä kävi yht. 980 huollettavaa, lisäksi oli yksilöterapiaa. AA-kerho kokoontui kaksi kertaa viikossa ja Helsingin AA-kerhoista oli useita vierailuja.

Vihdin seurakunnan papit ja erilaisten uskonnollisten järjestöjen edustajat pitivät laitoksessa hartaustilaisuuksia. Viihde-tilaisuuksia oli kaksi, lisäksi järjestettiin urheiluy-m. kilpailuja. Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 668 eri henkilöä, joista 328 (ed.v. 286) miestä ja 340 (365) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 222 (192).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain

niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä. Taulukko-liitteissä on myös numerotietoja.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	50	15.3	99	29.1	149	22.3
Työn vieroksuminen	208	63.4	203	59.7	411	61.5
Kerjuu	8	2.4	1	0.3	9	1.4
Ammattihaureus	—	—	35	10.3	35	5.2
Muu peruste ¹⁾	62	18.9	2	0.6	64	9.6
Yhteensä	328	100.0	340	100.0	668	100.0

Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa, 46.3 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 42.7 % kuljeksivan elämän ja 9.8 % ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä

sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	# Luku	%
Varoitus	26	7.9	23	6.8	49	7.3
Kotikuntaan lähettäminen	27	8.3	26	7.6	53	7.9
Irtolaishuollon lähettäminen	143	43.6	122	35.9	265	39.7
Työlaitos	46	14.0	53	15.6	99	14.8
Pakkotyö	2	0.6	12	3.5	14	2.1
Jälkivalvonta	84	25.6	104	30.6	188	28.2
Yhteensä	328	100.0	340	100.0	668	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 21.6 %, jäi varoitusasteelle 20.7 %, valvontaasteelle 43.7 %, työlaitoksessa tai pakkotyössä oli 8.6 % ja jälkivalvonnassa 5.4 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltolaan lähettämisestä ilman edellä käyviä lievempiä toimenpiteitä, milloin tämä oli

kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangaitusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 18 466, joista 4 700 miesten ja 13 766 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mukaan ryhmittyivät irtolaiset seuraavasti:

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

20. Huoltotoimi

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	223	68.0	219	64.4	442	66.1
Naimisissa	51	15.6	67	19.7	118	17.7
Leskiä	8	2.4	8	2.4	16	2.4
Eronneita	46	14.0	46	13.5	92	13.8
Tuntematon	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	328	100.0	340	100.0	668	100.0

Aviottomina syntyneitä¹⁾ oli kaikista irtolaisista 54 eli 8.1 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 6.7 % ja naisista 9.4 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaisuhollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v ²⁾ %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v — %	Yht. %
Miehiä	9.8	28.4	26.8	20.1	14.9	100.0
Naisia	19.1	37.7	19.7	13.2	10.3	100.0

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 215 eli 32.2 % kaikista, mie-

histä erikseen 145 eli 44.2 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 35.6 %.

4. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 5 911 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Yh-		
	Miehiä	Naisia	teensä
Varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	4 257	182	4 439
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	1 412	60	1 472
Yhteensä	5 669	242	5 911

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut henkilöt.

Varsinaiset väärinkäyttäjät. Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 4 439. Luku oli 4.6 % suurempi kuin edellisenä vuonna, jolloin huollettuja oli 4 242.

Kertomusvuoden kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollosta olleita 3 359 miestä ja 143 naista eli yhteensä 3 502 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkuhuolto, kun sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 898 (ed.v. 922) miestä ja 39 (46) naista eli kaikkiaan 937 (968) henkilöä.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

¹⁾ Tuntematonta syntyperää olevat mukaan luettuina. — ²⁾ Irtolaiskäsitelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	50	1.2	1	0.6	51	1.1
Rattijuoppous.....	17	0.4	—	—	17	0.4
Häiriö tai pahennus	1 401	32.9	61	33.5	1 462	32.9
Päihtymystapaukset	2 231	52.4	85	46.7	2 316	52.2
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	28	0.6	2	1.1	30	0.7
Ansio työn laiminlyönti	21	0.5	1	0.5	22	0.5
Rasitus.....	15	0.4	2	1.1	17	0.4
Huoltoavun tarve	17	0.4	4	2.2	21	0.5
Vapaaehtoisuus	477	11.2	26	14.3	503	11.3
Yhteensä	4 257	100.0	182	100.0	4 439	100.0

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toi-

menpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	995	23.4	36	19.8	1 031	23.2
Valvonta	1 468	34.5	76	41.7	1 544	34.8
Huoltola (päätös)	350	8.2	14	7.7	364	8.2
Huoltola (täytöntöönpanu)	411	9.6	18	9.9	429	9.7
Sairaala- tai muu laitoshoido	391	9.2	20	11.0	411	9.2
Jälkivalvonta	544	12.8	18	9.9	562	12.7
Hoitokodit	98	2.3	—	—	98	2.2
Yhteensä	4 257	100.0	182	100.0	4 439	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle valtaosa eli 53.7 %, valvontaan 26.5 %.

Aviosuhde. Aviosuhteen mukaan ryhmittyivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 955	45.9	45	24.7	2 000	45.1
Naimisissa	1 467	34.5	74	40.7	1 541	34.7
Leskiä	85	2.0	10	5.5	95	2.1
Eronneita	747	17.5	53	29.1	800	18.0
Tuntematon	3	0.1	—	—	3	0.1
Yhteensä	4 257	100.0	182	100.0	4 439	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	— 20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v —	Kaikkiaan
Luku	53	522	1 289	1 333	1 242	4 439
%	1.2	11.8	29.0	30.0	28.0	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjää 39, joista 7 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30—49-vuotiaita. Morfiinin

yms. käyttäjiä oli 3, muun lääkeaineen käyttäjiä 5 ja 31 käytti alkoholin lisäksi lääkeainetta.

Nuoret tilapäiset väärinkäyttäjät. Nuorina

20. Huoltotoimi

tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 1 472 henkilöstä oli 1 412 miespuolista ja 60 naispuolista. Heistä oli 437 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; usia siten 1 035.

Huoltotoimenpiteet, aviosuhde. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä aviosuhteen mukaan ryhmittyivät po. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	1 264	89.5	47	78.3	1 311	89.1
Valvonta	148	10.5	13	21.7	161	10.9
Yhteensä	1 412	100.0	60	100.0	1 472	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 48 naista ja 987 miestä, sovellettiin 44 naiseen sekä 955

mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa.

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 228	87.0	56	93.3	1 284	87.2
Naimisissa	171	12.1	3	5.0	174	11.8
Eronneita	13	0.9	1	1.7	14	1.0
Yhteensä	1 412	100.0	60	100.0	1 472	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	548	924	1 472
%	37.2	62.8	100.0

Uusista tapauksista 18—20-vuotiaiden osuus oli 44.0 %.

Asunnottomien alkoholistien huolto. Vaikka Helsingissä oli yli 3 000 miesten asuntopaikkaa, oli paikoista talvisin ajoittain puutetta. Huoltoviraston ja majoitustoiminnan harjoittajien yhteistoiminnan tuloksena toimi usean talven ajan huoltoviraston asunnottomien huoltotoimiston suojissa iltaisin majoitustoiminnan keskuselin, joka auttoi asunnottomia majapaikan saannissa. Päihdytteitä ei otettu varsinaisiin yömajoihin eikä asuntoloihin.

Talvella 1967 kauppaan tullut uusi talousprii, työttömyys, armahduslaki ja kovat pakkaset lisäsivät asunnottomien alkoholistien lukumäärää. Huoltolautakunta oli jo aikaisemmin tehnyt ehdotuksia lämmittelysuojan saamiseksi ko. henkilöitä varten.

4.12. avattiin yhteistoiminnassa Suoja-Pirtti-yhdistyksen kanssa hätämajoituspaikka talossa Lauttasaarenkatu 1. Majapaikassa oli ajoittain samanaikaisesti yli 1 000 miestä.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä oli edelleen talosta Hämeentie 8 vuokrattu huoneisto kerhotoimintaa varten. Huoneistossa harjoitettiin vapaaehtoisuuteen perustuvaa yksilö- ja ryhmätyötä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä.

Kerhuhuoneisto pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9—22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Huoneisto oli PAVI-huoltotoimiston käytössä jokaisena arkipäivänä klo 9—10.30 ja 12.30—17 sekä arki-iltoina paitsi lauantaisin klo 19—22. Tällöin huoneistossa oli valvojana PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijä, joka päiväsaikaan huolehti huoneistoon saapuvien henkilöiden yksilöhoidosta

ja iltaisin PAVI-toimiston ja Toukolan hoitokodin tarpeita palvelevasta ryhmätoiminnasta.

Huoneisto oli myös Helsingin AA-Kerhon käytössä kaikkina viikon päivinä. Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelinkulujen ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien kulujen maksamisesta ja Helsingin AA-Kerho puolestaan muiden kulujen suorittamisesta.

Varsinainen kerhotoiminta vilkastui ja kolmas sosiaalityöntekijä saatiin 1.2.

Kertomusvuoden aikana pidettiin kerholla 187 kokousta PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijäin valvomana. Kokouksiin osallistuneiden lukumäärä oli 5 898 eli keskim.

5. Toukolan hoitokoti

Toukolan hoitokoti, joka perustettiin v. 1963, jatkoi toimintaansa entiseen tapaan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 79 miestä. Vuoden aikana voitiin yli 1 200 pyrkijästä ottaa hoitokotiin vain 58 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli 7 926, joista itsemaksavien hoitovuorokausia 6 528 ja huoltolautakunnan maksamia 1 398. Huoltolautakunnan maksamien hoitovuorokausien lukumäärän kaksinkertaistuminen edelliseen vuoteen verrattuna johtui vaikeutuneesta työllisyystilanteesta. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 11.62 mk ja nettokustannukset 4.89 mk.

Menot ja tulot. Hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 92 139 mk.

Tulot	mk
Hoitomaksut:	
Itsemaksavat	40 535
Huoltolautakunta	7 987
Henkilökunnan ruokailu	1 927
Vuokrat	1 817
Valtion apu	1 000
Muut tulot	143
Yhteensä	53 409

31.6 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 20 543 eli 65 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Sosiaalityöntekijät suorittivat 1 748 henkilökohtaista keskustelua apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi. Samalla he järjestivät asunnon 165 henkilölle ja välittivät työpaikan 50 henkilölle.

Kerhotoiminnasta kertomusvuoden aikana saadut kokemukset olivat varsin myönteisiä. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kuntouttamiseen vapaaehtoisen avohuollon linjalla.

Nettomenot olivat 38 730 mk.

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli 31.12. seuraava:

Kodista poistui kuntoutuneina	26
Sairaalaan toimitettiin	1
Lyhytaikaisia asukkeja	7
Järjestyssääntöjen rikkomisen takia poistettiin	26
V:een 1968 jäi hoitokotiin	19
Yhteensä	79

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 104 ryhmäkokousta, joihin osallistui 3 627 henkilöä. Henkilökohtaisen keskustelun muodossa hoidettiin 976 asiaa. Useimmat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmätoimintaan eri AA-ryhmissä, eräiden entisten asukkaiden perustaessa uusia ryhmiäkin.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja, sakkoja ja muita velkoja veronpidätysten lisäksi.

Hoitokodissa sen viisivuotisen toiminnan aikana asuneista miehistä on 2/3 jäänyt lakisääteisen PAV-huollon ulkopuolelle kodista poistuttuaan.

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärintlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 875 (ed.v. 1 595)

huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 2 160 (2 088). Uusia huollettavia oli 577 (576).

Kirjoitettujen lääkärintlausuntojen ja todistusten luku oli 1 875, poliklinista ensiapua annettiin 849 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin yms. lähetettiin 111 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen.

7. Juopumuspidätykset

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 13 818 eri henkilöä, joista miehiä 13 044 ja naisia 774. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 86 henkilöä enemmän. Ensi kertaa pidätettyjä oli 3 903 ja syytteeeseen asetettiin 6 205 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 43 290. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 3.2 ja naisten osalta 2.4. Eniten pidätyksiä sattui huhti- ja vähiten marraskuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumus-

pidätyskortistossa olevista oli rekisteröity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 5 855, lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huollettuja 2 178 sekä irtolaisina 880.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Pidätyksiä oli Helsingissä yht. 44 010, joista 3 027 muualla asuvien pidätyksiä. Helsingiläisten pidätyksiä oli yht. 43 290, joista 2 307 tapahtui Helsingin ulkopuolella.

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu taulukko-osastossa.

8. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä.

tammikuu	1 139	heinäkuu	857
helmikuu	1 114	elokuu	1 023
maaliskuu	1 184	syyskuu	1 229
huhtikuu	1 147	lokakuu	1 252
toukokuu	1 222	marraskuu	1 246
kesäkuu	1 097	joulukuu	1 182

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 4 282, joista vanhuksia 1 365. Toimistoon tehtiin 7 502 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi, mutta huomattava osa pyynnöistä jouduttiin hylkäämään työvoimapulan vuoksi.

Kodinhoitajat suorittivat kaikkiaan 41 440 työpäivää ja kotiaavustajat 3 790 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 102 374 mk.

9. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha, sotilasavustukset ja vanhusten asumistuki

Ammattiopintojen avustuksissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 1 054 opiskelijaa. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 221 470 mk. Lisäavustuksina suoritettiin kaupungin varoista 79 723 mk sellaisille helsinkiläisille opiskelijoille, joiden valtiolta saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 862 invalidia. Lääkintähuoltoa sai 617 invalidia sairaalahoidtona jälkihoitoineen; lisäksi maksettiin heille tekojäseniä, tukisidoksia, invalidipyöriä, kuulolaitteita yms. apuvälineitä. Lääkintähuoltomenojen kokonaismäärä oli 168 480 mk.

Koulutusmenoja maksettiin 37 invalidille yht. 20 145 mk. Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan tai oman yrityksen perustamiseen sai taloudellista tukea 13 invalidia, joille maksettiin avustuksina ja lainoina yht. 513 84 mk.

Ehkäisevänä huoltona sai 20 sellaista invalidia, joilla ei ollut mahdollisuutta saada invalidihuoltoa, työ- ja apuvälineitä 2 069 mk:n arvosta.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 2 017, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 296.

Työhuoltoon varatusta määrärahasta maksettiin 46 invalidille yht. 11 972 mk avustuksena apuvälineiden hankintaan, koulutukseen

yms. sekä 7 invalidille kunnallisena elinkeinoapuna työvälineiden hankintaan 4 637 mk. Kunnallisten invalidihuoltovarojen tilille palautettiin 2 009 mk.

Sokeiden asumistukea maksettiin 5 varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 5 227 mk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 39 sotaorvolle kaikkiaan 24 606 mk.

Työhuoltotoimisto antoi kaikkiaan 4 571 lausuntoa tai esitystä.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 247 henkilölle yht. 110 937 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 237 ja reumaatikkoja 10. Toipilasraha maksettiin varattomalle toipilaalle 210 mk, vähävaraiselle 150 mk ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 75 mk kuukaudessa. Toipilasraha maksetaan enintään kuuden kuukauden ajalta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla 708 tapauksessa kaikkiaan 736 800 mk.

Vanhusten asumistukea maksettiin 2 431 vanhukselle tai vanhuspariskunnalle. Asumistukea maksettiin yht. 985 407 mk. Asumistuen saajista oli yksinäisiä naisia 2 023, yksinäisiä miehiä 152 ja aviopareja 256. Alivuokralaisia oli yht. 433 asumistuen saajista. 622 asumistuen saajaa sai vuoden aikana tilapäistä huoltoapua.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Kertomusvuonna työtuvissa työskenteli yhdeksän työryhmää. Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 110 ja työsuhteessa olevia 25. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työsken-

telivät Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja muiden huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden,

huoltolautakunnan avunsaajien pitovaatteiden valmistaminen sekä verhotyöt kaupungin laitoksille. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulun oppilaille oli niinkään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 95, marraskuussa ja pienimmillään, 84, toukokuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 110. Työpäiviä oli koko vuonna 26 834, niistä huoltosuhteessa olevien 20 878, työsopimussuhteessa olevien 5 956. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskim. päiväansio oli 21.48 mk ja huollettavien keskim. päiväpalkkio 4.77 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 3.10 mk, 1.5. lukien 3.30 mk työpäivältä, ruokavalion tarpeessa olevat lisäksi 80 p ns. dieettillisää ruokailupäivältä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 1 592 866 mk ja bruttotulot 1 484 865 mk, joten nettomenoiksi jäi 108 001 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisten huolto-

avun varaan. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä työtuvat merkitsi suojatyöpaikkaa, mutta usealle se oli myös työhönvalmennus- tai kokeilupaiikka.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askartelutyössä mukana 144 ja lopussa 151 vanhusta; askartelusta poistui vuoden aikana 23 ja uusia tuli 30.

Kotikäyntejä tehtiin vuoden aikana 3 401 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksessa oli 1 084. Askartelurahoja maksettiin vanhuksille yht. 25 906 mk ja askartelutuotteita myytiin 42 672 mk:n arvosta. Suurin yksityisen vanhuksen kertomusvuoden aikana saama askartelurahamäärä oli 1 593.50 mk ja pienin 53.50 mk.

Kertomusvuoden lopussa askartelutyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 71 vuotta, vanhin oli 91-vuotias. Vanhusten askartelutuotteiden myynnin hoiti Kallion virastotalon ala-aulassa oleva myymälä.

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja

menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Korvaukset annetusta huollosta	8 381 000	¹⁾ 11 233 740
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	45 000	48 783
Ateriamaksut	344 380	281 610
Luontoisedut	15 900	15 336
Vuokrat	368 507	320 769
Muut tulot	186 000	196 909
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	80 000	83 985
Luontoisedut	3 170	3 292
Vuokrat	107 377	123 235
Muut tulot	77 000	96 583
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	65 670	56 296
Luontoisedut	9 400	7 602
Vuokrat	63 130	60 069
Muut tulot	30 300	38 742
Riistavuoren vanhainkoti ja asuintalo:		
Ateriamaksut	39 840	29 622
Luontoisedut	4 930	5 018
Vuokrat	183 310	208 068
Muut tulot	8 650	17 137
Suursuon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	49 000	39 855
Luontoisedut	5 000	5 600
Vuokrat	67 890	68 207
Muut tulot	26 100	17 033
Vanhusten asuintalot	90 750	127 886
Toukolan hoitokoti	46 381	53 409
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tulot	268 421	240 614
Korvaukset valtiolta	151 800	195 109
Maatilan tulot	741 400	567 541
Työtuvat	1 350 000	1 484 865
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	600 000	530 000
Kodinhoitomaksut	80 000	102 374
Muut tulot	80 000	92 321
Yhteensä	13 570 306	16 351 610

¹⁾ Tästä on Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavien ja yksityispaikoilla olleiden maksuja 1 231 970 mk.

20. Huoltotoimi

Menot	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	7 944 576	8 213 217
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	1 250 000	1 244 710
Hautauskustannukset	120 000	85 186
Muu huoltoapu	12 130 000	12 566 857
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	68 000	65 537
Irtolaishuolto	2 500	207
Työhuolto	110 000	94 342
Vanhusten kodinhoito	50 000	77 722
Sokeiden asumistuki	15 000	5 227
Vähävaraisten äitien lomamatka-avustukset	1 500	401
Vanhusten asumistuki	950 000	985 407
Toipilasarhat	150 000	110 937
Työtuvat	1 816 977	1 592 866
Koskelan sairaskoti	17 685 412	16 759 301
Kustaankartanon vanhainkoti	6 043 882	6 121 216
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	3 232 333	3 187 537
Riistavuoren vanhainkoti	2 429 347	2 304 806
Suursuon vanhainkoti	2 311 327	3 084 361
Vanhusten asuintalot	400 613	330 908
Toukolan hoitokoti	102 869	92 139
Tervalammen työlaitos	825 599	795 639
Tervalammen maatila	741 953	630 824
Hoito sairaaloissa	2 574 700	2 439 000
Hoito muissa laitoksissa	5 044 000	4 226 919
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	1 529 900	1 470 790
Huoltolautakunnan käyttövarat	887 534	189 355
Yhteensä	68 418 022	66 675 411
Kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuudet	11 500 000	11 695 923
Kaikkiaan	79 918 022	78 371 334

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kerto- 13 344 447 mk. Perimistyö jakautui seuraavasti:
musvuonna korvauksia annetusta huollosta vasti:

	Korvaus huoltolau- takunnan antamasta huollosta mk	Korvaus lastensuo- jelulauta- kunnan antamasta huollosta mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt ¹⁾	1 957 692	1 676 074	3 633 766
Toisilta kunnilta perityt	10 722	36 482	47 204
Yksityisiltä perityt ...	8 033 355	1 630 122	9 663 477
Yhteensä	10 001 769	3 342 678	13 344 447

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista
kertyi kansaneläkkeistä.

Yksityisiltä perittyihin korvauksiin sisäl-
tyvät huoltolautakunnan ja lastensuojelu-

¹⁾ Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus

lautakunnan antamasta huollosta 97 henkilöltä työlaitoksessa suoritetun työn muodossa saadut korvaukset. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 18 964 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suoritettiin Koskelan sairaskodissa, Kustaan-kartanon vanhainkodissa ja Suursuon vanhainkodissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 1 122 335 mk ja yksityispaikoilla olleet 109 635 mk.

Kodinholdosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 340 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 143 oli huoltolautakunnan ja

197 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaatimuksia 312 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 5 968 huoltoapua koskevia, 97 sotasiirtolaishoitoa ja 42 vähävaraisten äitien lomatmatkakustannuksia koskevia hakemuksia. Näiden lisäksi tehtiin valtiolle tilitys 708 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnettystä sotilasavustuksesta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 1 030. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopulla 20 023. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettavana vuoden lopussa 6 256 henkilön osalta. Holhouskortistossa oli kertomusvuoden lopussa 1 570 henkilöä. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 2 121 131 mk ja eläkkeitä välitettiin 1 624 138 mk, lisäksi maksettiin ylimääräisiä käyttövaroja huollettaville heidän pankkitileiltään 373 379 mk

3. Kassa- ja tilitoiminta

Rahatoimiston Kallion osasto vastasi huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten rahanliikenne- ja kirjanpitotehtävistä sekä arvoomaisuuden hoidosta.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 3 325 kpl vuoden vä-

hennyksen ollessa 176 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 6 159 149 mk. Muu osa huostaanotetusta arvo-omaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

21. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Vuoden 1967 kertomuksessa on edelleen todettava yleisenä tosiasiana, ettei sosiaali-
huollon lainsäädännön odotettuja muutoksia
vieläkään saatu aikaan, sillä esim. lastensuo-
jelulakia ja sosiaalihuollon hallintolakia kos-
kevat muutosesitykset olivat sanottuna vuon-
na edelleen valmisteluvaiheessa. Kun var-
sinkin pääkaupungin sosiaalihuollon hallin-
toa koskevat uudistuspyrkimykset ovat tä-
ten jääneet vuosikausiksi odottamaan valta-
kunnallisia ratkaisuja, on tätä pidettävä las-
tensuojelutoimen kehitystarpeita ajatellen
varsin kielteisenä ilmiönä.

Lastensuojelutoimen avohuollon kehittä-
miseen kiinnitettiin edelleen taloudellisten
mahdollisuuksien rajoissa lisääntyvää hu-
omiota. Kokeiluluonteinen koulukuraattori-
työ jatkui eräässä koulussa ja ongelmaperhei-
siin kohdistuvaa neuvontatyötä tehostettiin
siinä saavutettujen kannustavien kokemus-
ten mukaisesti. Lastensuojelulautakunta jou-
tui kiinnittämään vakavaa huomiota erittäin
ajankohtaiseen lasten päivähoidon järjestä-
mistä koskevaan kysymykseen. Lautakunta
esittikin kaupunginhallitukselle asetettavaksi
kiireellisesti toimikunnan selvittämään päivä-
hoidon lähivuosien tarvetta sekä tämän tar-
peen tyydyttämistä koskevien erilaisten
vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta ja
kiireellisyysjärjestystä.

Kertomusvuoden aikana jouduttiin suo-
rittamaan eräitä lastensuojelutoimen laitos-
ten järjestelytoimenpiteitä. Paloturvallisuus-
syistä jouduttiin lakkauttamaan kehitys-
vammaisia lapsia hoitavan Kullatorpan las-
tenkodin toiminta ja lapset siirtämään Mal-
min lastenkodin tiloihin, jonka huollettavat
oli siirretty tätä ennen uuteen Riihenkulmar
lastenkotiin. Nämä toimenpiteet suoritettiin
keväällä 1967. Kehitysvammaisten työkoti-
toimintaa voitiin olennaisesti kehittää kau-
pungin ostettua tarkoitukseen soveltuvan
tehdashuoneiston, johon perustettiin Vaihe-
työkeskus-niminen 65-paikkainen suojatyö-
paja. Vuoden alussa aloitti varsinaisen toi-
mintansa myös kaupungin ensimmäinen per-
heryhmäkotien ryhmään kuuluva 6-paikkai-
nen laitos.

Kaupungin oman vajaamielisten (kehitys-
vammaisten) keskuslaitoksen, Killinmäen
keskuslaitoksen suunnittelukilpailun tulokset
saatiin käytettäväksi ja yksityiskohtaisen
suunnittelun pohjaksi. Suunnittelutyötä pää-
tettiin jatkaa erillisessä kaupunginhallituksen
asettamassa toimikunnassa. Alustava aika-
taulu edellytti, että rakennustyöt voitaisiin
aloittaa syksyllä 1969.

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin
kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen *jaostojen ja laitosten johtokuntien kokoonpanossa* tapahtuneiden muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Lastensuojelulautakunnan *kokoukset* sekä tärkeimmät *päätökset, esitykset* sekä *lausunnot*, ks. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

Komiteat. Kertomusvuonna jatkoivat toimintaansa seuraavat komiteat:

kaupunginhallituksen 5.3.1964 asettama komitea, jonka tehtävänä oli tutkia lisääntyneen nuorisorikollisuuden ja siihen liittyvien sopeutumishäiriöiden ennakolta ehkäisemistä samoin kuin alaikäisten lainrikkojien huollon ja erityiskasvatuksen tarkistamista sekä näi-

tä kysymyksiä käsittelevien viranomaisten yhteistyön kehittämistä ja tehostamista;

kaupunginhallituksen 8.10.1964 asettama komitea, jonka tehtävänä oli selvittää sosiaalihuollon hallinnossa mahdollisesti tarpeellisia muutoksia ja sosiaaliohjesäännön tarkistamista ja uusimista sekä

valtioneuvoston asettama nuorisokomitea, johon kuului jäsenenä siht. Kalervo Juurinen.

Kertomusvuoden aikana suoritti tehtävänsä kaupunginhallituksen asettama Killinmäen keskuslaitoksen palkintolautakunta, johon kuuluivat jäseninä toim.joht. Arvi Heiskanen, lastenpsyk. Gustav Amnell ja siht. Kalervo Juurinen.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti rahatoimiston Kallion osasto sekä huoltoviraston asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 410 vakinaista ja 87 tilapäistä viranhaltijaa sekä 159 työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 656. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 126 (ed. v. 115) vakinaista ja 30 (34) tilapäistä sekä 5 (9) työsuhteista eli yhteensä 161 (158) ja loput laitosten palveluksessa.

Koulutustoiminta. Henkilökunnan jatkokoulutus noudatti kahta linjaa. Osa koulutuksesta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta ja lastensuojelutoimen henkilökuntaa koskevana. Kaupunki myönsi koti- ja ulkomaisia opintomatkoja, kokouksia ja kursseja varten lautakunnan jäsenille ja henkilökunnalle apurahoja. Koulutustoiminnan ohjaamisesta vastasi sivutoimenaan apulaislastenhuollontarkastaja.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

1. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tar-

kastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 4 047 (4 993) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 225 (215) pykälää.

21. Lastensuojelutoimi

2. Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna ilmoituksia ja virka-avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 999 alaikäistä. Näistä sijoitettiin laitos- tai perhehoitoon 973 lasta. Lukuun eivät sisälly kasvattilapset eivätkä jälki- tai suojeluvalvontaan tai kotiapulaisvalvontaan määrätty, valvontaan otetut avioliiton ulkopuolella syntyneet taikka kesäksi maalle toimitetut lapset. Näitä (yht. 4 684) selostetaan toisaalla kertomuksessa.

Kotimaassa ottolapsiksi luovutetut lapset selviävät seuraavasta:

	0—1 v	2—6 v	7 v—	Yhteensä
Poikia	5	31	7	43
Tyttöjä	6	36	10	52
	11	67	17	95

Näistä oli Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välittämiä adoptioita 26. Ulkomaille adoptoitiin 16 lasta.

Asumus- ja avioeroasioissa annettiin holouslautakunnalle 106 lapsen huollon järjestyä koskevaa lausuntoa.

Pitkäaikaista psykoterapeuttista hoitoa annettiin 25 lapselle.

Avohuollon- ja sijaishuollontapaukset jakautuivat A. ilmoittajan ja lapsen iän sekä B. toimenpiteen aiheen ja lapsen iän mukaan seuraavasti:

A. Ilmoittajan mukaan:

	Avohuoltotapaukset											Sijaishuoltotapaukset											
	0—1 v		2—6 v		7—15 v		16 v—		Kaikkiaan			0—1 v		2—6 v		7—15 v		16 v—		Kaikkiaan			
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.	
<i>Lastenhuolto</i>																							
Vanhemmat	40	38	87	86	113	90	6	10	246	224	470	95	84	131	102	87	76	1	2	314	264	578	
Muu omainen	5	8	19	15	20	28	2	2	46	53	99	5	9	10	8	10	7	1	1	26	24	50	
Huollettava itse	—	—	—	—	1	2	1	1	3	2	5	7	—	—	—	—	—	—	2	1	2	1	3
Muu yksityinen henkilö	20	11	33	32	40	27	1	4	94	74	168	6	8	4	7	9	8	—	—	19	23	42	
Lastensuojeluviranomainen	7	7	21	21	24	19	2	9	54	56	110	5	6	9	5	8	13	3	—	25	24	49	
Muu huoltoviranomainen	3	3	13	10	12	24	2	4	30	41	71	7	11	4	6	3	6	—	—	14	23	37	
Terveystenhoito- tai sairaalaviranomainen	4	6	7	11	9	11	—	—	20	28	48	63	62	12	24	13	5	—	—	88	91	179	
Kouluviranomainen	—	—	3	2	11	10	—	—	14	12	26	—	—	—	8	—	—	—	—	8	—	8	
Kasvatusneuvola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	—	3	2	5	
Poliisiviranomainen	—	—	4	—	2	1	—	1	6	3	9	—	1	3	1	5	1	—	—	1	8	12	
Oikeusviranomainen	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Muu	1	—	6	3	—	5	1	—	8	8	16	—	—	5	—	2	3	—	—	7	3	10	
Yhteensä	80	73	195	180	232	217	15	34	522	504	1 026	181	181	179	154	147	120	7	4	514	459	973	
<i>Vajaamielishuolto</i>																							
Vanhemmat	1	1	10	6	11	9	18	18	40	34	74	—	—	4	4	9	7	8	9	21	20	41	
Muu omainen	—	—	—	1	—	—	2	3	2	4	6	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2	3	
Huollettava itse	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Muu yksityinen henkilö	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Lastensuojeluviranomainen	—	—	2	3	9	4	11	17	22	24	46	1	—	3	1	9	1	4	3	17	5	22	
Muu huoltoviranomainen	—	—	—	—	—	—	3	1	3	1	4	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	
Terveystenhoito- tai sairaalaviranomainen	5	4	7	6	2	5	2	3	16	18	34	3	—	3	2	4	2	1	2	11	6	17	
Kouluviranomainen	—	—	—	—	1	5	5	5	6	6	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kasvatusneuvola	—	—	—	—	1	2	3	—	4	2	6	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1	3	
Poliisiviranomainen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Oikeusviranomainen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Muu	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Yhteensä	6	5	19	16	23	21	44	51	92	93	185	4	—	10	7	23	14	14	18	51	39	90	

1) Tähän sisältyy 1, jonka ikä tuntematon.

21. Lastensuojelutoimi

Lautakunnalla oli palkattuja asiamiehiä Artjärvellä, Eräjärvellä, Espoossa, Hattulassa, Helsingin mlk:ssa, Honkajoella, Humpilassa, Hyvinkäällä, Itissä, Ikaalisissa, Jalsjärvellä, Janakkalassa, Jokioisissa, Karijoella, Kemiössä, Kiikalassa, Kirkkonummella, Kiuruvedellä, Koskella HI, Koskella TI, Kärkölässä, Lammilla, Lapinjärvellä, Lohjalla, Lopella, Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Noormarkussa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Petäjävedellä, Pornaisissa, Pusulassa, Pyhäjärvellä OI, Reisjärvellä, Rengossa, Sipoossa, Somerolla, Suomusjärvellä, Tammelassa, Tottijärvellä, Tuusulassa, Valkealassa, Vihdissä ja Viljakkalassa.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempien sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 40 (30) mk:sta 200 (180) mk:aan kuukaudessa. Laitosten hoitomaksut olivat 3—40 (4—25) mk hoitovuorokaudelta. Lisäksi oli otettava huomioon vieraiden kuntien velkomat kansakoulukustannukset sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönnetyt vaateym. avustukset.

Perheneuvonta. Syyskuussa 1965 aloitettu perheneuvontakokeilu, johon toistaiseksi osallistui vain yksi johtava huoltotarkastaja ja yksi huoltotarkastaja, jatkui entiseen tapaan. Työn kohteina olevista lapsiperheistä, lukumäärältään vuoden alkaessa 30, poistettiin 21. Uusia perheitä otettiin huollettaviksi 41, joten huollettavina oli vuoden lopussa 50 perhettä. Huollon tarpeen syinä olivat enimmäkseen perheriitaisuudet tai häiriöt perheenjäsenten välisissä suhteissa, toisen vanhemman vaikeudet hänen joutuessaan yksin vastaamaan perheestään sekä lapsen tai vanhemman psyykkiset häiriötilat. Yhteistyö huoltoviraston, asunnonjakotoimiston sekä sairaala- ja terveydenhoitoviranomaisten kanssa oli jatkuvasti kiinteätä.

Kasvattilapset. Kasvattilasten valvonta ilmenee seuraavasta:

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Jäljellä v:lta 1966 ...	357	390	747
V. 1967 valvontaan tulleita	40	53	93
<i>Yhteensä</i>	<i>397</i>	<i>443</i>	<i>840</i>
Poistettuja v. 1967 ..	156	171	327
<i>V:een 1968 jääneitä ..</i>	<i>241</i>	<i>272</i>	<i>513</i>
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä	155	166	321

Au-lasten ja vieraskuntalaisten lasten valvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Valvonnasta huolehtivat huoltotarkastajat kukin omassa toimintapiirissään. Kertomusvuoden aikana toimiston valvonnassa oli 2 873 au-lastaa. Lisäksi valvottiin vieraiden kuntien huostassa olevia lapsia seuraavasti:

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Aviolarpsia	3	9	12
Aviottomia	7	15	22
<i>Yhteensä</i>	<i>10</i>	<i>24</i>	<i>34</i>
			Lapsia
Valvontaan v:lta 1966 jääneitä ...			23
» v. 1967 tulleita			17
<i>Yhteensä</i>			<i>40</i>
Poistettuja v. 1967			6
Valvontaan v:lle 1968 jääviä			34

Jälkivalvonta ja nuoret kotiapulaiset. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaivaneet jälkivalvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 v täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottavaksi, samoin eräät poikkeavat tai omaisten tukea vailla olevat,

laitoksista poistetut alaikäiset. Nuorista kotiapulaisista annetun lain nojalla toimiston oli valvottava nuoria kotiapulaisia. Jälkivalvonta ja nuorten kotiapulaisten valvonta selviävät seuraavasta asetelmasta:

Jälkivalvonta

	Poikia	Tyttöjä	Kaikkiaan
Jäljellä v:lta 1966 ...	22	27	49
V. 1967 valvontaan tulleita	16	18	34
Yhteensä	38	45	83
Poistettuja v. 1967 ..	10	15	25
V:een 1968 jääneitä	28	30	58

Nuoret kotiapulaiset

Jäljellä v:lta 1966	11
V. 1967 valvontaan tulleita	7
Yhteensä	18
Poistettuja v. 1967	7
V:een 1968 jääneitä	11

Lasten kesävirkestystoiminta. Vähävaraisten perheiden lasten kesävirkestystä varten myönnetystä 207 000 mk:n määrärahasta käytettiin 8 192 (8 524) matkalippujen hankkimiseen 316 (487) 15 v nuoremmille lapsille ja heidän saattajilleen.

Sellaisia lapsia varten, joiden vanhemmat eivät itse pystyneet järjestämään heille kesänviettopaikkaa maaseudun sukulaisperheistä tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin kesävirkestystoiminnan puitteissa n. 3 kk:n oleskelu joko maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa taikka leireillä. Tästä edusta pääsi osalliseksi nyt 954 (939) lasta, joista 793 (773) sijoitettiin maaseudulle perheisiin, pääasiassa maalaistaloihin sekä 161 (166) kesäsiirtoloihin ja leireille. Lasten ikäryhmyksestä mai-

nittakoon, että kesälasten joukossa oli 4 3-vuotiaista, 4—5-vuotiaita oli 198, 6—7-vuotiaiden ryhmään kuului 226, 8—13-vuotiaita 475 ja 14 v täyttäneitä oli 50.

Sijoituspaikkoina käytetyistä kodeista oli sitä ennen hankittu joko paikallisen asiamiehen tai sosiaalilautakunnan lausunto lastenhuoltotoimiston huolehtiessa hoitomaksujen suoritukselta ja kotien valvonnasta. Kustannukset perhesijoitusten kohdalla kohosivat 159 580 (142 697) mk:aan ja siirtola- ja leirisijoitusten osalta 38 798 (34 770) mk:aan eli yhteensä 198 378 (177 467) mk:aan. Mainittujen 954 lapsen joukkoon sisältyi 76 laitosta tai perhehoidossa olevaa. Lisäksi jouduttiin vanhempien sairauden, asunnottomuuden ym. seikkojen takia 35 lasta ottamaan kesän ajaksi lautakunnan hoitoon ja sijoittamaan kesäkoteihin ja siirtoloihin. Sijoitetuista lapsista suoritettiin 554 (560) lapsen hoitomaksut kokonaan ja 220 (195) lapsen kohdalla osittain kesävirkestysmäärärahasta vanhempien maksaessa itse hoitokulut 66 (69) lapsesta. Ilmainen kesävirkestyspaikka saatiin 2 (4) lapselle ja huoltovirasto maksoi 1 (9) lapsen hoitokulut. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Maaseudun kesäkoteihin ja siirtoloihin sekä leireille lähetetyistä lapsista oli tyttöjä 460 (445) ja poikia 494 (494). Uusien kesälasten joukossa oli 113 (113) avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta, avioero- ja asumuserolapsia oli 420 (376) ja muutoin erillään asuvien vanhempien lapsia 39 (38). Puoliorpoja oli 87 (86) ja suurperheiden lapsia 248 (204). Huoltoapua saavien perheiden lapsia oli kesälasten joukossa 313 (318). Näihin lukuihin eivät sisälly jo ennestään huostassa olleet lapset.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös n. 40 yksityisen järjestön kesävirkestystoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseksi kaupunki oli varannut 136 000 mk:n suuruisen määrä-

21. Lastensuojelutoimi

rahan, josta jaettiin 135 956 mk kesävirkestä harjoitettaville järjestöille.

Jälkihuolto sijoituspaikan mukaan sekä

suojelu- ja jälkivalvonta ilmenevät seuraavasta:

Sijoituspaikka	Huollettavat 1.1.			Vuoden aikana tulleet			Vuoden aikana poistuneet			Huollettavat 31.12.			Hoitopäivät		
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.
Kaupungin laitokset	50	19	69	23	9	32	25	9	34	48	19	67	15 957	4 875	20 832
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	3	13	16	3	12	15	1	9	10	5	16	21	2 183	4 957	7 140
Valtion laitokset	2	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	651	74	725
Perhehoito	37	32	69	32	24	56	20	23	43	49	33	82	12 913	8 540	21 453
Yhteensä	92	64	156	58	45	103	46	41	87	104	68	172	31 704	18 446	50 150

Suojelu- tai jälkivalvonnassa olevat iän mukaan

	Suojeluvalvonta				Jälki- valvonta
	0—6 v	7—15 v	16 v —	Yhteensä	16 v —
Poikia	39	108	11	158	38
Tyttöjä	33	65	7	105	43
Yhteensä	72	173	18	263	81

Vajaamielishuolto. Vajaamielisistä tehdyt ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt jakautui-

vat ilmoituksen pääasiallisen syyn mukaan seuraavasti:

Ilmoituksen syy	0—6 v		7—15 v		16 v —		Yhteensä
	P	T	P	T	P	T	
Perustutkimus vajaamielisyyden selvittämiseksi ja huollontarpeen määrittämiseksi	25	27	14	12	21	8	107
Muu tutkimus tai hoito	26	20	26	16	43	39	170
Sijoituspyyntö	4	2	4	4	11	5	30
Hoito ja kasvatusvaikeudet	2	9	4	3	11	9	38
Olosuhteiden tarkistaminen (esim. erityislapsilisiä, kotiuttamista yms. varten)	21	13	55	29	9	9	136
Hoitopaikan vaihtuminen	—	1	2	2	5	18	28
Muu syy	4	1	5	3	16	11	40
Yhteensä	82	73	110	69	116	99	549

Toimenpiteet

Vajaamielisiä

Vajaamielisiä

Vajaamielislueteloon merkittiin	85	(kaupungin omissa 263, Aula-työkodissa 54)	
Vajaamielisluetelosta poistettiin	43		
(luettelossa vuoden päättyessä 1 282)		Sijoitettiin vajaamielislaitoksiin	50
Vajaamielisvalvontaan asetettiin	7	(näistä suoraan kodista 33, lastenhuoltolaitoksista 11, muista laitoksista 6)	
Valvonta lakkautettiin	6	Poistettiin vajaamielislaitoksista	28
(valvonnassa vuoden päättyessä 35)		Sijoitettiin lastenhuoltolaitoksiin	38
Päivähuoltoloissa sai hoitoa	317		

Vajaa-
mielisiä

Lakkautettiin huostassapito 31
(näistä 8 jäi lastensuojelulautakunnan
huoltoon)

Sijoitettiin kesäsiirtoloihin 123

Annettiin erilaisia avustuksia 45
(invalidivälineitä, lääkintävoimisteluku-
stannuksia, poliklinikkamaksuja,

hammashoidon ja lääkkeiden kus-
tannuksia yms.)

Vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja suku-
puoliryhmitys, äyllisen tason mukainen ja-
kautuminen sekä syntyperä (aviollinen —
avioton) käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

*Vajaamieliset 31.12. iän, sukupuolen, älykkyytason ja syntyperän (aviollinen tai
avioton) mukaan.*

	0—6 v		7—15 v		16 v—		Tylsäm. ÄO 0-19		Vähäm. ÄO 20-54		Heikkom. ÄO 55-70		Avioli- sia		Aviot- tomia		Yh- teensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>I Kotihoidossa olevia</i>	49	29	79	52	164	184	62	43	94	111	136	111	287	252	5	13	557
näistä vajaamielisvalvonnassa	—	—	2	1	20	12	1	2	5	3	16	8	18	7	4	6	35
päivähuoltoloissa	14	7	62	41	73	64	23	10	62	53	64	49	144	108	5	4	261
kaupungin omilla	14	7	60	41	51	36	22	10	47	35	56	39	120	80	5	4	209
yksityisissä (Aula-työkoti) ..	—	—	2	—	22	28	1	—	15	18	8	10	24	28	—	—	52
<i>II Vajaamielislaitoksissa:</i>	1	3	44	23	145	102	93	58	74	57	23	13	168	107	22	21	318
Kaupungin laitoksessa	—	—	7	3	18	4	8	5	16	2	1	—	23	7	2	—	32
Valtion laitoksissa	—	—	2	—	11	10	—	2	7	2	6	6	10	6	3	4	23
Kuntainliiton (ruots.) laitok- sessa	—	1	5	3	8	4	5	2	4	6	4	—	12	8	1	—	21
Säätiöiden ja yhdistysten lai- toksissa	1	2	30	17	108	84	80	49	47	47	12	7	123	86	16	17	242
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa:</i>	25	7	54	38	39	21	66	44	26	10	26	12	86	51	32	15	184
Kaupungin omistamissa	25	6	46	20	22	18	57	30	22	6	14	8	70	35	23	9	137
Yksityisissä lastenhuoltolai- toksissa	—	1	8	18	17	3	9	14	4	4	12	4	16	16	9	6	47
<i>IV Sairaaloissa ja hoitokodeissa</i> ...	—	—	2	—	97	108	13	8	44	59	42	41	82	93	17	15	207
<i>V Yksityishoti (=perhe) hoidossa</i> ...	—	1	1	3	6	5	—	2	2	5	5	2	5	7	2	2	16
Vajaamielisiä yhteensä (I—V) ...	75	40	180	116	451	420	234	155	240	242	232	179	628	510	78	66	1 282

Vajaamielisneuvola. Lastensuojeluviraston vajaamielisneuvolassa oli 67 vastaanotto-
kertaa. Yhteensä tutkittiin tai hoidettiin 269
tapausta eli keskim. 4 tapausta vastaanottoa
kohti. Vastaanottoa pyydetessä ilmoitetun
pääasiallisen syyn perusteella tapaukset ja-
kautuivat seuraavasti:

Perustutkimus vajaamielisyyden ja sen
asteen selvittämiseksi 65

Lääkehoidon määrääminen ja sen kon-
trollointi 76

Tutkimus ja lausunto erilaisia sosiaali-
turva-anomuksia varten 21

Laitossijoituksen alkaessa suoritettu tar-
kastus 28

Neuvottelu ja ohjaus kasvatus- ja hoito-
vaikeuksien vuoksi 37

Lähete sairaala- tai poliklinikkatutki-
muksiin tai hoitoon 8

Tutkimus ja lausunto sterilisaatioesi-
tystä varten 4

Tutkimus erilaisten lausuntojen anta-
mista varten (kansakoulu-, sotilas,

21. Lastensuojelutoimi

oikeus- ym. viranomaisille)	14	Neuvolaan tuloon oli 40 tapauksessa kaksi tai useampia syitä.
Muut toimenpiteet	16	
	Yhteensä 269	

Uusien huollettavien sosiaaliset olot ilmenevät seuraavasta:

A. Hoitotilanne ilmoituksen saapuessa lastensuojeluviranomaiselle

Hoitotilanne	Lastenhuolto							Vajaamielishuolto							Kaikkiaan							
	Vanhemmat asuneet Helsingissä																					
	Eivät asuneet Helsingissä	— 1 v	1—2 v	3—9 v	10 v —	Ei tietoa	Yhteensä	Eivät asuneet Helsingissä	— 1 v	1—2 v	3—9 v	10 v —	Ei tietoa	Yhteensä								
Molempien vanhempien luona	6	28	31	108	95	90	358	—	1	2	9	42	6	60	418							
Äidin ja isäpuolen »	—	1	4	9	7	11	32	—	—	—	—	2	—	2	34							
Isän ja äitipuolen »	—	1	—	1	2	2	6	—	—	—	1	—	—	1	7							
Äidin »	7	17	31	57	83	73	268	—	2	—	2	6	3	13	281							
Isän »	—	1	—	2	5	3	11	—	—	—	—	1	—	1	12							
Äidin ja elatusvelv. »	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	1	1	3							
Sukulaisten »	1	14	8	15	16	20	74	—	—	—	—	2	—	2	76							
Kasvatusvanhempien »	3	5	1	6	11	8	34	—	—	—	—	—	—	—	34							
Ottovanhempien »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—							
Muiden »	1	—	4	7	11	6	29	—	—	—	—	2	—	2	31							
Laitos- ja sairaalahoidossa	2	28	24	33	37	34	158	1	—	—	1	4	2	8	166							
Tuntematon	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1							
	Yhteensä							20	95	103	240	268	247	973	1	3	2	13	60	11	90	1 063

B. Vanhempien somaattinen ja psyykinen terveys

Isän somaattinen ja psyykinen terveys	Lastenhuolto											Vajaamielishuolto											Kaikkiaan											
	Äidin somaattinen ja psyykinen terveys																																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	Yht.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	Yht.												
1 Puuttuu huoltaja	15	158	37	1	2	—	10	17	—	26	266	4	3	2	1	—	—	—	—	—	—	3	13	279										
2 Terve	8	199	115	7	—	—	3	24	3	9	368	2	43	2	4	—	—	—	—	—	—	—	51	419										
3 Tilapäisesti sairas	1	9	1	—	—	—	—	1	—	3	15	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	18										
4 Kroonisesti sairas tai invalidi	—	17	9	2	—	—	—	—	—	6	34	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	40										
5 Työkyvytön	2	5	—	—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8										
6 Rekist. vajaamielinen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
7 Muuten psyykkisesti poikkeava	—	4	—	—	—	—	4	3	1	—	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13										
8 Ollut psykiatrisessa hoidossa	—	6	3	—	—	—	—	4	—	—	13	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	15										
9 On mielisairas	—	3	3	—	—	—	—	—	1	1	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9										
0 Ei tietoa	6	66	72	8	1	—	7	15	1	73	249	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	4	13	262										
	Yhteensä											32	467	240	18	3	—	24	64	7	118	973	6	66	6	5	—	—	—	—	—	7	90	1 063

C. Vanhempien sosiaalisen sopeutumisen häiriöitä

Isän sosiaalisen sopeutumisen häiriöitä	Lastenhuolto									Vajaamielishuolto									Kaikkiaan
	Äidin sosiaalisen sopeutumisen häiriöitä																		
	1	2	3	4	5	6	7	0	Yht.	1	2	3	4	5	6	7	0	Yht.	
1 Ilman huoltajaa	15	152	7	16	7	—	5	64	266	4	7	—	—	—	—	—	2	13	279
2 Ei tiedossa häiriöitä	8	253	2	2	1	1	1	8	276	2	56	—	—	—	—	—	—	58	334
3 Päihdyttävien aineiden väärinkäyttö	7	95	4	2	—	—	—	32	140	—	5	—	—	—	—	—	2	7	147
4 Irtolaistapaista elämää	—	6	—	1	—	—	1	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
5 Merkittävää rikollisuutta	—	9	1	—	1	—	—	17	28	—	2	—	—	—	—	—	—	2	30
6 Väkivaltaisuutta perhepiirissä	—	9	—	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
7 Kaksi tai useampia kohdissa 3—6 tark. häiriöitä	—	15	3	—	—	—	—	3	21	—	1	—	—	—	—	—	—	1	22
0 Ei tietoa	2	79	5	8	—	1	2	126	223	—	3	—	—	—	—	—	6	9	232
Yhteensä	32	618	22	29	9	2	9	252	973	6	74	—	—	—	—	—	10	90	1 063

3. Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 160 (4 355), mihin lukuun sisältyvät myös sellai-

set selvitys- ja tutkimustapaukset, jotka eivät aiheuttaneet varsinaisia lastensuojelutoimenpiteitä. Ilmoittajan ja ilmoituksen aiheen mukaan tapaukset jakautuivat seuraavasti:

Vuoden aikana saapuneet ilmoitukset

A. Ilmoittajan mukaan

Ilmoittaja	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Vanhemmat	156	197	353
Muu omainen	19	15	34
Huollettava itse	17	26	43
Muu yksityinen henkilö	50	38	88
Lastensuojeluviranomainen	69	79	148
Muu huoltoviranomainen	23	14	37
Terveystieteiden viranomainen	3	4	7
Kouluviranomainen	104	71	175
Poliisiviranomainen	2 527	624	3 151
Oikeusviranomainen	99	23	122
Muu	1	1	2
Yhteensä	3 068	1 092	4 160

21. Lastensuojelutoimi

B. Ilmoituksen aiheen mukaan

Ilmoituksen aihe	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Varkaus, näpistäminen, törkeä varkaus, murto	820	156	976
Moottoriajoneuvon anastaminen tai toisen omistaman moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto	280	13	293
Muu omaisuusrikos	118	15	133
Väkivaltarikos	182	7	189
Väkijuomalakirikos	110	14	124
Moottoriajoneuvoliikennerikos	144	—	144
Muu liikennerikos	19	4	23
Juopumus	600	125	725
Muu kuin em. rikos tai rikoksen laatu epäselvä	178	27	205
Ei rikosta tai juopumusta	617	731	1 348
Yhteensä	3 068	1 092	4 160

1 348 ilmoituksesta, jotka koskivat muuta kuin rikosasiaa, 774 koski päihtymistä, kerjäämistä tai irtolaistapaista elämää, ja tä-

mänlaatuiset selkkaukset jakaantuvat olosuhteiden ja tapahtumapaikan mukaan seuraavasti:

Tapahtumapaikka	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Rautatie- tai linja-autoaseman seutu Helsingissä	78	93	171
Laiva tai satama	—	23	23
Kiitolinja- ym. liikenne	11	28	39
Muualla ulkosalla	71	111	182
Ravintola, kahvila tai huvittelupaikka	10	8	18
Yksityisasunto	11	45	56
Muu tai selvittämätön tilanne	125	160	285
Yhteensä	306	468	774

Kertomusvuoden kuluessa antoi syyttäjä tai oikeusviranomainen seuraavat päätökset suojelukasvatustoimiston tutkittavana tai huollettavana olevien 15—17-vuotiaana ri-

koksen tehneiden nuorten rikosasioissa (mikäli rangaistus oli sekä sakko- että vapausrangaistus, merkitty vain vapausrangaistuksen ryhmään):

Päätös	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Syyttäjä luopunut syyteestä, koska syytetty oli ymmärrystä vailla	1	—	1
Oikeus katsonut ymmärrystä vailla olevaksi	—	—	—
Syyttäjä ei käsitellyt muusta syystä	40	10	50
» jättänyt syyttämättä (LNR 2 §) ¹⁾	125	14	139
Oikeus jättänyt tuomitsematta (LNR 3 §) ¹⁾	245	66	311
Ehdollinen sakko	13	—	13
» vapausrangaistus	226	33	259
Ehdoton sakko	313	22	335
Vapausrangaistus alle 6 kk	13	1	14
» 6 kk tai enemmän	48	1	49
Syyte hylätty	18	1	19
Yhteensä	1 042	148	1 190

¹⁾ Laki nuorista rikosentekijöistä 31.5.1940.

Suojelukasvatusjaoston ja -toimiston suorittamat uudet *huoltotoimenpiteet* ilmenevät seuraavasta. Sama alaikäinen on voinut vuoden kuluessa saada useammanlaista kotikasvatusta tukevaa avohuoltoa ja sijaishuoltoa.

Samasta henkilöstä on kuitenkin merkitty seuraavaan korkeintaan kaksi avohuoltotoimenpidettä ja korkeintaan yksi sijaishuoltotoimenpide.

Uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan				
	-6		7-8		9-12		13-14		15		16-17		18--		Poi- kia	Tyt- töjä	Yh- teensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
<i>Avohuolto</i>																	
Vajaamielisvalvonta	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2
Ansiotyötä kosk. toimenpide ..	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
Sosiaalinen oikeusapu.....	—	—	1	—	6	1	24	2	54	7	212	48	57	18	354	76	430
Sos.lääk.tston tai vajaamielis- neuvolan tutkimus	—	—	1	—	3	1	8	6	6	5	11	10	6	4	35	26	61
Tutkimus, neuvonta, ohjaus ...	4	1	8	1	155	19	304	61	238	110	780	318	427	150	1 916	660	2 576
Varoitus	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	2	—	—	1	5	1	6
Toimittaminen kotikuntaan ...	—	—	—	—	13	1	23	5	17	20	38	74	20	17	111	117	228
» sairaalahoitoon	—	—	—	—	3	—	3	2	1	1	2	5	—	—	9	8	17
Suojeluvalvontaan määräämi- nen	—	—	—	—	7	2	17	5	19	14	21	23	6	7	70	51	121
Muu valvojan määrääminen ...	—	—	—	—	4	—	7	—	8	2	36	18	30	15	85	35	120
Taloudellinen avustaminen ...	—	—	—	—	8	2	17	7	21	9	61	57	26	38	133	113	246
Kesäsijoitus	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Annettu erityinen lausunto vi- raston ulkopuolelle	—	—	—	—	—	—	2	—	6	1	43	6	23	6	74	13	87
Yhteensä	4	1	10	1	203	26	406	88	371	170	1 207	559	595	256	2 796	1 101	3 897
<i>Sijaishuolto</i>																	
9 § 1 (hylätty lapsi)	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
9 § 2 c (toistaiseksi vanh. suost.)	—	—	—	—	11	1	17	4	12	10	9	14	1	6	50	35	85
11 § (luovutus sopimuksen no- jalla)	—	—	—	—	5	1	14	6	7	6	12	7	1	5	39	25	64
12 §, 17 § (vastoin vanhempien tahtoa)	—	—	—	—	2	—	2	—	1	1	7	2	—	—	12	3	15
19 § (väliaikainen sijoitus)	—	—	—	—	5	1	11	9	19	5	23	26	5	7	63	48	111
Yhteensä	—	—	—	—	23	5	45	19	39	22	51	49	7	18	165	113	278
Siiitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	—	—	—	—	17	2	33	17	33	21	48	45	7	14	138	99	237
Ratkaisematta 31.12.	—	—	—	—	8	—	7	8	4	3	8	5	—	—	27	16	43

Toimiston tutkittavaksi ottamien tai huoltamien lasten tai nuorten luku oli 2 576 (2 485), mihin eivät kuitenkaan sisällyneet rangaistusmääräysasiat eivätkä koulukuraat-

torin hoitamat tapaukset. Tutkittujen jakaantuminen ikäryhmiin ilmenee seuraavasta:

21. Lastensuojelutoimi

Syntymävuosi	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
—1961	4	1	5
1960—1959	8	1	9
1958—1955	155	19	174
1954—1952	542	171	713
1951—1950	780	318	1 098
1949—	427	150	577
Yhteensä	1 916	660	2 576

Alaikäiset tarvitsivat huoltoa osittain lastensuojelulain 8 §:n 1. mom:n a, b ja c-kohdissa mainittujen kehityshäiriöiden sekä perheolosuhteissa esiintyvien vaikeuksien johdosta, osittain lastensuojelulain 8 §:n 1 mom:n e-kohdassa ja 2 mom:ssa mainittujen sopeutumishäiriöiden takia. Huollontarpeen mukaan vuoden kuluessa rekisteröidyt huolletut 2 784 alaikäistä ryhmittivät seuraavasti:

Uusien toimenpiteiden aiheet lapsen iän mukaan

Toimenpiteen aihe	Syntymävuosi												Kaikkiaan		
	1961		1960—1959		1958—1955		1954—1952		1951—1950		1949—		P	T	Yht.
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
Sairaus, kehityshäiriö tai turvattomuustekijät	—	—	—	—	1	—	19	25	28	27	12	24	60	76	136
Sopimaton ansiotoimi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Koulunkäynnin laiminlyönti tai muu koulun järjestyksen rikkominen	—	—	—	1	25	5	63	45	27	14	2	2	117	67	184
Rangaistava teko	2	—	8	—	134	14	433	37	480	81	232	43	1 289	175	1 464
Kerjääminen, karkailu tai irtolaistapainen elämä	1	—	—	—	16	3	57	64	63	150	26	58	163	275	438
Tavattu päihtyneenä	1	—	—	—	—	1	29	27	200	64	139	19	369	111	480
Muu aihe	—	1	—	—	5	—	5	8	19	21	9	13	38	43	81
Yhteensä	4	1	8	1	181	23	606	206	817	358	420	159	2 036	748	2 784

Rangaistusmääräykset. Toimisto käsitteli 4 856 (4 530) poliisiviranomaisen esitystä rangaistusmääräysmenettelyn käyttämiseksi nuoria rikoksentekejiä koskeissa asioissa. Näistä 668 koski alle 18-vuotiaita ja 4 188 yli 18-vuotiaita. Moottoriajoneuvoliikenne rikoksia oli 3 716, muita liikenne rikoksia 31, juopumusrikoksia 719 ja muita rikoksia 390.

Koulukuraattorin työtä, joka oli aloitettu v. 1966 kokeiluluonteisena Aleksis Kiven

kansakoulussa, jatkettiin kertomusvuonna. Koulukuraattori otti hoitoonsa 180 (128) oppilasta. Toimintaa selostetaan lähemmin suomenkielisten kansakoulujen vuosikertomuksessa.

4. Lastenhuoltotoimistoa ja suojelukasvatustoimistoa koskevia yhteisiä tietoja

Sijaishuollosta poistuneet sijoituspaikan ja iän mukaan ilmenevät seuraavasta:

Sijoituspaikka	Poikia					Tyttöjä					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	0-1	2-6	7-15	16-	Yht.	0-1	2-6	7-15	16-	Yht.	0-1	2-6	7-15	16-	Yht.
<i>Lastenhuolto</i>															
Kaupungin laitokset	100	139	83	27	349	86	126	59	12	283	186	265	142	39	632
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	25	36	12	4	77	26	14	22	13	75	51	50	34	17	152
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1
Perhehoito	1	18	27	31	77	—	32	17	36	85	1	50	44	67	162
Yhteensä	126	193	122	62	¹⁾ 503	112	172	98	62	²⁾ 444	238	365	220	124	³⁾ 947
<i>Vajaamielishuolto</i>															
Kaupungin laitokset	1	4	1	3	9	—	4	—	4	8	1	8	1	7	17
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	6	18	4	28	—	2	9	12	23	—	8	27	16	51
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1
Perhehoito	—	—	2	4	6	—	1	—	—	1	—	1	2	4	7
Yhteensä	1	10	21	11	⁴⁾ 43	—	7	9	17	⁴⁾ 33	1	17	30	28	⁵⁾ 76
<i>Suojelukasvatus</i>															
Kaupungin laitokset	—	—	44	35	79	—	—	18	32	50	—	—	62	67	129
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	—	—	—	—	—	1	19	20	—	—	1	19	20
Valtion laitokset	—	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Perhehoito	—	—	8	2	10	—	—	1	—	1	—	—	9	2	11
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	1	49	50	—	—	—	24	24	—	—	1	73	74
Yhteensä	—	—	53	91	144	—	—	20	75	95	—	—	73	166	239

¹⁾ Näistä 46 jälkihuollosta poistunutta. — ²⁾ Samoin 41. — ³⁾ Samoin 87. — ⁴⁾ Samoin 1. — ⁵⁾ Samoin 2.

21. Lastensuojelutoimi

Sijaishuoltoon tulleet uudet tapaukset sijoituspaikan ja iän mukaan ilmenevät seuraavasta:

	Poikia					Tyttöjä					Kaikkiaan				
	Huollettavan ikä, vuotta														
	0-1	2-6	7-15	16--	Yht.	0-1	2-6	7-15	16--	Yht.	0-1	2-6	7-15	16--	Yht.
<i>Lastenhuolto</i>															
Kaupungin laitokset	139	159	104	5	407	132	127	77	2	338	271	286	181	7	745
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	37	11	13	—	61	44	9	11	2	66	81	20	24	2	127
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Perhehoito	5	9	30	1)2	46	5	18	32	—	35	10	27	62	1)2	101
Yhteensä	181	179	147	7	514	181	154	120	4	439	362	333	267	11	973
<i>Vajaamielishuolto</i>															
Kaupungin laitokset	4	4	3	3	14	—	4	4	6	14	4	8	7	9	28
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	6	18	7	31	—	2	9	12	23	—	8	27	19	54
Valtion laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Perhehoito	—	—	2	4	6	—	1	1	—	2	—	1	3	4	8
Yhteensä	4	10	23	14	51	—	7	14	18	39	4	17	37	32	90
<i>Suojeluhavaitus</i>															
Kaupungin laitokset	—	—	93	52	145	—	—	40	45	85	—	—	133	97	230
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	—	1	—	1	—	—	3	20	23	—	—	4	20	24
Valtion laitokset	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Perhehoito	—	—	10	3	13	—	—	1	—	1	—	—	11	3	14
Huostassa ilman sijoitusta	—	—	1	3	4	—	—	2	2	4	—	—	3	5	8
Yhteensä	—	—	107	58	165	—	—	46	67	113	—	—	153	125	278

1) Tulleet huoltoon ja poistuneet vuoden aikana.

Sijoitetut lapset ja nuoret sekä hoitopäivät sijoituspaikan mukaan

Sijoituspaikka	Pojat			Tytöt			Kaikkiaan			Hoitopäivät		
	0-6 v	7 v--	Yht.	0-6 v	7 v--	Yht.	0-6 v	7 v--	Yht.	Poikien	Tyttöjen	Yht.
<i>Lastenhuolto</i> ¹⁾												
Kaupungin laitokset	385	336	721	327	199	526	712	535	1 247	95 134	52 639	147 773
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	209	146	355	155	137	292	364	283	647	114 707	79 808	194 515
Valtion laitokset	3	4	7	2	6	8	5	10	15	1 267	819	2 086
Perhehoito	200	560	760	230	627	857	430	1 187	1 617	280 006	313 939	593 945
Yhteensä	797	1 046	1 843	714	969	1 683	1 511	2 015	3 526	491 114	447 205	938 319
Huollettavat 1.1.	437	892	1 329	379	845	1 224	816	1 737	2 553			
Uudet	360	154	514	335	124	459	695	278	973			
Poistuneet	319	184	503	284	160	444	603	344	947			
Huollettavat 31.12.	478	862	1 340	430	809	1 239	908	1 671	2 579			
<i>Vajaamielishuolto</i> ¹⁾												
Kaupungin laitokset	28	108	136	15	60	75	43	168	211	41 557	21 652	63 209
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	9	182	191	6	142	148	15	324	339	62 328	46 987	109 315
Valtion laitokset	—	13	13	—	8	8	—	21	21	4 763	3 023	7 786
Perhehoito	—	11	11	1	5	6	1	16	17	2 013	2 600	4 613
Yhteensä	37	314	351	22	215	237	59	529	588	110 661	74 262	184 923
Huollettavat 1.1.	23	277	300	15	183	198	38	460	498			
Uudet	14	37	51	7	32	39	21	69	90			
Poistuneet	11	32	43	7	26	33	18	58	76			
Huollettavat 31.12.	26	282	308	15	189	204	41	471	512			
<i>Suojelukasvatus</i>												
Kaupungin laitokset	—	215	215	—	112	112	—	327	327	25 423	7 524	32 947
Yksityiset tai toisten kuntain laitokset	—	20	20	—	50	50	—	70	70	6 488	7 751	14 239
Valtion laitokset	—	77	77	—	11	11	—	88	88	25 892	5 127	31 019
Perhehoito	—	36	36	—	3	3	—	39	39	10 760	1 413	12 173
Huostassa sijoittamatta	—	119	119	—	44	44	—	163	163	—	—	—
Yhteensä	—	467	467	—	220	220	—	687	687	68 563	21 815	90 378
Huollettavat 1.1.	—	302	302	—	107	107	—	409	409			
Uudet	—	165	165	—	113	113	—	278	278			
Poistuneet	—	144	144	—	95	95	—	239	239			
Huollettavat 31.12.	—	323	323	—	125	125	—	448	448			

¹⁾ Jälkihuolto mukaan luettuna.

Sijoitetut lapset ikäryhmittäin sekä hoitopäivät toimenpiteen perustelun mukaan

Ikä, vuotta	Orpo 9 § 1			Hylätty 9 § 1			Toistaiseksi van- hempien suos- tumus 9 § 2c			Luovutus- sopimus 11 §			Vastoin van- hempien tahtoa 12 §, 17 §			Väliaikainen sijoitus			Jälkihuolto- sijoitus			Vm-lakiin pe- rustuva sijoitus			Kaikkiaan						
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	P	T	Yht.	
<i>Lastenhuolto</i>																															
0—6	4	6	10	10	16	26	521	434	955	239	239	478	1	4	5	22	15	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	797	714	1 511
7—	23	24	47	41	41	82	337	313	650	465	458	923	13	13	26	71	36	107	96	84	180	—	—	—	—	—	—	1 046	969	2 015	
Yhteensä	27	30	57	51	57	108	858	747	1 605	704	697	1 401	14	17	31	93	51	144	96	84	180	—	—	—	—	—	—	1 843	1 683	3 526	
<i>Vajaamielishuolto</i>																															
0—6	—	—	—	—	—	—	26	11	37	4	6	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7—	—	—	—	—	—	—	58	33	91	18	15	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	84	44	128	22	21	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Suojelukasvatus</i>																															
0—6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7—	—	—	—	3	1	4	70	49	119	268	102	370	63	20	83	63	48	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Yhteensä	—	—	—	3	1	4	70	49	119	268	102	370	63	20	83	63	48	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Hoitopäivät

	Hoitopäivät yhteensä		
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Lastenhuolto	491 114	447 205	938 319
Vajaamielishuolto	110 661	74 262	184 923
Suojelukasvatus	68 563	21 815	90 378
Yhteensä	670 338	543 282	1 213 620

5. Elatusaputoimisto

Elatusaputoimistossa pidettyyn avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin uusia tapauksia vuoden aikana 746 ja poistettiin 674. Kun v:lta 1966 siirtyi 4 376 tapauksia, oli kertomusvuoden lopussa luettelossa 4 448 lasta.

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaa-jaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste. Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 234 (200) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 94 (105) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 81 (78) tapauksessa

maksutonta oikeudenkäyntiä. Hakemuksista hyväksyttiin 81 (77) (ed. v. hylättiin 1). Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 301 (329) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana 2 (11) kertaa.

Lisäksi esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojen puolesta 7 (11) kertaa. Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 155 (176) tapauksessa.

Elatusaputoimiston tehtäviin kuului myös elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa annetussa laissa tarkoitettut asiat. Tämän lain perusteella elatusapujaosto teki Uudenmaan lääninhallitukselle uusia työlaitosesityksiä avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 50 (100) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 158 (104) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 162 (98) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 10 (3). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 71 (100) työloma-anomusta ja 124 (146) tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Tilastoa elatusavun ennakosta v. 1967

	Hakemuksia jätetty kpl	Ennakkoa suoritettu					Hylätty		Lakkautettu			Keskeytetty		
		nostajien luku		lasten luku		mk	nosta-jia	lapsia	nosta-jia	lapsia		nosta-jia	lapsia	
		au ¹⁾	pl ²⁾	au	pl					au	pl		au	pl
Tammikuu	58	596	1 667	615	2 516	122 196	8	13	29	3	37	5	3	2
Helmikuu	47	614	1 687	641	2 568	126 498	2	2	21	2	28	2	1	1
Maaliskuu	57	602	1 708	630	2 611	126 296	5	9	24	3	26	14	5	10
Huhtikuu	66	620	1 669	630	2 556	126 805	3	4	18	5	15	7	5	2
Toukokuu	51	585	1 584	605	2 455	124 344	2	2	22	3	27	7	—	8
Kesäkuu	61	619	1 709	653	2 614	128 948	2	2	37	3	49	16	4	17
Heinäkuu	43	620	1 824	643	2 775	133 525	1	1	26	3	28	16	3	15
Elokuu	53	653	1 763	677	2 680	132 549	2	2	32	6	34	6	1	5
Syyskuu	67	662	1 795	682	2 730	134 263	1	1	36	5	40	14	4	10
Lokakuu	57	638	1 782	652	2 723	132 797	1	1	44	12	48	10	8	3
Marraskuu	52	632	1 766	652	2 681	130 755	—	—	41	8	41	16	1	19
Joulukuu	48	655	1 789	679	2 745	133 780	—	—	26	9	27	7	1	7
	660					1 552 756	27	37	356	62	400	120	36	99

¹⁾ au = avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. — ²⁾ pl = perhelapsia.

21. Lastensuojelutoimi

Lastenvalvojan kassan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1967

Tulot

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Siirto v:sta 1966:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	108 715
Valvottujen säästötilien saldo	213 702	641	214 343
Lapsille perityt elatusmaksut	1 119 349	634 373	1 753 723
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	265 155	11 422	276 577
Peritty elatusapuennakkoa	77 078	195 362	272 440
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	1 191	2 169	3 360
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusapuennakkojen maksamiseen	—	—	1 282 725
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	5 260	515	5 775
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1967	16 381	2 814	19 195
Korkotuloja	10 110	89	10 199
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	1 530
		<u>Yhteensä</u>	<u>3 948 582</u>

Menot

Huoltajille suoritettujen lasten hoitokorvaukset	1 102 674	655 983	1 758 657
Kaupungille suoritettujen hoitomaksujen korvaukset	265 155	11 422	276 577
Maksettu elatusapuennakkoa	302 984	1 249 772	1 552 756
Ennakkokorvaukset kunnille	2 807	2 961	5 768
Kaupungille suoritettujen oikeuskulujen korvaukset	58	9	67
Oikeuskuluihin käytetty	21 582	3 321	24 904
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	1 530
Siirto v:een 1968:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	108 573
Valvottujen säästötilien saldo + obligaatiot	217 636	2 114	219 750
		<u>Yhteensä</u>	<u>3 948 582</u>

6. Sosiaalilääkärin toimisto

Kertomusvuonna tutkittiin 785 (701) lasta ja tutkittavaksi ilmoitetuista siirtyi kesken-eräisinä tai tutkimusta odottamaan seuraavaan vuoteen 121 (111) tapausta. Tapaukset jakautuivat lähettäjien mukaan seuraavasti:

lastenhuoltotoimisto	468 (437)
vajaamielishuolto	127 (71)
suojelukasvatustoimisto	311 (304)

Tutkimukset suoritettiin ryhmätyönä. Esitiedot saatiin yleensä lähettävän toimiston huoltotarkastajalta. Käyntikertoja oli kaikkiaan 2 154.

Polikliinisessä yksilöhoidossa oli toimiston työntekijöillä 67 lasta ja nuorta, hoitokertoja 547, sekä lasten vanhempia 36, hoitokertoja 282. Ulkopuolisilla terapeuteilla oli hoidossa 9 lasta, hoitokertoja 84.

Psykoterapiaan liittyvistä kysymyksistä pidettiin viikottain neuvottelu, samoin koko toimistoa koskeva yhteisneuvottelu, johon

osallistuivat myös laitosten psykologit. Kaikista tapauksista pidettiin suunnitteleva alkuneuvottelu sekä tutkituista tapauksista 382 (357) laajemman työryhmän yhteisneuvottelu.

Tiedot tutkituista tapauksista ilmenevät seuraavista taulukoista:

Tutkimusaineisto:

	Ikäryhmitys										Kaikkiaan	
	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v—		Yhteensä			
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T		
<i>Jäljellä v:na 1966</i>												
Lastenhuoltotoimisto	8	6	30	15	—	2	—	—	38	23	61	
» vajaanmielisosasto	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	19	15	4	8	1	2	24	25	49	
<i>Uusia v. 1967</i>												
Lastenhuoltotoimisto	65	48	154	93	16	24	4	3	239	168	407	
» vajaanmielisosasto	10	7	27	16	4	5	30	27	71	55	126	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	114	50	41	48	6	3	161	101	262	
<i>Yhteensä</i>												
Lastenhuoltotoimisto	73	54	184	108	16	26	4	3	277	191	468	
» vajaanmielisosasto	10	7	27	17	4	5	30	27	71	56	127	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	133	65	45	56	7	5	185	126	311	
Kaikki yhteensä	83	61	344	190	65	87	41	35	533	373	906	
Poistettu v. 1967	69	54	287	171	60	74	37	33	453	332	785	
Siirtyi v:een 1968	14	7	57	19	5	13	4	2	80	41	121	

Ilmoittajat ja ilmoittajien pääsyyt:

	Lastenhuoltotoimisto			Suojelukasvatustoimisto			Yhteensä
	P	T	Yht.	P	T	Yht.	
Yleisluontoinen kehitystason ja mielenterveydellisen tilan arviointi	68	49	117	10	2	12	129
Neuroottisia oireita	88	60	148	46	54	100	248
Käyttäytymishäiriöitä ja asosiaalisia oireita	16	11	27	96	41	137	164
Heikko edistyminen koulussa	13	8	21	5	4	9	30
Muiden kouluvaikeuksien aiheuttama järjestely	16	6	22	18	14	32	54
Mahd. vajaanmielisyyden ja siitä aiheutuvan hoidon suunnittelu ...	47	35	82	—	—	—	82
Ympäristöhäiriöt ja korostuneet vaikeudet, jotka tuntuvat vaativan hoitoa a) laitoksessa	3	—	3	3	7	10	13
b) sairaalassa	5	7	12	—	2	2	14
c) lääkkeillä	12	14	26	—	1	1	27
Jälkihoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu	12	15	27	5	1	6	33
Lapsen- ja kasvatuskodin sopivuuden arviointi	13	8	21	—	—	—	21
Adoptioon liittyvät kysymykset	25	20	45	—	—	—	45
Virallisia (kuten aborttia, sterilisaatiota, oikeutta ym.) lausuntoja varten suoritettava tutkimus	11	2	13	—	—	—	13
Muut syyt	19	12	31	2	—	2	33
Yhteensä	348	247	595	185	126	311	906

21. Lastensuojelutoimi

Tutkittujen ominaisuudet:

	0-6 v		7-15 v		16-17 v		18 v -		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>Älykkyytaso</i>											
130-	-	3	1	-	2	-	-	-	3	3	6
110-129	7	4	20	8	1	4	-	-	28	16	44
90-109	27	21	55	39	8	9	-	-	90	69	159
80-89	9	9	33	11	4	2	1	-	47	22	69
60-79	10	4	25	14	3	7	5	3	43	28	71
40-59	2	3	5	4	-	1	4	2	11	10	21
Alle 40	2	3	4	5	-	1	-	2	6	11	17
Ei tutkittu	26	14	201	109	47	63	31	28	305	214	519
Yhteensä	83	61	344	190	65	87	41	35	533	373	906
<i>Sukurasitus</i>											
Rangaistus	5	7	25	17	6	7	1	-	37	31	68
Poikkeava elämäntapa	21	11	124	87	22	25	6	4	173	127	300
Vajaamielisyys	2	1	14	5	2	1	4	3	22	10	32
Mielisairaus	7	6	48	23	13	12	5	3	73	44	117
Muu pitkäaikainen sairaus	3	-	16	12	5	8	1	1	25	21	46
Aistiviallisuus	-	-	2	-	-	-	-	2	2	2	4
Yhteensä	38	25	229	144	48	53	17	13	332	235	567
<i>Kasvuympäristön erikoisuus</i>											
Avioton	46	33	81	49	11	12	9	3	147	97	244
Äiti, isä tai molemmat kuolleet	1	1	29	24	8	11	10	15	48	51	99
Avio- tai asumusero	14	10	118	57	27	33	10	4	169	104	273
Äiti- tai isäpuoli	6	3	43	19	13	15	7	-	69	36	105
Otto- tai kasvatusvanhemmat	28	17	48	25	3	4	2	3	81	49	130
Lasten- tai nuorisokoti	44	30	117	81	19	24	9	10	189	145	334
Suojelukasvatus, vastaanottokoti ym. vastaavat laitokset	-	-	36	1	2	7	-	2	38	10	48
Tutkinta-asema	-	-	29	21	14	13	3	-	46	34	80
Vajaamielispäivähuoltola	2	2	7	2	2	3	5	3	16	14	30
Yhteensä	141	96	508	283	99	122	55	40	803	540	1 343

Poistettut lapset, nuoret ym. ¹⁾ henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan:

Kaikista tutkimuksista selvitys ja lausunto, lisäksi suosituksia ja toimenpiteitä, joita monen tutkitun osalla useita	300—309	310—318	320	321, 324	325, 0, 1, 4, 5	325, 2	325, 3	326, 3	351—353	Muut	793	Peruutettu	Tutkimus tai hoito keskenään tai jousessa	Yhteensä
Tutkimus, selvitys ja lausunto lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimistolle	2	67	5	114	23	30	35	57	6	3	35	11	—	388
Suositus kasvatuskotiin	—	—	—	5	2	—	—	—	—	—	3	—	—	10
» lasten-, vastaanotto- tai nuorisokotiin	—	5	1	7	—	—	1	6	—	—	—	—	—	20
» koulukotiin	—	1	1	5	—	—	2	3	—	—	—	—	—	12
» sairaalaan	3	8	2	10	4	1	4	5	2	—	—	—	—	39
» sairaalan poliklinikkatutkimukseen	—	5	—	14	2	2	4	6	4	3	3	—	—	43
» yksilöterapiaan	—	4	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
Ehdotettu vapautettavaksi oppivelvollisuuden suorittamisesta	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	5
» koulunkäynnin alkamisen siirtäminen	—	—	3	—	—	3	4	—	1	—	1	—	—	12
» apukouluun	—	—	1	—	—	4	4	—	1	—	—	—	—	10
» muuta koulujärjestelyä	—	8	11	—	1	1	8	8	1	—	3	—	—	41
» oppivelvollisuuden suorittamista yksityisesti	—	4	7	—	—	1	3	2	2	—	—	—	—	19
Lausunto adoptioasiassa	—	—	—	2	3	—	—	—	1	1	34	—	—	41
» holhous- tai oikeusasiassa	—	1	1	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	9
» abortti- tai sterilisaatioasiassa	—	5	—	10	1	2	—	2	—	—	—	—	—	20
» kutsuntaviranomaisille	—	—	—	—	6	3	—	—	—	—	—	—	—	9
» vajaamielisrekisteriin merkitsemistä ja työkyvyttömyyseläkkeen hakemista varten	—	—	—	—	19	20	1	—	4	—	—	—	—	44
Muu lääkärin lausunto	—	3	—	4	1	1	—	—	6	—	1	—	—	16
Lääkemääräys	—	5	1	15	22	13	6	6	—	—	3	—	—	71
Tutkimus tai hoito kesken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	121	121
Yhteensä	5	116	33	194	90	83	73	95	28	7	83	11	121	939

¹⁾ Kaikki yli 18-vuotiaat tutkittavat.

Taulukkoon sisältyvät diagnoosit selviävät seuraavasta tautinimistöstä:	325,5	Oligophreniae aliae (muu, ei määriteltävissä oleva vajaamielisyyss)
	325,2	Debilitas (heikkomielisyys)
300—309 Psychoses (mielisairaudet)	325,3	Deficientia intelligentiae (heikkolahjaisuus)
310—318 Psychoneuroses (neuroosit)	326,3	Maladaptatio acuta (sopeutumattomuus)
320 Constitutio psychopathica (luonnevikaisuus)	326,4	Abnormitas characteris (luonteenpoikkeavuus)
321, 324 Persona immatura (tunne-elämän kypsymättömyys ja häiriytyneisyys)	351—353	Laesio cerebri intra partum (aivo-vaurio)
325,0 Idiotia (tylsämielisyyss)	793	Observationes et explorationes (huomiointia ja tutkimuksia)
325,1 Imbecillitas (vähämielisyyss)		
325,4 Mongolismus (mongolismi)		

Tutkimukseen ilmoitettujen lasten, nuorten ym. henkilöiden ¹⁾ huoltajien sosiaalinen asema:

Huoltajan sosiaaliryhmä ²⁾	Ehyt koti		Poikkeava koti		Kasvatuskoti		Laitos		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
I	9	2	2	1	1	—	6	3	18	6	24
II	22	12	14	5	5	2	45	18	86	37	123
III	38	27	34	28	34	19	109	78	215	152	367
IV	25	16	25	36	47	33	117	93	214	178	392
Yhteensä	94	57	75	70	87	54	277	192	533	373	906

7. Väestöasiaintoimisto

Tarkastuksia

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 35 neuvolaa, joissa neuvolapiirejä oli yht. 50. Virastoon jätettiin 163 (238) ja neuvoloihin 8 893 (8 605) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 9 056 (8 843) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 8 875 (8 603), joista aviottomia 543 (445), ja hylättiin 181 (240), joista aviottomia 68 (83).

Avustus myönnettiin 8 726 (8 490) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 149 (113) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Seuraavat luvut osoittavat, miten hakijat noudattivat äitiysavustuslain määräämää tarkastuksessa käyntivelvollisuutta:

	Tarkastuksia
IV raskauskk:ssa tai sitä ennen	8 754 (8 521)
V »	133 (135)
VI »	70 (95)
VII »	49 (36)
VIII »	25 (32)
IX »	9 (13)

X »	8 (7)
Ei tarkastuksia ennen synnytystä	8 (4)
Yhteensä	9 056 (8 843)

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 449 800 (436 200) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 277 350 (265 850) markan arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 150 000 (160 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 1 597 (1 637), joista hyväksyttiin 1 582 (1 416) ja hylättiin 115 (200). Veroyli-tyksen takia hylättiin 84 (171) ja muusta syystä 31 (29). Hakemuksista oli 15 (21) toistamiseen käsiteltävänä lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 66 (66) mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin har-

¹⁾ ym. henkilö tarkoittaa etupäässä aikuisia vajaamielisiä tai vajaamielisiksi epäiltyjä. Harvemmin, kuitenkin joskus myös lapsen tai nuoren henkilön vanhempia jouduttu paitsi haastattelemaan myös muuten tutkimaan.

²⁾ I Johtavassa asemassa olevia yms.

II Pienyrittäjiä, työnjohtajia, ylempää toimistohenkilöstöä yms.

III Ammattityöntekijöitä, alempaa toimistohenkilöstöä yms.

IV Apu- ja sekatyöntekijöitä yms.

kinnan perusteella 270 (252) perheelle veroilyksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 467 (1 416) perheellä oli lisäksi oikeutettuja lapsia yhteensä 5 655 (5 541), joista 5 364 (5 268) alle 16-vuotiaita ja 290 (272) koulunkäynnin sekä 2 (1) työkyvyttömyyden perusteella huomioon otettuja 16-vuotta täyttäneitä lapsia.

Perheet jakaantuivat lapsiluvun mukaan seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	352 (334)	8	15 (15)
3	166 (154)	9	4 (3)
4	539 (500)	10	2 (4)
5	261 (266)	11	1 (1)
6	89 (95)	12	1 (1)
7	37 (43)	Yhteensä 1 467 (1 416)	

Perhelisän saajista oli 863 (835) varsinaisia suurperheitä, 440 (431) leskiperheitä ja 164 (150) työkyvyttömiä perheitä.

Kertomusvuonna suoritusta koko perhelisän määrästä 158 152 (157 938) mk:sta jaettiin suurille perheille 94 858 (95 056) mk, leskien perheille 44 863 (45 639) mk ja työkyvyttömiä perheille 18 431 (17 243) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 3 603 (3 074) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 72 811 (75 154) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 24 251 (23 063) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 11 163 (11 156) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, ompelu- ja pesukoneisiin 7 857 (9 785) mk, vaatetukseen 37 467 (34 735) mk ja muihin luontoisuorituksiin 997 (970) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuonna

perhelisien maksamista varten ennakkoa 127 000 (130 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 824 (708), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 55 (86). Hakemuksia hylättiin 102.

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 3 343 (2 922) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määäämiä tarkistuspäätöksiä 1 781 (1 611). Erityislapsilisää myönnettiin harkinnan perusteella tai sen suoritusta jatkettiin veroäyriilyksestä huolimatta 291 (240) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 623 (661). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakautettiin suoritus 425 (461) tapauksessa, veroilyksen takia 115:ssä (126), koulutusavustuksen takia 24:ssä (34), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 9:ssä (3), toisiin kuntiin siirtymisen takia 49:ssä (33) ja muusta syystä 1 (4) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 43 (50) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaaliministeriön ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suoritamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana erityislapsilisälain ja -asetuksen nojalla seuraava:

Lain 3 § 1:1) täysoripous	44 (34)
» » 2) puoli-oripous	1 576 (1 590)
» » 3) au-lapsen elatus- avun puuttu- minen	240 (237)
» » 4) vanhempain kan- saneläke	675 (625)
Yhteensä 2 535 (2 486)	

21. Lastensuojelutoimi

As. 3 § 1:1) sokeus	19 (15)
» » 2) kuurous	74 (68)
» » 3) raajavamma	67 (61)
» » 4) vaikea kaatumatauti	28 (29)
» » 5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	150 (116)
» » 6) sokeritauti	129 (105)
» » sydänvika	6 (5)
» » keuhkoastma	8 (7)
» » muu avuttomuus	79 (68)
Yhteensä	560 (474)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 3 095 (2 960) lapsesta 2 141 (2 041) nostajalle yhteensä 155 358 (145 656) mk. Vuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 606 396 (586 824) mk. Erityislapsilisän määrä oli täysorpojen ja avuttomien lasten kohdalla 84 mk ja muiden kohdalla 42 mk vuosineljänneksessä.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa. Lainojen takaisin perimiseen liittyviä varallisuusvelvityksiä ja lausuntoja annettiin sosiaaliministeriölle.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna yhdestä lapsesta 49.50 mk, toisesta lapsesta 58.50 mk ja 70.50 mk kolmannelta ja sitä seuraavista lapsista vuosineljännekseltä. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 6 690 (6 510) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 4 410 (4 846).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 720 (1 506) lapsilisää koskevaa asiaa. Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kaikkiaan 24 663 825 (23 069 365) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudetto-

masti nostettuja lapsilisiä 3 530 (2 191) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 67 333 (77 483) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut:

	Neljännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	67 395	(66 135)	112 398 (110 734)
II	67 586	(66 525)	112 606 (111 268)
III	68 294	(66 691)	113 401 (111 369)
IV	68 758	(67 279)	114 202 (112 122)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 300 tapausta, joissa lapsilisiä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittäytyivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lasten luku
1 lapsesta	34 666 (34 033)	34 666 (34 033)
2 »	22 522 (21 930)	45 044 (43 860)
3 »	7 256 (7 219)	21 768 (21 657)
4 »	1 808 (1 815)	7 232 (7 260)
5 »	418 (427)	2 090 (2 135)
6 »	99 (106)	594 (636)
7 »	34 (37)	238 (259)
8 »	12 (14)	96 (112)
9 »	3 (2)	27 (18)
10 »	— (1)	— (10)
11 »	1 (1)	11 (11)
12 »	— (1)	— (12)
Yhteensä	66 819 (65 586)	111 766 (110 003)

8. Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan määräämät sovittelijat hoitivat sovittelutehtäviä seuraavasti:

Päätettyjä sovitteluja	96 (97)
Kesken jääneitä (v:ille 1968 siirty- neitä)	36 (26)

Yhteensä sovitteluja 132 (123)

Avioliittoa jatkoi (ei todistusta), aviopareja	20 (10)
Neuvottelukertoja	335 (334)
Lapsettomia aviopareja	37 (35)
Avioparien lasten lukumäärä ...	152 (151)

Aviopuolisoiden jakaantuminen uskonto-
kunnan mukaan:

	Avio- puolisoja
Uskontokunta	
Siviilirekisteri	98 (90)
Ev.lut. seurakunta	150 (98)
Muu uskontokunta tai uskonto- kunta ei tiedossa	16 (6)
	Yhteensä 264 (194)

Jakaantuminen avioliittovuosien mukaan:

Vuosia	Avio- liittoja
0— 1	11 (8)
2— 5	42 (43)
6—10	31 (26)
Yli 10	48 (46)
	Yhteensä 132 (123)

Sosiaaliryhmitys (ks. s. 146) miehen amma-
tin mukaan:

Sosiaaliryhmä	
I	26 (23)
II	23 (29)
III	68 (53)
IV	15 (18)
	Yhteensä 132 (123)

9. Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat brutto-
menot olivat tilinpäätöksen mukaan seura-
vat:

	mk
Lastensuojeluvirasto	3 119 128

Avohuolto:

turvattomien alaikäisten sijoi- tus ja tilapäinen avustami- nen, lasten kesävirkestys ...	2 600 120
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäi- nen avustaminen	159 453
vajaamielisten huolto	110 577
elatusavun ennakkojen poistot	484 292

Laitohoito:

kaupungin lasten- ja nuorisoi- huoltolaitokset	8 500 807
kaupungin vajaamielislaitokset	995 636
turvattomien alaikäisten sijoi- tus vieraissa laitoksissa	3 642 034
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	227 225
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	1 510 263
Järjestöjen avustukset	163 556
Käyttövarat	200 661
	Yhteensä 21 713 752

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääoma-
menoina laitosten perusparannuskustannuk-
sia seuraavasti:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti .	22 433
Outamon vastaanottokoti	7 000
Vastaanottokoti Lemmilä	27 334
Naulakallion vastaanottokoti .	8 054
Päivähuoltola Tyynelä ja Tai- vallahden nuorisokoti	24 977
Päivähuoltola Vantaala	2 876
Nukarin lastenkoti	1 904
	Yhteensä 94 578

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot ja-
kaantuivat seuraaviin eriin:

21. Lastensuojelutoimi

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimiston menoihin	8 000
Muut tulot	17 536
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	1 676 074
vierailta kunnilta	36 481
yksityisiltä	1 688 086
Valtionapu:	
lastenkodeille	186 251
vajaamielislaitoksille	531 723
Ateriamaksut	100 258
Luontoisedut	75 169
Vuokrat	90 730
Gustaf Walfrid Hyvösen rahaston tuotto	65 415
Muut tulot	65 653
Yhteensä	4 541 376

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 21 713 752 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 17 172 376 mk eli 3 126 412 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

10. Avustukset ja osuudet kuntainliitoissa

Kuten menoista ilmenee jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 163 556 mk, josta Vankeusyhdistys sai 25 000 mk, Vajaamielisten Tuki 2 600 mk ja 135 956 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 87 500 mk ja Rinnekoti-Säätiölle osuutena keskuslaitoksen perustamiskustannuksiin 56 604 mk.

11. Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joi-

den pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pää- oma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	491	373
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	150	28
Lasten kesäsiirtolan rahasto ..	256	53
Makarna Bergmans donationsfond	743	220
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	169	36
M. Kotschackin lastenvaate- tusrahasto	1 186	105
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	778	213
Yhteensä	3 773	1 028

12. Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoidon tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto suoritti suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset kuitenkin siten, että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki varasi myös myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamiskustannuksia varten käyttöönsä määräajaksi hoitopaikkoja. Seuraavat sopimukset olivat voimassa kertomusvuoden aikana:

5.2.1955 tehty sopimus 30 hoitopaikan varaamisesta 31.12.1975 saakka Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista;

17.11.1965 ja 2.12.1965 tehdyt sopimukset 35 hoitopaikan varaamisesta 30 v:ksi Mustalaislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista ja 8 hoitopaikan varaamisesta yhdistyksen muista laitoksista sekä sopimukset

10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Päiväkummun lastenkodista ja 20.3.1962 tehty sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauniaisissa;

28.12.1956 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodista myönnetyn lainan maksuajaksi;

kaupunginvaltuuston 7.9.1966 myöntämän lisälainan mukainen 15 hoitopaikan varaaminen Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

1.12.1964 tehty sopimus 7 hoitopaikan varaamisesta Föreningen för upprätthållande av en hemsysterskola på Hindhår Gård -yhdistyksen omistamasta lastenkodista v:ksi 1965—1979;

15.1.1960 tehty sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista (Nuorisokoti Ritvala);

4.4.1964 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön Koivurinteen lastenkodista;

27.6.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija -kodista;

16.6.1961 tehty sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 25 v:ksi Helsingin Kaupunkilähetysten Kotivuoren lastenkodista;

12.7.1951 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31.12.2001 saakka Suomen Lastenhoito-yhdistyksen Töölön lastenkodista;

kaupunginhallituksen ja Rinnekoti-Säätiön hallituksen 17.9.1963 allekirjoittama kaupungin ja säätiön välinen sopimus 253 hoitopaikan varaamisesta kaupungille säätiön hoitolaitoksesta 50 v:ksi sekä

4.3.1965 tehty sopimus 6 hoitopaikan varaamisesta Suomen Kirkon Sisälähetysseuran

omistamasta Vaalijalan Keskuslaitoksesta 50 v:n ajaksi 1.1.1965 lukien.

Lisäksi kaupunginhallituksen 29.11.1966 Mannerheimin lastensuojeluliiton Helsingin osastolle myöntämän lainan lainaehtojen mukaisesti yhdistyksen kesäsiirtolapaikat (40) varattiin lastensuojeluviraston käyttöön 15 v:n ajaksi;

kaupunginvaltuuston ja -hallituksen hyväksyttyä Diakonissalaitoksen Pitäjänmäen lastenkodin piirustukset ja myönnettyä 16.2.1967 § 505 lainan rakennuskustannusten rahoitusta varten lainaehtojen mukaan laitoksen kaikki paikat (104) varattiin lastensuojeluviraston käyttöön v:een 1990;

kaupunginvaltuuston myönnettyä 4.10.1967 lainan Raajarikkojen koulusäätiön koulurakennuksen rakentamiseen, varattiin velkakirjan lainaehtojen mukaisesti 7 oppilaspaikkaa ja 4 paikkaa oppilasasuntolasta 10 v:ksi lastensuojeluviraston käyttöön;

kaupunginvaltuuston myönnettyä lainan 6.9.1967 Mannerheimin lastensuojeluliiton Helsingin osastolle 15 v:ksi Korkeavuorenk. 6 A ylläpidettävän nuorisokodin perustamista varten, varattiin kaikki hoitopaikat (12) lastensuojeluviraston käyttöön;

kaupunginvaltuuston 21.2.1962 tekemän päätöksen perusteella Kärkulla Centralanstalt -nimisestä kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta tehtiin 45 paikan ennakkovaraus aikaisemmin varattujen 35 paikan lisäksi sekä

kaupunginvaltuuston 20.6.1962 myönnettyä lainan Vajaamielisten Tuki -yhdistykselle sen omistamasta Kankurinmäen kesäsiirtola- ja hoitokoti -nimisestä laitoksesta varattiin kaikki paikat lastensuojelulautakunnan käyttöön, lainasopimus tehtiin 1.12.1965 v:ksi 1966—1985.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Lasten- ja nuorisonhuolto- laitokset

Henkilökunnan osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Sofianlehdon vastaanottokoti toimi 257-paikkaisena lähinnä turvattomien 0—16-vuotiaiden lasten vastaanotto- ja tarkkailulaitoksena. Laitoksessa toimi kuitenkin 3 vajaamielisosastoa, joissa huollettiin vajaamielisiä ilman ikärajoitusta. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 3-osastoisena 46 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti toimi 50-paikkaisena tilapäissijoitusta ja erikoistarkkailua tarvitsevien, lähinnä kouluiässä olevien lasten vastaanottolaitoksena. Laitoksessa oli oma kansakoulu. Yhdelle 15-paikkaiselle osastolle sijoitettiin lapsia, joiden huollontarve perustui lastensuojelulain 8 §:n 2 mom:iin.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena erityislastenkotina.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislastenkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen erityislastenkotina.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena, lähinnä 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkotina ja jälkihuoltolaitoksena.

Taivallahden nuorisokoti toimi 28-paikkaisena 13 v täyttäneiden poikien jälkihuolto- ja erityislastenkotina. Laitoksessa toimi 11-paikkainen asuntolaosasto.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatusvaikeuksiin joutuneiden lasten psykiatrisena laitoksena, jolla oli oma kansakoulu.

Oppilaskoti Toivola toimi 96-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten erityislastenkotina, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen yhdellä osastolla huollettiin myös vajaamielisiä.

Koskentuvan nuorisokoti toimi 16-paikkaisena, lähinnä 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkotina ja jälkihuoltolaitoksena.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema toimi 20-paikkaisena ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitoksena. Laitos toimi lastensuojeluvirastoon liittyvänä Kallion virastotalossa.

Siltavuoren nuorisokoti oli 12-paikkainen kouluikäisten ja jälkihuoltoa tarvitsevien ja poikkeustapauksessa suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen erityiskoti.

Usvatien nuorisokoti oli 14-paikkainen kouluikäisiä ja jälkihuoltoa tarvitsevien turvattomien ja poikkeustapauksessa suojelukasvatusta tarvitsevien poikien erityislastenkoti.

Riihenkulman lastenkoti, joka oli 32-paikkainen erityislastenkoti, aloitti kertomusvuonna toimintansa. Laitoksessa hoidettiin sielullisesti häiriintyneitä normaaliälyisiä kouluikäisiä lapsia, jotka olivat pitkäaikaisen hoidon tarpeessa.

Perhekoti, joka oli 6-paikkainen turvattomien lasten hoitolaitos, aloitti kertomusvuonna toimintansa.

Vajaamielislaitokset ja
vajaamielisten lasten
lastenkodit

Nukarin lastenkoti toimi Nurmijärven Nukarissa 30-paikkaisena varsinaisena vajaamielislaitoksena.

Malmin lastenkoti toimi vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 22 vahvistettua hoitopaikkaa. Hoidettavat siirtyivät Kullatorpan lastenkodista, joka jouduttiin paloturvallisuussyistä lakkauttamaan.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissä 16-paikkaisena vajaamielisten lastenkotina.

Päivähuoltola Tyynelä toimi 68-paikkaisena vajaamielisten päivähuoltolaitoksena.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaamielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa.

Käpylän koulu- ja työkeskus toimi 2-osastoisena vajaamielisten päivähuoltolana. Laitoksen kouluosasto toimi 40-paikkaisena ja neliluokkaisena vajaamieliskouluna ja 25-paikkainen työosasto 16 v täyttäneiden vajaamielisten poikien suljettuna työpajana. Työosasto toimi Työkeskus-nimisenä 24-paikkaisena laitoksena talossa Toinen linja 12 ja kouluosasto Erityiskoulun nimisenä 40-paikkaisena nuorisotoimiston kerhokeskustiloissa talossa Suursuonlaita 2. 1.4. lukien työosasto muutettiin 95-paikkaiseksi *Vaihe-työkeskukseksi*, joka aloitti toimintansa talossa Kumpulantie 1 olevassa tehdashuoneistossa. 1.9. lukien kouluosasto muutettiin *Solakallion Erityiskoulu* -nimiseksi vajaamieliskouluksi, jossa on 80 paikkaa.

Malmin ja Päivölän lastenkodit toimivat erityislastenkoteina, sillä niitä ei ole pienen kokonsa vuoksi hyväksytty vajaamielislaitoksiksi.

Laitosten hallinto

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän, Naulakallion B-osaston ja Tutkinta-aseman osalta nuorisohuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia ja psykologisia tutkimuksia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita.

Kertomusvuoden aikana laitoksissa hoidetuissa lapsissa oli 1 828 akuuttia ja 1 165 kroonista sairaustapausta. Poliklinikakäyntitapauksia oli 631. Sairaalahoittoon siirrettiin 79 lasta. Tuberkuloositarkastukset suoritettiin 280 lapselle. Viraston vastaanotolla kävi 802 lasta. Lääkintävoimistelijat hoitivat laitoksissa 85 lasta, yht. 5 931 hoitokertaa.

Sofianlehdon vastaanottokodin laboratoriossa suoritettiin 2 460 tutkimusta.

Sofianlehdon hammashoitola aloitti toimintansa 16.11.1967 ja vuoden loppuun mennessä tutkittiin 146 lasta; hoitotoimenpiteitä kertyi 20. Hoitola keskittyi lähinnä vajaamielisten hammashuoltoon.

Laitoksissa suoritetuissa lasten yleistarkastuksissa hoidokkien kunto todettiin yleensä hyväksi. Laitosten hygieenisissä olosuhteissa ja lääkevarastojen kunnossa ei ilmenyt huomauttamista.

Seuraavassa taulukossa ilmenevät kaupungin laitoksissa olevien huollettavien tautitapaukset:

21. Lastensuojelutoimi

Krooniset sairaudet	Sofianlehdon vastaanottokoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Outtamon vastaanottokoti	Lemmilän vastaanottokoti	Naulakallion vastaanottokoti	Hyvöseen lastenkoti	Riihenkulman lastenkoti	Kallion nuorisokoti	Töölön nuorisokoti	Kaaralan nuorisokoti	Tarvallaisten nuorisokoti	Usvatieen nuorisokoti	Siltavuoren nuorisokoti	Koskenkuvan nuorisokoti	Metsäkummun hoitokoti	Oppilaskoti Toivola	Malmi lastenkoti	Päivölan lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Yhteensä	
Hoidossa olevien lukumäärä	221	13	49	28	91	39	44	38	9	4	13	12	7	19	20	54	22	20	36	759	
<i>Diagnoosit:</i>																					
Vajaamielisyys	74	—	7	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	1	15	22	20	36	191	
Heikkomielisyys	1	—	—	2	3	5	24	3	—	—	—	—	—	—	1	66	—	—	—	105	
Sielullinen poikkeavuus	46	5	37	28	91	33	10	37	8	2	12	12	6	17	20	20	6	—	13	403	
Aivovaurio	39	—	6	7	8	7	5	2	—	1	—	1	—	—	—	25	9	3	16	129	
Synnynn. epämuodost. .	29	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	35
» sydänvika ...	5	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10
Liikuntaelinten sairaus	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Reuma	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Nivustyrä	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Lihasrappautuma	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Aistivallisuus	4	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	4	17	
Sokeritauti	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Polion jälkitila	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Nieluhalvaus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Letkuruokinta	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
Allerginen ihottuma ...	11	—	—	—	4	—	2	1	—	1	2	—	—	1	1	3	—	1	3	30	
Astma	7	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	11
Anemia	132	6	4	—	8	3	5	1	1	—	—	—	1	—	—	—	3	—	1	165	
Krooninen korvatulehdus	10	1	2	—	3	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	5	26
Krooninen virtsatulehdus	1	1	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
Yhteensä	388	14	58	38	123	51	71	46	10	4	14	14	7	21	23	133	41	28	81	1 165	

Akuttit sairaudet	Sofianlehdön vastaanottokoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Hyviesen lastenkoti	Kaaralan nuorisokoti	Kallion nuorisokoti	Koskentan nuorisokoti	Vastaanottokoti Leimua	Malmn lastenkoti	Metsäkärnän hotelli	Naulakallion vastaanottokoti	Nukarin lastenkoti	Outamon vastaanottokoti	Päivölan lastenkoti	Kiitinkulman lastenkoti	Siltavuoren nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Oppilaskoti Torvola	Tutkinta-asema	Töölön nuorisokoti	Usvahien nuorisokoti	Yhteensä	
Tulirokko	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
Tuhkarokko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vihurirokko	56	—	3	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67
Vesirokko	3	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
Sikotauti	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	30
Influenssa	—	—	3	—	—	1	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	4	—	—	14
Ripuli	149	1	1	—	2	1	1	—	—	1	—	—	5	2	—	—	—	1	—	—	—	163
Angiina	67	2	6	—	1	2	—	—	—	16	1	19	—	11	—	—	10	—	2	3	—	140
Kuume-, nuha-, nielu-, yskäka- tarri ym.	614	17	18	—	17	4	4	29	35	53	14	11	6	52	7	14	10	35	12	2	—	954
Keuhkokuume ...	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	8
Korvatulehdus ...	183	—	—	—	2	—	—	2	2	7	1	1	1	3	—	—	6	2	1	2	—	213
Silmätulehdus ...	19	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	5	1	—	—	—	—	2	—	29
Keuhkopussintu- lehdus	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Ihottumat	32	4	1	—	—	2	—	—	—	3	1	1	2	2	—	—	—	—	2	2	—	52
Paiseet	3	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	9
Tuberkuloosi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tapaturmat	8	1	—	3	3	2	2	—	—	13	1	19	—	1	—	13	6	—	2	2	—	76
Virtsatieinfektiot	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	8
Suutulehdus	—	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Umpilisäkkeen tu- lehdus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhoea	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	10
Muita tauteja	4	—	4	1	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	15
Yhteensä	1 179	25	36	4	32	12	7	38	39	117	20	54	21	82	11	27	34	49	21	10	1 818	
Tub.tarkastukses- sa käynyt	2	3	3	—	1	4	26	25	14	33	33	29	20	7	—	—	74	1	—	5	—	280
Sairaalahoittoon lä- hetetty	37	2	1	1	3	—	1	—	1	4	2	4	3	1	1	—	9	2	6	1	—	79
Paikallisen lääkä- rin tai polikli- nikkahoittoon lä- hetetty	107	5	24	3	13	3	16	11	14	49	19	77	14	71	3	28	49	66	54	56	—	31
Kuolemantapauk- sia	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6

Lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten menot ja tulot

Laitokset on jäljempänä seuraavassa tau-
lukossa ryhmitelty siten, että A-ryhmässä
ovat lastenkotityyppiset laitokset, B-ryh-

mässä erityislastenkodit, joissa on oma kan-
sakoulu, C-ryhmässä vajaamielisiä hoitavat
lastenkodit, D-ryhmässä vajaamielislaitos ja
E-ryhmässä vajaamielisten päivähuoltolat.

Kustannukset jakaantuivat lasta ja päi-
vää kohden seuraavasti:

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden v. 1967

	Vahvistettu palkkaluku	Aukioloaivot	Hoitopäivien määrä	Käyttöprosentti	Bruttomenot							Tulot					
					Palkat	Huoneisto ja kiinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneistotulot	Ateriakorvaukset	Muut tulot	Yhteensä	Nettomenot
<i>A-laitokset</i>																	
Sofianlehdon vastaanottokoti	257	93 805	76 369	81.44	24.87	5.41	- .48	3.37	2.40	1.03	37.56	- .88	- .25	- .51	- .18	1.82	35.75
Herttoniemen vastaanottokoti	14	5 110	4 663	91.25	25.57	3.16	- .25	3.14	- .93	- .61	33.67	- .81	- .81	- .75	-	2.37	31.31
Hyvösen lastenkoti	33	12 045	9 332	77.48	21.99	8.29	1.93	3.69	1.28	1.29	38.47	- .97	- .91	- .55	- .12	2.55	35.91
Riihenkulman »	32	11 680	11 698	100.15	20.96	1.65	- .17	3.18	- .68	- .84	27.48	- .65	- .55	- .63	- .17	2.-	25.48
Perhekoti	6	91	65	71.43	37.02	6.23	-	8.86	3.75	7.46	63.32	-	-	-	-	-	63.32
Kallion nuorisokoti	28	10 220	9 031	88.87	16.20	5.66	- .57	3.29	1.-	1.02	27.74	- .96	- .99	- .14	- .09	2.18	25.55
Töölön »	12	4 380	3 985	90.98	13.59	3.40	- .56	3.27	1.26	1.20	23.28	- .39	- .53	- .29	-	1.21	22.07
Kaarelan »	15	5 475	5 163	94.30	12.42	3.80	- .30	3.24	1.04	1.03	21.83	- .21	- .45	- .04	- .01	- .71	21.12
Taivallahden »	28	10 220	9 083	88.87	11.31	4.13	- .33	1.48	1.01	- .70	18.96	- .14	- .47	- .16	- .04	- .81	18.15
Koskentuvan »	16	5 840	5 509	94.33	12.60	4.47	- .25	2.97	- .85	- .96	22.11	- .39	- .68	- .22	- .11	1.40	20.70
Siltavuoren »	12	4 380	3 929	89.70	11.86	4.52	-	3.49	1.26	1.29	22.42	- .27	- .61	- .21	-	1.09	21.33
Usvatien »	14	5 110	4 425	86.59	15.87	5.82	- .01	3.72	1.21	1.15	27.78	-	1.10	- .20	- .33	1.63	26.15
Yhteensä ja keskimäärin	467	168 356	143 252	85.09	21.12 (64.76%)	4.99 (15.31%)	- .50 (1.53%)	3.24 (9.92%)	1.75 (5.38%)	1.01 (3.10%)	32.61	- .72	- .47	- .43	- .14	1.76	30.85
<i>B-laitokset</i>																	
Outamon vastaanottokoti *)	46	12 802	10 124	79.08	38.87	15.85	1.-	4.66	1.80	3.72	65.89	- .68	2.59	- .50	- .10	3.87	62.03
Vastaanottokoti Lemmilä	15	5 475	4 341	79.29	33.99	6.09	2.43	3.79	2.29	2.71	50.30	1.09	- .90	- .43	- .16	2.58	47.72
Naulakallion vastaanottokoti	50	18 250	14 052	76.00	32.67	11.02	- .81	3.95	1.20	1.94	51.59	- .55	1.04	- .56	- .78	2.93	48.67
Metsäkummun hoitokoti	15	5 475	5 069	92.58	34.59	3.51	- .43	3.40	1.18	1.59	44.70	1.02	- .16	- .39	- .38	1.95	42.75
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	25 937	74.02	27.63	14.21	- .33	3.66	1.34	1.15	48.32	- .74	1.61	- .32	- .19	2.86	45.46
Tutkinta-asema	20	7 300	6 473	88.67	23.74	9.20	- .64	4.07	- .28	1.31	39.24	4.31	-	-	-	4.31	34.94
Yhteensä ja keskimäärin	242	84 342	65 996	78.25	31.- (61.18%)	1.93 (23.55%)	- .71 (1.40%)	3.90 (7.70%)	1.26 (2.49%)	1.87 (3.68%)	50.67	1.08	1.32	- .38	- .30	3.08	47.59
<i>C-laitokset</i>																	
Malmin lastenkoti	22	8 030	8 132	101.27	24.66	4.66	- .30	2.72	- .96	- .71	34.01	- .80	- .21	- .36	- .05	1.42	32.58
Päivölän »	16	5 840	7 173	122.82	18.81	5.16	- .20	2.88	1.01	1.-	29.06	- .68	- .45	- .61	-	1.74	27.32
Yhteensä ja keskimäärin	38	13 870	15 305	110.59	21.92 (69.17%)	4.89 (15.44%)	- .25 (0.80%)	2.79 (8.81%)	- .98 (3.11%)	- .85 (2.67%)	31.68	- .75	- .32	- .48	- .03	1.58	30.12

Jatkuu

Jatkoa

<i>D-laitokset</i>																	
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 577	105.73	18.27	3.88	-.32	2.19	-.63	-.72	26.01	11.96	-.62	-.40	-.04	13.02	12.99
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 577	105.73	18.27	3.88	-.32	2.19	-.63	-.72	26.01	11.96	-.62	-.40	-.04	13.02	12.99
				(70.27%)	(14.90%)	(1.25%)	(8.41%)	(2.41%)	(2.76%)								
<i>E-laitokset</i>																	
Päivähuoltola Tyynelä ..	68	15 096	11 237	74.44	10.93	2. —	-.13	2.18	-.11	2.68	18.03	9.33	—	—	—	9.33	8.71
Päivähuoltola Vantaala ..	42	12 600	9 872	78.35	11.77	1.71	-.67	1.30	-.12	2.69	18.26	8.66	—	-.07	-.16	8.89	9.36
Käpylän koulu- ja työkeskus ²⁾	135	20 764	16 846	81.13	11.03	2.79	-.02	1.17	-.08	3.41	18.50	12.05	—	-.04	1.39	13.48	5.01
Yhteensä ja keskimäärin	245	48 460	37 955	78.32	11.19	2.28	-.22	1.50	-.10	3.01	18.30	10.36	—	-.04	-.66	11.06	7.24
				(61.17%)	(12.44%)	(1.21%)	(8.20%)	(0.55%)	(6.43%)								
Kaikkiaan ja keskimäärin	1 022	325 978	274 085	84.08	22.05	6.23	-.49	3.09	1.32	1.47	34.65	2.62	-.61	-.37	-.24	3.84	30.82
				(63.63%)	(17.99%)	(1.42%)	(8.91%)	(3.80%)	(4.25%)								
Prosenttinen nousu v:n 1966 keskim. luvuista ..	10.73%	18.34%	11.04%	-6.17%	7.51%	4.65%	-51%	6.55%	17.86%	14.84%	5.80%	21.86%	3.39%	-7.50%	60%	16.72%	4.62%

¹⁾ III-osaston 18 paikkaa saatiin käyttöön 1.9.1967. — ²⁾ Uudessa Vaihtyökeskuksessa saatiin 50 paikkaa käyttöön 16.4.1967.

22. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1967 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseneksi os.pääll. Eeva Hämäläisen tilalle valittiin vanh. oik.neuvosmies Kullervo Leinonen.

Lautakunnalla oli vuoden aikana kuusi kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 60 pykälää. Kirjeitä saapui 101 ja lähetettiin 94.

Paitsi oikeusaputoimiston toimintaan yleensä liittyviä, johtosäännössä oikeusapulautakunnalle määrättyjä asioita joutui lautakunta kertomusvuonna käsittelemään mm. seuraavia kysymyksiä: oikeusaputoimiston hoitamien oikeusjuttujen keskittämistä raastuvanoikeudessa (26.5. 31 §); holhottien pankkitilien jakaantumista eri rahalaitosten kesken (6.10. 39 §); häätötuomioita täytäntönpantaessa ja muulloinkin tarvittavan vakuuden asettamista (6.10. 41 §, 29.12. 53 §); oikeusaputoimiston vastaista sijoittamista (6.10. 40 §) ja toimenpiteitä palkkioiden tasossa havaittujen epätasaisuuksien poistamiseksi Helsingin raastuvanoikeudessa ajettavissa maksuttomissa oikeudenkäynneissä (26.5. 33 §). Myös antoi lautakunta palkkalautakunnalle lausuntonsa ehdotuksesta Helsingin kaupungin uudeksi virkasäännöksi (27.1. 7 §, 13.2. 13 §).

Oikeusaputoimisto. Oikeusaputoiminnassa noudatettiin johtosääntöön perustuvaa käytäntöä. Kertomusvuoden alussa luovuttiin kaupunginhallituksen 29.12.1966 tekemän päätöksen mukaisesti toisesta iltavastaan-

otosta ja toinen siirrettiin maanantaiksi klo 16.30—18.30. Lisäksi pidennettiin päivä-vastaanottoa puolella tunnilla eli klo 12.30:een saakka. Näitä muutoksia vastaan ei asiakkaiden taholta kuultu arvostelua ja yksi iltavastaanotto osoittautui riittäväksi.

Asiakkaiden käyntien, rekisteröityjen asioiden ja eri toimenpiteiden, varsinkin oikeudenkäyntien määrä nousi edelleenkin tuntuvasti. Myös toiminnan taloudelliset tulokset elatusapumaksujen ja varsinkin työpalkka-saatavien kohdalla kasvoivat melkoisesti.

Toimiston oikeusavustajan, kahden apulaisoikeusavustajan, holhousapuasioita hoitavan apulaisoikeusavustajan, notaarin, tp. notaarin, toimistonhoitajan ja tp. kanslistin virkoja hoitivat samat viranhaltijat kuin edellisenäkin vuonna. Lisäksi valittiin tp. apulaisoikeusavustajan virkaan varat. Terttu Wahlman 9.1. lukien. Toimistoapulaisina olivat rouvat Marja-Liisa Kattelus ja Kristina Forsén sekä 1.2. lukien Sirkka Vahtera. Oikeusavustajan vuosiloman aikana hoitivat hänen tehtäviään apul.oikeusavustajat Valli ja Laine. Apulaisoikeusavustajain viransijaisena toimi oik.tiet. yo. Juhani Tiukkanen. Toimistossa oli myös harjoittelijoina toimistokoulun oppilaita.

Vuoden aikana sai toimisto edelleen toimeksiantoja paitsi kotimaan kunnallisilta oikeusaputoimistoilta ja oikeusavustajilta myös Ruotsin oikeusapulaitoksilta.

Vuoden aikana rekisteröitiin yhteensä 5 924 (ed.v. 5 514) asiaa. Näistä oli sellaisia, joissa ei riittänyt pelkästään lakineuvonta,

vaan ryhdyttiin joihinkin erityisiin toimenpiteisiin, 1 936 (1 561). Rekisteröidyistä asioista oli eniten avioeroasioita, joita oli 1 053 (1 014) ja joissa käytiin oikeutta 388 (325) tapauksessa. Tämän lisäksi rekisteröitiin asumuseroasioita 591 (499), ja käytiin näistä oikeutta 122 (108) tapauksessa. Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin kertomusvuonna 606 (624). Niissä käytiin oikeutta 28 (35) tapauksessa. Asia sovittiin asianosaisten kesken 221 (212) tapauksessa ja sikseen jätetyistä 73 (47) työ- ja palkkariidasta tuli ilmeisesti melkoinen osa asianosaisten kesken sovituksi.

Avioero-, asumusero- ja elatusapujutuissa tuomittiin kertomusvuoden aikana toimiston asiakkaille elatusapumaksuja 70 522 (57 425) mk/kk. Palkkasaatavia tuomittiin tai saatiin sopimuksin asiakkaille yhteensä 71 255 (25 118) mk.

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmiä ym. kirjoituksia laadittiin 4 552 (4 098). Näistä oli lähetettyjä kirjeitä ja postikortteja 2 879 (2 689), maksuttoman oikeudenkäynnin anomuksia 509 (460), haastehakemuksia 585 (544), muita hakemuskirjoja eri tuomioistuille ja virastoille 579 (405).

Oikeudenkäyntiin ryhdyttiin vuoden aikana 730 (679) asiassa ja saatiin päätökseen 722 (610) juttua. Näistä voitettiin joko kokonaan tai pääosiltaan 683 (558) ja hävittiin kokonaan 39 (52) juttua.

Maksutonta oikeudenkäyntiä anottiin 509 (460) asiassa. Anomuksia hyväksyttiin 464 (397) ja hylättiin 45 (63).

Vuoden kuluessa esiinnyttiin Helsingin raastuvanoikeudessa 1 348 (1 185) kertaa ja Helsingin kihlakunnanoikeudessa 7 (8) kertaa. Eri alioikeuksissa esiinnyttiin vuoden aikana 241 (246) päivänä yht. 1 358 (1 198) kertaa, mikä merkitsi yli viittä asiaa päivässä. Hovioikeuteen jouduttiin vetoamaan 52 (64) jutussa ja korkeimpaan oikeuteen 9 (11) jutussa.

Asiakkaiden käyntejä toimistossa oli kertomusvuonna 10 542 (9 404). Eri kuukausien

osalle jakaantuivat nämä käynnit seuraavasti:

	Vastaanottopäiviä	Käyn- tejä
Tammikuu	25	800
Helmikuu	24	818
Maaliskuu	24	813
Huhtikuu	25	862
Toukokuu	24	829
Kesäkuu	21	808
Heinäkuu	21	856
Elokuu	23	899
Syyskuu	24	1 078
Lokakuu	26	1 109
Marraskuu	25	1 013
Joulukuu	23	657
Yhteensä	285	10 542

Käyntien lukumäärä päivää kohden oli siis n. 37 (32). Suurin määrä käyntejä samana päivänä oli 101 ja vähin määrä 4.

Ammattinsa ja sukupuolensa mukaan asiakkaat ryhmittivät seuraavasti:

Sosiaaliryhmä	Yhteensä	Näistä naisia
I	179	102
II	914	555
III	2 858	1 905
IV	1 973	1 495
Kaikkiaan	5 924	4 057

Asiakkaiden sosiaalista asemaa määrätessä käytettiin kaupungin tilastotoimiston hyväksymää sosiaaliryhmitystä. Tämä ryhmitys on toimitettu ammatin eikä varallisuuden mukaan, kysymyksessä saattaa olla myös entinen ammatti. Vaimo, jolla ei ole omaa ammattia, luetaan perheenpään sosiaaliryhmään.

Käsiteltyjen juttujen ja asiain ryhmittäminen laatunsa mukaan selviää seuraavasta yhdistelmästä:

22. Oikeusaputoimisto

Asumuseroja	591
Avioeroja	1 053
Osituksia	71
Elatusapuja	511
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	226
Holhousasioita	36
Perintö- ja testamenttiasioita ...	771
Vuokra-asioita	483
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	102
Työ- ja palkka-asioita	606
Muita velvoiteoikeuteen kuuluvia asioita	369
Sosiaalivakuutusasioita	383
Veroasioita	148
Eläkeasioita	38
Liikenne rikkomusasioita	104
Muita rikosasioita	116
Täytäntöönpano- ja ulosottoasioita	142
Konkurssiasioita	16
Sekalaisia asioita	158
Yhteensä	5 924

Vuoden aikana vireille pannuista jutuista tuli mikäli se riippui oikeusaputoimiston toimenpiteistä, kertomusvuonna käsitellyksi tai kirjoista poistetuiksi 3 367 asiaa, kuten näkyy seuraavista luvuista:

Laadittu asiakirjoja	1 673
Sovittuja	407
Voitettu oikeudenkäynnissä	683
Hävitty »	39
Jätetty erinäisistä syistä sikseen...	264
Jätetty eri tuomioistuimiin ja virastoihin	301
Yhteensä	3 367

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain nojalla määrättiin toimiston lakimiehille vuoden aikana maksettavaksi asianajopalkkioita yht. 50 054 (38 598) mk, mikä summa tuloutettiin kaupungille. Oikeusaputoimiston asiakkaiden vastapuolilta perittiin kaupungille korvauksia yht. 1 165 (1 101) mk.

Holhousapuasiat. Vuoden aikana määrättiin holhousasioita hoitavalle apulaisoikeusavustajalle 42 uutta holhoustointia. Holhottavia kuoli vuoden aikana 10, täysi-ikäiseksi tuli 3 ja holhouksesta muuten vapautettiin 3. Holhouksia oli kertomusvuoden päättyessä jäljellä 176 (149). Uusia uskotun miehen tehtäviä tuli vuoden aikana 11, minkä lisäksi oikeusaputoimisto antoi em. oikeusavustajalle 43 uskotun miehen tehtävää avioeroa ja lapsen aviollista syntyperää koskevissa jutuissa. Holhousapuasioissa hän joutui hoitamaan 27 (20) oikeudenkäyntiä ja esiintymään toimiston uskotun miehen tehtävissä Helsingin raastuvanoikeudessa 46 (62) kertaa, minkä lisäksi hänen luonaan kävi keskim. kolme asiakasta päivässä. Holhousasiain hoitamisesta perittiin vuoden aikana kaupungille palkkiota 29 488 (17 985) mk. Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten kaupunki vuokrasi varastotilaa talosta Pengerkatu 35.

Oikeusaputoimiston menot kertomusvuonna olivat 294 275 (241 456) mk.

23. Kotitalouslautakunnan toimisto

Yleistä. Kotitalouslautakunta vietti 40-vuotisjuhlaa 7.5.1967 Suomenkielisen työväenopiston kahvilassa. Juhlan yhteydessä oli avoinna näyttely käsityöluokassa. Näytelyssä kävi yleisöä 160 henkeä.

Lautakunnan järjestämien ompelukursien oppilasmäärä lisääntyi jonkin verran v:n 1967 aikana verrattuna edelliseen vuoteen. Myös kangaspuiden lainaus vilkastui. Edelleen puhelimitse tapahtuva neuvontapalvelu vilkastui huomattavasti.

Lautakunnan toimiston lähetettyjen kirjelmien luku oli 703 ja saapuneiden 288. Laskuja hyväksyttiin 933.

Toimihenkilöt. Kotitalouslautakunnan palveluksessa oli kertomusvuonna vakinaisina: kotitalousneuvonnan tarkastaja, kuusi talousopettajaa, kodinhoidonopettaja, neljä käsityöopettajaa sekä kolme käsityöneuvojaa. Kotitalousneuvojan virkaa hoiti sijainen. Edellä mainittujen lisäksi oli kaikkiaan 14 tuntiopettajaa sekä toimistonhoitaja.

Opetus- ja perhepesulassa oli kaksi pesulanhoitajaa sekä pesula-apulainen.

Lautakunnan opettajia osallistui alan edustaja- ja luentopäiville.

Toimipaikat. Lautakunnan toimisto oli Kallion virastotalossa.

Opetus- ym. toiminta tapahtui 16 eri paikassa, nim. seitsemässä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä seuraavissa esikauptunkialueen kansakouluissa: Kannelmäessä, Lauttasaarella (2 koulussa), Munkkiniemessä, Munkkivuoreessa, Pakilassa, Pitäjänmäellä, Pohjois-Haagassa ja Vartiokylässä. Ruotsinkielinen opetus keskitettiin Dagmarink.

3:ssa sijaitsevaan opetushuoneistoon. Lautakunnan omia opetustiloja luovutettiin kansakoulujen ja nuorisotoimiston käyttöön.

Toiminta. Ruoanvalmistuksen, ompelun, käsitöiden, kodinhoidon- ja pesunopetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja, joista suurin osa käsitti joko 4 tai 7 opetuskertaa, sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

Talou skurssit:

	Kurssien luku- määrä	Osallistujien määrä
Ruoanvalmistuskurssit	58	652
Kodinhoito-, kotiapulais- ja kodinperustamiskursseja	5	97
Erikoiskursseja	9	118
Voileipäkursseja	49	562
Leipomakursseja	29	210
Kursseja koululaisille	18	187
» miehille	7	70
Havaintoesityksiä	34	699
Yhteensä	2 595	

Käsityökurssit:

	Kurssien luku- määrä	Osallistujien määrä
Ompelukursseja	141	1 650
Liinavaatekursseja	1	11
Joululahjakursseja	12	131
Kursseja koululaisille	3	32
Hattukursseja	29	316
Muu kurssi	5	54
Leikkuupalvelua	—	1 213
Kutomista	—	191
Yhteensä	3 598	

23. Kotitalouslautakunnan toimisto

Lisäksi järjestettiin kertomusvuonna useita kursseja virastojen ja liikelaitosten henkilökuntiin kuuluneille ryhmille.

»Mehumaijaa» lainattiin vuoden aikana 52 kertaa.

Kotitalouskurssien aiheista mainittakoon perusruoka-, voileipä- sekä pikkulämmin- ja leipomiskurssien lisäksi vihannes- ja sieniruokat, pääsiäis-, joulu- ja kutsujen ruokat sekä salaattit ja säilöntä.

Kodinperustamiskurssiin sisältyi ruoanvalmistuksen ja liinavaateompelun lisäksi kodin sähköoppia, lakiasioita ja terveydenhoitoa.

Yhteistyössä suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestettiin kotiapulaispiirille lautakunnan opetuskeittiössä ruoanvalmistuksen ja kodinhoidon opetusta. Kemikaali-kauppakoulun oppilaille annettiin kodinhoidon opetusta.

Havaintoesitysten aiheina olivat mm. pakasteet, pääsiäisruokat, kevätherkut, kasvis- ja sieniruokat, ravintorasvat, kahvitietous, kesämökin eväskori, taloudellinen joulu ja italialaiset ruokat.

Kodinhoidon opetusta annettiin kotitalouskurssien oppilaille. Aiheista mainittakoon: puhdistusaineet, lattian hoito, vuodevaatteiden hoito, liesien ja metalliesineiden huolto, valaistus sekä vaatteiden pesu.

Ompelu- ja hatunvalmistuskursseille osallistujia oli jatkuvasti täydet määrät. Oppilaita oli tulossa jopa enemmän, kuin mitä voitiin sijoittaa. Muina käsityökurssina olivat sovituskorujen- ja koro- ja koruompelukurssit. Leikkuupalvelutoiminta, johon liittyi ompeluneuvonta ja sovitukset, oli myös kysyttyä. Joululahjakursseja pidettiin ennen joulua.

Niissä valmistettiin mm. aamu- ja kylpytakkeja, yöpukuja, esiliinoja, pyyhkeitä ja lasten vaatteita. Liinavaate- ja kapiokursseja morsiamille järjestettiin kodinperustamiskurssin yhteydessä.

Kangaspuiden lainaustoiminta oli vilkasta koko vuoden. Lautakunnalla oli käytössä neljä kangaspuuta Koskelantie 27:ssä sijaitsevassa opetushuoneistossa. Kangaspuisa kudottiin mattoja, huopia ja hartiahuiveja.

Neuvontapalvelu puhelimitse lisääntyi jatkuvasti paitsi toimistossa myös opetuskeittiössä. Lautakunnan toimistoon tuli vuoden aikana 3 929 ja opetuskeittiöihin 1 392 puhelua. Kysymysten laatu vaihteli vuodenajan mukaan. Syksyisin tiedustellaan runsaasti säilöntäohjeita, pyhien edellä leivonta- ja ruokaohjeita. Siivoukseen ja muuhun kodinhoitoon liittyvät asiat ovat aina ajankohtaisia, samoin kodin työvälineet ja koneet.

Pesulatoiminta. Lautakunnan hallinnassa oli Karhulinna pesula Herttoniemessä. Pesula oli vuoden aikana ahkerassa käytössä. Pesun opetusta annettiin kodinhoitajaopiston ja kansalaiskoulujen oppilaille. Asiakkaita kävi pesulassa 4 239 ja pesukilomäärä oli 81 244.

Kerhot ym. Kotitalouslautakunnalla oli kolme omaa kerhoa: Vallilan Äiti-kerho, Torstai-kerho ja Käpylän Kotitalouskerho. Näiden yhteinen jäsenmäärä oli n. 170.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 34 536 mk, pesulatoiminnasta 56 380 mk sekä vuokratuloja 1 303 mk ja sairausvakuutusmaksuja 3 669 mk, yhteensä 95 888 mk.

Menoja oli kertomusvuonna yhteensä 497 000 mk.

24. Kaupunginkirjasto¹⁾

Kirjaston lainaus ylitti v. 1967 ensimmäisen kerran kolmen miljoonan rajan. Ensimmäinen miljoona saavutettiin v. 1947 ja toinen ylitettiin v. 1957. Pitkän tähtäyksen taoussuunnitelmassa v:n 1977 lainaus on arvioitu 3 900 000:ksi, joten toiminnan kasvuvauhti vaikuttaa numeroiden valossa tasaiselta ja nopealta. Kehitykseen sisältyy kuitenkin useita erikoispiirteitä ja huomattavia-kin poikkeamia yleisestä suuntauksesta.

Kaupungin asukasmäärän kasvu on luonnollisesti tärkein lainauskäyrää nostava tekijä. Helsingin asukasluku oli v. 1947 357 553, v. 1957 421 160 ja v. 1967 516 472. Verrattaessa kirjallainojen ja asukasluvun keskinäistä suhdetta voidaan todeta, että lainaus asukasta kohden oli v. 1947 2.9, v. 1957 5.0 ja v. 1967 5.9. Kymmenen vuoden kuluttua suhdeluku arvioiden mukaan olisi 6.5.

Kaupunginkirjaston toiminta on sotien jälkeen kasvanut asukaslukua huomattavasti nopeammin. Kirjastoa käyttävien kaupunkilaisten lukumäärä on suhteellisesti-kin lisääntynyt ja asiakkaat ovat todennäköisesti myös käyttäneet kirjaston palveluksia entistä monipuolisemmin ja tiiviimmin hyväkseen. Koska eri kaupunginosissa asuvat kaupunkilaiset sivukirjastoverkoston laajenemisen ja kirjastoautotoiminnan aloittamisen avulla vähitellen on voitu saattaa verraten tasaveroiseen asemaan kirjaston käyttömahdollisuuksien suhteen, ei kovin suuria pelkästään maantieteellisistä syistä toiminnan ulkopuolelle jääviä lainaajareservejä enää ole olemassa. Nykyinen kirjastoverkosto kirjasto-

autopysäkkeineen kattaa kaupungin miltei kokonaisuudessaan. Toiminnan kehittämisohjelma ei sisällä varsinaisia uusia aluevaltauksia, vaan ensisijaisesti nykyisten toimintapisteiden laajentamis- ja tehostamissuunnitelmia. Kirjaston lainaustoiminta ei näin ollen tule jatkuvasti kasvamaan yltä jyrkästi kuin tähän mennessä. Varaa työkentelyn tehostamiseen on siitä huolimatta hyvin paljon. Maamme kaupunginkirjastojen kirjallainauksen keskiarvo asukasta kohden oli kertomusvuonna 7.2 ylittäen huomattavasti Helsingin vastaavan suhdeluvun. Vaikka huippulainaus yleensä tulee kysymykseen lähinnä pienten kaupunkien kohdalla ovat sekä Tampereen että Turun kaupunginkirjastot kertomusvuonna saavuttaneet huomattavan korkeat luvut 9.5 ja 8.7 lainaa asukasta kohden. Jos toisaalta verrataan Helsingin kaupunginkirjaston vertailulukua 5.9 muiden Pohjoismaiden pääkaupunkien kirjastolaitoksien vastaaviin saavutuksiin voidaan havaita, että Helsinki tässä suhteessa — mikäli koulukirjastojen lainausta ei oteta huomioon — on muita edellä: Tukholman lainaus asukasta kohden oli v. 1966 5.2, Kööpenhaminan samoin 5.2 ja Oslon 2.6.

Vapaa-ajan lisääntyessä, koulutustarpeen kasvaessa ja eläkkeellä olevien henkilöiden lukumäärän noustessa voidaan olettaa kirjastojen merkityksen korostuvan ja toiminnan laajenevan. Todennäköisesti asukaskoh- taisen lainauksen luvut lähiaikoina tulevat Suomessakin, kuten Englannissa jo on asian- laita, monessa kaupungissa ylittämään kym-

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston kertomuksen eripainoksessa.

24. Kaupunginkirjasto

menen. Mitään varsinaista ylärajaa, joka olisi saavutettava ja johon kehitys voisi pysähtyä, ei voida osoittaa. Helsingin osalta voidaan ehkä todeta, että kaupunginkirjaston toiminnan tehokkuusaste on toistaiseksi vasta noin puolivälissä siihen keskimääräiseen tavoitteen nähden, mihin seuraavien vuosikymmenien aikana olisi yllettävä.

Kehitystä yksityiskohtaisesti vuosi vuodelta tarkasteltaessa ilmenee lainauskäyrässä verraten suuria heilahduksia. Erittäin voimakas nousu sijoittuu v:ien 1956—1958 kohdalle, jolloin lainaus kasvoi yli 650 000 kirjalla ja lainaus asukasta kohden vastaavasti nousi 4.5:stä 5.6:een. Tämän jälkeen seurasi v:ina 1960—1962 taantuminen, joka ei pelkästään kuvastu asukaskohtaisen lainauksen laskussa 4.9:ään, vaan myös kokonaislainauksen supistumisessa. V:n 1963 jälkeen lisäys on ollut tahdiltaan kiihtyvää huipentuen toistaiseksi kertomusvuoden yli 330 000 lainan lisäykseen.

Numerosarjoja tulkittaessa on aivan ilmeistä, että taloudellisesti vaikeat vuodet ja pitkät työttömyyskaudet ovat voimakkaasti lisänneet lainaustoimintaa. Sekä 1950-luvun loppupuolella koettu että parhaillaan vallitseva yleinen lamakausi ovat välittömästi vaikuttaneet kirjaston käyttöä kiihdyttävästi. 1960-luvun alkupuolen poikkeuksellisen hidas kasvuvauhti ei puolestaan ainoastaan ole seuraus heiluriliikkeen palaamisesta normaali-asetoon, vaan siihen sisältyy huomattavana osatekijänä television läpimurron lamauttava vaikutus lukutottumuksiin ja ns. suurten ikäluokkien siirtyminen murrosikään eli kirjallisille harrastuksille vähemmän alttiiseen ikäkauteen. Molemmat viimeksi mainitut ilmiöt ovat vaikutuksiltaan ohimeneviä eivätkä toistuvia. Näköpiirissä ei ole vastaavia yleisiä ja satunnaisia yhteiskunnallisia kehitystapah-tumia, joten kirjastojen käyttöä oikukkaasti säätelevänä huomattavimpana tekijänä tulee kysymykseen ainoastaan talouspoliittisten suhdanteiden mahdollinen vaihtelu. Mikäli olot pysyvät työllisyyden ja kansantulon

osalta suhteellisen vakaina voidaan olettaa kirjastojen käytön lisääntyvän verraten taiseisesti myötäillen kohoavaa kansansivistystä ja yksityisten kansalaisten korkeampaa koulutusastetta.

Kirjaston lainaustoiminnan epätasainen kasvu on luonnollisesti vaikeuttanut laitoksen normaalia kehittämistä. Määrärahatilannetta ei ole voitu sopeuttaa nopeasti lisääntyvään lainaukseen, josta erityisesti henkilökunta ja kirjallisuushankinta ovat joutuneet kärsimään. Kirjaston käytön korkeapaineen ollessa yleisen talouspoliittisen kireyden heijastusilmiö on määrärahojen kohtuullinen korottaminen luonnollisesti poikkeuksellisen hankalaa. Lainauslukujen ja kirjaston käyttöön asetettujen varojen epäsuhta on näin ollen ollut ilmeinen mm. juuri kertomusvuoden aikana.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 170 vakinaista ja 24 tilapäistä viranhaltijaa. Työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 105 583.5 t, vastaten 64 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uusina viranhaltijoina kirjastoamanuensseiksi Elmi-kaarina Martin 1.2. lukien sekä Arja Nieminen ja Sirkka Tuomisalo 1.8. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toiseen kirjaston virkaan: sivukirjastonhoitajaksi Kaija Salonen 25.4. lukien ja osastonhoitajaksi Ulla Lehtonen 1.10. lukien.

Eläkkeelle siirtyi kirj.aman. Helga Lindström 1.11. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 4 561 päivää.

Kirjastotutkintoa varten vaadittavan harjoittelun suoritti 13 henkilöä. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutustilaisuuksia (24 t), joissa käsiteltiin mm. kaupungin-

kirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, luokitusta ja luettelointia sekä kirjastotoiminnan erikoistyömuotoja. Harjoittelunohjaajana toimi apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri. Kirjastonjohtajan ja harjoittelunohjaajan lisäksi luentoja pitivät kirjaston omat esiteltyjen alojen erikoistuntijat. Lisäksi harjoittelijat osallistuivat Helsingin tieteellisten kirjastojen harjoittelijoille pidettyihin yhteisluentoihin.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämälle kunnallishallinnolliselle B-kurssille osallistui sivukirj.hoit. Eila Lindqvist ja tulokaskursseille kuusi kirjasto-amanuenssia.

Kirjastossa työskenteli kolme toimistokoulun harjoittelijaa. Työnopettajana toimi kirjanpit. Elsa Aarnio.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajille järjestettiin pääkirjastossa tiedotustilaisuus 29.11., jossa käsiteltiin mm. kirjaston v:ien 1968—1977 pitkän tähtäimen taloussuunnitelmaa ja siihen liittyviä suoritehintalaskelmia.

Vuosaaren sivukirjasto. Vuosaaren alueiitoksen toteuduttua v:ien 1965—1966 vaihteessa ryhdyttiin kaupunginosan kirjastopalvelusta huolehtimaan kirjastoauton avulla. Koska asukasmäärän nopea kasvu kuitenkin edellytti kiinteän sivukirjaston perustamista, pyrittiin tarkoitusta varten varaamaan sopiva huonetila ja 26.4. päivätyllä kauppakirjalla voitiinkin lunastaa 342 m² käsittävä huoneisto myymälärakennuksesta Ulappaasaarentie 2. Kirjaston kalustamissuunnitelman laati sisustusarkkit. Osmo Helenius ja toiminta aloitettiin 23.10. Lainausta oli alusta alkaen erittäin vilkasta.

Huoneistokorjaukset ja -muutokset. Pääkirjaston suomenkielinen aikuisten lainausosasto korjattiin perusteellisesti kesän aikana. Töiden yhteydessä uusittiin osaston valaistus ja toteutettiin kaluston täydellinen kunnostaminen. Samanaikaisesti pääkirjasto sai keskuskirjavarastoa varten käyttöönsä Korkeavuorenkatu 32:ssa sijaitsevan, 150 m² käsit-

tävän varastotilan, joka kalustettiin kirjahyllyin.

Vallilan sivukirjaston sanomalehtisali siirtyi osoitteesta Kangasalanatie 13 vuokrattuun, 150 m² käsittävään huoneistoon. Vuoden lopussa voitiin vapautunut huonetila korjata ja liittää aikuisten lainausosastoon, joka samalla myös kunnostettiin sisustusarkkit. Heleniuksen suunnitelmien mukaisesti.

Kirjastoautotoiminta. Kaupunginkirjasto sai toisen kirjastoauton käyttöönsä 1.10. lukien. Alusta on Bedfordin mallia VAL-14 ja kori rakennettiin Kiitokori Oy:n tehtaalla Kausalassa. Auton kokonaispituus saatiin erikoisluvalla jatkaa 12 m:iin, joten se oli valmistuessaan maan suurin kirjastoauto. Hyllytilaa voitiin varata n. 4 000 kirjalle ja valokuvausmenetelmää varten hankittiin Regiscope-mallinen kirjastokamera. Molemmat kirjastoautot varustettiin radiopuhelimen.

Uuden kirjastoauton avulla pysäköintipaikkojen lukumäärää voitiin lisätä 30:een. Pasilan sivukirjaston toiminta lopetettiin 2.10. lukien ja kaupunginosa liitettiin kirjastoautotoiminnan piiriin.

Musiikkiosasto. Pääkirjaston kolmannen kerroksen opintosalin yhteydessä olevaan musiikkiosastoon hankittiin kertomusvuoden aikana 403 levyä, joista osa kielilevyjä ja ns. kirjallisia äänilevyjä. Levyjen kokonaisuusmäärä oli vuoden lopussa 1 433. Levyjen kuuntelijoita oli yhteensä 7 888, jotka kuuntelivat yht. 9 564 levyä.

Mikrofilmit. Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien hankintaa mikrofilmeinä jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 2 715.

Kaukolainausta. Muille kirjastoille lähetettiin lainaksi yhteensä 471 (ed. v. 457) teosta, joista 33 (56) ulkomaille. Muista kirjastoista saatiin lainaksi 12 (38) kirjaa, joista — (13) ulkomailta. Jäljennepalvelusta huolehdittiin yhteistoiminnassa alan erikoisliikkeiden kanssa.

Julkaisutoiminta. Henkilökuntalehti »Kir-

jaston Kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme kirjastoille, ilmestyi kymmenenä numerona. Osastoille ja sivukirjastoille jaettiin jatkuvasti täydennettävä ja ajankohtaisena pidettävä rengaskansioon koottu monistesarja »Helsingin kaupunginkirjasto. Toiminta ja säännöt».

Kirjavalintaperiaatteet. Kirjastolautakunta vahvisti 30.1. kaupunginkirjaston kirjavalintaperiaatteet, joissa pyritään määrittelemään kirjojen hankinnassa ja sijoituksessa huomioon otettavat näkökohdat. Vahvistetut periaatteet herättivät kohtalaisen paljon kiinnostusta, koska vastaavia sääntöjä ei toistaiseksi ole maamme muissa kirjastoissa käytetty.

Kokoukset ja opintomatkat. Pohjoismaisten pääkaupunkien kirjastonjohtajat kokoontuivat 20.—21.6. Kööpenhaminassa. Kokouksessa käsiteltiin seuraavia kysymyksiä: Suur-Kööpenhaminan kirjastojen erilaiset yhteistyömuodot (kirj.joht. Frode Jensen), Teknillisen kirjallisuuspalvelun ongelmat Oslossa (kirj.joht. Hans Flögstad), ATK:n merkityskirjastoille (kirj.joht. Lars Tynell Tukholma) ja Sivukirjastoittain lasketut suorite-taskelmat (kirj.joht. Sven Hirn).

Tampereen, Turun ja Helsingin kirjastonjohtajat pitivät yhteiset neuvottelupäivänsä Helsingissä 15.—16.11. Keskustelut koskivat mm. ajankohtaista kurssikirjakysymystä ja kirjastonhoitajien jatkokoulutusta. Vieraat tutustuivat Kulosaaren, Malmin ja Vuosaaren uusiin sivukirjastoihin sekä kirjastoautoihin.

Kirj.joht. Sven Hirn osallistui myös suurten kaupunginkirjastojen johtajien kokoukseen 25.—26.4. Savonlinnassa. Kokouksessa käsiteltiin mm. kirjastoverkoston suunnittelua alueliitosten yhteydessä, viisipäiväistä työviikkoa kirjastojen kannalta, kansakoulujen lainakirjastojen tarkoituksenmukaista hoitoa ja kirjastojen kirjavalintaperiaatteita. Apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri osallistui Tampereen yliopistossa 17.5. järjes-

tettyyn harjoittelunvalvojen neuvottelukokoukseen.

Apul.kirj.joht. Eila Wirla osallistui 15.8.—1.9. Kansainvälisten Kirjastoseurojen Liiton edustajiston (IFLA General Council) 33. kokoukseen Torontossa ja piti siellä esitelmän Suomen 1.4.1962 voimaan astuneesta kirjastolaista ja siitä saaduista kokemuksista. Kokousohjelmaan liittyi opintomatka Kanadan ja Yhdysvaltain kirjastoihin. Sivukirj.hoit. Kaija Salonen osallistui Unescon järjestämään kansainväliseen nuortenkirjallisuuskongressiin Kööpenhaminassa 25.—28.10.

XXII yleiseen kirjastokokoukseen Savonlinnassa 9.—11.6. osallistui kirjastosta 21 viranhaltijaa ja 2 tuntipalkkaista kirjastoamanuenssia. Tuntip.kirj.aman. Pirkko Pöysälä piti kokouksessa esitelmän kirjastotyöstä vanhusten ja sokeitten parissa. Kaupunginhallitus myönsi I 190 mk jaettavaksi matkavavustuksina kokoukseen osallistuneille viranhaltijoille. Yleisen kirjastokokouksen yhteydessä 8.6. järjestettyyn kaukolainaaajien neuvottelukokoukseen osallistui os.hoit. Anna-Maija Molander. Södra Finlands svenska biblioteksforeningenin kokoukseen Hangossa 26.—27.8. osallistui 4 kirjaston viranhaltijaa.

Suomen Kirjastoseuran 27.—30.6. Tampereella järjestämään kirjastohallinnon seminaariin osallistui kirj.aman. Yrjö Ahonen. Kirj.joht. Sven Hirn luennoi seminaarissa kirjaston johtamisesta. Em. seuran lastenkirjojen valintaseminaariin Nokiolla 12.—14.10. osallistui 11 kirjaston virkailijaa. Sivukirj.hoit. Kaija Salonen piti seminaarissa esitelmän eurooppalaisen lastenkirjallisuuden vaiheista toisen maailmansodan jälkeen. Seinäjoella 3.—5.7. pidettyyn kirjasto- ja kirjallisuusseminaariin osallistui tuntip. kirj.aman. Sinikka Karimo.

Laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg teki 6.—24.7. opintomatkan Englantiin shut-in toimintaan tutustumista varten osallistuen mm. Englannin kirjastoyhdistyksen sairaalakirjastoryhmän järjestämään neuvottelukokoukseen Cambridgessa 7.—9.7., jossa hän piti

esitelmän Suomen laitoskirjastojen kirjavalinnasta. Matkaansa varten hän sai kaupungin opintomatka-apurahan. Os.hoit. Elna Elonheimo suoritti 19.—26.11. opintomatkan Eskistunan, Göteborgin, Hälsingborgin, Malmön ja Kööpenhaminan kirjastoihin tutustuakseen pääkirjastojen lainaustoimistoihin ja yleisönpalveluosastojen työnjakokysymyksiin. Os.hoit. Maj-Lis Holmström aloitti kahdeksan kuukautta kestäväen työskentelynsä 1.11. Newcastle'n yliopiston kirjastossa Englannissa. Opisk.neuv. Benita Kock tutustui 2.—3.11. sokeain kirjastotoimintaan Tanskassa ja os.hoit. Ulla Lehtonen 10.—11.10. Ruotsin lastenkirjainstituuttiin.

Tuntip. kirj.aman. Tuula Vuorela työskenteli 23.5.—20.8. Göteborgin kaupunginkirjastossa. Kirj.hoit. Valeska Krohne Hannoverista työskenteli kirjastossa 31.7.—31.8. tutustuen pääkirjaston lisäksi uusiin sivukirjastoihin, kirjastoautoihin ja laitoskirjasto-toimintaan.

Kirjaston henkilökunta teki sunnuntaina 29.10. retken Vuosaaren ja Kulosaaren sivukirjastoihin sekä kirjastoauto-osastoon. Pääkirjastossa tutustuttiin uusittuun suomenkielisen kirjallisuuden lainausosastoon. Osanottajia oli 40.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Kertomusvuonna olivat vierailijoiden ensisijaisen kiinnostuksen kohteina edelleen kirjastoautot ja Kulosaaren sivukirjasto, jossa mm. vieraili 50-henkinen arkkitehtiryhmä Norjasta ja neuvostoliittolainen arkkitehtiryhmä. Kulosaaren sivukirjastoa käytettiin useissa TV-ohjelmissa haastatteluympäristönä ja 14.3. lähetetyssä nukkumakaupunginosia käsitelleessä ohjelmassa haastateltiin kirjastonhoitajaa aiheeseen liittyvistä kysymyksistä. Kirjastoautoihin tutustui kirjastonhoitajien ja -johtajien lisäksi kirjastolautakuntien jäseniä mm. Espoosta, Lappeenrannasta, Porista, Kauniaisista ja Heinolan mlk:sta. Muista kotimaisista kirjaston eri osastoihin tutustuneista vieraista mainittakoon leht. Eila Sepälä Tampereelta, kirj.hoit. Tytti Halonen

Siilinjärveltä, kirj.joht. Eini Tanner ja laitoskirj.hoit. Irja Sarelius Salosta, apul.kirj.joht. Eila Jalkanen ja kirj.tarkast. May Ruutu Kuopiosta, kirj.joht. Ritva Piispanen Kotkasta sekä kotimaisen opintomatkan yhteydessä 21.—23.9. apul.kirj.joht. Ritva Ahvenainen Jyväskylästä. Kouluneuvos Kaarina Ranta ja kirj.tarkast. Sirkka Sarkola sekä kirjastoneuvos Helle Kannila ja Suomen Kirjastoseuran toiminnanjoht. Hilikka M. Kauppi ovat tutustuneet Kulosaaren ja Malmin sivukirjastoihin sekä Vuosaaren kirjastohuoneistoon. Kirjastoneuvos Helle Kannilan johdolla toimiva Suomen Kirjastoseuran opintokerho teki 17.5. tutustumisretken Kulosaaren sivukirjastoon, jossa pidettiin kerhon kevätkokous.

Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoauto-osastoa esiteltiin useille ulkomaisille vieraille, joista mainittakoon: eestiläisen kulttuurivaltuuskunnan jäsenet Raimond Potisepp, Asta Vender ja Hilja Läti, Unescon intialainen varapääjoht. Malcolm S. Adishiah, lastenkirj.hoit. Astrid Rösiö Jönköpingistä, lääninkirj.hoit. Friedrich Ochsner Visbystä, Central Library Division Officen johtaja John T. Parkhill Torontosta, Sam Kofi Odoteye Ghanasta, Kellner Bernát Unkarista, Ruotsin sokeain kirjaston johtaja Ulla Cahling, ryhmä neuvostoliittolaisia kirjailijoita, kirj.hoit. Gunilla Malmgren-Neale Hälsingborgista, Newcastle'n yliopiston kirjaston johtaja tri Wm. S. Mitchell, opintokonsulentti Jon Dalen Telemarkenista, kustannustoimitt. Mioko Fujieda ja kirj.hoit. Shoko Shinozaki Tokiosta sekä kirj.hoit. Göran Källqvist Malmöstä.

Pääkirjastoa ja sivukirjastoja esiteltiin lisäksi oppikoulujen luokille ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkimnon opiskelijoille. Helsingin tieteellisten kirjastojen harjoittelijat tutustuivat 15.12. pääkirjastoon, Kallion ja Kulosaaren sivukirjastoihin sekä kirjastoautoihin.

Lastenkirjastotoiminta. Kansakoulujen luokille pidettiin kirjastonkäytön opetustunteja,

24. Kaupunginkirjasto

joihin osallistui yhteensä yli 1 300 koululaista. Lisäksi vieraili Kallion sivukirjastossa 3 lastentarhaluokkaa, yht. 60 lasta. Maunulan sivukirjastossa seurasi kirjastonkäytön opetustunteja 10 opettajajarjoittelijaa ja Kallion sivukirjastossa 20 Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkiminnon opiskelijaa. Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Herttoniemen, Maunulan ja Lauttasaaren sivukirjastoissa ja osanottajia oli yhteensä n. 1 100. Satutunteja pidettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Vallilan, Haagan, Maunulan ja Kulosaaren sivukirjastoissa, osanottajamäärä yhteensä yli 2 100. Pääkirjaston 7.12. pide-tyllä satutunnilla vieraili Satunuket-niminen nukketeatteri. Pääkirjaston lastenosaston toiminnasta kertoi os.hoit. Eila Pajanne Yleisradiossa 14.9. Kirj.aman. Kristina Fagerholm piti kolme esitelmää ruotsinkielisten lastentarhain järjestämässä lasten vanhempien kokouksissa esikouluikäisten lukemista koskevasta kirjallisuudesta ja esitteli Folkhälsanin lasten vanhemmille järjestämällä kurssilla uusinta ruotsinkielistä lasten kirjallisuutta. Os.hoit. Ulla Lehtonen esitelmöi Tikkurilan lastentarhan lasten vanhemmille järjestämässä tilaisuudessa lasten kirjallisuudesta. Sivukirj.hoit. Kaija Salonen esitteli kaupunginkirjaston toimintaa Helsingin kaupungin kokeiluperuskoulun yhdeksänsille luokille ja luennoi Opettajakorkeakoulussa järjestetyllä alkuopetuksen pedagogisella kursilla lastenkirjastotoiminnasta.

Laitoskirjastotoiminta. Suursuon 300 hoitopaikkaa käsittävässä vanhainkodissa avattiin laitoskirjaston uusi osasto 8.11. Lokakuussa ryhdyttiin toimittamaan kirjoja myös Kulosaaren vanhainkodin asukkaille ja lainauksen hoitaa kaksi kertaa kuussa Roihuvuoren osaston virkailija. Maaliskuun alussa lopetettiin kirjastotoiminta Malmin lastenkodissa sen muutettua uusiin tiloihin lähelle Malmin sivukirjastoa. Kesäkuussa kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin yliopistollisen keskussairaalan taholta tehdyn esityksen, jonka mu-

kaan keskussairaalan polio-osaston potilaille suoritettu kirjastopalvelu ulotettiin käsittämään myös IV sisätautien klinikan munuaisosaston potilaat. Sokeain kirjastosta välitettiin äänikirjoja vanhainkodeissa hoidettaville heikkonäköisille vanhuksille. Äänikirjalainoja oli n. 180 ja kuuntelijoita n. 20.

Kerhotoiminta. Pääkirjaston Cercle de littérature française kokoontui 7 kertaa. Esitelmää pitivät P. Guy Béthune ja Jean Claude Terrac, osanottajia oli keskim. 21. Espanjan kerho kokoontui 6 kertaa Alfonso Retan johdolla ja osanottajia oli keskim. 11. Pääkirjastossa järjestettiin kolme sunnuntaimatineeaa, osanottajia oli keskim. 26. Esitelmää pitivät fil.lis. Aarne Laurila, hum.kand. Martti Linkola ja fil.maist. Ritva Heikkilä sekä itsenäisyysjuhluvuoden kirjallisuusviikolla 8.10. fil. tri Keijo Ahti, joka puhui Toivo Pekkasesta suomalaisen yhteiskunnan kuvaajana. Kallion sivukirjastossa järjestettiin kaksi musiikki-iltaa kirj.aman. Esteri Parviaisen johdolla. Osanottajia oli keskim. 23 ja esitelmää pitivät urkuri Pentti Kuula sekä tait. Ilpo Mansnerus. Kirjastokerho kokoontui kaksi kertaa opisk.neuvoja Helena Kanervan johdolla, osanottajia keskim. 51. Esitelmää pitivät fil.maist. Ritva Heikkilä ja itsenäisyysjuhluvuoden kirjallisuusviikolla 11.10. opetusneuvos Yrjö Kallinen. Malmin sivukirjastossa järjestettiin yksi kirjallisuusilta, jossa puhui maist. Vuokko Blinnikka, osanottajia oli 12. Nikkilän sairaalakirjaston kirjastokerho kokoontui kaksi kertaa, esitelmöitsijänä oli opett. Petri Lehikoinen ja osanottajia keskim. 31. Musiikki-iltoja pidettiin Nikkilässä 12 kertaa. Kuulijoita oli keskim. 21 ja musiikin esittelystä huolehti opett. Petri Lehikoinen. Hesperian sairaalakirjaston kirjallisuuskerho kokoontui 12 kertaa, lisäksi käytiin kerran teatterissa. Osanottajia oli keskim. 18 ja esitelmää pitivät tri Kyllikki Sutinen, sosion. Anita Schier, hum.kand. Raimo Heinonen ja toimitt. Lauri Sipari. Kerhoilloissa esittivät lausuntaa näyttelijä Unto Salminen ja tait. Toini Mäkinen, joka lisäksi

kävi pitämässä kaksi lausuntailtaa. Myös kirjallisia äänilevyjä kuunneltiin.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja lueteloitiin 94 016 uutta kirjaa ja kokoelmista poistettiin 39 397 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 54 619 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 954 318.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 758 eri aikakauslehteä yhteensä 2 743 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 024 edustaen 112 eri lehteä.

Aukioloajat. Kirjaston aukioloajat olivat kertomusvuoden aikana samat kuin aikaisemmin lukuun ottamatta seuraavia muutoksia: Vallisaaren sivukirjaston aukioloajat muutettiin 1.1.1967 alkaen siten, että kirjasto oli avoinna tiist. ja perj. klo 17—20 (aik. keskiv. ja lauant. klo 15—18). Kaupunginkirjaston kaikki osastot suljettiin 1.6.—31.8. välisenä aikana lauantaisin klo 15. Pääkirjaston lasten lukusali ei toiminut 2.5.—10.9. välisenä aikana, koska suomenkielisen kirjallisuuden lainausosasto oli korjaustöiden ajaksi sijoitettava lukusalin tiloihin. Suomenkielisen kirjallisuuden lainausosasto oli 8.—10.5. ja 5.—6.9. suljettuna muuton vuoksi ja Vallilan sivukirjasto oli osittain suljettuna 15.11.—31.12. korjaustöiden vuoksi.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat

kertomusvuonna 1 796 167 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 1 638 447 mk ja muita tuloja yhteensä 157 720 mk.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 5 553 153 mk, v:lta 1966 siirtyi 125 364 mk, vuoden aikana saatiin 169 840 mk:n ylitysoikeus, joten käytettävissä oli yhteensä 5 848 357 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 5 685 126 mk:aan, v:lle 1968 siirtyi 107 770 mk, joten käyttämättä jäi 55 461 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkamenoja 3 285 065 mk (57.8 %), kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilauksmaksuja sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 1 257 394 mk (22.1 %), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 832 979 mk; huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 947 854 mk (16.7 %) sekä kuljetus- ym. kustannukset 194 813 mk (3.4 %).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunnan kirjasto, Yhdistys Kirjoja Sokeille, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätio, Bragen leikekokoelma sekä Pykälä-yhdistys.

*Lainojen jakaantuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla:
Utlåningsfördelning på fact- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom:
Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments:*

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjallinat/Utlånning åt vuxna/ Issues to adults				Lasten ja nuorten kirjallinat/Utlånning åt barn och ungdom/Issues to children and young people				Kirjallinat kaikkiaan/Boklån inalles/ Total adult and junior				
	Tieto- kirjallisuus Fact- literatur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total		Tieto- kirjallisuus Fact- literatur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total		Tieto- kirjallisuus Fact- literatur Non-fiction	%	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvubiblioteket/Main Library ...	272 021	294 830	566 851	15 629	75 000	90 629		287 650	43.8	369 830	56.2	657 480	
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:													
Kallio/Berghäll	112 010	169 036	281 046	14 323	70 995	85 318		126 333	34.5	240 031	65.5	366 364	
Töölö/Töls	46 662	65 537	112 199	5 891	39 039	44 930		52 553	33.4	104 576	66.6	157 129	
Vallila/Vallgård	29 182	50 776	79 958	2 784	23 552	26 336		31 966	30.1	74 328	69.9	106 294	
Käpylä/Kottby	32 315	45 826	78 141	5 966	31 444	37 410		38 281	33.1	77 270	66.9	115 551	
Eteläinen/Södra	27 523	49 170	76 693	6 457	32 749	39 206		33 980	29.3	81 919	70.7	115 899	
Pasila/Fredriksberg	879	2 042	2 921	150	1 629	1 779		1 029	21.9	3 671	78.1	4 700	
Vuosaari/Nordsjö	3 024	6 984	10 008	625	8 616	9 241		3 649	19.0	15 600	81.0	19 249	
Toukola/Majstad	5 163	9 722	14 885	651	4 430	5 081		5 814	29.1	14 152	70.9	19 966	
Haaga/Haga	32 696	65 687	98 383	3 282	30 716	33 998		35 978	27.2	96 403	72.8	132 381	
Herttoniemi/Hertonäs	27 527	42 378	69 905	3 842	37 540	41 382		31 369	28.2	79 918	71.8	111 287	
Maunula/Månsås	17 096	31 256	48 352	3 495	38 243	41 738		20 591	22.9	69 499	77.1	90 090	
Kulosaari/Brändö	8 072	18 065	26 137	1 465	15 102	16 567		9 537	22.3	33 167	77.7	42 704	
Lautasaari/Drumsö	39 362	60 539	99 901	4 853	32 486	37 339		44 215	32.2	93 025	67.8	137 240	
Malmi/Malm	36 287	51 356	86 643	3 742	28 025	31 767		39 029	33.0	79 381	67.0	118 410	
Oulunkylä/Ägelby	7 820	18 356	26 176	1 356	15 305	16 661		9 176	21.4	33 661	78.6	42 837	
Pakila/Baggböle	5 721	12 481	18 202	1 167	14 351	15 518		6 888	20.4	26 832	79.6	33 720	
Puistola/Parkstad	8 087	11 167	19 254	2 013	20 107	22 120		10 100	24.4	31 274	75.6	41 374	
Laitos-/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	39 845	68 885	108 730	959	5 999	6 958		40 804	35.3	74 884	64.7	115 688	
Tapanila/Staffansby	3 562	9 122	12 684	1 252	16 702	17 954		4 814	15.7	25 824	84.3	30 638	
Pitäjänmäki/Sockenbacka	11 322	27 575	38 897	2 614	16 839	19 453		13 936	23.9	44 414	76.1	58 350	
Vartiokylä/Botby	13 895	29 320	43 215	2 968	25 750	28 718		16 863	23.4	55 070	76.6	71 933	
Pukinmäki/Bocksbacka	1 789	4 127	5 916	292	3 852	4 144		2 081	20.7	7 979	79.3	10 060	
Suomenlinna/Sveaborg	2 017	5 076	7 093	958	5 005	5 963		2 975	22.8	10 081	77.2	13 056	
Porolahti/Porovik	11 032	29 268	40 300	4 965	26 395	31 360		15 997	22.3	55 663	77.7	71 660	
Vallisaari/Stanslandet	379	850	1 229	1 464	1 219	1 464		624	23.2	2 069	76.8	2 693	
Kaarela/Kårböle	12 413	24 354	36 767	2 225	17 368	19 593		14 638	26.0	41 722	74.0	56 360	
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./Bookmobile	31 093	99 898	130 991	7 180	153 155	160 335		38 273	13.1	253 053	86.9	291 326	
Yhteensä/Summa/Total of issues	847 124	1 318 554	2 165 678	102 786	806 124	908 910		949 910	30.9	2 124 678	69.1	3 074 588	
(1966)	786 445	1 147 008	1 933 453	103 083	707 411	810 494		889 528	32.4	1 854 419	67.7	2 743 947	

Huom. Eritellyt lainaustilasto lasketaan ainoastaan joka kuukauden 2 ja 17 päivänä.

Lainaus asukasta kohden oli v. 1967 5.95 (5.43).

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:

Table illustrating the issues in different languages:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspråkig litt. Finnish literature		Skand. kirjallisuus Litt. på skand. språk Scand. literature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign literature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/ Main Library	470 015	71.5	144 244	21.9	43 221	6.6	657 480	21.4
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:								
Kallio/Berghäll	346 973	94.7	16 146	4.4	3 245	0.9	366 364	11.9
Töölo/Tölö	128 363	81.7	23 869	15.2	4 897	3.1	157 129	5.1
Vallila/Vallgård	101 048	95.0	4 784	4.5	462	0.5	106 294	3.5
Käpylä/Kottby	103 065	89.2	8 209	7.1	4 277	3.7	115 551	3.8
Eteläinen/Södra	102 911	88.8	11 850	10.2	1 138	1.0	115 899	3.8
Pasila/Fredriksberg	4 628	98.5	72	1.5	—	—	4 700	0.2
Vuosaari/Nordsjö	18 329	95.2	821	4.3	99	0.5	19 249	0.6
Toukola/Majstad	19 169	96.0	771	3.9	26	1.0	19 966	0.6
Haaga/Haga	121 404	91.7	9 422	7.1	1 555	1.2	132 381	4.3
Herttoniemi/Hertonäs	102 559	92.2	7 588	6.8	1 140	1.0	111 287	3.6
Maunula/Månsas	84 640	93.9	4 877	5.4	573	0.7	90 090	2.9
Kulosaari/Brändö	32 461	76.0	9 558	22.4	685	1.6	42 704	1.4
Lauttasaari/Drumsö	106 017	77.2	26 536	19.3	4 687	3.5	137 240	4.5
Munkkiniemi/Munksnäs	94 858	80.1	19 602	16.5	3 950	3.4	118 410	3.9
Malmi/Malm	38 998	97.1	989	2.5	162	0.4	40 149	1.3
Oulunkylä/Äggelby	38 550	90.0	3 656	8.5	631	1.5	42 837	1.4
Pakila/Baggböle	33 078	98.1	473	1.4	169	0.5	33 720	1.1
Puistola/Parkstad	40 292	97.4	718	1.7	364	0.9	41 374	1.2
Laitos-/Anstaltsbiblioteket/ Institution Library	101 159	87.4	12 877	11.1	1 652	1.5	115 688	3.8
Tapanila/Staffansby	30 274	98.8	332	1.1	32	0.1	30 638	1.0
Pitäjänmäki/Sockenbacka	51 769	88.7	5 621	9.6	960	1.7	58 350	1.9
Vartiokylä/Botby	66 288	92.1	4 923	6.8	722	1.1	71 933	2.3
Pukinmäki/Bocksbacka	9 730	96.7	296	2.9	34	0.4	10 060	0.3
Suomenlinna/Sveaborg	12 911	98.9	126	1.0	19	0.1	13 056	0.4
Poronlahti/Porovik	68 194	95.2	2 863	4.0	603	0.8	71 660	2.3
Vallisaari/Skanslandet	2 649	98.4	32	1.2	12	0.4	2 693	0.1
Kaarela/Kårböle	47 705	84.7	7 728	13.7	927	1.6	56 360	1.8
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./ Bookmobile	263 242	90.4	23 815	8.2	4 269	1.4	291 326	9.6
Yhteensä/Summa/Total of issues	2 641 279	85.9	352 798	11.4	80 511	2.7	3 074 588	100.0
(1966)	2 338 902	85.2	330 751	12.1	74 294	2.7	2 743 947	100.0

Huom. Eritelty lainaustilasto lasketaan ainoastaan joka kuukauden 2 ja 17 päivänä.

25. Kaupunginmuseo

Henkilökunta. Kaupunginmuseon palveluksessa oli v. 1967 7 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa museoapulaista, 4 osapäivätyössä olevaa siivoojaa, yhteensä 15 henkilöä. Osan vuotta palveli 5 eri harjoittelijaa. Rakennusmittaus- ja inventoimistehtävissä työskenteli 3 sisustustaiteen ylioppilasta tuntipalkalla sekä kokoelmien hoitoon kuuluvissa töissä 2 konservattoria samoin tuntipalkalla.

Museon kassanhoitaja Irma Kuurre siirtyi eläkkeelle 1.9. alkaen ja 9. pl:n kassanhoitajan virkaan valittiin 1.11. lukien rahoituston toim.apul. Pirkko Nikander. 7.6. perustettuun, 24. pl:aan ja III kielitaitoluokkaan kuuluvan museoamanuenssin virkaan valittiin fil.kand. Jarno Peltonen 1.1.1968 alkaen.

Useita vuosia kaupunginmuseossa vuosilomasijaisuuksia hoitanut ja yleisön opastajana toiminut nti Astrid Granlund kuoli 13.12.

Museonhoitaja osallistui kertomusvuonna Kotiseutuliiton 1.—3.7. järjestämille valtakunnallisille kotiseutupäiville Keuruulla, oli kaupunginmuseon edustajana valtakunnallisilla taidemuseopäivillä Tampereella 18.—19.11. sekä Suomen Taidemuseoiden liiton perustavassa kokouksessa 15.12. Ateneumissa.

Museon henkilökunnasta yksi museoapulainen ja yksi toimistoapulainen osallistuivat virasto- ja laitossuojelun perus- ja jatkokursseille.

Kokoelmien kartuttaminen. Kaupunginmu-

seon kokoelmiin hankittiin ostamalla ja saatiin lahjoina yhteensä 1 838 esinettä. Nämä jakaantuivat eri pääryhmiin seuraavasti: kirjat 736, kartat 2, rakennus- ja mittapiirustukset 183, Helsinki-aiheiset öljy- ja vesivärimaalaukset sekä graafiset lehdet ja piirrokset 70, muotokuvat 2, pienoisjäljennökset 1, mitalit, rahat ja muistorahat 46, huonekalut 56, kulta-, hopea-, tina- sekä lasi- ja posliiniesineet 22, talous- ja työkalut 31, lelut, pelit, soittimet ym. 4, virkapuvut ja niiden osat 4, puvustot ja käsityöt 78, koriste-esineet 3, koneet 3, rakennusten ja niiden sisustuksen osat 69, maalöydöt 36, arkistoaines 60, postikortit 68, palomuseoryhmän esineet 364.

Kuva-arkistoon hankittiin yhteensä 3 046 numeroa: valokuvanegatiiveja vedoksineen 1 445, valokuvia ilman negatiivia 321, väridiapositiiveja 111, mikrofilminegatiiveja ja mikroreal-kortteja 776, uusintanegatiiveja 326, kuvalaattoja 67.

Kertomusvuonna sai kaupunginmuseo kokoelmiinsa lahjoituksia mm. seuraavilta henkilöiltä, virastoilta ja laitoksilta ym.: Annankadun kansakoulu, rva Anna-Maj Björkstén, sosiaalineuvos Helny Bergbomin kuolinpesä, palopääll. Bergström, hra Håkan Brunberg, nti Olga Forslund, hra I. Gordin, nti Astrid Granlund, taidevalokuv. C. Grünberg, varat. J.A. Hari, nti Fanny Jakobssonin kuolinpesä, rva Liisa Helkavaara, kamr. Harry Henriksson, rakennusviraston talorakennusosasto, kaupunginarkisto, kaupunginpuutarha, kiinteistöviraston talo-osasto, kir-

japainokoulu, Tukholman päiväkot, Helsingin Lyseo, nti Impi Kirkonmies, prof. Aune Lindström ja dos. Irja Maliniemi, toimitt. Irja Löngrén, Marimekko Oy, hra Erik Nyholm, varat. Erkki Relander, lastentarh.op. Salovuori, maist. Anna Slöör, hra Sigurd Stenius, Suomen Kotikäsiyö- ja teollisuus Oy, rva Hilka Tallgren, maist. M. J. Terho, nti Siiri Timgren, nti Greta Wikberg, vapaa-herratar Kitty Wrede, komentaja Niilo Väänänen.

Julkaisujaan lähettivät museolle mm. A magyar mesögadasági Muzeum, Budapest, A Vas megyei muzeumokv.-Savaria, Göteborgs Stadsmuseum, Historisches Muzeum der Stadt Wien, Københavns Bymuseum, Oslo Bymuseum, Stockholms Stadsmuseum ja Varbergs Museum.

Kertomusvuonna museon haltuun tulleista esineistä muodosti oman ryhmänsä ns. palomuseo, joka oli sijoitettu Haagan paloasemalle. Palolautakunnan oli huolehdittava siitä, että palolaitoksen hallussa olevat museoesineiksi katsottavat esineet ilmoitetaan kaupunginmuseolle. Määrältään tämä esineistö oli n. 15 % koko kertomusvuoden aikana hankitusta esinemäärästä.

Nti Hildur Oikero testamenttasi museolle jäämistöstään helsinkiläisperäiset huonekalunsa. Samoin testamenttasi sosiaalineuvos Helny Bergbom paitsi huonekaluja, mm. Karl August Tavaststjernalle kuulunutta kirjoituslipastoa, myös hyvän valikoiman käsityö- ja puvustoesineitä sekä laajan kirjaston. Nti Astrid Granlundilta saatiin kokoelmiin Hotelli Kämpin huutokaupasta ostetut kolme lautasta ym. Nti Siiri Timgren kartutti museon kokoelmia mm. lahjoittamalla isänsä ja äidinäidiltään perimiään talousesineitä ja »Laterna magican» värikuvalaattoineen. Prof. Aune Lindström ja dos. Irja Maliniemi lahjoittivat äidinäidiltään perimiään kahvikuppeja.

Komentaja Niilo Väänäselä saatiin Suomenlinnasta Paavo Väänäsen kisällityönään tekemä lipasto. Maist. Anna Slöör lahjoitti

museoon pienen salkun, joka sisälsi Amalia Mattheizenin (sittemmin Kiseleff) piirustuksia ja heleitä vesivärimaalauksia. Amalia Mattheizen oli oppilaana Magnus von Wrightin piirustuskoulussa.

Kaupunginpuutarhan hallusta siirtyi museon hoitoon kaikkiaan neljä puistovahdin virkalakkia, Annankadun kansakoulusta kaupungin kansakoulujen ehkä vanhin urkuharmooni sekä Johan ja Gustava Silfviuksen muotokuvat sekä Helsingin Lyseon rehtorinkansliasta entistä kalustoa ja v. 1918 kaatuneiden koulun oppilaiden marmorinen muistotaulu.

Museon kokoelmiin toimitetuista maalöydöistä mainittakoon: Pikkupoika Tero Åberg ja hänen isänsä toivat museoon Myllypuron mailta rakennustyömaalta tavatusta rahalöydöstä yhden pronssisen rahan. Se oli lyötetty Itä-Rooman alueella Bysantissa Johannes Zimiscesin (969—976) aikana. Koululainen Pekka Saari toi Leppävaarassa suonlaidasta keksimänsä kauniin messinkisen punnussarjan. Maalöydöistä maksettiin lunastusmaksu. Myös Kaupungintalon työmaan vastaava rak.mest. E. Pettinen huolehti siitä, että kaikki työmaalla tavatut maalöydöt saatiin museoon.

Hra V. Juvonen lahjoitti museoon käyttökuntoisen suutarin ompelukoneen, mallilitaan riittävän vanhan museoesineeksi. Merikapt. Kullervo Räisänen hankki tiedot ja piirroksin varustetun selvityksen mm. parkki Favellista, jonka keulakuva on kunnostettuna museon kokoelmissa.

Ostoista tärkeimpinä mainittakoon kaksi hopeaesinettä, joista toinen oli 20 cm:n korkuinen pokaali v:lta 1778, tekijä helsinkiläinen kultaseppä Henrik Johan Sohlberg (1766—1791), ja toinen Henrik Sandbergin v. 1806 valmistama kannellinen ja varrellinen hopeakattila. Pokaalin pohjassa oli nimikirjaimet MHW ja se oli mahdollisesti Tuomarinkylän kartanon Weckströmien perua. Kattila taas kuului Itämaiseen sotaan osallistuneiden Cronstedt-suvun jäsenten

matkavarusteisiin. Vielä saatiin ostaa Marcus Collinin v. 1931 maalaama talvikuva, joka esitti Eteläsataman laivatelakkaa.

Kullatusta messingistä valmistettu katto-kruunu ostettiin varat. Erkki Relanderilta. Sen oli teettänyt Tukholmassa kauppaneuvos G. Lundahl, jonka luona keisari Aleksanteri I asui v. 1819 Suomen vierailunsa aikana Tampereella käydessään. Tämä ja monet muut kertomusvuoden hankinnat olivat tehdyt Tuomarinkylän museon laajentamista silmällä pitäen.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Kertomusvuoden alusta kaupunginmuseoon perustettiin arkistojärjestäjän virka, jonka haltijan tehtäviin kuului kuva-arkiston luettelointi, järjestäminen ja hoito sekä kuva-arkiston asiakaspalvelu. Tätä puolta museotyössä voitiinkin nyt entisestään tehostaa. Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhlien johdosta oli vuosia 1917 ja 1918 koskevien valokuvien kysyntä vilkasta.

Osa museon toimesta tapahtuneista valokuvauksista kohdistui rakennustutkimusten alalle: Puotinkylän kartanon aihepiiristä oli uusia valokuvanegatiiveja 211 kpl, joista useimmat liittyivät mittapiirustuksiin. Talon Pohj. Makasiinikatu 9:n sisustuksesta ja rakennuksen yksityiskohdista valmistui 66 negatiivia ja Tuomarinkylän kartanoon johtavan tien varrella olevasta ns. »mummon mökistä» 33 negatiivia.

Toisen tutkimustöihin liittyvän kuvaryhmän muodostivat Käpylään 1920-luvulla rakennetussa ns. puutalo-Käpylässä olevia asuntoja ja niiden sisustusta esittävät valokuvat.

Häviävän tai lähiaikoina muuttuvan Helsingin kuvauksiin kuuluivat ns. Brummerin vanhainkoti ja Lauttasaaren silta ympäristöineen, Hesperian puisto ja Eläintarhan huvilat. Sisäkuvauksista mainittakoon Lars Krogius Oy:n toimistotiloissa tehdyt kuvaukset talossa Et. Makasiinikatu 4.

Uusintakuvauksista tärkein oli tri W. W. Wilkmanin aikoinaan valokuvaamista Hel-

sinki-aiheisista kuvista tehdyt uusintanegatiivit sotien aikana tuhoutuneiden alkupe-raisnegatiivien tilalle. Helsingin leipurien ammattikunnan asiakirjat mikrofilmattiin. Esinekuvauksia museossa tapahtui kautta vuoden.

Kuva-arkistoon kertomusvuonna saatuja negatiiveja numeroitiin museon pääosastolla 1 911 kpl ja päävarastoon sijoitettuja henkilökuvanegatiiveja 20 533 kpl, joista tehtiin myös kortisto. Tämän lisäksi käsiteltiin alustavasti edellisenä vuonna lahjaksi saadusta negatiivikokoelmasta 13 418 negatiivia. Kuva-arkisto valmistutti 110:lle kuvien tilaajalle yht. 662 valokuvaa, näistä 274 eri julkaisuja varten. Tilausten yhteydessä saatiin 44 uusintanegatiivia. Kuvien tilaajiin kuului yhdistyksiä, virastoja, päivälehtiä ym. Opiskelijoita ja tutkijoita palveltiin päivittäin paitsi toimittamalla kuvia myös antamalla museon esineistöä ja Helsingin historiaa koskevia tietoja.

Kuva-arkiston kadunnimien mukaiseen rivirekisteriin kirjoitettiin kertomusvuonna lisää 463 uutta liuskaa ja muun aiheen mukaiseen rivirekisteriin 484 liuskaa. Rivirekisteriin merkittyjen ja selvitettyjen Helsinki-aiheisten valokuvien lukumäärä oli vuoden lopussa 52 023 kpl. Tähän lukumäärään eivät sisälly henkilökuvakortistot.

Kuvalaattakokoelmaa koskevaan haku-kortistoon kirjoitettiin kertomusvuonna 1 548 luettelokorttia viitekortteineen.

Näytteillepano, kokoelmien hoito ym. Kertomusvuoden talousarviossa oli 8 000 mk:n määräraha erikoisnäyttelyn järjestämistä varten. Kaupunginmuseon valokuvanäyttely Helsinki Suomen itsenäistyessä oli avoinna 11.—20.11. Stockmann Oy:n tavaratalon IV kerroksen näyttelyhallissa arkisin aukioloaikoina ja lisäksi sunnuntaisin klo 12—16. Pääsy näyttelyyn oli maksuton ja kävijöiden lukumäärä 13 604. Näyttelyssä kävijöille jaettiin myös maksutta museon julkaisema valokuvanäyttelyn seloste, jota oli painettu 2 000 kpl suomen- ja 1 000 kpl ruotsinkielise-

nä. Näyttely esitteli kuvia v:ilta 1912—1932. Kuvat oli järjestetty ryhmittäin valaisemaan kaupunkikuvan kehitystä, tapahtumia Helsingissä, sivistys- ja talouselämää sekä helsinkiläiskoteja. Pääasiassa oli näytteillä seuraavien valokuvaajien töitä: kenr.maj. Ivan Timiriasew, hovivalokuv. Eric Sundström ja Signe Brander; näyttelyhallissa oli myös esillä pukuja, keramiikkaa, mitaleita ja muistorahoja ko. vuosilta.

Kun näyttelytilat eivät kertomusvuoden aikana lisääntyneet, näytteillepanossa voitiin tehdä vain vähäisiä muutoksia ja täydennyksiä. Tavanmukainen joulunäyttely oli sekä pää- että sivuosastossa avoinna 21.12.1967—12.1.1968. Lisänä entiseen olivat jouluaiheiset valokuvasuurenukset v:ien 1890—1930 väliseltä ajalta.

Esineiden, pääasiassa huonekalujen kunnostukseen käytettiin 486 työtuntia. Kaikki kokoelmiin kertomusvuonna ostetut ja lahjaksi saadut öljymaalaukset puhdistettiin ja kunnostettiin. Lisäksi suoritettiin esinekoelmien luettelointia, sekä saatiin valmiiksi tauluvaraston kunnostus-, järjestely- ja inventointityöt kertomusvuoden toukokuussa. Sen jälkeen aloitettiin huonekalukokoelmien inventointi ja sijoitusluetteloiden laadinta. Suuritoisin oli syyskautena tapahtunut palomuseoesineistön luettelointi.

Vanhoissa rakennuksissa suoritettiin säilyneiden rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten osien inventoimis-, mittaus- ja valokuvaustöitä, sekä näiden rakennusten korjaus-, muutos- tai purkamistöiden yhteydessä poistettavaksi joutuvien sisustuksen osien talteenottoa ja varastointia jatkettiin kautta vuoden. Työhön käytettiin yhteensä 1 206 työtuntia.

Tuomarinkylän museon lehtileikearkistoon hakusanoitettiin, leimattiin numeroleimalla ja vietiin hakukorteille vuoden aikana lehtileikkeitä ajalta elokuu 1966 — maaliskuu 1967 n:ot 62694—67140. Kertomusvuoden lehtileikkeitä leikattiin ja liimattiin tämän lisäksi arkeille 4 486 kpl.

Tutkimustyöt. Esineistön selvitys- ja luettelointityöhön liittyvän tutkimustyön sekä rakennustutkimusten lisäksi jatkettiin kevätkaudella Käpylän puurakennuskortteleihin kohdistuvaa ns. korttelitutkimusta. Tätä työtä oli aikomus jatkaa myös muissa kaupunginosissa.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa oleviin pääosaston kokoelmiin tutustui kertomusvuonna 9 722 henkilöä, joista pääsylipun lunastaneita oli 6 180, Tuomarinkylän museossa kävi 2 155 henkilöä, joista maksaneita 1 149, yhteensä oli kaupunginmuseossa käyneitä 11 877 henkilöä.

Vuoden aikana kävi Hakasalmen huvilassa 16 kansakoululuokkaa, yhteensä 334 oppilasta ja 20 oppikoululuokkaa, yhteensä 533 oppilasta. Tuomarinkylän museossa vieraili vain 1 oppikoululuokka, yhteensä 40 oppilasta ja 4 kansakoululuokkaa, yhteensä 145 oppilasta. Muiden kuin koululaisryhmien lukumäärä oli 30 ja henkilömäärä 1 047. Ulkomaisista opintoryhmistä mainittakoon värmlantilaisten, tanskalaisten ja unkari-laisten ryhmät. Helsinki-päivän vieraita oli Hakasalmen huvilassa 261 eli sama määrä kuin edellisenä vuonna. Tuomarinkylän museossa vieraita oli vain 40 (ed. v. 195).

Ryhmäkäynnit pyrittiin järjestämään torstai-illoiksi, jolloin museo oli pääsymaksutta avoinna klo 18—20. Päivisin kokoelmat olivat avoinna klo 12—16. Sunnuntaisin oli kokoelmissa kävijöitä runsaimmin. Opiskelijoita ja tutkijoita palveltiin museossa arkipäivisin koko virka-ajan, myös kesälauantaisin.

Museon hallinnassa olevat kiinteistöt. Hakasalmen huvilan sivurakennusten peruskorjaustyöt saatiin päätökseen heinäkuun alkuun mennessä, jolloin pohjoisen sivurakennuksen kalustaminen ja järjestäminen työtiloiksi välittömästi alkoi. Puistoalue museorakennusten ympärillä kunnostettiin kesäkuussa. Päärakennuksessa ei kertomusvuonna tehty muita korjauksia kuin ulkoseinien

25. Kaupunginmuseo

rappauksen paikkausta. Maalaustyöt siirtyivät v:een 1968.

Varastotilaa saatiin lisää 1.11. lukien.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p sekä lapsilta ja ryhmäkäynteihin osallistujilta 20 p.

Tuloja oli pääsymaksuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilan osalta 3 038 mk ja Tuomarinkylän mu-

seon osalta 815 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisu-oikeuksien lunastuksista 3 270 mk, luontoisetujen korvauksena 1 759 mk sekä vakuutuksista ym. 702 mk, yhteensä 9 583 mk.

Määrärahoja oli kertomusvuonna käytävissä kaikkiaan 464 086 mk ja menot olivat yhteensä 408 092 mk, joten käyttämättä jäi 55 994 mk.

26. Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi v. 1967 filtri Nils-Eric Ringbom, taloudenhoitajana nti Doris Nordblom, kirjastonhoitajana fil.maist. Reijo Jyrkiäinen ja 1.5. alkaen fil.lis. Seppo Heikinheimo sekä toimistoapulaisena rva Raija Hornamo.

Intendentin hoitaman koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähteneiden kirjeiden määrä oli 236 ja saapuneiden 352.

Intendentti huolehti, kuten aikaisempina-kin vuosina, erillistä korvausta vastaan kaupunginorkesterin ohjelmia, niissä esiintyviä säveltäjiä, esittäjiä ja esitettyjä teoksia koskevasta selostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin niiden lisälehtinä.

Kertomusvuonna kiinnitettiin kaupunginorkesterin vierailevat johtajat entiseen tapaan yhtä tai useampaa konserttia varten. Useimmat konsertit johti orkestarin johtajaksi 1.6.1965 alkaen kolmeksi vuodeksi kiinnitetty kapellimest. Jorma Panula.

Orkesterista erosi vuoden aikana neljä soittajaa ja yksi soittaja kuoli. Näin vapautuneisiin sekä avoimiksi julistettuihin uusiin virkoihin nimitettiin yhteensä 12 soittajaa. Vuoden lopussa orkesteriin kuului kaikkiaan 92 soittajaa.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi edelleen Armas Karsti.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan seuraavat henkilöt orkesterin valtuuskuntaan: puheenjohtajaksi Erkki Noraksen, jäseniksi Usko Aron ja Vili Pullisen sekä varajäseniksi Kalle Katraman ja Lauri Ojalan.

Konsertit. Kevätkaudella pidettiin Yliopiston juhlasalissa 19 sinfoniakonserttia, jotka jakaantuivat perinteistä linjaa jatkavaan suureen (8 konserttia) ja kamarimusiikinomaiseen pieneen (5 konserttia) sarjaan. Kolmannen sarjan muodosti enimmäkseen helppotajuisesta musiikista koostuva suosikkiteosten sarja (6 konserttia). Edellämainittujen lisäksi järjestettiin Konservatoriossa tavanomainen vappumatinea uusintoineen.

Syyskauden työskentelylle antoi suurelta osaltaan leimansa orkesterin valmistautuminen kevätkauden Amerikan kiertuetta varten, jonka vuoksi järjestettiin runsaasti eri soitinryhmille tarkoitettuja ns. stemmaharjoituksia. Suureen sarjaan sisältyi syyskaudella 5 konserttia, pieneen sarjaan 3 ja suosikkiteosten sarjaan 5 konserttia. Kaikkien kausikorttien omistajille varattiin tilaisuus lunastaa uudelleen entiset paikkansa ao. sarjaan.

Kevätkaudella järjestettiin entiseen tapaan joukko säveltäjälaboratorioita, joissa käytiin läpi uusia teoksia yleisöltä suljetuissa tilaisuuksissa. Laboratorioharjoitukset olivat 13.1., 27.1., 3.2., 17.2. ja 7.4. Koululaiskonsertteja ei kertomusvuonna Amerikan kiertueen valmistelujen vuoksi järjestetty.

Kaupunginorkesterin 32 varsinaiseen konserttiin sekä kahteen vappumatineaan myytiin kaikkiaan 16 476 lippua eli keskimäärin 485 lippua konserttia kohti. Kausilippujen osuus oli syksyllä 612 ja kevätkaudella 616.

Kaupunginorkesterin konserttien radiointi jatkui edelleen v:n 1963 alusta voimaan tul-

26. Kaupunginorkesteri

leen Yleisradio Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Kaupunginorkesterin konserttiohjelmien julkaisemista ja myymistä koskeva, rouvien Toini Klamin ja Uuti Similän kanssa tehty sopimus oli voimassa edelleen. Sopimuksen mukaisesti mainitut henkilöt maksoivat kertomusvuoden kevät- sekä syyssoitantonkauden ajalta lautakunnalle korvausta 2 000 mk. Ehtona oli lisäksi, että ohjelmien hinta oli 70 p/kpl.

Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teoston kanssa tehdyn, v:n 1965 alusta voimaan astuneen sopimuksen mukaan lautakunta maksoi Teostolle 2 500 mk:n suuruisen korvauksen kertomusvuoden aikana esittämistään, tekijänoikeuslain alaisista sävellyksistä.

Helsingin Torvisoittokunnan kanssa v. 1965 tehdyn sopimuksen mukaisesti soittokunta edelleen kertomusvuonna huolehti sen haltuun uskotuista, kaupungille kuuluvista soittimista ja nuotti- ym. materiaalista sekä sitoutui esiintymään maksutta 30:ssa kaupungin järjestämässä ulkoilmakonsertissa ym. tilaisuudessa. Kaupunki puolestaan varasi

soittokunnalle huoneiston ilman vuokravastiketta ja myönsi sille vuosittain avustusta kaupungin varoista.

Helsingin Sokeat -yhdistykselle oli aikoinaan myönnetty avustusta yhdistyksen soittokunnan soittimia varten, jotka olivat jääneet kaupungin omistukseen. Näiden soittimien inventointi suoritettiin kertomusvuonna kuten edellisinäkin vuosina.

Kaupunginorkesterin kirjastoon liitettiin vuoden aikana 16 sävellyksen nuottiaineisto sekä 4 kirjaa.

Ohjelmatoimikunta piti vuoden aikana 2 kokousta, joista kertyi 9 pykälää. Koesoittotoimikunta kokoontui 5 kertaa ja sen käsittelemistä asioista kertyi 25 pykälää.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 109 608 mk. Valtionavustusta, jota oli anottu 90 000 mk, saatiin 22 000 mk.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 1 913 670 mk, josta musiikkilautakunnan osuus oli 98 122 mk ja kaupunginorkesterin osuus 1 815 548 mk.

27. Nuorisotoimisto

Vuoden 1967 aikana todettiin lisääntyvän vapaa-ajan ja vapaan lauantain aiheuttavan nuorisotoiminnan, varsinkin avoimien ovien nuorisotyön vilkastumista viikonloppuisin. Nuoret esittivät entistä enemmän toivomuksia myös sunnuntain ottamisesta mukaan kaikkien nuorisokahviloiden toiminta-aikaan. Suurimpina ongelmina esiintyi edelleen ohjaajakoulutuksen puute, keskustan nuorisotyön riittämättömyys, tilojen puute kaupungin itäosissa sekä moottorikoulutuksen keskuspaikan puuttuminen. Käytössä oleva kesäkotijä leirialue eivät pystyneet tyydyttämään tarvetta. Kaupungilta odotettiin entistä voimakkaampia toimenpiteitä niin keskustassa kuin uusilla asutusalueilla ilmenneiden nuoriso-ongelmien hoitamisessa. Siellä missä nuorisotyölautakunnalla oli ollut mahdollisuuksia vaikuttaa tilanteeseen, oli se toimenpiteillään voinut merkittäväällä tavalla osallistua nuorten kasvatustehtävään.

Kirjeitä saapui toimistoon yhteensä 2 513, joista laskuja oli 1 253. Kirjeitä lähetettiin vuoden aikana 771; muita lähetyksiä oli kaikkiaan 7 970, mihin sisältyivät 1 026 suomenkielistä ja 375 ruotsinkielistä kiertokirjettä nuorisoyhdistyksille, 872 huoneistolaskua, 3 146 neuvontatoimiston korttia ja tiedonantoa sekä 2 551 kiertokirjeisiin verrattavaa monistetta.

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat: nuorisoasiamies, apulaisnuorisoasiamies, nuorisoneuvoja, kerhokeskusten valvoja, kerhotoiminnanohjaaja, kolme vakinaista toimistoapulaista, yksi tilapäinen ja yksi työsopimussuhteinen toimistoapulainen, työsopimussuhteinen koulutusohjaaja, vakinainen vahtimestari-mekaanikko, työsopimussuhteiset lähetti ja kaksi nuorisonohjaajaharjoittelijaa, kerhopaikoissa kaksi vakinaista ja kolme tilapäistä virkailijaa, työsopimussuhteessa n. 60 kuukausipalkkaista henkilöä sekä lisäksi tuntipalkkaisia työntekijöitä.

Kerhohuoneet. Kertomusvuonna saatiin käyttöön kuusi uutta kerhohuoneistoa seuraavista ajankohdista lukien: Vuorenpeikon kerhokeskus, Vuorenpeikontie, 1.1.; Kontulan kerhokeskus, Kontulankaari 8—12, 1.3.; Johanneshovi, Runebergink. 3 (Tennistalon tilalle), 16.3.; Moottorimaja, Poutuntie 12, 1.5.; Vuosaaren moottorihalli, Ulappasaarentie 2, 1.11. sekä Kyläsaaren askartelupaja, Kiiskinkatu 9 (Eläintarhan askartelupajojen tilalle), 31.12.

Seuraavat kerhopaikat lopetettiin: Tennistalo, Fredrikinkatu 65, 15.3. sekä Eläintarhan askartelupajat, Savonkatu 4, 31.12.

Eri järjestöt, yhdistykset ym. käyttivät kerhokeskuksia kertomusvuonna seuraavasti:

27. Nuorisotoimisto

Kerhokeskus	Pinta- ala m ²	Huone- luku	Vaki- naisesti käyttä- neiden seurojen ym. määrä ¹⁾	Osanottaja- määrä	Käyttötunteja kaikkiaan		Käyttötunteja päivisin	
					1967	1966	1967	1966
Askartelupajat ²⁾	120	2	6	1 174	836	1 204	—	—
Haagan moottorimaja ³⁾	120	3	3	973	144	—	—	—
Hakaniemen kerhokeskus ...	450	8	27	17 326	3 779	4 359	—	—
Herttoniemen »	510	4	8	10 926	1 572	3 412	—	—
Jokiniemen »	110	2	8	5 686	1 076	1 108	—	—
Kaarelan »	166	2	10	6 152	1 223	1 539	—	—
Kannelmäen »	80	2	10	13 348	2 515	3 345	1 176	2 020
Kirkkomäen »	80	3	7	9 419	2 982	3 226	1 644	1 638
Kontulan » ⁴⁾	290	5	9	6 699	1 036	—	—	—
Kruunuhaan »	190	4	8	7 789	1 585	2 400	—	—
Kulosaaren »	490	5	9	11 610	2 697	1 000	1 171	368
Kulosaaren varasto (ent. ker- hokeskus)	125	4	2	483	303	1 117	—	393
Kumpulan kerhokeskus	55	3	4	2 041	1 359	1 763	—	—
Kylänevan »	150	2	7	9 909	2 807	2 548	1 478	1 363
Käpyrinteen »	207	4	10	9 117	5 022	5 543	1 441	2 188
Lauttasaaren »	185	2	6	2 601	304	2 050	—	151
Malmin » ⁵⁾	{343 183}	{6 2}	1	2 377	613	882	—	—
Maunulan »	70	1	7	6 947	1 250	1 472	599	558
Meilahden »	100	2	6	2 928	682	560	—	—
Munkkiniemen »	175	1	9	3 086	1 184	742	588	—
Munkkivuoren »	626	5	14	17 303	3 635	2 730	246	336
Myllypuron »	322	4	6	13 139	4 605	617	3 871	390
Mäyrälinnan »	73	2	3	1 461	476	513	—	—
Pihlajamäen »	194	3	10	16 049	3 706	2 655	2 232	998
Pohjois-Haagan »	484	6	12	19 011	6 000	6 352	2 456	2 487
Pakimäen » ⁶⁾	110	3	3	133	82	419	—	—
Punavuoren »	240	5	23	9 474	3 340	4 116	797	732
Puotilan »	180	3	10	14 773	4 091	6 515	2 784	5 678
Puotinharjun »	84	1	6	19 107	2 434	2 409	1 940	2 010
Roihuvuoren »	73	2	9	4 626	1 489	2 401	369	1 065
Siilitien »	123	3	9	11 018	2 410	2 226	1 176	1 224
Stadionin »	270	2	12	9 708	1 269	1 533	—	—
Suursuon »	588	7	5	9 292	5 777	8 148	3 570	—
Töölön »	500	13	14	12 743	9 923	7 957	—	—
Vilhovuoren »	222	4	20	3 888	1 467	1 962	—	—
Vuorenpaikon » ⁷⁾	393	4	9	9 022	1 809	—	86	—

¹⁾ Tilapäiskäyttäjää oli 207. — ²⁾ 31.5. saakka. — ³⁾ 1.8. alkaen. — ⁴⁾ 1.9. alkaen. — ⁵⁾ Rakennukset I ja II. — ⁶⁾ 1.3. saakka. — ⁷⁾ 20.2. alkaen.

Nuorisotoimiston käyttöön Klaarantien ja Munkkiniemen väestönsuojista luovutetut, 225 m²:n ja 180 m²:n suuruiset tilat oli vuokrattu Ilmailuyhdistykselle.

Kannelmäen ja Siilitien kerhokeskuksista oli vuokrattu tiloja ruotsinkielisille kansakouluille sekä Myllypuron, Pihlajamäen ja Puotinharjun kerhokeskuksista suomenkielisille kansakouluille.

Nuorisotyölautakunnan omat kerhokeskuk-

set. Käpylän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 349. Kerhossa järjestettiin kertomusvuonna erilaisia tilaisuuksia 1 334. Talvileirivuorokausia oli 150 ja kesäleirivuorokausia 411. Erilaisissa tilaisuuksissa oli kävijöitä 10 126. Kerhonjohtajana toimi sosion. Eeva Hyvärinen.

Mäkelän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 233. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 660 ja näissä oli kävijöitä 7 653.

Talvileirivuorokausia oli 160 ja kesäleirivuorokausia 161. Kerhonojohtajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Vallilan kerhokeskuksessa oli kerholaisia 947. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin 3 183, urheilu- ja ulkoiluretkiä sekä leirejä 514. Osanottajia näissä tilaisuuksissa oli 28 776. Talvileirivuorokausia oli 39 ja kesäleirivuorokausia 100. Kerhonojohtajana toimi nuorisotyönohj. Toivo Harto.

Nuorisokahvilatoiminta. Haaga-kerhossa oli jäseniä 554, jäsenten keski-ikä 16.9 v. Tyttöjä oli 48.2 %, poikia 51.8 %. Tytöistä kävi työssä 30.3 % ja pojista sama määrä. Koululaisia oli sekä pojista että tytöistä 69.7 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi neljä: näytelmä-, musiikki-, keskustelu- ja tanssiryhmä. Kokoontumiskertoja pienryhmissä oli 236 ja kävijöitä niissä 1 391, joka teki 5.8 henkilöä kokoontumiskertaa kohden. Kerhossa oli kävijöitä 17 382 ja aukioloiltaa kohden 74.2. Ohjelmatilaisuuksia oli 70, yksityisiä vierailijoita 21 ja järjestövierailuja 4.

Haka-kerhossa oli jäseniä 607, jäsenten keski-ikä 16.8 v. Tyttöjä oli 56.1 %, poikia 43.9 %. Tytöistä kävi työssä 28.9 % ja pojista 17.2 %. Koululaisia oli tytöistä 71.1 % ja pojista 82.8 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi kaksi, musiikki- ja näytelmäryhmä. Kokoontumiskertoja pienryhmissä oli 17 ja niissä kävijöitä 102, eli 6 henkilöä kertaa kohti. Kävijöitä oli 26 285 ja kävijöitä aukioloiltaa kohden 90.9. Kurssseja järjestettiin kolme: kampauss-, perhekasvatus- ja tanssikurssit, joissa osanottajia oli 399. Ohjelmatilaisuuksia oli 65, yksityisiä vierailijoita 83, järjestövierailijoita 34 ja vierailukertoja 20.

Hertto-kerhossa oli jäseniä 380, jäsenten keski-ikä 16.3 v. Tyttöjä oli 45 % ja poikia 55 %. Tytöistä oli työssäkäyviä 17.5 % ja pojista 14.4 %. Koululaisia oli tytöistä 82.5 % ja pojista 85.6 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi yhdeksän: näytelmä-, musiikki-, keskustelu-, jazz-baletti-, tanssi-, yhteislaulu-, lehti-, jalkapallo- ja kuorolaulukerho. Ko-

koontumiskertoja pienryhmissä oli 246, niissä kävijöitä 1 576. Kävijöitä kokoontumiskertaa kohden oli 6.4. Kurssseja oli kaksi, kotitalous- ja ompelukurssi, joissa kävijöitä oli 26. Kerhossa oli kävijöitä 18 678 ja kävijöitä aukioloiltaa kohden 77.8. Ohjelmatilaisuuksia oli 30, yksityisiä vierailijoita 171, järjestövierailijoita 23 ja vierailukertoja 12.

Lautta-kerhossa oli jäseniä 117, jäsenten keski-ikä 16.3 v. Tyttöjä oli 41.4 % ja poikia 58.6 %. Koululaisia oli tytöistä 90.9 % ja pojista 83.9 %. Työssä oli tytöistä 9.1 % ja pojista 16.1 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi kuusi: ompeluryhmä, sisustustoimikunta, ohjelmatoimikunta, jumppakerho, keskustelukerho ja musiikkiryhmä. Kokoontumiskertoja pienryhmillä oli 51, kävijöitä niissä 330 ja kävijöitä kokoontumiskertaa kohden 6.4. Kerhossa oli käyntejä 5 015 ja kävijöitä aukioloiltaa kohden 42.1. Ohjelmatilaisuuksia oli 39, yksityisiä vierailijoita 41, järjestövierailijoita 8 ja vierailukertoja 17.

Malmi-kerhossa oli jäseniä 313, jäsenten keski-ikä 17.4 v. Tyttöjä oli 49 % ja poikia 51 %. Koululaisia oli 60.4 % ja työssäkäyviä 39.6 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi kolme: näytelmä-, musiikki- ja urheiluryhmä. Kokoontumiskertoja pienryhmillä oli 66, kävijöitä niissä 928 ja kävijöitä kokoontumiskertaa kohden 14.1. Kurssseja oli viisi: klassillinen tanssi-, perhekasvatus-, valokuvaus-, taide- ja kampausskurssi. Kokoontumiskertoja kurssseilla oli 18 ja niissä kävijöitä 423, kävijöitä kokoontumiskertaa kohden 23.5. Kerhossa oli käyntejä 15 153 ja kävijöitä aukioloiltaa kohden 81.1. Ohjelmatilaisuuksia oli 45 ja ulkopuolisia vierailijoita 262. Esikerhotoimintaan otti osaa 21 poikaa 12--14 ikävuosien väliltä. Toimintamuotoina olivat retket, pelit ja ohjelmatoiminta.

Maunu-kerhossa oli jäseniä 1 058, jäsenten keski-ikä 16.8 v. Tyttöjä oli 55.1 % ja poikia 44.9 %. Koululaisia oli tytöistä 76.4 % ja pojista 59.3 %. Työssä kävi tytöistä 23.6 % ja pojista 40.7 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi kaksi: musiikki- ja näytelmäryhmä. Ko-

koontumiskertoja pienryhmillä oli 112 ja niissä kävijöitä 982. Kursseja oli kaksi: perhekasvatus- ja kampauskurssit, joissa kävijöitä oli 306. Kerhossa oli käyntejä 26 728 ja kävijöitä aukioloiltaa kohden 126.1. Ohjelmatilaisuuksia oli 72, järjestövierailijoita 233, yksityisiä vieraita 109 ja vierailukertoja 39. Kokeiluluontoisena toimi kerhon yhteydessä nk. esikerho kahtena ryhmänä neljä kertaa viikossa. Ryhmät käsittivät 9—11-vuotiaat ja 12—14-vuotiaat. Kävijöitä oli kaikkiaan 153, joista tyttöjä 42 ja poikia 111. Toimintamuotoina olivat ohjelma-, askartelu-, ompelu- ja pienoisautokerhot.

Mylly-kerhossa oli jäseniä 498, jäsenten keski-ikä 16.8 v. Tyttöjä oli 46.4 % ja poikia 53.6 %. Koululaisia oli tytöistä 51.2 % ja pojista 48.8 %. Työssä oli tytöistä 27.5 % ja pojista 39.5 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi kuusi: näytelmä-, musiikki-, keskustelu-, lennokki-, shakki- ja ohjelmaryhmät. Koontumiskertoja pienryhmillä oli 43, joissa kävijöitä oli 316 ja kävijöitä kokoontumiskertaa kohden 7.3. Kerhossa oli käyntejä 16 806 ja kävijöitä aukioloiltaa kohden 85.3. Ohjelmatilaisuuksia järjestettiin 86.

Kaikkien kerhojen yhteinen jäsenmäärä oli 3 527, jäsenten keski-ikä 16.7 v. Tyttöjä oli 48.7 % ja poikia 51.5 %. Työssä kävi tytöistä 22.8 % ja pojista 32.9 %. Koululaisia oli tytöistä 77.2 % ja pojista 67.1 %. Pienryhmiä toimi yhteensä 40, joilla koontumiskertoja 908. Kävijöiden määrä pienryhmissä kokoontumiskertaa kohden oli 7.8. Ohjelmallisia tilaisuuksia oli kaikkiaan 435, ulkopuolisia henkilövierailuja 943 ja vierailukertoja 164. Käyntien määrä kaikissa kerhoissa vuoden aikana oli 126 047, mikä teki 85.2 henkilöä aukioloiltaa kohden.

Yhteisinä ohjelmamuotoina olivat: taloudellisen kasvatuksen kampanja ja safarikeräys (valtakunnalliset), perhekasvatus- ja liikuntavaliustilaisuudet, rukouslauantailaisuudet seurakuntien kanssa, kerhojen väliset jalkapallo-ottelut, poliisilaitoksen vierailut

sekä kurssit, jotka käsittivät mm. seuraavat alat: kotitalous, ompelu, kampaus, klassillinen tanssi, perhekasvatus, valokuvaus ja taide. Monet kerhot suorittivat retkiä maan muihin nuorisokahviloihin. Hertto- ja Mylly-kerhon ohjelmaryhmät vierailivat Kera- van nuorisovankilassa. Hertto-, Malmi-, Mau- nu- ja Mylly-kerhossa oli harjoittelija Jär- venpään seurakuntaopistosta.

Jengityökeskus (Johanneshovi). Jäseniä oli 204, jäsenten keski-ikä 17 v. Tyttöjä oli 64.2 % ja poikia 35.8 %. Sisäisiä pienryhmiä toimi kolme: psykoterapian ryhmä sekä keskustelu- ja musiikkiryhmä. Kurssitoimintaa oli kolme kertaa, kävijöitä 18. Kerhossa oli käyntejä 18 711 ja kävijämäärä aukioloiltaa kohden 90.8. Ohjelmatilaisuuksia oli 35, ulkopuolisia vierailijoita 44 ja vierailukertoja 31.

Johanneshovin toiminta poikkesi muusta nuorisokahvilatoiminnasta siinä, että henkilökohtaisella työllä oli siellä tärkein osuus. Osa työntekijöistä oli erikoistunut henkilökohtaiseen työhön yhden työntekijän keskitetyssä vain ryhmätyöhön. Muut työntekijät jakoivat aikaansa kaikkien nuorten kesken. Ohjelmatoiminnassa noudatettiin samoja linjoja kuin nuorisokahvilatyössä. Marraskuussa vierailtiin Helsingin Diakonissalaitoksella ja joulujuhla pidettiin Työväenopistolla.

Bengtsårin leirialue oli Käpylän ja Mäkelän kerhokeskuksien vilkkaassa käytössä, jonka lisäksi sitä käytti 19 muuta järjestöä. Toimintakautena vietettiin 10 168 leirivuorokautta, jotka jakaantuivat 55 leirin ja retken kesken. Osanottajia oli 965 henkilöä.

Vuorilahden kesäkotina oli 35 järjestön tai seuran käytössä 1.5.—31.10. välisenä aikana. Huonelukumäärä oli 16 ja pinta-ala 572 m². Käyttövuo- rokausia oli 229 ja kävijöitä 4 520.

Nuorisonohjaajien koulutustoiminta. Suomenkielisistä kursseista oli sekä kevät- että syyskaudella toiminnassa nuorisonohjaajien peruskurssi. Tämän lisäksi syyskaudella toimi nuorisonohjaajien jatkokurssi. Muita eri-

koiskursseja järjestettiin vuoden aikana yhteensä viisi.

Ruotsinkielisiä kursseja järjestettiin vuoden aikana kaksi, ne olivat erikoiskursseja.

Liikenne- ja moottoripyöräkoulutusta annettiin seuraavasti: Haagan harjoitusradalla pidettiin 1.5.—15.10. välisenä aikana neljä moottoripyöräkurssia, joihin osallistui 71 oppilasta. Maanantai-iltaisina (yht. 25 iltaa) pidetyille mopokurssille osallistui 706 nuorta. Erilaisia liikennekilpailuja pidettiin yhdeksän ja niihin osallistui 314 kilpailijaa. Nuorille järjestettyyn neljään leiriin ja retkeen osallistui 49 henkilöä. Moottoriradan kokonaistoiminnan piiriin osallistui kaikkiaan 4 065 henkeä.

Maunulan moottorimaja saatiin nuorisotoimiston käyttöön 1.8. Tilat vuokrattiin lähes kokonaan moottorikerhoille. Nuorisotoimiston alaisena toimiva nuortenkerho koontui siellä kuitenkin kerran viikossa kokonaiskävijämäärän ollessa 245 henkilöä.

Järjestöjen ja kerhojen keskuudessa suoritettiin vuoden aikana erilaista liikenne-, moottori- sekä moottoriturheiluaiheista valistustoimintaa. Tämän toiminnan piiriin osallistui 1 155 nuorta.

Moottori-, metalli- ja puuaskartelu käsitti kertomusvuonna seuraavat toimintamuodot: Maunulan moottorihalli toimi 1.1.—15.5. ja 1.10.—30.12. Näiden 7 kk:n aikana oli kävijöiden kokonaismäärä 2 622 henkeä. Autoja korjattiin ja huollettiin 317 kpl ja mopoja sekä moottoripyöriä 850 kpl. Lisäksi siellä pidettyyn neljään liikennevalistustilaisuuteen osallistui 85 henkilöä.

Vuosaaren moottorihallin toiminta päästiin aloittamaan vasta 1.12. Kokonaiskävijämäärä nousi 452 henkilöön. Autoja huollettiin ja korjattiin 130 kpl, mopoja ja moottoripyöriä 38 kpl. Kahdessa valistustilaisuudessa oli yhteensä 42 henkilöä. Hallin yhteydessä aloitettiin myös nuorisokerhotoiminta moottoriaskartelun ja liikennevalistusohjelmien muodossa.

Eläintarhan askartelupajat toimivat 1.1.—

30.6. Toiminta jouduttiin lopettamaan parakien huonokuntoisuuden takia. Näiden 6 kk:n aikana oli kävijöiden kokonaismäärä 1 800 henkeä, joka määrä jakaantui seuraavasti: puuaskartelu (pojat) 780, puuaskartelu (tytöt) 70, moottori- ja metalliaskartelu 950 henkilöä.

Kyläsaaren askartelupaja saatiin Eläintarhan pajojen tilalle joulukuun alusta 1967, mutta korjaustöiden takia toiminta päästiin aloittamaan vasta v:n 1968 alusta lukien.

Lainavarastot. Nuorisotoimiston lainavarastossa oli lainattavia välineitä seuraavasti (vastaava lainauspäivien luku merkitty sulkuihin): telttoja 327 (15 639), kenttäkeittiöitä 25 (1 294), keittiövälineitä 73 (2 088), työkaluja 26 (325), teknillisiä välineitä 75 (3 241) ja muita välineitä 768 (691) eli lainattavia välineitä yht. 1 294 ja lainauspäiviä yht. 23 278.

Nuorison neuvonta ja opastus. Nuorison neuvonnan asiakkaat voitiin jakaa seuraavasti:

1. Helsingiläiset nuoret ja heidän vanhempansa kääntyivät neuvontatoimiston puoleen lähinnä vapaa-ajanvietto-, kasvatus- ja koulutuskysymyksissä. Kasvatusvaikeuksista neuvoteltiin 50 henkilön kanssa, koulu- ja kurssitiedusteluja oli 119. Vapaa-ajanviettoa ja kerhotoimintaa koskevia tiedusteluja tehtiin eniten 8—12-vuotiaitten osalta, tätä ryhmää koskevia yht. 460.

2. Kaupunkiin muuttaneet nuoret tiedustelivat eniten opiskelumahdollisuuksia, n. 40 %, toiseksi vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, 35 %. Loput jakaantuivat työ-, asunto-, sopeutumisen ja muiden ongelmien osalle. Uusia asiakkaita kävi vuoden aikana: poikia 172, tyttöjä 154, yht. 326.

3. Ryhmäkäyntejä oli järjestetty eri koulujen ja kurssien oppilaille. Näihin osallistui 290 henkeä. Lisäksi lähetettiin nuorisotyötä koskevaa aineistoa työnantajille, jotka sitä pyysivät työntekijöitään varten.

Nuorisoneuvontaa esitteleviä kortteja lähetettiin 15—24-vuotiaille nuorille 3 211 kpl.

27. Nuorisotoimisto

Vierailut. Vuoden aikana kävi nuorisotyölautakunnan vieraina nuorisovaltuuskuntia ja yksityishenkilöitä mm. Pohjoismaista, Neuvostoliitosta, Japanista, Jugoslaviasta, Englannista, Unkarista sekä Itä- ja Länsi-Saksasta. Lisäksi kävi Janakkalan kunnan

nuorisotyölautakunnan jäseniä ja nuorison-ohjaajia yht. 40 henkeä.

Menot ja tulot. Nuorisotoimiston menot kertomusvuonna olivat 1 713 248 mk. Tuloja oli vuokrasta, osanotto- ja jäsenmaksuista ym. yhteensä 107 060 mk.

28. Raittiuslautakunnan toimisto

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston toiminta jatkui v:n 1967 aikana johtosääntöjen ja vuoden ensimmäisessä kokouksessa hyväksytyyn työohjelman edellyttämällä tavalla. Työmuodot olivat pääpiirteissään entiset, mutta erityistä huomiota kiinnitettiin pääkaupungissa toimivien raittiuspiirijärjestöjen palkkaamien toiminnanohjaajien työn tehostamiseen jatkamalla erillisen avustusmuotoisen palkkion suorittamista raittiuspiirijärjestöille sekä pyrkimällä monin käytännöllisin muodoin tehokkaaseen yhteistyöhön a.o. toiminnanohjaajien ja lautakunnan toimihenkilöiden välillä.

Järjestöjen työtä pyrittiin monella muulla tavalla tukemaan ja tehostamaan. Paitsi neuvotteluja lautakunta avusti raittiuspiirijärjestöjä varsinkin valistus- ja juhlatilaisuuksien järjestämisessä sekä järjesti lisäksi yhteistoimintakursseja ja aktivointikilpailuja. Paikallisten järjestöjen jäsenille myönnettiin pienehköjä kurssiavustuksia heidän osallistuessaan valtakunnallisten raittiusjärjestöjen kursseille. Lautakunnan raittiustyönohjaajat osallistuivat järjestöjen tilaisuuksiin sekä suorittivat neuvonta- ja ohjaustyötä erilaisen kerho- ja harrastustoiminnan yhteydessä.

Järjestötoiminnan ulkopuolella lautakunta ja sen toimisto harjoittivat erilaisin työmuodoin muutakin raittiustyötoimintaa. Lautakunta tilasi jälleen huomattavan määrän eri raittiuskeskusjärjestöjen julkaisuja, joita levitettiin erilaisiin sosiaalisiin kohteisiin, korkeakouluihin, ylioppilaskokelaille, työmaa- ja

kansanruokaloihin jne. Samoin hankittiin raittiusmainoksia, tiedotteita yms. jaettavaksi tilaisuuksissa, järjestöjen kokouksissa jne. Lautakunnan ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisiä tiedotuslehtisiä »Raittiustyön Kentältä» ja »Nytt från nykterhetsnämnden» jaettiin kuusi kertaa vuodessa yhteensä 4 000 kpl:n kertapainoksena paitsi järjestöjen jäsenille myös muihin kohteisiin. Edelleen kohdistettiin oppilaitoksiin, ensisijassa kansa-, ammatti- ja oppikouluihin erilaista ohjaus- ja kilpailutoimintaa, minkä lisäksi niiden omaehtoista raittiustyötä tuettiin kaikin mahdollisin tavoin. Vuoden aikana järjestettiin kaksi ohjelmakiertuetta kansakouluihin, ensimmäinen huhti-toukokuussa ja toinen raittiusviikon aikana loka-marraskuussa.

Kertomusvuoden raittiusviikon järjestelyihin lautakunnan toimisto osallistui huomattavalla tavalla luovuttaen koko viranhaltijakuntansa viikon käytännöllisiin järjestelyihin sekä myöntämällä raittiusviikkotoimikunnalle erillisen avustuksen järjestelykustannusten peittämiseen.

Lautakunnan toimiston lainaustoimintaa kehitettiin edelleen ja lainaus järjestöille lisääntyikin kertomusvuoden aikana noin neljäsosalla. Lisääntyminen oli havaittavissa lähinnä elokuvakopioiden lainauksessa. Lainaustoimintaa kehitettiin lähinnä juuri tältä osin, sillä vuoden aikana kartutettiin lainavarastoa 18 uudella lyhytelokuvakopiolla, niiden kokonaisuudessaan noustessa vuoden lopussa 130:een.

Edellisen vuoden puolella alulle pantua

juopumuspidätystutkimusta jatkettiin kertomusvuonna ja tutkimusta koskeva yhteen-
veto oli elokuussa valmiina saatettavaksi jul-
kisuuteen. Varsinaisen tutkimustyön suoritti
hum.kand. Maija-Liisa Hämäläinen.

Lautakunnan johtosäännössä edellytettyä
tehtävää väkijuomaolojen tarkkailemisesta
lautakunnan toimisto pyrki mahdollisuuksien
mukaan hoitamaan. 13 lausuntoa annettiin
uusista väkijuomamyymlöistä, niiden
siirroista, uusista anniskeluravintoloista ja
anniskeluoikeuksien muuttamisesta, minkä
lisäksi jouduttiin antamaan lausunto kaikista
anniskeluravintoloista anniskelukaudeksi 1.1.
1968—31.12.1970. Vuoden aikana tehtiin
myös esitys juopuneena pidätettyjen selviä-
misaseman perustamisesta.

Toimisto. Lautakunnan toimisto sijaitsi
kertomusvuoden alussa Kallion virastotalosa,
jossa sillä oli käytettävissään neljä huonetta
käsittävä toimistohuoneisto. Touku-
kuussa joutui toimisto siirtymään elintarvike-
keskuksen taloon, Helsinginkatu 24 A, jossa
sen käytettäväksi osoitettiin viisi huonetta
sekä eteis- ja varastotilat. Kertomusvuoden
aikana oli lautakunnan palveluksessa viisi
vakinaista viranhaltijaa: toimistosihtööri,
kaksi raittiustyönohjaajaa sekä kaksi toi-
mistoapulaista.

Raittiusvalistustoiminta. Puheita, esitelmiä
ja alustuksia (lukuun ottamatta kurssitoimintaa)
pidettiin toimiston toimeksiannosta ja
viranhaltijain toimesta kaikkiaan 187
(ed. v. 177). Viranhaltijain ohjauskäyntejä
raittiustyön järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaali-
siin laitoksiin jne. suoritettiin vuoden aikana
146 (113) kertaa. Harrastustoiminnan erityis-
ohjaajia lähetettiin lautakunnan toimesta
varhaisnuorisjärjestöjen kerhotilaisuuksiin
25 (33) tunniksi. Neuvottelu- ja valistustilaisuuksia
joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöjen
ym. kanssa järjestettiin 9 (10), joissa
osanottajia oli yhteensä 1 090 (1 210).

Eri raittiustyön järjestöjen kustantamia
kuukausijulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaali-
sille laitoksille, työmaaruokaloille, ylioppi-

laskokelaille ja koululaisille yhteensä 1 360
(1 305) vsk. sekä erityisnumeroita 2 600
(2 600) kpl. Raittiuskilpajoitusten palkin-
noiksi jaettiin yhteensä 304 (371) kirjaa.
Raittiustyön oppikirjoja jaettiin vuo-
den aikana helsinkiläisille oppikouluille
1 208 kpl.

Vuoden aikana julkaistiin lautakunnan
toimiston ja raittiustyön järjestöjen yhteisjul-
kaisuna (tiedotuslehtenä) »Raittiustyön Ken-
tältä» -julkaisua kuusi painosta yhteismää-
rältään 21 000 kpl ja samoin ruotsinkielistä
»Nytt från nykterhetsnämnden» -julkaisua
yhteismäärältään 3 000 kpl. Lehtien toimi-
tus- ja jakelutyöt suoritettiin toimistossa ja
ilmaisjakelu tapahtui pääkaupungin raittiustyön
järjestöjen aikuisjäsenille sekä eräille hallinto-
elimille, järjestöille ja laitoksille.

Vuoden aikana järjestettiin kaksi ohjelma-
kiertuetta kansakouluihin, joissa pidettiin
yhteensä 66 tuntia. Osanottajia oli 15 640
kansakoululaista.

Erialaista juliste- ja ohjelmistoaineistoa jär-
jestöjen ym. käyttöön hankittiin 4 680 kpl.

Työväen Raittiuspäivänä 2.4. osallistuttiin
kahden juhlan järjestämiseen. Lisäksi pidettiin
selostustilaisuus sanomalehdille sekä suori-
tettiin kahden viikon aikana elokuvamain-
ontaa 15 elokuvateatterissa.

Raittiustyön viikon, jota vietettiin 29.10.—5.11.,
tunnuksena oli »Itsenäisyys - raittiustyö» (»Själv-
ständighet - nykterhet»). Neuvottelutilaisuudessa
22.6. sovittiin Helsingissä toimeenpan-
tavan raittiustyön toiminnallisista suunta-
viivoista, jotka huomattavalla tavalla poik-
kesivat aikaisempien raittiustyön viikkojen jär-
jestelyistä. Suunnitelma hyväksyttiin raittiustyön
lautakunnan koolle kutsuunsa, 4.9. pidi-
tyssä raittiustyön edustajien neuvottelutilaisuudessa.
Kokoukseen osallistui kaikkiaan 51 edustajaa
32 järjestöstä. Lopullisesti suunnitelma vahvistettiin
raittiustyön lautakunnan kokouksessa 19.9.

Uudistetun suunnitelman mukaan raittiustyön
viikon tilaisuuksien käytännöllinen järjestely
annettiin raittiustyön järjestöjen yhteistoimi-

kunnalle, joka yhdessä toiminnanohjaajien ja raittiuslautakunnan toimiston edustajien kanssa muodosti raittiusviikkotoimikunnan. Järjestelyjen työnjaosta sovittiin siten, että raittiuslautakunnan toimiston tehtäväksi tuli järjestää liikennekilpailu ja korokekeskustelu, samoin kansakouluissa toimeenpantava ohjelmakiertue. Kaikkien järjestelyelinten yhdysmieheksi valittiin toiminnanohj. Aarre Lauhiainen, jonka lisäksi hänen tuli yhteistoiminnassa raittiuslautakunnan toimiston kanssa suunnitella ja toteuttaa raittiusviikon mainonta sekä muut viikon toimintaan liittyvät toimenpiteet.

Liikennekilpailu järjestettiin sunnuntaina 29.10. klo 12. Kilpailu oli rajoitettu kokeilu- luontoisesti vain raittiusjärjestöjen kilpailuryhmiä koskevaksi. Kilpailuun osallistui 21 henkilöautoa, joissa kussakin oli 4- tai 3-henkinen kilpailuryhmä. Kilpailu käsitti ajo- ja liikennetuntemuksen lisäksi eräitä kysymyksiä, jotka koskivat kaupungin tuntemusta, sekä raittius- ja alkoholialaa. Ajoreitti oli noin 40 km:n pituinen suuntautuen pääasiassa esikaupunkialueille.

Korokekeskustelu toimeenpantiin maanantaina 30.10. klo 19 Balderin salissa. Keskustelun aiheena oli »Mitä uudet alkoholilakiesitykset hallituksen esittämässä muodossa toteutettuina merkitsevät». Johdantopuheenvuoron käytti toim.siht. Mauno Merilinna. Keskusteluun osallistuivat kodin, A-klinikkasäätiön, poliisilaitoksen, Alkoholiliikkeen, nuorisotyön ja raittiusliikkeen edustajat. Keskustelijat vastasivat myös yleisön taholta tulleisiin kysymyksiin. Yleisöä oli paikalla n. 80 henkilöä.

Lastenjuhla järjestettiin tiistaina 31.10. klo 18 työväenopiston juhlasalissa. Tilaisuudessa oli läsnä lapsia vanhempineen n. 500. Kirkkojuhla järjestettiin torstaina 2.11. klo 19 Kallion kirkossa. Juhlayleisöä oli n. 650 henkilöä. Nuorison yökonsertti pidettiin perjantaina 3.11. klo 23 työväenopiston juhlasalissa. Ohjelmassa oli ns. »pop»-musiikkia sekä nuorisomuotiesitys. Nuoriso täytti salin

ääriään myöten n. 500 nuoren jäädessä ovien ulkopuolelle. Kaikkiaan oli tilaisuudessa läsnä n. 600 henkilöä. Päätäjaisjuhla järjestettiin sunnuntaina 5.11. klo 14 työväenopiston juhlasalissa. Tilaisuudessa jaettiin myös liikennekilpailun palkinnot. Yleisöä oli läsnä n. 450 henkilöä. Kansakoulujen ohjelmakiertue alkoi 26.10. ja päättyi 9.11. Kaikkiaan järjestettiin kiertueen aikana 21 tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä n. 7 720 kansakoululaista. Kiertueen puhe-, musiikki- ja leikki-ohjelmasta vastasivat Terhikki Haapalinna, Kaj Engström ja Tor Hannér.

Raittiusviikkotilaisuuksia järjestivät lisäksi monet muut järjestöt. Kaikkiaan järjestettiin raittiusviikon tilaisuuksia toimiston saamien tietojen mukaan 35 (41), joissa yleisöä oli yhteensä n. 4 645 (4 325). Edellä esitettyihin lukuihin eivät kuitenkaan sisälly aikaisemmin mainitut kansakoulutilaisuudet.

Raittiusviikkoa koskevan tiedotustoiminnan ja tilaisuuksien mainonnan osalta suoritettiin seuraavat toimenpiteet: Mainoslehtinen yleistilaisuuksia varten painatettiin 20 000 kpl:n painoksena. Lehtinen oli 4-sivuisen ja sitä jaettiin lähinnä kansakoululaisten kautta koteihin. Osa lehtisistä jaettiin raittiuspiirijärjestöjen välityksellä. Lastenjuhlaa, nuorison yökonserttia ja päätäjäistilaisuutta esittelevistä mainoslehtisistä otettiin kunkin tilaisuuden osalta 10 000 kpl:n painos. Myös kirkkojuhlasta valmistettiin ohjelmalehtinen 3 000 kpl:n painoksena. Lehtiset jaettiin raittiuspiirijärjestöjen välityksellä ns. esikaupunkijakeluna. Elokuvamainontaa varten valmistettiin 18 kpl elokuvateatterimainoksia, joista osa valmistettiin raittiusviikon yleisjulisteen ja osa viimeisimmän liikenne-raittiusjulisteen pohjalta. Esitysaika oli 18 elokuvateatterissa ajalla 20.10.—2.11.

Selostustilaisuus päivälehtien ja eräiden ammattilehtien toimittajille järjestettiin torstaina 26.10. klo 13 NMKY:n ravintolan kabinetissa. Läsnä oli 14 henkilöä, joista 8 edusti lehdistöä ja loput raittiuspiiritoimikuntia sekä lautakunnan toimistoa. Raittiusviikon ju-

listeita ja ohjelmistoa tilattiin Suomen Raittiusjärjestöjen Liitolta jaettavaksi edelleen niitä haluaville järjestöille ja laitoksille. Uuden Raittiusseuran julkaisun yhteydessä toimitettua Yliveto-lehteä jaettiin päättäjäistilaisuuden yhteydessä. Sanomalehti-ilmoituksia julkaistiin pääkaupungin kaikissa päivälehdissä, viikon aikana yht. 34. Erityismainontaa varten hankittiin 1 000 kpl ilmapalloja käytettäväksi lastentilaisuuksissa, 200 kpl Helsingin raittiusviikkotoimintaan sommiteltua julistetta käytettäväksi liikennekilpailussa ja oppikoulujen ilmoitustauluilla, 250 kpl lompakkomuistioita, joita jaettiin esiintyjille, toimihenkilöille ja muille raittiusviikkotoimintaan vaikuttaneille järjestöjen edustajille, sekä muovivaimeesta valmistettuja asiakirjasuojuksia käytettäväksi liikennekilpailussa sekä vastaisessa järjestelytoiminnassa.

Lainaustoiminta. Toimiston lainaustoimintaan ja myös sen omaan valistustoimintaan hankittiin vuoden aikana 18 uutta lyhytelokuvakopiota sekä yksi uusi diakuvasarja. Vuoden lopussa oli toimiston käytettävänä 130 lyhytelokuvaa, 37 raina- ja kuultokuva-sarjaa, neljä Bell & Howell -merkkistä 16 mm:n elokuvakonetta, Grundig-merkkinen magnetofoni, kaksi rainaheitintä, kaksi elokuvakangasta, elokuvanauhojen korjauslaite sekä esityspöytä. Lainauksia suoritettiin seuraavasti: elokuvakoneita 452 (345) kertaa, raittiusaiheisia lyhytelokuvia 1 597 (1 022), muita lyhytelokuvia 1 080 (1 060),

rainakoneita 17 (8), diaprojektorita 15 (—), valkokankaita 27 (47) sekä kansallispujuja 45 (31) kertaa.

Kilpailu- ja kurssitoiminta. Toimisto järjesti vuoden aikana seuraavat aktivointikilpailut: kaupunkituntemuskilpailun raittiusjärjestöjen jäsenille, veikkaustietokilpailun varhaisnuorisjärjestöjen jäsenille sekä liikennekilpailun raittiusjärjestöjen autoryhmille. Yhteinen osanottajamäärä oli 1 240 (1 650).

Vuoden aikana järjestettiin yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen kanssa 6 (8) kurssia, joihin osallistui yhteensä 180 (212) henkeä.

Kurssiavustukset. Lautakunta jakoi anomuksesta raittiuskeskusjärjestöjen kurseille osallistuneille helsinkiläisille osanottajille kurssiavustuksia. Avustuksia haki kaikkiaan 95 (78) henkilöä, joista 88:lle (71) myönnettiin avustus. Avustusten kokonaismäärä nousi 2 000 mk:aan.

Avustuksia raittiusjärjestöjen tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta jaettiin yhteensä 79 (75) järjestölle. Avustusta haki 81 (76) järjestöä. Avustusten kokonaissumma oli 137 381 mk.

Menot ja tulot. Kertomusvuoden talousarvioon oli lautakunnan käyttöön merkitty 149 499 mk ja avustuksia varten 139 000 mk. Lisämäärärahoja ja ylityksiä myönnettiin yht. 4 176 mk. Lautakunta käytti omaan toimintaansa kaikkiaan 133 975 mk.

Tuloja oli lautakunnalla kertomusvuonna 200 mk.

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Vuoden 1967 päättyessä oli toimistossa 9 vakinaista viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 1 174 saapunutta ja 414 lähtenyttä kirjettä.

Toimistossa pidetyn viraston sairauslomakortiston mukaan myönnettiin 11 viranhaltijalle sairauslomaa yhteensä 512 päivää ja 90 työntekijälle yhteensä 1 888 päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 47 tapaturmaa, joista aiheutuneet 253 lomapäivää sisältyvät em. lukuihin.

Kansliatoimistossa tarkastettujen ajokirjojen mukaan ajoivat viraston 10 autoa yhteensä 171 076 km ja ne 14 viranhaltijaa tai työntekijää, joille oli myönnetty oikeus oman auton käyttämiseen virkatehtävissä, virkaajoa 86 827 km.

Ohjaustoimistossa oli kertomusvuoden aikana 2 vakinaista viranhaltijaa, joista toiselle myönnettiin ero virastaan 5.9. lukien. Lisäksi oli toimistossa yksi työsopimussuhteinen, kuukausipalkkainen voimistelunopettaja sekä yksi ohjaustoimitsija ja 15.11. alkaen yksi liikunnanohjaaja. Kesäkautena 1.6.—15.8. hoiti ohjaustoimitsijatehtäviä yksi voimistelunopettaja. Kausiluontoisia, työsuhteisia ohjaajia ja voimistelunopettajia oli vuoden aikana yhteensä 155 henkilöä, joista 52 työskenteli 12.6.—15.8. välisenä jaksone uimaopetus- ja kesäurheilun ohjaustehtävissä.

Toimintamuodot. Käytännön ohjaustoimin-

ta seurasi vuoden kuluessa pääpiirteittäin entisiä muotoja pyrkien tarjoamaan kausiluontoisesti ohjelmoitua ja ohjatuina toimintaryhmin moninaisia mahdollisuuksia kaupunkilaisille osallistua henkilökohtaisesti kuntoliikuntaharjoitteluun ja ulkoilutoimintaan. Järjestetyssä toiminnassa toteutettiin entistä tehokkaammin eri taso- ja ikäryhmien kuntoohjelmointi. Myöskin järjestettiin kunnan testausta polkupyöraergometriä käyttäen. Sitä suoritettiin myös kesäkautena uimannoilla.

Vuoden aikana järjestettiin ohjattua kausi- ja kurssitoimintaa seuraavasti: kuntovoimistelu- ja kuntoryhmätoimintaa erillisesti naisille ja miehille; kunnan testausta; taitoluistelukurssieja ja pikaluisteluneuvontaa; hiihtokursseja sekä hiihdon-, mäenlaskun ja pujottelun ohjattua hiihto- ja laturetkiä määrätaipalein; uimakoulu- ja hengenpelastustoimintaa lapsille ja aikuisille; ulkourheilumuotojen ohjausta kesäkautena (palloilut, yleisurheilu, voimailu); tenniskursseja; ohjattuja patikkaretkiä ja vaelluksia, ulkoilupäiviä, kuntomarsseja ja polkuretkiä sekä tansuja (ulkoilmakonsertti-, kansantanssi- ja -leikkittelaisuuksia).

Kuntoliikunnan ryhmäharjoittelu. Sisäharjoitustiloissa järjestetty kuntoliikunnan ohjaustoiminta käsitti kevätkaudella jakson 9.1.—27.5., kesällä kauden 1.6.—31.8. ja syyskaudella jakson 11.9.—20.12. Kaupungin omat harjoitussalit Stadionilla, Ruskeasuolla, Pirkkolassa, Kumpulassa ja 11.9. alkaen myös Yrjönkadun uimahallissa olivat pääasialli-

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

simpia harjoittelukeskuksia, mutta myös kansakoulusaleja oli käytössä määrällaisin naisten ja miesten ohjausryhmiä varten. Kaupungin palveluksessa oleville naisille ja miehille käynnistettiin omat, kahdesti vii-

kossa ohjatut kuntoryhmät syyskauden alusta lukien. Ohjattu ryhmäharjoittelu sisälsi viikottaisesti 2—3 ohjattua harjoituskertaa seuraavan erittelyn mukaisesti:

Naisten kuntovoimistelu- ja -ryhmätoiminta

Ohjauspaikka	Ohjausryhmä			Ryhmien lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajamäärä
	Perheenemännät	Kaup. palv. olevat	Kuntovoimist.				
Stadion	2	1	6	9	4	270	10 800
Stadion (kesäkausi)	—	—	3	3	1	70	3 500
Kaikuk. 2	1	—	—	1	1	40	1 600
Kumpula	2	—	2	4	1	50	950
Pihlajamäki	—	—	4	4	1	70	4 200
Pukimäki	—	—	4	4	1	70	3 500
Yhteensä	5	1	19	25	9	570	24 550

Miesten kuntoryhmäharjoittelu

Ohjauspaikka	Kaup. palv. olevat	Harjoittelun tasoryhmät			Ryhmien lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajamäärä
		Seniorit	Totutellijat	Peruskuntoryhmä				
Stadion	1	2	4	4	11	3	165	3 930
Yrjönkatu	1	—	4	2	7	2	105	1 575
Pirkkola	—	—	2	2	4	1	60	1 200
Kumpula	—	—	2	2	4	1	60	900
Pihlajamäki	—	—	2	2	4	1	60	1 200
Ruskeasuo	—	—	—	2	2	1	30	450
<i>Kesäkausi:</i>								
Stadion	—	—	1	1	2	2	24	480
Kumpula	—	—	—	1	1	1	12	240
Yhteensä	2	2	15	16	35	12	516	9 975

Kuntoharjoittelukortteja à 5 mk myytiin eri ryhmiin osallistuneille kevät- ja kesäkausina 961 kpl ja syyskaudella 1 179 kpl eli vuoden aikana yhteensä 2 140 kpl.

Kunnon testaus. Toimintavuoden aikana alettiin eri kuntoharjoitteluryhmien ohjaustoiminnan yhteydessä suorittaa fyysisen kunnan mittauksia polkupyöraergometrillä. Kesäkaudella järjestettiin uimarannoilla vastaavia tilaisuuksia. Kallion virastotalon henkilökunta sai tilaisuuden 30.—31.8. osallistua kuntotestiin. Vuoden aikana suoritettiin

maksullista kunnan testausta à 2 mk 759 henkilölle.

Talvikauden ulkoilutoiminta. Kertomusvuoden aikana toimi 10 mäenlaskun ohjaajaa yht. 11 hyppymäessä. Ohjaajat toimivat myös mäkien kunnostajina.

Pujottelurinteissä toimi 8 ohjaajaa antaen tekniikanopetusta, harjoituskortin, à 5 mk lunastaneille yht. 244 alppihiihdon harjoittajalle. Opetusrinteistä sijaitsi neljä kaupunki- ja yksi ulkoilualueilla. Pujottelun osalta voitiin havaita selvää harrastemäärän nousua.

Taitoluisteluneuvonta järjestettiin sekä päiväsaikaan joululomakauden aikana pidettyin kurssien (Pirkkola, Lauttasaari, Kaisa-

niemi, Vartiokylä) että määrälläin jatku-
neena toimintana 1.1.—15.3. välisenä jakso-
na.

Ohjaukkohe	Kohteiden luku- määrä	Ohjaajien luku- määrä	Ohjaus- kertojen määrä	Osan- ottajien yhteis- määrä
M ä e n l a s k u				
Munkkiuori, Käpylä, Toukola, Roihu- uori, Pihlajamäki, Ruskeasuo, Mei- lahti, Lauttasaari, Maunula, Vartiokylä, Pohj.Haaga	11	10	189	2 120
P u j o t t e l u k u r s s i t				
Herttoniemi, Meilahti, Pihlajamäki, Kä- pylä, Salmi	5	8	135	2 700
H i i h t o k u r s s i t				
Paloheinä, Vartiokylä, Pihlajamäki, Val- lila, Taivaskallio, Lassila, Myllypuro ...	7	4	42	840
T a i t o l u i s t e l u				
Käpylä, Pirkkola, Pihlajamäki, Hertto- niemi, Meilahti, Kallio, Kaisaniemi, Lauttasaari, Etelä-Haaga, Vartiokylä, Pitäjänmäki	11	13	110	3 510
P i k a l u i s t e l u				
Eläintarha	1	1	22	272
Yhteensä	35	36	498	9 442

Ohjattu ulkoilu ja retkeily. Ulkoilutoimin-
taan kokonaisuudessaan saatettiin havaita
olevan entistä laajempaa kiinnostusta. Oh-
jaustoimisto jatkoi kaupungissa toimivien
ulkoilujärjestöjen kanssa yhteistoimintaa jär-
jestäen yhteisesti 21 retkeä, mukaanluettuna
ulkoiluväen tapaamiset, jotka hoidettiin oh-
jaustoimiston ohjaajavoimin. Muiden ret-
kien opastuksesta huolehtivat vuorottaisesti
Helsingin Latu ja Helsingin Yleisen Matkaili-

jayhdistyksen retkeilytoimikunta. Näiden
tilaisuuksien yhteinen osanottajamäärä oli
10 390, mikä osoitti nousua edelliseen vuo-
teen verrattuna. Ohjaustoimisto edusti kau-
punkia Tahkon Hiihdon, Seitsemän Veljek-
sen hiihdon ja vaelluksen järjestelytoimikun-
nissa. Luukkaan ulkoilualueelle suunnitel-
tiin ja rakennettiin kiintorastiverkko. Ret-
kiä ym. ulkoilutilaisuuksia järjestettiin seu-
raavasti:

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Ohjauskohde	Kohteiden lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajien määrä
Opastetut hiihtoretket	5	10—15	5	3 180
		retkeä kohden		
Helsinki-päivän kävely (Kauppatori - Seura- saari)	1	2	1	315
Opastetut vaellusretket	10	10—15 retkeä	10	5 810
		kohden		
Tallinna - Helsinki kuntomarssi	1	—	—	10 120
Opastetut marja- ja sieniretket	3	10—15 retkeä	3	800
		kohden		
Ulkoiluväen tapaamiset	3	1	3	600
Koulujen ulkoilupäivät	11	1	11	1 620
Suunnistuskilpailuradat	3	1	3	83
Yhteensä	37	n. 40	36	22 528

Tantsut. Kesäkauden ulkoilutilaisuuksina järjestettiin viidet tantsut kaupungin eri puistoissa. Tällöin täyttyi myös kymmenes vuosijakso yhteistoimintaa, joka on jatkunut ohjaustoimiston, Seurasaaresäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen kesken. Ohjaavina järjestöinä oli toiminnassa mukana kahdeksan kansantanssi- ym. järjestöä. Tantsujen ohjelman muodostivat kansantanssiesitykset, soittokunnan konsertit, pelimannimusiikki, yleisölle ohjatut tanhut, tanssit, leikit ja kilpailut sekä yhteislaulut.

Tantsut järjestettiin seuraavasti:

	Yleisöä yht. henkilöä
11.6. Seurasaaari (Helsinki-päivän aatto)	1 600
2.7. Pikkukoski	1 000
2.8. Taivaskallio	400
16.8. Kaivopuisto	1 300
3.9. Kansallismuseon piha	1 200
Yhteensä	5 500

Uimakoulutyö ja kesäurheilun ohjaus. Uimakoulu- ja kesäurheilumuotojen ohjaustoimintaa järjestettiin kesäkauden aikana 14.6.—16.8. välisenä jaksona 28 uimalassa tai uimarannassa. Toimintaa ohjasi 52 kokopäiväistä ohjaajaa. Uimaloissa kävi kesän aikana yli miljoona kaupunkilaista. Pelastustoimenpiteitä suoritettiin 26 kertaa ja tekohengitystä annettiin 5 tapauksessa. Kesän aikana tapahtui yksi hukkumisonnettomuus. Rannoilla tapahtunut ohjaustoiminta päättyi 15.8. pidettyyn uimapromootioon Uimastadionilla, missä seppelöitiin 847 uimamaisteria ja -kandidaattia. Promootorina toimi urheilu- ja ulkoilulautakunnan varapuheenjohtaja Maija Saari.

Yhdistelmä uimakoulu- ja rantatoiminnasta osanottajamäärineen:

Uimaranta	Uimakoulutoiminta		Rantatoiminta			
	Opettajia	Oppilaita	Uinti	Palloilu	Lenkit, pelit, kilpailut, voimistelu ym.	Osanottajia yht.
Uimastadion	6	500	—	—	—	—
Kumpula	5	286	—	—	—	—
Hevossalmi	1	98	509	11	108	628
Stansvik						
Jollas	1	58	411	12	126	549
Laajasalo	4	135	1 250	735	2 511	4 496
Lauttasaari	3	161	1 306	65	187	1 558
Luukkaa	2	62	615	133	397	1 145
Mustikkamaa	1	18	113	—	—	113
Malmi	2	106	1 023	425	662	2 110
Pakila	2	98	1 212	512	402	2 126
Pihlajasaari	1	44	398	136	136	670
Varsasaari						
Pirkkola	2	163	915	508	28	1 451
Pukinmäki	1	63	610	283	235	1 128
Pohjois-Haaga	1	155	997	—	115	1 112
Roihuvuori						
Isosaari	1	35	473	—	—	473
Salmi						
Vallisaari	2	65	984	140	707	1 831
Suomenlinna						
Vartiokylä	3	165	3 784	209	608	4 601
Vuosaari	2	115	559	—	781	1 340
Marjaniemi	3	224	—	—	—	—
Munkkiniemi	2	61	—	—	—	—
Pikkukoski	2	165	—	—	—	—
Seurasaari	2	90	—	—	—	—
Uunisaari	3	82	—	—	—	—
Yhteensä	52	2 949	15 159	3 169	7 003	25 331

Uimakoulutoimintaan osallistuneiden kokonaismäärä oli 4 445 ja suoritusten lukumäärä 1 476, mistä uimamaisterin tutkintoa varten oli 497 ja uimakandidaattitutkintoa varten 979 suoritusta. Rantatoiminnan eri harrastelajien osanottajamääriin on laskettu osanottajat yhteensä kultakin ohjauskerralta.

Aikuisten uimakurssit. Uimastadionilla, Kumpulan uimalassa ja muutamilla ulkoran-

noilla opetettiin aikuisia uimataidottomia kaksi viikkoa kestävillä kursseilla. Kurseille osallistui 320 henkilöä.

Tenniskurssit. Ohjaustoimisto järjesti 1.8.—31.8. välisenä aikana Lauttasaaren urheilupuiston tenniskentillä kolme tenniksen alkeiskurssia. Kurssi käsitti 10 ohjattua tennistuntia. Kurseilla oli osanottajia yhteensä 70.

Leirien tarkastus. Kesäkauden 1967 aikana järjestivät helsinkiläiset voimistelu- ja urheiluseurat 31 kesäleiriä jäsenistölleen osittain kaupungin ja osittain Helsingin ympäristökuntien ulkoilualueilla, leiri- ja kurssikeskuksissa. Leirejä varten seurat saivat urheilu- ja ulkoilulautakunnan myöntämän, yhteensä 10 000 mk:n suuruisen avustuksen. Ohjaustoimiston taholta suoritettiin kesän kuluessa 13 seuran kesäleirin tarkastus. Osanottajia leireillä oli 603 ja leiripäiviä oli 267.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoiminta. Kaupungin urheilu- ja ulkoilupaiikkojen käytön ja niillä tapahtuvan ohjaustoiminnan tunnetuksi tekemistä varten ohjaustoimisto toimi monin eri tavoin. Vuoden kuluessa hankittiin huomattava erä valo- ja väridiakuvia ulkoilualueista, laitoksista, uimarannoista, ohjatusta ulkoilu-, retki- ja sisäharjoitustoiminnasta. Hankittua kuva-aineistoa käytettiin monipuolisesti hyväksi sanomalehti-informatiossa, näyttelyissä, omassa julkaisu-toiminnassa ja luento- ja tiedotustilaisuuksissa. Huomionarvoista oli sanomalehdistön uutispalvelun tehostuminen tiedotettaessa kaupungin järjestämästä retki- ja kuntoharjoitustoiminnasta. Useat päivälehdet tiedottivat viikottaisilla ulkoilu- ja kuntopals-toillaan järjestetyistä tilaisuuksista ja eräs päivälehti joka päivä omalla palstallaan päivittäisen kunto-ohjelman otsikoin »kaupungin ohjattu urheilu».

Yhteistoimin viraston osastot valmistivat Suomi Filmin tuottamaan värilyhytelokuvaan »Tule mukaan» käsikirjoituksen rungon. Ulkoilu- ja kuntoliikuntamahdollisuuksia esittävän lyhytelokuvan kuvaustyöt suoritettiin kesä—syyskauden aikana ohjaustoimiston toimiessa kiinteässä yhteistyössä filmin valmistajien kanssa.

Ohjaustoimiston julkaisuina valmistettiin ja jaettiin kertomusvuoden aikana yleisölle seuraavat esittelylehtiset ja kartat:

Esitteen nimi	Suomen- kielisiä kpl	Ruotsin- kielisiä kpl
Kaupungin retki- ja ulkoilutoimintaa talvella 1967	10 000	3 000
Helsingin uimalat, uimarrannat ja uimakoulut (liikennekarttoineen) ...	15 000	5 000
Tantsut kesällä 1967	3 000	500
Kaupungin retki- ja kuntourheilutoimintaa syksyllä 1967	10 000	3 000
Pyöräilykartta (yhteistöiminnassa Suomen Ladun kanssa)	2 000	—
Kaupungin järjestämä kuntoharjoittelu	10 000	—

Kaupungissa järjestettyjä näyttelyitä ohjaustoimisto tuki antamalla käyttöön karttoja, julisteita, valokuvia ja esittelylehtisiä seuraavasti: 11.—18.2. talviurheilunäyttely Renlundin tavaratalossa, 25.2.—10.3. PYP:n pääkonttorin ikkunanäyttely, ulkoilualueet, ladut, hyppyrimäet ja pujottelurinteet, 7.—15.6. retkieläyntyttely Stockmannin tavaratalossa sekä eri aikoina kaupungin matkailutoimiston ikkunasomisteina karttoja, valokuvia, retkiohjelmia ja julisteita.

Tiedotus- ja suhdetoiminnasta mainittakoon vielä seuraavat muodot: sanomalehdille jatkuvana jakeluna toimitettu uutis- ja kuvapalvelu, sanomalehti-informaatiotilaisuudet ja toimittajien vierailut järjestetyissä harjoitustilaisuuksissa; TV:n ja radion välityksellä suoritettut haastattelut ja kuvaukset; maksulliset sanomalehti-ilmoitukset, järjestetyistä kausiohjelmista ja kursseista; eri kursseja ja tilaisuuksia selvittelevät ulkojulistet, kartat, monistheet ja opasteet; urheilu- ja ulkoilujärjestöille, kouluille, laitoksille, virastoille ja yhteisöille suoritettu tiedotuspalvelu; Kallion virastotalosta 1.1. alkaen lähteneen kaupungin postin frankkeeraaminen leimalla »Liikkuen vireäksi — kondition arbetsglädje»

ja »Tule mukaan — kom med». Viimemainittu käsitti tekstin ohella vinjetit aiheina uinti, patikointi ja kuntoharjoittelu; ohjaustoimiston virkailijoille luento- ja tiedotustilaisuudet järjestöjen, laitosten, koulujen, seurakuntien ja kurssien järjestämissä tilaisuuksissa; ohjaaja-, opas-, asiantuntija- ja luennoitsijapalvelua eri yhteisöille urheilu- ja ulkoilutoiminnan alalta sekä ohjaustoimiston välitön yleisönpalvelu urheilu- ja ulkoilukysymyksissä.

Ohjaajien kurssit ja yleisölle järjestetyt tiedotustilaisuudet. Ohjaustoimiston palveluksessa kausi- ja kurssiohjaajina toimiville opettajille oli järjestetty kausittain kurssi-, neuvonta- ja tiedotustilaisuuksia. Uimaopettajille järjestettiin opintopäivät 12.—13.6. Osanottajia oli päivillä 50. Ohjaustoimiston liikunnanohjaajat olivat alppihiihdon kouluttajakurssilla, testaajakurssilla ja kuntokoulun ohjaajakurssilla. Kuntoharjoitustoimintaa selvittelevät yleisötilaisuudet järjestettiin 9.1., 11.5., 5.6. ja 12.9.

Teknillinen toimisto hoiti lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kunnossapito- sekä perusparannustöiden teknillisuonteiset asiat, antoi viraston osastoille ja toimistoille teknillistä asiantuntija-apua ja rakennusteknillisissä asioissa ohjeita viraston suoritettavina olevien tehtävien hoitamisessa sekä huolehti näiden tehtävien yleis- ja erityisvalvonnasta.

Toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria.

Urheiluosasto

Henkilökunta. Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 13 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan kesäkuussa eli 262 henkilöä ja alimmillaan marraskuussa eli 114 henkilöä.

Urheilupaikat. Urheiluosaston 1.1.1967 alkaen kunnostamia ja kertomusvuoden aikana valmistuneita kohteita oli seuraavasti:

Urheilupaikat	Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	16
Jalkapallo » (ruohopint.)	21
Jalkapallo » (hiekkapint.)	28
Koksikuona »	1
Pesäpallo »	10
Koripallo »	24
Lentopallo »	60
Sulkapallo »	1
Palloilu »	16
Harjoitus » (145 × 80 m)	1
Tennis » (massapint.)	13
Tennis » (asfalttipint.)	9
Ratsastus »	3
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppyrimäkiä	
kiinteitä	11
putkirakenteisia	6
Pujottelurinteitä	5
Kelkkämäkiä	2
Luistinratoja	45
Maa-uimaloita	2
Uimalammikoita	1
Uimarantoja	26
Voimistelualueita	1
Voimailulavoja	13

Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 276 900 m². Jääkiekkoratoja oli 21, rakennusviraston kanssa kunnostetut mukaan lukien yht. 71. Viitoitettuja hiihtolatuja oli 280 km ja ulkoiluteitä 28 km, josta 14 km oli valaistu.

Valvottuja urheilu- ja palloilukenttiä sekä uimaloita että uimarantoja käyttivät harjoitukseen ja virkistytymiseen arviolta seuraavat henkilömäärät:

Kesäkauden aikana	Henkilöä
Urheilukentät	671 000
Uimalat	1 071 000
Talvikauden aikana	
Luistelu	852 000
Hiihto kaupunkialueella	325 000

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Urheilukentillä, uimaloissa ym. järjestettiin yht. 6 314 kilpailutilaisuutta kertomusvuoden aikana.

Sisäurheilutilat ovat olleet varattuina käyttötunneittain seuraavasti:

C-Messuhalli (Käyttö ajalla 1.1.—31.3. ja 16.10.—31.12.)

Hallin mitat: 140×40.

	Käyttö- tunteja
Jalkapalloilu	42
Jousiammunta	162
Iima-aseammunta	72
Koripalloilu	555
Lentopalloilu	1 044
Pesäpalloilu	77
Pyöräily	8
Sulkapalloilu	158
Yleisurheilu	22
Yhteensä	2 140

Kumpulan uimala (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 11.9.—31.12.)

Kerhosali (koko 10×8)	Käyttö- tunteja
kerhot	112
pöytätennis	263
voimistelu	114

Voimistelusalit (koko 10×8)

nyrkkeily	180
voimistelu	98

Voimailusalit

voimaharjoittelu	688
Yhteensä	1 455

Pirkkolan urheilupuiston voimailusalit

voimaharjoittelu	828
------------------------	-----

Ruskeasuon urheiluhalli (Käyttö ajalla 1.1.—31.5. ja 1.9.—31.12.)

Urheilumuoto	Tunteja	Osan- ottajia	Kilpai- luja	Ylei- sää
Koripalloharjoitus	554	5 761	—	—
» ottelu	278	3 354	220	7 588
Käsiapalloharjoitus	635	8 528	—	—
» ottelu	624	11 687	665	14 623
Nyrkkeily	398	5 233	—	—
Painonnosto- harjoitus	1 020	8 023	—	—
» kilpailu	—	66	7	219
Ratsastusharjoitus	2 753	21 709	—	—
» kilpailu	—	103	5	2 443
Tennisharjoitus	5 011	11 432	—	—
Sulkapalloharjoitus	288	2 155	—	—
» kilpailu	—	257	5	167
Pöytätenniskilpailu	—	215	4	763
Yhteensä	11 561	78 523	906	25 803

Stadionin harjoitussalit

Itäsvun kolme salia (käyttö läpi vuoden): palloilu, voimistelu ym. liikunta 6 492 t.

Pohjoiskaarre (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 17.9.—31.12.)

	Käyttö- tunteja
Balettikoulut	269
Hieromakoulu	204
Karate	82
Pöytätennis	581
Tanhuharjoitukset	84
Vartioimiskurssit	97
Voimistelu	298
Yhteensä	1 615

Yrjönkadun uimahalli

Kuntosali (Käyttö ajalla 4.9.—31.12.)

Kuntovoimistelu	417
Nykytanssiharj.	12
Yoga	20
Yhteensä	449

Ison uima-altaan käyttö harjoituksiin varatuilla tunneilla 1.4.—3.6. ja 1.9.—31.12. välisinä aikoina oli 647 t.

Pääsymaksun suorittaneita kävijöitä oli Yrjönkadun uimahallissa seuraavasti:

Iso allas (miehet)	43 405
Pieni allas (naiset)	10 676
Yhteensä	54 081

Sisäharjoitustilojen yhteenlaskettu käyttö tunneittain oli 25 187 t.

Urheilupaikkojen kesä- ja talvikäyttö sekä keskimääräinen käyttöaika, kilpailutilaisuudet, varatut harjoitustunnit, kilpailuissa käynyt yleisömäärä sekä harjoituksissa kävijät urheilulajeittain selviävät seuraavasta yhteenvedosta:

	Pääsy- maksulli- set kil- pailut	Yleisöä	Pääsy- maksut- tomat kil- pailut	Yleisöä	Varatut harjoitus- tunnit	Käyttö varatuilla harjoitus- tunneilla	Keskim. käyttö- aika päivissä
--	---	---------	---	---------	---------------------------------	---	--

Kesäkäyttö

Yleisurheilu	5	2 390	334	28 927	169	6 144	150
Jalkapalloilu	106	32 271	3 958	105 025	1 031	18 480	160
Maahockey	—	—	20	870	25	500	—
Pesäpalloilu	42	26 467	535	16 606	510	7 030	140
Koripalloilu	—	—	—	—	540	4 133	90
Käsipalloilu	—	—	44	1 735	17	274	100
Lentopalloilu	—	—	215	10 703	4 406	50 712	135
Pyöräily	2	1 500	38	5 430	35	720	165
Koiraurheilu	—	—	13	3 850	240	—	—
Tennis	—	—	—	—	3 687	7 374	155
Uinti	4	5 715	34	—	—	—	—
Muut kilpailut ja tilai- suudet	8	8 180	121	11 210	—	—	—
Yhteensä	167	76 523	5 312	184 356	10 660	95 367	—

Talvikäyttö

Jääkiekkoilu	15	3 200	472	16 720	1 466	29 353	70
Jääpalloilu	15	7 549	212	6 596	40	1 793	60
Kaunoluistelu	—	—	1	80	370	6 361	—

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

	Pääsymaksulliset kilpailut	Yleisöä	Pääsymaksuttomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitustunnit	Käyttö varatuilla harjoitustunneilla	Keskim. käyttö-aika päivissä
Pikaluistelu	3	254	23	750	54	399	—
Mäenlasku	1	305	24	1 015	—	—	—
Talvijalkapallo	—	—	19	1 080	4	123	—
Kaukalopallo	—	—	137	2 206	119	2 329	65
Muut kilpailut ja tilaisuudet	2	850	3	2 550	—	—	—
Yhteensä	36	12 158	891	30 997	2 053	40 358	—

Perusparannustyöt. Vuoden aikana suoritetuista urheilupaikkojen perusparannustöistä mainittakoon: Käpylän urheilupuiston teiden, Kaisaniemen koripallokentän, Roihuvuoren ja Vartiokylän jääkiekkokenttien, Ruskeasuon urheiluhallin ympäristön teiden ja käytävien sekä Uimastadionin pysäköintialueen ja sisäänajotien asfaltoiminen; Kallion, Väinämöisen, Kulosaaren ja Kivitorpan lähiökenttien, Lauttasaaren urheilupuiston sekä Herttoniemen urheilukentän valaistusten uusiminen; Kirjokalliontien ja Roihuvuoren lähiökenttien, Paloheinän jääkiekkokentän ja Pihlajamäen pujottelurinteen valaistusten rakentaminen; Roincentien korttelikentän ja Jäähallin paikoitusalueen pinnan peruskorjauksen suorittaminen sekä Ruskeasuon urheiluhallin urheiluratsastajien tallirakennuksen sekä Yrjönkadun uimahallin vedenpuhdistuslaitteiden peruskorjausten suorittaminen; ulkoilutien turvehtiminen reitillä Taivaskallio - Pikkukoski; Pihlajamäen lähiökentän sekä Pirkkolän urheilupuistoon sijoitetun III kenttämestaripiirin varstoalueen aitojen rakentaminen; puistoistutusten suorittaminen Töölön pallokentällä; Kumpulan uimalan suihkuhuoneiden kaakeloiminen; Uimastadionin ovien uusiminen sekä Soutustadionin ja Kumpulan uimalan lämmitysten muuttaminen öljylämmitykseksi.

Uudisrakennustöitä suoritettiin seuraavasti: Kontulan lähiökentän rakentaminen; ulkoilutien rakentaminen reitille Pohjois-Haaga - Vihdintie; ulkoilutien valaistuksen

rakentaminen reiteillä Taivaskallio - Pikkukoski ja Herttoniemi - Viikintie sekä puistoistutusten suorittaminen ja pesäpallokentän rakentaminen Meilahden urheilupuistoon.

Ulkoiluosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli osaston palveluksessa 13 viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa, 179 henkilöä, ja vähiten marraskuussa, 65 henkilöä.

Ulkoilualueet ja -puistot. Osaston hoidossa olivat v:n 1967 aikana Karjakaivon, Kauhalan, Kaunissaaren, Luukkaan, Nuuksionpään, Pirttimäen, Rastilan, Salmen ja Uutehlan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren (Särkiniemi ja Länsiulapanniemi), Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren (Satamasaari, Malkasaari ja Kotiluoto sekä Läntinen, Pohjoinen ja Itäinen Villaluoto), Seurasaaren (Seurasaari ja Mustasaari), Tullisaaren, Varis- ja Pitkäsaaren sekä Varsasaaren (Varsasaari ja Käärmeluodot) ulkoilupuistot. Vuoden lopussa oli ulkoilualueiden yhteenlaskettu pinta-ala 3 126 ha ja ulkoilupuistojen 207 ha eli yhteensä 3 333 ha. Kaupungin omistukseen tulleista uusista maa-alueista määrättiin kertomusvuoden aikana urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon Salmen ulkoilualueeseen liittyvä 76 ha:n suuruinen lisäalue.

Suosituimpien ympäri vuoden käytettyjen ulkoilualueiden kävijämäärät kasvoivat edel-

liseen vuoteen verrattuna, osittain huomattavastikin. Kullakin alueella päivittäin suoritettuna arviolaskennan mukaan olivat kertomusvuoden kävijämäärät seuraavat:

	V. 1967	V. 1966
Karjakaivo	7 000	6 000
Kauhala	2 000	2 000
Kaunissaari	29 000	29 000
Luukkaa	160 000	130 000
Nuuskionpää	13 000	10 000
Pirttimäki	40 000	37 000
Rastila	70 000	63 000
Salmi	31 000	25 000
Uutela	33 000	28 000
Yhteensä	385 000	330 000

Ulkoilualueiden kävijämäärien kasvaminen aiheutti vastaavan kasvun myös eri alueilla käyneiden yksityisautojen määrissä. Suoritettujen laskennat osoittivat, että jokaista autoa kohti saapui alueelle keskim. 3.2 henkilöä.

Salmen ulkoilualueella sijaitsevan pujottelurinteen hiihtohissejä käytti vuoden aikana aikuiset 27 392 kertaa ja lapset 14 679 kertaa, yhteensä oli käyttökertoja 42 089.

Jokaista hissien käynnissäolopäivää kohti tuli keskim. 1 400 henkilönousua.

Ulkoilupuistoista Seurasaari, Mustikka-maa ja Läntinen Pihlajasaari olivat yleisön käytettävissä ympäri vuoden vain päivittäisen aukioloajan puitteissa, kun taas muut ulkoilupuistot tarjosivat kesäisin mahdollisuuden pitempiaikaiseenkin oleskeluun yöpymisen tapahtuessa majoissa tai teltoissa. Seurasaaren kävijämäärä kohosi kertomusvuoden aikana n. 300 000:een eli suunnilleen samaan kuin edellisenäkin vuonna. Mustikka-maalla kävijöitä oli 168 000 (155 000) ja Läntisessä Pihlajasaareissa 55 000 (50 000). Muissa ulkoilupuistoissa oleskelleiden yhteensä 1 536 (1 573) vakinaisen kesämajaperheen lisäksi helsinkiläisten telttailua varten varatuilla alueilla harrastettiin entistä enemmän sekä kausi- että tilapäistelttailua ja varsinkin alueiden uimarannoilla myös päiväkäyn- tejä.

Kaupungin kaikilla varsinaisilla ulkoilutarkoituksiin varatuilla alueilla (Keskuspuistoa lukuun ottamatta) kävi kertomusvuoden aikana n. 1.2 milj. henkilöä.

Telttailutiheys erällä telttailu-alueilla kesällä 1967 käy ilmi seuraavasta; luvut osoittavat, montako telttaa kesäkuukausina oli keskimäärin päivittäin kullakin alueella ja maksimimäärän:

Telttailualue	Touko- kuu (15.5. alkaan)	Kesä- kuu	Heinä- kuu	Elokuu	Syyskuu (15.9. asti)	Suurin määrä telttoja yhtenä päivänä (pvm)
Kaunissaari	3	40	65	30	6	310 (24.6.)
Uutela	5	25	35	15	5	90 (9.7.)
Rastila	3	30	40	20	3	130 (24.6.)
Malkasaari	5	25	35	25	5	50 (24.6.)
Tullisaari (leirintäalue pois- luettuna)	15	35	60	35	20	120 (23.7.)
Varsasaari	2	15	25	20	10	30 (24.6.)
Itä-Pihlajasaari	25	90	160	130	35	200 (16.7.)
Luukkaan Luukinjärvi ...	5	40	55	30	2	250 (24.6.)
» Kaitalampi ...	2	35	45	15	5	150 (25.6.)
» Halkolampi	—	3	5	2	—	20 (23.7.)
Pirttimäki	3	10	35	20	2	120 (16.7.)
Nuuskionpää	3	10	20	8	2	40 (16.7.)
Salmi	1	5	10	3	1	40 (24.6.)

Rastilan, Luukinjärven ja Salmen alueilla oli telttojen lisäksi muutamia asuntovau-
nuja.

Telttailu keskittyi valtaosaltaan kesäisiin viikonloppuihin. Kutakin telttaa kohti voitiin laskea 2—3 yöpyjää. Telttailualueet ovat olleet ainakin osittain vartioituja.

Viikonloppu- ja lomamajat. Vuosittain tehtävän telttailusopimuksen perusteella oli eri ulkoilupuistoissa olevia yksityisten omistamia kesämajoja vuoden päättyessä seuraavasti:

	V. 1967	V. 1966
Kivinokka	556	580
» Ponnistuksen alue...	52	52
Lauttasaaren Särkiniemi ...	263	268
» Länsiulapanniemi ...	245	245
Satamasaari	135	139
Varsasaari	251	254
Itä-Pihlajasaari	14	14
Varis-Pitkäsaari	20	20
Yhteensä	1 536	1 572

Urheilu- ja ulkoilulautakunta myönsi erikseen tehdystä anomuksesta asumisluvan talvikaudeksi 1967/68 Kivinokassa 45 (ed. v. vastaavasti 44) majanomistajalle.

Rastilan ulkoilualueella oli 20 kaupungin omistamaa 2—4 hengen lomamajaa, joita vuokrattiin kesäkauden aikana yhteensä 145 (123) helsinkiläisperheelle kahden viikon ajaksi perhettä kohti. Jonotuslistalle kertyi lisäksi 91 perhettä, joille ei ollut mahdollista vuokrata majaa heidän haluamanaan ajan-kohtana.

Ulkoilumajat ja saunat. Pirttimäen ulkoilumajassa oli henkilömajoitusvuorokausia 1 380 (971) ja Rastilan ulkoilumajassa 1 506 (1 421). Eri ulkoilualueilla olevissa yleisösaunoissa oli kylpijiä seuraavasti:

	V.1967	V.1966
Kaunissaari	1 710	1 660
Luukkaa	791	674
Nuuksionpää	1 187	573
Pirttimäki	4 899	3 467
Rastila	2 964	926
Salmi	760	54
Yhteensä	12 311	7 354

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoilualueilla ja -puistoissa suoritetuista uudisrakennus- ja perusparannustöistä mainittakoon: Kaunissaaren aallonmurtajatyön jatkaminen; Kivinokan huoltorakennuksen ja myymäläkioskin peruskorjaus, teiden ja pysäköintialueen kunnostus sekä venelaiturin rakentaminen; Lauttasaaren uimalaiturin sekä Pihlajasaaren uuden yleisölaiturin rakentaminen ja sosiaalitulojen korjaus; Luukkaan ulkoilumajan alakerran osittainen korjaus, kahden alikulku-tunnelin rakentaminen Porintien alitse, keittokatoksen rakentaminen Kaitalammelle ja Väärälammelle sekä retkitien rakentaminen keskustasta Kaitalammelle; Malkasaaren pohjoisrannan laiturin rakentaminen; Mustasaaren laiturin peruskorjaus; Mustikkamaan sosiaalitulojen korjaus ja uimarannan hiekoittaminen; Nuuksionpään retkireitin jatkaminen; Rastilan isännän ja etumiehen asuntojen korjaus ja asuntovaunualueen kunnostaminen; Salmen pujottelurinteen uuden hiihtohissin ja keskustan kaivon rakentaminen, keittokatoksen rakentaminen Paratiisiin, Paratiisi - Parikka tietyön jatkaminen ja uimalaiturin rakentaminen Salmijärvelle; Seuraasaaren juhla-kentän valaiseminen ja tievalais-
tuksen lisääminen; Tullisaaren leirintärakenteiden korjaus ja kesävesijohdon rakentaminen sekä sillan rakentaminen Killingholmaan ja Uutelan länsiosan telttailupaikalle johtavan tien rakentaminen.

Venesatamat. Kertomusvuoden aikana saatiin loppuun suoritetuksi Vallilan Venekerhon venesataman siirtäminen uuteen sijoituspaikkaansa Kulosaareen länsirantaan sa-

moin kuin Marjaniemen venesataman laajennustyökin. Pornaistenniemessä sijaitsevan, 1.1.1967 lukien urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon siirretyn alueen maapohja kunnostettiin veneiden talvisäilytykseen sopivaksi ja alueelle rakennettiin tarpeellinen tiestö sekä veneiden ylösvetoluiska. Urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon siirrettiin lisäksi em. alueeseen liittyvä n. 6.1 ha:n suuruinen alue 1.1.1968 lukien käytettäväksi veneiden talvisäilytykseen.

Vartiokylänlahden venesataman rakennustyö jatkui koko kertomusvuoden ajan.

Vuokraajat	Perä- kiinnikkeiset paikat	Perä- kiinnikkeettömät paikat	Yhteensä
Yksityiset	902 (957)	475 (603)	1 377 (1 560)
Veneyhteisöt	2 134 (1 790)	399 (315)	2 533 (2 105)
Yhteensä	3 036 (2 747)	874 (918)	3 910 (3 665)

Venepaikkamaksuissa kertomusvuoden aikana tapahtuneet korotukset (peräkiinnikkeiset paikat nousivat 30 mk:sta 50 mk:aan ja peräkiinnikkeettömät paikat 20 mk:sta 30 mk:aan) olivat ilmeisesti syynä siihen, että 28 peräkiinnikkeistä ja 30 peräkiinnikkeetöntä eli yht. 58 yksityisten venepaikkaa jäi vuokraamatta. Näiden lisäksi oli Merisatamassa paikkojen korjaustöiden takia jätetty vuokraamatta 21 peräkiinnikkeistä venepaikkaa.

Kalastus ja merilinnustus. Kertomusvuoden aikana myytiin Helsingin kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia lupia yht. 7 157 (8 678) kpl. Nämä jakaantuivat eri pyydysten kesken seuraavasti:

Pydyys	Lupien määrä v. 1967	v. 1966
Uistin	3 524	4 454
Verkko	2 223	2 608
Koukku	560	800
Pitkäsiima	572	499
Pikkuryssä	50	36
Isoryssä	15	16
Katiska	213	265
Yhteensä	7 157	8 678

Vuoden aikana valmistui 35 teräsbetonista laituriponttoonia, jotka sijoitettiin eri puolilla kaupunkia sijaitseviin venesatamiin. Ulkoiluosaston käytettävissä oli vuoden päättyessä teräsbetonisia laituriponttooneja kaikkiaan 145.

Osaston huollossa oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 989 venepaikkaa, joista peräkiinnikkeisiä paikkoja oli 3 064 ja peräkiinnikkeettömiä 925. Näistä vuokrattiin yksityisille veneenomistajille ja veneyhteisöille venepaikkoja vuoden aikana seuraavasti (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja yhteensä 30 866 mk.

Suomen Matkailukalastus -yhtiölle vuokrauilla Luukkaan ulkoilualueen Halkolammella ja Seurasaaren lammikolla olevilla lohikalajien ongintapaikoilla kävi vuoden aikana yht. 4 100 kalastajaa. Helsingin Kalamiespiirille vuokratulla Nuuksionpään Mustalammella kävi vastaavasti n. 2 400 kalastajaa.

Kaupungin läheisyydessä olevalle merialueelle istutettiin kaikkiaan 1 100 000 (ed. v. 900 000) hauenpoikasta. Tästä määrästä istutettiin kaupungin toimesta 690 000 kpl ja kalastusseurojen toimesta yhteisesti 410 000 kpl.

Merilintujen syysmetsästysoikeus kaupungin edustalla olevilla erikseen nimetyillä saarilla ja luodoilla oli vuokrattuna yhdeksälle helsinkiläiselle metsästysseuralle. Vuokraehtoien mukaan seurojen jäsenet saivat ampua alueella alleja ja meriteeriä lokakuun ensimmäisen ja joulukuun viimeisen päivän välisenä aikana.

Urheilu- ja ulkoiluvirasto suoritti kalastus-

alan neuvonta- ja valistustoimintaa lehdistön, yleisradion, kiertokirjeiden ja eri tilaisuuksissa pidettyjen esitelmien avulla. Kalastuksen ja metsästyksen valvontaa suoritettiin yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin ja eräiden kalastusseurojen edustajien kanssa. Kertomusvuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 1 350 kalastajan ja merilinnustajan luvat. Tarkastusten yhteydessä takavarikoitiin 17 erilaista pyydystä ja ase-

tettiin kolme henkilöä syytteeseen luvattomasta metsästyksestä. Lisäksi perittiin kahdelta henkilöltä lain mukainen pikasakko.

Matkailijapalvelu. Koti- ja ulkomaisia matkailijoita varten ylläpidettiin 15.5.—15.9. leirintäalueita Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupuistoissa. Näitä alueita käyttäneiden henkilöiden määrät ilmenevät seuraavasta asetelmasta (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

Leirintäalue	Suomalaisia		Ulkomaalaisia		Yhteensä	
Lauttasaari	5 993	(4 371)	4 331	(4 109)	10 324	(8 480)
Tullisaari	4 213	(4 565)	4 266	(3 686)	8 479	(8 251)
Yhteensä	10 206	(8 936)	8 597	(7 795)	18 803	(16 731)

Kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä tapahtui Lauttasaarella 10 523 (7 876) ja Tullisaarella 7 815 (7 595) sekä ulkomaalaisten yöpymisiä Lauttasaarella 9 022 (9 713) ja Tullisaarella 9 416 (7 240) eli yhteensä yöpymisiä 36 766 (32 424).

Ulkomaalaisten osuus leirintäalueilla yöpyneistä oli 45.7 (46.6) % ja yöpymisistä 50.1

(50.8) %. Ulkomaalaiset edustivat 57 (42) eri kansallisuutta. Suurimpana ryhmänä olivat saksalaiset, joita oli 2 663 (2 756) henkeä. Seuraavina olivat ruotsalaiset 2 163 (1 821), ranskalaiset 615 (634) ja englantilaiset 550 (395) henkeä.

Kulku- ja yöpymisvälineiden määrät olivat seuraavat:

Leirintä- alue	Linja- autoja	Henkilö- autoja	Moottori- pyöriä	Asunto- vaunuja	Telttoja
Lauttasaari	13 (14)	3 061 (3 056)	47 (36)	151 (128)	3 906 (3 649)
Tullisaari	14 (14)	2 597 (2 571)	26 (34)	140 (111)	2 928 (2 952)
Yhteensä	27 (28)	5 658 (5 627)	73 (70)	291 (239)	6 834 (6 601)

Stadionin retkeilymaja oli edelleen Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa. Majassa yöpyi yht. 16 528 (15 788) vierasta, joista suomalaisia oli 9 252 (8 089) ja ulkomaalaisia 7 276 (7 699). Yöpymiskertoja kertyi kaikkiaan 32 979 (32 265), joista kotimaisten matkailijoiden osalle tuli 16 620 (15 837) ja ulkomaalaisten osalle 16 359 (16 428) yöpymistä.

Perheenäitien lomat. Talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin sai 201 (221) suuriperheistä ja vähävaraista helsinkiläisiä sekä 257 (216) heidän nuorimpiinsa

kuuluvaa lastaan anomusten perusteella 14 vuorokauden pituisen ilmaisen oleskelun Lomaliiton, Virkamiesliiton, Svenska Semesterförbundetin ja Lasten Kesä -yhdistyksen lomakodeissa.

Viihdytystoiminta. Juhannusaattona järjestettiin Hietarannassa ja Kaivopuiston rannassa kokonpolttamistilaisuudet, joihin yleisöllä oli vapaa pääsy.

Kesäkuukausina pidettiin kaupungin eri puistoissa yht. 108 ulkoilmakonserttia. Näistä 52 oli seitsemän eri soittokunnan ja 56 kahdeksantoista eri laulukuoiron pitämää

Kaupungissa toimineissa kahdessa kesäteatterissa järjestettiin kummassakin yksi vapaanäytäntö.

Luonnonsuojelu ja riistanhoito. Kertomusvuoden aikana käytettiin eri ulkoilualueilla yht. 700 kg rehukaalia lähinnä jänisten ruokintaan. Lintujen ruokintaan käytettiin 200 kg viljaa ja fasaanirehua. Lintujen pesimis-pönttöjä valmistettiin 30 kpl.

Lokkikannan lisääntymisen johdosta järjestettiin keväällä yhteistoiminnassa muutamien metsästysseurojen kanssa varisten ja lokkien yhteishävitys eräillä kaupungin omistamilla ulkoluodoilla. Tähän hävittämiseen osallistui kahtena sunnuntaina kaikkiaan 58 henkilöä ja sen tuloksena saatiin ammutuksi 22 varista, 62 harmaalokkia ja 49 selkälokkia.

Tutkimustoiminta. Purjehduskauden 1967 aikana toimeenpantiin Helsingin venekantaan ja helsinkiläisten veneulkoiluharrastukseen kohdistunut laaja tutkimus. Vuoden loppuun mennessä oli veneenomistajille jaettuja tiedustelulomakkeita palautettu täytettynä ulkoiluosastolle yht. 2 037 kpl.

Kaunissaaren ja Luukkaan ulkoilualueiden sekä Pihlajasaaren ulkoilupuiston käytön ja vastaisten kehittämistarpeiden selvillesaamiseksi toimeenpantiin vuoden aikana mainituilla alueilla ulkoilevan yleisön haastattehuun perustuva seikkaperäinen tutkimus, joka kohdistui yli tuhanteen henkilöön.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta. Helsinkiläisille tarjoutuvia maa- ja meriulkoilumahdollisuuksia selostettiin mm. eri tilaisuuksissa pidetyissä esitelmissä ja lehdistön välityksellä samoin kuin ulkoilualueita esittelevien yleisölle vapaasti jaettavien lehtistenkin avulla.

Kaupunginvaltuustolle ja lautakuntien jäsenille sekä lehdistön edustajille järjestettiin 15.6. tutustumisretki Salmen ja 26.9. Nuuk-sionpään ulkoilualueelle. Helsinkiläisten ulkoiluharrastusta pyrittiin lisäämään niin talvisin kuin kesäisinkin eri ulkoilualueille suunnattujen ohjaustoimiston toimeenpanemien »kaupungin retkien» avulla.

Ulkoiluosaston toimesta julkaistiin kertomusvuoden aikana seuraavat yleisölle jaettavat esittelylehtiset:

Lehtisen nimi	Suomen- Ruotsin-	
	kielisenä kpl	kielisenä kpl
Metsiin - merille - maanteille	10 000	1 000
Kaunissaari	5 000	1 000
Perheenäidit kesälomalle ...	1 000	300

Osaston sisäistä tiedotustoimintaa palveli mm. ulkoilualueiden ja -puistojen isännille järjestetty koulutus- ja neuvottehtilaisuus, joka kertomusvuonna toimeenpantiin 5.4. Pirttimäen ulkoilumajalla.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 vakinaista viranhaltijaa ja 24 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 31 henkeä.

Toiminta. Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Korkeasaaren lautalla	242 491	97 035	339 526
Maksullisilla moottorive- neillä	64 600	22 800	87 400
Yhteensä	307 091	119 835	426 926

Maksullisissa kohteissa kävi:

Kissalaaksossa	189 099	80 613	269 712
Apinatalossa ...	199 982	87 084	287 066
Karhulinnassa	177 292	75 309	252 601
Karhulinnan kämälässä	34 000	17 000	51 000
Yhteensä	600 373	260 006	860 379

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä oli saaren kokoelmissa n. 225 eri eläinlajia ja n. 1 150 eläinyksilöä. Mainittakoon, että

saassa oli edustettuna 7 eri karhulajia, 18 kissaeläinlajeja, 7 hirvieläinlajeja, 11 apinalajia, 27 petolintulajia ja 22 papukaijalajia sekä runsaasti edustajia useista muista eläinryhmistä.

Uusista hankituista eläinlajeista mainittakoon 3 kamelia, 2 amerikkalaista biisonia, 4 tukaania, 2 trumpettilintua ja 4 mustajalkapingviiniä.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 50 nisäkäästä ja lintua, joista mainittakoon kultakissa, 2 puumaa, mustakarhu, 3 saksanhirveä, 12 kuusipeuraa ja 3 keenianhuuhkajaa.

Korkeasaassa syntyi kertomusvuoden aikana yhteensä n. 1 700 eläintä, joista kuitenkin hieman yli 1 500 oli petoeläinten ruokintaan käytettyjä kaniineja ja marsuja. Syntyneistä eläimistä mainittakoon 3 vaippapaviaania, 3 pantteria, 2 ilvestä, hirvi, 6 poroa, 6 saksanhirveä, 3 vapitia, 6 kuusipeuraa, 8 mufflonia, 3 harjalammasta, 4 alppikaurista, visentti ja jakkihärkä.

Kertomusvuoden aikana ei kuollut arvokkaita eläimiä.

M e n o t j a t u l o t

K ä y t t ö m e n o t olivat kokonaisuudessaan 10 825 506 mk, josta 792 939 mk tuli lautakunnan ja viraston, 5 611 861 mk urheiluosaston, 2 363 310 mk ulkoiluosaston, 1 095 296 mk eläintarhaosaston ja 962 100 mk avustusten osalle.

Menoista oli 2 252 093 mk kiinteän käytöomaisuuden korkoja ja poistoja, 852 970 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 1 794 172 mk alueiden ja yleisten laitteiden kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 6 135 720 mk, josta 4 502 056 mk urheilun, 1 604 446 mk ulkoilun ja 29 218 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 1 102 466 mk, josta 857 468 mk urheilun, 229 121 mk ulkoilun ja 15 877 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

T u l o t olivat kokonaisuudessaan 2 580 328 mk, josta urheilulaitoksista 1 754 401 mk, ulkoilusta 504 733 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 321 194 mk.

30. Rakennusvirasto

HALLINNOLLINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Hallinnollinen osasto on rakennusviraston organisaatiossa jaettu kansliatoimistoon ja henkilöasiaintoimistoon.

Kansliatoimiston tehtävänä on lähinnä yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintaan liittyvien tehtävien hoitaminen, kuten lautakunnan ja sen asettamien jaostojen esityslistojen ja pöytäkirjojen laatiminen, lautakunnan sekä viraston kirjeen-

vaihdosta huolehtiminen, kirjaaminen, sopimusten ja lainopillisten lausuntojen laatiminen yms.

Henkilöasiaintoimiston tehtävänä on lähinnä rakennusviraston henkilökuntaa koskevien yleisten sosiaalisten tehtävien hoitaminen, kuten esimerkiksi sairaus- ja tapaturmakorvausasiain, eläkeasiain yms. valmisteleminen.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

19 (18) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
28 (24) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi lainopin kand. **O l a v i J u u t i**, kansliatoimiston päällik-

könä varatuomari **E e r o T y l l i n e n** sekä henkilöasiaintoimiston päällikkönä dipl. ins. **V a l m u R a n t a**. Osastosihteerinä toimivat varatuomarit **A i m o H i m b e r g** ja **K a i j a S o m i s k a**, viimeksi mainittu eroamisensa 30.1.1967 asti sekä 1.7.1967 lukien **H e i k k i A h o**.

TOIMINTA

Hallinnollisen osaston toiminta on yhäti kehittynyt ja laajentunut. Kansliatoimiston henkilökunta on hoitanut edelleen normaali-

lien tehtäviensä lisäksi Jäähallin ja Kaupunginteatterin rakennustoimikuntien kansliatehtävät.

TAPATURMAT JA SAIRASTUMISET RAKENNUSVIRASTON TÖISSÄ

Tilastokautena 1.12.66—30.11.67 sattui kaikkiaan 1 082 työtapaturmaa. Ne jakautuivat seuraavasti:

Konevarikko	60 tapaturmaa
Hankintatoimisto	8 »
Talorakennusosasto	377 »
Katurakennusosasto	334 »
Puhtaanapito-osasto	171 »
Puisto-osasto	98 »
Kk.palkkaiset	34 »
<hr/>	
Yhteensä	1 082 tapaturmaa

H u o m a u t u s : Luvuissa ovat mukana vain loppuunkäsittelyt tapaukset.

Kertomusvuoden aikana sattuneiden tapaturmien osalta oli päivärahaan oikeutettuja 849 työntekijää, joille maksettiin rakennus-

viraston kassan kautta korvauspäätösten perusteella 597 916,90 markkaa.

Työntekijät oli vakuutettu Vakuutusyhtiö Pohjolassa ja kaupunki on vastaanottanut kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista. Nämä Vakuutusyhtiö Pohjolalle suoritetut tapaturmavakuutusmaksut, elinkorot ym. jakautuvat osastoittain:

	mk
Hallinnollinen osasto	253
Yleinen osasto (Konevarikko p.l.)	10 858
Konevarikko	57 364
Talorakennusosasto	264 361
Katurakennusosasto	357 099
Puhtaanapito-osasto	136 607
Puisto-osasto	48 918
	<hr/>
Yhteensä	875 462

Rakennusvirastolle kertyi sairausvakuutusmaksuja seuraavasti:

	mk	Katurakennusosaston osuudelta ...	250 188
Viranhaltijoista ja toimihenkilöistä	62 254	Puhtaanapito-osaston osuudelta ...	140 011
Yleisen osaston osuudelta	45 903	Puisto-osaston osuudelta	30 510
Talorakennusosaston osuudelta ...	152 804		<hr/>
		Yhteensä	681 672

Henkilöasiaintoimistossa käsiteltiin kertomusvuonna yhteensä 274 eläkeanomusta sekä 25 hautausavustusanomusta.

Eläkkeelle siirtyi:

— iän perusteella

— sairauden perusteella 83 »

— tapaturman perusteella ... 1 »

Leskieläkkeitä myönnettiin:

— työsuhteessa kuolleen leskelle

— eläkkeellä kuolleen leskelle

Helsinki-mitali esitettiin myönnettäväksi 18 hengelle.

Kaupunkiliiton ansiomerkki esitettiin myönnettäväksi 61 hengelle.

YLEINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Yleiseen osastoon kuuluvat ne taloudelliset ja teknilliset toimistot ynnä laitokset, jotka palvelevat viraston toimintaa kokonaisuudessaan. Nämä ovat: kassa- ja tilitoimisto, hankintatoimisto, järjestelytoimisto sekä konevarikko.

Osastolle kuuluvien rakennusvirastoa palvelevien tehtävien lisäksi yleinen osasto antaa lausuntoja kaupungin muille elimille, maksaa palkat myös satamarakennusosaston työmailla, toimii kaupungin yhteishankintaelimänä, vuokraa eräitä tarvikkeita ja työkooneita sekä suorittaa tilaustöitä kaupungin toisille laitoksille.

Kassa- ja tilitoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
10 (9) työsopimussuhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä,

4 (3) työsopimussuhteessa olevaa tuntipalkkaista toimihenkilöä.

Hankintatoimiston henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,
11 (11) työsopimussuhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä,

48 (48) työntekijää.

Järjestelytoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

1 (1) vakinainen viranhaltija,	1 (1) työsopimussuhteessa oleva tunti-
3 (3) tilapäistä viranhaltijaa,	palkkainen toimihenkilö.
12 (7) työsopimussuhteessa olevaa kk-palk-	
kaista toimihenkilöä,	

Konevarikon henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

18 (18) vakinaista viranhaltijaa,	toimiston päällikkönä kamreeri, dipl.ekonomi
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,	U l l a K o n t u l a, hankintatoimiston pääl-
21 (21) työsopimussuhteessa olevaa kk-	likkönä ekonomi L e o M o l a n d e r, järjes-
palkkaista toimihenkilöä,	telytoimiston päällikkönä dipl.ins., ekonomi
255 (243) työntekijää.	E r k k i E l o m a a sekä konevarikon pääl-
Osaston päällikkönä toimi tekn.lis. L e m m i t t y S a l m e n s a a r i, kassa- ja tili-	likkönä dipl.ins. E e r o P u o m i.

TOIMINTA

Osastossa on kehitetty edelleen varsinaisten menojen määrärahojen käyttösuunnitelua ja velvoitteiden valvontaa. Osaston määrärahoihin ei olekaan tarvinnut tilivuonna pyytää mitään ylityksiä. Varastotoimintaa on ollut pääasiassa O u l u n k y l ä n varastolla. Järjestelytoimisto on kiinnittänyt erikoista huomiota palkkausmenetelmiin ja toimintasuunnitteluun.

Oma työkonekanta on poistojen vuoksi lisääntynyt vain hitaasti. Vuoden loppupuolella työllisyistyöt ovat vaatineet vieraiden työkoneiden käyttöä entistä enemmän.

Vuoden vaihteessa oli työmaiden käytössä noin 260 omaa ja 300 vuokrattua suurempaa työkoneita.

KASSA- JA TILITOIMISTO

Kassa- ja tilitoimiston tehtävät jakautuivat:

— kirjanpitoon,	— kassatoimeen sekä
— palkkalaskentaan,	— työsuhdeasiainhoitoon.

OMAIUUUSTASE 31.12.1967

Aktiivat	1967	1966
Rahoi t u s a k t i i v a t:		
Kassavarat:		
Käteisvarat	26 573	37 347
Shekkitili	15 940	142 357
Postisiirtotili	49 372	310 064
Ennakkokassavarat	37 597	30 955
	<u>129 483</u>	<u>520 725</u>
Velalliset:		
Sekalaiset	314 643	365 664
Tulojäämät:		
Puhtaanapitomaksuja	82 216	67 081
Sekalaiset	1 101 800	471 971
	<u>1 184 016</u>	<u>539 053</u>
Varastot:		
Rakennustarvikkeita	1 975 622	1 898 427
Sepeliä, betoniputkia sekä betonihiekkaa	230 562	435 464
Koneosia	798 125	927 740
Konttoritarvikkeita	15 824	16 946
Muut tarvikkeet	4 137	9 980
Konekorjaamon puolivalmiit työt	110 570	—
	<u>3 134 840</u>	<u>3 288 559</u>
Ennakkomenot:		
Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiirille	191 493	
Kaasulaitoksen painejohto Viikissä ...	10 347	
Vesilaitoksen vesijohto Viikissä	34 776	—
	<u>236 617</u>	
Talletetut vieraat arvopaperit	611 672	505 334
Laskennalliset saatavat:		
Nostamattomat määrärahat	80 912 676	76 449 711
Kaupungin kassa, lähetetili	5 570 724	3 461 165
	<u>mk 92 094 674</u>	<u>mk 85 130 215</u>

Passiivat	1967		1966	
Rahoituspassiivat:				
Velkojat:				
Veronpidätykset	1 570 987		1 254 621	
Työnantajan sosiaaliturvamaksu	459 869		325 000	
Sekalaiset	<u>3 139</u>	2 033 997	<u>2 000</u>	1 581 622
Menojäämät:				
Sekalaiset		8 536 328		6 593 546
Vapaina siirtyneet määrärahat:				
Varsinaiset menot	1 790 282		1 240 448	
Pääomamenot	<u>61 752 126</u>	63 542 408	<u>44 477 263</u>	45 681 711
Sidottuina siirtyneet määrärahat:				
Varsinaiset menot	119 914		932 000	
Pääomamenot	<u>17 250 352</u>	17 370 267	<u>29 836 000</u>	30 768 000
Talletetut vieraat varat:				
Arvopaperit		611 672		505 334
		<u>mk 92 094 674</u>		<u>mk 85 130 215</u>

Rakennusviraston menot vuosina 1958—1967¹⁾.
Byggnadskontorets utgifter åren 1958—1967¹⁾.
Expenditure of the Office, 1958—1967¹⁾.

Vuosi År	Tilivuoden määrärahojen käyttö Förbrukning av räkenskaps- årets anslag Sums used during finan- cial year mk	Ed. vuosien siirtomäärä- rahojen käyttö Förbrukning av överförda anslag från tidigare år Sums trans- ferred from previous year used mk	Työllisyys- työt Sysseisätt- ningsar- beten Provision of work mk	Kaupungin muilla viras- toille ja lai- toksille suo- ritetut työt Arbeten för stadens övri- ga ämbets- verk Work for other city depart- ments and authorities mk	Yksityisille suoritetut työt Arbeten för privata uppdrags- givare Work for private people mk	Menot yhteensä Utgifter sammanlagt Total expenditure		Muun- tokeroin Trans- pone- rings- koeffi- cient Con- ver- sion coeffi- cient	Kaup. asukas- luku Stadens invånar- antal City popula- tion	Menot asukasta kohden Utgifter per in- vånare Expendi- ture per in- habitant mk
						Todelliset Verkliga Actual mk	Muunnettuina Transponerade Converted mk			
1958	50 869 143	19 422 989	22 019 641	18 767 047	3 618 670	114 697 490	149 106 737	1,30	431 049	345,—
1959	46 702 652	19 732 763	16 724 566	16 658 479	8 456 418	108 274 878	141 840 090	1,31	441 678	321,—
1960	46 992 571	19 868 316	2 586 150	16 213 426	9 123 211	94 783 674	119 427 429	1,26	448 315	266,—
1961	53 534 317	27 784 497	1 038 080	22 122 891	2 727 692	107 207 477	134 009 346	1,25	457 121	293,—
1962	66 707 846	25 173 535	640 602	21 160 712	5 430 781	119 113 476	146 509 575	1,23	467 371	313,—
1963	68 708 758	40 602 272	141 141	20 020 636	1 330 829	130 803 636	155 656 326	1,19	477 110	326,—
1964	89 012 161	42 457 928	1 817 168	9 607 291	751 871	143 646 419	156 574 596	1,09	487 422	321,—
1965	104 096 275	62 692 704	6 016 993	10 594 849	1 933 799	185 334 620	194 601 351	1,05	494 796	393,—
1966	168 267 387	41 963 944	8 518 025	23 109 495	1 307 503	243 166 357	250 461 347	1,03	507 283	493,—
1967	144 236 048	61 271 585	11 201 448	24 952 443	1 200 146	242 861 670	242 861 670	1,00	516 472	470,—

1) Menot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat, jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.

2) Utgifterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».

3) Actual expenditure and expenditure converted according to the official Wholesale price index 1913 = 100.

Rakennusviraston tulot vv. 1958—1967¹⁾.
Byggnadskontorets inkomster åren 1958—1967¹⁾.
Income of the Office, 1958—1967¹⁾.

Vuosi År	Todelliset Verkliga Actual	Muunnettuina Transponerade Converted	Muuntokeroin Transponeringskoeffi- cient Conversion coefficient	Vuotuinen lisäys (+) » vähennys (—) Årlig ökning (+) » minskning (—) Yearly increase (+) » decrease (—)
1958	8 469 645	11 010 538	1,30	— 2.7 %
1959	6 691 936	8 766 436	1,31	+ 20.4 %
1960	8 370 108	10 546 336	1,26	+ 20.3 %
1961	8 131 635	10 164 543	1,25	— 3.6 %
1962	14 550 740	17 897 410	1,23	+ 76.0 %
1963	17 812 055	21 196 345	1,19	+ 18.4 %
1964	18 554 361	20 224 253	1,09	— 4.6 %
1965	23 462 369	24 635 487	1,05	+ 21.8 %
1966	25 577 901	26 345 238	1,03	+ 6.9 %
1967	25 593 187	25 593 187	1,00	— 2.9 %

1) Tulot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat, jossa vuosi 1913 = 100» mukaan.

2) Inkomsterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100».

3) Actual income and income converted according to the official Wholesale price index 1913 = 100.

30. Rakennusvirasto

Tiliositteita kertyi yhteensä seuraavasti:

	1967	1966
	kpl	kpl
— maksumääräyksiä .	68 808	65 610
— kassatositteita	17 411	16 723
— muistiotositteita ...	5 354	5 185
Yhteensä	91 573	87 518
Laskutuksia kertyi yhteensä	8 436	8 256
Lähetteitä kertyi yhteensä	1 209	1 182
Tilivientejä kertyi yhteensä	n. 205 900	n. 212 190
Postisiirtomääräyksiä kertyi yhteensä	18 012	17 145
Pankkisiirtomääräyksiä kertyi yhteensä	9 966	9 648

Tiliositteiden lukumäärä nousi 4,6 % verrattuna edellisen vuoden lukumäärään, muiden vertailulukujen jäädessä melkein ennalleen tai jopa alhaisemmiksi, kuten esimerkiksi tilivientien lukumäärän kohdalla. Maksusuoritusten lukumäärä tavara- ym. materiaalihankinnoista oli alhaisempi kuin vuonna 1966, kun taas palkkaositukset olivat lisääntyneet lähinnä työllisyystöiden johdosta.

Hallinnollinen momenttikirjanpito suoritettiin, kuten ennenkin, kahdella Exacta-kirjanpitokoneella ja sivutuotteena saatujen

tietojen lävistykset reikäkorteille annettiin primääritietoina TKK:lle, jossa alamomenttikirjanpito suoritettiin.

Velallisten reskontrakirjanpito oli edelleenkin ohjelmoitu Exacta-koneeseen ja velkojain reskontra hoidettiin kahdella Addo-kirjanpitokoneella.

Palkkalaskenta suoritettiin TKK:ssa palkkalaskentatoimistomme antamien aikailmoitusten mukaisesti.

Satamarakennusosaston työläispalkat maksettiin entiseen tapaan rakennusviraston kassa- ja tilitoimiston työläiskassanhoitajien toimesta.

Rakennusvirasto toimii itsenäisenä kassavirastona. Kassanvaihto oli v. 1967 mk 9 308 491 (v. 66 mk 8 417 816). Verrattuna edelliseen vuoteen oli kassanvaihdon lisäys 10,6 %.

Palkkalautakunnan toimiston aloitteesta kävi työsuhdehoitaja useita neuvotteluja työosastojen kanssa palkkahinnoittelun 2 §:n erinäisten lisien uudelleen järjestämisestä sekä työehtosopimuksen 4 §, 4 mom:n soveltamisesta rakennusvirastoon. Neuvottelujen tuloksista on annettu selvitys kaupungin-insinöörille plk:n toimistoon lähetettävää lausuntoa varten.

Määrärahojen käyttö sekä kaupungin muille virastoille ja yksityisille suoritettut työt v. 1967 olivat seuraavat:

	mk	mk	
	1967	1966	
Talousarviovuoden määrärahojen käyttö	144 236 048	168 267 387	Työllisyysmäärärahojen käyttö ...
Ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	61 271 585	41 963 944	Muille virastoille suoritettut työt ...
			Yksityisille suoritettut työt
			Yhteensä
			242 861 672 243 166 357

Rakennusviraston tulot v. 1967 olivat yhteensä mk 25 593 187 (v. 66 mk 25 577 901).

HANKINTATOIMISTO

	mk		mk
Varaston arvo oli 1.1.1967	1 898 427	Vuoden aikana käytetyn tavarahan	
Vuoden aikana ostetun tavarahan		arvo	10 360 605
arvo	10 437 800	Varaston arvo 31.12.1967	1 975 622

Hankinnat

Pääasiallisimmat tavaranhankinnat tehtiin kertomusvuoden aikana lähinnä seuraavilta hankkijoilta:

Julius Tallberg Oy,	Renlund Oy,
Kesko Oy,	SOK sekä
Helsingin kaupungin puutavara- ja poltto-	Starkjohann Oy.
ainetoimisto,	

Sahatun puutavaran hankinnat Helsingin kaupungin puutavara- ja polttoainetoimistolta olivat viiden viimeisen vuoden ajalta seuraavat:

1963	2 259 859	standartia	1966	2 584 373	standartia
1964	2 912 025	»	1967	2 237 517	»
1965	3 184 645	»			

Tavaratoimitukset rakennusviraston työmaille, kaupungin muille laitoksille ja yksityisille toimintomille jakautuivat markkamääräisesti seuraavasti:

	mk	
Hankintatoimisto	76 032	Kaupungin eri laitoksille ja virastoille on hankinnat hoidettu hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara on toimitettu liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.
Konevarikko	127 379	
Talorakennusosasto	2 902 713	
Katurakennusosasto	5 116 825	
Puhtaanapito-osasto	566 195	
Puisto-osasto	216 102	
Satamalaitos	563 368	
Muut kaupungin laitokset	791 991	
Yhteensä	10 360 605	Toimiston suorittamien aine- ja kulutus- tarvike- sekä kone- ja kalustehankintojen kokonaisarvo oli 32 477 077 mk.

Tulot

Toimistolla oli kertomusvuoden aikana vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista,

työkoneista ja lipuista 34 217 mk sekä suoritetuista kuljetuksista 27 137 mk.

JÄRJESTELYTOIMISTO

Tutkimukset ja selvitykset

Osastojen ja toimistojen pyynnöstä sekä omasta aloitteesta on suoritettu seuraavia

tutkimuksia ja selvityksiä:

Katurakennusosastolle

V a l m i s t u n e e t:

Jatkotutkimus maaperän tutkimustyöryhmistä,

Tutkimus kuorma-autolavan sulassa pitämisestä,

Tutkimus viemäristön kunnossapidosta,

Tutkimus lipputankojen pystyttämisestä,

Selvitys Pasilan ja Myllypuron kivimurskaamojen kannattavuudesta,

Selvitys liputuksen järjestelystä,

Selvitys mittausjaksojen miehistösuojista ja niiden kuljetuksista,

Tilastollisia selvityksiä maansiirtoajosta, Ajankäytön tutkimus eräissä puhdistamoissa.

K e s k e n e r ä i s e t:

Selvitys kuorma-autojen optimimäärästä maansiirtoajossa,

Tutkimus kaivukoneiden työsaavutuksista,

Tutkimus tarkastuskaivojen rakentamisesta,

Laskentatoimen kehittäminen,

Avustaminen katurakennusosaston toimintaohjekokoelman laatimisessa.

Talorakennusosastolle

V a l m i s t u n e e t:

Tutkimus Kontulan lastentalon elementtien asentamisesta,

Ajankäytön tutkimus Suursuon vanhainko-

din henkilökunnan asuntolan rakennustyömaalla.

Puisto-osastolle

V a l m i s t u n e e t:

Tutkimus talviaitojen teosta,

Taimien ruukutus kasvihuoneella,

Lehtien kuormauksen tutkimus.

K e s k e n e r ä i s e t:

Tutkimus nurmikoiden kevätsiivouksesta,

Tutkimus nurmikoiden paikkauksesta keväällä,

Tutkimus roskien kuormauksesta ja ajosta traktorilla,

Tutkimus mullan levityksestä,

Tutkimus puiden istutuksesta,

Tutkimus taimistojen perkauksesta,

Tutkimus pensasaitojen nuorennusleikkauksesta,

Aluekohtainen työinventointi ja palkkausjärjestelymahdollisuuksien selvitys.

*Konevarikolle***V a l m i s t u n e e t:**

Tutkimus pikakorjaamon toiminnasta,
Tutkimus konekorjaamon sähkötyöryhmän
toiminnasta.

K e s k e n e r ä i s e t:

Konekorjaamon yleistutkimus,

Tutkimus traktoriharjojen purkamis- ja ko-
koonpanotyöstä,
Koneilmoituslomakkeiden muokkaaminen
palvelemaan konelaskutusta, konetilasto-
jen laatimista ja työmaiden jälkilaskentaa.

Muut tutkimukset ja selvitykset

Rakennusviraston sisäisen postinkulun jär-
jestely,
Selvitys radiopuhelimien käytöstä,

Toimintaohjeet rakennusviraston koulutus-
toiminnasta,
Järjestelytoimiston toimintasäännöt.

Jatkuvat tehtävät

Työsuhde- ja palkkausasiain jaos aloitti
toimintansa 1.11.1967. Toiminnan tarkoituk-

sena on rakennusviraston tuntipalkkaisten
työntekijäin palkkausasioiden kehittäminen.

Työturvallisuustoiminta

1.5.1967 otettiin kokeilutarkoituksessa
käyttöön väliaikainen työturvallisuusorgani-
saatio. Sen mukaan jo 108 työpaikalla on
kahden miehen työturvallisuuselin, esimies-
jäsen ja työntekijäjäsen. Muualla yleisesti
käytössä olevaa työturvallisuustoimikuntaa
vastaa osastopäälliköiden kokous.

Valistustoiminnassa pääpaino on kohdis-
tettu työturvallisuusasenteen muokkaami-
seen ja vastuukysymyksen selvittämiseen.

Edellisenä vuonna aloitettua ensiapumiesten
koulutusta jatkettiin.

Työturvallisuustarkastuksissa kiinnitettiin
huomio, paitsi suojeluteknisiin olosuhteisiin
ja henkilökohtaisten suojavälineiden käyt-
töön, myöskin sosiaalisiin tiloihin, ensiapuun,
palosuojeluun ja työturvallisuuselinten toi-
mintaan.

Kertomusvuoden aikana käsiteltiin lop-
puun kaikkiaan 1048 työntekijälle sattunutta
tapaturmaa.

Väestönsuojelutoiminta

Varsinaisen väestönsuojelutoiminnan ohel-
la rakennusvirastossa suoritettiin valmistelut
kahta pelastusyksikköä (á 112 miestä) varten

käytettäväksi rauhanaikaisissa katastro-
feissa.

30. Rakennusvirasto

Työntekijöille sattuneet tapaturmat osastoittain vv. 1966—1967.

Olycksfall bland arbetarna åren 1966—1967.

Accidents to employees, 1966—1967.

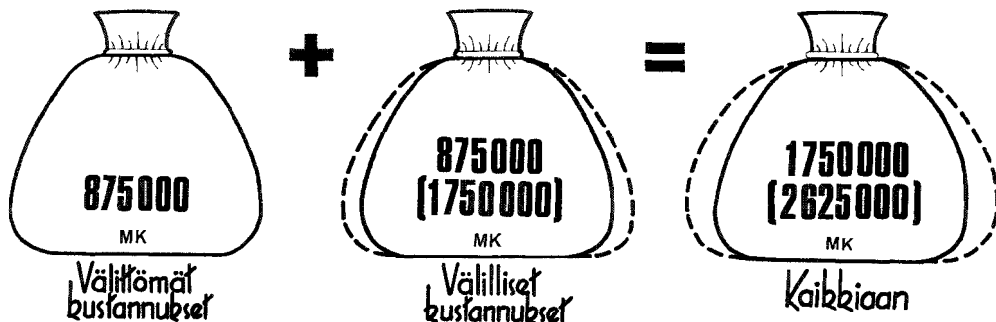
Osasto Avdelning Dept	Tapaturmia Olycksfall Accidents		Menetetyt työpäivät Förlorade arbetsdagar Working days lost						Tiheys/100 työnt. Frekvens/100 arb. Density/100 employees			
			0 vrk. 0 dygn 0 day		1-2 vrk. 1-2 dygn 1-2 days		Yli 2 vrk. Över 2 dygn Over 2 days		Kaikki Totalt Total		Yli 2 vrk. Över 2 dygn Over 2 days	
	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967
Yleinen osasto (-Kv) Allmänna avdelning General Department	19	8	4	0	0	0	15	8	40,5	20,0	32,0	20,0
Konevarikko (Kv) Maskindepånt Mechine Depot	72	60	15	16	0	1	57	43	28,2	23,5	22,4	16,7
Talorakennusosasto Husbyggnadsavdelning Building Construction Dept	392	377	99	70	14	22	279	285	44,2	43,6	31,6	33,0
Katurakennusosasto Gatubyggnadsavdelningen Street Construction Dept	312	335	66	42	13	14	233	279	27,8	26,6	20,7	22,1
Puhtaanapito-osasto Renhållningsavdelning Public Cleansing Dept	184	170	38	36	4	6	142	128	22,4	20,1	17,2	15,3
Puisto-osasto Parkavdelning Parks Dept	109	98	21	24	4	3	84	71	25,7	22,1	18,6	16,1
Vuoden aikana Under ett år During the year	1 088	1 048	243	188	35	46	810	814	30,5	28,4	23,8	22,1

H u o m a u t u s: Katurakennusosaston tapaturmatiheysiin v. 1967 vaikuttivat epäedullisesti vuoden loppupuolella työhön otetut työllisyysmiehet, jotka ovat erittäin tapaturma-alttiita.

Mitä tapaturmat maksoivat?

Kuten toisessa yhteydessä on mainittu, tapaturmien aiheuttamat välittömät kustannukset olivat kertomusvuonna 875 462 mk. Tämän lisäksi tapaturmista aiheutuu kau-

pungille välillisiä kustannuksia, jotka voitane arvioida samansuuruisesta markkamääräisestä summasta aina kaksinkertaiseen määräänkin saakka.

Koulutustoiminta

Järjestelytoimisto on pitänyt koulutuskoristoa rakennusviraston henkilökunnasta ja lähettänyt yhteistoiminnassa osastojen kanssa henkilöitä eri kursseille ja koulutustilaisuuksiin seuraavasti:

22 khn koulutustoimikunnan
 kursseille 67 henkilöä
 48 väestönsuojelutoimiston

kursseille	151 henkilöä	
5 työntekijöiden ensiapukurs-	145	»
sille		
62 ulkopuolisten järjestämälle		
kursseille	107	»
9 viraston sisäiselle kursseille		
ja valistustilaisuuteen ...	417	»
	<hr/>	
	Yhteensä 887 henkilöä	

Lomakkeet

Kertomusvuonna suunniteltiin rakennusvi-

rastoa varten 45 lomaketta ja lomakesarjaa.

Lausunnot aloitteista

Rakennusvirastolle lähetetyistä kuudesta-toista aloitteesta annettiin tai hankittiin lau-

sunnot khn järjestelytoimistolle. Näistä aloitteista palkittiin 6 kpl, yhteensä 43 mk:lla.

Erikoistehtävät

Järjestelytoimistossa suoritettiin julkaisun »Helsingin kaupungin rakennusviraston toimintakertomus 1966» toimitustyö ja taitto.

»Rakennusviraston henkilökuntaoppaan» valmistavia kokoamistöitä jatkettiin.

Vuoden aikana tehtiin kaksi sisäistä puhelinluetteloa. Toimistossa annettiin lisäksi lausuntoja räjähdysonnettomuuksista ja kuljetuskysymyksistä, hoidettiin toimistotiloihin liittyviä järjestelyjä, pienoisoröntgenkuvausten ja pölykeuhkotutkimusten organisointia, puhelinluetteloiden ja erilaisten kalenterien tekstiasioita, avustettiin kaupungin kuljetus-

tutkimuksia varten perustettua kuljetuskomiteaa sen tutkimuksissa sekä rakennusviraston johtoa erilaisten lausuntojen antamisessa.

Eräät toimiston henkilökunnasta toimivat kouluttajina useissa erilaisissa kaupungin järjestämissä koulutustilaisuuksissa.

Järjestelytoimiston päällikkö on kuulunut Plk:n toimiston urakkaneuvottelukuntaan ja toiminut sihteerinä työtehoneuvottelukunnan muodostamassa työaikajaostossa, joka sai tehtävänsä valmiiksi 30.8.1967.

KONEVARIKKO

Toiminta

Konekorjaamo on suorittanut vuoden aikana konevarikon työkoneiden korjauksia sekä laskutusta vastaan konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin kaikille laitoksille. Konekorjaamon sähkötyöryhmä on huoltanut rakennusviraston sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista.

Autokorjaamo on suorittanut pääasiallisesti kaikki kaupungin omistamien au-

tojen korjaukset, palolaitosta ja liikennelaitosta lukuunottamatta. Se on huoltanut myös yleistraktorikaluston sekä puhtaanapitokoneet ja -välineet.

Autokorjaamolla käytettiin kuluneen vuoden aikana yhteensä 5 073 kpl kuorma-, henkilö-, paketti- ja erikoisautoja sekä traktoreita erilaisissa korjauksissa, minkä lisäksi suunnilleen samalle määrälle ajoneuvoja suoritettiin huoltotoimenpiteitä.

Suoritetut työt jakautuivat laskutuksen mukaan seuraavasti:

	mk		mk
Puhtaanapito-osasto	1 265 052	Konevarasto	28 244
HKR-hankintatoimisto	1 063 978	Muut kaupungin laitokset	472 238
Katurakennusosasto	824 210		4 535 321
Talorakennusosasto	456 120	Puolivalmiita töitä	110 570
Satamalaitos	214 055		Yhteensä 4 645 891
Puisto-osasto	211 424		

Vuoden aikana jakautuivat konevaraston työkoneiden vuokratulot seuraavasti:

	mk		mk
Katurakennusosasto	2 439 971	Puisto-osasto	255 735
Puhtaanapito-osasto	554 998	Muut kaupungin laitokset	49 783
Satamalaitos	419 817		Yhteensä 4 052 538
Talorakennusosasto	332 234		

Omien koneiden työhönsijoituksia tapahtui vuoden aikana 1 951 kertaa.

Työtilauksia saatiin vuoden aikana konekorjaamolle 3 938 kpl ja autokorjaamolle 5 073 kpl, yhteensä 9 011 kpl.

TALORAKENNUSOSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Talorakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto, työtoimisto ja koneteknillinen toimisto.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

56 (55) vakinaista viranhaltijaa,
4 (4) tilapäistä viranhaltijaa,
124 (116) työsopimussuhteessa olevaa kk.-palkkaista toimihenkilöä.

Näistä oli arkkitehtejä 24 ja insinöörejä 30.

Osaston päällikkönä toimi vs. kaupunginarkkitehti Sakari Siitonen.

Suunnittelutoimiston päällikkönä toimi vs. I apulaiskaupunginarkkitehti Ossi Lepmäki.

Ulkopuolisten arkkitehtitoimistojen suunnittelutyöt valvoi II apulaiskaupunginarkkitehti Ferdinand Salokangas ja hänen siirryttyä 30.11.1967 eläkkeelle vs. II apulaiskaupunginarkkitehti Mikko Karjanoja 1.12.1967 alkaen.

Työtoimiston päällikkönä toimi työpäällikkö, dipl.ins. Esko Toivola.

Koneteknillisen toimiston päällikkönä toimi I koneinsinööri, dipl. ins. Heikki Ranki.

TYÖNTEKIJÄT

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä urakoitsijatyöt mukaanluettuna

1.1.1967 1 947 henkilöä ja 31.12.1967 1 351 henkilöä.

TOIMINTA

Suunnittelutoimisto

Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 93. Näistä oli 47:n arkkitehtisuunnittelu suunnittelutoimiston tehtävänä ja 46 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Toimiston rakennesuunnittelijat laativat rakennepiirustukset 66 työtä varten, kun taas ulkopuoliset rakennesuunnittelutoimistot hoitivat yhteensä 49 eri rakennuksen töiden suunnittelun.

Tärkeimmistä vireillä olleista suunnittelutoimista mainittakoon seuraavat rakennuskohteet:

Yleisen kunnallishallinnon rakennukset: Konsertti- ja kongressitalo, kaupungintalon korttelien 30 ja 31 sekä talon Unioninkatu 28 saneeraus, Kaupunginteatteritalo sekä Töölön kirjasto.

Sairaalatoimen rakennukset: Useitten sairaaloiden muutos- ja peruskorjaustyöt, Nikkilän ja Röykän sairaaloiden uudet henkilökunnan asuinrakennukset sekä sairaanhoitokoulu.

Huoltotoimen rakennukset: Suursuon vanhainkoti, Myllypuron sairaskoti, Pohjois-Haagan, Pukinmäen ja Pihlajamäen vanhusasuntolat, Suursuon vanhainkodin henkilökunnan asuinrakennus, Tervalammen työlaitoksen hoidokkirakennus ja aluelämpökeskus sekä Koskelan sairaskodin G-rakennuksen saneeraus.

Lastensuojelutoimen rakennukset: Teinilän ja Metsäkummun hoitokodit, Riihenkulman lastenkoti Malmilla, Outamon vastaanottokodin sauna- ja pesularakennus, Hyvösen lastenkoti, Solakallion erityiskoulu, Erityislastenkoti, Nuorten työkotit sekä Mellunkylän vastaanottokoti.

Lastentarhain rakennukset: Pihlajamäen, Kontulan, Jakomäen, Yliskylän, Etelä-Haagan, Kannelmäen, Leppäsuon, Tapanilan ja Vuosaaren lastentarhat, Suursuon nuoriso- ja lastentalo sekä eräitä leikkikenttien ohjaajan majoja.

Kansakoulurakennukset: Roihuvuoren, Myllypuron, Puotilan, Jakomäen, Vesalan, Yliskylän, Konalan, Kontulan, Mellunmäen, Puotinharjun ja Vuosaaren uudet kansakoulut, Kallion, Munkkiniemen, Oulunkylän kansakoulujen ja Pakilan kansalaiskoulun laajennus- ja peruskorjaustyöt sekä eräitä tilapäisiä koulurakennuksia.

Ammattioppilaitokset: Erikoisammattikoulu ja Haagan ammattikoulu sekä Kampin ammattikoulutalojen peruskorjaustyöt.

Urheilupuistojen rakennukset: Pirkkolan, Tallin, Herttoniemen, Myllypuron, Pikkukoski-Veräjämäen, Pukinmäen ja Oulunkylän urheilupuistot sekä eräiden urheilukenttien pukusuojat.

Teurastamolaitoksen rakennukset: Kalatukkuhalli.

työt ynnä rakennusviraston uusi toimitalo P. Makasiinikatu 9.

Rakennusviraston rakennukset: Munkkisaaren, Kyläsaaren, Talin, Laajasalon, Herttoniemen ja Viikin puhdistamojen sekä Kyläsaaren jätteidenpolttolaitoksen laajennus-

Väestönsuojelukohteet: Eräiden väestön- ja kallijsuojien laajennus- ja peruskorjaustyöt.

Työtoimisto

Kertomusvuoden aikana valmistuneet rakennukset:

U r a k a l l a

	m ³	m ³		m ³	m ³
Kaupunginteatteri	101 500		Puotilan kansakoulu	17 800	
Haagan ammattikoulu	73 100		Roihuvuoren kansakoulu ..	16 100	
Pohjois-Haagan vanhusten asuintalo	19 200		Pakilan kansalaiskoulun li- särakennus	8 800	
Riihenkulman lastenkoti ...	4 500		Oulunkylän kansakoulun li- särakennus	2 350	
Pihlajamäen lastentalo	3 450		Vesalan kansakoulu	17 100	
Liikenteen keskusvalvomo	960		Malmin ruotsinkielisen kan- sakoulun saneeraus	1 080	
Puotinharjun leikkikenttä- rakennus	545		Munkkisaaren puhdistamo ja konekeskus	44 000	
Tilapäiset kansakoulut	1 800	205 055	Virastotalon Unioninkatu 28 saneeraus	15 000	
O m a n a t y ö n ä			Kontulan lastentalo	3 300	184 430
Suursuon vanhainkoti	49 800		Yhteensä		389 485
Suursuon vanhainkodin asuntola	9 100				

1.1.1968 tekeillä olevat uudisrakennus- ja saneeraustyöt:

U r a k a l l a

	m ³	m ³		m ³	m ³
Erikoisammattikoulu	55 400		Kallion urheilukentän huol- torakennus	1 065	
Pihlajamäen vanhusten asuintalo	36 860		Tilapäisiä kansakouluja 3 kpl	1 680	103 605
Solakallion erityiskoulu ...	8 600				

30. Rakennusvirasto

O m a n a t y ö n ä

	m ³	m ³
Pirkkolan urheilupuiston II vaihe	52 500	
Jakomäen kansakoulu	15 650	
Virastotalo Pohjois-Maka-siinikatu 9	28 500	
Hoitokoti Teinilä	3 570	
Kastelholmantien kalliosuo- ja	16 600	
Kaupungintalon saneeraus .	54 000	
Koskelan sairaskodin G-ra- kenuksen saneeraus ...	18 200	
Pakilan kansalaiskoulun sa- neeraus	6 000	
Munkkiniemen kansakoulun saneeraus	14 700	
Laakson sairaalan itäisen potilasrakennuksen sa- neeraus	27 080	
Laakson sairaalan hoitoko- tien saneeraus	6 550	
Kaupunginpuutarhan työ- ja kasvihuone	4 700	248 050
Yhteensä		351 655

Koneteknillinen toimisto

Koneteknillinen toimisto on hoitanut LVI- teknilliset, sähkötekniilliset ja muut konetek- niilliset tehtävät talorakennusosaston raken- nuskohteissa. Huomattavin työ on ollut kau- punginteatteri vaativine LVI- ja sähkötek- niillisine laitteineen. Se on hoitanut myös näyttämötekniillisten laitteiden hankinnat.

Kaupungin eri laitoksille ja hallintokun- nille on annettu asiantuntija-apua.

Konetekniillisen toimiston lämmöntark- kailua ja kuluvan vuoden aikana toimintansa aloittanutta säätötekniillisten laitteiden huolto- varten on muodostettu erityinen säätö- ja käyttötekniillinen ryhmä, jonka kokonaisvah- vuus on 8 henkeä.

Suunnittelutehtävät on hoidettu pääosal- taan ulkopuolisten suunnittelutoimistojen avulla. Asennustyöt on teetetty urakoitsija- liikkeillä.

TALORAKENNUSOSASTON TYÖKOHTEISIIN KÄYTETYT MÄÄRÄRAHAT

	1967	1966		1967	1966
	mk	mk		mk	mk
Yleisen kunnallishal- linnon rakennukset	21 969 269	16 120 686	Lastensuojelutoimen rakennukset	1 282 302	2 276 619
Oikeus- ja järjestys- toimen rakennukset	10 259	111 617	Kansakoulujen raken- nukset	12 626 295	11 641 646
Palotoimen rakennuk- set	6 281	16 969	Ammattioppilaitosten rakennukset	10 601 845	5 626 142
Sairaaloitoimen raken- nukset	2 706 860	1 552 316	Lastentarhain raken- nukset	1 365 148	2 991 889
Huoltotoimen raken- nukset	11 779 966	7 972 433	Kirjastorakennukset .	277	18 532
			Erinäiset rakennukset	2 064 413	2 425 412

	1967	1966		1967	1966
	mk	mk		mk	mk
Urheilu- ja retkeily-			jaustyöt	2 747 334	2 233 624
toimen rakennukset	6 644 258	12 286 320	Eri laitosten perus-		
Väestönsuojat	5 451 894		korjaustyöt	2 329 363	2 320 750
Eri laitosten laskuun					
suoritetut vuosikor-			Yhteensä	81 585 764	67 594 960

KATURAKENNUSOSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Katurakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto ja työtoimisto sekä välittömästi osastopäällikön alaisena yli-insinööri.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

112 (107) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
181 (112) työsopimussuhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä.

Vakinaisena osaston päällikkönä toimi katurakennuspäällikkö, dipl.ins. Martti Anttila 1.4.1967 saakka ja 1.10.1967 lukien dipl.ins. Hans Korsbäck.

Työtoimiston päällikkönä toimi I apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl.ins. Seppo Hirvonen sekä suunnittelutoimiston päällikkönä II apulaiskaturakennuspäällikkö, dipl.ins. Pavo Hyömäki. Yli-insinöörin tehtäviä hoiti dipl.ins. Risto Nurmisalo.

TYÖNTEKIJÄT

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä 1.1.1967 1 047 henkilöä ja 31.12.1967 2 384 henkilöä.

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuuluu: suunnitella katurakennusosaston tehtäväksi annetut katujen, teiden, siltojen, viemärei-

den, viemäriveden puhdistuslaitosten ja pumppaamojen, urheilukenttien ja -laitteiden rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöt sekä laatia yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kanssa suunnitelmat asemakaavoitettavien alueiden viemärimiseksi ja uusien tai uusittaviksi ehdotettujen katujen tasaamiseksi.

Työtoimiston tehtäviin kuuluu:

johtaa ja valvoo katurakennusosaston omalla työvoimalla suoritettavia em. rakennus-, ja korjaus- ja kunnossapitotöitä sekä antaa vastaavia töitä urakoitsijoille ja valvoo niitä. Työtoimisto suorittaa myös johtoverkkoihin liittyviä töitä kaupungin vesilaitokselle ja sähkölaitokselle.

Katurakennustoiminta on jaettu alueelli-

sesti neljään katurakennuspiiriin, joiden kunkin johdossa on piiri-insinööri. Näiden lisäksi muodostavat kadunpäällystystyöt ja viemärityöt oman, koko kaupungin alueen käsittävän erityispiirin. Katu- ja viemärityöt on suoritettu pääasiallisesti kaupungin omalla työvoimalla, mutta asfalttipäällystystöitä, siltoja, jätevedenpuhdistamoja ym. on annettu erikoisliikkeiden suoritettavaksi urakalla.

Katurakennusosastolla on oma putkivalimo, sepelimurskaamo, tielaboratorio, jätevedentutkimuslaboratorio sekä mittaus- ja maaperäntutkimusryhmä.

Kuten edellisenäkin vuonna on katurakennusosasto hoitanut kertomusvuonnaakin yksityistielaisissa tarkoitetun tielautakunnan käsittelemien asioiden valmistelun.

TOIMINTA

Osaston toiminnan taloudellinen tulos v. 1967 käy ilmi seuraavasta talousarviossa olevien menojen ja tulojen sekä kirjanpidon

osoittamien todellisten menojen ja tulojen välillä tehdystä vertailusta:

	Määrärahaa kaikkiaan Mmk	Menot Mmk	Siirto seuraavalle vuodelle Mmk	Säästö Mmk
Varsinaisten menojen osalta	21,64	20,56	0,89	9,19
Pääomamenojen osalta	93,06	58,79	33,85	0,42
Yhteensä	114,70	79,35	34,74	0,61
Käyttövoroista myönnetty	0,60	0,21	0,38	0,01
Työllisyysmäärärahoista myönnetty	11,11	5,90	5,21	—
Tulot	3,87	3,99	—	0,12

Kokonaisbruttomenoista 85,46 Mmk oli katurakennusosaston välittömiä kustannuksia 82,22 Mmk. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 68,20 Mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistus-

menojen ja pumppaamoiden kustannukset yhteensä 14,02 Mmk. Kustannusten jako käy ilmi yksityiskohtaisemmin seuraavasta yhdistelmästä:

Uudisrakennustyöt:

	Mmk	Mmk
— kadut	29,54	
— viemärit pumppaamoinen .	18,50	
— puhdistamot	9,79	
— urheilulaitokset	0,34	
— väestönsuojat	4,13	
— työttömyystyöt	5,90	68,20

Korjaus- ja kunnossapitotyöt: Mmk Mmk

— kadut ja viemärit	4,52	
— liikennemerkit	1,53	
— katuvalaistus	4,62	
— yleiset vesipostit	0,41	

Käyttö ja hoito:

— puhdistamot ja pumppaamot	2,94	14,02
Yhteensä		82,22

KADUT, TIET JA YLEISET PAIKAT

Katujen korjaus-, kunnossapito- ja päällystystyöt

Päällystettyjen katujen kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 1 288 166 mk.

Päällysteiden uusimiskustannukset olivat

yhteensä 709 187 mk.

Sorateiden korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 648 762 mk.

Yksityiset urakoitsijat suorittivat osaston tilauksesta päällystystöitä seuraavasti:

Ajoradan päällystämistä

— valuasfaltilla	10 855 m ²
— hiekka-asfalttiberonilla	253 141 »
— asfalttiberonilla	167 584 »
— kantavaa kerrosta bitumiso-	
ralla	262 211 »

tiberonilla

Kivikatujen muuttamista asfalttipäällysteiseksi:

— I vaihe	7 127 »
— II vaihe (kulutuskerros) ...	17 835 »

Yhteensä 867 055 m²

Jalkakäytävien päällystämistä:

— asfalttiberonilla	108 172 »
— valuasfaltilla	11 551 »

Pihamaan päällystämistä asfalt-

Ajoradan paikkausta kuumalla

massalla

Omana työnä suoritettiin ajoradan paikkaamista

— kylmällä massalla	960,3 ton.
— kuumalla massalla	639,9 »

5. Huopalahdentie, kulutuskerros

6. Malminraitti välillä Hietapellontie — Vanha Tapanilantie, kulutuskerros

7. Itäväylä välillä Linnanrakentajantie — Siilitie sekä välillä Marjaniementie—Meripellontie, kulutuskerros

8. Mäkelänkatu, kulutuskerros

Suurimmista päällystystöistä mainittakoon:

1. Ristipellontie, kant. kerr. sidottu yläosa
2. Konalantie —»—
3. Vilppulantie —»—
4. Paciuksenkatu —»—

Liikenteen järjestelyt

Kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnittelulautakunnan määräyksestä tehtiin lukuisia erisuuruisia liikennejärjestelyitä, joista suurimmista mainittakoon:

1. Hämeentien ja Sturenkadun risteys
2. Pysäköintialue Haukilahdenkadulla
3. Linja-autoaseman liikennejärjestely
4. Länsiväylän kaupunginpuoleiset liittymät

5. Itäväylän leventäminen 3+3 kaistaiseksi välillä Kulosaarensilta—Linnanrakentajantie
6. Mäkelänkadun ja Pohjolankadun risteys
7. Koskelantien ja Kustaa Vaasantien risteys
8. Pohjoisrannan leventäminen ja paikoitusalueen teko
9. Lauttasaarentien leventäminen välillä Otavantie—Koillisväylä.

Liikennemerkki-, ajoratamerkintä- ja suojakaidetöitä tehtiin seuraavasti:

Kaistaviivoja maalattu	143 141	jm
Paikoitusviivoja maalattu	8 603	»
Reunaviivoja maalattu	14 045	»
Suojateitä maalattu	25 710	»
Sebrasuojateitä maalattu	20 634	»
Suojateitä tehty massasta	6 352	»
Linja-autopysäkkejä maalattu ..	302	kpl
Uutta suojakaidetta tehty	615	m
Suojakaidetta korjattu	1 022	»
Suojakaidetta maalattu	2 901	»
Uusia liikennemerkkejä asennettu	819	kpl
Liikennemerkkejä uusittu	3 104	»
Liikennemerkkejä oikaistu	8 827	»
Liikennemerkkejä poistettu ...	184	»

Edellämainittujen töiden kustannukset nousivat yhteensä 1 534 651 markkaan, josta liikenteen järjestelyihin varattua määrärahaa käytettiin 1 103 486 markkaa ja kun-

nossapitomäärärahaa liikenne- ja kaistamerkkeihin varattua määrärahaa 431 165 markkaa.

Katuvalaistus

Katuvalaistuksen ja sinisen alueen satamavalaisituksen kustannukset olivat yhteensä 4 615 139 mk.

Yleiset vesipostit

Yleisten vesipostien, Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutuksen, hoidon ja kunnossapidon kustannukset olivat yhteensä 341 087 mk.

Uudet kadut ja tiet

Uusien katujen ja teiden sekä niihin laskettavien muiden töiden kustannukset olivat yhteensä 29 537 095 mk.

Uusia katuja rakennettiin seuraavat neliömetrimäärät:

Ajorataa	285 715	m ²	Jalkakäytävää	46 801	»
Polkupyörätietä	4 766	»	Yhteensä 337 282 m ²		

Kertomusvuonna rakennettujen katujen ja katuosuksien yhteispituus oli 34 638 m.

Kadunrakentamistöistä valtaosa on suoritettu esikaupunkialueilla, joissa asemakaavoitettujen alueiden teiden rakentamista kauduksi on jatkettu ja kokonaan uusia liikenneväyliä rakennettu. Seuraavassa eräitä esimerkkejä:

P a k i l a s s a on rakennettu kaduiksi 26 tietä tai tienosaa, yhteispituudeltaan 6 455 m ja yhteispinta-alaltaan 57 903 m².

O u l u n k y l ä n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 17 katua, 2 239 m ja 24 295 m².

V a r t i o k y l ä n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 20 katua, 6 466 m ja 50 107 m².

K o n a l a n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 5 katua, 4 294 m ja 49 930 m².

T a m m i s a l o n kaupunginosassa ovat vas-

taavat luvut 9 katua, 1 115 m ja 7 040 m².
M e l l u n k y l ä n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 7 katua, 1 901 m ja 11 368 m².
L a a j a s a l o n kaupunginosassa ovat vastaavat luvut 6 katua, 1 619 m ja 13 805 m².

Huomattavammista kadunrakennustöistä mainittakoon **K o n a l a n t i e n** (pituus 1 370 m, pinta-ala 22 300 m²), **Y h d y s k u n n a n t i e n** (pituus 1 154 m, pinta-ala 13 981 m²) ja **S y s i m i e h e n t i e n** (pituus 1 054 m, pinta-ala 11 821 m²) rakentaminen asema-kaavanmukaiseen sijaintiin ja leveyteen sekä **I t ä v ä y l ä—S i i l i t i e n** risteyksen rakentaminen (pituus 1 580 m, pinta-ala 29 963 m²).

Kertomusvuonna valmistui **L a h d e n t i e** välillä **K o s k e l a n t i e — L a t o k a r t a n o n t i e**, mihin rakentamiseen katurakennusosasto on osallistunut suorittamalla mm. viemäritöitä, vesijohtojen siirtoja sekä eräitä alikäytävätöitä. **T u u s u l a n t i e l l ä** otettiin **V a n t a a n** sillat käyttöön.

SILLAT

Kertomusvuonna valmistui **I t ä v ä y l ä n** **V i i k i n t i e n** liittymässä 5 siltaa sekä 2 jalankulkusiltaa **N u r m i j ä r v e n t i e n**

yli, toinen suomalais-venäläisen koulun kohdalla ja toinen **K a a r e l a n t i e n** kohdalla.

MITTAUS- JA TUTKIMUSTYÖT

Mittaus- ja maaperätutkimusten kustan-

nukset olivat 448 876 mk.

TIELABORATORIO

Tielaboratorion tutkimukset kohdistuivat pääasiassa kestopäällystystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja ruukkuputkitutkimuksiin.

Yhteensä tutkittiin 1 068 eri näytettä, joista tehtiin kaikkiaan 3 423 analyysiä ja mää- räystä.

VIEMÄRIT

Korjaus, kunnossapito ja uusiminen

Viemärien korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 804 579 mk.

Uudet viemärit

Uusien viemäreiden rakentamiskustannukset olivat yhteensä 18 490 545 mk. Kertomusvuonna rakennettujen uusien viemäreiden yhteispituus oli 65 328 m, josta katurakennusosaston rakentamaa 64 539 m ja aluerakentajien rakentamaa 789 m. Lisäksi rakennettiin valurautajohtoa 500 m.

Kuten kadunrakentamistöissä niin viemäritöissäkin on painopiste ollut esikaupun-

kialueiden töissä. Kantakaupunkialueella on viemäriverkkoa täydennetty ja uusittu.

Huomattavimmista vireillä olevista viemäritöistä mainittakoon *Kyläsaaren* viemäriveredenpuhdistamon eteläinen kokoojaviemäri, joka rakennetaan tunnelina ja jonka kautta kantakaupungin viemäriveresiä tullaan johtamaan *Kyläsaaren* puhdistamoon.

JÄTEVEDEN PUHDISTAMOT JA PUMPPAAMOT

Vuoden 1967 aikana otettiin käyttöön *Munkkisaaren* puhdistamo sekä *Paloheinän* ja *Jakomäen* pumppaamot, ja vuoden päättyessä käytössä oli siten 9 jäteveden puhdistamoja ja 27 pumppaamoja. Lukuihin eivät sisälly *Vosaaren* lammikkopuhdistamo välppäämöineen eikä samana vuonna valmistunut, mutta vasta kesällä 1968 käynnistettävä *Mustikkamaan* pienpuhdistamo.

Herttoniemen puhdistamon ja

Strömsin pumppaamon huomattavat laajennustyöt saatiin pääosiltaan valmiiksi. *Kyläsaaren* uuden puhdistamon vesiaseman paalutustyö päättyi kun *Vosaaren* puhdistamon ja *Viikin* puhdistamon toisen rakennusvaiheen ensimmäiset koneistohankintaurakat allekirjoitettiin.

Vuoden aikana käytettiin rakennusmäärärahoja puhdistamoitten kohdalla 9 791 255 markkaa ja pumppaamoihin 36 576 markkaa.

Puhdistamoitten ja pumppaamoitten käyttö

Kokonaiskäyttökustannukset olivat vakinaisen henkilökunnan palkkausta lukuun-

ottamatta 2 950 000 markkaa.

Sopimukset muiden kuntien kanssa

Helsingin maalaiskunta osallistui Suutrilan ja Pukinmäen pumppaamojen sekä Viikin puhdistamon käyttökustan-

nuksiin osuudellaan 67 900 mk eli 2,3 % vastaavista koko kustannuksista.

Puhdistamoiden toiminta v. 1967.

Verksamheten vid reningsanläggningarna år 1967.

Activities of the purification plants in 1967.

Puhdistamo Reningsanläggning Purification plant	Kyläsaari Byholmen Kyläsaari	Rajasaari Råholmen Rajasaari	Tali	Herttoniemi Herttonäs Herttoniemi	Lauttasaari Drumsö Lauttasaari	Viikki Vik Viikki	Laajasalo Degerö Laajasalo	Munkki- saari Munk- holmen Munkki- saari
Kokonaisvesimäärä 1000 m ³ Total vattenmängd, i 1000 m ³ Total volume of water 1000 m ³ ...	6 000	9 880	14 000	8 500	1 930	13 600	730	1 780
BHK ₅ -määrän vähenemä koko laitoksella BST ₅ -mängdens nedgång i hela verket Reduction in BHK ₅ for the whole plant	33	82	82	6	81	30	75	96
Biologisesti puhdistettu - 1000 m ³ Biologiskt renat, i 1000 m ³ Biologically purified - 1000 m ³ ... (= % koko vesimäärästä) - BHK ₅ -vähenemä (= % av hela vattenmängden) - BST ₅ -nedgången (= % of total water) - drop in B.O.D ₅	1 000	8 600	9 000	2 500	1 660	5 500	730	1 730
(=16%)	(=87%)	(=64%)	(=29%)	(=86%)	(=40%)	(100%)	(=97%)	
% laitokseen tulevan veden BHK ₅ :stä % av BST ₅ i det av verket mot- tagna vattnet % of B.O.D ₅ in water entering plant	98	90	87	89	86	91	75	97
Vain mekaanisesti puhdistettu - 1000 m ³ Endast mekaniskt renat, i 1000 m ³ Only mechanically purified - 1000 m ³	3 000	780	5 000	6 000	270	12	0	50
(= % koko vesimäärästä) (= % av hela vattenmängden) (= % of total water)	(=50%)	(=8%)	(=36%)	(=71%)	(=14%)	(=0,1%)		(=3%)
- BHK ₅ :n vähenemä % - BST ₅ -nedgången % - Reduction in B.O.D ₅ -%	34	46	65	40	54	56	47	53
Puhdistamatta mereen - 1000 m ³ Orenat utsläppt i havet, 1000 m ³ Emptied unpurified into the sea - 1000 m ³	2 000	500	0	0	0	8 100	0	0
(= % koko vesimäärästä) (= % av hela vattenmängden) (= % of total water)	(=34%)	(=5%)				(=60%)		

30. Rakennusvirasto

Uudet puhdistamot

Uusien puhdistamojen rakentamiskustannukset olivat yhteensä 9 791 255 mk.

PALOKAIVOT

Palokaivojen ja altaiden kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 15 000 mk.

UUDET URHEILULAITOKSET

Urheilulaitosten rakentamiskustannukset olivat yhteensä 343 063 mk.

VÄESTÖNSUOJAT

Uusien väestönsuojien rakentamiskustannukset olivat yhteensä 4 131 579 mk.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat Pengerpuiston ja Valpurinpuiston väestönsuojien sisätyöt. Vireillä ovat Kanava puiston väestönsuojan sisätyöt.

TYÖLLISYYSTYÖT

Työllisyystöihin käytettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 5 902 890 mk.

LASKUTUSTYÖT

Katurakennusosasto on suorittanut kertomusvuoden aikana korvausta vastaan tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Helsingin Puhelinyhdistykselle sekä yksityisille, veloittaen asianomaisia yhteensä 10 258 402 mk.

KIVIMURSKAAMOT

Pasilan ja Myllypuron kivimurskaamoissa valmistettiin sepeliä yhteensä 82 003 m³ ja myytiin yhteensä 89 324 m³. Kustannukset olivat yhteensä 787 955 mk ja myyntitulot yhteensä 724 142 mk.

PUHTAANAPITO-OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Osaston toiminta jakaantuu:

Kiinteistöpuhtaanapitoon

— kiinteistöjätteiden kuljetus,	hoito ja kunnossapito,
— jätteiden hävittäminen,	— veden kuljetus yksityistalouksille.
— kaupungin yleisten mukavuuslaitosten	

Katupuhtaanapitoon

— katujen, teiden, yleisten paikkojen ja sa-	hoito,
tama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapito,	— hiekoitushiekkavarastojen hoito.
— lumenkaatopaikkojen perustaminen ja	

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,	kaista toimihenkilöä.
7 (7) tilapäistä viranhaltijaa,	Osaston päällikkönä toimi puhtaanapito-
43 (43) työsopimussuhteessa olevaa kk-palk-	päällikkö dipl.ins. H e i k k i S a a r e n t o.

30. Rakennusvirasto

Puhtaanapito-osaston koko henkilökunnan määrä v. 1967 eri viikkoina.

Personalens storlek vid renhållningsavdelningen under de olika veckorna år 1967.

Number of people employed by the Public Cleansing Department in various weeks during 1967.

Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers	Viikko Vecka Week	Henkilökunta Antalet personer Workers
2	1 492	16	813	30	759	44	977
4	1 424	18	776	32	760	46	1 009
6	1 399	20	757	34	746	48	1 442
8	1 345	22	768	36	745	50	1 392
10	1 201	24	763	38	745	52	1 417
12	1 065	26	761	40	762		
14	1 006	28	762	42	814		

Viikosta 42 lähtien on luvuissa mukana myös työllisyystöissä olleet, joiden lukumäärä suurimmillaan oli 238 henkeä.

Puhtaanapito-osaston käytössä oli v. 1967 (v. 66) kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavat määrät:

— kuorma-autoja	65 (59)	— tiehöyliä	23 (23)
— pakettiautoja	27 (22)	— traktoreita, kumipyörällä	109 (98)
— kasteluautoja	3 (3)	— erikoislumenkuormaajia	1 (1)
— lakaisukoneita, isoja	8 (8)	— kaivontyhjennysautoja	3 (3)
— lakaisukoneita, pieniä	2 (2)	— hiekanlevittimiä autoihin	39 (39)

KIINTEISTÖPUHTAANAPITO

Jätteenkuljetusastioitten hoito on keskitetty Hämeentie 90:ssä sijaitsevaan työ-johtokeskukseen. Työ tapahtuu kaksivuoro-työnä kummankin vuoron hoitaessa tavallaan omaa alueellista piiriään kaupungissa. Käymälälannan ja talousveden kuljetukset hoitaa eri piiri, joka vastaa myös hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjennyksestä ja yleisten käymälöiden hoidosta ja kunnossapidosta. Tuhkan kuljetus hoidetaan kokonaan yksityistä kalustoa käyttäen, mutta työjohtoa ja työjärjestelyä varten on osastolla oma työjohtopiirinsä.

Jätteenkuljetus on kokonaisuudessaan tilausliikennettä laskutuksen tapahtuessa kau-

pungin tietojenkäsittelykeskusta hyväksi käyttäen.

Jätteiden kaatopaikkoja oli osaston toimesta järjestetty Iso - Huopalahteen ja Vuosaareen. Kaatopaikat hoidetaan täydellisesti valvotun kaatopaikan työmenetelmällä. Työ on kokonaan koneellistettu, laahauskaivukoneen ja puskutraktorin ollessa päätyövälineinä. Jätteet on päivittäin peitetty ja syntynyt niitty on välittömästi kalkittu ja kylvetty kesällä nurmeksi.

Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa kuudennen täyden toimintavuotensa ja pystyi polttamaan noin

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m³) v. 1967.
Mängden av avfall som förts olika avfallsförintningsplatser (m³) år 1967.
Volume of refuse (m³) taken to the various disposal points in 1967.

Paikka Plats Place	Omat autot Med egna bilar Plants lorries	Vieraat autot Med andras bilar Outside lorries	Yhteensä Sammanlagt Total
Kyläsaari Byholmen Kyläsaari	439 560	402 200	841 760
Iso-Huopalahti Stor-Hoplax Iso-Huopalahti	125 335	1 672 000	1 797 335
Vuosaari Nordsjö Vuosaari	9 865	298 700	308 565
Maantäyttöpaikat Jordfyllningsplatser Landfillplaces	24 450	—	24 450
Yhteensä Sammanlagt Total	599 210	2 372 900	2 972 110

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m³) v. 1967.
Mängd av på avdelningens försorg transporterat avfall (m³) år 1967.
Volume of refuse (m³) transported by the department in 1967.

Jätteiden laatu Avfallens art Type of refuse	Viety kaato- paikoille Till avstjälp- ningsplatserna Taken to dumps	Viety jätteen- polttolaitokseen Till anläggningen för avfalls- bränning Taken to incine- rator plant	Yhteensä Sammanlagt Total
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä Hushålls-, bostads- o. industriavfall Household and industrial refuse	117 750	439 560	557 310
Tuhkaa Aska Ashes	41 900	—	41 900
Makkilantaa Latringödsel Human manure	5 936	—	5 936
Hajoituskaivosakkaa Sedimenterings slam Cesspool sludge	34 090	—	34 090
Yhteensä Sammanlagt Total	199 676	439 560	639 236

60 % hävitettävästä polttokelpoisesta jätemäärästä.

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kuljetuksessa oli 41 osaston omaa ja vakinaisemmin 11 yksityisautoa. Vuoden aikana hankit-

tiin lisää jätteenkuljetusautoja, joissa astian-tyhjennys on koneellistettu. Autokantaa ei ole saatu uusituksi puhtaanapito-osaston tehtävien hoidon edellyttämässä tahdissa, mistä johtuen yksityisyrittäjien määrä kaupungissa

on kasvanut ja puhtaanapito-osaston markkinaosuus on pudonnut puolesta kolmannekseen. Asiakaskato on edelleen jatkunut ollen kertomusvuonna 854 asiakasta.

V. 1920³ sai silloinen puhtaanapitolaitos tehtäväkseen rankkurin toimeen liittyvät kuljetukset. Näitä kuljetuksia varten osasto

sai nyt uuden erikoisauton, joka on ensimmäinen laatuaan pohjoismaissa.

Osaston toimesta korjattiin pois ja hävitettiin 1 695 eläinraatoa.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolille kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 22 988 m³.

Erilaista jätettä noudatettiin seuraavista kiinteistömääristä:

Kaupungin omistamia kiinteistöjä:
— kiinteistöt 670
— rakennustyömaat 113

Muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:
— kiinteistöt 8 096

— rakennustyömaat 192
Kaupungin yleisiä käymälöitä 16
Kaupungin yleisiä vedenheitto-
paikkoja 24
Sadevesikaivoja tyhjennettiin 559
Hajotuskaivoja tyhjennettiin 1 812 talossa
Makkiastioita tyhjennettiin ... 1 895 »

KATUPUHTAANAPITO

Katupuhtaanapitoa varten kaupunki oli jaettu 24 puhtaanapitopiiriin, joista *M a l m i n p i i r i* eli Vantaan idänpuoleinen osa kaupunkia oli katurakennusosaston hoidossa puhtaanapito-osaston laskuun.

Katupuhtaanapitopiirien lisäksi hoidettiin lumenkaatopaikat ja katuhiekkavarastot omina piireinään.

Hiekoitushiekka oli varastoitu kallioon louhittuihin *T a i v a s k a l l i o s s a*, *H e r t t o n i e m e s s ä* ja *P a j a m ä e s s ä* sijaitseviin hiekkasiiloihin. Lisäksi oli kolme avovarastoa eri puolilla kaupunkia.

Työkoneiden käytön tehostamiseksi oli osa koneista keskitetty omaan työkonepiiriin, jonka koneet tekevät työtä alueellisesta piirijaosta välittämättä tilausten mukaan ja painopistesuunnissa. Työkonepiirissä on mm. 5 automatisoitua hiekoituskonetta pääväylälien hiekoittamista varten.

Ajoratojen auraussopimuksia kiinteistöjen kanssa oli kertomusvuoden alkaessa 4 760 ja kertomusvuoden päättyessä 5 225.

Kesäpuhtaanapitosopimuksia oli 70 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin 247 kaupungin ja 275 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen kiinteistön katuosuuk-sien puhtaanapito kautta vuoden.

Rakennusjärjestyksen perusteella puhtaanapito-osasto hoitaa *E i r a n* ja *K a i v o p u i s t o n* kaupunginosien katupuhtaanapidon kokonaan ympäri vuoden laskutyönä siten, että kokonaiskustannukset jaetaan tasan kaupungin ja tontinomistajien kesken kunkin hallitseman tontin tai vastaavan maa-alueen pinta-alojen suhteessa.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 20. Niitä on entistä enemmän pyritty sijoittamaan jätevedenpuhdis-

tamojen purkujohtojen suualueille, jotta lumi on saatu sulaan veteen ilman kasan muodostusta.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kulje-

tettiin kaatopaikoille yhteensä 80 890 m³. Luvussa ovat mukana myös yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneellä kerätyt rantaroskat.

PUHTAANAPITO-OSASTON MENOT JA TULOT V. 1967

Menot

	mk		mk
Varsinaiset palkkamenot	500 264	liikenteen harjoittaminen	4 759 510
Muut palkkamenot	8 810	Yleisten mukavuuslaitosten hoito ja kunnossapito	358 566
Sosiaalimaksut	34 422	Jätteidenkäsittelypaikkojen hoito ja kunnossapito	1 615 149
Huoneistomenot	325 516	Vuokrat maa-alueista ja raken- nuksista	32 264
Kalusto	95 063	Pääomakustannukset	1 122 559
Tarverahat	152 790	Työllisyystyöt	292 392
Autojen hankinta	480 707		
Katujen, teiden, yleisten paikko- jen ja satama- ym. alueiden puhtaanapito	11 776 921		
Jätteiden kuljetus ja muu tilaus-			
			<hr/> Yhteensä 21 554 940

Tulot

	mk		mk
Sopimuksen mukainen katu- ja satamapuhtaanapito	3 481 044	Lämmön, höyryn, veden, jätteen ja sähkön myynti	339 823
Jätteiden kuljetus ja muu tilaus- liikenteen harjoittaminen	4 467 103	Muut tulot	301 541
Yleiset käymälät	58 155		
			<hr/> Yhteensä 8 647 669

PUISTO-OSASTO

ORGANISAATIO JA HENKILÖKUNTA

Puisto-osasto huolehtii kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidetaan talvella luistinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelammikoita.

Osasto hoitaa niinkään kaupungin eri laitojen ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistoja sekä niitä valtion, seurakuntain ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen, suorittaen myös tilaustöitä kaupungin toisille laitoksille.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1967 (v. 66) yhteensä:

15 (15) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
20 (19) työsopimussuhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä.

Osaston päällikkönä toimi kaupunginpuutarhuri, agron., puutarhatiet.kand. J o n n e T ö r m ä ja apulaiskaupunginpuutarhurina puutarhuri J u h a n i T u u r i.

TYÖNTEKIJÄT

Työntekijöiden lukumäärä vaihtelee töiden kausiluonteisuudesta johtuen huomattavasti vuodenajoittain. Se oli pienimmillään tammi-

kuussa, 216 työntekijää, ja suurimmillaan ke-säkuun ja heinäkuun vaihteessa, 799 työntekijää.

TOIMINTA

Puistosuunnitelmat

Suunnittelutoimistossa laadittiin 61 puutarhasuunnitelmaa joista, muiden laitosten

ja rakennusviraston eri osastojen tilauksesta 33. Muita piirustuksia laadittiin 10 kpl.

Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto

Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 90 000 kukkaryhmäkasvia. Kasvihuoneiden lämmittämiseen käytettiin 13 800 kg koksia ja 155 938 l polttoöljyä n:o 1. Heinänsiemeniä

käytettiin 11 200 kg. Ryhmäruusuja istutettiin 7 420 kpl ja erilaisia yksivuotisia koriste-kasveja n. 90 000 kpl.

Luistinradat ja kelkkamäet

Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 28 luistinrataa ja 47 kelkkamäkeä. Luistinratojen

yhteinen pinta-ala oli n. 60 000 m².

Taimistosta puistoihin istutetut, ostetut ja myydyt kasvit (kpl).

Från plantbeståndet till parkerna flyttade och planterade, köpta och sålda växter (st).

Number of plants transferred from nurseries to parks, bought or sold (cases).

Kasvi Växt Plant	Istutettu Planterade Planted	Ostettu Köpta Bought	Myyty Sålda Sold	Lisäty Ökning Added	Varasto Lager Store
Lehtipuita Lövträd Deciduous trees	1 624	315	10	858	15 931
Havupuita Barrträd Coniferous trees	625	2 636	13	—	4 601
Koristepensaita Buskar Decorative bushes	18 139	10 616	220	23 209	69 949
Köynnöskasveja Klängväxter Creepers	566	88	7	—	2 072
Perennoja Perennials	3 426	—	2 198	8 025	28 512
Kukkasipuleita Blomlökar Bulbs	89 036	84 036	—	—	—

Leikkikentät

Leikkikenttien rakentamista jatkettiin Vallilassa, Hermannissa, Munkkiniemen puistotiellä, Puotinharjussa, Pihlajamäessä, Haa-

gassa, Tervasaassa, Kulo-
saassa ja Sotilaspellontielle
Konalassa.

Puistot

Puistojen kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu kesäaikana viiteentoista ja tal-

vella kahteentoista kunnossapitopiiriin.

Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

Yleisiä puistoja	420	kohdetta	n.	450	ha
Erinäisten kaupungin					
laitosten puistoja .	140	»	n.	90	»
Sopimuksen perus-					
teella hoidettavia					
puistoja	20	»		7	»

Munkkiniemenrannassa, Etelä-Kaarelassa, Munkkiniemen kartanonpuistossa, Oulunkylässä, Kallion virastotalon ja Kaupunginteatterin välisellä alueella, Suursuon puistossa, Roihuvuorella, Myllypurossa ja Tervasaassa.

Uusien puistojen rakentamista jatkettiin Myllykallion, Merikyöpylän, Pajalahden ja Lahnalahden puistossa Lauttasaassa, Kivitorpan ja Huopalahdentien välisellä alueella, Kulosaassa, Alppilassa, Pihlajamäessä, Haagan puistossa, Hermannissa, Puotilassa, Tuomarinkylän kartanon puistossa, Arboretumin alueella Meilahdessa, Kauppalantien ja Nuijamiestentien välisellä alueella,

Uusia rakennustöitä aloitettiin Marjaniemessä, Konalassa, Ruskeasuolla, Vanhassakaupungissa, Ruukinlahden ja Lemissaaren puistoissa Lauttasaassa, Vuosaassa, II linjan ja Kaupunginteatterin välisessä leikkipuistossa, Kontulassa, Tapanilassa sekä Sibelius-monumentin ja Espilanaadikappelin ympäristössä.

Vesijohtot

Uusia vesijohtoja asennettiin seuraaviin puistoihin:

	m		m
Arboretumin alueella Meilahteen	280	Tähtitorninmäen puistoon	78
Kauppalantien ja Nuijamiestentien vä-		II linjan leikkikentälle	28
lille	284		
		Yhteensä	670

Suoja-aidat

Panssariverkkoaitoja rakennettiin leikkikenttien suojaksi seuraavasti:

	m	mk		m	mk
Tervasaareen	17	544	Haagan puistoon	60	2 100
Pohjois-Haagan	95	3 040	Suomenlinnaan	125	4 250
Puotilan leikkiniitylle	301	10 535	Lauttasaareen	135	4 795
Braahan leikkikentälle	49	1 764			
					<u>Yhteensä 782 27 028</u>

Työllisyystyöt

Työllisyystöinä suoritettiin pääasiassa puisto- ja leikkikenttien rakentamista.

Suurimmat työt kustannuksineen olivat seuraavat:

Jalankulkuteitä:	mk	Teiden reuna-alueita:	mk
Pakilaan	60 000	Abraham Wetterintiellä	98 876
Pihlajamäkeen	100 000	Läntisellä Moottoritiellä	160 000
Myllypuroon	250 000	Sisääntuloteilla	100 000
Lauttasaareen	102 788		
Tammisaloon	71 445	Puistojen ja leikkikenttien	
Munkkiniemeen	39 213	rakentamista:	
Paloheinään	98 662	Pirkkolan urheilupuistossa	113 776
Kontulaan	142 803	Vuosaaressa	42 725
Vartiokylään	43 852	Konalassa	50 000
Laajasaloon	31 365	Riistavuoressa	42 195
Viikinmäkeen	39 047		
Puotinharjuun	79 724		
			<u>Yhteensä 1 666 530</u>

Laskutustyöt

Puisto-osasto on suorittanut tilaustöitä rakennusviraston eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille seuraavan laskutuksen mukaan:

	mk		mk
Rakennusviraston muita osastoja	757 133	Satama- ja liikennelaitosta	1 803
Kiinteistöviraston eri osastoja ...	112 510	Liikelaitoksia	28 261
Sairaalavirastoa	40 486	Palolaitosta	866
Huolto- ja lastensuojeluvirastoa ...	53 973	Yksityisiä	45 476
Kansakouluja ja kirjastoja	67 607		
Urheilu- ja ulkoiluvirastoa	70 783		
			<u>Yhteensä 1 178 899</u>

V. 1967 valmistuneet puistot, leikkikentät ja kahluuaitaat.
Parker, lekplaner och plaskdammar som blivit färdiga år 1967.
Parks, playgrounds and paddling pools, completed in 1967.

Kohde Anläggning Place	Pinta-ala Areal Area m ²	Kustannukset Kostnader Cost Fmk/1966
Kivitorpan ja Huopalahdentien välinen osa Området mellan Stentorpet och Hoplaxvägen Section between Kivitorppa and Huopalahdentie	14 430	12 946
Haagan puiston kenttä Planen i Hagaparken Haga park sports ground	9 100	65 551
Lemissaarentien varrella oleva puisto Parken vid Lemisholmsvägen The park on Lemissaarentie	39 050	55 253
Vallilan leikkipuistosta osa En del av lekparken i Vallgård Part of the Vallila play-park	2 000	7 431
Puotilan leikkiniitty Lekängen i Botby Puotila play-field	38 000	59 490
Munkkiniemen puistotien päästä osa En del av Munksnäsalléns slut Part of the end of Munkkiniemen puistotie	10 000	83 787
Arboretum Meilahdessa Arboretum i Mejlans Arboretum in Meilahti	16 900	48 287
Kauppalantien ja Nuijamiestentien välisestä puistosta osa (Puropuisto) En del av parken mellan Köpingsvägen och Klubbekrigarvägen (Bäckparken) Part of the park (Puropuisto) between Kauppalantie and Nuijamiestentie ...	17 500	76 890
Oulunkylän puistoista osa En del av parkerna i Äggelby Part of Oulunkylä park	2 000	15 236
Kallion virastotalon ja kaupunginteatterin välinen puisto Parken mellan ämbetshuset i Berghäll och stadsteatern The park between Kallio offices and the City Theatre	3 500	44 918
Pajalahden puisto Smedjeviksparken Pajalahti park	56 000	7 272
Ruskeasuon puistoista osa En del av parken i Brunakärr Part of Ruskeasuon parks	7 380	37 820
Vallilan leikkikentän kahluuallas Plaskdammen vid lekplanen i Vallgård Vallila playground paddling pool		35 000

YHTEENVETO

Yleisten töiden lautakunta kokoontui 1967 aikana 56 kertaa ja käsitteli 2 089 asiaa. Se asetti kertomusvuonna keskuudestaan 2 jaostoa sellaisten asiain valmistelua varten, jotka ovat edellyttäneet lisätutkimusten suorittamista ja joissa tämän on katsottu voivan tapahtua paremmin jaoston kuin lautakunnan piirissä. Komitealuontoinen 7.10.1963 § 1 516 asetettu rakennusviraston organisaatiojaosto on allekirjoittanut mietintönsä 10.11.1967.

Rakennusviraston toiminta on 1967 aikana edelleen kehittynyt ja laajentunut.

Hallinnollisen osaston kansliatoimisto on varsinaisten tehtäviensä lisäksi hoitanut Jäähallin ja Kaupunginteatterin rakennustoimikuntien kansliatehtävät.

Yleisen osaston toiminnassa on yhä ollut havaittavissa, että oma työkonekanta on pysytellyt entisellään, josta on ollut seurauksena koneiden vuokrausten kasvaminen. Vuoden lopussa oli viraston käytössä noin 260 omaa ja noin 300 suurempaa vuokrattua työkonetta.

Rakennusvirasto toimii itsenäisenä kassavirastona. Kassanvaihto oli 1967 mk 9 308 491 (v. 66 mk 8 417 816).

Talorakennusosastolla oli 1967 tekeillä huomattavan suuria rakennussuunnitelmia kaikkiaan 93. Näistä oli 47 arkkitehtisuunnittelua suunnittelutoimiston tehtävänä ja 46 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Osaston omat rakennesuunnittelijat laativat rakennepiirustukset 66 työtä varten, kun taas ulkopuoliset rakennesuunnittelutoimistot hoitivat yhteensä 49 eri rakennuksen töiden suunnittelun.

Kertomusvuonna valmistui rakennuksia urakalla 205 055 m³ ja omana työnä 184 430 m³ eli yhteensä 389 485 m³. Uudisrakennus- ja saneeraustöitä oli 1.1.1968 tekeillä urakalla 103 605 m³ ja omana työnä 248 050 m³ eli yhteensä 351 655 m³.

Katurakennusosaston kokonaisbruttomenot olivat 85,46 Mmk, mistä 82,22 Mmk on katurakennusosaston välittömiä kustannuksia. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 68,20 Mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamoiden ja pumppaamoiden kustannukset yhteensä 14,02 Mmk.

Puhtaanapito-osasto on huolehtinut kaupungille kuuluvan puhtaanapidon suorittamisen, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten kunnossapidon, lumen- ja jätteenkaatopaikkojen järjestämisen ja kunnossapidon sekä jätteiden hävittämisen. Osasto on huolehtinut myös maksua vastaan kiinteistöjen jätteiden kuljettamisen jätteenhävittämispaikoille sekä eri sopimuksen mukaan niille kuuluvien katuosuuksien puhtaanapidon. Talvipuhtaanapidosta osasto urakoi kuitenkin yksityisten kiinteistöjen kohdalla vain ajoradan aurauksen ja tasoituksen. Vieraiden valtioiden lähetystöjen, valtion ja seurakuntien katuosuudet pidettiin niiden tilauksesta kunnossa jalkakäytävineen ympäri vuoden. Osaston toimesta on maksua vastaan kuljetettu sellaisille kaupungin liitosalueilla oleville yksityistalouksille ruoka- ja talousvettä, joilla ei ole vesijohtoa eikä kaivoa.

Puisto-osasto on huolehtinut kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Osasto on huolehtinut myös puistoissa sijaitsevien luistinratojen sekä kahluu- ja koristelammikoiden hoitamisesta. Se on hoitanut niinkään niitä valtion, seurakuntien ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen.

31. Satamalaitos

Henkilökunta

Laitosta johti satamajoht. Kristian Eiro ja osastopäällikköinä toimivat kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jänntti, satamaliikenneosastolla satamakapt. Georg Häggström, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastomistoimen joht. Lasse Terho 1.6. asti sekä 9.6. lähtien virkaan nimitetty varastomistoimen apul.joht. Veikko Mielonen, nosturiosastolla nosturi-ins. Veikko Heinonen sekä satamarakennusosastolla satamarak.pääll. Veli Rahikainen.

Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12. henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa 645, työsuhteessa kuukausipalkkaisia 221 ja tuntipalkkaisia 652. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

	Virka- suh- teessa	Työsuhteessa Kuu- kausi- palk- kaisia	Tunti- palk- kaisia
Kansliaosasto ¹⁾	8	1	—
Kassa- ja tiliosasto...	45	7	—
Satamaliikenneosasto	38	20	—
Varastoimis- ja laitu- rihuolto-osasto ...	260	110	5
Nosturiosasto	242	—	—
Satamarakennus- osasto	52	83	647
Yhteensä	645	221	652

Henkilökunnasta oli miespuolisia 1 380 ja naispuolisia 138.

Varastorakennukset, laituripituus ym.

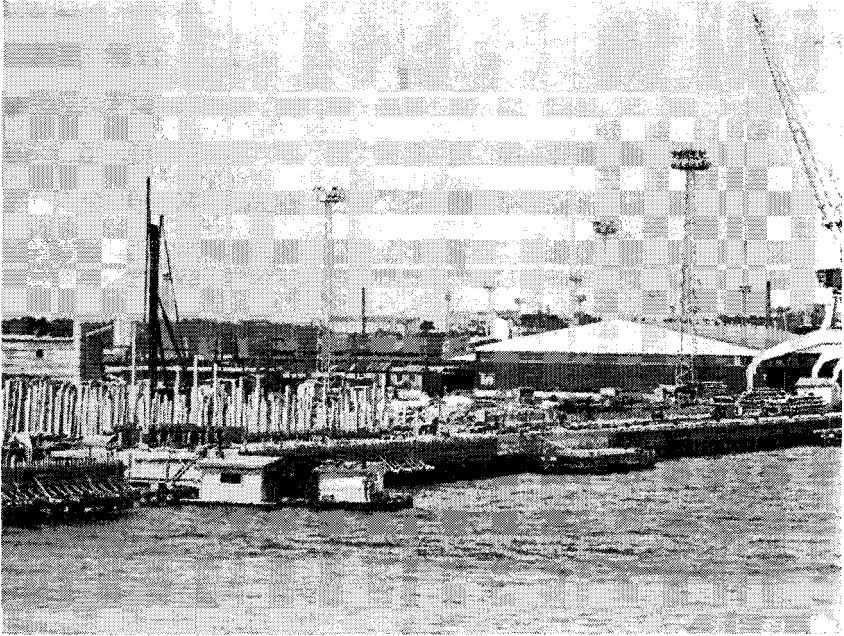
Eteläsataman varastorakennusten lattiala-ala oli kertomusvuoden päättyessä 96 475 m² ja Länsisataman varastorakennusten 47 380 m². Sörnäisten satamassa oli varastotilaa 6 900 m².

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvyyden varsinaisten meriliikennelaiturien

pituus oli kertomusvuonna 7 376 m, johon ei sisälly saaristoliikennelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa yhteensä 100 690 m², josta

¹⁾ Satamajohtaja mukaan luettuna.

Varastorakennuksen L 6 perustustöitä

sataman varsinaisen maa-alueen lisäys oli 59 310 m².

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 84 laiturinosturia, 5 autonosturia ja

76 haarukkatrukkia. Kertomusvuoden aikana poistettiin käytöstä 8 laiturinosturia, 3 autonosturia ja 2 vaunusiirtotraktoria.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven. Leudon alkutalven jälkeen pakkakanen kiristyi tammikuun loppupuolella, joten Porkkalan talviväylää alettiin käyttää 25.1. Helmi- ja maaliskuun aikana pysyi jäätilanne niin helppona, että satamajäänmurtaja Turso pystyi yksin hoitamaan laivojen avustukset. Jo 23.3. alkaen voitiin laivaliikenne ohjata jälleen Harmajan kautta. Kaikki satamat olivat jäättömiä 11.4.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 7 425 (ed. v. 7 639) alusta, joiden nettoveto-

määrä oli 5 242 974 (5 013 736) rekisteritonnia ja sieltä lähti 7 413 (7 614) alusta, joiden nettovetomäärä oli 5 236 302 (4 986 965) rek.tn. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä väheni 214 aluksella ja vetomäärä lisääntyi 229 238 rek.tn eli 4.6 %, lähteneiden alusten lukumäärä väheni 201 aluksella ja vetomäärä lisääntyi 249 337 rk.tn eli 5.0 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seuraava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Luku määrä	Nettoveto- määrä rek. tonnia	Luku- määrä	Nettoveto- määrä rek. tonnia	Luku- määrä	Nettoveto- määrä rek. tonnia
<i>Saapuneet alukset:</i>						
Tammikuu	230	288 103	115	41 065	345	329 168
Helmikuu	168	228 552	32	48 663	200	277 215
Maaliskuu	211	278 178	35	36 904	246	315 082
Huhtikuu	286	314 399	161	43 225	447	357 624
Toukokuu	385	463 888	523	58 648	908	522 536
Kesäkuu	403	516 926	358	39 732	761	556 658
Heinäkuu	354	544 077	531	72 721	885	616 798
Elokuu	379	564 571	492	63 852	871	628 423
Syyskuu	348	433 085	512	56 593	860	489 678
Lokakuu	297	352 399	438	61 347	735	413 746
Marraskuu	282	325 239	404	64 227	686	389 466
Joulukuu	246	293 452	235	53 128	481	346 580
Koko vuosi	3 589	4 602 869	3 836	640 105	7 425	5 242 974
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 203	2 046 318	288	107 932	1 491	2 154 250
Mualla kotimaassa	558	561 166	3 548	532 173	4 106	1 093 339
Ulkomailla	1 828	1 995 385	—	—	1 828	1 995 385
<i>Lähteneet alukset:</i>						
Tammikuu	217	274 880	115	41 065	332	315 945
Helmikuu	164	227 720	32	48 663	196	276 383
Maaliskuu	213	280 107	35	36 904	248	317 011
Huhtikuu	286	313 008	161	43 225	447	356 233
Toukokuu	385	468 768	523	58 648	908	527 416
Kesäkuu	406	523 892	358	39 732	764	563 624
Heinäkuu	349	534 553	531	72 721	880	607 274
Elokuu	377	563 891	492	63 852	869	627 743
Syyskuu	347	430 556	512	56 593	859	487 149
Lokakuu	303	358 922	438	61 347	741	420 269
Marraskuu	287	327 265	404	64 227	691	391 492
Joulukuu	243	292 635	235	53 128	478	345 763
Koko vuosi	3 577	4 596 197	3 836	640 105	7 413	5 236 302
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 203	2 037 826	288	107 932	1 491	2 145 758
Mualla kotimaassa	562	564 395	3 548	532 173	4 110	1 096 568
Ulkomailla	1 812	1 993 976	—	—	1 812	1 993 976

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 217:ää eli 5.7 % pienempi ja vetomäärä 150 381 nettorek.tn eli 3.4 % suurempi kuin edellisenä vuonna sekä lähteneiden alusten lukumäärä 204:ää eli 5.4 % pienempi ja vetomäärä 170 480 rek.tn eli 3.9 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 761, yhteensä 2 607 484 nettorek.tn eli 56.6 % ja ulkomaisia 1 828, yhteensä 1 995 385 rek.tn

eli 43.4 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 765, yhteensä 2 602 221 nettorek.tn eli 56.6 % ja ulkomaisia 1 812, yhteensä 1 993 976 rek.tn eli 43.4 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 3:a eli 0.08 % ja vetomäärä 78 857

31. Satamalaitos

nettorek.tn eli 14.1 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 2 615 974 painotn tavaraa ja lähti ulkomaille 440 743 painotn. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 3 056 717 painotn (ed. v. 3 033 054, 525 945 ja 3 558 999). Tuonti väheni kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 417 080 painotn eli 13.7 %. Koko ulkomainen tavaraliikenne väheni 502 282 painotn eli 14.1 % viennin vähentyessä 85 202 painotn eli 16.2 %.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotn	Vienti painotn	Yhteensä painotn
Tammikuu ...	226 205	42 076	268 281
Helmikuu ...	179 473	39 074	218 547
Maaliskuu ...	215 958	46 062	262 020
Huhtikuu ...	215 504	40 409	255 913
Toukokuu ...	278 290	31 177	309 467
Kesäkuu	259 041	34 318	293 359
Heinäkuu ...	181 007	32 386	213 393
Elokuu	238 996	28 089	267 085
Syyskuu	225 011	33 836	258 847
Lokakuu ...	204 192	39 837	244 029
Marraskuu ...	224 273	38 776	263 049
Joulukuu	168 024	34 703	202 727
Koko vuosi	2 615 974	440 743	3 056 717

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 566 703 painotn eli 59.9 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 1 049 271 painotn eli 40.1 %. Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 200 952 painotn eli 45.6 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 239 791 painotn eli 54.4 %. Koko Helsingin sataman tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 1 767 655 painotn eli 57.8 % ja ulkomaisten alusten osalle 1 289 062 painotn eli 42.2 %. Edellisenä vuonna tuotiin suomalaisilla aluksilla tavaraa

61.5 % ja ulkomaisilla aluksilla 38.5 % ja vietiin suomalaisilla aluksilla 41.6 % ja ulkomaisilla aluksilla 58.4 %, koko tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 58.5 % ja ulkomaisten alusten osalle 41.5 %.

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1967 ja 1966 seuraaviin pääryhmiin:

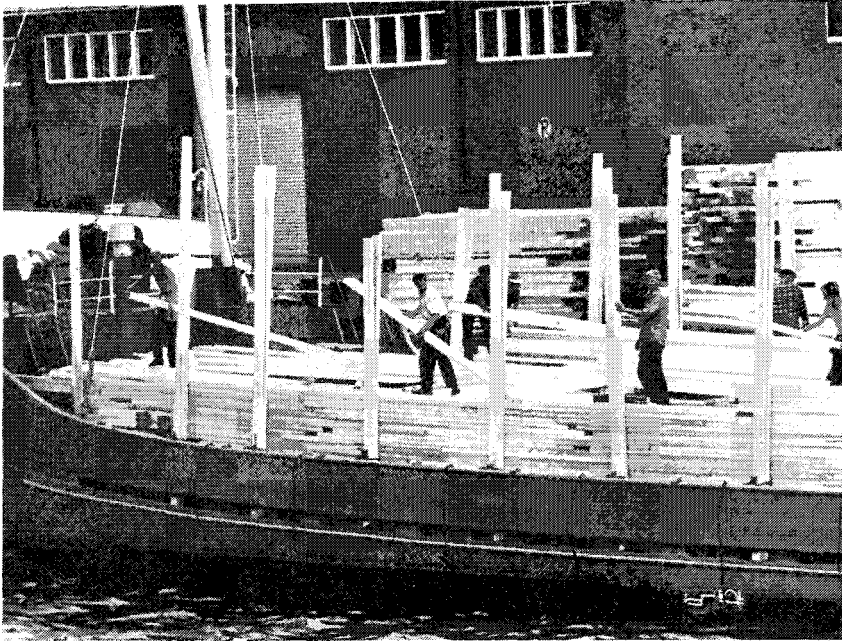
Tavararyhmä	1967 Painotn	1966 Painotn
Kappaletavara	342 521	401 345
Metallit ja metallitavarat	300 228	329 581
Vilja ja viljatuotteet ...	1 446	35 446
Kivihili ja koksi	695 018	610 074
Öljyt	766 958	1 130 738
Lannoitusaineet	3 404	9 961
Muu tavara	506 399	515 909
Yhteensä	2 615 974	3 033 054

Vientitavarat jakaantuivat v. 1967 ja 1966 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1967 Painotn	1966 Painotn
Kappaletavara	108 010	97 163
Paperi, pahvi ja kartonki	111 168	164 125
Puuhioke ja selluloosa ...	13 088	37 044
Vaneri	26 406	27 007
Sahattu puutavara	85 254	117 116
Sahaamaton puutavara	16 113	3 918
Muu tavara	80 704	79 572
Yhteensä	440 743	525 945

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 30 308 std, edellisenä vuonna 41 827 std. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 25 989 m³, edellisenä vuonna 7 436 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaasta tavaraa 2 067 543 painotn ja lähti 39 608 painotn.

Puutavaran lastausta Sompasaarella

Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 2 107 151 painotn (ed. v. 1 599 659, 31 852 ja 1 631 511 painotn). Tavaraliikenne lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 475 640 painotn eli 29.2 %.

Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1967 Paino- tonnia	1966 Paino- tonnia
Hiekka	1 039 051	903 464
Kalkki ja sementti	182 108	233 691
Tiilet	—	380
Öljyt	844 635	462 015
Vilja	779	—
Kalat	67	69
Muu tavara	903	40
Yhteensä	2 067 543	1 599 659

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1967 Paino- tonnia	1966 Paino- tonnia
Öljyt	13 530	24 018
Koksi	24 936	7 404
Vilja	1 142	—
Muu tavara	—	430
Yhteensä	39 608	31 852

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 172 105 matkustajaa ja lähti 171 585 (ed. v. 152 737 ja 153 587).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 232 t kulkien tänä aikana 864 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 249 tn, koneöljyä 230 kg ja hiiliä 3 750 kg. Alus toimitti 59 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 43 304 mk.

Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 22.3.—4.4. välisenä aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli kulussa 509 t kulkien tänä aikana 2 887 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 100 tn ja koneöljyä 923 kg. Turso toimitti 129 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 45 480 mk. Turso antoi aluksille 234 m³ vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 2 405 mk. Alus oli telakalla 4.4.—27.4. välisenä aikana vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 132 442 m³, josta 97 078 m³ myytiin aluksille, 13 558 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 376 m³ ja Turso 573 m³. Loppuosa oli hukkavettä.

Kompassien tarkistus. Kompassiaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 39 alusta, joista 18 oli kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 21 tarkistuspaalustoon.

Alukset maksoivat poijun tai paaluston käytöstä yhteensä 280 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 29 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 87 695 (ed. v. 108 802) ja tuntimäärä oli 21 107 eli 19.4 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä tapahtui ainoastaan Sörnäisten satamanosturien työtunneissa, jotka lisääntyivät 573 t:lla eli 8.8 %. Vähennystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Matkustajalaituri 573 t eli 8.6 %, Katajanokan laituri 9 971 t eli 24.0 %, Jätkäsaaren laiturin kappaletavaranosturit 9 141 t eli 19.2 % ja 25-tonnin nosturi 18 t eli 1.8 %, Saukon hiilisatama 1 938 t eli 35.7 % sekä Sörnäisten sataman 150-tonnin nosturi 39 t eli 21.3 %.

Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama			Sörnäisten satama		Käyttö- tunteja yhteensä
	Matkustaja- laituri	Kataja- nokka	Jätkäsaari		Saukko	Hana- ja Sompasaari		
	kpl-tavara- nosturit 6 kpl	kpl-tavara- nosturit 28 kpl	25-tonnin nosturi 1 kpl	kpl-tavara- nosturit 26 kpl	Hiili- nosturit 12 kpl	kpl-tavara- ja hiilinnosturit 10 kpl	150-tonnin nosturi 1 kpl	
1967								
Tammikuu	837	2 995	105	3 921	428	479	12	8 777
Helmikuu	840	3 142	18	3 495	234	245	6	7 980
Maaliskuu	959	3 816	70	3 861	148	312	8	9 174
Huhtikuu	656	2 864	130	3 404	239	790	12	8 095
Toukokuu	343	3 013	69	3 531	304	1 007	14	8 281
Kesäkuu	306	2 572	65	3 012	364	745	4	7 068
Heinäkuu	237	1 809	62	2 714	167	720	7	5 716
Elokuu	348	1 945	72	2 938	546	690	48	6 587
Syyskuu	320	2 052	60	2 557	183	610	4	5 786
Lokakuu	441	2 517	103	2 650	294	557	8	6 570
Marraskuu	411	2 357	112	3 188	277	648	9	7 002
Joulukuu	381	2 446	124	3 078	309	309	12	6 659
Koko vuosi	6 079	31 528	990	38 349	3 493	7 112	144	87 695
Näistä ylityötun- teja	993	3 742	275	4 927	122	364	44	10 467
1966								
Näistä ylityötun- teja	1 078	5 210	330	7 039	424	1 100	69	15 250

Hiilinosturit. Kertomusvuoden aikana purettiin nostureilla aluksista 139 078 tn hiiltä, koksia ja muuta joukkotavaraa, mistä määrästä Saukon hiilisataman osuus oli 87 728 tn ja Sörnäisten sataman osuus 51 350 tn. Hiilitarhoista kuormattiin hiiltä ja koksia 24 661 tn, joka määrä lastattiin kokonaisuudessaan Saukon hiilinostureilla.

Nostureilla purettiin tai lastattiin kerto-

musvuoden aikana yhteensä 2 380 alusta, joista 156 Saukon hiilinostureilla, 781 Katajanokan nostureilla, 296 Sörnäisten nostureilla, 884 Länsisataman nostureilla ja 263 Matkustajalaiturin nostureilla.

Autonostureiden (5 kpl) työtuntien lukumäärä oli 4 503.

Haarukkatrukkien (76 kpl) työtuntien lukumäärä oli 93 316.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen talletusvarastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1965

—1967 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1967		1966		1965	
	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn
Tammi-maaliskuu	8 124	10 263	9 054	9 527	7 770	8 308
Huhti-kesäkuu	10 360	11 180	13 620	10 309	7 127	9 503
Heinä-syyskuu	8 775	9 258	9 866	12 142	8 057	10 601
Loka-joulukuu	7 904	8 010	10 534	9 996	9 784	9 094
Koko vuosi	35 163	38 711	43 074	41 974	32 738	37 506

Kertomusvuoden alkaessa oli varastossa tavaraa 14 657 tn, joten varastoituna oli yhteensä 49 820 tn. Varastosta annettiin 38 711 tn ja v. 1968 jäi varastoon 11 109 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 73 874 tonniin, vastaten 85 048 tn v. 1966 ja 70 244 tn v. 1965.

Yleiseen varastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 3 664, edellisenä vuonna 4 451 ja 4 924 v. 1965. Yleisestä varastosta annettujen tavaraerien lukumäärä oli vastaavasti 15 001, 17 670 ja 20 018.

Yleisen varaston tallettajille annettiin vas-

taanottokuitteja 3 664, edellisenä vuonna 4 451 ja 4 924 v. 1965.

Maan muista satamista saapui tullaamantonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiinihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1967 tn	1966 tn	1965 tn
Tammi-maaliskuu	6 227	5 185	4 452
Huhti-kesäkuu	7 288	7 531	4 359
Heinä-syyskuu	6 913	4 913	4 141
Loka-joulukuu	7 516	6 725	6 519
Koko vuosi	27 944	24 354	19 471

Vapaavarastorakennus V I

Laiturihuoltotoimintaa v. 1965—1967 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavaralähetysten lukumäärä		Kokonaisiasti tonnia	
		Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1967					
Tammi-maaliskuu	466	58 227	55 257	280 038	177 400
Huhti-kesäkuu	611	58 249	54 995	289 461	166 980
Heinä-syyskuu	586	51 571	49 190	225 507	128 461
Loka-joulukuu	536	52 593	49 821	251 843	147 822
Koko vuosi	2 199	220 640	209 263	1 046 849	620 663
1966	2 198	230 993	218 435	1 150 876	688 625
1965	2 420	240 689	224 306	1 136 416	688 431

Vapaavarasto. Valtioneuvoston 7.9. antamalla päätöksellä laajennettiin vapaavarastoaluetta 23 342 m²:n suuruisella alueella. Laajennuksen jälkeen on vapaavarastoalue yhteensä 99 268 m². Uudella alueella suoritettava katselmus siirtyi seuraavaan vuoteen syystä, että alue oli aitaamatta. Vapaavaraston esimiehenä toimi 1.6. asti varastoimistoimen joht. Lasse Terho ja hänen eronsa jälkeen hänen seuraajansa ko. virassa, valtiot. maist. Veikko Mielonen.

Vapaavarastoon otettujen ja sieltä annet-

tujen tavarain määrä tonneina v. 1967 ja 1966 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1967		1966	
	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn
Tammi-maalisk.	1 782	2 292	1 526	1 756
Huhti-kesäkuu	2 770	2 215	2 399	2 300
Heinä-syyskuu	2 036	2 341	2 331	1 925
Loka-joulukuu	1 310	1 977	3 193	2 137
Koko vuosi	7 898	8 825	9 449	8 118

Kertomusvuoden alussa oli vapaavarastossa tavaraa 3 462 tn, joten varastoituna oli yhteensä 11 360 tn. Varastosta annettiin 8 825 tn ja v:een 1968 jäi varastoon 2 535 tn.

Vapaavarastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 1 259, edellise-

nä vuonna 2 113, ja sieltä annettujen tavaraerien lukumäärä oli vastaavasti 4 872 ja 4 970.

Kertomusvuonna oli käytössä 4 autovaa-kaa. Punnistustodistuksia annettiin 41 197, edellisenä vuonna 50 174 ja 53 454 v. 1965.

Satamarakennustoiminta

Satamarakennusosaston tehtäviin kuuluvia töitä suoritettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

Satamien kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 3 045 000 mk, ylitysoikeus vastasi 272 000 mk, näistä käytettiin yht. 3 231 232 mk, joten säästöä jäi 85 768 mk.

Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui edelleenkin rakennusten kunnan säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin.

Kiinteiden laitteiden korjauksesta ja kunnossapidosta huolehdittiin.

Esson vanha puulaituri Sörnäisissä purettiin. Kauppatorinlaiturin perustusarkkujen ontoiksi huuhtoutuneet alustat täytettiin betonilla 180 m pituudelta. Herttoniemen öljylaiturin pää varustettiin puisilla suojaparuilla.

Pelastusvälineiden kunnossapito ja raijien viereisten aitojen asettaminen suoritettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väyläviitat, valopojut ja loistot huollettiin. Suomenlinnan jäätie kunnostettiin ja tarkkailtiin jään kantavuutta.

Satamiin vuotanutta öljyä kerättiin ja poistettiin.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 14 980 000 mk, v:lta 1966 siirtyi 7 166 336 mk. Varoista, joita oli yht. 22 146 336 mk, käytettiin 15 012 130 mk ja v:lle 1968 siirtyi 7 134 206 mk.

L a i t u r i t. Jätkäsaaren laiturin raken-

nustöitä jatkettiin. Laiturin 267 m:n pituisen itäsivun loppuosan paalutus valmistui, tästä laituriosasta tehtiin valmiiksi n. 80 m. Laiturihaaran länsisivun paalutuksesta valmistui n. 1/3. Laiturihaaran päätyä varten tilatut ponttiraudat saapuivat työmaalle. Tanskalainen hiekkaimuri toi paikalle n. 250 000 m³ hiekkaa.

Yleisen Insinööritoimiston urakoima Volvon laiturin otettiin vastaan tammikuussa, urakka-summa oli 1 230 000 mk. Välittömästi tämän jälkeen aloitettiin laiturin taustan vahvistustyöt. Tämä Oy Yleisen Insinööritoimiston urakoima työ valmistui elokuussa, urakka-summa oli 485 000 mk. Volvon laiturin 57 m:n pituisen jatkeen työt aloitti Yleinen Insinööritoimisto. Sopimuksen mukaan laiturin valmistus kesäkuussa 1968.

Nurmisen laituria varten tehtiin alustavia ruoppaus- ja täyttötöitä.

Sompasaaren laiturin rakentamista jatkettiin, vuoden loppuun mennessä olivat kaikki arkut paikoillaan ja laiturimuuri valettu. Sompasaaren hiekkasataman laituritöitä jatkettiin, vuoden aikana valmistui uutta laituria 84 m, joten kertomusvuoden lopussa valmiin laiturin pituus oli 330 m. Tämän lisäksi tehtiin keskeneräistä laituria 106 m.

V ä y l ä t. Paraisten laiturin väylän syventäminen tasoon —7.0 m aloitettiin, työ keskeytyi.

R a u t a t i e t j a r a t a p i h a t. Kattajanokalla Purjekadun ratapihan muutos-

työt valmistuivat. Katajanokan laiturin raiteet nostettiin ja tarkistettiin, kiskojen väliiset Stelcon-levyt poistettiin ja korvattiin asfalttipäällysteellä.

Sompasaaren kallion viimeiset jäännökset louhittiin ja ajettiin pois. Entisen Esson kallion louhintaa jatkettiin yhteensä n. 8 000 m³.

K a d u t, k e n t ä t j a v i e m ä r i t. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä: Katajanokalla n. 20 000 m², Länsisatamassa n. 12 500 m² ja Sörnäisten satamassa n. 14 000 m².

Viemäreitä rakennettiin Ruoholahteen 1 500 jm, Sompasaaren 140 jm ja Verkkosaaren seuduille 500 jm.

R a k e n n u k s e t. Rakennuksiin käytettiin varoja kertomusvuonna yht. 1 874 587 mk.

T y ö l a i v a s t o j a - k a l u s t o. Uuden kauhaketjuruoppurin vastaanottotilaisuus oli Raumalla 7.11. Uudenkaupungin Telakka Oy:ltä tilattu hinuri »Ahti» vastaanotettiin 27.7. ja Rauma-Repolan valmistama kaiku-uotausvene »Kielo» 3.6.

Pohjaluukuin varustettu 400 m³ ruoppaproomu tilattiin Hollming Oy:ltä 24.7.

Y l e i s e t t y ö t. **K o r j a u s j a k u n n o s s a p i t o.** Määrärahoja oli talousarviossa 720 000 mk ja niistä käytettiin 521 854 mk, joten säästöä jäi 198 146 mk.

Varasto- ja teollisuusalueiden katujen, rautateiden ja viemärien kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Herttoniemen rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 526 kpl sekä nostettiin ja oikaistiin raidetta 7 000 m:n matkalla, si-
vuoja perattiin n. 1 900 m.

Viemärien suistot ja lumenkaatopaikat perattiin.

Pesulautat huollettiin ja korjattiin. Hevos-salmeen asetettiin uusi pesulautta.

U d i s r a k e n n u k s e t. Määrärahoja oli talousarviossa 6 539 000 mk. V:lta 1966 siirtyi 2 971 469 mk. Varoista, joita oli 9 510 469 mk, käytettiin 5 734 860 mk, joten v:lle 1968 siirtyi 3 775 609 mk.

Kyläsaaren ja Herttoniemen teollisuus- ja

varastoalueilla jatkettiin pengerrystöitä käyttäen kaupungilta tulevaa täytettä.

Merisatamassa ratapihan muutostöiden takia aloitettiin viemärin siirtotyöt ja kallion louhinta.

Sirpalesaaren ja Särkän aallonmurtaajat valmistuivat.

Lauttasaaren rakennusainesatama valmistui laituritason päällystettä lukuun ottamatta.

Verkkosaaren rannan kivikorimuurin tekoa jatkettiin, vuoden aikana valmistui lisää muuria 205 m.

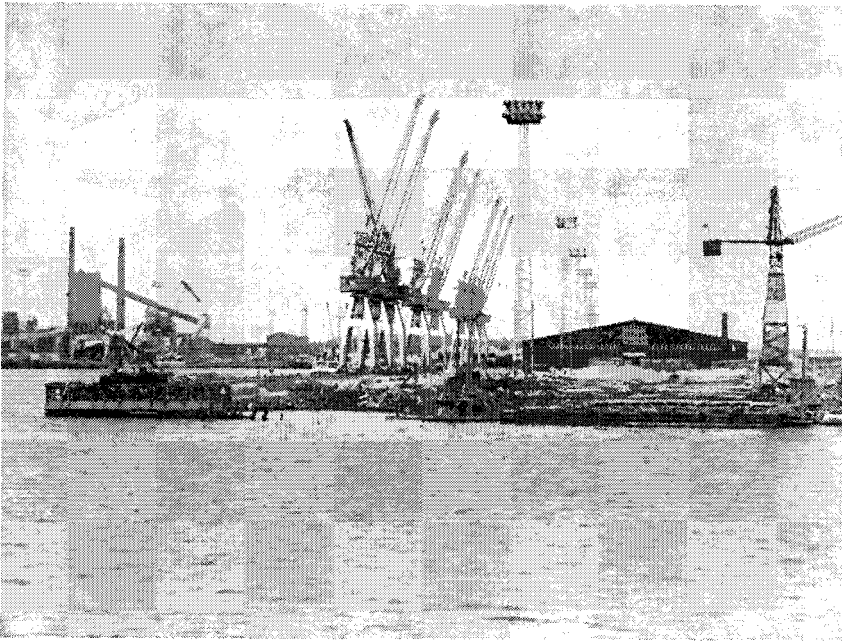
Kertomusvuonna tehtiin neljä uutta pesulauttaa.

Lauttasaaren sillan rakennustyöt annettiin 7.11.1963 rakennustoimikunnan hoidettavaksi. Perustusten urakkatarjouspyynnöt lähetettiin 25.4.1967 ja urakkasopimus Pohjarakenne Oy:n kanssa allekirjoitettiin 13.7. Urakkasumma oli 5 123 000 mk. Silta suljettiin liikenteeltä 1.9., jolloin rakennustyöt alkoivat.

Päällysrakenteen (teräsosat) tarjouspyynnöt lähetettiin 31.7. ja tarjoukset avattiin 18.10. Rauma-Repolan tarjous 4 990 000 mk oli halvin. Urakkasopimusta ei allekirjoitettu ennen vuoden loppua.

Lauttasaaren väliaikainen jalankulkusilta, läppäosaa lukuun ottamatta, valmistui ja otettiin käyttöön marraskuussa.

Työllisyystyöt. Kaikkiaan oli työllisyystöihin kertomusvuonna varattu määrärahoja 2 230 000 mk ja näitä käytettiin seuraavasti: Lauttasaaren telakan rakentamiseen 199 946 mk, aallonmurtaajien 38 069 mk, Herttoniemen kenttien 200 000 mk ja Sompasaaren itäisen laiturin rakentamiseen 222 624 mk sekä seuraaviin viemäritöihin: Verkkosaaren 550 000 mk, Lauttasaaren rakennusainesataman 194 260 mk, Kulosaaren sillan viereisiin viemäritöihin 135 513 mk, Kokkosaarenkadun 66 336 mk ja muihin viemäritöihin 200 000 mk eli työllisyystöihin kaikkiaan 1 806 748 mk, joten seuraavaan vuoteen siirtyi yht. 423 252 mk.

Sompa-Nihtisaaren rakennustyöt jatkuvat

Laskuun suoritettut työt. Laskuun suoritettut työt jakautuivat seuraavasti: satamalaitoksen muille osastoille suoritetuista töistä laskutettiin 33 392 mk, kaupungin muille viranomaisille suoritetuista töistä 408 625 mk sekä yksityisille suoritetuista töistä 215 588 mk.

Vesilaitosta avustettiin sukellustöitä vaativissa tehtävissä.

Kiinteistöviraston laskuun suoritettiin useita pohjatutkimuksia.

Urheilu- ja ulkoiluviraston laskuun hoidettiin ja telakoitiin toimiston ponttoonit ja moottoriveneet, venelaitureita huollettiin ja

korjattiin, peräpaaluja juntattiin ja talvella hakattiin jäätä laiturien ympäriltä.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kustannuksia vaadittiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen ja palolaitoksen veneitä telakoitiin. Öljynpuristamo Oy:n, Suomen Kaapelitehdas Oy:n, Telko Oy:n ja Kesko Oy:n raiteet huollettiin.

Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäreihin.

Satamarakennusosaston hallintomenot ja työntekijäin sekä viranhaltijain erinäiset edut olivat yhteensä 1 667 742 mk.

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Toiminnan tulos. Satamalaitoksen bruttoveloitus oli kertomusvuonna 39 410 591 mk. Jos kassa- ja tiliosaston veloittama tuulaakimaksu otetaan huomioon, nousee bruttoveloitus 43 965 301 mk:aan. Tulotileiltä suoritettiin menoja 4 960 533 mk, joten nettoveloitus

oli 34 488 996 mk ilman tuulaakia. Tulos poikkeaa talousarviosta 3 211 004 mk. Satamalaitoksen varsinaisten menojen ollessa 34 995 448 (ed. v. 31 317 444) mk syntyi 506 452 mk:n suuruinen vaje (1 465 769 mk:n ylijäämä). Menojen kasvu edellisestä

31. Satamalaitos

vuodesta oli 3 678 004 mk ja tulojen 1 705 783 mk.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 20 903 953 mk, postisiirtotilille 8 262 967 mk, shekkitulille 9 453 325 mk ja tilitysteitse 1 331 421 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 39 951 666 mk.

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 2 040 827 mk. Määrästä oli 1 981 667 mk kertomusvuoden ja 59 160 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 759 mk.

Laskutus. Laskutuksen määrän kehittyminen ilmenee veloitusasiakirjoina käsitel-

tyjen tulli-ilmoituskirjojen lukumäärästä. Niitä oli kertomusvuonna 567 013 kpl (557 748 kpl v. 1966 ja 533 843 kpl. v. 1965).

Laskutoimisto I:een perustettiin konelaskutustoimisto, jossa keskitetysti hoidetaan kaikkien muiden laskutustoimistojen paitsi Länsisataman koneellinen laskutus neljällä Siemag-laskutuskoneella. Länsisatamassa on lisäksi kaksi samanmerkkistä laskutuskonetta. Toistaiseksi suoritetaan yleisen talletusvaraston, vapaavaraston ja koneellisten tavaransiirtolaitteiden laskutus pääkonttorin laskutuksen ohella käsin.

Tulot. Tulotilien yhdistelmä:

Tulolaji	1964 mk	1965 mk	1966 mk	1967 mk
Liikennemaksut	13 056 001	14 583 606	14 927 256	14 182 183
Satamamaksut	1 988 832	2 114 146	2 200 338	2 361 327
Alusten tulot	174 164	180 604	225 760	91 970
Vesimaksut	115 219	131 031	138 542	193 760
Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksut	2 941 790	3 326 968	4 091 293	3 778 909
			(— 441 057)	
Vaakamaksut	55 178	49 544	51 304	40 138
Laiturihuoltotulot	2 577 086	3 130 863	3 125 946	3 194 042
			(+ 96 681)	
Laituri- ja aluevuokrat	2 870 939	3 154 954	3 303 741	3 418 400
Varastosuojamaksut	980 928	964 425	775 063	904 336
Yleisen talletusvaraston vuokrat	1 174 167	1 107 007	978 953	969 064
Vapaavaraston vuokrat	—	—	228 055	367 108
			(+ 25 166)	
Tulot yleisessä talletusvarastossa suorite- tuista töistä	494 432	491 595	267 102	573 712
			(+ 319 210)	
Huoneistovuokrat	826 863	882 938	1 047 307	1 086 831
Korvaus satamarakennusosaston yleisku- luista	1 088 731	1 259 455	1 070 828	2 901 565
Muut tulot	260 041	549 540	351 724	425 651
	28 604 371	31 926 676	32 783 212	34 488 996
Tuulaaki	5 709 763	5 589 996	5 284 958	4 515 772
Yhteensä	34 314 134	37 516 672	38 068 170	39 004 768

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus, jakautui v. 1964—1967 kuukausittain seuraavasti:

	1964 mk	1965 mk	1966 mk	1967 mk
Tammikuu	3 182 760	3 381 413	3 559 534	4 032 537
Helmikuu	2 266 352	2 707 176	2 757 588	2 912 645
Maaliskuu	3 187 560	3 858 745	3 556 826	3 642 342
Huhtikuu	2 941 197	2 938 107	2 942 396	3 253 346
Toukokuu	2 914 790	3 523 954	3 473 826	3 004 618
Kesäkuu	3 367 029	3 562 394	3 825 768	3 351 123
Heinäkuu	2 643 146	2 885 483	2 924 163	2 690 122
Elokuu	2 486 919	2 455 958	2 357 732	2 684 783
Syyskuu	3 373 276	3 496 549	3 824 265	3 499 517
Lokakuu	2 629 999	2 740 372	2 839 384	2 702 712
Marraskuu	2 788 120	2 958 319	3 292 651	2 866 086
Joulukuu	2 532 986	3 008 202	2 714 037	4 364 934
Koko vuosi	34 314 134	37 516 672	38 068 170	39 004 765

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 14 182 183 mk, mistä tuontiliikennemaksua 11 900 395 mk, vientiliikennemaksua 867 173 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 1 217 915 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 196 700 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 294 985 mk. Liikennemaksuja palautettiin 52 506 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilityk- set mk	Lähete- tyt tili- tykset mk
Hanko	3 768	1 547
Hämeenlinna	15 168	—
Joensuu	828	—
Jyväskylä	16 357	—
Kemi	435	6
Kokkola	4 600	87
Kotka	3 511	1 488
Kuopio	12 937	—

	Saadut tilityk- set mk	Lähete- tyt tili- tykset mk
Lahti	49 525	—
Loviisa	516	—
Mikkeli	2 941	—
Naantali	154	28 798
Oulu	2 674	483
Pietarsaari	6 523	10
Pori	8 590	2 036
Porvoo	5 180	—
Raaha	40	—
Rauma	2 342	485
Savonlinna	384	—
Tampere	26 334	—
Tornio	2 132	10 357
Turku	23 842	248 728
Uusikaupunki	190	—
Vaasa	7 729	960
Yhteensä	196 700	294 985

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 4 515 772 mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 4 354 750 mk ja sisä-

maan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 161 022 mk. Tuulaakia palautettiin 38 938 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk
Hämeenlinna	7 758
Jyväskylä	30 866
Lahti	87 955
Tampere	34 443
Yhteensä	161 022

Satamamaksuja veloitettiin 2 361 327 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevien alusten osuus oli 2 028 580 mk ja kotimaan liikenteessä olevien alusten 125 122 mk. Jäämaksuja oli 207 625 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 356 115 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Helsinki- läiset alukset mk	Muut suomalaiset alukset mk	Ulko- maiset alukset mk	Kaikki yhteensä mk
826 200	308 859	893 521	2 028 580

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 3 778 909 mk, mihin summaan sisältyy 518 014 mk laskennallisia tuloja laiturihuollon, vapaavaraston ja yleisen talletusvaraston veloituksista. Veloituksen jakaantuminen: kappaletavaranostrit 1 876 476 mk, Saukon hiilinosturit 190 479 mk, Hanasaaren joukko- ja kappaletavaranostrit 183 192 mk, autonosturit 90 968 mk, trukit 1 437 794 mk.

Laiturihuoltomaksujen bruttomäärä oli 7 337 954 mk. Kun alhtaa jille menevät kustannukset 4 023 937 mk, tullivalvontakustannukset 102 747 mk ja palautukset 17 227 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 3 194 042 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 3 418 400 mk, mistä määrästä 143 739 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 3 274 661 mk varastoalueiden vuokria. Palautuksia maksettiin 49 534 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 904 336 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 316 315 mk ja paikanvuokrat 588 021 mk. Palautuksia maksettiin 22 196 mk.

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 969 064 mk, mistä 599 983 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 369 081 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 1 756 mk.

Vapaavaraston vuokria oli 367 108 mk. Palautuksia maksettiin 17 mk.

Yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli bruttoveloitus 573 712 mk, josta 299 298 mk veloitettiin Katajanokalla ja 274 414 mk Länsisatamassa. Palautuksia maksettiin 68 mk.

Huoneistovuokria veloitettiin 1 086 831 mk, mistä määrästä 778 553 mk oli tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 308 278 mk. Palautuksia maksettiin 131 mk.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 2 901 565 mk. Siitä oli tilitystuloja 2 879 064 mk ja korvauksia tilaustöistä 22 501 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 465 789 mk, mistä tilitystuloja 181 188 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: korvaus tuulaakin kannosta 45 158 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 136 030 mk, sähkö 90 193 mk, vaakamaksut 40 138 mk, sairausvakuutuskorvaukset 82 997 mk, vahingonkorvaukset 8 729 mk, viivästyskorot ja perimispalkkiot 859 mk, punnus- ja kaappivuokrat 2 465 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 882 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 825 mk, omaisuuden myynti 39 517 mk, telakointivuokrat 16 823 mk, muut sekalaiset tulot 1 173 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin me-

noihin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien 10. pääluokan; b) satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt sekä c) 2. pääluokan tullihuone-menot.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satamat-pääluokassa määrärahoja yhteensä 35 704 032 mk, v:lta 1966 siirtyi 3 938 mk, lisämäärärahoja saatiin 299 953 mk ja ylitysoikeudet vastasivat 956 604 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 36 964 527 mk. Tilivuoden menoja oli 34 995 448 (ed. v. 31 317 444) mk, seuraavaan vuoteen siirrettiin 38 520 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvia määrärahoja oli 720 000 mk. Tilivuoden menoja oli 521 854 mk. Tullihuone-menojen määräraha oli 963 613 mk, lisämäärärahoja saatiin 28 260 mk, joten määrärahoja oli kaikkiaan 991 873 mk, jotka kaikki käytettiin.

Sataman uudisrakennustöitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi 9 031 420 mk v:lta 1966 ja kertomusvuoden määrärahat olivat 15 904 000 mk. Menoja suoritettiin 16 517 565 mk sekä palautettiin 195 249 mk, joten v:een 1968 käytettäväksi siirtyi varoja 8 222 606 mk.

Yleisiä uudisrakennustöitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi v:lta 1966 2 971 469 mk ja kertomusvuoden vuosimäärärahoja oli 840 000 mk, ylitysoikeuksia 150 000 mk sekä kertomusvuoden siirtomäärärahoja 5 449 000 mk, joten määrärahoja oli käytet-

tävissä kaikkiaan 9 410 469 mk. Menoja suoritettiin 5 784 860 mk, vuosimäärärahoja jäi käyttämättä 25 963 mk, joten v:een 1968 siirtyi 3 599 646 mk.

Käyttöomaisuus. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 145 898 260 mk ja vuoden lopussa 160 354 008 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 14 455 748 mk. Poistoja suoritettiin 4 378 395 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 8 753 895 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	30 105 074
Laiturit ja tihtaalit	55 600 762
Kiinteät laitteet	19 955 446
Alukset ja veneet	453 490
Rakennukset	45 787 390
Irtaimisto	7 195 718
Autot, trukit ja autonosturit ...	1 172 128
Puhelinosuudet	84 000
Yhteensä	160 354 008

Palkat, sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut. Varsinaisia palkkamenoja maksettiin yhteensä 18 437 549 mk, josta kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkameno olivat 11 802 129 mk ja tuntipalkkaisen henkilökunnan 6 635 420 mk. Vastaavat sosiaalimaksut olivat yhteensä 1 319 082 mk, eläkkeet 2 304 253 mk ja hautausavut 20 630 mk, joten laitoksen palkkausmenot olivat kaikkiaan 22 081 514 mk.

32. Liikennelaitos

ALKUSANAT JA KATSAUS VUODEN 1967 PÄÄTAPAHTUMIIN

Helsingin liikenteelle oli ominaista edelleenkin yksityisautojen lukumäärän voimakas lisääntyminen ja siitä johtuva liikenteen kasvu varsinkin tungosaikoina. 5-päiväiseen työviikkoon siirtyminen on aiheuttanut hyvin voimakkaan ruuhkahuipun varsinkin aamuisin klo 7—8. Liikennelaitoksen linja-autojen ja raitiovaunujen matkanopeus on edellisten johdosta jatkuvasti pienentynyt, jolloin työmatkoihin joudutaan käyttämään yhä enemmän aikaa.

Liikennelaitoksen autoliikenteessä, erityisesti esikaupunkilinjoilla, todettiin jonkin verran matkustajamäärän laskua, samoin raitioliikenteessä ilmeni vähäistä laskua.

Tariffit pysyivät ennallaan. Toiminnan taloudellisuuteen kiinnitettiin erityisesti huomiota kuitenkin matkustajapalvelua heikentämättä. Toimenpiteet kohdistuivat enemmän rationalisointiin, standardisointiin ja tehokkaaseen tietokoneiden käyttöön. Myös kalustohankinnoissa pyrittiin mahdollisimman suureen tarkoituksenmukaisuuteen, esim. hankkimalla erälle hiljaisille linjoille vähäisen matkustajamäärän edellyttämiä pienlinja-autoja.

Kuljettajarahastusmenetelmää laajennettiin Lauttasaaren lisäksi myös Haagan suuntaan. Lauttasaaren suunnalla varustettiin yhden linjan (21V) autot radiopuhelimin. Toimenpide osoittautui onnistuneeksi erityisesti liikennehäiriöiden aikana.

Aktiivista tiedotustoimintaa harjoitettiin lehdistön, radion ja television välityksellä mahdollisuuksien mukaan. Huomattavien uudistusten ja muutosten yhteydessä pidettiin tiedotustilaisuuksia. Lehdistön, ilmoitusten ja lentolehtisten välityksellä pyrittiin keväällä ja syksyllä vaikuttamaan matkustustottumuksiin, niin että yksityisautot työmatkoilla korvattaisiin julkisin liikennevälinein. Laitoksen toimintaa mainostettiin myös ensi kerran ulkomainnan avulla.

Löytötavaratoimisto, invalidilipputoimisto sekä eräät myynti- ja neuvontapisteet sijoitettiin keskeisemmille ja helppopääsyisemmille paikoille.

Kaivokadun tunnelin valmistuttua perustettiin sinne neuvontapiste ja opasteisiin kiinnitettiin aivan erityistä huomiota.

Työturvallisuustoimintaa edistettiin mm. kilpailun avulla ja todettiin tapaturmien määrän jatkuvasti laskeneen. Henkilökunnan harrastustoimintaa tuettiin mahdollisuuksien mukaan. Tässä yhteydessä lienee aiheellista mainita pohjoismaisten liikennelaitosten ”olympialaiset”, joiden järjestämisvuoro oli laitoksen henkilökunnalla.

Joulukuussa päättyi toimitusjohtaja kauppat.maist. Kalle Alakaran toimikausi. Laitoksen toimitusjohtajaksi valittiin seuraavaksi 5-vuotiskaudeksi dipl.ins. Matti Laamanen, joka oli vuodesta 1960 toiminut laitoksen teknillisenä johtajana.

LAITOKSEN TALOUS

Laitoksen taloudellinen tulos vuodelta 1967 osoittaa 13 930 881,42 markan suuruista tappiota, kun jätetään huomioimatta laitokseen sijoitetulle pääomalle laskettava 6%:n korko eli markkaa 5 028 858,83. Edellisen vuoden tulokseen nähden tappio pieneni 3 551 853,67 markkaa.

Menot olivat vuonna 1967 85 324 860,59 markkaa, mikä merkitsi 4 830 607,22 markan lisäystä edelliseen vuoteen.

Kvston hyväksymä 5%:n palkkauksen yleistarkistus 1.1.1967 lukien, samoin Kvston hyväksymät viranhaltijain ns. kuoppatarvikset 1.4.1967 lukien ja sosiaaliturvamaksuprosentin nousu 6,5%:iin 1.1.1967 lukien (sen oltua vuoden 1966 alkupuolella 5,5% ja 1.11. 1966 lukien 5,75%) korottivat henkilöstömenoja 4,66 mmk eli noin 8,2%. Muut lisämenot olivat noin 0,52 mmk, joten lopullinen henkilöstömenojen kasvu oli vuoteen 1966 verrattuna, 5,18 mmk eli 9,1%.

Henkilömenoihin vaikutti vähentävästi hen-

kilökunnan määrän väheneminen 3 989 henkilöstä 3 947 henkilöön.

Eläkemenot kasvoivat vuoteen 1966 verrattuna 1,10 mmk eli 14,9%.

Muut menot vähenivät vuoteen 1966 verrattuna 0,35 mmk eli noin 1,48%, vaikkakin esim. autoverojen ja -vakuutusten, dieselöljyn, autorenkaiden ja korjaustarvikkeiden kustannukset kohosivat yhteensä noin 0,80mmk.

Varsinaiset tulot olivat 71 393 979,17 markkaa, mikä on 8 382 460,89 markkaa eli n. 13,3% suurempi kuin vuoden 1966 vastaava luku. Tulojen kasvun aiheutti 1.12.1966 voimaantullut uusi tariffi.

Eri toimintamuotojen menot ja tulot käyvät ilmi laitoksen tilinpäätöstaseista.

Omakustannusperiaatteen mukaan, jolloin käyttöomaisuuden korko laitokseen sijoitetulle pääomalle on laskettu 6%:n mukaan, olisi laitoksen tulos ollut tappiota mmk 18,96.

KÄYTTÖOMAISUUDEN MUUTOKSET

KÄYTTÖOMAISUUDEN ARVO 1.1.1967 83 814 313

Lisäykset:

Talousarvion pääomamäärärahoilla hankittu ...	2 847 524	
Keskeneräisistä uudishankinnoista siirretty ...	2 071 870	
Muut lisäykset	<u>367 693</u>	5 287 087

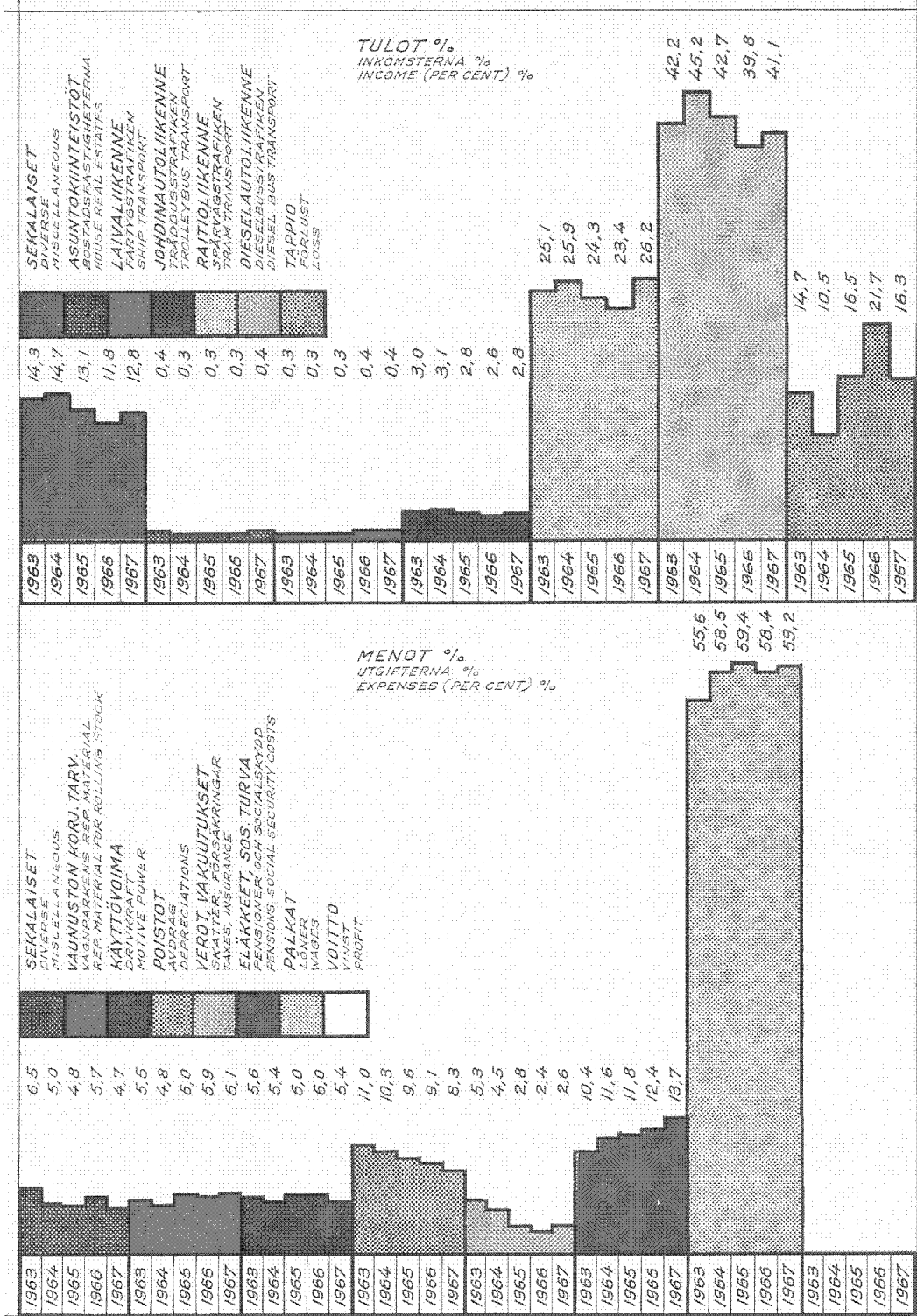
Vähennykset:

Poistot	6 989 637	
Myynnit ja romutukset	<u>105 357</u>	7 094 994
Laajasalon öljysäiliön tontti	220 000	
Hämeentie 54—56, tontti	184 100	
Hämeentie 54—56, rakennukset	11 283	
Kulosaaren tontit	<u>7 730</u>	423 113
Muut vähennykset		<u>360 375</u>

KÄYTTÖOMAISUUDEN ARVO 31.12.1967 mk 81 222 918

LIKENNELAITOKSEN TULOT JA MENOT VUOSINA 1963—1967

TRAFIKVERKETS INKOMSTER OCH UTGIFTER ÅREN 1963—1967
 INCOME AND EXPENSES OF HELSINKI CITY TRANSPORT 1963—1967

OMAIKUUSTASE JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ 1967

Vastaavaa:

Varsinainen omaisuus	mmk	mmk
Kassavarat	0,02	
Tilisaatavat	0,59	
Ennakkomenot	0,29	0,90
Vaihto-omaisuus		
Varastot		4,39
Käyttöomaisuus		
Liikennekiinteistöt	34,06	
Asuntokiinteistöt	1,14	
Radat ja ajojohdot	5,83	
Raitiovaunusto	17,86	
Linja-autovaunusto	20,48	
Johdinautovaunusto	0,10	
Johdinautojen ajojohdot	0,06	
Henkilö- ja pakettiautot	0,11	
Lautta	0,02	
Kalusto	1,09	
Puhelinosuudet	0,16	
Keskeneräiset uudishankinnat	0,31	81,22
Siirtyvät erät		
Nostamattomat määrärahat		8,58
Ylimääräinen omaisuus		
Vieraat pankkitalletukset		0,02
Tilivuoden tappio		13,93
		<u>mmk 109,04</u>

Vastattavaa:

Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Tilivelat	3,76	
Ennakkotulot	0,02	
Talletetut vieraat varat	0,66	
Konttokuranttivelka	14,80	19,24
Pitkäaikainen		
Pääomavelka kaupungille		81,22
Siirtyvät erät		
Vapaina siirtyvät määrärahat		1,36
Sidottuina siirtyvät määrärahat		7,22
		<u>mmk 109,04</u>

TULOSTASE JOULUKUUN 31. PÄIVÄNÄ 1967

Varsinaiset kulut:

	mmk	mmk
Hallinto		
Yleinen hallinto	0,21	
Yhteiset osastot	3,20	
Tarverahat	0,26	
Huoneistokulut	<u>0,15</u>	3,82
Raitoliikenne		
Liikennehenkilökunnan palkat	11,36	
Käyttövoima	1,68	
Radat ja ajojohdot	2,46	
Vaunuston korjaukset ja huolto	5,39	
Käyttörakennukset	0,46	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>2,32</u>	23,67
Autoliikenne		
Liikennehenkilökunnan palkat	21,89	
Poltto- ja voiteluaineet	2,96	
Autoverot ja -vakuutukset	1,87	
Vaunuston korjaukset ja huolto	9,74	
Käyttörakennukset	1,11	
Ulkopuolisten suorittamat ajot	0,36	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>4,49</u>	42,42
Laivaliikenne		
Palkat	0,18	
Muut kulut	0,06	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>0,02</u>	0,26
Asuntokiinteistöt		
Palkat	0,04	
Muut kulut	0,22	
Käyttöomaisuuden poistot	<u>0,04</u>	0,30

Yhteiset sekalaiset menot

Vuokrat	0,03	
Vakuutukset	0,31	
Korot	0,43	
Työkalujen ja kaluston hankinta	0,16	
Työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut:		
Eläkkeet	8,45	
Sosiaaliturvamaksut	3,26	
Muut edut	0,28	
Hallintorakennukset	0,05	
Sekalaiset liikennekulut	1,65	
Käyttöomaisuuden poistot	0,23	
		14,85
		<u>mmk 85,32</u>

VARSINAISET TUOTOT

	mmk	mmk
Raittoliikenne		22,32
Autoliikenne		37,48
Laivaliikenne		0,34
Asuntokiinteistöt		0,32
Yhteiset lipputuotot:		
Koulu- ja invalidiliput	2,69	
Virkamiesliput	0,81	
Kaupungin alennuslippuavustus	4,47	
Muut liput	<u>1,31</u>	9,28
Sekalaiset tuotot		1,65
Tilivuoden tappio		13,93
		<u>mmk 85,32</u>

VARASTOJEN KEHITYS

OMAT VARASTOT 1.1.1967

3 988 023,61

Ostot v. 1967

— varastoon	4 896 873,99	
— kaupintavarastosta	1 497 307,87	
— itse tehdyt tarvikkeet	228 131,07	
— dieselöljyn varmuusvarasto	831 300,—	7 453 612,93

Kulutus v. 1967

— varastosta	6 650 184,89	
— itse tehdyt tarvikkeet	183 914,94	
— epäkurantin tavaran poisto	217 815,60	7 051 915,43

OMAT VARASTOT 31.12.1967

Varsinainen varasto	3 366 203,08
Varmuusvarasto (tarvikkeet ja dieselöljy) ...	1 023 518,03
	<u>(4 389 721,11)</u>

OMAT VARASTOT 31.12.1967

4 389 721,11

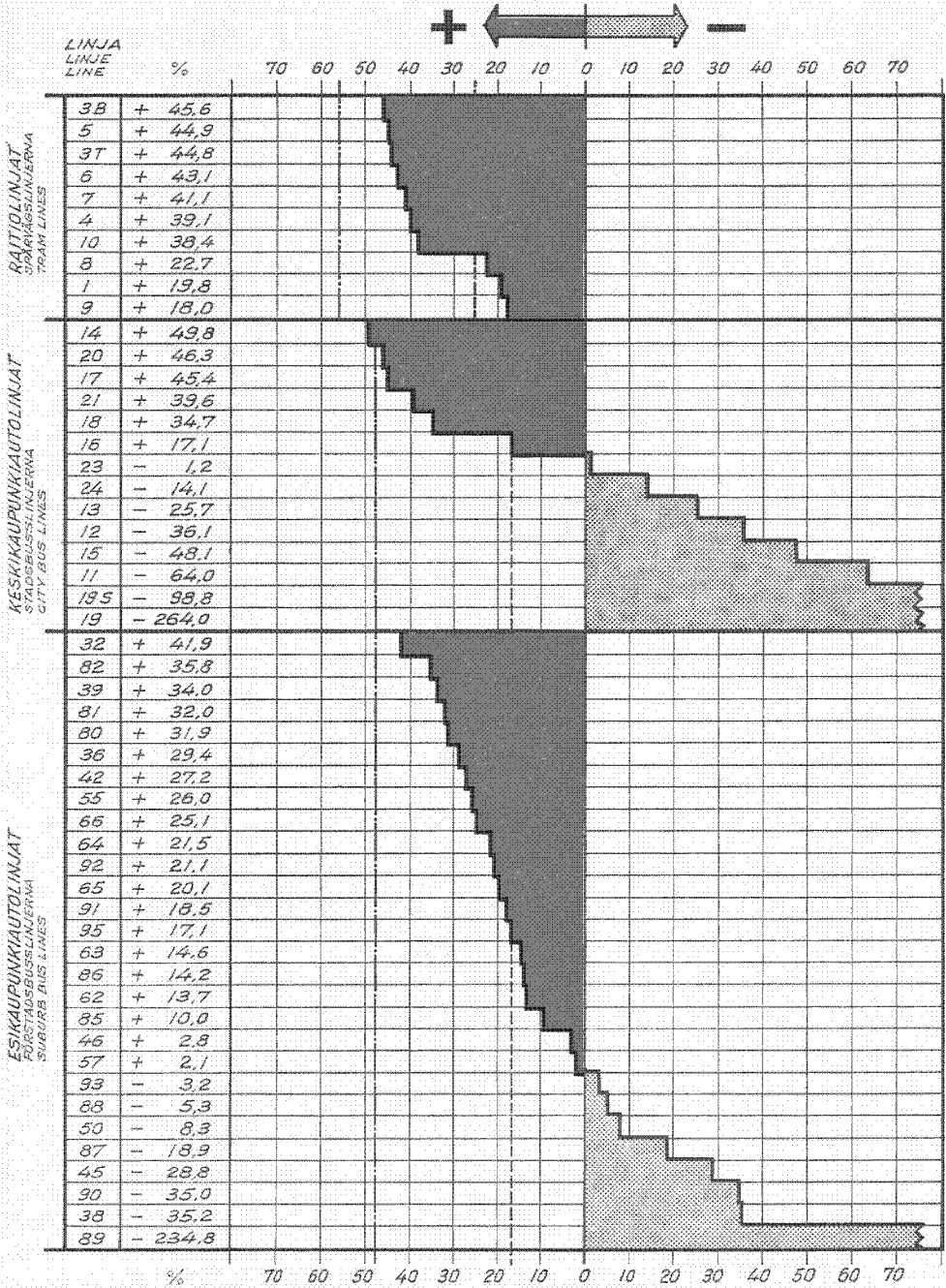
Varsinaisen varaston arvo on suurentunut 0,265 mmk eli n. 8,5%. Devalvaation aiheuttamien hinnannousujen takia suoritettiin n. 300 000, mk:n suuruiset ylimääräiset varastohankinnat.

Varmuusvaraston arvo on nousut 0,137 mmk, mikä johtuu dieselöljyn hinnankorotuksesta.

Kun otetaan huomioon hintojen tavannukainen nousu ja devalvaation takia tapahtuneet varasto-ostot voidaan todeta, että varastotoiminta on edelleenkin kehittänyt edulliseen suuntaan. Varsinaisten varastojen kierto nopeus on nyt 1,98 sen ollessa edellisenä vuonna 2,16. Kiertonopeuden pieneneminen johtuu ensisijaisesti devalvaatio-oston aiheuttamasta varaston arvon noususta.

LIKENNELAITOKSEN LINJOJEN KATETUOTTOPROSENTIT V. 1967

TRAFIKVERKETS LINJERS TECKNINGSBIDRAGSPROCENT ÅR 1967
 PERCENTAGE BREAK-EVEN AMOUNT OF HELSINKI CITY TRANSPORT LINES 1967

- PROSENTTILUKU, JOKA KATTAÄ KULJETUSMUOTOKUSTANNUKSET
 --- PROSENTTAL, SOM TÄCKER TRAFIKMEDELSKOSTNADERNA
 --- PERCENTAGE, WHICH COVERS THE COSTS OF TRANSPORT GROUP EXPENSES
- PROSENTTILUKU, JOKA KATTAÄ YHTEISET KUSTANNUKSET (LINJA ON KANNATTAVA, JOS PROSENTTILUKU ÖVERSKRIDER DENNA STRÄCK)
 --- PROSENTTAL, SOM TÄCKER GEMENSAMMA UTGIFTER (LINJEN ÄR LÖNSAM, OM PROSENTTILUKU ÖVERSKRIDER DENNA STRÄCK)
 --- PERCENTAGE, WHICH COVERS COMBINED EXPENDITURES (THE TRANSIT LINE IS PROFITABLE IF THE PER CENT COLUMN EXCEEDS THIS SCORE LINE)

LIIKENNE

Matkustajien kokonaismäärä oli 133,5 milj. Tästä oli ns. yhteisiä matkoja 19,2 milj. Matkustajamäärän vähennys edelliseen vuoteen verrattuna oli 8,08 milj. eli 5,7%.

Ajokilometrejä kertyi kaikkiaan 35,6 milj. eli 2,1% vähemmän kuin edellisenä vuotena.

AUTOLIIKENNE

Matkustajamäärä oli 66,4 milj., vähennys vuoteen 1966 verrattuna n. 5 milj. matkaa eli 6,9%. Vastaava ajokilometrimäärä oli 27 405 000 km, eli 2,5% vähemmän kuin edellisenä vuotena.

Vuoden alussa arkipäivien tungosaikalii-kenteessä oli 411 diesel- ja 17 johdinautoa, kesällä 317 diesel- ja 12 johdinautoa, vuoden lopussa 427 diesel- ja 17 johdinautoa.

Yksityisiltä liikennöitsijöiltä vuokratuilla linja-autoilla ajettiin tungosaikoina yhteensä 348 384 km.

Partioautojen avulla valvottiin liikennettä, selvitettiin mm. autolinjoilla 2 158 ja raitiolinjoilla 1 634 liikennehäiriöitä ja hoidettiin 52 155 erilaista tehtävää.

Linjoilla tapahtuneet muutokset

- 16.1. Autolinjat 62 ja 64 siirtyivät reitille: Koskelantie — Kullervonkatu — Panuntie. Lisäksi muutettiin linjan 64 reitti Itä-Pakilassa seuraavaksi: Mikkolantie—Yhdyskunnantie.

Autolinjan 66 reitti johdettiin kulkemaan Tuusulan moottoritietä Käpylästä Maunulan liittymään.

- 1.2. Autolinja 17 muuttui pohjoispäättään kaksihaaraiseksi siten, että linjan 17A päätepisteeksi tuli Alppila ja linjan 17 reitti tuli kulkemaan Aleksis Kiven katu Pengerkadun risteykseen.

Perustettiin linja 82V Rautatien-tori—Herttoniemen Teollisuusalue.

Linjalla 39N siirryttiin kuljettajarahastukseen.

- 6.3. Kuljettajarahastus aloitettiin linjoilla 32, 38, 39 ja 45.
- 1.4. Linja 81 jaettiin kahtia: linjaksi 36, Simonkenttä—Pajamäki ja lin-

jaksi 80, Rautatien-tori—Länsi-Herttoniemi.

- 7.5. Almex-järjestelmän mukainen kuljettajarahastus aloitettiin linjoilla 23, 42, 46 ja 46N.

Vanhan järjestelmän mukainen kuljettajarahastus lopetettiin linjoilla 24, 57, 88 ja 93.

- 1.9. Koko Lauttasaaren liikenne johdettiin kulkemaan Länsiväylän kautta. Järjestelyn vuoksi ainoastaan linja 20 jäi entiselle reitilleen.

Perustettiin linja 19S reitille Asemaukio—Salmisaari.

Linjalla 24 aloitettiin kuljettajarahastus.

- 30.10. Linjan 50A reitti siirrettiin kulkemaan Munkkiniemen kautta.
- 6.11. Yöliikennettä jatkettiin siten, että viimeiset vuorot lähtevät Rautatien-torilta klo 01,35.

Raitiovaunuliikenne

Raitiolinjoiden varsinainen matkustajamäärä oli 47,9 milj. Vähennys vuoteen 1966 verrattuna oli n. 2,3 milj. matkaa eli 4,65%.

Ajokilometrejä kertyi 8 224 815 km. Vähennys edellisestä vuodesta 87 664 km eli n. 1%.

Arkipäivien tungosaikaliikenteessä oli 1.1.

—2.6. ja 1.9.—31.12. välisinä aikoina 122 moottori- ja 76 perävaunua. Aikana 3.6.—31.8. oli liikenteessä 94 moottori- ja 37 perävaunua, 4-akselisia vaunuja oli liikenteessä kaikkiaan 105, joista 80 oli moottori- ja 25 perävaunuja.

Toimintavuoden aikana ei suoritettu lainkaan linjamuutoksia.

Lauttaliikenne

»Korkeasaaren—Högholmen» mootorilaurea suoritti aikana 30.4.—2.10.67 kaikkiaan 2 424 edestakaista vuoroa Korkeasaaren kuljettajan yhteensä 309 148 matkustajaa, joista 220 575 aikuisten, 88 443 lasten ja 130 retkelyilpilla.

Liikenteen suunnittelu

Kaikkille linjoille laadittiin liikennesuunnitelmat ja yksityiskohtaiset aikataulut erikseen kesä- ja talviliikennettä varten. Suunnitelmien teossa käytettiin ensimmäistä kertaa hyväksi tietokonetta sekä ATK-suunnittelijaa. Liikennevirroista saatiin näin tiedot nopeasti ja selkkaperäisesti, joten eri vuoden- ja vuorokauden aikojen liikenne voitiin mukauttaa paremmin matkustajatarvetta vastaavaksi.

Liikennesuunniteluosto suoritti tutkimuksia, joiden perusteella tehtiin esityksiä julkisen liikenteen sujuvuuden parantamiseksi.

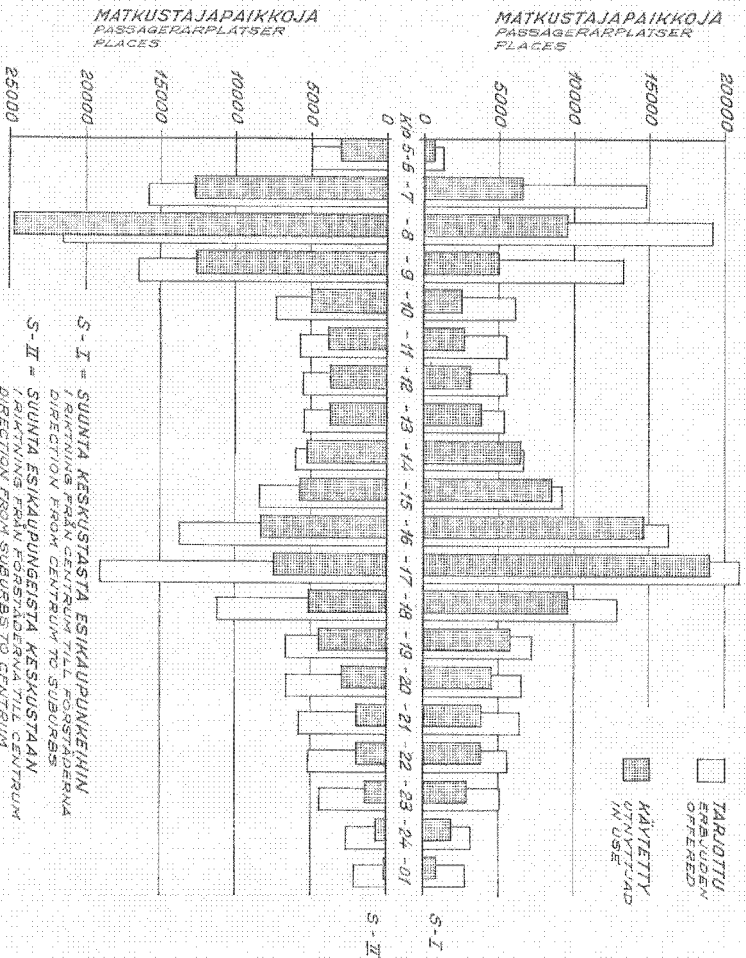
Lisäksi lautta suoritti 1 109 edestakaista vuoroa Suomenlinnaan 2.10.—9.12.67 välisenä aikana.

Yksityinen liikenteenharjoittaja on liikennöinyt MS »Terhillä» 422 edestakaista vuoroa Korkeasaaren.

Liikennesuunnitelmia varten sovellettiin erilaisia Helsingin kehitystä koskevia tilastoja. Tärkeimmät näistä koskivat väestöä, asuinrakennustoimintaa sekä henkilöautokantaa. Kuukausittain seurattiin liikennesuunnitelman toteuttamista ja annettiin liikenneosastoille tarvittava ohjeita.

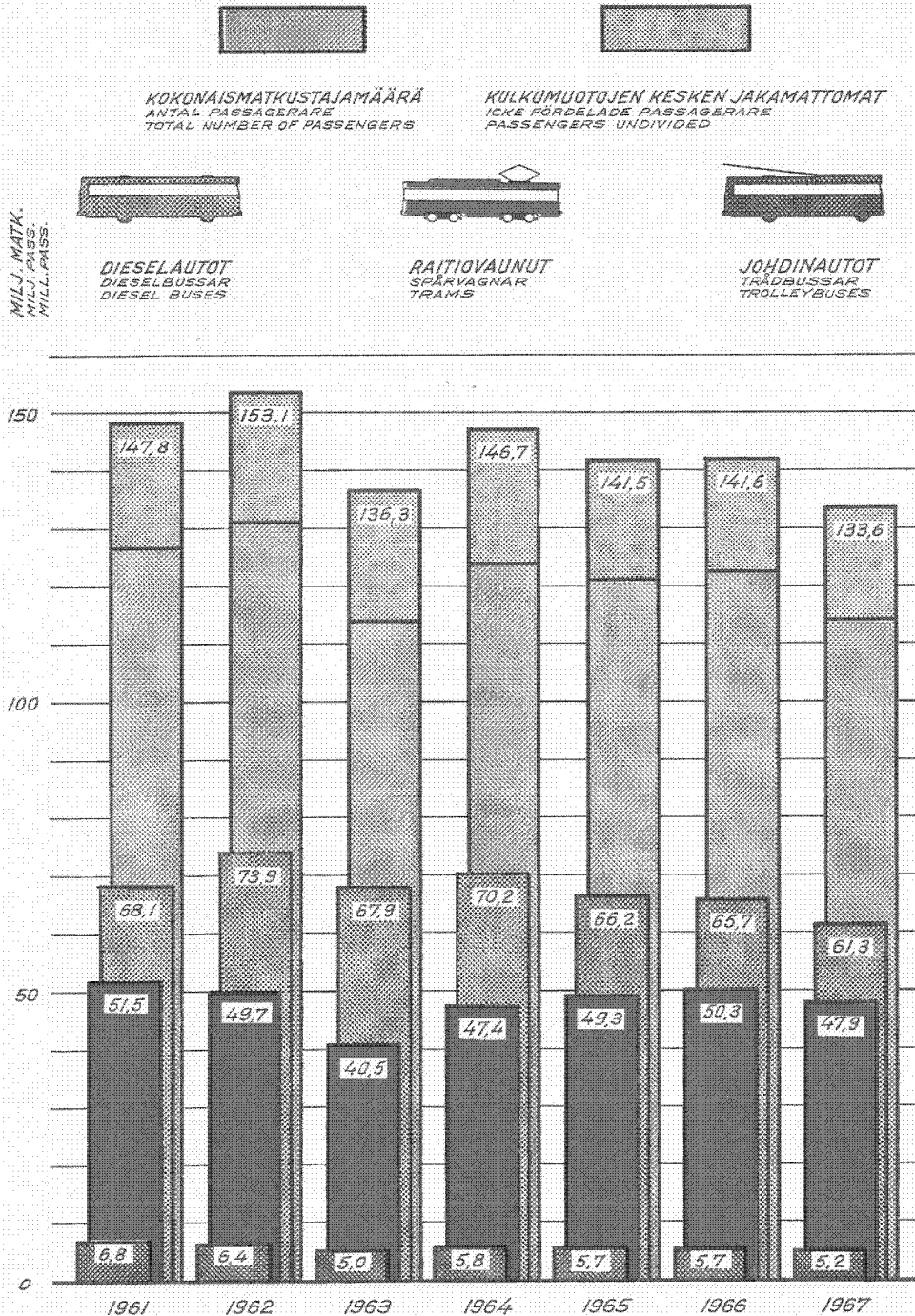
Sitä mukaa kun siirryttiin kuljettajarahastukseen jouduttiin kymmenen autolinjan aikataulut uusimaan kesken liikennekaudan. Lautasaaren liikenteen aikataulut muutettiin kokonaisuudessaan Lautasaaren siljan sulkemisen vuoksi.

PÄIHTÄISEN KAPASITEETTIN KÄYTTÖ ESIKAUUPUNKILIIKENTEESSÄ TALVELLA 1967
 THE USE OF THE DAILY CAPACITY IN SUBURBAN WINTER 1967

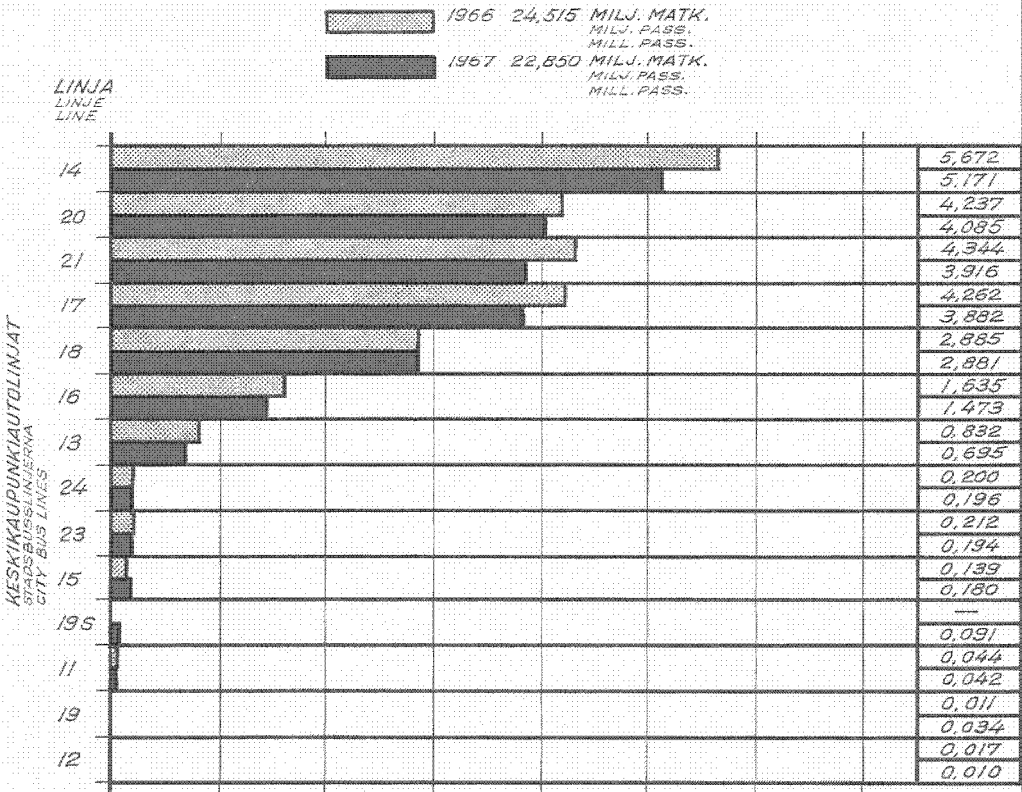
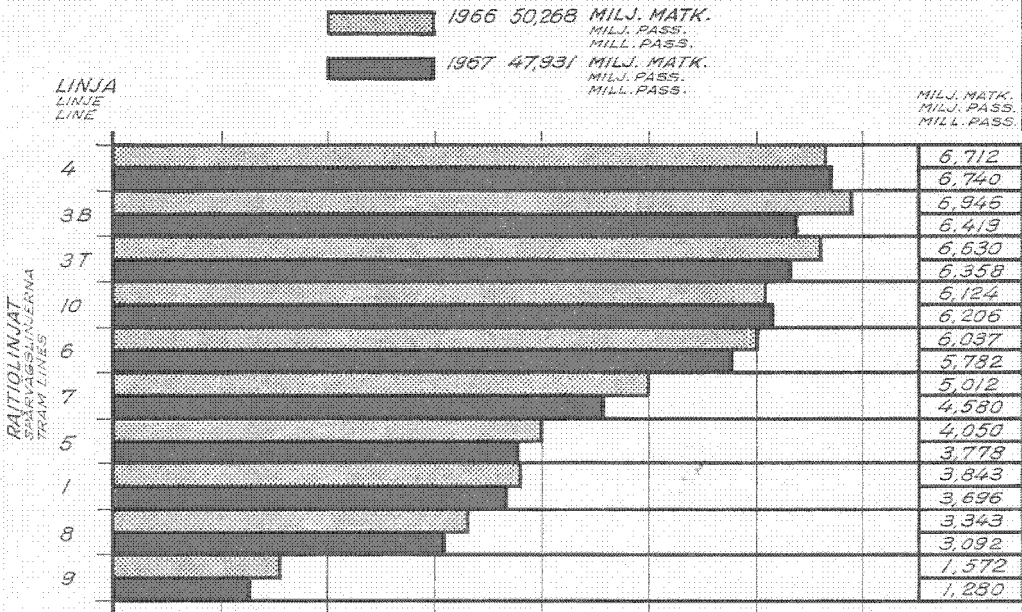
MATKUSTAJIEN JAKAUTUMINEN ERI KULKUNEUVOJEN KESKEN VUOSINA 1961—1967

PASSAGERARANAS FÖRDELNING PÅ DE SKILDA KOMMUNIKATIONSMEDLEN ÅREN 1961—1967
PASSENGER DISTRIBUTION FOR DIFFERENT VEHICLES 1961—1967

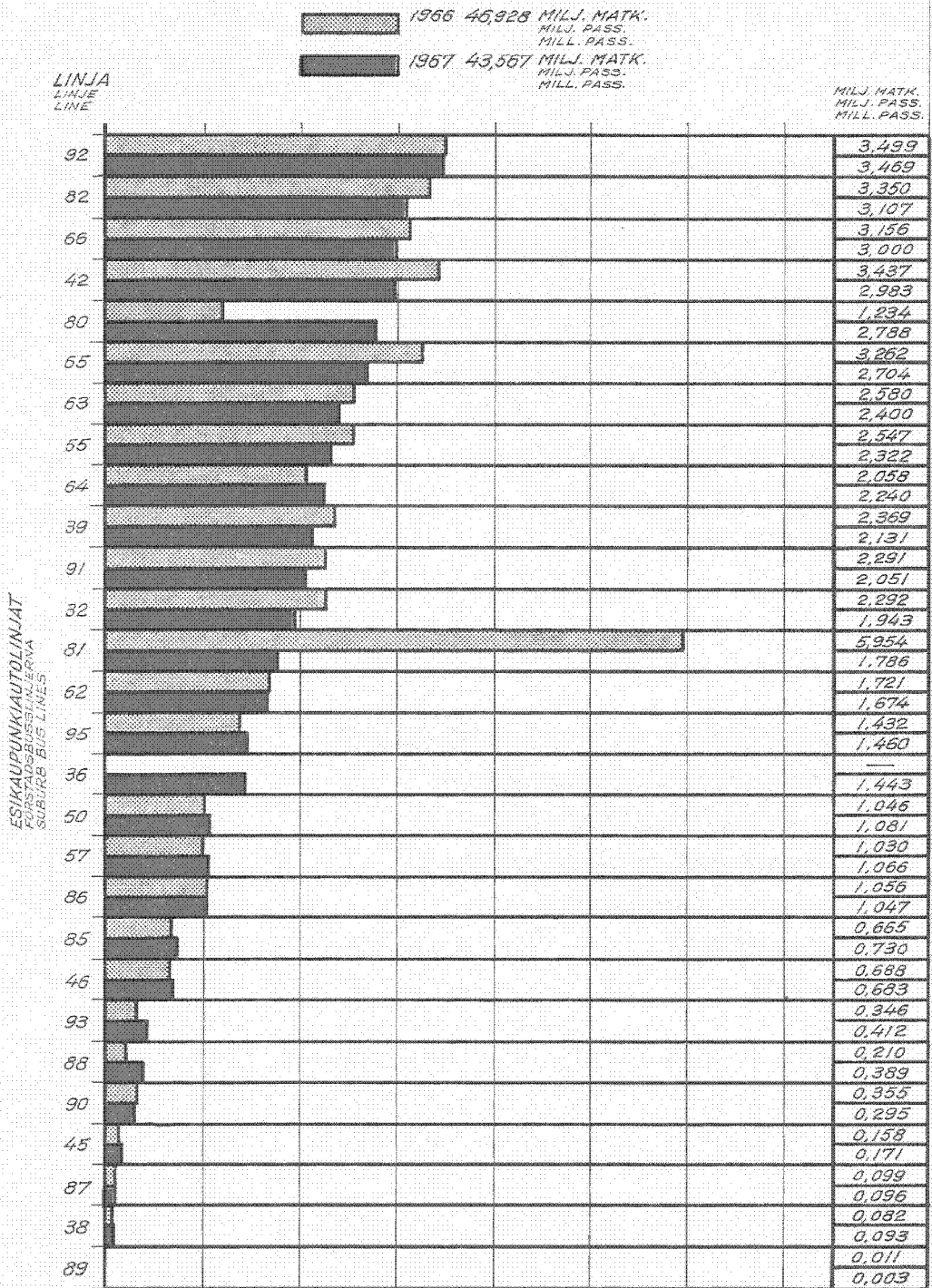
MATKUSTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LINJOITTAIN VUOSINA 1966—1967

FÖRDELNINGEN AV ANTALET KÖRKILOMETER ÅREN 1966—1967
OPERATED KILOMETERS 1966—1967

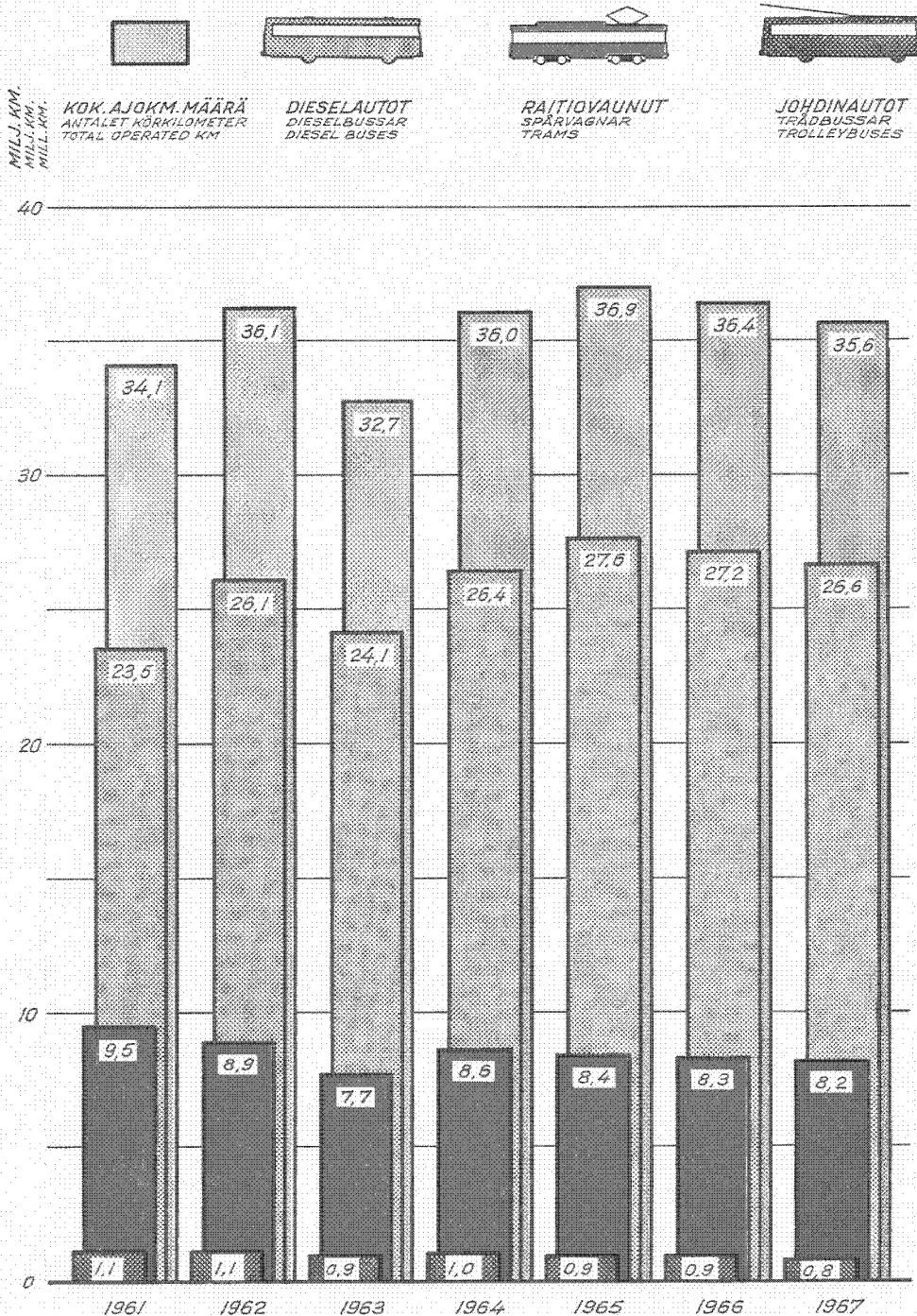

MATKUSTAJIEN LUKUMÄÄRÄ LINJOITTAIN VUOSINA 1966—1967

PASSAGERARANTALET LINJEVIS ÅREN 1966—1967
 TOTAL NUMBER OF PASSENGERS PER ROUTE 1966—1967

AJOKILOMETRIMÄÄRIEN JAKUTUMINEN VUOSINA 1961—1967

FÖRDELNINGEN AV ANTALET KÖRKILOMETER ÄREN 1961—1967
OPERATED KILOMETERS 1961—1967

LIKKUVA KALUSTO

Liikkuvan kaluston kokonaismäärä lisääntyi jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäys johtui siitä, että linja-autokaluston kohdalla osa edellisen vuoden linja-autojen toimituksista siirtyi vuodelle 1967 ja vanhoja autoja romutettiin nor-

maalia vähemmän. Raitiovaunukalusto väheni normaalin romutusohjelman puitteisissa, eikä uutta kalustoa hankittu. Taulukosta ilmenee kaluston määrä viime vuosina.

Liikkuva kalusto	1963	1964	1965	1966	1967
Dieselautot:					
Vuoden aikana hankittu	73	42	81	21	46
Lukumäärä vuoden lopussa	511	512	543	543	560
Matkailuautoja	1	1	1	1	1
Johdinautot:					
Lukumäärä vuoden lopussa	26	25	23	22	22
Raitiovaunut:					
Moottorivaunuja, 4-akselisia	111	111	111	111	111
Moottorivaunuja, 2-akselisia	84	84	83	79	77
Perävaunuja, 4-akselisia	30	30	30	30	30
Perävaunuja, 2-akselisia	91	98	84	77	70
Alukset:					
Moottorilautta »Korkeasaari—Högholmen»	1	1	1	1	1

Kaluston suunnittelussa ja hankinnassa pyrittiin tarkoituksenmukaisiin ja turvalisiin teknillisiin ratkaisuihin samalla ottaen huomioon standardisointinäkökohdat. Tavoitteena linja-autojen hankinnassa oli erityisesti kuljettajarahastukseen soveltuva, taakse sijoitetulla moottorilla varustettu kaupunkilinja-auto. Myös istumapaikkojen määrää lisättiin hankittaviin autoihin niin, että niitä on yli puolet matkustajamäärästä.

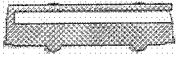
Kuljettajarahastusta varten suunnitellut kaksi kotimaista koeautoa saatiin käyttöön vuoden aikana. Kotimaisilta valmistajilta tilattiin 60 samantyyppistä kuljettajarahastusautoa. Määrä on suurehko kuljettaja-

rahastuksen laajentamisen vuoksi ja yhä kasvaneiden ruuhkanhuippujen vaatiessa enemmän kalustoa. Lisäksi hankittiin heikosti kuormitetuille linjoille 4 kpl 24:n hengen pienlinja-autoja. Näissä on yksinomaan istumapaikkoja. Radiopuhelimia tilattiin lisää 90:een autoon.

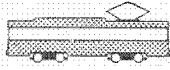
Raitiovaunukaluston vähentyessä normaalin romutuksen johdosta saattaa raitiovaunujen hankinta tulla ajankohtaiseksi. Tätä silmälläpitäen laadittiin alustavat teknilliset erittelyt nivelraitiovaunujen ja teliperävaunujen mahdollista hankintaa varten.

LIIKENNEKALUSTON MÄÄRÄN KEHITYS VUOSINA 1961—1967

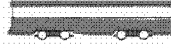
UTVECKLINGEN AV VÄGNANTALET ÄREN 1961—1967
ROLLING STOCK 1961—1967

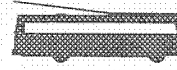
DIESELAUTOT
DIESELBUSSAR
DIESEL BUSES

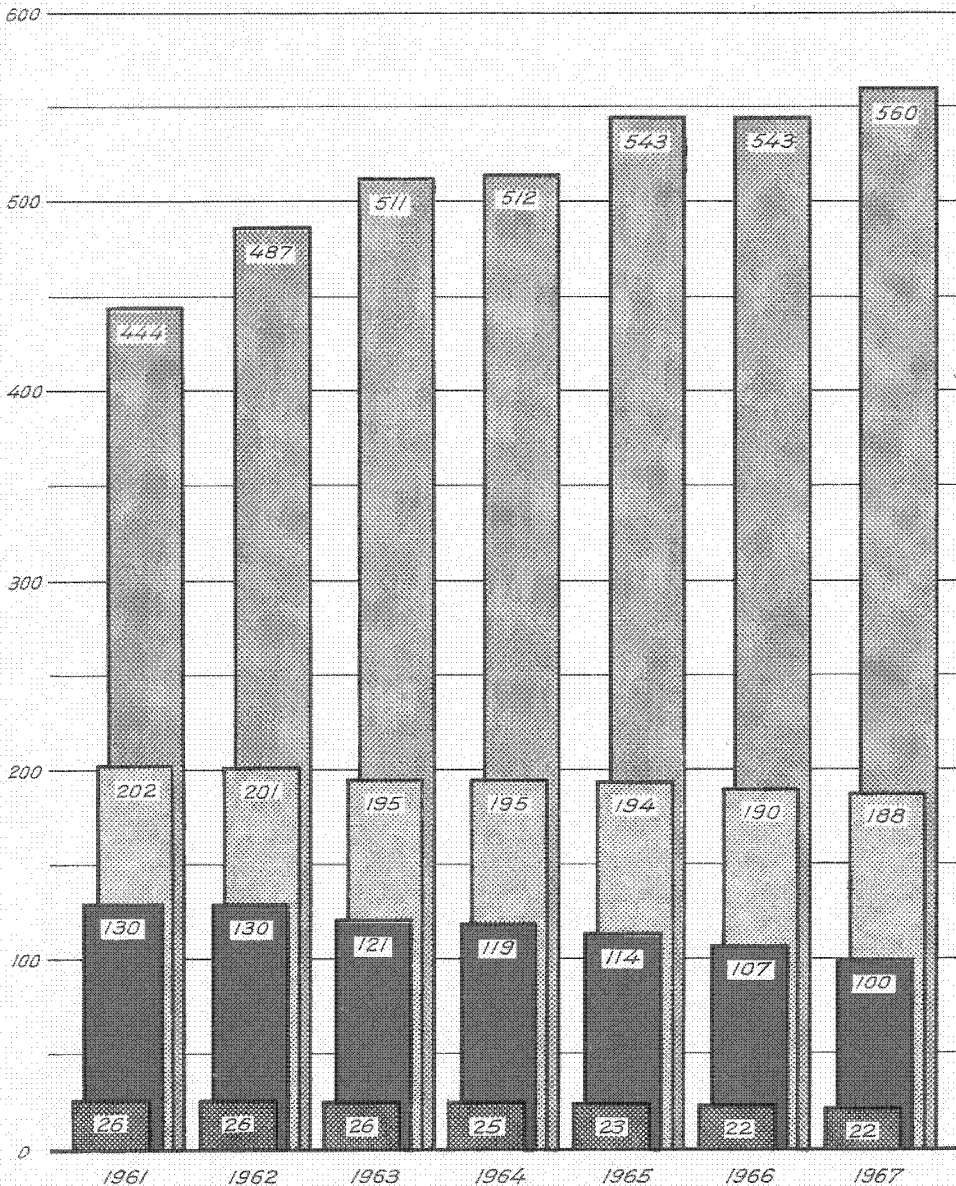
RAIJIOMOOTTORIVAUNUT
SPÄRV. MOTORV.
TRAMS

RAIJIOPERÄVAUNUT
SPÄRV. SLÄPV.
TRAILERS

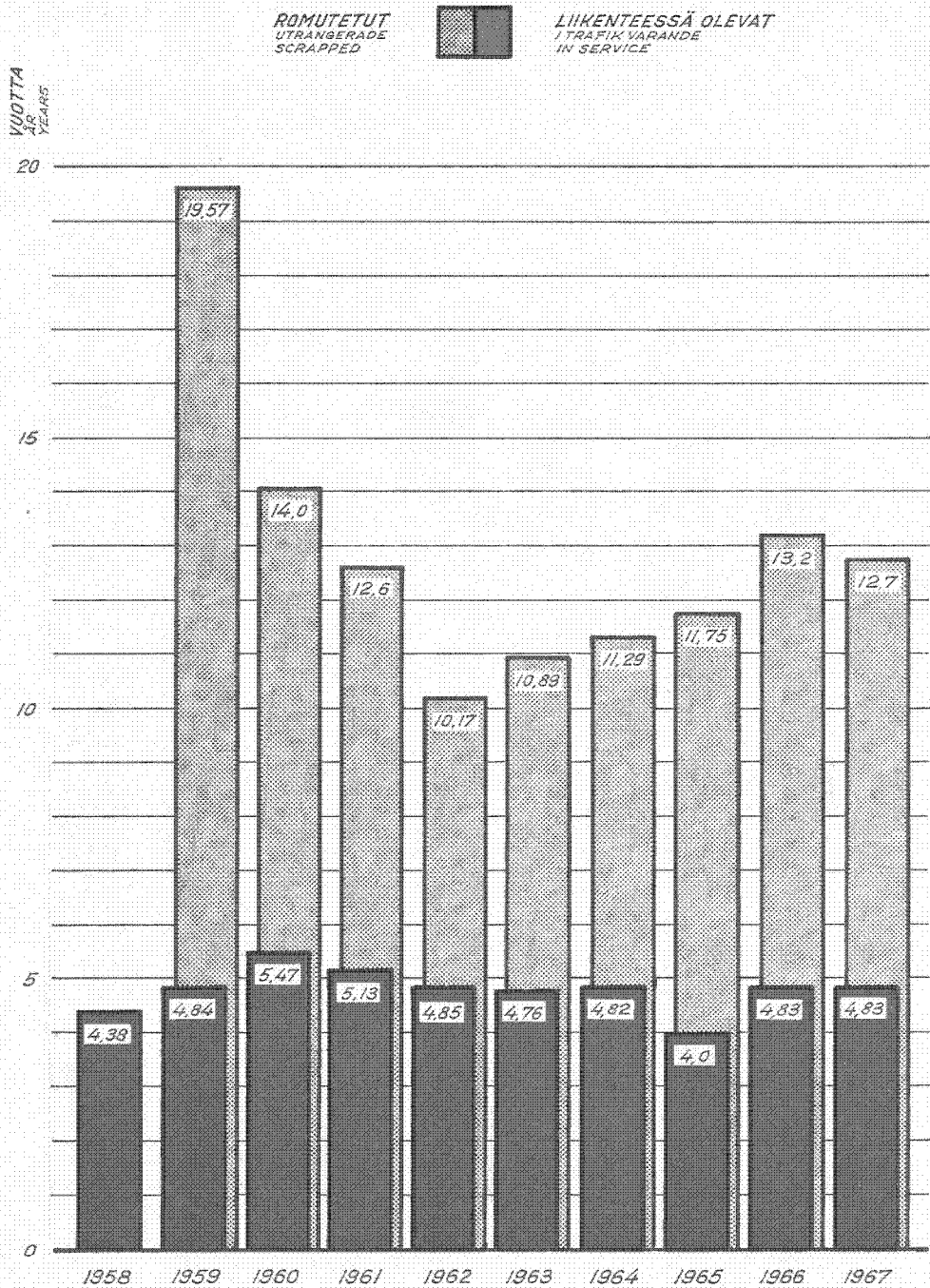

JOHDINAUTOT
TRÄDBUSSAR
TROLLEYBUSES

LINJA-AUTOKALUSTON KESKI-IÄN KEHITYS VUOSINA 1958—1967

UTVECKLINGEN AV VAGNPARKENS MEDELÅLDER ÅREN 1958—1967
AVERAGE AGE OF BUSES 1958—1967

LIKKUVAN KALUSTON JA RATOJEN KUNNOSSAPITO

Huolto- ja korjaustoiminta tapahtui samoissa tiloissa Koskelassa, Ruskeasuolla, Töölössä, Vallilassa ja Vartiokylässä kuin edellisinäkin vuonna. Sisäisiä järjestelyjä suoritettiin ja parannuksia tehtiin varikoilla ja korjaamoilla.

Koskelan varikon autohuollon polttoaineen ulkojakelu muutettiin sisäjakelujärjestelmäksi, mikä helpotti ja yksinkertaisti huoltoa. Myös Ruskeasuon varikon polttoaineen sisäjakelujärjestelmää parannettiin. Vartiokylän varikolle hankittiin uusi autojen pesukone, jolla voidaan pestä myös linja-auton katto ja päädyt. Suunnitteilla

on pesukoneen hankinta myös raitiovaunujen ulkopesua varten Koskelan varikon raitiovaunuhuoltoon. Autokorjaamo-osasto sai käyttöönsä radiolla ja monipuolisella tarvike- ja työkaluvalikoimalla varustetun korjausauton, jonka avulla voitiin suorittaa huomattavasti entistä enemmän pikku-korjauksia ja huoltotoimenpiteitä linjalla. Korjausauton asemapaikkana oli Simonkenttä. Tehostuneen määräaikaishuollon ja korjausauton ansiosta on korjaamossa suoritettujen ja huoltokorjausten määrä vähentynyt. Työntutkimustoimintaa laajennettiin ja ulotettiin koskemaan erityisesti varikoiden toimintaa.

Ruskeasuon korjaamolla ja Koskelan, Ruskeasuon ja Vartiokylän linja-autovarikoilla

tehtiin tilastojen mukaan mm. seuraavat työt:

	1963	1964	1965	1966	1967
Alustan korjauksia	1729	1633	1240	968	757
Korin korjauksia	532	635	805	608	411
Maalauksia	321	397	502	380	292
Moottorin täyskorjauksia	120	100	84	78	87
Huoltokorjauksia (satunn.)	19854	21710	20820	26124	23270
Kolhiokorjauksia	1203	1505	1690	1628	1562

Määräaikaishuoltoja:

	1963	1964	1965	1966	1967
II—V (2500—5000—15000—30000)km	8700	9950	10180	11560	11380
VI—VIII (60000—120000—240000) km	146	173	197	232	143

Seuraavat numerotiedot antavat kuvan raitiovaunujen ja johdinautojen huolto- ja korjaustoiminnasta Koskelan, Töölön ja

Vallilan varikoilla sekä Töölön ja Vallilan korjaamoilla:

	1963	1964	1965	1966	1967
Moottorivaunujen täyskorjauksia	42	43	41	34	45
Perävaunujen täyskorjauksia	11	15	6	8	7
Moottorivaunujen suuria osakorj.	165	163	194	223	209
Perävaunujen suuria osakorj.	37	27	19	18	17
Ratamoottorien korjauksia	360	358	257	241	302
Kolhiokorjauksia	520	616	659	691	672
Ulkopuolisia maalauksia	17	38	25	26	23
Pieniä huoltokorjauksia	9360	9290	9670	10226	9090
Linjalla suoritettuja korjauksia	4060	4130	4220	3616	3090
Johdinautojen korjauksia	536	431	385	367	509
Linjalla suoritettuja johdinautojen korjauksia	466	434	456	521	496

Rataverkoston kunnossapidon lisäksi suunniteltiin ja rakennettiin liikennejärjestelyjen yhteydessä uusia risteys- ja uutta rataa. Huomattavimpia ratatyökohteita olivat Hämeentien—Sturenkadun risteys, Paciuksenkatu ja Viipurin- ja Nordenskiöldinkadun risteyskaarteet. Kehitettiin termistoriohjauksella varustettu vaihteiden

sähkölämmitys-laite ja asennettiin näitä sekä muutettiin käsinohjattuja termistoriohjaukselle. Uusia sähköisiä vaihteenkääntölaitteita asennettiin. Ratasähkölaitteiden määräaikaishuoltotoimintaa kehitettiin. Rataosasto sai käyttöönsä runsaasti uutta kalustoa mm. torniauton, kuorma-auton, kauhakuormaajan ja pakettiautoja.

Rata- ja johdinverkoston muutokset taulukkomuodossa:

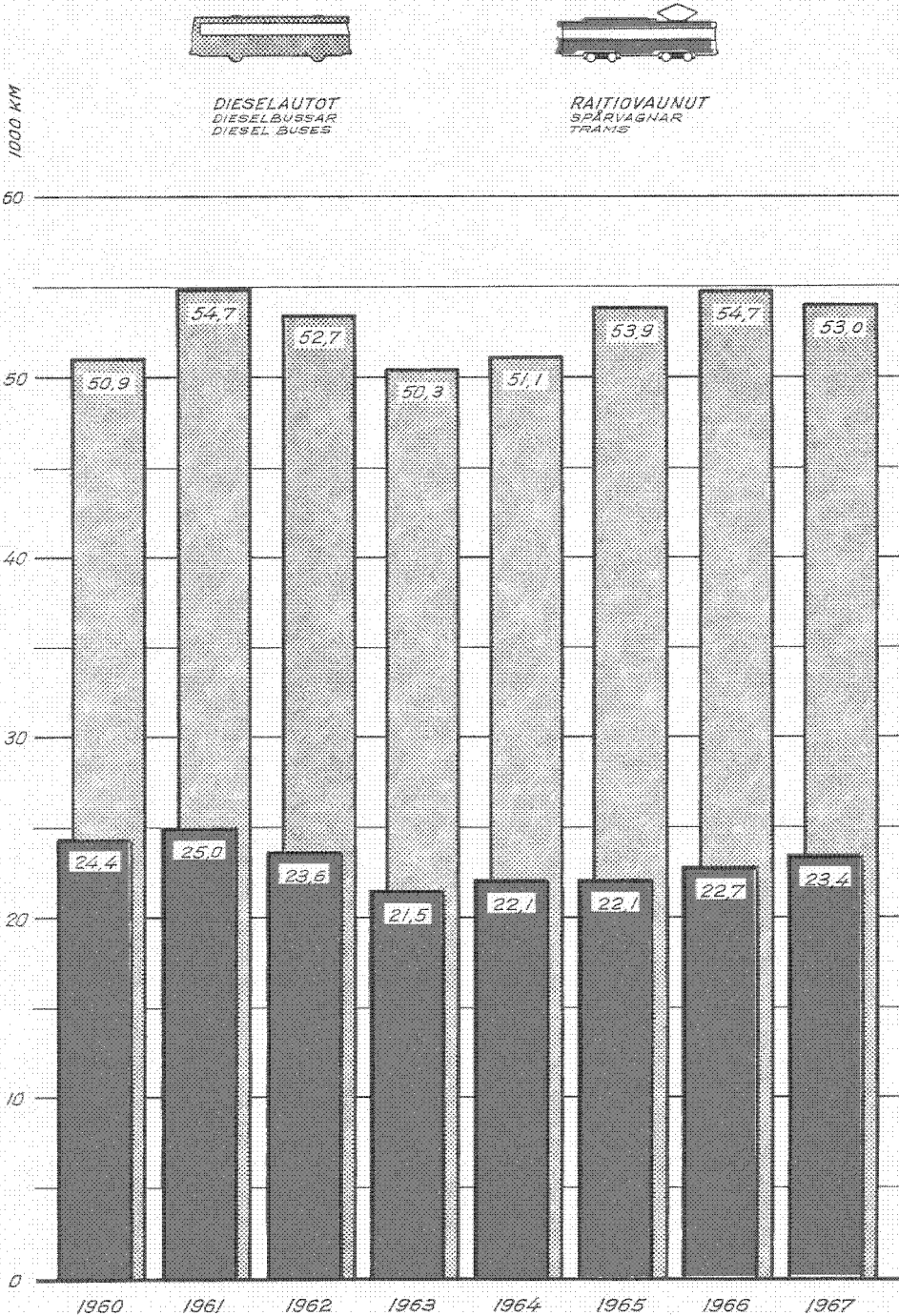
	1963	1964	1965	1966	1967
Linjaraitteiden pituus	79060	78990	78830	78670	78650
Ratapiha- ja hallirait.pituus	14310	14290	14290	14290	14290
Uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	940	2590	1000	2130	2330
Ajojohtoverk. kokonaispituus	105970	104880	103620	103460	103440
Raitioteid. ajojohtoverkosto	95870	94280	93120	92960	92940
Johdinautojen ajojohtoverkosto	10070	10070	10500	10500	10500

Radiolaitteiden ja kuljettajarahastuslaitteiden huollot ja korjaukset alettiin suorittaa Vallilan sähkökorjaamon heikkovirtaosastolla. Eri korjaamoilla valmistettiin pysäkkivarusteita, kuten kilpikelyksiä ja sadekatoksia sekä korjaamoille ja varikoille kalustoa. Edellisenä vuonna aloitettua, terveydellisistä syistä omaan työhönsä kykenemättömien, mutta muuten työkykyisten henkilöiden sijoittamista kevyeen työ-

hön on edelleen jatkettu. Vallilan korjaamolla toimivalla kuntoutusosastolla on tehty erilaisia pieniä töitä ja valmisteita, kuten tiivisteitä, suihkuputkia ja kilpikaiverruksia huomattavat määrät. Kaluston, ratojen ja liikenteen hoidossa oli suuri merkitys yhteydenpidolla radiokeskuksen ja liikkuvan kaluston sekä kannettavien radiopuhelimien avulla.

AJOKILOMETRIMÄÄRIEN KEHITYS HUOLTO- JA KORJ. HENKILÖÄ KOHTI VUOSINA 1960—1967

UTVECKLINGEN AV VAGNKILOMETER PER SERVICE- OCH PERSON ÅREN 1960—1967
DEVELOPMENT OF OPERATED KILOMETERS PER SERVICE PERSON 1960—1967

RAKENNUSTOIMINTA JA -SUUNNITELMAT

Liikennelaitoksella on nykyisin korjaamo-, halli-, konttori- ja asuinrakennuksia ym. kiinteistöjä yhteensä noin 750 000m³. Uudisrakennustyöt sekä suurehkot muutos- ja kunnossapitotyöt teetetään tavallisesti urakatöinä ulkopuolisilla liikkeillä. Samoin suurten rakennushankkeiden suunnitelmat tilataan ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Rakennuttamistehtävät sekä pienemmät suunnittelu- ja kunnossapitotyöt laitos sensijaan suorittaa itse.

Katsauksena kertomusvuoden rakennustoimintaan esitetään seuraavassa huomattavimmat tapahtumat:

Koskelan raitiovaunuhuollon pukuhuoneen yhteyteen rakennettiin sauna.

Kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon liittyviä rakennus- ja LVI-töitä tehtiin runsaasti sekä laadittiin suunnitelmia LVI-laitteiden uusimiseksi eräissä toimintapisteissä.

Koskelan varikon 300 hengen väestösuojan ja siihen liittyvien komentotilojen sekä Koskelan vapautuneiden varastotilojen ja

Ruskeasuon keskeneräisten kellaritilojen rakennus- ja muutossuunnitelmat valmistuivat tarjouspyyntövaiheeseen.

Töölönkatu 49 kiinteistön saneeraussuunnitelmien luonnokset valmistuivat, mutta asemakaavamääräykset estivät toistaiseksi suunnitelmien toteuttamisen. Tämä odottaa Töölön alueen asemakaavan hyväksymistä.

Koskelan varikolle laadittiin rataosaston sosiaalitilojen muutossuunnitelmat.

Vesilaitoksen uuteen vesisäiliörakennukseen Ilmala 2 vuonna 1970 siirtyvästä laitoksen pääkonttorista laadittiin sijoitussuunnitelmat.

Liikennelaitoksen ja vesilaitoksen henkilökunnan Arava-asuintalojen rakentaminen Siilitielle edistyi hyvin. Rakennusten lopullinen valmistuminen siirtyi vuoden 1968 alkuun. Liikennelaitos hoiti rakennuttamisen käytännöllisen puolen.

TIEDOTUS- JA SOSIAALITOIMINTA

Tiedotustoiminnan pääasiallisena tavoitteena oli kaupungin asukkaiden informoiminen liikennelaitoksen palvelukyvystä, -mahdollisuuksista ja pyrkimyksistä. Tässä mielessä tiedotettiin uutisin kaikista uusista toimenpiteistä, parannuksista, muutoksista ja suoritetuista kokeiluista matkustusmukavuuden lisäämiseksi jne. Vaikutusvaltaisina tiedotusväline on lehdistö, johon laitoksella oli kiinteää yhteys. Tästä ovat osoituksena lautakunnan kokoukselostukset, laitoksen toimintaa koskevat uutiset sekä maksulliset ilmoitukset ja mainokset. Tärkeiden laitoksen toimintaan liittyvien tapausten tai hankintojen yhteydessä pidettiin erityisiä tiedotustilaisuuksia, joihin lehdistö, radio ja TV osallistuivat varsin aktiivisesti.

Julkaistusta tiedotusaineistosta mainittakoon uusi, varsin monipuolinen liikennekartta linjoja, vuorovälejä, hintoja jne. koskevine tietoineen, kuljettajarahastusta koskevat esitteet, jotka jaettiin ko. kaupunginosien talouksiin sekä lentolehtiset, joita jaettiin kaupunkialueella pysäköityihin autoihin. Lentolehtisissä kehoitettiin autoilijoita käyttämään työmatkoillaan julkisia liikennevälineitä. Samaa kehoitusta toistettiin myös lehdistössä julkaistuissa ilmoituksissa. Tämä mainosrynnäkö toimeenpantiin keväällä ja syksyllä. Laitoksen toimintaa mainostettiin myös ensi kerran ulkomainoksina. Kokeilumielessä varustettiin eräiden esikaupunkilinjojen autot linjakaaviolla, jossa on esitetty linjan varrella olevat pysäkit. Tätä varten nimettiin kaikki pysäkit ja nimet julkaistiin pysäkkikilvissä. Toimenpidettä ei ehditty saada loppuun kertomusvuoden aikana. Pysäkkien nimet tiedotettiin myös aikataulujen kää-

töpuolella. Tiedotusaineistoa pidettiin tarjolla liikennevälineissä olevissa jakelutelineissä ja laitoksen eri palvelupisteissä.

Matkailijapalvelun tehostamiseksi lisättiin kahteen 3T linjan vaunuun naurikuulutustulotteet. Kuulutuksen kiinnostavuutta parannettiin sikäli, että pysäkit ilmoitti vuoroin mies- ja vuoroin naiskuuluttaja. Nähtävyyksiä koskeva esite 3T uudistettiin ajanmukaiseksi.

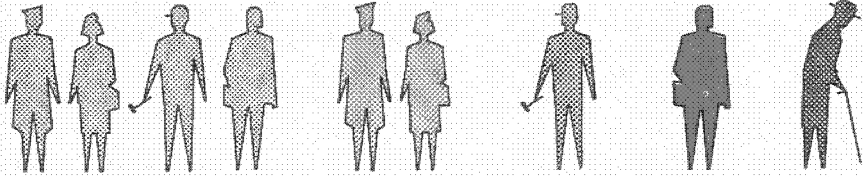
Sisäistä tiedotustoimintaa pyrittiin tehostamaan entisestään erilaisin kiertokirjein, suullisin tiedotustilaisuuksin jne. Tiedotuslehti Meiltä ja Muualta ilmestyi kahden viikon väliajoin, henkilökuntalehti Liikennepeili — Trafikspegeln ilmestyi neljänä numerona sisältäen henkilökuntaa kiinnostavaa pääasiallisesti liikenteeseen liittyvää aineistoa.

Henkilökunnan harrastustoimintaa tuettiin huoneistovarauksin ja taloudellisin avustuksin. Erityisesti on aihetta mainita, että laitoksen henkilökunnan vuoro oli huolehtia Pohjoismaiden liikennelaitosten ns. »olympialaisten» isännyydestä, jonka se tekikin mallikelpoisesti. Varsin monipuolinen kerhotoiminta lisääntyi naiskuorolla, jonka toiminta vuoden loppuun mennessä oli jo päässyt vakiintumaan.

Henkilökunnan sosiaalisissa pulmissa avustettiin sekä toimenpitein että ohjein. Erityisesti asunnonhankinta-asioissa oli laitoksen osuus huomattava. Varsin suuri merkitys tässä mielessä oli vuoden 1968 alussa valmistuvilla asunnoilla taloissa Siilitie 14, jotka oli tarkoitettu erityisesti Varhassa työskentelevälle henkilökunnalle.

HENKILÖKUNNAN LUKUMÄÄRÄN KEHITYS VUOSINA 1961—1967

PERSONALENS UTVECKLING ÄREN 1961—1967
STAFF NUMBERS 1961—1967

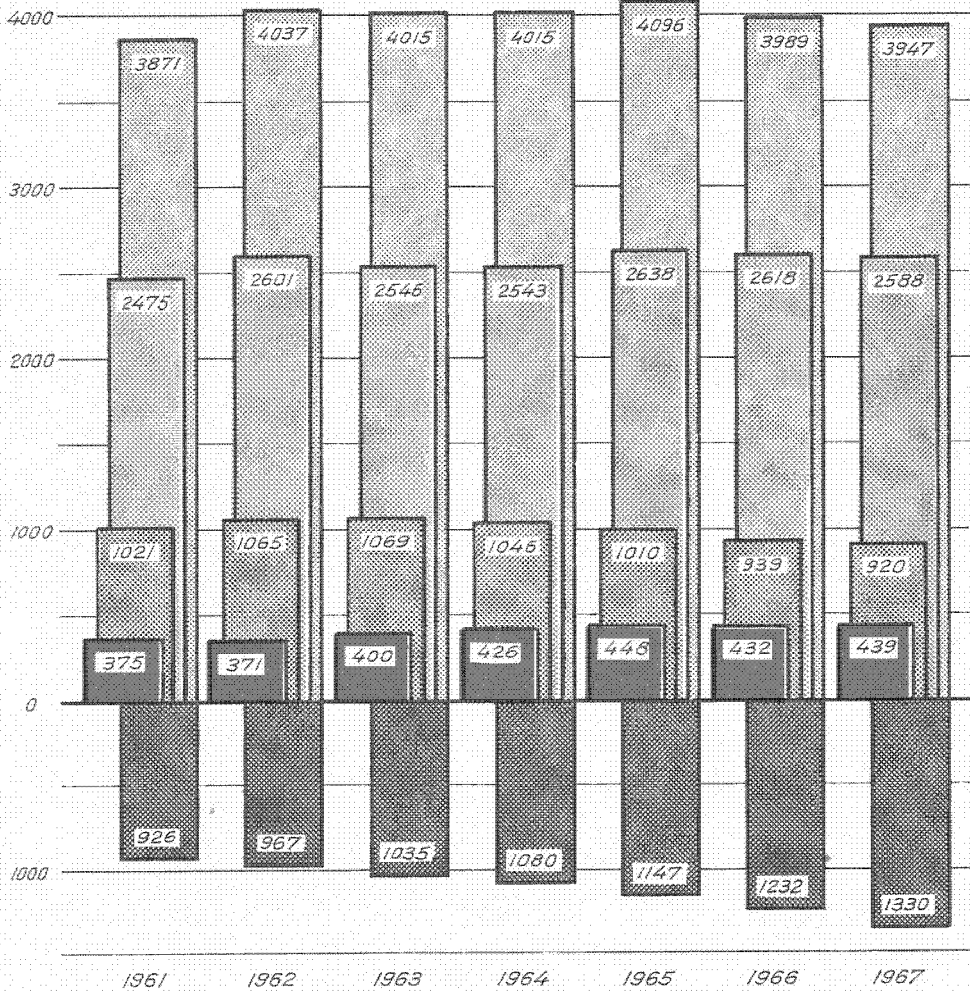
HENKILÖKUNTA YHTEENSÄ
ANTAL PERSONAL
STAFF, TOTAL

LIIKENNEHENK.
TRAFIKPERSONAL
OPERATING

TYÖNTEKIJÄT
ARBETARE
WORKERS

TOIMIHENK.
FUNKTIONÄRER
OFFICIALS

ELÄKELÄISET
PENSIONÄRER
PENSIONERS

KOULUTUSTOIMINTA

Henkilökunnan koulutukseen on kiinnitetty edelleen suurta huomiota järjestämällä erilaisia kursseja ja informaatiotilai-

suuksia sekä liikenne- että teknillisellä sektorilla. Omia kursseja ja oppilaita niillä on ollut seuraavasti:

Kurssi	Lukumäärä	Oppilaita
Liikennetarkastajakursseja	1	20
Kuljettajarahastuskursseja	10	202
Autonkuljettajakursseja	8	137
Raitiovaunukuljettajakursseja	9	49
Linja-auton tyyppikursseja	9	87
Yhteensä	37	495

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille on osallistunut 76 henkilöä. Ulkopuolisille kursseille on lisäksi lähetetty 10 henkilöä.

Oppisopimuksen tehneitä ammattioppilaita on ollut 3, jotka kaikki valmistuivat ammattitutkinnon suorittuaan nuoremmiksi ammattimieheiksi. Uusia oppilaita

ei toistaiseksi ole otettu, koska suunnitelmat oman koulun perustamiseksi ovat vielä kesken.

Tämän lisäksi väestönsuojelu- ja palontorjunta asioiden yhteydessä on ollut henkilökunnan koulutusta kuten jäljempänä ilmenee.

PALONTORJUNTATOIMINTA

Varikossa sattui kuusi tulipalon alkua, joista kaksi melko vaarallista. Liikkuvassa kalustossa oli 9 paloa sekä lisäksi toistakymmentä ulkopuolisten kalustossa, joiden sammuttamiseen lainattiin laitoksen kalustoa. Tehokkaiden sammutusvälineiden ja asiantuntevan henkilöstön ansiosta palon alut saatiin nopeasti sammutetuiksi.

Asuntokiinteistössä Mannerheimintie 76 oli keväällä tulipalo, joka vaurioitti muutamia huoneistoja ja portaikon.

Palotarkastuksissa todetut puutteellisuudet oli korjattu. Töölön korjaamolla on

puuseiniä purettu palovaaran vähentämiseksi ja ullakot on kokonaan tyhjennetty siellä olevista palovaarallisista esineistä. Palosammuttimia on edelleenkin pyritty sijoittamaan paikkoihin, missä palovaara on suuri. Varikoilla ja korjaamoilla sekä asuntokiinteistöissä on suoritettu palosuojaan liittyviä parannustöitä.

Koulutustoimintaa on jatkettu aikaisempien suuntaviivojen mukaisesti. Linja-auton ja raitiovaunujen kuljettajille on pidetty luentoja alkusammutuskaluston käytöstä ja liikkuvan kaluston paloturvallisuusmääräyksistä.

VÄESTÖNSUOJELU

Kaupungin yleisen väestönsuojelun ensiapuyksikköihin kuuluvien sairas-, linja- ja linja-autojoukkueiden perustamisvalmiutta on edelleen kehitetty. Suojeluvalmistelut on ulotettu käsittämään myös mahdolliset rauhan aikana tapahtuvat suuronnnettomuudet, joissa kaupungin vs-muodostelmien pelastusapu on tarpeen.

Virasto- ja laitossuojelun edellyttämät varikkojen suojeleorganisaatioiden henkilösijoitukset on suoritettu. Varikkojen suojele suunnitelmat ovat valmistuneet.

HKL:n poikkeusajan henkilötarve on tarkistettu ja henkilövaraukset tehty.

Yleisen väestönsuojelun kursseille on osallistunut ensiapuyksikköihin sijoitetusta liikennehenkilökunnasta yhteensä 19 henkilöä.

Virasto- ja laitossuojelun kursseille on osallistunut varikkojen suojelehenkilöstöstä lähinnä teknilliseltä sektorilta 185 kurssilaisista. Lisäksi liitettiin syyskaudella tarkastaja- ja kuljettajarahastajakurssien ohjelmaan lyhyt ensiapukurssi. Tämän lähinnä liikennevälineitä käyttävän yleisönpalvelua edistävän ensiavun pikakurssin suoritti lähes sata kurssilaisista.

TYÖTURVALLISUUSTOIMINTA

Työturvallisuuden parantamiseksi työjohto ja paikalliset työturvallisuuselimet ovat työskennelleet jatkuvasti eri työpaikoilla havaittujen epäkohtien poistamiseksi ja tapaturmavaaran vähentämiseksi.

Kaikilla työpaikoilla on suoritettu kaupungin työturvallisuustarkastajan sekä valtion ammattientarkastajan toimesta työturvallisuustarkastukset. Näiden perusteella voidaan todeta, että laitoksen työpaikat ovat työturvallisuuden puolesta vähintään tyydyttävässä kunnossa.

Vuoden aikana toimeenpantiin jo neljännen kerran koko laitosta käsittävä työturvallisuuskilpailu. Kilpailuun osallistuneista kymmenestä kilpailuryhmästä seitsemän alitti vuosien 1965—66 tapaturmämääriensä keskiarvon, voittaja peräti 84,6%:lla. Kilpailuun luettiin mukaan vähintään kolmen päivän sairausajan aiheuttaneet tapaturmat. Koko laitoksen osalta näiden määrä, 292 tapaturmaa, väheni vuosien 1965—66 keskiarvosta 12,2%:lla.

ALOITETOIMINTA

Aloitetoimintaa on laitoksen piirissä pyrittävä tehostamaan. Tätä tarkoitettavia kehoituksia on sijoitettu eri työpaikoille. Ker-

tomusvuonna tehtiin seitsemän aloitetta, joista yksi palkittiin. Palkkio oli 270 markkaa.

TUOTANTOKOMITEA

Tuotantokomitea piti kuluneen toimintakauden aikana kymmenen kokousta.

Keskeisenä pyrkimyksenä on ollut teknillisen ja taloudellisen tuloksen parantaminen.

Kokouspöytäkirjat on lähetetty laitoksen ylimmälle johdolle kannanmäärittelyjä ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Kokouksissa on käsitelty mm. seuraavia asioita:

— Linja-autokalustossa suoritettavat kokeilut

- Linja-autokaluston ulkona säilytys
- Laitoksen sekä ulkoinen että sisäinen PR-toiminta
- Työehtosopimuksen tulkintakysymysten selvittely
- Kalustohankinnat
- Työjärjestely korjaamoilla
- Liikennejärjestelyjen ja aikataulujen vaikutus kaluston kuntoon
- Korjaamo-osastojen käytön ja korjaustoiminnan valvontaan liittyviä kysymyksiä
- Kesälomajärjestelyt
- Henkilökunnan koulutuskysymys

HUOLTOKONTTORITOIMINTA

Huoltokonttori suoritti henkilökunnan toimenkiantoja 6 150 kpl sekä edisti henkilökunnan taloudenhoitoa ottamalla vastaan ja hoitamalla jäsentensä rahavaroja. Lainoja myönnettiin 1 700 kpl. yhteismäärältään 860 000 mk.

Laitoksen apuna toimi huoltokonttorin hoitokunta, joka kokoontui kerran viikossa.

Huoltokonttorin jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 2 666.

MUSEO

Edellisenä vuotena perustettu museotoimikunta kokoontui kuukausittain tehden laitoksen johdolle useita esityksiä, joiden avulla museon toimintaa voitiin huomattavasti kehittää. Museosta huolehtimaan, sen esineitä rekisteröimään ja selostuksia laatimaan voitiin saada muualta vapautunutta henkilökuntaa, niin että vuoden

loppuun mennessä suurin osa museon laajasta kuva-aineistosta on tunnistettu ja tallennettu, niin etteivät ne pääse vahingoittumaan. Vanhat hevos- ja raitiovaunut on saatu mahtumaan Vallilan hallin alueelle, joskin säilytystila on niin ahdas, että vauuihin tutustuminen on hieman hankalaa.

LÖYTÖTAVARA

Laitoksen löytötavaratoimisto muutti 27.11.67 avarampiin tiloihin Eino Leinon katu 8:aan. Löytötavaratoimiston talteen-

otettujen esineiden lukumäärä oli vuoden lopussa 11 426, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 901 esinettä.

TERVEYSTILANNE

Laitoksen koko henkilökunnan terveystilanne on ollut tyydyttävä. Työpaikkahygieniaan ja bioteknologisiin näkökohtiin on jatkuvasti kiinnitetty erityistä huomiota. Poliklinikan välineistöä on lisätty ja sen toimintaa kehitetty. Seuraavassa muutamia lukuja poliklinikan viime vuoden toiminnasta:

Lääkärintodistuksia	5 552
Vastaanotolla kävijöitä	13 348
Sairaita	11 127
Lääkärintodistuksia	5 552
Rc. uudistamisia	3 040
Tulotarkastuksia	265
Lääk. määr. lab. tutkim.	6 610
Kotikäyntejä	197
Pienoisrtg. tarkastuksia	2 944
Tark. tutk. kutsuttuja	36
Uusia tub. tapauksia	2

Terveystilanne on ollut tyydyttävä. Työpaikkahygieniaan ja bioteknologisiin näkökohtiin on jatkuvasti kiinnitetty erityistä huomiota. Poliklinikan välineistöä on lisätty ja sen toimintaa kehitetty. Seuraavassa muutamia lukuja poliklinikan viime vuoden toiminnasta:

Terveystilanne on ollut tyydyttävä. Työpaikkahygieniaan ja bioteknologisiin näkökohtiin on jatkuvasti kiinnitetty erityistä huomiota. Poliklinikan välineistöä on lisätty ja sen toimintaa kehitetty. Seuraavassa muutamia lukuja poliklinikan viime vuoden toiminnasta:

Terveystilanne on ollut tyydyttävä. Työpaikkahygieniaan ja bioteknologisiin näkökohtiin on jatkuvasti kiinnitetty erityistä huomiota. Poliklinikan välineistöä on lisätty ja sen toimintaa kehitetty. Seuraavassa muutamia lukuja poliklinikan viime vuoden toiminnasta:

Raitiolinjat v. 1967

N:o	Linja	Liikennöimisaika
1	Kauppatori—Käpylä	1.1.—31.12.
1A	Eira—Käpylä	»
3B	Eira—Erottaja—Kallio—Töölö—Kauppatori—Eira	»
3T	Eira—Kauppatori—Töölö—Kallio—Erottaja—Eira	»
4	Kirurgi—Munkkiniemi	»
4S	Kauppatori—Munkkiniemi	»
5	Katajanokka—Töölöntori	»
6	Hietalahti—Arabia	»
7	Etu—Töölö—Sörnäinen	»
8	Salmisaari—Vallila	»
9	Kauppatori—Vallila	»
10	Linjat—Ruskeasuo	»
10	Linjat—Ruskeasuo	»
10N	Arabia—Ruskeasuo	»
10S	Kauppatori—Ruskeasuo	»

Keskikaupunkiautolinjat v. 1967

N:o	Linja	Liikennöimisaika
1	Ruskeasuo—Invalidisäätiö	1.1.—31.12.
12	Kauppatori—Sörnäinen	25.4.—22.10.
13	Marian sairaala—Kauppatori—Etu—Töölö	1.1.—31.12.
13S	Marian sairaala—Kauppatori—Hietaniemi	»
14	Eira—Tukholmankatu	1.1.— 2. 6.
14A	Viiskulma—Tukholmankatu	1.9.—21.12.
15	Siltasaari—Taka—Töölö	1.1.—31.12.
16	Punavuoret—Kruununhaka	»
16A	Munkkisaari—Kruununhaka	»
17	Merikatu—Aleksis Kiven katu (Harju)	»
17A	Merikatu—Aleksis Kiven katu (Alppila)	1.2.—31.12.
18	Kruununhaka—Meilahden klinikat	1.1.—31.12.
19	Ruoholahti—Jätkäsaari	»
19S	Asema-aukio—Salmisaari	1.9.—31.12.
20	Erottaja—Lauttasaari (Isokaari)	1.1.—31.12.
20N	Rautatientori—Lauttasaari	1.1.—31. 8.
20V	Erottaja—Lauttasaari (Katajaharju)	»
21	Asema-aukio—Lauttasaari	1.1.—31. 8.
21	Asema-aukio—Lauttasaari	1.9.—31.12.
21V	Asema-aukio—Lauttasaari (Teollisuusalue)	1.1.—31.12.
23	Eläintarha—Pasila	»
24	Erottaja—Seurasaaari	»
57	Vanha Kirkkokuisto—Kulosaari	»

Esikaupunkiautolinjat v. 1967

N:o	Linja	Liikennöimisaika
32	Simonkenttä—Etelä-Haaga	1.1.—31.12.
36	Simonkenttä—Pajamäki	1.4.—31.12.
38	Simonkenttä—Lassila	1.1.—31.12.
39	Simonkenttä—Konala	»
39N	Rautatientori—Konala	»
42	Erottaja—Kannelmäki	»
45	Simonkenttä—Malminkartano	»
46	Erottaja—Kaarela	»
46N	Rautatientori—Kannelmäki—Kaarela	»
50	Sörnäinen—Pajamäki	»
50A	Sörnäinen—Strömbergin tehdas	»
55	Marian sairaala—Koskela	»
62	Rautatientori—Maunula	»
63	Erottaja—Maunula—Länsi-Pakila	»
63A	Erottaja—Suursuo	»
63N	Rautatientori—Suursuo	6.11.—31.12.
64	Rautatientori—Itä-Pakila	1.1.—31.12.
64A	Rautatientori—Oulunkylä (Patola)	»
65	Rautatientori—Oulunkylä (Veräjänmäki)	»
66	Rautatientori—Länsi-Pakila	»
66A	Rautatientori—Suursuo	»
80	Rautatientori—Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	1.4.—31.12.
80A	Rautatientori—Länsi-Herttoniemi (Eränkävijäntori)	»
80N	Rautatientori—(Kulosaarentie)—Länsi-Herttoniemi	»
81	Pajamäki—Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	1.1.—31. 3.
81A	Rautatientori—Länsi-Herttoniemi	»
81N	Rautatientori—(Kulosaarentie)—Länsi-Herttoniemi	»
81V	Pajamäki—Simonkenttä	»
82	Rautatientori—Roihuvuori	1.1.—31.12.
82V	Rautatientori—Herttoniemen teollisuusalue	»
85	Rautatientori—Jollas	»
86	Rautatientori—Santahamina (Sotilasalue)	»
87	Rautatientori—Laajasalo (Öljysatama)	»
88	Rautatientori—Kaitalahti	»
89	Länsi-Herttoniemi—Reposaaren uimaranta	15.6.—27. 8.
90	Rautatientori—Puotinharju	1.1.—31.12.
91	Rautatientori—Puotila	»
92	Rautatientori—Myllypuro	»
92A	Rautatientori—Myllypuro (Ylikiventie)	»
92S	Rautatientori—Myllypuro (Myllypadontie)	»
93	Rautatientori—Marjaniemi	»
95	Rautatientori—Vartioharju	»
95N	Rautatientori—(Puotila)—Vartioharju	»

LIKENNELAITOKSEN LINJOJEN KANNATTAVUUS V. 1967

RAITIOLIKENNE

Linja	Ajokm. (linja- ja halliajo)	Paikkakm. (tuhansia)	Matkat	Mkt/ km	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		Kuor- mitus %
					mk	p/mtk	mk	p/mtk	mk	%	
1	867 676	73 641	3 696 061	4,3	2 030 114	54,9	1 628 894	44,1	+ 401 220	+19,8	38,9
3B	898 168	80 006	6 418 583	7,1	3 499 620	54,5	1 904 312	29,7	+ 1 595 308	+45,6	46,1
3T	904 650	80 705	6 357 646	7,0	3 450 830	54,3	1 904 967	30,0	+ 1 545 863	+44,8	45,7
4	1 373 164	125 847	6 739 717	4,9	3 676 783	54,6	2 238 205	33,2	+ 1 438 578	+39,1	35,9
5	497 137	42 835	3 778 373	7,6	2 106 271	55,7	1 159 809	30,7	+ 946 462	+44,9	30,9
6	932 203	92 325	5 781 724	6,2	3 191 987	55,2	1 814 884	31,4	+ 1 377 103	+41,3	42,8
7	657 254	61 540	4 579 961	7,0	2 547 727	55,6	1 499 873	32,7	+ 1 047 854	+41,1	26,0
8	695 622	60 277	3 092 539	4,4	1 749 740	56,6	1 352 477	43,7	+ 397 263	+22,7	29,6
9	265 073	18 345	1 280 272	4,8	719 255	56,2	589 459	46,0	+ 129 796	+18,0	29,2
10	1 133 868	99 473	6 206 579	5,5	3 427 481	55,2	2 111 354	34,0	+ 1 316 127	+38,4	42,7
Raitiolinjat	8 224 815	734 994	47 931 455	5,8	26 399 808	55,1	16 204 234	33,8	+ 10 195 574	+38,6	36,3

AUTOLIKENNE

Linja	Ajokm. (linja- ja halliajo)	Paikkakm. (tuhansia)	Matkat	Mkt/ km	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		Kuor- mitus %
					mk	p/mtk	mk	p/km	mk	%	
11	16 398	765	42 185	2,6	27 739	65,8	47 686	113,0	— 19 947	— 64,0	2,8
12	4 613	123	10 420	2,3	6 870	65,9	9 352	89,8	— 2 482	— 36,1	35,7
13	278 462	15 613	694 986	2,5	398 153	57,3	500 432	72,0	— 102 279	— 25,7	25,2
14	785 925	44 388	5 170 754	6,7	2 801 923	54,2	1 407 602	27,2	+1 394 321	+ 49,8	53,9
15	95 510	4 024	180 200	1,9	111 985	62,1	165 879	92,1	— 53 894	— 48,1	18,0
16	400 242	22 263	1 472 651	3,7	821 055	55,8	680 654	46,2	+ 140 401	+ 17,1	29,3
17	710 837	39 900	3 881 670	5,5	2 174 642	56,0	1 188 123	30,6	+ 986 519	+ 45,4	51,9
18	693,808	39 012	2 881 260	4,2	1 624 086	56,4	1 061 269	36,8	+ 562 817	+ 34,7	45,5
19	44 194	1 586	33 695	0,8	22 534	66,9	82 027	243,4	— 59 493	—264,0	3,1
19S	53 956	2 761	90 800	1,7	55 453	61,1	110 255	121,4	— 54 802	— 98,8	7,0
20	1 303 668	65 626	4 085 156	3,1	2 251 565	55,1	1 208 039	29,6	+ 1 043 527	+ 46,3	40,4
21	1 347 527	58 719	3 915 858	2,9	2 343 094	59,8	1 461 237	36,2	+ 926 856	+ 39,6	40,4
23	101 122	5 504	193 814	1,9	132 081	68,1	133 718	69,0	— 1 637	— 1,2	6,7
24	109 033	6 303	196 222	1,8	127 156	64,8	145 061	73,9	— 17 905	— 14,1	15,8
Keskik. linjat	5 945 295	306 587	22 849 671	3,8	12 898 336	56,4	8 156 334	35,7	+4 742 002	+ 36,8	33,2
32	722 148	39 760	1 943 274	2,7	1 395 121	71,7	810 065	41,7	+ 584 056	+ 41,9	34,3
36	553 348	29 611	1 443 143	2,6	997 907	69,1	704 174	48,8	+ 293 733	+ 29,4	39,6
38	89 842	4 568	93 288	1,0	68 471	73,4	92 606	99,3	— 24 135	— 35,2	20,4
39	1 111 978	61 169	2 131 023	1,9	1 619 585	76,0	1 069 125	50,2	+ 550 460	+ 334,2	40,3
42	1 396 250	75 569	2 982 554	2,1	2 031 054	68,1	1 477 636	49,5	+ 553 418	+ 27,2	44,7
45	202 483	11 357	171 304	0,8	137 446	80,2	177 010	103,3	— 39 564	— 28,8	17,9
46	582 797	31 456	682 835	1,2	526 801	77,1	512 262	75,0	— 14 539	— 2,8	26,7
50	550 546	27 176	1 081 060	2,0	767 542	71,0	830 995	76,9	— 63 453	— 8,3	38,1
55	747 427	42 893	2 321 915	3,1	1 465 081	63,1	1 084 393	46,7	+ 380 688	+ 26,0	41,8
57	481 105	25 519	1 065 826	2,2	643 605	60,4	629 888	59,1	+ 13 717	+ 2,1	28,0
62	802 575	44 547	1 674 355	2,1	1 176 505	70,3	1 014 913	60,6	+ 161 592	+ 13,7	38,0
63	1 242 087	66 776	2 400 345	1,9	1 694 601	70,6	1 446 739	60,3	+ 247 862	+ 14,6	43,6
64	1 030 902	56 067	2 240 062	2,2	1 624 057	72,5	1 275 328	56,9	+ 348 729	+ 21,5	41,6
65	1 212 792	67 114	2 703 784	2,2	1 787 105	66,1	1 427 151	52,8	+ 359 954	+ 20,1	35,6
66	1 341 662	72 770	2 999 408	2,2	2 101 007	70,0	1 572 872	52,4	+ 528 135	+ 25,1	42,1
80	1 127 292	62 047	2 787 958	2,5	1 926 706	69,1	1 312 986	47,1	+ 613 720	+ 31,9	41,4

32. Liikennelaitos

Linja	Ajokm (linja- ja halliajo)	Paikkakm (tuhansia)	Matkat	Mtk/ km	Tuotot		Kustannukset		Katetuotto		Kuori- mitu %
					mk	p/km	mk	p/km	mk	%	
81	712 526	38 623	1 785 667	2,5	1 198 704	67,1	814 703	45,6	+ 384 001	+ 32,0	43,
82	1 223 705	68 322	3 107 355	2,5	2 187 719	70,4	1 404 252	45,2	+ 783 467	+ 35,8	40,
85	445 342	23 981	730 167	1,6	562 385	77,0	505 994	69,3	+ 56 391	+ 10,0	36,
86	651 877	35 651	1 046 936	1,6	835 373	79,8	716 780	68,5	+ 118 593	+ 14,2	39,
87	66 757	2 747	95 541	1,4	75 215	78,7	89 434	93,6	— 14 219	— 18,9	37,
88	271 477	14 242	389 303	1,4	298 646	76,7	314 333	80,7	— 15 687	— 5,3	29,
89	6 149	209	3 238	0,5	2 365	73,0	7 919	244,6	— 5 554	— 234,8	11,
90	260 551	12 913	294 581	1,1	240 207	81,5	324 176	110,0	— 83 969	— 35,0	25,
91	1 305 660	71 365	2 050 887	1,6	1 684 197	82,1	1 372 058	66,9	¼ 312 139	+ 118,5	34,
92	2 059 737	110 962	3 469 011	1,7	2 877 155	82,9	2 269 326	65,4	¼ 607 829	+ 21,1	41,
93	311 762	17 524	412 134	1,3	327 216	79,4	337 545	81,9	— 10 329	— 3,2	25,
95	949 024	54 344	1 459 921	1,5	1 188 104	81,4	984 363	67,4	¼ 203 741	+ 17,1	33,
Esik. linjat	21 459 801	1 169 282	43 566 875	2,0	31 438 880	72,2	24 579 026	56,4	¼ 6 859 854	+ 21,8	38,
Auto- linjat	27 405 096	1 475 869	66 416 546	2,4	44 337 216	66,8	32 735 360	49,3	¼ 11 601 856	+ 26,2	
Raitio- linjat	8 224 815	734 994	47 931 455	5,8	26 399 808	55,1	16 204 234	33,8	¼ 10 195 574	+ 38,6	
Yhteiset matkat	—	—	19 206 603	—	—	—	—	—	—	—	
Yht.	35 629 911	2 210 863	133 554 604	3,7	70 737 024	53,0	48 939 594	36,6	+ 21 797 430	+ 30,	

	Raitioliikenne		Autoliikenne		Laivaliikenne		Asuntokiinteistöt		Yhteensä	
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%
Tuotot	26 399 808		44 337 216		338 967		317 988		71 393 979	
Linja/välittömät kustannukset ...	16 204 234		32 735 360		260 959		259 122		49 459 675	
Katetuotto I ...	+ 10 195 574	+ 38,6	+ 11 601 856	+ 26,2	+ 78 008	+ 23,0	+ 58 866	+ 18,5	+ 21 934 304	+ 30,8
Kuljetusmuoto- kustannukset	6 578 975	24,9	7 387 184	16,7	—	—	—	—	13 966 159	16,7
Katetuotto II ...	+ 3 616 599	+ 13,7	+ 4 214 672	+ 9,5	+ 78 008	+ 23,0	+ 58 866	+ 18,5	+ 7 968 145	+ 11,1
Yhteiset kustan- nukset	(8 099 314)	30,7	(13 598 224)	30,7	(103 961)	30,7	(97 527)	30,7	21 899 026	30,7
Tulos	(—4 482 715)	—17,0	(—9 383 552)	—21,2	(—25 953)	— 7,7	(—38 661)	—12,2	—13 930 881	—19,4
Pääomankorko 6 %									5 028 860	
Tulos pääoman korko 0 %									—18 959 741	—26,8

Raitioliikenne tuottaa katetta 38,6%. Tällä sen olisi katettava kuljetusmuotokustannukset 24,9% ja osuuden yhteisistä kustannuksista 30,7% eli yhteensä 55,6%, joten raitioliikenteen tappio on 17,0%.
Autoliikenteen tuottama kate on 26,2%. Kuljetusmuotokustannukset ovat 16,7% ja yhteiset kustannukset 30,7% eli yhteensä 47,4%, joten autoliikenteen tappio on 21,2%.
Laivaliikenteen tappio on 7,7% ja asuntokiinteistöjen tappio on 12,2%.

Liikennelaitoksen käyttöomaisuuden muutokset v. 1967

	Arvo 1.1.67	Lisäykset			Vähennykset			Arvo 31.12.67
		Talousarvion pääomamää- rärahoilla hankittu	Keskeneräi- sistä uudis- hankinnoista siirretty	Muut lisäykset (liite)	Poistot		Muut vä- hennykset (liite)	
					mk	%		
1. Liikennekiinteistöt								
a. Tontit ym. ...	4 587 074	—	—	—	—	—	⁶⁾ 220 000	4 367 074
b. Rakenn. ym. ...	30 288 718	316 571	172 174	¹⁾ 18 724	1 016 273	^{2) 1/2} 125 451		29 654 463
c. Liikennekioskit	57 692	—	—	—	19 492	10	—	38 200
2. Asuntokiinteistöt								
a. Tontit	444 850	—	—	—	—	—	⁸⁾ 125 830	253 020
b. Rakennukset ...	928 454	4 437	6 373	—	42 050	⁹⁾ 11 283		885 931
3. Radat ja ajojohdot	6 493 001	—	24 968	—	683 724	5	—	5 834 245
4. a. Moottori- ja perävaunut	18 368 577	32 490	30 078	³⁾ —	1 296 865	4	—	17 134 280
b. Työvaunut	320 441	137 894	64 980	²⁾ 21 525	67 604	15	—	477 236
c. Työvaunut	261 115	—	—	—	15 778	4	—	245 337
5. Dieselautovaunusto								
a. Dieselautot	19 973 635	2 188 516	1 673 148	³⁾ 196 500	3 647 196	12	—	20 384 603
b. Työautot	64 007	40 947	—	—	14 023	15	¹⁰⁾ —	90 931
c. Keskeneräiset linja-autot	223 292	—	—	—	26 792	12	196 500	—
6. Johdinautovaunusto								
a. Johdinautot ...	120 270	—	—	—	26 000	10	—	94 270
b. Työvaunut ...	6 852	—	—	—	1 030	15	—	5 822
7. Johdinautojen ajo- johdot	74 880	—	—	—	10 290	5	—	64 590
8. Henkilö-, radio ja varastojen autot	92 400	33 785	11 827	⁴⁾ 1 082	31 968	15	¹¹⁾ 1 486	105 640
9. Lautta	39 711	—	—	—	16 266	6	—	23 445
10. Kalusto	1 011 394	87 633	41 283	⁵⁾ 129 862	178 390	10	—	1 091 782
11. Puhelinosuudet ...	164 400	—	—	—	—	—	—	164 400
12. Keskeneräiset uudishankinnat	293 550	5 251	47 039	—	1 253	—	¹²⁾ 36 938	307 649
	83 814 313	2 847 524	2 071 870	367 693	7 094 994	—	783 488	81 222 918

Poistosummaan mk 7 094 994 sisältyy käyttöomaisuuden myynnistä ja romutuksesta johtuvia ylimääräisiä poistoja mk 105 357 seuraavasti:

4a	59 700
4b	3 798
5 ₁	29 487
8	12 372

Selvitys käyttöomaisuuden muista lisäyksistä

1) Väliaikainen tiejärjestely Vartiokylän hallialueella (Rahatoimiston kirje 17.7.1967 n:o 1096)		18 724
2) Torniauto HKL 1503 siirretty keskeneräisten uudishankintojen ryhmästä työvaunuihin Ryhmässä 8 ollut pakettiauto HKL 1545 annettu vaihto-autona rataosastolle hankitusta autosta HKL 1535	20 039	
	1 486	21 525
3) Linja-autot HKL 234—237 siirretty keskeneräisten linja-autojen ryhmästä linja-autojen ryhmään		196 500
4) Kuorma-auto HKL 1547 siirretty keskeneräisten uudishankintojen ryhmästä ryhmään henkilö-, radio- ja varastojen autot		1 082
5) Vartiokylän varikolle hankittua irtainta omaisuutta siirretty keskeneräisistä liikennekiinteistöistä ja uudishankinnoista kalustoon		129 862
		<u>367 693</u>

Selvitys käyttöomaisuuden muista vähennyksistä

6) Laajasalon öljysäiliön tontti siirretty kiinteistölautakunnan hallintaan khn pöytäkirjan 28.9.67 § 2632 perusteella		220 000
7) Siirretty kalustoon keskeneräisistä liikennekiinteistöistä Vartiokylän varikolle hankittua irtainta omaisuutta		125 451
8) Siirretty kiinteistölautakunnan hallintaan khn pöytäkirjan 28.9.1967 § 2632 perusteella: — Hämeentie 54—56 tontti	184 100	
— Kulosaaren tontit	7 730	191 830
9) Hämeentie 54—56 rakennukset siirretty kiinteistölautakunnan hallintaan khn pöytäkirjan 28.9.1967 § 2632 perusteella		11 283
10) Linja-autot HKL 234-237 siirretty keskeneräisistä linja-autoista linja-autojen ryhmään		196 500
11) Pakettiauto HKL 1545 annettu vaihtoautona ryhmään 4b hankitusta autosta HKL 1535		1 486
12) Siirretty kalustoon keskeneräisistä uudishankinnoista Vartiokylän varikolle hankittua irtainta omaisuutta	4 410	
Laajasalon öljysäiliön suunnittelukustannukset poistettu pääomavelkaa vähentäen	11407	
Torniauto HKL 1503 siirretty keskeneräisten uudishankintojen ryhmästä työvaunuihin	20 039	
Kuorma-auto HKL 1547 siirretty keskeneräisten uudishankintojen ryhmästä ryhmään henkilö-, radio- ja varastojen autot	1 082	36 938
		<u>783 488</u>

HENKILÖKUNNAN RAKENNE JA MUUTOKSET V. 1967

TOIMINTAYKSIKKÖ	Virkasuhde				Työsopimussuhde				Yhteensä			Erotus vuoteen (1966 verratt. *)
	Vakinaiset		Tilapäiset		Virkaillijat		Työntekijät		M	N	Y	
	M	N	M	N	M	N	M	N				
Hallinto	4	—	—	1	—	—	—	—	4	1	5	= 0
Kansliaosasto	1	—	2	3	—	1	—	—	3	4	7	= 0
Järjestelyosasto	—	—	1	—	8	2	—	—	9	2	11	+ 2
Sosiaali- ja tiedotusosasto	1	—	—	2	—	2	—	—	1	4	5	+ 1
Talousosasto	—	—	25	34	10	30	—	—	35	64	99	+ 1
Hankintaosasto	—	—	12	13	6	5	26	5	44	23	67	+ 2
Autoliikenneosasto	1	—	1 067	711	4	8	—	—	1 072	719	1 791	+ 24
Raitioliikenneosasto	1	—	422	474	—	12	—	2	423	488	911	+ 5
Liikennesuunnitteluosasto	1	—	5	7	1	7	—	—	7	14	21	+ 0
Autokorjaamo-osasto	1	—	9	4	41	8	411	28	462	40	502	+ 5
Raitiovaunukorj.-osasto ...	1	—	18	1	17	3	263	48	299	52	351	+ 15
Rataosasto	—	—	10	2	10	2	134	3	154	7	161	+ 3
Teknillinen suunnitteluosasto			2	—	11	3	—	—	13	3	16	+ 0
Koko henkilökunta	11	—	1 573	1 252	108	83	834	86	2 526	1 421	3 947	+ 42

*) Toimintayksikköjen muutoksiin sisältyvät myös toimintayksikköjen väliset sisäiset henkilösiirrot.

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaoston kokoonpano v. 1967 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseneksi päätoimitt. Pentti Poukan tilalle valittiin valtiot. tri Raimo Ilaskivi.

Jaosto kokoontui kertomusvuonna viisi kertaa ja pöytäkirjapykälien lukumäärä oli 24.

Jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat: puutavara- ja polttoainetoimiston johtajan kerralla suoritettavien hankintojen ylärajan määrittäminen, toimiston johtajan ja piirimiesten palkkojen vahvistaminen; kaupungin v:n 1968 talousarvioon otettavien polttoaineiden hintojen määrittäminen; toimiston palveluksessa oleville henkilöille oman moottoriajoneuvon käytöstä suoritettavien korvausten sekä Heinolan sahan henkilökunnan asuntojen vuokrien tarkistaminen; lisäksi esityksen tekeminen siitä, ettei puutavara- ja polttoainetoimiston hankintapiireistä tulevissa tositteissa sekä hankintasopimusten maksusuorituksissa tarvitsisi käyttää tarkastus- ja hyväksymisleimaa, sekä siitä, että toimiston toimesta suoritettavien puutavara-kauppojen osalta saataisiin noudattaa alalla käytössä olevia yleisiä kauppatapoja ja -muotoja ja vain soveltuvien osin kaupunginhallituksen hyväksymiä hankintaohjeita.

Puutavara- ja polttoainetoimiston henkilökunta. Henkilökunnassa ei kertomusvuonna tapahtunut muutoksia: päätoimistossa oli johtajan ja konttoripäällikön lisäksi 2 toimistovirkailijaa, Helsingissä 2 työnjohtajaa,

maaseudulla hankintatehtävissä metsänhoitajan lisäksi 3 piirimiestä ja 9 työnjohtajaa, sahalla 3 työnjohtajaa, toimistonhoitaja ja 2 toimistoapulaista sekä laivanpäällikkö, yhteensä 26 henkilöä.

Yleistilanne

Puunjalostusteollisuuden vaikeudet tuntuivat selvästi puutavaratoimistonkin toiminnassa. Kantohinnoissa tapahtunut lasku ei ollut riittävä. Palkat ja muut kustannukset nousivat. Sahatavaran hinnoissa, varsinkin huonompien laatujen kohdalla, tapahtui laskua niin venti- kuin kotimaankaupassakin. Menekki oli huonoa, joten varasto kasvoi. Loppuvuodesta ulkomaiset ostajat pidättyivät suuremmista kaupoista odotellessaan markan ja punnan devalvoinnin vaikutusta hintoihin. Loppuvuoden laivauksetkin siirtyivät poikkeuksellisen runsaina seuraavan vuoden puolelle.

Hankintavuonna 1966/67 saatiin ostetuksi suunniteltu määrä tukkeja. Tämä ylitti vuoden sahaukseen tarvittavan määrän, joten edellisen vuoden ostovajausta voitiin tasoittaa. Tukkien hinta sahalla oli n. 4 % edellisen vuoden vastaavaa hintaa halvempi. Hankintavuoden 1967/68 ostot alkoivat syksyllä hyvissä merkeissä hintojen ollessa edellisvuotista huomattavasti alhaisemmat. Mutta markan devalvointi muutti tilanteen. Kantohintojen pysyessä suurin piirtein ennallaan leimikoiden tarjonta loppui melkein

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

kokonaan. Vasta joulukuun lopulla tarjonta vilkastui. Ostotavoitetta ei saavutettu.

Polttopuun tarjonta on vähentynyt vuosi vuodelta koivupropsin kysynnän kasvaessa. Hinnat kohosivat jatkuvasti johtuen huomattavalta osalta kuljetuskustannusten noususta. Halkoja tarjottiin keväällä v.v. Helsingissä 20 mk/m³, mutta vuoden lopulla 24 mk/m³. Halkorahtien nousu oli vuoden

alusta 11 % ja 1.4. 36 %. Hakkeen rahti nousi alkuvuodesta kahteen otteeseen yht. 23 %.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöttä. Palkkoja nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti 1.1. sekä 31.5. kumpanakin 3 %. Toukokuun alusta siirryttiin 21 viikon ajaksi 5-päiväiseen työviikkoon.

<i>Tuokit.</i>	S a h a	
		j ^s
vuoden alussa sahalla		301 598
» » keskeneräisiä hankintoja		1 546 015
varasto vuoden alussa		1 847 613
vuoden aikana ostettu		1 536 894
		<u>3 384 507</u>
	j ^s	
vuoden aikana käytetty	1 602 734	
mittatappio	118 817	1 721 551
varasto vuoden lopussa: sahalla	320 636	
keskeneräiset hankinnat ..	<u>1 342 320</u>	<u>1 662 956</u>

Hankintavuoden 1966/67 tukkien keskihinta ilman korkoja, poistoja, eläkkeitä ja Helsingin toimiston kustannuksia oli 2.31 (ed. hank.v. 2.40) mk/j³ sahalla kuorimattomana. Pystymetsien keskimääräinen kantohinta oli 1.71 (1.80) mk/j³.

Sahaus. Työntekijöitä oli sahalla keskim. 65. Näiden lisäksi oli kuljetustehtävissä 12 miestä ja käytettävissä 8 autoa. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli sahalla 130 575 (ed. v. 132 707) t.

Sahan käyntiaika oli 1 966 (1 952) t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 3.5 (3.3) std/t. Saha seisoi kesäloma-ajan, 29.7.—28.8., jolloin samalla suoritettiin vuosikorjaukset.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 6 705 (6 327) std, josta höylättiin 771 (828) std. Tukkeja käytettiin 231 (234) j³/std.

Sahatavaravarasto sahalla oli v:n 1967 aikana seuraava:

	std	std
sahatavaravarasto vuoden alussa		1 847
lisäykset varastoon: sahattu	6 705	
höylän mittavoitto ja vaihtotavara ...	117	6 822
		<u>8 669</u>
lähetetty		<u>5 731</u>
sahatavaravarasto vuoden lopussa		2 938
Verkkosaassa oli sahatavaraa varastossa lisäksi		60

Sahalta toimitettiin puutavaraa:	std.
kaupungin laitoksille	2 533
vientilavaukseen	2 581
kotimaan myyntiin	617
	<hr/>
Yhteensä	5 731

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavara-
rasta laskutettiin Suomen Sahat -yhdistyksen
tukkuhinnaston mukaan. Hinnasto muuttui
huhti- ja marraskuussa.

Teollisuushaketta toimitettiin 42 816 m³
sekä sahanpurua ja kuorta 24 910 m³.

Kotimaisille teollisuuslaitoksille myytiin
tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mänty-
paperipuuta 6 256 m³.

Sähkövoimaa käytettiin 1 171 660
(1 146 580) kWh, josta maksettiin 8.91 (8.90)
p/kWh. Loistetehosta maksettiin 65.69 mk.

Tapaturmia sattui 13 (12) tapausta, joiden
johdosta menetettiin 126 (164) työpäivää.
Sairausajan palkkaa maksettiin 208 (160)
päivältä yht. 3 731 (2 816) mk.

Kustannukset sahalla olivat 126.40 (123.30)
mk/std, josta palkat, työnjohdon ja toimisto-
henkilökunnan palkat mukaan luettuina, oli-
vat 77.70 (74.35) mk/std.

Hake myytiin Tampella Oy:lle; hinta oli
koko vuoden ajan 16.25 mk/std.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 663.06
(680.53) mk/std.

Kertomusvuonna ostettiin lautatarhatruk-
ki sekä tukkien kuljetukseen tarkoitettu
kuorma-auto.

Erikoispuu. Erikoispuun hankinnan siir-
tyessä enenevässä määrin myös tukkihan-
kintapiireihin, jouduttiin metsäkirjanpitoon
sekä erikoispuuvarastokirjanpitoon tekemään
muutoksia. Aikaisemmin erikoispuuvaras-
toon sisältyi myös pystymetsiä sekä kesken-
eräisiä hankintoja. Uuden hankintavuoden
alusta, 1.8.1967, erikoispuuvarasto ja vuoden
aikana hankittu määrä sisälsi ainoastaan val-
mista tavaraa, pystymetsien ja keskeneräisen
hankinnan sisältyessä tukkien ostomääriin.

	j ³
Varasto vuoden alussa	456 329
vuoden aikana hankittu	129 668
	<hr/>
	585 997
vuoden aikana luovutettu	320 157
	<hr/>
varasto vuoden lopussa	265 840
	<hr/> <hr/>

Erikoispuita toimitettiin

hirsiiä	112 561 jm
paaluja	5 087 kpl
parruja	77 425 jm
pylväitä	477 kpl
ratapölkkyjä	200 »

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Halkoja

	m ³	m ³
oli vuoden alussa varastossa Helsingissä		1 600
» » » » maaseudulla		23 911
siitä keskeneräisiä hankintoja	8 565	<u>25 511</u>
varastossa oli vuoden alussa		25 511
vuoden aikana ostettu	11 853	
mittavoitto	2 487	14 340
		<u>39 851</u>
vuoden aikana jaettu		18 428
varasto oli vuoden lopussa		<u>21 423</u>
tästä varastossa Helsingissä		1 771
» » maaseudulla		19 652
keskeneräisiä hankintoja	5 560	
		<u>21 423</u>

Metsäosastolta vastaanotettiin halkoja 3 855 m³.

Halkojakelu

	m ³
kaupungin omille laitoksille	7 898
huoltovirastolle	9 002
muu jakelu	1 528
	<u>Yhteensä 18 428</u>

Mainitusta määrästä toimitettiin pilkotuna 15 080 m³.

Koivuhalkojen, pitkien, hinta tarhassa oli koko vuoden 28 mk/m³. Jakelumaksuja korotettiin 1.11. 50 p/m³. Hinnoissa noudatettiin Helsingin Halkokauppiasyhdistyksen hintoja.

Tulot ja menot

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 5 973 826 mk ja menot 5 960 416 mk, joten ylijäämää kertyi 13 410 mk.

34. Teurastamolaitos¹⁾

Teurastamolaitos

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 87. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 28, tilapäisiä 3, viransijaisia 4, sopimuspalkalla 16 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 36.

Eläkkeelle siirtyivät vahtimest. Albin Lahti 1.11., esimies Kaino Lindroos 1.12., konemest. Frans Saarinen 1.6. ja kassanhoit. Alli Salovalta 1.12. lukien.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi Sulo Tamminen 1.4. lukien.

Alikonemest. Johan Rantala kuoli 2.11.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin vuoden kuluessa jäljempänä mainitut määrät eri eläimiä. Vertailun vuoksi julkkaistaan myös v:ien 1964—1966 luvut.

	1964	1965	1966	1967
Sonneja	6 492	5 034	5 722	7 633
Lehmiä	13 998	17 351	14 118	14 862
Hiehoja ja isoja				
vasikoita ...	13 522	14 771	9 785	8 960
Pikkuvasioita	5 543	6 138	3 779	3 888
Lampaita ja				
vuohia	2 865	2 827	2 382	2 067
Sikoja yli 50 kg	28 318	29 352	34 298	35 725
Sikoja alle 50 kg	1 816	2 262	2 209	1 847
Hevosia	472	664	727	587
Yhteensä	73 026	78 399	73 020	75 569

Edellä luetellut v:n 1967 ruhot vastasivat keskipainojen mukaan laskettuna 7 044 502

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

kg lihaa, josta 50.8 % nautakarjan, 0.4 % lampaan, 46.4 % sian ja porsaan sekä 2.4 % hevosen lihaa.

Teurastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o I.

Teurastusosastoilla hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 20 385 kg ja elimiä 39 340 kg, joten tältä osastolta hylätyn lihan kokonaismäärä oli 59 725 kg lihaa.

Teurastusosastoissa teurastetuista eläimistä tuotiin maanteitse 73 852 kpl ja rautateitse 1 717 kpl eli yhteensä 75 569 kpl.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuoden aikana 568 394 kg lihaa keskipainojen mukaan laskettuna. Tarkastukset kohdistuivat allamainittuihin ruholajeihin. Vertailun vuoksi julkaistaan myöskin v:ien 1964—1966 luvut:

	1964	1965	1966	1967
Sonneja	268	271	156	76
Lehmiä	8 764	8 897	5 195	2 541
Hiehoja ja isoja				
vasikoita ...	7 847	7 484	3 554	1 638
Pikkuvasioita	8 186	6 333	4 846	3 654
Lampaita ja				
vuohia	3 549	3 242	1 909	1 153
Sikoja ja				
porsaita	1 297	946	513	161
Hevosia ja				
karhuja ...	238	242	180	138
Yhteensä	30 149	27 415	16 353	9 361

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin vuoden aikana lihaa 44 751 kg ja elimiä 12 437 kg, joten tässä osastossa hylätyn lihan kokonaismäärä oli 57 188 kg.

L a b o r a t o r i o

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 293 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 893 keittokoea ja pH-määrittystä, 337 bakterioskooppista sekä 531 erikoistutkimusta.

Triikiinien varalta tutkittiin 37 733 sikaa ja porsasta sekä 1 karhu ja 1 villikarju, kaikki kielteisillä tuloksilla.

Täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otettiin 0.4 % tarkastetuista ruhoista eli yhteensä 293. Näistä oli teurastusosastoilta 103 ja lihantarkastamolta 190. Hylätyksi tuli 190 ruhoa eli 64.8 % tutkimukseen otetuista. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 96, patologisanatomiset syyt 16, vieras haju ja korkea pH-arvo 23, lihan antibioticapitoisuus 24, leukoosi 1 sekä vetisyys 1. Kahden tai useamman edellämainitun syyn perusteella hylättiin 29 ruhoa.

Vain keittokoe ja pH-määrittys suoritettiin 347 ruhosta teurastusosastoilta ja 253 lihantarkastamolta eli 0.7 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 123 ruhoa eli 20.5 %. Lukuun sisältyy positiivisen antibioticapitoisuuden perusteella hylätyt 5 ruhoa. Ilman laboratoriotutkimusta hylättiin suoraan 384 ruhoa eli 0.5 % tarkastetuista ruhoista.

Lihasrappeutumaa todettiin 5 lehmässä, 11 vasikassa, 23 pikkuvasikassa ja 1 siassa.

Pernaruton varalta tutkittiin 7 lehmää, 1 hieho, 1 vasikka, 1 sika ja 2 hevosta, kaikki kielteisillä tuloksilla.

Tuberkuloositutkimuksia suoritettiin 305 siasta. Haponkestäviä sauvoja todettiin 163 näytteessä, joista lähetettiin 82 jatkotutkimukseen Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen. Erityisesti salmonellojen toteamiseksi tutkittiin näytteet 9 vasikasta, 180 siasta ja 5 rotasta, joista 1 vasikassa todettiin *Salmonella derby*.

Antibiotica-koe suoritettiin 289 bakteriologisen kokeen ja 19 keittokokeen yhteydessä. Edellisistä koe oli positiivinen 21 lehmän osalta, 1 pikkuvasikan ja 2 hevosen, jälkimäisistä 5 lehmän osalta eli yhteensä 9.4 %.

Sairasteurastamossa teurastettiin 22 eläintä eli 8 lehmää, 1 hieho, 2 vasikkaa, 5 pikkuvasikkaa, 3 sikaa, 1 porsas ja 2 hevosta. Lisäksi obdusoitiin kuolleena saapuneet 17 eläintä, eli 1 hieho, 2 vasikkaa, 3 pikkuvasikkaa ja 11 sikaa.

Vuoden aikana suoritettiin laboratoriossa, lihantarkastamossa ja teurastusosastoissa 7 eläinlääkäriä lihantarkastajan tutkintoon liittyvän harjoittelun. Lihantarkastamossa ja teurastusosastoissa harjoitteli 14 eläinlääketieteen kandidaattia sekä laboratoriossa 2 triikiinitarkastajaksi aikovaa. Lisäksi annettiin 67 lääketieteen kandidaatille opetusta lihantarkastuksessa ja teurastustekniikassa. Tutustumiskäynnillä laitoksessa kävi 77 terveystarkastajaa ja 55 sairaanhoitajaoppilasta.

Tarkastuseläinlääkäriin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o IV.

Tukkumyyntihallia ja jäädyttämöjä käytettiin eri kuukausina seuraavasti:

	Tammikuu	Heimikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja kpl	5 130	4 814	5 755	5 524	4 866	3 252	3 498	3 771	4 415	4 823	5 363	5 334	56 545
Isoja vasikoita »	2 706	2 242	2 547	2 837	3 611	3 327	2 592	4 101	4 233	4 225	3 249	3 713	39 383
Pikkuvasikoita »	585	776	982	1 653	1 642	1 006	540	713	526	513	429	518	9 883
Lampaita »	433	573	851	515	434	347	755	1 459	1 186	1 357	751	639	9 300
Sikoja »	6 244	6 371	6 142	5 478	5 311	5 354	4 884	4 912	4 753	6 196	6 649	5 686	67 980
Hevosia »	73	73	120	116	75	70	46	117	97	197	134	102	1 220
Hirviä »	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	—	10
Yhteensä kpl ¹⁾	15 172	14 849	16 397	16 123	15 939	13 356	12 315	15 073	15 210	17 318	16 577	15 992	184 321
Muuta tavar. kg	47 392	108 512	73 083	53 967	48 356	29 105	24 287	39 008	58 118	78 907	84 276	59 140	704 151

	Tammikuu	Heimikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja kpl	6 617	6 023	4 185	3 737	3 876	3 549	3 675	3 802	4 013	5 598	6 942	6 816	58 833
Isoja vasikoita »	3 587	4 474	2 312	2 082	3 209	2 408	2 180	3 671	3 275	4 424	4 449	4 749	40 820
Pikkuvasikoita »	557	580	713	1 352	1 322	693	486	678	447	358	337	478	8 001
Lampaita »	126	235	431	178	240	120	614	1 111	597	979	367	663	5 661
Sikoja »	6 984	7 460	5 366	5 994	4 538	5 216	5 013	4 661	3 870	6 393	6 373	6 688	68 556
Hevosia »	122	73	86	89	45	35	47	116	73	197	212	114	1 209
Yhteensä kpl	17 993	18 845	13 093	13 432	13 230	12 021	12 015	14 039	12 275	17 949	18 680	19 508	183 080
Muuta tavar. kg	40 719	42 442	36 434	35 197	44 064	35 030	17 101	31 145	24 830	40 450	59 587	63 145	470 144

Luvut tarkoittavat säilytyspäivien yhteenkasketua ruho- ja kilomäärää.

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kertomusvuonna toimitetut lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o III.

Syväjäädyttämö

Syväjäädyttämön pakkastilat olivat kaikki vuokrattuina läpi vuoden, samaten kella-

rit, ullakot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin otettiin seuraavat tavaramäärät kuukausittain:

	Tammikuu	Heimikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Kalaa ... kg	90 531	103 123	32 549	105 051	248 565	179 055	15 303	57 259	77 639	65 869	117 219	32 849	1 125 012
Lihaa ... »	191 125	248 803	180 589	246 918	128 859	219 717	147 701	132 907	87 334	346 057	326 861	241 208	2 498 079
Vihannek- sia, mar- joja ym. »	18 374	8 945	834	8 448	7 647	4 253	5 446	59 517	31 398	15 176	15 132	9 682	184 852
Siiipikar- jaa ... »	9 554	10 124	8 009	7 599	9 699	14 065	9 487	8 730	18 916	13 286	14 010	11 571	135 050
Muuta ta- varaa, ku- ten jää- telöä ym. »	21 723	39 743	6 490	30 752	18 422	47 443	20 390	9 323	6 389	8 537	6 037	6 917	222 166
Yhteensä, kg	331 307	410 738	228 471	398 768	413 192	464 533	198 327	267 736	221 676	448 925	479 259	302 227	4 165 159

¹⁾ Lihamäärä kiloissa eri kuukausina käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o III.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Antti Rentola puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana kontt. pääll. Bengt Krook. Ostoasiakkaiden edustajana oli kauppias Matti Vainio (varalla joht. U. Sorsakivi) ja rva Augusta Hänninen (varalla A. Nikkanen). Myyntiasiakkaiden edustajana oli hortton. Nils Åström ja puutarh. R. Peuralinna.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa annettujen ilmoitusten mukaan kalatukkukeskukselle kaikkiaan 8 864 383 kg, josta suolattua kalaa 1 404 777 kg, tuoretta ja jäädytettyä kalaa 7 438 329 kg ja savustettua kalaa 21 277 kg. Yksityiskohdattaiset tiedot kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ja kuljetustavan mukaan ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o V.

Kalantuonti Helsinkiin kuljetustavan mukaan

	kg	kg
elävää kalaa		84 017
tuoretta ja jääd. kalaa		
laivoilla	191 049	
moottoriveneillä ja		
troolareilla	1 583 326	
autoilla	5 394 524	
rautateitse	185 413	7 354 312
suolattua kalaa		
vesitse	1 384 400	
autoilla	19 377	
rautateitse	1 000	1 404 777
savustettua kalaa		
autoilla		21 277
		Kaikkiaan 8 864 383

Hallinto ja sivutoiminta**K ä y t t ö o s a s t o**

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 16 044 tn 142 615 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 8.89 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: yleinen teurastamo 12 385 tn, syväjäädättämö 1 262 tn, sivutoiminta 2 334 tn ja hallintorakennus 63 tn.

V e d e n k u l u t u s oli kaikkiaan 250 531 m³ ja jakautui se seuraavasti: lämmin vesi 34 646 m³, hallintorakennus 4 133 m³, jäättehdas 1 692 m³, yleinen teurastamo 103 721 m³, syväjäädättämö 70 085 m³, vihannestukkukeskus 4 454 m³ sekä sivutoiminta

31 800 m³. Veden hinta oli kertomusvuoden ajan 45 p/m³.

S ä h k ö v i r t a ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omalla muuntoasemalla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 2 943 560 kWh 193 025 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6.56 p. Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: yleinen teurastamo 1 093 280 kWh, syväjäädättämö 1 553 680 kWh, sivutoiminta 286 600 kWh, vihannestukkukeskus 4 000 kWh ja hallintorakennus 6 000 kWh.

Teurastamon jäähdytyshuoneita ja jäättehdasta varten syväjäädättämön konehal-

lissa olevat neljä ammoniakkipressoria kävivät vuoden aikana yhteensä 13 670 t ja oli niiden sähkövirran kulutus yhteensä 458 200 kWh.

Syväjäädyttämön 19 pakkasvaraston ja 3 jäädytysluoneen jäädyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkipressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 33 391 t. Neljää pakastustunnelia varten olevat 4

ammoniakkipressoria olivat vuoden aikana käynnissä yhteensä 3 489 t. Sähkövirran kulutus syväjäädyttämön jäädytyskoneissa oli yhteensä 1 131 200 kWh.

Kertomusvuoden aikana sai Otto Wuorio Oy valmiiksi urakoimansa kalatukkukeskuksen rakennukset ja ne otettiin käyttöön elokuun alussa.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talousarvio	Menot	Talousarvio	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	1 870 000	1 911 143	1 475 000	1 693 031	+ 176 888	— 218 112
Syväjäädyttämö	951 322	907 837	992 000	1 081 495	+ 132 980	+ 173 658
Vihannestukkeskus	191 102	175 390	200 000	218 380	+ 34 092	+ 42 990
Kalatukkukeskus	178 494	168 082	96 000	78 331	— 7 257	— 89 751
Sivutoiminta	144 772	261 473	273 000	352 730	— 36 971	+ 91 257
Yhteensä, mk	3 335 690	3 423 925	3 036 000	3 423 967	+ 299 732	+ 42

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1967

<i>Vastaavaa:</i>	mk	mk	<i>Vastattavaa:</i>	mk	
Kassavarat			Velkojat	51 788	
Käteisvarat	718		Menojäämät	57 307	
Shekkitilit	3 774		Ennakkotulot	48 551	
Postisiirtotili	<u>2 725</u>	7 217	Siirtomäärärahat		
Ennakkovarat			Pääomamenojen määrärahat ...	111 395	
Alitilitäjät		50	Talletetut vieraat varat	1 739	
Velalliset		70 621	Laskennalliset velat		
Tulojäämät		288 782	Kaupungin keskuskassa	207 243	
Laskennalliset saatavat			Tilikauden voitto	42	
Nostamattomat määrärahat...		111 395			
	<u>Yhteensä</u>	<u>478 065</u>		<u>Yhteensä</u>	<u>478 065</u>

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1967

<i>Vastaavaa:</i>	mk	<i>Vastattavaa:</i>	mk
Keskeneräiset työt ja		Pääomavelka kaupungille	12 876 035
hankinnat	12 399		
Arvopaperit	14 400		
Irtain käyttöomaisuus	39 052		
Rakennukset ja kiinteät			
laitteet	10 726 884		
Tonttialueet	<u>2 083 300</u>		
	<u>Yhteensä</u>		<u>Yhteensä</u>
	<u>12 876 035</u>		<u>12 876 035</u>

35. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen henkilökunnan lukumäärä oli 195 (ed. v. sama), josta määrästä oli ruokatehtaassa 76, ruokaloissa 86, Herttoniemen kasvisvarastossa 5, kuljetuselimessä 14 sekä kassa- ja tiliosastossa 14. Vakinaisia viranhaltijoita oli 87 ja tilapäisiä yksi. Työsopimussuhteessa oli 107 henkilöä.

Laitoksen henkilökunnan terveys oli suhteellisen hyvä lukuun ottamatta muutamia pitkäaikaisia sairauksia. Lääkärin vastaanotolla käyntien lukumäärä oli 277. Perustarkastuksia suoritettiin 25. Kotikäyntejä ei ollut.

Ruokaloita tarkastaneet emännät kiinnittivät erikoista huomiota yleiseen hygieniaan sekä ruoan käsittelyyn ja tarjoiluun.

Laitoksen toiminta. Laitoksen tehtävänä oli hankkia ja toimittaa ruokatarvikkeita sekä valmistaa ruokaa kaupungin laitoksille ja kaupunginhallituksen luvalla suorittaa muutakin ruokatarvikkeiden välittämistä, samoin kuin ruoan valmistusta ja myyntiä. Laitoksen toiminta kohdistui pääasiallisesti ruoan valmistamiseen ja toimittamiseen kaupungin kansa- ja ammattikouluille, kunnallisille ruokaloille sekä ruokatarvikkeiden hankintaan ja välittämiseen kaupungin laitoksille.

Ruokatarvikkeita hankittiin ruoan valmistamiseen laitoksen ruokatehtaassa 98 kansakoululle, 6 ammattikoululle, 11 suomenkieliselle oppikoululle, 2 ruotsinkieliselle oppikoululle, 17 kunnalliselle ruokalalle, 2 koulupuutarhalle, 6:lle Sedmigradskyn pikkulasten-koululle, Hammasteknikkokoululle, Kultaseppäkoululle, Tutkinta-asemalle ja huoltolautakunnan työtuville.

Ruokatarvikkeita välitettiin kaupungin sairaaloille, Koskelan sairaskodille, 4 vanhainkodille, Toukolan hoitokodille, 8 opetuskeittiölle, 14 lastenkodille, 91 lastentarhalle ja 3 kesäsiirtolalle.

Laitos toimi ruokatarvikkeiden hankintaelimenä yhdessä sairaalalautakunnan alaisten sekä huolto-, lastensuojelu- ja lastentarhain lautakuntien alaisten laitosten kanssa.

Hankintoja suunnittelevana asiantuntijaelimenä toimi laitoksen hankintajaosto, johon kuuluivat toimitusjohtaja, kamreeri, pääemäntä ja keskusvaraston hoitaja.

Kansakoulujen uusi ruokajärjestelmä. Kaupunginhallituksen 29.12.1966 tekemän päätöksen mukaisesti siirtyminen kaupungin kansakouluruokailun uuteen järjestelyyn tapahtuisi asteittain v.ina 1967, 1968 ja 1969. Järjestelmän mukaan n. 50 koulua (oppilaita 32 000—34 000) kuuluisi eines-keittoruokailuun ja n. 30 koulua (oppilaita 4 000—5 000) pakasteruokailuun.

Koulut oli jaettu kahteen ryhmään: suuret yli 300 oppilaan koulut ja pienet alle 300 oppilaan koulut. Suurille kouluille jaetaan eines-keittoruokaa siten, että joka toinen päivä niille tulee einestehtailta laatikkoruokaa ja joka toinen päivä elintarvikekeskuksen valmistamaa keittoruokaa. Jotta tasapuolinen ja vaihteleva ruokavalikoima saavutetaan eines-keittolinjalla, vähennetään puurojen ja vellien osuutta ja vastaavasti keittoja lisätään. Pienille kouluille jaetaan yksinomaan pakasteruokaa sitä valmistavilta tehtailta. Siirtyminen asteittain uuteen järjestelmään tapahtui suunnitelman mukaisesti niin, että

vuoden aikana kolmannes kansakouluista sai joko yhdistettyä eines-keittoruokaa tai pakasteruokaa. Kevätkaudella oli eines-keittojärjestelmässä 5 koulua, yhteensä n. 4 600 ruokailijaa, ja syyskaudella lisäksi 8 koulua n. 7 000 ruokailijaa. Kevätkaudella oli pakasteruokajärjestelmässä 11 koulua, yhteensä 1 140 ruokailijaa, syyskaudella sama määrä. Kouluruokaan kuului valmiin ruoan lisäksi maitoa ja leipää kaikkina viikonpäivinä, voita ja raakoja kasviksia kahtena viikonpäivänä. Keittolinjaan kuuluville kouluille toimitettiin valmiita juusto- tai makkaravoi-leipiä, sulatejuustoa ja keksejä kerran viikossa.

Eines- ja pakastetehtaat kehittivät niitä ruokalaatuja, joista lapset pitivät ja jotka täyttivät kouluhallituksen v. 1967 määräämät ravinto-opilliset vaatimukset.

Ruokailussa kiinnitettiin huomiota pöytä-tapoihin ja oppilaiden omatoimisuuteen ruoan jakajina. Myös »baaritarjoilua» pakasteruokailussa kokeiltiin onnistuneesti.

Hankitut tärkeimmät ruoka- ym. tarvikkeet:

ruokaleipää	19 706 kg
kahvileipää	13 019 »
jauhoja	49 362 »
suurimoita ja hiutaleita ...	63 515 »
makarooneja	4 720 »
herneitä	73 750 »
kidesokeria	44 490 »
palasokeria	6 915 »
siirappia	680 »
omenamarmelaadia	600 »
kahvia	8 359 »

Herttoniemen kasvisvaraston välitystoiminta.

	perunaa kg	porkka- naa kg	lanttua kg	puna- juurta kg	kaalia kg	yhteensä kg
Varastossa 1.1.1967	145 404	14 020	322	91	8 195	168 032
Välitettiin						
elintarvikekeskukselle	361 735	6 505	7 415	3 915	18 610	398 180
muille kaupungin laitoksille ...	482 862	39 018	19 906	13 836	20 027	575 649
Varastossa 31.12.1967	176 355	15 183	949	504	40 613	233 604
Yhteensä	1 166 356	74 726	28 592	18 346	87 445	1 375 465

teetä	82 kg
kaakaota	240 »
kuivattuja hedelmiä	8 342 »
maitoa	1 948 333 l
piimää	36 249 »
ruokaöljyä	2 530 »
verta	2 712 »
margariinia	10 600 kg
suolaa	17 000 »
sipulia	7 856 »
makkaraa	31 360 »
raavasta	155 538 »
vasikkaa	81 782 »
sikaa	45 466 »
lammasta	407 »
maksaa	15 416 »
kieltä	3 385 »
kanoja	5 376 »
kalaa (tuoretta, savustettua ja pakastettua)	4 586 »
silliä	930 »
puolukoita	28 911 »
virvoitusjuomia	128 270 pulloa
pilsneriä	41 736 »
savukkeita	130 800 rasiaa
sikaareja	10 620 kpl
piipputupakkaa	2 780 pussia

Keskusvarasto. Laitoksen omaan sekä eräiden muiden kaupungin laitosten käyttöön hankitut vilja- ja siirtomaatuotteet varastoitettiin osittain Helsinginkatu 24:ssä olevaan keskusvarastoon.

Sairaaloille ja muille kunnallisille laitoksille hankitut lihatuotteet toimitettiin kaupungin teurastamolaitokselta suoraan ao. laitoksille.

35. Elintarvikekeskus

Vapaiden varastotilojen vuokralleanto. Herttoniemen kasvisvarastosta annettiin vuokralle kasvisten varastoimista varten vapaata tilaa seuraaville toiminimille:

	Vuokra mk
O. Backman & Co	4 830
Helsingin Satamaväen Osuusruokala	1 470
Suomen Osuuskauppojen Keskus-	
kunta	5 276
Presto Peruna	2 730
Veikko Laine Oy	1 260
S. W. Paasivaara-Yhtymä Oy	3 360
Rasvatuote Oy	1 785
Satosäilyke	1 680
Yhteensä	22 391

Ruoan valmistus. Annoksia valmistettiin seuraavat määrät:

kansakouluille	2 562 738
ammattikouluille	156 426
oppi- ja eräille muille kouluille ...	150 518
leikkikentille ja koulupuutarhoille	107 974
kunnallisille ruokaloille	626 950
huoltolautakunnan työtuville	36 434
Käpylän koulu- ja työkeskukselle	7 428
erityiskoululle	3 640
lastensuojelulautakunnan tutkin-	
ta-asehalle	9 000
kaupunginhallituksen tilaisuuksiin	12 211
Yhteensä	3 673 319

Annosten lukumäärässä oli edelliseen vuoteen verrattuna vähennystä 448 988 annosta.

Elintarvikekeskuksen ylläpitämät ruokalat olivat: huoltoviraston työhuoltotoimiston, työtupien ja ruokatehtaan henkilökunnan

ruokala, kaasulaitoksen ruokala, liikennelaitoksen viisi, rakennusviraston kaksi ja sähkölaitoksen viisi ruokalaa sekä Kallion virastotalon virkamiesruokala ja metrotoimikunnan ruokala.

Tulot ja menot. Laitoksen tulot olivat 6 958 968 mk sekä luontoisetukorvaukset 62 040 mk, yhteensä 7 021 008 mk.

Liikevaihdon ryhmitys:

	1967 mk	1966 mk
Kansakoulut	3 138 294	3 059 923
Ruokalat	1 828 097	1 719 715
Sairaalat	714 054	692 223
Huoltotoimi	402 004	370 025
Muut kaup. laitokset ...	722 116	644 820
Muu liikevaihto (mm. oppikoulut)	154 403	164 841
Luontoisedut	62 040	83 638

Yhteensä 7 021 008 6 735 185

Liikevaihdon jakautuminen:

Kaupungin laitokset

Raaka-aineita	1 298 617	1 223 328
Ruokaa	3 673 029	3 538 684
Sekalaista	4 821	4 979

Yhteensä 4 976 467 4 766 991

Muut ostajat

Raaka-aineita	1 047	1 052
Ruokaa	1 997 574	1 929 014
Sekalaista	45 920	38 128

Yhteensä 2 044 541 1 968 194

Menot olivat kaikkiaan 7 459 142 mk.

Elintarvikekeskuksen tilivuoden tulos oli tappiollinen 438 134 mk.

36. Keskuspesula

Vuosi 1967 oli keskuspesulan kahdeksas varsinainen toimintavuosi. Pestyn pyykin määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna n. 5 %. 21.5.—30.9. välisenä aikana noudatettiin 40 tunnin (toimistotyössä 21.6.—9.9. välisenä aikana 35 tunnin) työviikkoa siten, ettei lauantaisin ollut muuta toimintaa kuin likapyykin osittainen kuljetus ja lämpökeskuksen toiminta.

Keskuspesulajaoston kokoonpano, kokoukset ym. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaostoon kuuluivat kertomusvuoden aikana puheenjohtajana rakennustointa johtava apul.kaup.joht. Veikko Järvinen sekä jäseninä joht. Arne Berner, dos. Raimo Ilaskivi, rva Hellä Meltti ja pankinjoht. Erik Witting.

Jaosto kokoontui vuoden aikana 4 kertaa.

Tärkeimmistä jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon: keskuspesulan palveluksessa olevien henkilöiden yksityispyykin pesemisestä perittävän korvauksen korottaminen (2.3. 9 §); keskuspesulan johtajan sijaisen palkkauksen vahvistaminen sijaisuusajalta 1.3. alkaen, em. johtajan palkattoman työoloman jatkaminen v:n 1968 loppuun, sijaisen määrääminen ja tämän palkkauksen tarkistaminen (2.3. 12 §, 30.11. 35 §) sekä ulkopuolisilta laitoksilta perittävien pesumaksujen suuruuden tarkistaminen (30.11. 38 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. keskuspesulan lämpökeskuksen kattiloiden syöttöveden höyryesilämmittimen hankkimista pesulakoneiden hankintaa varten merkityn määrärahan käyttötarkoitusta muuttaen (30.3. 18 §); lämpökeskuksen val-

vontaa suorittavien henkilöiden varallaolo-päivystyksen järjestämistä lyhennettyinä työviikkoina (11.5. 24 §), vakiovaatekappaleiden siirtoa Auroran sairaalasta ja Sofianlehdon vastaanottokodista keskuspesulan omistukseen sekä eräiden liinavaate-erien siirtoa keskuspesulasta Tervalammen työlaitokseen (30.11. 29 §). Lausunto annettiin mm. käyttöomaisuuden arvostustoimikunnan ehdotuksesta (11.5. 26 §).

Keskuspesulan henkilökunta. Keskuspesulan johtaja, dipl.ins. Tuure Lehto oli muiden tehtävien vuoksi koko vuoden toimestaan vapaana ja sijaisena toimi käyttöpäällikkö, dipl.ins. Raili Hämäläinen. Liinavaateosastonhoitajana toimi 1.3. alkaen Maire Ukkonen. Keskuspesulan palveluksessa oli kertomusvuoden päättyessä yhteensä 187 henkilöä ja osastoittain jakautui henkilökunta seuraavasti: hallinto ja toimisto 5, laboratorio 1, liinavaateosasto 16, pesulaosasto 146 ja teknillinen osasto 19.

Teknilliset laitteet. Keskuspesulan toimiloissa ei tapahtunut muutoksia kertomusvuoden aikana. Pesularakennuksen kellarikerroksen autotallitiloista oli 1 350 m² vuokrattuna edelleen rakennusviraston puhtaana-pito-osastolle. Tuotannolliseen toimintaan välittömästi tarvittavaa konekantaa lisättiin yhdellä kuumapaikkauskoneella sekä yhdellä trikoosaumauskoneella.

Laitoksen toiminta. Toimisto huolehti kaikista laitoksen toimintaan liittyvistä toimitotöistä ja tilitoimistolle kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio suoritti tutkimuksia, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluviestä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesukoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykistä päivittäin tai viikoittain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta, avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämisessä sekä suoritti tekstiilien pesunkestoja koskevia tutkimuksia.

Liinavaateosasto osallistui kaupungin laitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Vaatekorjaamoon hankittiin lisääntyneitä trikookorjauksia varten trikoosau-
mauskone sekä lähinnä leikkaussalivaatteiden korjaukseen käytettävä kuumapaikkauskone.

Kertomusvuoden aikana Sofianlehdon vastaanottokoti alkoi vuokrata osan vakiovaatteistaan keskuspesulasta. Samalla sen vaatteita siirrettiin keskuspesulan omistukseen 3 552 kpl, joiden kirjanpitoarvo oli 9 105 mk. Samoin edellisenä vuonna asiakkaaksi tulleen Auroran sairaalan vaatteista siirrettiin keskuspesulaan loppuosa 5 509 kpl, joiden kirjanpitoarvo oli 12 794 mk. Liinavaatteiden hankintoja suoritettiin 423 029 mk:n arvosta. Käyttöön otettiin vaatekappaleita 347 228 mk:n arvosta muun osan jäädessä varmuusvarastoon, minkä arvo vuoden lopussa oli 429 635 mk. Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesulan käytössä oli vuoden päättyessä 539 942 vaatekappaletta kirjanpitoarvon ollessa 1 489 170 mk. Inventoinnin osoittama vajeus oli 14 426 kpl vastaten 2.7 % inventoinnin kohteina olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 1.0 % niiden arvosta.

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärästä oli kertomusvuoden aikana keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskim. 74.2 %. Muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Vaatekorjaamossa korjattiin erilaisia vaatekappaleita 61 122 kg, mikä vastasi 1.6 % po. laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskelvot-

tomina poistettiin käytöstä 45 395 vaatekappaletta.

Pesulaoosastolla lajiteltiin, pestiin, mankeloitiin, prässättiin ja pakattiin yhteensä 4 799 923 kg pyykkiä sekä em. määrän lisäksi käsiteltiin Auroran sairaalassa pestyä ns. infektiopyykkiä 61 540 kg. Kokonaispyykkimäärästä oli kaupungin laitosten osuus 3 945 574 kg eli 82.20 %, ulkopuolisten laitosten osuus 819 471 kg eli 17.07 %, oman henkilökunnan osuus 8 578 kg eli 0.18 % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 26 300 kg eli 0.55 %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty pyykkimäärä seuraavasti:

	kg	%
Auroran sairaala	368 262	7.67
Hesperian »	309 568	6.45
Kivelän »	449 578	9.37
Laakson »	290 076	6.04
Malmin »	163 953	3.42
Marian »	342 551	7.14
Röykän »	86 947	1.81
Koskelan sairaskoti	1 192 189	24.84
Kustaankartanon vanhainkoti	174 764	3.64
Riistavuoren »	79 226	1.65
Roihuvuoren » laitoksineen	134 621	2.80
Suursuon »	154 570	3.22
Sofianlehdon vastaanotto- koti	181 458	3.78
muut laitokset	17 811	0.37

Ulkopuolisina asiakaslaitoksina olivat koko kertomusvuoden ajan Kätilöopisto, SPR:n Veripalvelu ja Työterveyslaitos sekä Töölön sairaala 1.1.—15.8. välisen ajan.

Pyykin kokonaisuudesta mankeloitiin 81.6 %, prässättiin 10.5 %, pelkästään kuivattiin 7.0 % ja kemiallisesti pestiin 0.9 %. Keskuspesula huolehti kertomusvuonna Auroran, Hesperian, Kivelän, Laakson, Malmin, Marian ja Röykän sairaaloiden sekä Riistavuoren, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkotien ja lisäksi 1.2. alkaen myös Koskelan

Sairaskodin pyykin kuljetuksesta. Kuljetuksiin tarvittava trukki ja yhdeksän kuljetusvaunua saatiin kalustosiirtona sairaskodista. Näiden lisäksi hankittiin likapyykin kuljetusta varten seitsemän uutta kuljetusvaunua.

Teknillinen osasto joutui kertomusvuonna uusimaan kolmannen osan lämpökeskuksen toisen höyrykattilan esilämmittimen putkipaketeista. Kun putkissa esiintyneet syöpymät asiantuntijain lausuntojen mukaan olivat johtuneet ensisijaisesti syöttöveden alhaisesta lämpötilasta, hankittiin kattiloiden syöttöveden lämpötilan nostamista varten höyryesilämmitin. Vuoden alussa lämpökeskukseen hankitun savukaasuanalyysoittorin ansiosta saatiin polttoöljyn kulutus vähenemään.

Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen sekä Koskelan sairaskodin alueelle lämpöenergiaa höyryinä ja lämpimänä vetenä netto-

periaatteen mukaan laskettuna yhteensä 23 958 milj. kilokaloria, josta edellisen osalle tuli 38.3 % ja jälkimmäisen 61.7 %. Teknillinen osasto suoritti myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuonna veolitettiin kaupungin laitoksilta mankeloidusta ja prässätystä pyykistä 55 p, vuokrauksesta 16.5 p ja korjauksesta 5 p pyykkikilolta. Kuljetuksesta laskutettiin lähinnä kuljetusmatkan pituudesta riippuen 2.5—8 p pyykkikilolta.

Keskuspesulan ulkopuolelle toimitetusta lämpöenergiasta laskutettiin 27.60 mk milj. kilokalorilta ja autotallista perittiin vuokraa 2.70 mk/m² kuukaudessa.

Kertomusvuoden varsinaiset menot olivat 3 792 989 mk ja tulot 3 964 684 mk, joten ylijäämää syntyi 171 695 mk.

37. Tietojenkäsittelykeskus

Tietojenkäsittelykeskuksen asema kaupungin organisaatiossa

Kaupungin hallinnossa alkoi siirtyminen reikäkorttikonemenetelmään v. 1947, jolloin verovirasto sai reikäkorttikoneet. Teollisuuslaitosten reikäkorttikoneiden hankinnasta tehtiin päätös v. 1948, ja koneet otettiin käyttöön v. 1951. Samana vuonna sai kaupungin tilastotoimisto ensimmäisen taulukointikoneensa suoritettuaan sitä ennen tilastollisia laskelmia parin vuoden ajan lajittelukoneilla. Kaupungin neljäs reikäkorttikoneosasto perustettiin v. 1955 rahatoimistoon. Myös rakennusvirastoon ja satamalaitokseen suunniteltiin reikäkorttikonekeskuksen perustamista.

Kaupungin viiden laitoksen, nimittäin rakennusviraston, teollisuuslaitosten, liikennelaitoksen, satamalaitoksen ja rahatoimiston laskentatehtävien kehittämistä ja koneellistamista tutkimaan asetettu työtehoneuvottelukunnan laskentajaosto päätyi tutkimuksessaan keskitetyn tietojenkäsittelytoiminnan aloittamiseen ja automaattisten tietojenkäsittelykoneiden hyväksikäyttöön. Tämän seurauksena oli tilapäisen tietojenkäsittelykeskuksen (TKK:n) perustaminen v. 1960 toistaiseksi rahatoimiston alaisuuteen ja IBM 1401-tietokoneen tilaaminen sen käyttöön.

Tietojenkäsittelykeskuksen tehtäväksi tulivat paitsi em. viiden laitoksen, myös muiden laitosten laskentatehtävien koneellinen suorittaminen ja sen suunnittelu. Systemin-

suunnittelu- ja ohjelmointityö keskitettiin tietojenkäsittelykeskukseen.

Veroviraston reikäkorttikonekeskus oli veroviraston mukana siirtynyt valtiolle ja rahatoimiston reikäkorttikoneosasto sulautui tietojenkäsittelykeskukseen. Teollisuuslaitosten reikäkorttikoneosastolla suoritettiin edelleen sähkön ja kaasun laskutusta, tuntipalkan laskentaa ja jonkin verran varastokirjanpitoa. Tilastotoimisto oli keskittynyt lähinnä erikoistilastojen tekoon.

Rahatoimisto ehdotti jo v. 1962 keskuksen itsenäistämistä. Kaupunginhallituksen 13.6.1963 asettaman tietojenkäsittelykomitean 26.4.1965 valmistuneesta mietinnöstä olivat kaupungin laitokset antaneet lausuntonsa v. 1965—1967. Ratkaisuvallan siirtämistodimikunnan lausunto oli valmisteilla kertomusvuoden päättyessä.

Kaupunkiliitto, Maalaiskuntien liitto ja Sairaaliitto olivat perustaneet vuonna 1966 Kuntien ATK-neuvottelukunnan. Kertomusvuonna neuvottelukunta alkoi aktiivisesti kiinnostua kaupungin tietojenkäsittelykeskuksesta, koska myös kaupungin taholta oli esitetty ajatuksia, että tietojenkäsittelykeskuksesta muodostettaisiin lähikuntien yhteinen ATK-keskus. Sitten Kuntien ATK-neuvottelukunta asetti erityisen työjaoston selvittelemään edellä esitettyä yhteistoimintakysymystä.

Yhä useammat kaupungin omat laitokset,

muutamat ulkopuoliset kunnat ja yksityiset teollisuus- ja liikeyritykset ovat alkaneet käyttää TKK:n palveluksia, mutta myös joi-

takin kaupungin omia tietojenkäsittelytehtäviä on suoritettu ja edelleen suoritetaan ulkopuolisissa palvelukeskuksissa.

Henkilökunta ja organisaatio

Palvelukseen otettuja oli v:sta 1960 v:een 1967 yht. 144 ja määrääjäksi palkattuja 25. Palveluksesta erosi 71 ja tehtävästä toiseen siirrettyjä oli em. vuosina 128. Kertomusvuoden lopussa oli palveluksessa olevia yht. 73 henkeä. V:n 1967 aikana väheni keskuksen henkilömäärä kolmella, minkä lisäksi lävistäjistä yksi siirtyi puoliaikatoimeen. Puoliaikatyössä oli vuoden päättyessä 4 lävistäjää

ja lisäksi opiskelun vuoksi yksi ohjelmoija.

Vaihtuvuus kyseisenä vuotena oli edelleen erittäin suuri.

Kaupungin koulutustoimikunnan lopetettua ATK-alan soveltuvuustestien järjestämisen palkattiin sieltä TKK:een ohjelmoijaksi henkilö, joka varsinaisen ohjelmointityönsä ohessa on suorittanut TKK:n palvelukseen pyrkivien testaukset.

Koneet ja suunnittelu

Kertomusvuoden alussa oli käytössä seuraavat koneet:

tietokone 1401 (muisti 8K), siihen kuuluva luku- ja lävistysyksikkö 1402, kirjoitusyksikkö 1403, lisämuisti 1406 sekä konsolikirjoitin 1407,

tietokone 1401 (muisti 16K), siihen kuuluva luku- ja lävistysyksikkö 1402, kirjoitusyksikkö 1404, lisämuisti 1406, konsolikirjoitin 1407, 4 magneettinauhayksikköä 729 IV ja 3 levymuistiyksikköä 1311,

lävistyskoneet: 8 kpl mallia 024 ja 2 kpl mallia 026,

tarkistuslävistyskoneet: 8 kpl mallia 056, lajittelukoneet 082, 083 ja 084

sekä kollaattori 088, toisintokone 519, tulkkikone 557 ja lomakkeiden käsittelykoneet: leikkuri, repijä, hiilipaperien erotelija ja paperinleikkuri.

Viimeksimainittuja lomakkeiden käsittelykoneita lukuun ottamatta koneet ovat IBM:n vuokrakoneita. Yksi lävistys- ja tarkistuslävistyskone on sijoitettuna Kivelä-Hesperian sairaalaan, jossa lävistystyön suorittavat TKK:n lävistäjät.

Keskuksen käytössä oli v:n 1967 lopussa

877 magneettinauhakelaa ja 53 levymuistipakkaa. Reikäkortteja käytettiin kertomusvuonna kaikkiaan noin 8 milj. kpl (edellisenä vuonna noin 10 milj.).

Koneosasto, lävistystä lukuun ottamatta, työskenteli kahdessa vuorossa siten, että ns. iltavuorossa oli noin 1/3 koneosaston henkilökunnasta. Lävistysryhmässä puoliaikatyössä olevat lävistäjät olivat työssä maanantaista keskiviikkoon, minä aikana lävistystyön huipun muodostivat viikottain toistuvat tuntipalkanlaskennan lävistystehtävät.

Tehtävien suorittamisen automaatioasteen nousu vuosina 1962—1967 käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Vuosi	Koneiden käyttötunnit			Yhtä tietokonetuntia kohti on tarvittu		
	Tietokone	Rk. koneet	Läv. koneet	Rk. kone-tunteja	Läv. tun-teja	Suun. ja ohj. päiviä
1962	1219	11 807	10 532	9.7	8.6	2.0
1963	3616	26 657	14 669	7.4	4.1	1.2
1964	4855	22 435	14 844	4.6	3.1	1.2
1965	4943	16 512	11 219	3.3	2.7	1.3
1966	5111	14 798	15 690	2.9	3.1	1.3
1967	5499	12 014	13 475	2.2	2.5	1.5

37. Tietojenkäsittelykeskus

Automaatioasteen nousu on saavutettu sillä, että ennen tietokoneiden käyttöönottoa on tehtävien suunnitteluun ja ohjelmointiin käytetty TKK:ssa aikaa noin 8 miestyövuotta vuosina 1960—1961. Sen jälkeen on tämä työ vaatinut suunnitteluosastolla vuosittain seuraavan työpanoksen:

Vuosi	Suunnittelu pv.	Ohjelmointi pv.	Huolto pv.	Koulutus yms. pv.	Yht. pv.
1962	428	1227	222	577	2454
1963	604	1564	937	1311	4416
1964	710	2816	1260	1147	5933
1965	866	3128	1282	1112	6442
1966	922	2687	1475	1681	6672
1967	979	3350	1716	2018	8063

Tietojenkäsittelykeskuksen tehtävät, asiakkaat ja niiden muutokset

TKK:n tehtävänä on suorittaa kaupungin eri hallintoelinten toimeksiannosta automaattisia tietojenkäsittelytehtäviä, so. suorittaa tietojenkäsittelykoneilla niille soveltuvia laskenta- ja rekisteröintitehtäviä, valmistaa näiden tehtävien perusaineistoista johtamistoiminnassa tarvittavia tietoja sekä huolehtia tehtävien suorittamiseksi tarvittavasta suunnittelusta ja erityisesti tietokoneiden ohjelmoinnista. Milloin kapasiteetissa on varaa, on keskuksella oikeus suorittaa palvelutehtäviä myös ulkopuolisille.

Keskuksen perustamisvuonna 1960 tietojenkäsittelykeskus peri rahatoimiston reikäkorttiosaston hoitamina tehtävinä eläkkeiden maksatuksen, kiinteistöviraston talo-osaston vuokrien laskutuksen sekä siivoojien palkkojen laskennan. Ko. vuonna koneellistettiin lisäksi huoltoviraston kansaneläkkeiden maksatus, ja vuoden lopulla aloitettiin rakennusviraston tuntipalkan laskenta.

Vuoden 1966 lopussa tietojenkäsittelykeskuksen asiakkaina oli kaikkiaan 53 kaupungin virastoa, laitosta tai niiden osastoa. Ko. vuonna alkoi tietojenkäsittelykeskus suorittaa myös ulkopuolista palvelutoimintaa. Vuoden päättyessä keskuksen asiakkaina oli 15 kaupungin hallinnon ulkopuolista käyttäjää.

Useimmat laitoksista aloittivat asiakassuhteensa tietojenkäsittelykeskukseen kuukausipalkanlaskentatehtävällä. Monien laitosten kuukausipalkanlaskentaa oli suoritettu TKK:ssa jo aikaisemminkin rahatoimiston

välityksellä, mutta kertomusvuoden alusta laitokset ryhtyivät itse asioimaan suoraan TKK:n kanssa.

Kaikkiaan vuoden lopussa oli keskuksen asiakkaina 91 virastoa, laitosta ym. Suurimmat käyttäjät olivat edelleen sähkölaitos, rakennusvirasto ja liikennelaitos.

Keskuksen päätehtäväalueina ovat: kuukausipalkanlaskenta, tuntipalkanlaskenta, materiaalilaskenta, kustannuslaskenta ja kirjanpito, laskutus, maksatus ja matemaattiset, teknilliset ja tilastolliset tehtävät.

Eri töiden toistuvuus vaihtelee yhden keran vuodessa toimitettavien ja joka päivä toimitettavien välillä. Lisäksi suoritetaan lukuisia kertatehtäviä.

Tehtävien pääpiirteet ja volyymit selviävät seuraavasta:

Tuntipalkanlaskenta. Tehtävä aloitettiin tietokoneella jo v. 1960 käyttäen aluksi PSP:n IBM-650 merkkistä tietokonetta. Laskennassa oli kertomusvuoden päättyessä mukana melkein kaikki eli noin 8200 kaupungin palveluksessa olevaa tuntipalkkaista työntekijää.

Kuukausipalkanlaskenta. Systemi on pääpiirteissään samanlainen kuin tuntipalkanlaskentasysteemikin. Se jakautuu kolmeen ryhmään:

1. Varsinaiseen palkanlaskentaan kuuluvat ajot.

Palkanmaksupäiviä on kuukaudessa viisi ja lisäksi kuukausittain maksumääräysajo.

2. Raportit, tilastot ym.

Kuukausittain, neljännesvuosittain sekä vuosittain ajetaan laitosten tilausten mukaiset tilastot ylitöistä, poissaoloista, sairaslomista, henkilömääristä, ikä- ja ammattijakautumista sekä verokirjaliitteet ja L&O-kassailmoitukset yms.

3. Tilapäiset sekä kertatyöt.

Edelläolevien lisäksi ajetaan eri kertakäyttötarkoituksia varten henkilötilastoja sekä palkkalautakunnan tarvitsemia palkkatilastoja.

Tietoliikenne PSP:n kanssa, joka systeemisissä toimii jakajapankkina, on automatisoitu kertomusvuoden aikana siten, että TKK:sta toimitetaan palkkatiedot vaihtolevymuistissa PSP:iin valmiiksi laskettuina. PSP lajittelee tietokoneillaan palkkatiedot pankeittain ja niiden konttoreittain sekä laskee kuhunkin konttoriin siirrettävän rahamäärän suuruuden ja kirjoittaa tässä järjestyksessä palkansaajalle pankista toimitettavan palkkalipukkeen sekä pankille tarpeelliset tositteet.

Koneellinen kuukausipalkanlaskenta aloitettiin TKK:ssa v:n 1962 alussa. Laitokset ovat vähitellen oma-aloitteisesti liittyneet tähän systeemiin. Kertomusvuoden lopussa oli mukana jo noin 16 000 palkansaajaa, yli 80 % kaikista kaupungin kuukausipalkansaajista. Laitoksia oli tällöin lähes 100.

Materiaalilaskenta. Varastokirjanpito eli materiaalilaskenta on toteutettu hieman toisistaan poikkeavassa muodossa rakennusvirastolle, liikennelaitokselle ja sähkölaitokselle. Yhteensä systeemin piiriin kuuluu noin 28 000 varastoartikkelia.

Systeemit on koneellistettu vuosien 1962—1966 aikana. Niiden sovellutusalue käsittää, paitsi varsinaisen kirjanpidon, myös artikkelien hinnoittelun, varastojen arvostuksen, varastovalvonnan sekä tavaroiden toimitusten ja laskutuksen valvonnan.

Mainittakoon, että mm. sähkö- ja liikennelaitoksen varastoihin sidotun pääoman arvoa

on voitu tuntuvasti vähentää varastolaskennan koneellistamisen avulla.

Kustannuslaskenta. TKK:ssa suoritettiin kertomusvuoden aikana kustannuslaskentaraportointia teollisuuslaitoksille, liikennelaitokselle ja satamarakennusosastolle.

TKK:n tehtävänä on saamansa aineiston perusteella tuottaa kuukausittain erimuotoisia tili-, työnnumero-, vastuualue-, kustannuslaji- ja kustannuspaikkaraportteja. Teollisuuslaitoksille suorittaa TKK lisäksi tilinpäätöksen ja budjetoinnin.

Kertomusvuoden aikana TKK käsitteli noin 233 000 teollisuuslaitosten, noin 200 000 liikennelaitoksen ja noin 30 000 satamarakennusosaston vientiä.

Kirjanpito. TKK:ssa suoritettiin kertomusvuonna kirjanpitoraportointia rakennusvirastolle ja satamalaitokselle.

Kirjanpitoraportointi on lähinnä erilaista vientien luettelointia sekä tilien- ja määrärahojen käyttöraportointia, joka rakennusvirastolle suoritetaan viikoittain ja kuukausittain ja satamalaitokselle vain kuukausittain.

Kirjanpitoraportointiin saadaan rakennusviraston tuntipalkanlaskennasta valmiit konekieliset viennit.

Kertomusvuoden aikana TKK käsitteli noin 200 000 rakennusviraston ja noin 40 000 satamalaitoksen vientiä.

Kilometrillaskenta ja kuljettajarahastus. Liikennelaitokselle suoritettiin kertomusvuoden aikana raitiovau-
nujen kilometrillaskentaa ja kuljettajarahastuksen raportointia.

Puhtaanapitolaskutus. Kiinteistöjen puhtaanapitolaskutuksen perusteena on kiinteistöistä kuljetettu jätemäärä. Katupuhtaanapitolaskutus määräytyy tiettyille alueille tai kaduille kohdistetuista työ- ja konekustannuksista.

TKK toimittaa puhtaanapito-osastolle seuraavat suoritteet: laskut, veloitusluettelot, maksumuistutukset, jäämäluettelot sekä eri-

laiset laskutusaineiston perusteella tehtävät erittelyt. Kiinteistöpuhtaanapitolaskutuksen asiakasmäärä on noin 6 500.

Laskutuskausittain lävistetään erilaisia tapahtumia koskevia reikäkortteja noin 60 000. Katupuhtaanapitolaskutuksen asiakasmäärä on talvilaskutuksessa noin 6 000 ja kesälaskutuksessa noin 600.

S ä h k ö n j a k a a s u n l a s k u t u s. Sähkön laskutus, joka siirtyi keskuksen tehtäväksi vuoden 1963 alusta, käsittää vuosittain yli 800 000 laskun valmistamisen sekä maksuntarkkailun suorittamisen. Käytössä on ns. tililaskujärjestelmä, jossa mittarit luetaan vain kerran vuodessa, mutta asiakkaita laskutetaan neljä kertaa. Laskuista kolme eli ns. tililaskut ovat keskenään yhtäsuuria.

Kaasurahakemittareiden rahastuslomakkeita kirjoitettiin noin 55 000 ja mittarien vaihtamismääräimiä noin 14 000.

L a p s i l i s ä t. Lapsilisäsystemiin kuuluu lapsilisän saajien lisien laskeminen, lasten määräkäisyyden valvonta, maksukorttien ja koontiluetteloiden kirjoittaminen sekä lapsilisätilastointi. Vuosineljänneksittäin kirjoitetaan maksukortit noin 66 000 nostajalle, joilla on yhteensä noin 110 000 lapsilisän saantiin oikeutettua lasta. Erityislapsilisäsovellutuksessa vastaavat luvut ovat noin 2 000 ja 3 000.

E l ä k e e t. Eläkkeiden laskenta käsittää kuukausittain perusrekisterin päivityksen, pankkisiirtosetelien ja koontiluetteloiden valmistamisen sekä vuoden lopussa valmistettavat verokirjanliitteet. Tilauksesta on tehty erilaisia luetteloja ja tilastoja. Laskennassa oli v. 1967 noin 8 000 eläkeläistä, joita oli lähes kaikista kaupungin laitoksista.

K o i r a v e r o. Koiraveron laskenta käsittää veronkantoluettelon, verolipukkeiden, jäämäluettelon ja perimiskorttien kirjoittamisen. Koiraveron koneellinen laskenta aloitettiin jo rahatoimiston reikäkorttikoneilla v. 1957. Koiraverorekisterissä on tällä hetkellä lähes 13 000 koiranomistajaa.

V u o k r i e n m a k s u j a k a n t o.

Vuokrien maksu koneellistettiin v. 1958 ja käsittää nykyisin noin 350 vuokranmaksukohtetta.

Kiinteistöviraston talo-osasto suorittaa vuokrien kannon kuukausittain vuokraamistaan kohteista. TKK:n tehtäviin kuuluu luetteloiden kirjoittaminen vuokratappioista, jäämistä ja etukäteen kannetuista vuokrista.

H u o l t o v i r a s t o n k a n s a n e l ä k k e e t. Systeemin piiriin kuuluvat sellaiset kansaneläkkeet, joiden eläke maksetaan kansaneläkelain 43 §:n tai 44 §:n mukaan kaupungin huoltolautakunnalle.

Reikäkorttisovellutuksena huoltoviraston kansaneläkkeet ovat olleet TKK:ssa v:n 1960 helmikuusta lähtien. Tietokoneelle systeemi siirrettiin v. 1963. Nykyisin rekisteri käsittää noin 4 400 eläkeläistä.

K i r j a s t o n l a i n a u s t e n t a r k k a i l u. Lainausten tarkkailu on lainakirjojen palautuksien valvontaa, joka tapahtuu valokuvausmenetelmää ja reikäkorttimenetelmää hyväksikäyttäen.

Systeemi aloitettiin vuonna 1966 keväällä ja käsittää nykyisessä laajuudessaan noin 60 000 lainausten tarkastusta kuukaudessa. Systeemissä on mukana Kallion sivukirjasto sekä kaksi kirjastoautoa.

K i v e l ä n s a i r a a l a n t u t k i m u s r a p o r t t i t. Tutkimusraportit sisältävät tilastot röntgentutkimuksista, apteekkitavaroiden kulutuksesta ja kuntouttamisosaston hoitokerroista.

Röntgentutkimuksista lähettää sairaala kuukausittain valmiiksi lävistetyt kortit. TKK:ssa kirjoitetaan tilastot tutkimuksittain, osastoittain ja tutkimusryhmittäin. Tilastojen teko on ollut TKK:ssa v:n 1965 alusta lukien ja v:n 1967 aikana suoritettiin noin 26 000 tutkimuksen tilastointi.

Apteekkitavaroiden kulutuksesta lähettää sairaala TKK:een kuukausittain valmiiksi lävistetyt kortit, joiden avulla valmistetaan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuositilastot.

V:n 1967 aikana suoritettiin noin 52 000

kulutuskerran tilastointi, jotka jakautuivat noin 1 300 lääkenimikekoodin kesken.

Kuntouttamisosaston hoitokerroista lähetää sairaala kuukausittain valmiiksi lävistetyt kortit hoitokerroittain, joista TKK:ssa kirjoitetaan tilasto hoitokerroista ja kokonaishoitoajasta osastoittain. Lisäksi kirjoitetaan puolivuositilasto hoidetuista potilaista hoitomuodoittain ja osastoittain. V:n 1967 aikana suoritettiin noin 61 000 hoitokerran tilastointi.

Sähkölaitoksen voimalaitosten ja lämpökeskusten käyttöilmoitukset sekä energianhankintaraportit. Systeemi käsittää sähkölaitoksen voimalaitosten ja lämpökeskusten käytön ja energiankulutuksen tarkkailun.

Sähkölaitoksen käyttökeskus lähettää kuukausittain käyttöilmoituslomakkeet, joista TKK:ssa lävistetään kortit ja päivitetään kaksi korttirekisteriä, joista toinen sisältää 13 kk:n tiedot ja toinen 24 kk:n tiedot. Näistä kahdesta rekisteristä kirjoitetaan tarvittavat raportit.

Teknilliset, tilastolliset ja muut erikoistehtävät. Tehtäväalueeseen kuuluu: suorittaa erilaisia tieteellisiä-tekniillisiä, matemaattisia-tilastollisia ja muita erikoistehtäviä, mm. suunnitella, laatia ja ylläpitää niihin liittyviä ohjelmia, erikoisesti kirjasto-ohjelmia ja ohjelma-järjestelmiä sekä ohjelmointikieliä,

opastaa tarpeen mukaan em. tehtäviin liittyvien ohjelmien käytössä järjestäen informaatiotilaisuuksia ja laatien selostuksia.

Esimerkkejä nykyisin TKK:ssa käytävissä olevista ohjelmista ja ohjelmajärjestelmistä:

- TKK:n käyttöjärjestelmä,
- Autocoder- ja Fortran-ohjelmointikielien,
- Sort- ja Merge-ohjelmat,
- PERT ja KPM-ohjelmat,
- erilaiset korrelaatio- ja regressio-ohjelmat sekä
- utility-ohjelmat.

Vuosien 1966—1967 aikana suoritettuja erikoistehtäviä ovat olleet mm.

- vaalien ennakkotiedot Helsingin osalta,
- pienoisoröntgenkuvauksen tietokonekäsittelyt,
- Espoon otantaväestölaskennan 1965 tietokonekäsittelyt,
- Espoon vuoden 1965 veroäyritilastojen tietokonekäsittelyt,
- Helsingin väestöennuste vuoteen 1980 saakka,
- autojen omistustutkimuksen tietokonekäsittelyt,
- vuosien 1958—1962 neuvolaraporttien jatkokäsittelyt tietokoneella ja
- Helsingin kaupungin vuoden 1967 viranhaltijatilastojen tietokonekäsittelyt.

Ulkopuolisille suoritettut palvelukset. Ulkopuolinen palvelutoiminta, lähinnä ylimääräisen koneajan myynti, pääsi alkuun vuoden 1966 alussa, kun kaupunginhallitus oikeutti tietojenkäsittelykeskuksen suorittamaan myös tämän laatuista toimintaa.

TKK:n oma kustannuslaskenta ja laskutus. Laitosten ja tietojenkäsittelykeskuksen välisiin sopimuksiin ja TKK:n rekisteröityihin työsuorituksiin perustuen tietojenkäsittelykeskus veloittaa kaupungin laitoksia ja ulkopuolisia näille tekemistään palveluksista. Ulkopuolisiin kohdistuva laskutus johtuu useimmiten näille myydystä koneajasta. Veloitushintoina käytetään vuosittain vahvistettavia kone- ja suoritekohtaisia hintoja, jotka on laskettu siten, että budjetoidulla toiminta-asteella saadaan katettua keskuksen omat menot. Laskennan tarkoituksena on seurata kone-, tehtävä- ja laitoskohtaisesti syntyneitä kustannuksia ja tuottoja sekä saada perusta seuraavan vuoden toimintaa suunniteltaessa.

Tehtävä on aloitettu tietokoneella 1.1.1964. Laskuja valmistetaan kuukausittain noin 100 laitokselle noin 6 000 rekisteröidyn työsuorituksen perusteella.

Talous ja kustannusrakenne

Kertomusvuoden taloudellinen tulos muodostui edelleen tappiolliseksi, kuten seuraavasta taulukosta ilmenee:

Vuosi	Tulot mk	Menot mk	Tappio mk	Tulos %
1962	413 964	721 687	307 714	57.4
1963	921 824	1 144 822	222 998	80.5
1964	1 346 106	1 746 021	399 915	77.1
1965	1 755 189	2 062 437	307 248	85.1
1966	2 146 709	2 209 083	62 374	97.2
1967	2 136 734	2 326 257	189 523	91.9

Talousarvioon verrattuna syntyi kertomusvuonna menosäästöjä 3 377 mk, mutta tulovajaus muodostui arvioitua suuremmaksi ollen yhteensä 151 866 mk. Tämä summa muodostui lähinnä siitä, että keskuksen suurimpien asiakkaiden — sähkölaitoksen, rakennusviraston ja liikennelaitoksen — tietojenkäsittelypalvelusten määrä ei vastannut budjetoitua. Tulovajaus näiden laitosten kohdalla oli nimittäin yhteensä 216 636 mk. Tulosta paransi kuitenkin ulkopuolinen palvelutoiminta, josta muodostui tuloja kaikkiaan 100 290 mk, arvioitua määrään verrattuna ylituloa 30 950 mk.

Menojen jakautuminen eri kustannuslajeille selviää seuraavista asetelmista:

Menot 1 000 mk

Vuosi	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Kustannuslaji						
palkat, palkkiot, sos.kust. yms.	285	536	740	836	953	1 081
konevuokrat, tietoväl. ym. käyttökustannukset ...	425	557	905	1 061	1 071	1 045
huoneisto- ja siivousmenot	7	42	92	153	172	187
muut	5	9	9	12	13	13
Yhteensä	722	1 144	1 746	2 062	2 209	2 326

Lajikohtaiset menot prosentteina kokonaismenoista

Vuosi	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Kustannuslaji						
palkat	39.5	46.8	42.4	40.5	43.1	46.5
käyttökustannukset	58.9	48.7	51.8	51.5	48.5	44.9
huoneisto	1.0	3.7	5.3	7.4	7.8	8.0
muut	0.6	0.8	0.5	0.6	0.6	0.6
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukot osoittavat selvästi, että keskuksen kokonaismenojen kasvu alkaa pysähtyä, mutta kuitenkin eräiden menolajien, kuten palkat ja huoneistomenot kohdalla, summat jatkuvasti kasvavat.

Palkkamenoja lisäävä ja myös eniten tappioon vaikuttava tekijä on se, että henkilökunnan suuren vaihtuvuuden takia on palvelukseen jatkuvasti otettava uutta, koulutettavaa henkilökuntaa.

Keskuksen kustannusrakennetta kuvaa seuraava taulukko, jossa esitetyt luvut ovat prosenttilukuja kokonaiskustannuksista:

Vuosi	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Kohde						
tietokoneet ... reikäkorttikoneet	45.5	36.9	38.6	45.5	44.7	41.4
lävistykoneet	21.8	18.8	18.2	9.4	8.1	9.2
suunnittelu ja ohjelmointi ..	14.9	18.7	8.9	10.9	11.4	10.1
	17.8	25.6	34.3	34.2	35.8	39.3
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

31.12.1967 henkilöstöön kuuluivat seuraavat: keskuksen päällikkö, suunnittelupäällikkö, 6 su-ryhmän esimiestä, 3 suunnittelijaa, 5 suunnittelija-ohjelmoijaa, 13 ohjelmoijaa; koneosaston päällikkö, tietokonehoitajien esimies, 2 koneenhoitajien esimiestä, 5 tietokonehoitajaa, 7 koneenhoitajaa, lävistyksen valvoja ja 15 lävistäjää sekä lisäksi varastonhoitaja ja ajoituksen valvoja; toimistopäällikkö, toimitusten valvoja, 4 toimistoapulaista, puhelunvälittäjä, vahtimestari ja 2 lähettä eli yht. 73 henkilöä.

38. Vesilaitos

Vesilaitoksen 91. toimintavuoden kehitys oli normaalin. Vedenvalmistus kohosi 68,3 milj. m³:iin. Tosin kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli vain 2,0 %, mutta viiteen edelliseen vuoteen verrattuna se oli 4 %. Vedenmyynti oli 64,1 milj. m³ ja lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,7 %.

Vedenhankintavesistönä oli edelleen Vantaanjoki. Raakavedenotto oli keskimäärin 2,2 m³/s, mikä vastasi vesistön säännösteltyä minimiä. Vesioikeuden lupapäätös lisäveden saantiin Hiidenvedestä annettiin 19.12., joten vastainen vedensaanti on turvattu.

Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen laajennustyön valmistuttua nousi vedenpuhdistuksen kokonaisteho 2 800 l/s:sta 4 000 l/s:aan. Vesijohtoveden laadun tutkimuksessa seurattiin WHO:n suositusten lisäksi vuoden aikana voimaantulleita lääkintöhallituksen antamia määräyksiä. Johtoveden laadussa oli havaittavissa parannusta.

Vesijohtoverkon rakennustoiminta keskittyi pääasiassa kaupungin pohjoisiin ja itäisiin esikaupunkiosiin. Verkon kokonaispituus lisääntyi 30,7 km:llä.

Vesilaitoksen toimintavuoden menot olivat yhteensä 30 145 301,58 mk ja tulot yhteensä 34 031 921,84 mk. Vuoden ylijäämä, 3 886 620,28 mk, oli 2,0 % vuoden lopun käyttöomaisuuden arvosta. Talousarvion tuloylijäämä oli 3 225,00 mk.

Kaupunginvaltuuston 7.9.1966 vahvistama vesilaitoksen uusi johtosääntö tuli voimaan kertomusvuoden alusta lukien. Olennaista siinä on laitoksen toiminnan jakautuminen osastoihin, joita ovat yleinen osasto, käyttöosasto, jakeluosasto ja rakennusosasto, sekä kassa- ja tili-toimistoon. Teollisuuslaitosten lautakunta vahvisti osastojen tehtävät 30.6.

Vesilaitoksen tärkeimpiä toimintoja ja saavutuksia sen eri toiminta-aloilla selostetaan tämän toimintakertomuksen sivuilla.

Vedenhankinta

Hydrologinen katsaus

Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne oli veden määrään nähden toimintavuonna tyydyttävä. Keskikesä oli melko kuiva, mutta muu osa vuotta tavallista runsasvetisempi. Vuoden sadanta oli 728 mm, joka oli 15 % normaalia enemmän. Talvi oli hyvin runsas-

luminen, mutta koska sulamiskausi oli pitkä, jäi kevättulvan huippuvirtaama 155 m³/s Vantaanjoessa verraten pieneksi. Vuoden keskivirtaama oli 21,0 m³/s eli noin 40 % vuosijakson 1931—1960 keskiarvoa suurempi. Pienin viikon keskivirtaama 2,1 m³/s oli heinäkuun lopulla, jolloin juoksutus säännöstellä järvistä oli noin 0,4 m³/s.

Vantaanjoen säännöstely

Suurimman osan vuotta Vantaanjoen luonnollinen virtaama riitti tyydyttämään raakavedentarpeen. Kuivimpana aikana kesäkuun loppupuolelta elokuun puoliväliin jouduttiin virtaama käyttämään tarkoin ja lisäämäänkin sitä juokuttamalla säännöstelyjärivistä. Myös Silvolan tekoallasta käytettiin vähäisessä määrin hyväksi virtaamien tasoittamiseksi. Vuoden lopussa oli raakavesivarastojen suuruus yhteensä 20,5 milj. m³ ilman Valkjärven ns. syvävarastoa ja Silvolan tekoallasta. Toimintavuoden aikana korjattiin Kytäjärven patoa painumien takia. Tuusulanjoen vedenjohtokyvyn parantamiseksi aloitettiin joulukuussa uoman siivous- ja raivaustyöt.

Vedenhankintavesistön vedenlaatu

Raakavesi oli toimintavuonna laadultaan parempaa kuin edellisenä vuonna, mikä todennäköisesti johtui lähinnä virtaamien suuruudesta. Veden likaantumista osoittavat ammoniakkipitoisuudet pienentyivät vuosikeskiarvona noin kolmanneksella edellisen vuoden arvoista suuressa osassa vesistöä. Luhtajoen ja Palojoen yläjuoksulla ammoniakkipitoisuudet olivat 4—5 mg/l ja Vantaanjoen latvaosan tarkkailupisteessä 1,2 mg/l. Vantaanjoen keski- ja alajuoksulla Pitkälänjoen yläpuolella ammoniakkaa oli 0,3—0,4 mg/l sekä Vantaanjoen suussa 0,5 mg/l. Ainoastaan muutamassa tarkkailupisteessä Keravanjoen yläosassa ammoniakkipitoisuuden vuosikeskiarvossa oli huomattavissa vähäistä nousua. Liuenneen fosforin määrä jokivesissä pysyi toimintavuonna edellisen

vuoden tasolla. Fenoleita ei todettu Vantaanjoen eikä Keravanjoen alajuoksulla.

(1,2,3,4)

(Numero viittaa vastaavaan numeroon toimintakertomuksen liiteosassa.)

Hiidenvesi-hankkeen I vaihe

Vedenjohtamista Hiidenvedestä koskevan hankkeen katselmuskokoukset pidettiin edellisen vuoden aikana, ja kertomusvuonna asia oli Länsi-Suomen vesioikeuden käsiteltävänä. Kaupungin puolesta jätettiin keväällä vesioikeudelle kaksi asiaa koskevaa kirjelmää, joista edellinen oli selitys muistutuskirjelmien ja keskusvirastojen antamien lausuntojen johdosta ja jälkimmäinen Väänteenjoen patoa koskeva esitys. Vesioikeus toimitti 31.10.—2.11. välisenä aikana tarkastuksia maastossa.

Länsi-Suomen vesioikeus antoi 19.12. päätöksensä asiassa, joka koskee Karjaanjoen vesistöön kuuluvan Hiidenveden ja siihen laskevien Keritty, Punelia ja Sakara nimisten järvien säännöstelyä Vihdin ym. kunnissa sekä veden johtamista Hiidenvedestä Vantaanjoen vesistön kautta Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan vedensaannin turvaamiseksi. Vedenoton enimmäisarvoksi määrättiin 6,5 milj.m³ kuukaudessa. Annettu päätös sisältää lisäksi luvan järvien säännöstelyyn, patojen rakentamiseen, Härkälänjoen ja eräiden muiden vesistönsien perkaamiseen sekä muihin järjestelyihin. Ennakkokorvauksia määrättiin yhteensä noin 1,32 mmk 817 asianosaiselle. Säännöstelyvahinkojen osalta on 33 tapauksessa sovittu korvausten suorittamisesta.

Hiidenveden säännöstelyn toteuttamisen vaatimien töiden valmistuttua voidaan siirtyä täyteen vedenottoon lupapäätöksen puitteissa.

Vesijohtoveden valmistus

Vesijohtoverkkoon pumpputtiin eri laitoksilta yhteensä 68 274 000 m³. Tästä oli Vanhankaupungin osuus 31 818 000 m³ eli 46,5 % ja Pitkääkosken osuus 35 537 000 m³ eli 52 %. Toisen rakennusvaiheen valmistuttua käyttökuntoon vuoden alkupuoliskon aikana Pitkääkoskella kohosi laitoksen kokonaiskapasiteetti 2 400 l/s:aan.

Pohjavesilaitosten kokonaispumppuaminen oli vuoden aikana 918 500 m³ eli 1,5 %. Tästä määrästä oli Tattarisuon laitoksen osuus 444 700 m³ ja Vuosaaren laitoksen osuus 473 800 m³. Toimintavuoden syksyllä todettiin Tattarisuon laitoksen pohjavesiesiintymässä jonkinverran kolibakteereja, mistä lähtien vesi käsiteltiin jatkuvasti kloorilla. Puhdistustoimenpiteiden ajaksi lopetettiin pohjaveden pumppuaminen vesijohtoverkkoon. Laitoksen toiminta aloitettiin uudestaan marraskuun lopulla.

(6,7)

Kemikaalien kulutus

Vaikka Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksella oli raakaveden keskimääräinen kaliumpermanganaatin kulutus likipitään sama kuin edellisenä vuonna, tapahtui saostuskemikaalina käytetyn alumiinisulfaatin kulutuksessa jonkinverran laskua (1966 66,5 g/m³; 1967 63,6 g/m³). Alumiinisulfaatin vähentynyttä kulutusta vastaavasti pienehi puolestaan kalkin tarve. Pääasialliseksi syyksi tähän on katsottava sitä, että Vanhankaupungin laitos käytti edellistä vuotta suhteellisesti enemmän raakavetenä Silvolan tekoaltaan vettä (1966 77 %; 1967 85 %), joka hitaan laatuvahtelunsa ansiosta ei tarvitse juuri lainkaan yliannostusta päinvastoin kuin nopeasti vaihteleva jokivesi. Edellä mainit-

tuja kemikaaleja huomattavammin vähenevät laitoksella kloorin (1966 9,54 g/m³; 1967 6,91 g/m³) ja pääasiassa siitä johtuen myös deklorauksessa käytettävän rikkidioksidin (1966 0,89 g/m³; 1967 0,50 g/m³) kulutukset, mistä ensin mainittu oli suoranainen seuraus raakaveden alentuneesta ammoniakkipitoisuudesta. Muidenkin vedenpuhdistuskemikaalien kulutuksissa tapahtui vähäistä pienemistä vesimääräyksikköä kohti vuoteen 1966 verrattuna, joskin muutokset niiden kohdalla olivat vähäisiä.

Pitkääkosken vedenpuhdistuslaitoksella näkyi runsaista tulvavesistä johtuneiden vaikeutuneiden saostusolosuhteiden vaikutus kemikaalien kulutuksessa. Varsinaisen saostuskemikaalin, alumiinisulfaatin lisääntynyt kulutus (1966 54,3 g/m³; 1967 61,7 g/m³) vastasi likipitään raakaveden kaliumpermanganaatin nousua. Apusaostajana käytettävän vesilasin edellisestä vuodesta kasvanut kulutus (1966 5,95 g/m³; 1967 6,69 g/m³) johtui sen tavallista pitempiaikaisesta käytöstä. Kloorin kulutuksessa tapahtui tälläkin laitoksella laskua (1966 8,65 g/m³; 1967 7,58 g/m³). Muiden kemikaalien kohdalla muutokset olivat vähäisempiä.

(8)

Energian kulutus ja tuotanto

Sähköenergiaa kulutettiin koko laitoksella yhteensä 28 141 600 kWh, mistä määrästä 25 828 700 kWh oli ostettua ja 2 312 900 kWh vesilaitoksen itse tuottamaa energiaa. Puhdistus- ja pohjavesilaitoksilla käytettiin energiaa yhteensä 26 327 431 kWh ja laitoksen muu energiankäyttö oli 1 814 200 kWh. Vesijohtoverkkoon pumputtua vesiyksikköä kohden oli energian kulutus 0,41 kWh/m³.

Vedentutkimustoiminta

Vedenhankintalähteiden tutkimukset

Vantaanjoen vesistön jokivesien tutkimusta jatkettiin veden likaantumisen kehityksen ja veden laadun muutosten seuraamiseksi. Vesistön järvien tilan kehitystä tutkittiin talvella ja kesän lopulla tehtyjen perushavaintojen lisäksi tiiviisti. Vesistön samoin kuin sen jokivesien planktontilannetta seurattiin suorittamalla mikroskooppisia tutkimuksia ja veden hajun määrittämiä. Tutkimusten tarkoituksena on pyrkiä ennalta torjumaan vedenpuhdistusta vaarantavia häiriöitä Silvolan altaassa ja puhdistuslaitoksissa. Vesioikeuden lupaehtojen mukaista leväkasvun torjuntaa kuparisulfaatilla suoritettiin kesällä Silvolan altaassa kerran, Kytäjärvellä kolmen viikkoa ja Tuusulanjärvestä juoksetettavaan veteen jatkuvasti. Levätorjunnan vaikutuksia on tutkittu perusteellisesti uusimpia analyyttisiä ja biologisia menetelmiä käyttäen.

Vesijohtoveden laaduntarkkailu

Vuoden alussa voimaan tulleen uuden terveydenhoitolain edellyttämät vesijohtoveden terveydelliset laatuvaatimukset annettiin lääkintöhallituksen toimesta toukokuussa. Annetut laatuvaatimukset eivät aiheuttaneet vesilaitoksen valmistaman vesijohtoveden laaduntarkkailussa ja veden laadussa muutoksia, koska vesilaitoksella on käytännössä noudatettu Maailman Terveysjärjestön (WHO) normeja, johon mainitut laatuvaatimuksetkin eräitä poikkeuksia lukuunottamatta perustuvat.

(1,2,3,5)

Vedenpuhdistusmenetelmien kehittäminen

Useita vedenpuhdistuksen kokonais- ja osaprosessien tutkimuksia suoritettiin sekä omassa pienoiskoelaitoksessa että uusien puhdistuslaitteita ja -menetelmiä tarjoavien yritysten kokeilulaitteilla.

Kulunut vuosi oli Pitkälänjoen puhdistuslaitokseen liitetyn normaaleihin laitosmittausuhteisiin rakennetun kahden aktiivihiihtäjäsuodattimen ensimmäinen toimintavuosi. Suodattimien käsittelystä, toiminnasta ja vaikutuksesta veden laatuun saatiin menetelmän laajemman soveltamisen mahdollisuuksia ja tarkoituksenmukaisuutta selvittäviä, huomioon otettavia tuloksia.

Vedenhankintasuunnitelmiin liittyvät tutkimukset

Hiidenveden veden laatua tutkittiin silmällä pitäen sen käyttöä raakavetenä sekä ottaen huomioon järven säännöstelyn vaatimat selvittelyt. Lisäksi suoritettiin veden puhdistettavuuteen kohdistuvia tutkimuksia pienoiskoelaitoksessa.

Päijänteen veteen kohdistuvien tutkimusten määrää lisättiin huomattavasti tulevaisuuden vedenhankintasuunnitelmien ratkaisujen varten. Lisätutkimuksilla pyrittiin selvittämään veden laadun riippuvuutta vuodenaajoista sekä samalla vesistöjen veden laadun tutkimuksessa käytettyjen fysikaalisten ja kemiallisten määrittelyjen luotettavuutta. Järven tilan ja tapahtuneiden sekä odotettavissa olevien muutosten arvioimiseksi otettiin käyttöön limnologian uusimpia tutkimusmenetelmiä kuten radioaktiivisella hiilellä suoritettuja perustuotantotutkimuksia.

Vedenjakelu

Vedenpumpuaminen vesijohtoverkkoon

Vesi vesijohtoverkkoon pumpputaan Vanhankaupungin ja Pitkäkosen vedenpuhdistuslaitoksilta sekä Tattarisuon ja Vuosaaren pohjaviesilaitoksilta. Pumppuamispaineen suuruus on kaupungin normaalinollatasoon verrattuna noin 60—70 m.

Keskimääräinen pumppuaminen oli 187 397 m³/vrk (1966 183 689 m³/vrk). Vuorokautinen pumppuaminen oli suurin 4.8. 238 239 m³/vrk ja pienin 24.6. 103 182 m³/vrk.

Vedenjakelualueet ja painepiirit

Vedenpuhdistuslaitokset pumppuavat veden omille vedenjakelualueilleen, joilla on yhteensä 6 korkeavesisäiliötä. Säiliöiden yhteinen vesitilavuus oli kertomusvuonna 68400 m³. Vedenjakelualueet on jaettu kaikkiaan 6 painepiiriin, joiden rajoja voidaan muuttaa olosuhteiden mukaan. Vähäisiä muutoksia niihin tapahtui myös kertomusvuoden aikana.

Vesijohtoverkko

Vesijohtoverkkoon lasketaan kuuluvaksi pääjohdot, joiden nimellisuuruus on vähintään 600, varsinaiset jakelujohdot ja jakelujohtoihin liittyvät kuluttajien talojohdot. Pääjohtojen ja jakelujohtojen kokonaispituus vuoden lopussa oli 721 038 m. Niiden keskimääräinen halkaisija oli 330 mm ja kokonaistilavuus 61 549 m³, mikä vastaa 33 % keskivuorokausikulutuksesta.

Vesijohtoja on kaupungin hallinnollisen rajan ulkopuolella Espoon Otaniemessä yhteensä 6 975 m.

Vesilaitoksella on kallioon louhittuja putkitunneleita 9 112 m, joihin on asennettu lähinnä NS 800:n ja NS 1000:n suuruisia pääjohtoja.

Vesijohtoverkon laatu on jakelujohtojen osalta valurautaa ja pääjohtojen osalta terästä. Vuosaaressa on vesijohtoverkko pääasiallisesti asbestisementtiputkea. Talojohdoina käytetään suurimmalta osalta kupari-putkea.

Vesijohtoverkon suunnittelu

Jakeluverkon suunnittelua jatkettiin lähinnä niillä esikaupunkialueilla, joilla verkkoa pääasiallisesti rakennettiin. Kokonaan uusina suunnittelukohteina olivat Siltamäen, Mellunmäen ja Laajasalon kerrostaloalueet sekä Kontulan omakotialue, joille kertomusvuoden aikana valmistui vesijohtosuunnitelma.

Kaupungin pohjois- ja itäosia koskevan vesijohtoverkon yleissuunnittelua jatkettiin edelleen. Alueelle tarvittavien vesisäiliöiden paikkakysymystä selviteltäessä on alustavasti päädytty siihen, että kaupungin koillisosia palveleva vesisäiliö sijoitetaan Jakomäkeen ja lähinnä Laajasaloo palveleva vesisäiliö Yliskylän osa-alueen eteläosaan.

Vesijohtoverkon rakentaminen

Vesilaitos asentaa omalla työvoimallaan kaikki pää-, jakelu- ja talojohdot sekä niihin kuuluvat laitteet. Vesijohtoja varten tarvittavat maarakennustyöt tekee suurimmalta osalta rakennusviraston katurakennusosasto yleisten katu- ja viemäritöiden yhteydessä. Yksityiset maarakennusurakoitsijat kaivoivat ja louhivat tarvittavista vesijohtokaivannoista noin 19 %.

Pää- ja jakelujohtoja rakennettiin yhteensä 33 844 m. Vanhoja johtoja poistettiin käytöstä 3 163 m, joten vesijohtoverkon kokonaispituus lisääntyi 30 681 m:llä. Pääjohtojen huomattavimmista rakennuskohteista mainittakoon Pitkäkosen—Ilmalan kalliotunneleihin asennettu viimeinen Ilmalan puoleinen osa NS 1000:n suuruista teräsputkea yhteispituudeltaan 564 m, Pitäjänmäki—Pajamäki NS 600:n suuruista teräsputkea pituudeltaan 748 m ja Viikki—Tapaninkylä NS 600:n suuruista teräsputkea pituudeltaan 338 m. Suurin jakelujohtojen rakennustyö oli Kontulan—Jakomäen välinen valurautainen NS 400:n suuruinen johto, jonka pituus oli 1 996 m.

Huomattavimmat alueelliset rakennuskohdeet, joissa asennettiin eri suuruisia jakelujohtoja, olivat Pakila—Tuomarinkylä 8 112

m, Vartiokylä 7 787 m, ja Pukinmäki—Malmi 4 129 m. Kantakaupunkialueella uusittiin vanhoja vesijohtoja 3 335 m.

Talojohtoja rakennettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 854 kpl. ja poistettavia johtoja purettiin 44 kpl. Talojohtojen määrä lisääntyi 810 kpl:lla ja oli vuoden lopussa yhteensä 12 376 kpl. Mittarittomia paljohtoliitoksia kiinteistöihin rakennettiin lisäksi 13 kpl. ja niiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 158 kpl.

Vesijohtoverkon vuodot

Kertomusvuonna oli pää- ja jakelujohdoissa vuotoja kaikkiaan 148 kpl. (1966 152 kpl.) eli 1 vuoto/4 872 km. Talojohtovuotoja oli 94 kpl. (1966 76 kpl.) eli 1 vuoto/132 talojohtoa. Mitään suurempia, laajoille aloille ulottuvia häiriöitä ei vuotovaurioista aiheutunut, sillä vuodot saatiin nopeasti eristetyiksi ja korjatuiksi.

Vuosikymmenien aikana tehdyn putki- vuototilaston mukaan tapahtuu vuotovaurioita eniten marraskuun ja huhtikuun alkupuolella. Näiden huippukuukausien vuotomäärät ovat lähes 2,5-kertaiset kesä-heinäkuun vuotomääriin verrattuna. Eniten vuotoja sattuu tilastojen mukaan maanantaisin, ja tavallisimmat tapahtuma-ajat ovat klo 9 ja 15 tienoilla.

Yleiset vesipostit

Vesipostien määrä on vesijohtoverkon laajenemisen ja liittymismahdollisuuksien lisääntymisen vuoksi vähenemässä. Kertomus-

vuonna niitä poistettiin 5 kpl, ja kaikkiaan niitä oli vuoden lopussa 241 kpl.

Juomaposteja oli puistoissa ja muissa yleisissä paikoissa 13 kpl. Niiden määrä on säilynyt ennallaan.

Tilapäisiä maanpäällisiä kesävesijohtoja rakennettiin touko-lokakuun väliseksi ajaksi 11 100 m. Niiden varteen tehtiin yhteensä 86 kpl. tilapäisiä vesiposteja.

Tarkastustoiminta

Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kertomusvuonna yhteensä 1 122 kiinteistön vesijohto- ja viemäripiirustukset, joista 253 kpl. koski uudistöitä, 35 kpl. täyskorjauksia, 11 kpl. kylmävesijohtojen ja viemärien uusimisia, 7 kpl. lämminvesijohtojen asentamisia, 789 kpl. jo olemassa olevien kiinteistöjen liittymisiä kaupungin vesijohto- ja viemäriverkostoon, 18 kpl. lisä- ja muutostöitä ja 9 kpl. muita töitä. Vesilaitoksen urakoitsijoiden suorittamien vesijohto- ja viemäriasennustöiden tarkastuskäyntejä tehtiin 3 367 kpl.

Kaupungin vesijohto- tai viemäriverkostoon liitettyjen tai liitettäväksi aioittujen kiinteistöjen vesijohto- ja viemäritöitä suoritettavaan oikeutettuja urakoitsijoita oli kertomusvuoden lopulla yhteensä 93 toiminimeä. Näistä oli I luokan vesijohto- ja viemäriurakoitsijoita 54, I luokan viemäriurakoitsijoita 4, II luokan vesijohto- ja viemäriurakoitsijoita 33 ja omatarveurakoitsijoita 2.

Uusista vesijohto- ja viemärimateriaaleista, kalusteista ja laitteista annettiin 26 tarkastuslausuntoa.

Vedenmyynti ja vedenmittaus

Toimintavuoden 1967 vedenmyynti oli 64 136 368 m³ eli 93,9 % vuoden kokonaiskulutuksesta. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,7 %. Vesilaitoksen kuluttajille myytiin vettä 63 620 859 m³ ja Espoon kauppalalle 453 046 m³ sekä Helsingin maalaiskunnalle 62 463 m³. Laitoksen puhdistetun veden omakäyttö oli 443 000 m³ ja muu käyttö ja häviöt, joihin luetaan vesijohtoverkon vuodot, mittaushäviöt, katurakennustöiden yhteydessä käytetty vesi, palosammutusten vaatima vesi ym. oli noin 3 695 000 m³.

Kuluttajien määrä oli vuoden lopussa 11 198. Vastaava määrä oli edellisenä vuonna 10 560, joten kuluttajien määrä kasvoi 638:lla.

Uusiin kulutusposteisiin asennettiin 1 229 uutta vesimittaria. Lopetetun käytön vuoksi poistettiin 576 mittaria ja eri syistä vaihdettiin 3 216 mittaria. Käytössä olevien mittarien kokonaismäärä oli vuoden lopussa 12 106 kpl.

(9,10)

Rakennustoiminta

Hiidenvesi-hankkeen I vaihe

Vuoden 1967 alkupuolella valmistui Hiidenveden rannalla sijaitsevan pumppaamon koneisto asennuksineen. Siten vedensiirtotunneli pumppaamoinen tuli käyttökuntoon kertomusvuoden kesällä. Länsi-Suomen vesioikeuden päätöksen perusteella voidaan mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta aloittaa eräitä vesistöön kohdistuvia rakennustöitä kuten Härkälänjoen perkaus ja vedenottamon vedenottoputki kaivantoineen. Perkaustöiden suorittamisesta on tehty erillisiä sopimuksia maanomistajien kanssa.

Hiidenvesi-hankkeen II vaihe

Hiidenvesi-hankkeen II vaiheen suunnitelmassa esitetyille Velskolan järvi-altaille tutkittiin vaihtoehtoinen allasratkaisu, Jokimaan tekoallas. Edellisen vuoden lopulla aloitetut maastotutkimukset, jotka käsittivät maaperätutkimuksia, seismisiä luotauksia ja syväkairauksia, saatiin päätökseen alkuvuodesta ja pääpiirteittäinen allassuunnitelma valmistui toimintavuoden lopulla. Kolmiso-pimuskuntien (Helsingin kaupunki, Espoon kaupunki ja Helsingin maalaiskunta) tekemän sopimuksen mukaan tehdään vuoden 1968 loppuun mennessä päätös siitä, missä muodossa suunnitelma toteutetaan.

Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen II rakennusvaihe

Kertomusvuoden aikana saatiin laitoksen laajennukseen liittyvät työt kokonaisuudessaan päätökseen. Rakennustöiden osalta pidettiin hyväksytty lopputarkastus 30.6. Maaliskuussa suoritettua koekäytön jälkeen aloitettiin verkkoon pumppaaminen laitoksen uudelta puolelta puolella teholla 12.4.

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen II rakennusvaihe

Laitoksen peruskorjauksen II vaihetta koskevat luonnospiirustukset valmistuivat kertomusvuoden aikana. Kaupunginvaltuuston

13.12. hyväksymän suunnitelman mukaan käsittää peruskorjauksen II vaihe Vanhankaupungin Kuninkaankartanonsaarella sijaitsevan suodatinlaitoksen, korkeapainepumppauksen ja puhdasvesialtaiden siirtämisen muun laitoksen yhteyteen Lahden moottoritien pohjoispuolelle. Laitoksen peruskorjauksen jälkeen vedenpuhdistusteho kohoaa 1 600 l/s:sta 2 400 l/s:aan. Suunnitelmaan sisältyvät maanpäällisinä rakenteina 2 400 l/s:n suodatinlaitos siihen liittyvine jälkikemikalointi- ja kontaktiallastiloihin sekä välipumppuasema suodatetun veden nostamiseksi puhdasvesialtasiin. Puhtaan veden varastoaltaat, korkeapainepumppuasema, jälkikemikalointiallas II sekä suodattimien pesuvesisäiliö rakennetaan kokonaisuudessaan Vanhankaupungin—Oulunkylän välisen tien länsipuolelle kallion sisään louhituihin tiloihin. Edelleen rakennetaan eri laitososastojen sekä laitoksen ja verkon väliset johtoyhteydet, tehostetaan viemäröintiä rakentamalla laitokselle toinen pääviemäri sekä lisätään kalkkiveden valmistuslaitoksen tehoa. Koneistoa ja kojeistoja joudutaan uusimaan kokonaisuudessaan suodatinlaitoksen, pumppuasemien sekä puhdasvesi- ja kontaktialtaiden osalta ja laitoksen muilta osilta laajennuksen tehoa vastaavalla määrällä.

Ilmalan uuden vesisäiliön rakennustyöt

Kaupunginvaltuusto hyväksyi alustavat suunnitelmat Ilmalan uutta vesisäiliötä varten 7.6. ja kaupunginhallitus hyväksyi rakennuksen pääpiirustukset 16.11. Maatalousministeriön kanssa allekirjoitettiin säiliötä varten tarvittavan 1,4 ha:n suuruisen tontti-alueen vuokrasopimus 9.11.

Ilmalan uuden vesisäiliörakennuksen kokonaistilavuus tulee olemaan noin 120 000 m³. Varsinaisen vesisäiliön tilavuus on 20 000 m³ ja se jakautuu kahteen yhtä suureen osaan, jotka on sijoitettu rinnakkain. Säiliöiden alapuoliset tilat rakennetaan toimistotiloiksi. Rakennukseen tulee lisäksi kaksi kellarikerrosta autojen paikoitustiloiksi. Säiliörakennuksen katolle voidaan rakentaa näköalravintola. Pääurakkakyselyt rakennusurakatarkjouksia varten jätettiin alan liikkeille joulukuussa.

Vedenhankinnan kaukosuunnittelu

Kuntien yhteistoiminta

Kolmisopimuskuntien vedenhankintaratkaisusta kunnat sopivat, että kaupungin vesilaitoksella suoritetaan tarpeelliset selvitykset ja suunnitelmat raakaveden hankinnan kauko-ohjelman niveltämisestä kuntien vedenhankintajärjestelmiin. Suunnitelma tulee käsittelemään raakaveden siirtämistä, puhdistuslaitosten sijoittamista ja puhdistetun veden siirtoja kolmisopimuskuntien alueella puuttumatta kuitenkaan kuntien sisäiseen vesilaitostoimintaan. Suunnitelma hahmottui vuoden kuluessa eräiltä osin jo varsin pitkälle.

Vedenhankinta Päijänteestä

Tie- ja vesirakennushallituksen ja kaupungin johtotason edustajien muodostama vedenhankinnan neuvotteluelin kokoontui useita kertoja. TVH:n laatima Helsingin alueen vedenhankinnan yleissuunnitelmaluonnos oli vuoden puolivälin jälkeen vesilaitoksella lausunnolla. Vuoden lopulla tie- ja vesirakennus-

hallitus kutsui toimikunnan, jonka tehtäväksi tuli lähinnä ehdotuksen tekeminen suunnitelman toteuttamisen rahoitus- ja organisaatioskysymyksistä.

Vesilaitos on tehnyt edelleen selvityksiä vedenhankinnan kaukosuunnitteluun kuuluvista erilaisista kysymyksistä käyttäen tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita. Suunnitelman laatimiseksi yhtenäistä Päijänteestä Helsinkiin ulottuvaa raakavesitunnelia varten vesilaitos suoritti yhdessä TVH:n kanssa tunnelitutkimuksen välillä Puujoki—Päijänne.

Merivesisuunnitelma

Vesilaitoksen toimesta vuonna 1966 valmistunutta meriveden suolanpoistotutkimusta on pidetty ajan tasalla mm. yhteydenpidolla ulkomaisiin alan asiantuntijoihin. Lopullinen ratkaisu Päijänne-suunnitelman ja merivesisuunnitelman välillä tulee tehtäväksi vuoden 1968 aikana.

Hankintatoiminta

Hankintojen yhteisarvo oli uudisrakennusten koneita ja laitteita lukuunottamatta 5,88 mmk. Tästä oli raaka-aineiden ja vakiotarvikkeiden osuus 3,08 mmk, vedenpuhdistuskemikaalien osuus 1,31 mmk, kalusto- ja kuluttajalaitteiden osuus 0,43 mmk sekä muiden tavara- ja palvelusuontoisten hankintojen osuus 1,06 mmk. Vastaavat arvot olivat edellisenä vuonna 3,22 mmk, 1,26 mmk, 0,83 mmk ja 1,24 mmk eli yhteensä 6,55 mmk.

Mainittujen hankintojen lisäksi tilattiin kertomusvuonna laitoksen konepajalta vesijohtoverkkoon liittyviä laitteita ja erikoisosa yhteensä 1,17 mmk:n arvosta.

Varastojen yhteisarvo oli vuoden lopussa 3,61 mmk vastaavan arvon oltua edellisenä vuonna 3,70 mmk. Tästä oli raaka-aineiden ja vakiotarvikkeiden osuus 3,21 mmk, vedenpuhdistuskemikaalien 0,17 mmk sekä vesimittarinosien ja keskeneräisten töiden osuus 0,23 mmk. Raaka-aineiden ja vakiotarvikkeiden kiertonopeus oli 1,4 ja vedenpuhdistuskemikaalien 10,0.

Vieraita kuljetuksia käytettiin 16 000 t, mikä muodosti noin 15 % laitoksen kokonaiskuljetuksista.

Taloudellinen tulos

Vuoden ylijäämä oli 3 886 620 mk. Taloudellinen tulos oli hyvä.

Kokonaiskustannuksista oli kiinteiden pääomakustannusten osuus 55,2 %, palkkojen 22,4 %, kemikaalien ja sähkön 8,9 % sekä muiden kustannusten 13,5 %. Edellisen vuoden vastaavat luvut olivat 54,4 %, 22,3 %, 9,2 % ja 14,1 %.

Vuoden ylijäämä oli 2,0 % omaisuustaseen osoittamasta käyttöomaisuuden arvosta, joka oli 187 166 008 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä käyttöomaisuuden korko 10 533 429 mk, joka on laskettu 6 %:n mukaan, todetaan laitoksen tuottaneen noin 8 %:n koron sijoitetulle pääomalle.

(11,12,13)

Tulostase 31. 12. 1967

Kulut:

I	Varsinaiset kulut		
	1. Palkat	7 357 586,99	
	2. Henkilösivukulut	1 283 627,58	
	3. Vedenhankinnan ja puhdistuksen raaka-aineet	3 042 424,33	
	4. Tarvikkeet	2 811 289,41	
	5. Kaluston hankinta	76 045,94	
	6. Vuokrat	227,50	
	7. Vakuutusmaksut ja autoverot	24 754,52	
	8. Muut vieraat palvelukset	927 487,53	
	9. Toimistokulut	181 972,81	
	10. Käyttöomaisuuden poisto	6 064 763,73	
	11. Käyttöomaisuuden korko	10 533 429,26	
	12. Konttokuranttivelan korko	420 959,39	
	13. Luottotappiot	1 049,98	
	14. Osuus lautakunnan ja sen kanslian menoihin	22 155,67	
	15. Osuus kassa- ja tiliosaston menoihin	828,04	32 748 602,68
II	Tilikauden ylijäämä		3 886 620,26
			<u>mk 36 635 222,94</u>

Tuotot:

I	Varsinaiset tuotot		
	1. Veden myynti	28 864 487,10	
	2. Yleiset vesipostit	345 361,01	
	3. Sivutoiminta	4 257 140,99	33 466 989,10
II	Ylimääräiset tuotot		
	1. Sekalaiset tuotot	197 214,67	
	2. Sisäiset viennit, veden omakäyttö	367 718,07	
	3. Uudisrakenteiden välilliset kustannukset	2 603 301,10	3 168 233,84
			<u>mk 36 635 222,94</u>

Omaisuuatase 31. 12. 1967

Vastavaa:

I	Varsinainen omaisuus		
A	Rahoitusomaisuus		
	Rahaa käteisenä	716,90	
	Rahaa shekkitilillä	70,99	
	Rahaa postisiirtotilillä	94 100,79	
	Saatavia, veloitettuja vesimaksuja ym.	1 695 256,41	1 790 145,09
B	Vaihto-omaisuus		
	Raaka- ja tarveaineet		3 608 325,59
C	Käyttöomaisuus		
	1.1.1967	175 557 154,37	
	Talousarvion ulkopuolinen lisäys	257 893,42	
	Uudisrakenteet	17 415 724,25	
		<u>193 230 772,04</u>	
	Poisto	6 064 763,73	187 166 008,31
II	Siirtyvät erät		
	Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		21 796 252,86
III	Ylimääräinen omaisuus		
	Talletetut vieraat arvopaperit		109 881,05
			<u>mk 214 470 612,90</u>

Vastattavaa:

I	Vieras pääoma		
A	Lyhytaikainen		
	Tilivelat	1 042 228,91	
	Kuluttajien takuumaksut	120 236,81	
	Konttokuranttivelka kaupungin kassaan	459 265,75	1 621 731,47
B	Pitkäaikainen		
	Pääomavelka kaupungille		187 166 008,31
II	Siirtyvät erät		
	Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		21 796 252,86
III	Oma pääoma		
	Tilivuoden ylijäämä		3 886 620,26
			<u>mk 214 470 612,90</u>

Talousarvion mukainen tulostase 31. 12. 1967

Kulut:

I Varsinaiset menot:			
1. Hallinto	485 906,60		
2. Vedenhankinta	3 591 227,33		
3. Puhdistuslaitokset	8 884 180,33		
4. Vesijohtoverkko ja vesisäiliöt	11 571 408,40		
5. Vesipostien hoito	338 864,30		
6. Vedenmyynti- ja kuluttajalaitteet	1 062 307,84		
7. Sivutoiminta	4 211 406,78	30 145 301,58	
		mk	30 145 301,58

Tuotot:

I Varsinaiset tulot:			
1. Vedenmyynti	28 864 487,10		
2. Vesipostit	345 361,01		
3. Sivutoiminta	4 257 140,99		
4. Satunnaiset tuotot	197 214,67		
5. Sisäiset viennit	367 718,07	34 031 921,84	
		mk	34 031 921,84
Tulot	34 031 921,84		
Menot	30 145 301,58	+ 3 886 620,26	
		Ylijäämä mk	+ 3 886 620,26

Organisaatio ja henkilökunta

Kaupunginvaltuuston 7.9.1966 vahvistama vesilaitoksen uusi johtosääntö tuli voimaan kertomusvuoden alusta lukien. Entiseen verrattuna se sisältää eräitä muutoksia ja parannuksia. Oleellista siinä on laitoksen jako osastoihin sekä kassa- ja tilitoimistoon. Tärkeänä yleisperiaatteena johtosääntöä valmisteltaessa on pidetty mm. päätäntävällän siirtämistä laitoksen johdolle, jonka tehtävät ja valtuudet on samalla entistä yksityiskohtaisemmin määriteltä.

Osastojen, joita ovat yleinen osasto, käyttöosasto, jakeluosasto ja rakennusosasto, tehtävät vahvasti teollisuuslaitosten lautakunta johtosääntönsä mukaisesti 30.6. Vahvistetut tehtävät vastaavat muutoin pääpiirteissään aiempaa käytäntöä, paitsi että kassa- ja tili-tehtävät on siirretty kokonaisuudessaan laitoksen hoidettaviksi.

Osastojen tehtävistä voidaan lyhyesti mainita, että yleinen osasto on luonteeltaan palveleva ja auttava elin huolehtien mm. rationalisointi-, hankinta-, konepaja- ja kulje-

tustoiminnoista, henkilöasioista sekä erilaisista hallinnollisista tehtävistä. Käyttöosaston tehtävänä on huolehtia vedenhankinnasta, vesijohtoveden valmistuksesta ja näihin liittyvistä tutkimustehtävistä sekä vesiteknillisestä suunnittelusta ja laitoksen sähkötöistä. Jakeluosasto huolehtii vesijohtoverkon rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä ohjaa ja valvoo hyväksytyjen vesijohto- ja viemäriurakoitsijoiden toimintaa. Rakennusosasto hoitaa talon-, maa- ja vesirakennusalan uudisrakennustöihin liittyvät rakennuttamistehtävät sekä rakennustekniset kunnossapitotyöt. Vedenhankinnan kehittäminen eli ns. vedenhankinnan kaukosuunnittelu hoidetaan toimitusjohtajan välittömän valvonnan alaisena.

Henkilökunta käsitti vuoden lopussa 548 henkeä edellisen vuoden vastaavan luvun oltua 550 henkeä.

(14,15)

Vantaanjoen, Silvolan tekoaltaan ja vedenpuhdistuslaitoksilta lähtevän veden tärkeimmät kaan. (Pitoisuudet mg/l paitsi

Viktigaste fysikaliska och kemiska data för råvattnet i Vanda ä och Sillböle reservoar samt i mg/l, om ej an-

The Most Important Physical and Chemical Properties of the Raw Water in the Vantaa River
Monthly Determinations in 1967. (Results

	Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos Gammelstadsverket Vanhakaupunki Plant					
	Vantaanjoki, Vanhakaupunki Vanda ä, Gammelstaden Vantaa River, Vanhakaupunki			Puhdistettu vesi Renvatten Treated water		
	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
Lämpötila, °C	8,0	20,1	0,1	8,9	20,8	1,5
Väri, Pt	126	170	70	2	5	0
Johtokyky, $\mu\text{S}/\text{cm}$	141	194	78	206	252	155
Happi, O_2	11,7	15,4	7,3	12,4	16,2	9,3
Hapen kyllästysaste, % O_2	96	128	73	106	170	93
Haihdutusjäännös	175	214	134	168	203	134
Induntingsäterstod Evaporation residue						
Hekutusjäännös	127	163	96	130	151	105
Glödningsrest Ignition residue						
Hekutushäviö	48	58	38	38	53	29
Glödningsförlust Ignition loss						
KMnO ₄ -kulutus	60,1	79,3	45,8	12,2	15,2	7,6
Ammoniakki, NH ₄	0,55	1,6	0,02	0,02	0,05	0,00
Albuminoidiammoniakki, NH ₄	0,49	0,69	0,33	0,13	0,16	0,09
Kokonaistyyppi, NH ₄	—	—	—	—	—	—
Piihappo, SiO ₂	28,2	53,0	8,7	6,7	8,3	3,6
Rauta, Fe	3,5	6,5	0,8	0,04	0,07	0,02
Mangaani, Mn	0,06	0,09	0,04	0,00	0,00	0,00
Kokonaiskovuus, d° ³⁾	3,5	4,4	2,3	5,2	5,9	4,2
Kalsium, Ca	14,4	19,0	8,7	29,7	34,5	23,9
Magnesium, Mg	6,3	7,9	4,9	4,7	5,3	3,8
Kalium, K	—	—	—	—	—	—
Natrium, Na	—	—	—	—	—	—
Sulfaatit, SO ₄	22,7	30,5	15,9	47,3	58,4	40,3
Kloridit, Cl	12,9	19,0	4,8	16,7	24,0	9,8
Nitraatit, NO ₃	6,4	15,7	1,9	7,1	11,0	3,1
Nitriitit, NO ₂	0,08	0,30	0,03	0,00	0,01	0,00
Vetykarbonaatit, HCO ₃	29,1	48,8	12,2	45,0	61,0	28,1
Fluoridit, F	0,2	0,4	0,0	0,1	0,2	0,0

¹⁾ Analyysitulokset 11 kk:n ajalta (syyskuu puuttuu toiminnan keskeyttämisen takia).
Analysresultat för 11 månader (september fattas på grund av avbrott i verksamheten).
Results of analyses for 11 months (Pitkäkoski I did not operate in September).

²⁾ Analyysitulokset 8 kk:n ajalta (huhtik. — heinäk. ja syysk. — jouluk.).
Analysresultat för 8 månader (april — juli och september — december).
Results of analyses for 8 months (April — July and September — December).

fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet vuonna 1967 kuukausittain tehtyjen analyysien mukaan erikseen mainittu.)

för vattnet som pumpas från reningsverken år 1967 enligt månatliga analyser. (Uttryckta nat angivits.)

and the Silvola Reservoir and the Water Passing into the Distribution System According to expressed as mg/l unless otherwise stated.)

Pitkääkosken vedenpuhdistuslaitos Långforsverket Pitkääkoski Plant											
Vantaanjoki, Pitkääkoski Vanda å, Långforsen Vantaa River, Pitkääkoski			Silvolan tekoallas Sillböle reservoar Silvola Reservoir			Puhdistettu vesi Renvatten Treated water					
						Pitkääkoski I ¹⁾			Pitkääkoski II ²⁾		
Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
7,9	19,0	0,0	8,5	18,2	0,5	7,7	18,3	0,8	10,5	18,2	2,4
96	160	50	85	120	50	3,0	5	2	3,3	5	1
130	153	86	130	148	95	208	227	175	211	240	169
11,6	14,6	8,8	9,5	12,1	4,2	11,3	13,3	6,8	10,4	12,7	8,2
97	114	78	81	91	46	92	102	69	91	97	84
153	295	103	130	163	110	167	201	144	169	196	138
106	222	68	87	111	70	124	142	109	126	144	107
47	72	35	43	55	32	42	60	28	43	53	31
57,3	90,7	37,5	49,3	61,0	34,4	11,6	13,4	9,4	12,1	15,6	8,6
0,33	0,85	0,01	0,11	0,27	0,01	0,02	0,05	0,00	0,02	0,04	0,01
0,39	0,50	0,30	0,27	0,34	0,22	0,09	0,14	0,08	0,10	0,17	0,06
1,6	1,9	1,2	1,2	1,7	1,0	1,0	1,4	0,5	0,7	0,9	0,5
27,4	69,4	11,9	14,7	27,1	9,5	4,7	7,0	2,0	3,9	6,4	1,3
1,4	6,8	0,3	0,7	1,6	0,2	0,02	0,10	0,00	0,04	0,10	0,00
0,01	0,03	0,00	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2,2	3,0	1,4	2,2	2,6	1,5	4,5	5,0	3,7	4,5	5,2	3,5
10,0	13,5	6,3	10,2	11,8	7,1	26,0	28,7	21,3	26,3	30,8	20,8
3,5	4,8	2,3	3,4	4,1	2,3	3,9	4,6	2,7	3,7	4,5	2,6
4,1	6,7	2,0	3,9	5,4	2,8	3,5	4,9	2,3	3,5	5,0	2,3
7,6	11,6	4,8	7,6	9,4	5,1	8,2	9,6	6,5	7,8	9,4	6,0
19,2	27,6	13,2	17,5	23,3	11,5	45,5	58,4	37,1	44,5	57,0	35,4
11,4	14,0	7,8	11,3	13,7	8,5	17,1	19,8	13,5	16,7	20,3	10,8
8,1	17,6	3,2	6,8	10,4	4,1	6,8	10,0	3,7	6,4	9,2	3,6
0,08	0,25	0,02	0,11	0,30	0,02	0,02	0,03	0,00	0,01	0,02	0,00
31,6	56,1	15,3	29,4	48,8	15,9	40,5	52,5	27,5	39,4	56,7	27,5
—	—	—	—	—	—	0,2	0,3	0,1	0,2	0,4	0,1

²⁾ Perustuu gravimetrisiin määrittelyksiin.
Grundar sig på gravimetriska metoder.
Based on the gravimetric method.

Vantaanjoen, Silvolan tekoaltaan ja vedenpuhdistuslaitoksilta lähtevän veden tärkeimmät
Viktigaste fysikaliska och kemiska data för råvattnet i Vanda å och Sillböle reservoar
The Most Important Physical and Chemical Properties of the Raw Water in the Vantaa River and the
Determina-

	Vanhakaupungin vedenpuhdistuslaitos Gammelstadsverket Vanhakaupunki Plant								
	Raakavesi ¹⁾ Råvattnet Raw water			Vantaanjoki, Vanhakaupunki ²⁾ Vanda å, Gammelstaden Vantaa River, Vanhakaupunki			Puhdistettu vesi Renvattent Treated water		
	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
Lämpötila, °C	7,9	23,7	0,1	8,1	22,9	0,1	3,7	22,7	1,4
Väri, Pt mg/l	109	140	40	130	200	45	1,6	12,5	0
Johtokyky, µS/cm	123	200	81	138	203	64	205	286	148
KMnO ₄ -kulutus, mg/l	50,2	73,9	27,8	59,6	90,3	39,5	12,1	16,2	6,9
Alkaliniteetti, mval	0,46	0,94	0,21	0,48	0,89	0,14	0,72	1,24	0,41
Vapaa hiilihappo, CO ₂ mg/l	5,2	12,0	0,0	4,6	9,5	0,0	0,05	2,7	0,0
Kloori, Cl ₂ mg/l									
— kokonais, total	—	—	—	—	—	—	0,77	1,54	0,37
— vapaa, fri, free	—	—	—	—	—	—	0,62	1,32	0,26
Ammoniakki, NH ₄ mg/l	0,14	0,56	0,00	0,56	1,58	0,01	0,02	0,07	0,00
Albuminoidiammoniakki, NH ₄ mg/l	0,36	0,85	0,24	0,49	0,82	0,31	0,12	0,26	0,06
pH	7,3	9,5	6,4	7,3	9,8	6,7	8,4	9,4	7,4
Sameus, Zeiss -yks × 10 ⁵	2808	7387	689	4902	16575	1127	73	290	24
Kokonaiskovuus, d ^{°3}	2,9	4,2	2,0	—	—	—	5,2	6,5	4,0
Al, mg/l *)	—	—	—	—	—	—	0,42	0,68	0,21
Fenolit, mg/l	—	<0,01	—	—	<0,01	—	—	<0,01	—
Hajukynnysarvo 20°C	11,9	39	8	22,8	58	10	90	12,5	7
Tröskelvärde för lukt Threshold value of smell									
Hajukynnysarvo 60°C	22,0	125	15	37,1	105	20	14,8	20	9
Tröskelvärde för lukt Threshold value of smell									
Makukynnysarvo 20°C Tröskelvärde för smak Threshold value of taste									
— kloorattu vesi	—	—	—	—	—	—	21,3	37	15
— klorerat vatten chlorinated water									
— dekloorattu vesi	—	—	—	—	—	—	5,1	8	4
— deklorerat vatten dechlorinated water									
Happaa, O ₂ mg/l	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hapen kylläste, % O ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Vanhakaupungin vedenpuhdistuslaitoksella käytettiin raakavetenä Silvolan tekoaltaan vettä lukuunottamatta seuraavia jaksoja: 3.4.—6.4., 21.6.—28.6., 4.7.—8.7., 17.7.—23.8. ja 11.11.—12.11. (yht. 55 vrk.), jolloin raakaveden otto tapahtui Vantaanjoesta raakaveden vähyyden ja huoltotöiden takia.

Gammelstadsverket använde råvattent från Sillbölebassängen förutom under 55 dygn, då vattentagningen skedde från Vanda å på grund av råvattnets knapphet och reparationsarbeten.

The Vanhakaupunki Plant used raw water from the Silvola Reservoir except during 55 days when water was taken from the Vantaa River owing to the shortage of raw water and maintenance work.

²⁾ Vantaanjoen veden määritystulokset perustuvat keskimäärin kolme kertaa viikossa otettujen näytteen määritysten arvoihin.

Enligt analysresultat på prov tagna tre gånger i veckan i medeltal.

According to results of analyses on samples taken three times a week on the average.

fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet vuonna 1967 päivittäin tehtyjen määritysten mukaan.

samt för vattnet som pumpas från reningsverken enligt dagliga analyser år 1967.

Silvola Reservoir and the Treated Water Passing into the Distribution System According to Daily tions in 1967.

Pitkääkosken vedenpuhdistuslaitos Långforsverket Pitkääkoski Plant											
Vantaanjoki, Pitkääkoski*) Vanda å, Långforsen Vantaa River, Pitkääkoski			Silvolan tekoallas Sillböle reservoar Silvola Reservoir			Puhdistettu vesi Renvatten Treated water					
Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	Pitkääkoski I *)			Pitkääkoski II *)		
						Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
7,9	23,1	0,0	8,1	19,4	0,5	7,3	19,5	0,7	—	—	—
91	180	40	82	140	40	3,0	9	1	3,5	15	1
129	162	77	129	155	92	206	251	156	217	256	166
56,1	93,5	32,8	49,8	67,9	32,5	11,7	16,9	8,6	11,9	15,6	8,8
0,52	1,01	0,14	0,48	0,86	0,22	0,75	1,14	0,36	0,64	0,95	0,34
5,1	11,0	0,0	7,1	14,0	2,8	0,2	4,0	0,0	0,3	5,9	0,0
—	—	—	—	—	—	0,54	1,03	0,06	0,65	1,05	0,05
—	—	—	—	—	—	0,40	0,83	0,01	0,44	0,87	0,00
0,32	1,11	0,00	0,12	0,44	0,01	0,02	0,08	0,00	0,02	0,05	0,00
0,36	0,73	0,20	0,26	0,48	0,15	—	—	—	—	—	—
7,3	9,6	6,6	6,9	7,6	6,5	8,4	9,7	7,3	8,3	9,3	7,2
—	—	—	1234	3445	211	35	92	17	—	—	—
2,7	3,5	1,6	2,7	3,3	1,9	4,9	6,2	3,7	—	—	—
—	—	—	—	—	—	0,22	0,48	0,07	0,19	0,33	0,05
—	<0,01	—	—	<0,01	—	—	<0,01	—	—	<0,01	—
19,5	45	11	9,8	40	5	8,3	14	6	—	—	—
43,3	65	25	20,4	52	15	13,1	20	10	—	—	—
—	—	—	—	—	—	17,0	26	13	—	—	—
—	—	—	—	—	—	4,8	7	4	—	—	—
11,90	17,12	5,85	9,44	13,77	3,65	—	—	—	—	—	—
101,1	202,1	65,3	85,0	98,8	40,3	—	—	—	—	—	—

*) Määritetty titrimetrisesti.

Enligt titrimetrisk analys.

According to titrimetric analysis.

4) Puhdistetun veden korkeammat Al-pitoisuudet Pitkääkosken vastaaviin arvoihin verrattuna johtuvat prosessien erilaisuudesta. Vanhankaupungin laitoksella tapahtuu veden neutralointi päinvastoin kuin Pitkääkosken laitoksella ennen suodatusta, minkä takia alumiinia liukenee veteen.

Den högre Al-koncentrationen jämförd med Långforsen beror på olikheter i processerna.

The higher Al-concentration as compared with Pitkääkoski is caused by differences in the processes.

5) Pitkääkoski I ei ollut toiminnassa 19.8.—22.9. (36 vrk.).

Långforsen I var icke i verksamhet från 19.8.—23.9. (36 dygn).

Pitkääkoski I did not operate between Aug. 19—Sept. 23 (36 days).

6) Pitkääkoski II otettiin käyttöön 13.4. Ei ollut toiminnassa 4.8.—14.8. (11 vrk.).

Långforsen II togs i bruk den 13.4. Var icke i verksamhet mellan 4.8.—14.8. (11 dygn).

Pitkääkoski II was taken into use on April 13. Did not operate between Aug. 4—14 (11 days).

3

Keskimääräinen bakteerien kokonaispesäkeluku (kpl/ml), Agar-alusta, 20°C ja 37°C, 2 vrk.
Total medelbakteriehalt (kolonier/ml), Agar-kultur, 2 dygn vid 20°C och 37°C.
Average Agar Colony Count per ml, 2 Days at 20°C and 37°C.

Vedenpuhdistuslaitos Reningsverk Treatment plant	Vantaanjoki ¹⁾ Vanda å Vantaa River		Silvolan tekoallas Sillböle reservoar Silvola Reservoir		Raakavesi ¹⁾ Råvatten Raw water		Puhdistettu vesi Renvatten Treated water	
	20°	37°	20°	37°	20°	37°	20°	37°
Vanhakaupunki — Gammelstaden	17 200	6 070	—	—	2 870	1 932	0,03	0,13
Pitkääkoski — Långforsen	4 370	1 150	695	252	—	—	0,03	0,12

¹⁾ Kuten liitteessä 2.
Liksom i bilaga 2.
As in table 2.

4

Kolimuotoisten bakteerien esiintyminen (kpl/ml) vuonna 1967 puhdistuslaitosten kohdalla Vantaanjoessa, Silvolan tekoaltaassa ja raakavedessä kerran viikossa otettujen näytteiden perusteella.

Förekomsten av coliforma bakterier (st/ml) år 1967 i Vanda å vid reningsverken, i Sillböle reservoar samt i råvattnet enligt prov som tagits en gång i veckan.

Occurrence of Coliform Bacteria (number/ml) in 1967 in the Vantaa River by the Treatment Plants, in the Silvola Reservoir and in the Raw Water according to Weekly Samples.

Vedenpuhdistuslaitos ja menetelmä Reningsverk samt metod Treatment plant and method	Vantaanjoki Vanda å Vantaa River			Silvolan tekoallas Sillböle reservoar Silvola Reservoir			Raakavesi ¹⁾ Råvatten Raw water		
	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.	K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
Vanhakaupunki — Gammelstaden — MF-menetelmä	75	180	4	—	—	—	6,0	53	0
Pitkääkoski — Långforsen — MPN-menetelmä	71	150	1	9,9	50	<0,2	—	—	—
— MF-menetelmä	29	120	0,2	3,8	11	0,1	—	—	—

¹⁾ Kuten liitteessä 2.
Liksom i bilaga 2.
As in table 2.

Kummaltakin puhdistuslaitokselta lähtevä vesi oli määritysten mukaan poikkeuksetta kolibakteeritonta. Renvattnet från bägge reningsverken var utan undantag enligt analyserna fritt från coliforma bakterier. The water passing into the distribution system from both treatment plants was invariably free of coliform bacteria according to the results of analyses.

Kolimuotoisten bakteerien esiintyminen vesijohtoverkossa.
Coliforma bakterier i vattenledningsnätet.
Coliform Bacteria in the Distribution System.

Vedenjakelualue Distributionsområde Distribution area	Tutkittujen näytteiden lukumäärä kaikkiaan Totalantal undersökta prov Total number of investigated samples	Bakteerikasvua sisältävät näytteet Coliform-positiva Coliform-positive	
		Lukumäärä Antal Number	% kaikkiaan tutkituista näytteistä % av totalantal % of the total number
Vanhakaupunki — Gammelstaden	713	4	0,56
Pitkälampi — Långforsen	761	1	0,13
Yhteensä/keskimäärin	1474	5	0,34
Summa/med. Total/av.			

Vesijohtoverkkoon pumputtu vesimäärä.
Vattenmängden som pumpats i vattenledningsnätet.
Amount of Water Pumped into the Distribution System.

Kuukausi Månad Month	Puhdistuslaitokset Reningsverken Water treatment plants		Pohjavesilaitokset Grundvattenverken Ground-water plants	Kokonaispumpaus Totalpumpning Total pumping	Kokonaispumpaus vuorokaudessa Totalpumpning per dygn Total pumping per day		
	Vanhakaupunki Gammelstaden	Pitkälampi Långforsen			K.arvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
	m ³	m ³			m ³	m ³	m ³
I Tammikuu ...	3 094 000	2 634 000	50 800	5 779 000	186 400	219 300	145 700
II Helmikuu	2 822 000	2 425 000	48 600	5 296 000	189 100	204 600	143 700
III Maaliskuu	2 962 000	2 735 000	53 700	5 751 000	185 500	206 600	134 700
IV Huhtikuu	3 037 000	2 626 000	80 300	5 743 000	191 400	214 600	139 700
V Toukokuu	2 458 000	3 198 000	65 700	5 722 000	184 600	225 200	123 800
VI Kesäkuu	2 457 000	3 043 000	58 300	5 558 000	185 300	236 600	103 200
VII Heinäkuu	2 502 000	2 751 000	83 000	5 336 000	172 100	203 000	121 600
VIII Elokuu	2 618 000	3 203 000	117 000	5 938 000	191 600	238 200	121 800
IX Syyskuu	2 506 000	3 290 000	124 900	5 921 000	193 400	228 400	151 100
X Lokakuu	2 509 000	3 326 000	98 300	5 933 000	191 400	209 600	150 700
XI Marraskuu	2 477 000	3 106 000	58 900	5 642 000	188 100	213 300	133 700
XII Joulukuu	2 376 000	3 200 000	79 000	5 655 000	182 400	207 400	129 700
Koko vuosi	31 818 000	35 537 000	918 500	68 274 000	187 100	238 200	103 200
Hela året Annual total							

7

Kemiallisesti käsitellyn raakaveden jakautuminen puhdistuslaitoksilla.

Det kemiskt behandlade råvattnets fördelning vid reningsverken.

Distribution of the Chemically Treated Raw Water at the Treatment Plants.

	Puhdistuslaitokset Reningsverken Water treatment plants			
	Vanhakaupunki Gammelstaden		Pitkääkoski Långforsen	
	m ³	%	m ³	%
Raakavettä käsitelty kemiallisesti Kemiskt behandlat råvatten Chemically treated raw water	32 717 000	100,00	37 047 000	100,00
Kemikaalien syöttöön Matning av kemikalier Feeding of chemicals	70 000	0,21	74 000	0,20
Selkeytysaltaiden pesuun Spolning av fällningsbassänger Cleaning of sedimentation basins	244 000	0,75	698 000	1,88
Suodattimien pesuun Spolning av filter Cleaning of filters	534 000	1,63	660 000	1,78
Puhdasvesialtaiden pesuun Spolning av renvattenbassänger Cleaning of basins for treated water	—	—	7 000	0,02
Muu puhdistuslaitosten omakäyttö ¹⁾ Annan egenförbrukning vid reningsverken Other own consumption at treatment plants	51 000	0,16	71 000	0,19
Puhdistettua vettä pumpattu vesijohtoverkkoon Pumpning i vattenledningsnätet Pumped into the distribution system	31 818 000	97,25	35 537 000	95,93
Puhdistettua vettä pumpattu vesijohtoverkkoon yhteensä Totalmängd av pumpat renvatten Total of treated water pumped into the distribution system	67 355 000 m³			

¹⁾ Pitkääkosken omassa vedenkäytössä on mukana asuntojen vedenkulutus.

Egenförbrukningen vid Långforsen innehåller bostädernas vattenförbrukning.

The own consumption of Pitkääkoski includes the water consumption of the residences.

Kemikaalien kulutus vedenpuhdistuslaitoksilla ja pohjavesilaitoksilla vuonna 1967.
 Kemikalieförbrukning vid reningsverken och grundvattenverken år 1967.
 Consumption of Chemicals at the Treatment Plants and Ground-Water Plants in 1967.

	Yht. kiloina Total som kg Total as kg	Käytetyt kemikaalimäärät g/m ³ Kemikalieförbrukning g/m ³ Chemical consumption gm/m ³		
		Karvo Med. Av.	Suurin Max. Max.	Pienin Min. Min.
1. Vanhakaupunki — Gammelstaden				
Alumiinisulfaatti, Aluminium sulphate, 17/18 %	2 081 560	63,6	80,2	44,9
Kalsiumoksidi, CaO, 100 % ¹⁾	820 243	25,1	58,8	12,5
Kloori, Cl ₂	226 368	6,91	12,2	4,8
Vesilasi, Sodium silic. sol.	164 969	5,03	10,7	6,4
Aktiivihilli, Act. carbon	28 350	0,9	11,0	2,1
Rikkidioksidi, SO ₂	18 900	0,58	—	—
Natriumkloriitti, NaClO ₂	22 940	0,76	1,18	0,15
2. Pitkäkoski — Långforsen				
Alumiinisulfaatti, Aluminium sulphate, 17/18 %	2 287 445	61,74	86,23	46,02
Kalsiumoksidi, CaO, 100 % ¹⁾	811 326	21,90	44,30	9,20
Kloori, Cl ₂	280 862	7,58	9,10	3,50
Aktiivihilli, Act. carbon	—	—	—	—
Vesilasi, Sodium silic. sol.	247 900	6,69	15,20	7,10
Rikkidioksidi, SO ₂	49 437	1,33	1,77	0,68
Natriumkloriitti, NaClO ₂	29 510	0,86	1,05	0,17
3. Tattarisuon pohjavesilaitos				
Tattarmossens grundvattenverk				
Tattarisuo ground-water plant				
Sooda, Soda	30 150	55,0	—	—
Kloori (HTH 70 % klooria), Chlorine	75	0,5	—	—
4. Vuosaaren pohjavesilaitos				
Nordsjö grundvattenverk				
Vuosaari ground-water plant				
Sooda, Soda	6 750	45,0	—	—

¹⁾ Sammuttamattomana kalkkina: Vanhakaupunki, Gammelstaden 1 072 620 kg eli 32,7 g/m³.
 Som osläckt kalk: Pitkäkoski, Långforsen 1 098 238 kg eli 29,64 g/m³.
 As quicklime:

9

Vedenkulutuksen jakautuminen.
Fördelning av vattenförbrukningen.
Distribution of Water Consumption.

	Vedenkulutus Vattenförbrukningen Water consumption	
	m ³	%
Myynti varsinaisille kuluttajille Försäljning till egentliga förbrukare Sale to the consumers		
Yksityiskulutus	57 930 370	84,8
Privat förbrukning Private consumption		
Kaupungin maksama kulutus	5 690 489	8,3
Stadens egen förbrukning Water supplied to city		
	<u>63 620 859</u>	<u>93,1</u>
Myynti muille kunnille Försäljning till andra kommuner Sale to other municipalities		
Espoon kauppala	453 046	0,7
Esbo köping Borough of Espoo		
Helsingin maalaiskunta	62 463	0,1
Helsinge kommun Helsinki rural municipality		
	<u>515 509</u>	<u>0,8</u>
Kokonaismyynti	<u>64 136 368</u>	<u>93,9</u>
Totalförsäljning Total sale		
Omakäyttö	443 000	0,6
Egenförbrukning Own consumption		
Muu käyttö ja häviöt Annan förbrukning och förluster Other consumption and losses		
Palon sammutus, katurakennustyöt, vesijohtoverkon vuodot ja mittaus- häviöt ym.	3 694 632	5,5
Eldsläckning, förluster m.m. Fire extinguishing, losses etc.		
Kokonaiskulutus	<u>68 274 000</u>	<u>100,0</u>
Totalförbrukning Total consumption		

Vedenmyynnin kehitys.
Vattenförsäljningens utveckling.
Development of Water Sales.

Vuosi År Year	Kokonais- kulutus Total- förbrukning Total consumption	Vedenmyynti Vattenförsäljning Water sale m ³				Kuluttajat Förbrukare Consumers		Kulutus henkeä kohti vuoro- kaudessa Förbrukning per person och dygn Daily con- sumption per capita ¹⁾
		Yksityisille Till privat- förbrukare To private consumers	Kaupungille Till staden To city	Muille kunnille Till andra kommuner To other mu- nicipalities	Yhteensä Summa Total	Yhteensä Summa Total	Kaupunki Staden City	
1900	2 012 904	1 311 556	—	—	1 311 556	1 286	—	60,1
1905	2 595 017	1 786 352	—	—	1 786 352	1 452	—	62,2
1910	4 255 940	2 831 997	—	—	2 831 997	1 650	—	80,6
1915	6 382 613	4 963 329	541 703	—	5 505 032	2 106	146	99,6
1920	6 663 349	5 361 152	470 717	—	5 831 869	2 159	162	93,2
1925	8 338 022	6 898 416	623 307	—	7 521 723	2 445	190	108,9
1930	12 250 134	10 587 071	718 542	—	11 305 613	2 922	223	139,9
1935	14 007 908	12 027 683	991 678	—	13 019 361	3 140	261	139,5
1940	18 003 232	15 306 948	1 137 513	—	16 444 461	3 984	312	154,8
1941	19 295 660	16 977 403	1 033 703	—	18 011 106	4 045	382	164,6
1942	20 928 352	16 488 241	1 038 943	—	17 527 184	4 209	326	177,2
1943	18 829 439	17 354 950	1 089 350	—	18 444 300	4 319	321	155,2
1944	18 103 638	16 835 471	1 121 803	—	17 957 274	4 187	299	150,2
1945	20 647 931	19 125 796	1 222 402	—	20 348 198	4 235	320	168,9
1946	23 023 389	21 143 610	1 319 805	—	22 463 415	4 757	362	171,4
1947	24 870 650	21 868 065	1 587 566	—	23 455 631	4 782	377	181,9
1948	25 705 843	23 385 082	1 606 330	—	24 991 412	4 917	391	185,1
1949	26 303 028	24 198 352	1 690 985	—	25 889 337	5 052	414	186,8
1950	27 961 460	24 812 188	1 869 210	—	26 681 398	5 298	458	205,8
1951	29 664 406	27 043 101	2 009 152	—	29 052 253	5 364	459	213,7
1952	31 760 807	28 858 189	2 733 140	—	31 591 329	5 541	518	222,8
1953	32 718 170	29 747 360	2 493 120	—	32 283 480	5 720	535	226,7
1954	35 016 420	34 374 931	2 908 233	—	37 240 164	5 970	571	239,7
1955	36 972 540	33 539 819	3 137 350	—	36 677 169	6 241	584	248,2
1956	40 080 970	35 782 391	3 341 641	—	39 124 032	6 537	586	263,5
1957	41 638 270	35 611 910	3 506 638	—	39 118 548	6 650	521	267,8
1958	42 327 690	39 160 164	3 661 536	—	42 821 700	6 825	545	265,8
1959	45 624 610	40 152 215	4 224 656	—	44 376 871	7 185	571	280,9
1960	49 991 080	43 905 263	4 414 680	—	48 319 943	7 567	634	301,7
1961	51 399 288	45 551 935	4 423 461	—	49 975 396	7 909	643	304,6
1962	55 338 620	47 183 949	4 295 225	—	51 479 174	8 285	658	321,1
1963	59 356 765	50 760 249	4 914 546	—	55 674 795	8 626	680	337,1
1964	60 283 640	51 394 443	4 964 071	—	56 358 514	9 188	703	335,4
1965	62 848 950	54 333 848	4 880 632	—	59 214 480	9 943	756	343,7
1966	66 935 289	55 943 562	5 915 289	574 791	62 433 642	10 560	775	358,3
1967	68 274 000	57 930 390	5 690 489	515 509	64 136 388	11 198	800	359,6

¹⁾ Laskettu henkikirjojen mukaisen keskväkiluvun ja kokonaiskulutuksen mukaan.
Räknad enligt medelfolkmängden och totalförbrukningen.
Calculated according to the average population and the total consumption.

11

Käyttöomaisuuden arvonmuutokset poistosuunnitelman mukaisesti ryhmiteltynä v. 1967.
Anläggningstillgångarnas värdeförändring grupperad enligt avskrivningsplanen år 1967.
Changes in Value of the Fixed Assets Grouped According to the Plan of Depreciation in 1967.

	Arvo Värde Value 1.1.1967 mk	Arvonlisäys Värdetillskott Increase in value mk	Poistot Avskrivning Depreciation		Arvo Värde Value 31.12.1967 mk
			mk	%	
Tontit ja maa-alueet	4 445 477,—	200,—	—	—	4 445 677,—
Asuin- ja hallintorakennukset, kivi	948 759,50	394 032,41	10 264,05	1	1 332 527,86
Asuin- ja hallintorakennukset, puu	—	—	—	2	—
Tehdasrakennukset	24 324 232,23	3 248 381,78	998 475,11	3,33	26 574 138,90
Tilapäiset rakennukset	—	140 257,—	—	10	140 257,—
Tiet ja tasoitukset	—	—	—	—	—
Putous ja kiinteä pato	82 056,—	—	—	—	82 056,—
Varapato	84 961,85	—	3 623,22	2	81 338,63
Vantaanjoen silta	18 533,13	—	1 771,08	2	16 762,05
Vantaanjoen säänn. rakenteet	11 670 756,92	—	245 457,43	2	11 425 299,49
Tekojärven maarakenteet	8 571 628,08	—	190 007,62	2	8 381 620,46
Vesisäiliöt	9 456 825,04	981 837,67	283 698,55	10	10 154 964,16
Väestösuojat	331 392,06	199 037,76	18 473,04	3,33	511 956,78
Putkiverkko	93 851 115,57	9 725 282,59	2 498 385,19	2	101 078 012,97
Vesipostit	108 430,01	—	24 852,39	10	83 577,65
Koneet ja laitteet	8 810 405,27	588 347,90	571 075,12	5	8 827 678,05
Erilaiset rakenteet ja laitteet	4 767 743,23	305 931,01	330 048,35	5	4 743 625,89
Vesimittarit	1 155 204,85	254 974,76	154 335,47	10	1 255 844,14
Liikkuvat kuljettimet	408 228,98	62 603,89	93 383,03	14,29	377 449,84
Työkoneet	413 259,39	15 797,25	48 926,05	10	380 130,59
Kalusto	87 042,99	19 773,61	10 408,28	10	96 408,32
Erietyiset työt	1 742 559,52	950 642,72	441 441,66	20	2 251 760,58
Arvopaperit	74 400,—	—	—	—	74 400,—
Hiidenveden vedensiirtojärjestelmä	4 204 142,72	786 517,32	140 138,09	3,33	4 850 521,95
Yhteensä mk	175 557 154,34	17 673 617,67	6 064 763,73	—	187 166 008,31
Summa					
Total					

Käyttöomaisuuden arvo ja siihen liittyvien tekijöiden kehitys vuosilta 1915—1967.
 Anläggningstillgångar och deras utveckling 1915—1967.
 Value of Fixed Assets and Capital Costs 1915—1967.

Vuosi År Year	Laitoksen pääoma-arvo l. i. Verkets kapitalvärde Plant value mk	Uudisrakenteet Nybyggnader New constructions mk	Pääomamenot Kapitalutgifter Capital costs		
			Korko Ränta Interest mk	Poisto Avskrivning Depreciation mk	Yhteensä Summa Total mk
1915	75 835,58	1 099,23	3 791,78	2 045,62	5 837,40
1920	74 057,05	12 956,29	3 702,85	1 807,46	5 510,31
1925	128 451,46	31 942,39	6 422,57	3 356,19	9 778,76
1930	1 057 150,—	90 579,66	74 000,50	24 145,83	98 146,33
1935	1 063 757,81	14 084,44	74 463,05	36 234,51	110 697,56
1940	1 426 234,—	233 057,15	99 836,38	51 026,15	150 862,53
1941	1 608 265,—	97 535,23	113 962,88	55 741,23	169 704,11
1942	1 650 059,—	101 872,81	116 617,73	55 786,81	172 404,54
1943	1 696 145,—	66 642,60	119 843,75	57 062,60	176 906,35
1944	1 705 725,—	44 125,50	119 400,75	57 445,50	176 846,25
1945	1 692 405,—	176 853,72	118 468,35	61 804,95	180 273,30
1946	1 807 453,77	540 299,64	132 495,64	70 754,41	203 250,05
1947	2 276 999,—	390 662,81	159 389,93	79 971,81	239 361,74
1948	10 742 020,—	1 197 946,51	751 941,40	395 775,51	1 147 716,91
1949	11 544 191,—	819 411,21	808 093,37	425 527,21	1 233 620,58
1950	11 938 075,—	1 309 666,74	835 665,25	452 469,74	1 288 134,99
1951	12 795 272,—	1 693 664,12	767 716,32	483 548,20	1 251 264,52
1952	14 005 387,92	1 963 454,55	840 323,28	514 694,50	1 355 017,78
1953	29 608 144,55	2 497 441,62	1 776 488,67	1 160 893,60	2 937 382,27
1954	30 944 692,57	1 578 951,68	1 856 681,58	1 510 057,89	3 366 739,47
1955	31 013 586,36	2 108 862,42	1 860 815,18	1 506 817,35	3 367 632,53
1956	31 615 631,43	5 715 664,79	1 896 937,89	1 484 548,54	3 381 486,43
1957	35 846 747,68	9 739 353,93	2 155 650,23	1 604 136,04	3 759 786,27
1958	45 350 890,03	13 529 555,96	2 721 053,40	1 905 381,98	4 626 435,38
1959	56 975 064,01	14 207 721,60	3 418 503,84	2 008 337,98	5 426 841,82
1960	69 174 447,63	12 018 999,69	4 150 466,86	2 385 186,27	6 535 653,13
1961	78 808 261,05	22 204 513,94	4 766 580,66	2 681 554,85	7 448 135,51
1962	98 331 220,14	14 681 970,86	5 908 513,21	3 267 838,58	9 176 351,79
1963	109 745 352,42	14 191 948,04	6 584 721,15	3 625 949,81	10 210 670,96
1964	120 311 350,65	24 954 995,60	7 218 681,04	3 986 639,66	11 205 320,70
1965	141 279 706,59	22 892 290,37	8 476 782,40	4 607 827,43	13 084 609,83
1966	159 565 119,53	21 635 679,55	9 574 333,34	5 643 644,71	15 217 978,05
1967	175 557 154,37	17 673 617,67	10 533 429,26	6 064 763,73	16 598 192,99

13

Vertailevia tietoja laitoksen taloudellisesta toiminnasta vuosilta 1915—1967.
 Statistiska uppgifter om verkets ekonomi 1915—1967.
 Statistics on Financial Matters 1915—1967.

Vuosi År Year	Menot Utgifter Expenditure	Tulot Inkomster Income			Voitto Vinst Surplus
	Yhteensä Summa Total mk	Vedennyynni Vattenförsäljning Water sales mk	Muut tulot Övriga inkomster Other sales mk	Yhteensä Summa Total mk	Tappio Förlust Deficiency
					mk
1915	10 273,75	15 252,68	833,17	16 085,85	+ 5 812,10
1920	31 515,16	31 988,38	3 522,77	35 511,15	+ 3 995,99
1925	52 450,37	99 522,71	8 209,47	107 732,18	+ 55 281,81
1930	182 515,44	208 118,05	11 112,91	219 230,96	+ 36 715,52
1935	193 408,55	275 780,04	13 201,17	288 981,21	+ 95 572,66
1940	297 092,62	337 151,14	20 753,30	357 904,44	+ 60 811,82
1941	336 305,33	380 210,66	17 330,34	397 541,00	+ 61 235,67
1942	386 324,47	370 674,61	20 363,95	391 038,56	+ 4 714,09
1943	386 757,70	390 609,39	14 777,80	405 387,19	+ 18 629,49
1944	432 405,40	379 346,83	20 174,96	399 521,80	— 32 883,60
1945	544 832,17	433 989,88	29 323,01	463 312,89	— 81 519,28
1946	765 190,17	797 612,75	46 333,03	843 945,78	+ 78 755,61
1947	959 959,82	895 064,73	67 643,03	962 707,76	+ 2 747,94
1948	2 186 945,21	1 819 511,19	95 696,73	1 915 207,92	— 271 737,29
1949	2 361 861,21	2 938 405,74	125 038,21	3 063 443,95	+ 701 582,74
1950	2 623 429,03	3 032 599,41	209 035,37	3 241 634,78	+ 618 205,75
1951	3 106 293,21	3 313 289,38	288 006,23	3 601 295,61	+ 495 002,40
1952	3 768 754,65	4 077 692,06	356 642,90	4 434 334,96	+ 665 580,31
1953	5 520 713,43	5 598 387,96	442 887,92	6 041 275,88	+ 520 562,45
1954	6 172 970,66	6 576 073,27	570 013,18	7 146 086,45	+ 973 115,79
1955	6 358 409,85	7 092 270,61	546 071,59	7 638 342,20	+ 1 279 932,35
1956	6 885 612,36	7 460 517,22	551 505,86	8 012 023,08	+ 1 126 410,72
1957	7 761 092,54	7 500 929,—	806 434,10	8 307 363,10	+ 546 270,56
1958	10 182 287,24	8 276 615,33	2 221 726,98	10 498 342,31	+ 316 055,07
1959	11 876 758,91	10 840 876,74	2 460 805,43	13 301 682,17	+ 1 424 923,26
1960	13 191 383,62	13 266 874,44	2 452 326,38	15 719 200,82	+ 2 527 817,20
1961	14 561 868,55	14 969 390,29	2 364 153,72	17 333 544,01	+ 2 771 675,46
1962	16 786 976,57	15 589 807,22	2 372 220,04	17 962 027,26	+ 1 175 050,69
1963	18 481 798,02	16 876 239,42	2 733 467,06	19 609 706,48	+ 1 127 908,46
1964	20 550 700,32	19 898 190,08	3 403 683,34	23 301 873,42	+ 2 751 173,10
1965	23 775 757,70	22 042 096,26	4 074 340,28	26 116 436,54	+ 2 340 678,84
1966	26 524 692,38	28 153 063,98	3 717 156,08	31 870 220,06	+ 5 345 527,68
1967	30 145 301,58	28 864 487,10	5 167 434,74	34 031 921,84	+ 3 886 620,26

Henkilökunta.
Personal.
Personnel.

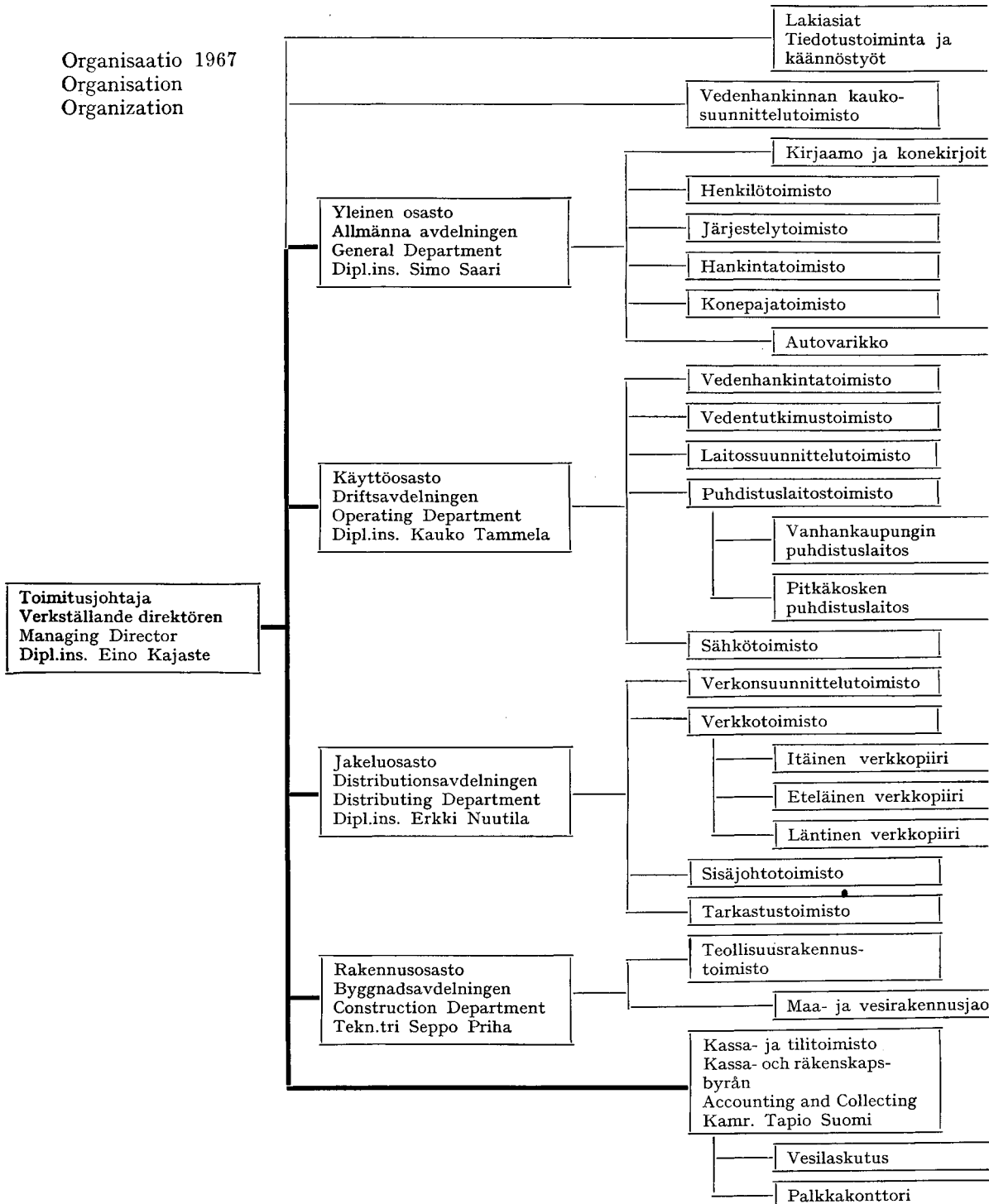
Henkilökuntaryhmä Arbetsförhållande Employment	Henkilöitä palveluksessa Antal anställda Employed 31.12.1966	Henkilökunnan muutokset Ändringar Changes					Henkilöitä palveluksessa Antal anställda Employed 31.12.1967
		Teok tai Khs nimitti Utnämnda av staden Appointed by city	Toim.joht. nimitti Utnämnda av verkst.dir. Appointed by the man- aging director	Eronneet Ur tjänsten avgångna Resigned	Eläkkeelle siirtyneet Pensionere- rade Retired	Kuolleet Avlidna Dead	
Virkasuhteiset: Tjänsteinnehavare: Officials:							
vakinaiset ordinarie permanent	66	6 ¹⁾	5 ¹⁾	2 ¹⁾	2	—	73
tilapäiset tillfälliga temporary	4	—	—	3	—	—	1
Työsopimussuhteiset: I arbetsavtalsförhållande: Employees:							
kuukausipalkkaiset månadslön monthly salary	207	—	80 ¹⁾	68 ¹⁾	1	—	218
tuntipalkkaiset timlön wages per hour	273	—	59 ¹⁾	66 ¹⁾	8	2	256
Yhteensä Summa Total	550	6	144	139	11	2	548

¹⁾ Lukuihin sisältyy neljän työsopimussuhteisen toimihenkilön siirtyminen virkaan, yhden viranhaltijan siirtyminen työsopimussuhteeseen, kolmen kuukausipalkkaisen siirtyminen tuntipalkalle sekä kahden tuntipalkkaisen siirtyminen kuukausipalkalle.

Siffrorna innehåller övergången av fyra personer i arbetsavtalsförhållande till tjänster, en tjänsteinnehavare till arbetsavtalsförhållande, fyra personer med månadslön till timlön samt två personer med timlön till månadslön.

The figures include the transfer of four employees to officials, one official to employee, three persons with monthly salary to wages per hour and one person from wages per hour to monthly salary.

Organisaatio 1967
Organisation
Organization

39. Kaasulaitos

Toimintavuosi 1967

Vuosi 1967 oli kaasulaitoksen 107. toimintavuosi ja 67. vuosi kaupungin omistuksessa.

Laadittaessa keväällä v. 1966 talousarviota ja sen perustana olevaa tuotanto- ja markkinointisuunnitelmaa vuodelle 1967 olivat kaasulaitoksen talouden ratkaisevan tuotteen kocsin myyntinäkömät siinä määrin toiveikkaat, että talousarvio rohjettiin tehdä edellisten vuosien tapaan täyteen toiminta-asteeseen täysitehoista kocsintuotantoa tavoitteena pitäen. Selviönä pidetty kocsin käytön jatkuva väheneminen talojen keskuslämmityspolttoaineena uskottiin kyettävän korvaamaan lisääntyneellä myynnillä maamme teollisuudelle ja vientiin. Näillä perusteilla edellytettiin talousarviossa kocsin kokonaistuotannon nousevan n. 146 400 tonniin ja raaka-ainehiilen käytön n. 199 000 tonniin. Kaasua suunniteltiin toimitettavaksi jakeluverkostoon 39,5 milj. m³.

Maamme terästeollisuuden kansainvälisen laman mukaiset markkinointivaikeudet pienentyneine kocsintarpeineen sekä myös normaalia leudompi syystalvi v. 1966 aiheuttivat sen, että kertomusvuosi jouduttiin heti aloittamaan suunniteltua pienemmällä tuotantoasteella. Osaltaan tähän päätökseen vaikuttivat myös kocsin edellisestä vuodesta heikentyneet vientinäkömät Ruotsiin. Tämä johtui toisaalta siitä, että myös Ruotsin terästeollisuuden lama oli yhä pahentunut ja toisaalta siitä, että kocsin hintataso oli siellä merkittävästi alentunut lähinnä itäisten valtioiden kiristyneen kilpailun tuloksena.

Näiden syiden perusteella kocsin myynti jäi ensimmäisellä puolivuotiskaudella n. 6 % edellistä vuotta pienemmäksi ja varastot kasvoivat n. 10 000 tonnilla edelliseen kesään verrattuna. Tämä heikko markkinatilanne aiheutti sen, että toiminta-astetta pienennettiin edelleen kesäkuukausien aikana. Kun lisäksi maamme terästeollisuuden kanssa alkusyksyllä käydyissä kocsinmyyntineuvotteluissa kävi selväksi, että se tulee vuodelle 1968 tarvittavat kocsihankinnat sijoittamaan lähinnä kauppapoliittisista syistä miltei täysin Neuvostoliittoon, alensi kaasulaitos edelleen syksystä lähtien kocsintuotantoaan. Devalvaatioon liittyneen vientimaksulain tehtyä myös kocsin viennin täysin mahdottomaksi, joutui kaasulaitos toimimaan suunniteltua oleellisesti pienemmällä toiminta-asteella aina kertomusvuoden loppuun asti.

Edellä selostetuista syistä johtuen jäi v. 1967 kocsin kokonaistuotanto 135 700 tonniin suunnitellun 146 400 tonnin asemesta. Raaka-ainehiiltä, josta n. 80 % oli venäläistä ja 20 % puolalasta, käytettiin n. 181 000 tonnia. Vaikeuksista huolimatta kocsinmyynti onnistui melko hyvin ja kohosi 125 300 tonniin. Kun kocsin omakäyttö generaattorikaasun valmistukseen oli 4 650 tonnia, kasvoi varasto 5 750 tonnilla ollen sen määrä vuoden vaihteessa 41 300 tonnia.

Karkeasta kocsista (> 5 mm) myytiin maamme hiililiikkeille 43,3 % eli n. 51 000 tonnia. Kaasulaitoksen oman myynnin osuus oli 56,6 % eli n. 66 400 tonnia. Teollisuuden myydyin karkean kocsin määrä oli n. 40 200 tonnia. Kocsimurskan, n. 8 000 tonnia, markkinoi laitos lähinnä terästeollisuuteen. Ruotsiin viedyn kocsin ja murskan määrä oli n. 7 300 tonnia, v. 1966 vastaavan luvun oltua 9 100 tonnia.

Kaasua arvioitiin talousarviossa pumpattavan jakeluverkostoon 39,5 milj. m³. Ennustus toteutui melko tarkoin, sillä todellinen määrä oli 39,25 milj.m³. Vastaava luku oli edellisenä vuonna 39,91 milj. m³. Laskutetun kaasun määrä, joka saadaan vähentämällä verkostoon pumpatuista määristä vuotojen, nesteytymisen ja oman käytön osuus, oli 37,7 milj. m³, mikä merkitsi 0,8 % laskua edelliseen vuoteen verrattuna. Syynä tähän oli toisaalta eräiden laitoksen suurimpien teollisuuskuluttajien siirtyminen jakeluverkon ulkopuolelle sekä toisaalta perhekohtaisen kulutuksen laskusta aiheutunut kotitalouskulutuksen väheneminen.

Katuputkiverkostoa laajennettiin kertomusvuoden aikana lähinnä vain Vartiokylän teollisuusalueella. Näitä katujohdoja rakennettiin yhteensä 1 216 m. Verkoston yhteispituus oli vuoden 1967 päättyessä 260,693 km. Uusia kaasukojeita asennettiin kertomusvuoden aikana 609 kpl ja verkostoon liitettyjen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden vaihteessa 96 860 kpl.

Sivutuotteiden tuotanto oli vastaavasti alhaisemmasta toiminta-asteesta johtuen pienempi kuin v. 1966. Kivihiilitervan tuotanto nousi 4 500 tonniin ja raakabentseenin 665 tonniin. Nämä tuotteet myytiin hieman edellisestä vuodesta heikentynein hinnoin maamme kemian teollisuudelle.

Talousarviossa ennustetun vajauksen suuruus oli 868 220 mk. Arvio toteutui laitoksen tuotteiden epäedullisesta markkinakehityksestä huolimatta melko tarkkaan lopullisen vajauksen ollessa 983 267 mk. Edellyttäen, että kaasulaitosta suhteettomasti rasittavat eläkekustannukset olisi laskettu Khn 27.12.67 päättämällä kustannuslaskennallisesti oikeammalla tavalla eli prosentuaalisena (15 %) määränä maksetuista palloista, jota sovelletaan v. 1969 lähtien, olisi kertomusvuoden vaje supistunut n. 340 000 mk:aan.

Vuonna 1967 suoritettujen investointien määrä oli tiukkaa pidättyväisyyttä noudattaen vähäinen eli vain 216 657,20 mk. Kun poistojen (1 380 179,10 mk) ja maksettujen korkojen (1 066 664,80 mk) yhteismäärä oli 2 446 843,90 mk, tuloutti laitos v. 1967 kaupungille 1 246 919,70 mk. Laitoksen pääoma-arvo pieneni 1 336 121,90 mk:lla ollen kertomusvuoden lopussa 16 507 625,07 mk.

Henkilökunnan määrä pieneni lähinnä rationalisoinnin tuloksena v. 1967 aikana 21 hengellä eli n. 5,6 %:lla ollen vuoden päättyessä 356.

I. Organisaatio ja henkilökunta

Helsingin kaupunginvaltuuston 7.9.1966 vahvistamana kaasulaitoksen uusi johtosääntö astui voimaan kertomusvuoden alusta lukien. Johtosäännön mukainen uusi organisaatio on esitetty kaaviossa.

Teollisuuslaitosten yhteisen kassa- ja tiliasaston hajottaminen tapahtui 1.1.1967 kaupunginvaltuuston tehtyä sitä koskevan päätöksen 14.12.1966. Tämän johdosta kaasulaitoksen osuus kassatoiminnasta ja palkanlaskennasta siirrettiin kertomusvuoden alusta kaasulaitoksen hoitoon ja alistettiin hallinto- ja talousosastolle. Samalla siirtyi teollisuuslaitosten kassa- ja tiliasistolta kaasulaitokselle 1 henkilö. Sähkölaitoksen hoidettavaksi jäi vielä toistaiseksi osa kirjanpitoon ja kaasu-laskutukseen liittyvistä tehtävistä laitosten keskenään sopimalla tavalla.

Henkilökunnan kokonaismäärä väheni kertomusvuoden aikana suoritettujen rationalisointitoimenpiteiden johdosta 21 henkilöllä. Vuoden 1967 aikana tapahtuneet lukumääräiset henkilökunnan muutokset ilmenevät taulukosta 1.

Taulukko 1 — Tabell 1 — Table 1

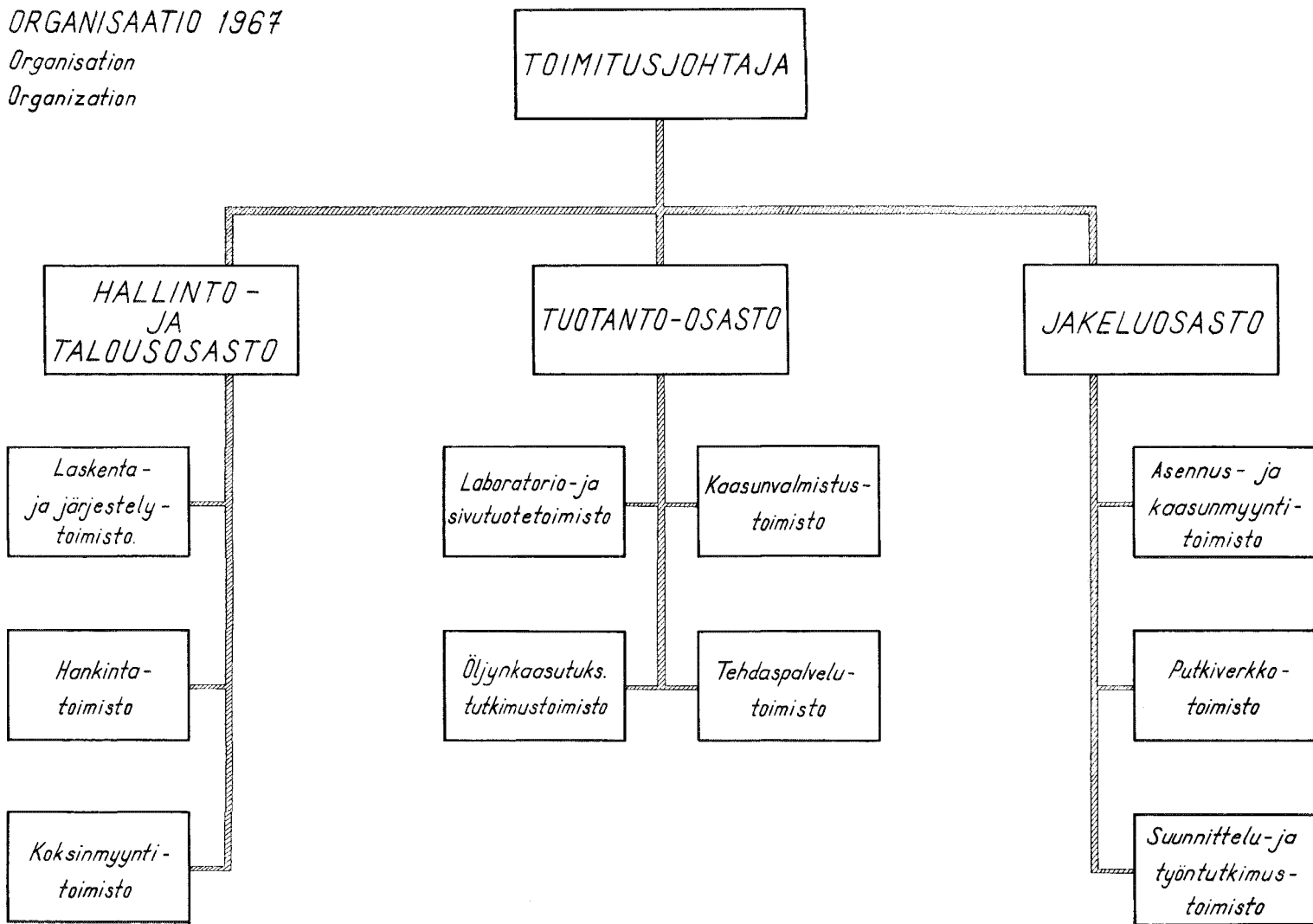
Henkilökunta — Personalen — Personnel

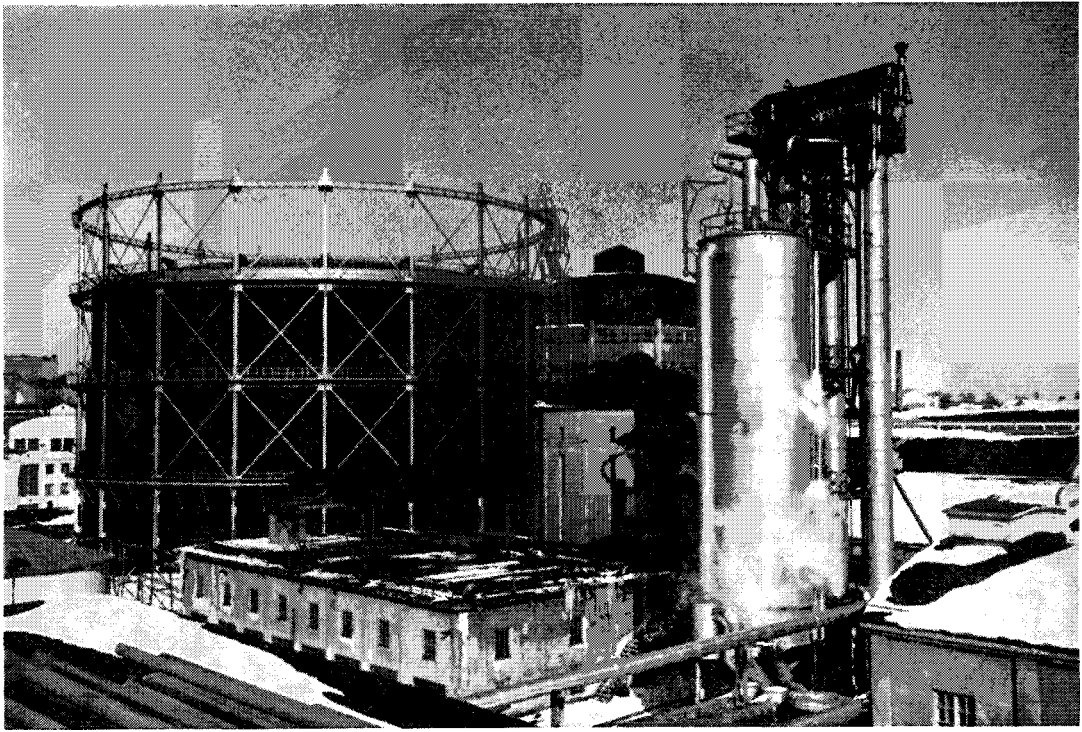
Henkilökuntaryhmä - Personalgrupp - Personnel group	Henkilöitä palveluksessa I anställning den - In service 31.12.1966	Henkilökunnan muutokset — Personalförändringar — Changes of personnel							Henkilöitä palveluksessa - I anställning - In service 31.12.1967
		Kassa- ja tiliasestolta siirtyi Överflyttade från kassa- och räkenskapsavdelningen - Transported from cash and account department	Kvsto tai Kh nimitti - Ut- nämnda av Stige eller Stn - Appointed by City Council or City Board	Teollk nimitti - Utnämnda av industriverksmännen - Appointed by Board of Industry Works	Toim.joht. nimitti - Utnämnda av verkst.dir. - Appointed by Managing Director	Eronneet - Avgångna - Retired	Eläkkeelle siirtyneet - Pensionerade - Pensioned	Kuolleet - Avlidna - Deceased	
Vakin. viranhaltijat — Ordinarie tjänstemän — Permanent functionaries	54	—	1	1	1	3	2	1	51
Tilapäiset viranhaltijat ja viransijaiset — Tillf. tjänstemän och tjänstförrättande — Occasional functionaries and substitutes	4	—	—	—	—	1	—	—	3
Työsopimussuhteessa olevat kuukausipalkkaiset — Månadslöntagare i arbetsavtalsförhållande — Monthly salaried persons with working agreement	55	1	—	—	20	16	2	—	58
Työntekijät — Arbetare — Workers	264	—	—	—	43	48	14	1	244
Yhteensä — Sammanlagt — Total	377	1	1	1	64	68	18	2	356

ORGANISAATIO 1967

Organisation

Organization

2. Kaasulaitoksen toiminta 1967

Helsingin kaupungin kaasulaitos käyttää kivihiiltä tuotantonsa raaka-aineena. Kuumentamalla sopivaa hiiliseosta suljetuissa kammiouuneissa n. 1100 °C lämpötilaan syntyy hiilen kuivatislautuessa kaasua ja koksia. Kaasu johdetaan puhdistuslaitteiden kautta kaasusäiliöön ja edelleen kuluttajille. Kaasua tuotettiin v. 1967 kaikkiaan 68,5 milj. m³, josta uunien lämmitykseen käytettiin 29,2 milj. m³ ja jakeluverkostoon pumpattiin 39,3 milj. m³. Kaasua puhdistettaessa saadaan sivutuotteina bentseeniä ja tervaa.

Hiiliseoksen kokoomusta ja kaasutusolosuhteita vaihtelemalla voidaan vaikuttaa varsinkin koxsin laatuun ja täten saadaan erikoiskoksia esim. valimoille, masuunilaitoksille ja kemialliselle teollisuudelle. Koxsin kokonaistuotanto v. 1967 oli 135 795 tonnia.

Kaasuteollisuus on kaikkialla maailmassa joutunut voimakkaaseen kehitysvaiheeseen. Helsingin kaupungin kaasulaitoksellakin on sen vuoksi jo pitkän aikaa tutkittu öljytuotteisiin perustuvan kaasunvalmistuksen teknillisiä ja taloudellisia toteuttamismahdollisuuksia. Laskelmien mukaan on siirtyminen öljytuotteiden kaasutukseen taloudellisesti edullista 1970-luvun alkupuolella.

Euroopassa on maakaasun käyttö suurien kaasulöytöjen vuoksi syrjäyttämässä kaupunkikaasun. Mikäli Suomeen voitaisiin saada maakaasua lähiaikoina taloudellisilla ehdoilla muuttaisi se luonnollisesti Helsingin kaupungin kaasulaitoksenkin suunnitelmia.

2.1. RAAKA-AINE

Raaka-aineena käytettyä kivihiiltä tuotiin Neuvostoliitosta 125 110 tonnia ja Puolasta 43 901 tonnia. Hiilen kokonaiskäyttö oli v. 1967 181 371 tonnia, Verrattuna vuoteen 1966 pieneni hiilen käyttö siis 10,6 %:lla.

Raaka-ainehiilen ominaisuuksia ja käyttöä kuvaavat seuraavat taulukot 2 ja 3.

Taulukko 2 — Tabell 2 — Table 2

Käytetyt hiilet — Använda kol — Used coal

Hiili — Kol — Coal	Määrä Mängd Used ton	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Kuiva-aine-Torrsubstans-Dry basis					Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross calorific value kcal/kg	Alempi lämpöarvo Undre värmevärde Net calorific value kcal/kg	Tuhkan sulamispiste Askans smältpunkt Ash Melting Point °C	Dilatation, paisuminen Dilatation %	Koppers koe Koppers Test	Free swelling index
			Tuikka Aska Ash %	Haittavat aineet Flyktiga ämnen Volatile Matters %	Rikki Svavel Sulphur %								
Tsherepovets »Shihta» Keskiarvo — Medelvärde — Average value													
1967	62 362	8,1	8,5	25,5	0,93	7786	7554	1375	152	0/—15,5	5 1/2		
1966	100 242	9,5	8,1	26,9	0,59	7723	7486	1365	113	0/—19	4 1/2		
Don »K» ... Keskiarvo — Medelvärde — Average value													
1967	78 057	9,3	7,3	20,4	1,68	7961	7741	1380	130	0/+0,8/—8,5	8 1/2		
1966	61 597	10,1	7,2	19,3	1,64	8004	7787	>1400	80	0/+0,5/—7	8		
»Moszczenica» Keskiarvo — Medelvärde — Average value													
1967	40 952	5,4	3,7	25,4	0,66	8264	8012	1400	127	0/—15	5		
1966	6 020	7,4	4,9	26,6	0,67	8196	7944	>1400	143	0/—19	5		

Taulukko 3 — Tabell 3 — Table 3

Raaka-ainehiilen tuonti, käyttö ja varastotilanne — Import och förbrukning av stenkol samt förrådets storlek — Import, consumption and stocks of coal

	Hiiltä tonnia Stenkol ton Coal tons
Varasto 1.1.1967 — I förråd den 1.1.1967 — In stock 1.1.1967	62 919
Tuotu — Import — Import	165 548
Käytetty — Förbrukning — Consumption	181 371
Varasto 31.12.1967 — I förråd den 31.12.1967 — In stock 31.12.1967	47 096

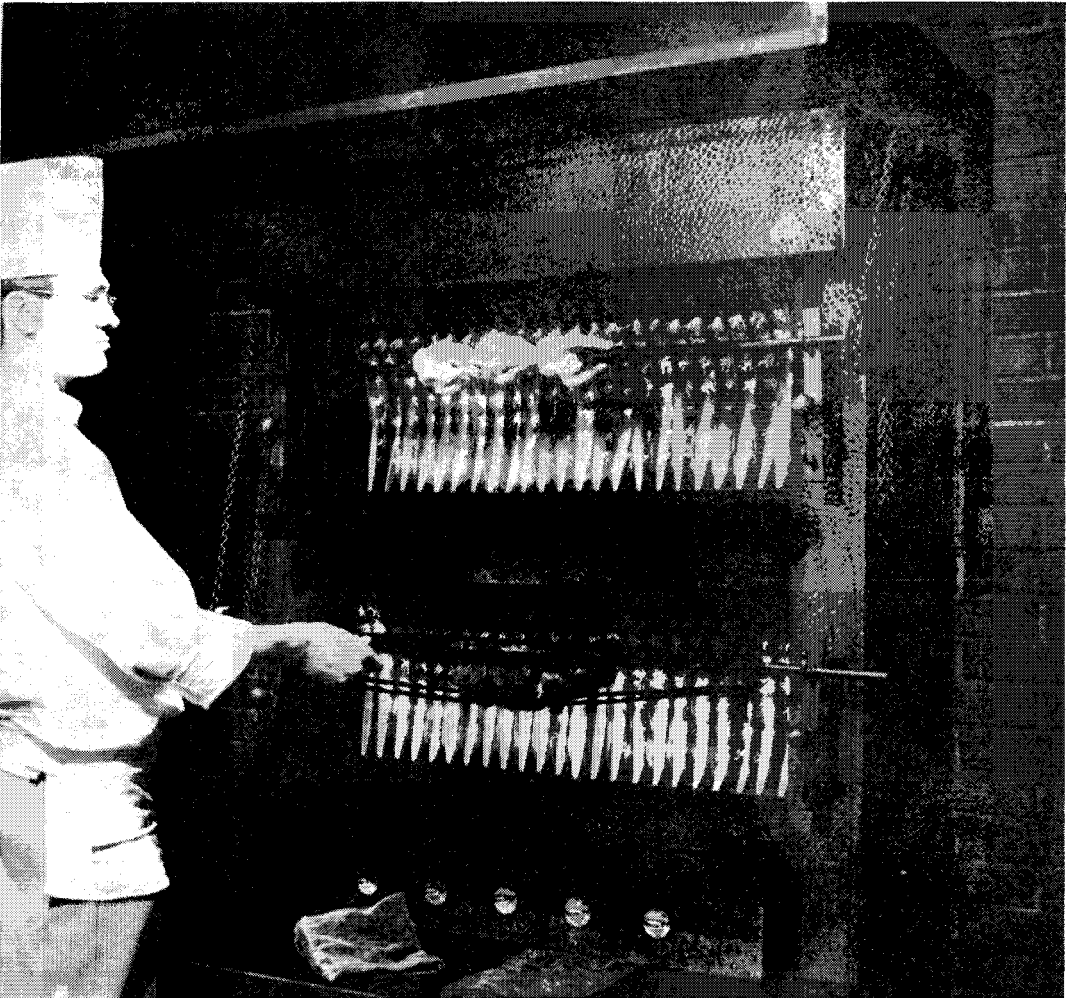
2.2. KAASU

Kaasun valmistus

Kaasun kokonaisvalmistus oli kertomusvuonna n. 5 % pienempi kuin vuonna 1966 johtuen alentuneesta toiminta-asteesta. Kaupunkikaasun lämpöarvon säätöön ja uunien lämmitykseen käytetyn generaattorikaasun kokonaisvalmistus oli kertomusvuonna 18 494 495 m³. Tähän käytettiin yhteensä 4 650 tonnia koksia.

Kivihiilen kuivatuslauksen lämmöntarve oli 663,2 kcal/kg hiiltä.

Valmistetun kaasun määrät ja laatuominaisuudet on määriteltä taulukoissa 4 ja 5.

Kaasugrilli helsinkiläisessä ravintolassa

Taulukko 4 — Tabell 4 — Table 4

Kaasun valmistus ja käyttö 1967 — Tillverkning och förbrukning av gas 1967 — Production and consumption of gas 1967

Hiilikaasua valmistettu — Framställd kolgas — Produced coal gas	61 040 289 m ³ 15°C, 760 mm Hg
Hiilikaasuun lisätty generaattorikaasua — Till kolgasen tillsatt generatorgas — Producer gas added to coal gas	7 291 105 » » »
Hiilikaasuun lisätty ilmaa — Till kolgasen tillsatt luft — Air added to coal gas	117 340 » » »
Kaupunkikaasun kokonaisvalmistus — Totalproduktion av stadsgas — Total production of town gas	68 448 734 » » »
Kaupunkikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 3 702 kcal/m ³ — 90 % uunien lämmöntarpeesta) — Stadsgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 3 702 kcal/m ³ — 90 % av ugnarnas värmebehov) — Town gas for oven heating (effective calorific value 3 702 kcal/m ³ — 90 % of the heat need of ovens)	29 212 660 » » »
Generaattorikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 1 084 kcal/m ³ — 10 % uunien lämmöntarpeesta) — Generatorgas för undereldning av ugnarna (effektivt värmevärde 1 084 kcal/m ³ — 10 % av ugnarnas värmebehov) — Producer gas for oven heating (effective calorific value 1 084 kcal/m ³ — 10 % of the heat need of ovens)	11 203 390 » » »
Kaupunkikaasua syötetty jakeluverkostoon — Stadsgas pumpats i distributionsnätet — Town gas pumped in the distribution system	32 556 494 » » »
Kaupunkikaasua myyty sähkölaitokselle — Stadsgas sålts till elverket — Town gas sold to elworks	6 699 554 » » »

Taulukko 5 — Tabell 5 — Table 5

Kaupunkikaasun ominaisuudet v. 1967 — Uppgifter om stadsgas år 1967 — Characteristics of town gas 1967

Seososa — Komponent — Component	Keskiarvo Medelvärde Average value	Suurin arvo Högsta värde Highest value	Pienin arvo Lägsta värde Lowest value
Hiilidioksidi — Koldioxid — Carbon dioxide	2,3 %	2,8 %	1,7 %
Raskaat hiilivedyt — Tunga kolvägen — Heavy hydrocarbons	2,2 »	2,5 »	1,8 »
Happi — Syre — Oxygen	0,1 »	0,5 »	0,0 »
Hiilimonoksidi — Kolmonoxid — Carbon monoxide	9,1 »	9,8 »	8,1 »
Vety — Väte — Hydrogen	54,2 »	59,0 »	49,9 »
Metaani — Metan — Methane	20,7 »	21,8 »	19,6 »
Typpi — Kväve — Nitrogen	11,4 »	14,1 »	8,1 »
Suhteellinen tiheys — Relativ täthet — Relative density	0,387	0,435	0,345
Ylempi lämpöarvo — Övre värmevärde — Gross Calorific Value 0°C, 760 mm Hg	4455 kcal/m ³	4480 kcal/m ³	4425 kcal/m ³
15°C, 760 mm Hg	4152 »	4175 »	4124 »
Tehollinen lämpöarvo — Effektivt värmevärde — Effective Calorific Value			
0°C, 760 mm Hg	3974 »	3996 »	3947 »
15°C, 760 mm Hg	3702 »	3724 »	3679 »

Kaasun myynti

Kaasua pumpattiin kertomusvuonna jakeluverkostoon 39,3 milj. m³. Myydyn eli laskutetun kaasun määrä oli 37,7 milj. m³, joten oman kulutuksen sekä vuotojen ja nesteytymisen osuus oli 1,6 milj. m³. Kaasun myynti tariffeilla ja erikoishinnoilla pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 5,9 %. Kokonaismyynti pieneni vain 0,8 % johtuen huomattavasti vuotta 1966 suuremmasta kesä- ja viikonloppukaasun toimituksesta sähkölaitokselle.

Kaasun myynnin pieneneminen johtui lähinnä eräiden laitoksen suurimpien teollisuuskuluttajien siirtymisestä jakeluverkoston ulkopuolelle sekä myös perhekohtaisen kaasunkulutuksen laskusta, joka vähensi kotitalouskulutuksen yhteismäärää. Myös talouselämässä v. 1967 vallinnut lamakausi vähensi kaasun kulutusta varsinkin eräiden suurkuluttajien osalta edelliseen vuoteen verrattuna.

Uusista kaasunkuluttajista, jotka liitettiin jakeluverkkoon kertomusvuonna, maimittakoon lähinnä eräät elintarviketeollisuuden tuotantolaitokset sekä miltei kaikki uudet ravintolat.

V. 1966 vahvistetut kaasunmyyntitariffit pysyivät kertomusvuoden aikana ennallaan. Edellämainitun sähkölaitokselle myydyn kesä- ja viikonloppukaasun keskimääräinen hinta oli 2,16 p/m³.

Kaasunkulutuksen jakautuminen ja kaasun myyntitariffit on esitetty taulukoissa 6 ja 7.

Taulukko 6 — Tabell 6 — Table 6

Kaasunkulutuksen jakautuminen — Gasförbrukningens fördelning — Division of gas consumption

Kulutusryhmä - Förbrukningskategori - Consumption group	m ³	%
Tariffi 211 — Tariff 211	11 574 173	29,48
» 221 — » 221	2 639 239	6,72
» 212 — » 212	1 505 326	3,83
» 213 — » 213	6 357 575	16,20
» 214 — » 214	7 716 306	19,66
Huoneiden lämmitys — Uppvärmning av bostäder — House heating	1 229 504	3,13
Ylijäämäkaasu sähkölaitokselle — Överskottsgas till elverket — Left-over gas to elworks	6 699 554	17,07
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	357 760	0,91
Vuodot, nesteytyminen, mittauserot — Läckage, kondensering, mätfel — Leakage, condensation, measuring differences	1 176 611	3,00
Yhteensä — Sammanlagt — Total	39 256 048	100,00

Kaasun valmistus- ja myyntimäärät sekä myyntituotot vuodesta 1957 alkaen ilmevät taulukosta 17.

Taulukko 7 — Tabell 7 — Table 7

Kaasunmyyntitariffit — Gastarifferna — Gas tariffs

Tariffi - Tariff	Kulutus m ³ /vuosi Förbrukning m ³ /år Consumption m ³ /year	Yksikköhinta Enhetspris Unit price p/m ³	Perusmaksu Grundavgift Basic price mk/v
Yleistariffit — Allmänna tariffer — General tariffs:			
211	0—1 000	21	14
221	—	17	14 ¹⁾
212	1 000—5 000	15	74
213	5 000—100 000	13	174
Erikoistariffi — Specialtariff — Special tariff:			
214	yli 100 000	11	2 174
Erikoishinta — Specialpris — Special price:			
223	yli 1000	13	14

¹⁾ Perusmaksu on 14 mk/v huoneistolta — Grundavgift 14 mk/år per lägenhet — Basic price 14 mk/year by flat.

Kaasukojeiden asennus

Kertomusvuonna kaasuliesiä asennettiin 414 kpl, joista uudisrakennuksiin 104 kpl. Kaasukeittimiä poistettiin samanaikaisesti 373 kpl. Teollisuuskojeita asennettiin 77 kpl ja muita suurkulutuskojeita yhteensä 118 kpl.

Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 96 860 kpl. Tarkistettu kojeluettelo on taulukossa 8.

Kertomusvuoden päättyessä oli asennettujen kaasumittareiden lukumäärä 69 489 kpl (vuonna 1966 70 301 kpl), joista rahakemittareita 52 647 kpl (53 200 kpl) ja laskumittareita 16 842 kpl (17 101 kpl).

Taulukko 8 — Tabell 8 — Table 8

Kaasukojeita kuluttajilla vuoden päättyessä — Gasapparater hos konsumenterna vid årets slut — Gas apparatuses at consumers at the end of the year

Kaasukoje - Gasapparat - Gas apparatus	1967
Kotitalousliesiä — Hushällsspisar — Domestic cookers	68 251
Ravintolaliesiä — Restaurangspisar — Restaurant cookers	315
Kotitalouskeittimiä — Gaskokare för hushåll — Domestic hotplates	12 748
Lämminvesikojeita — Varmvattenberedare — Water heaters	4 858
Kotitalouspaistinuuneja — Stekugnar för hushåll — Domestic baking ovens	1 005
Lämpö- ja jääkaappeja — Värme- och kylskåp — Warming cupboards and refrigerators ...	350
Saunankiukaita — Bastuugnar — Sauna stoves	160
Pesupatoja — Tvättgrytor — Washing kettles	362
Lämpökaminointa — Värmekaminer — Room heaters	87
Kattiloita, keskuslämmitys- — Pannor, för centralvärme — Kettles, for central heating ...	219
Kattiloita, muita — Pannor, övriga — Kettles, others	50
Eliintarviketeollisuuden kojeita — Apparater för livsmedelsindustrin — Apparatuses for food industry	835
Muita teollisuuskojeita — Andra apparater för industri — Other apparatuses for industry ...	7 620
Yhteensä — Sammanlagt — Total	96 860

2.3 KOKSI

Koksin kokonaisvalmistus oli vuonna 1967 135 795 (vuonna 1966 144 325) tonnia. Tästä määrästä käytettiin generaattorikaasun valmistukseen 4 650 (4 523) tonnia. Koksin kokonaisymyynti oli yhteensä 125 311 (135 268) tonnia, ja kertomusvuoden lopussa oli koksia varastossa 41 357 (35 523) tonnia.

Myydystä koksimäärästä oli yli 5 mm:n suuruista 117 343 (126 150) tonnia. Tästä määrästä ostivat helsinkiläiset koksiliikkeet 50 965 (62 410) tonnia eli 43,4 (49,5) %. Suoraan kuluttajille myytiin 66 378 (63 740) tonnia eli 56,6 (50,5) % siten, että lämmityskoksiksi toimitettiin 24 682 (25 681) tonnia, eri teollisuustarkoituksiin kotimaahan 40 146 (35 877) tonnia sekä vientinä Ruotsiin 1 550 (2 181) tonnia. Teollisuuskoksista on myyty 30 985 (27 603) tonnia kotimaiselle rauta- ja terästeollisuudelle. Koksimurskaa myytiin 7 968 (9 118) tonnia, mistä määrästä toimitettiin Ruotsiin 5 744 (6 879) tonnia. — Kaupungin omistamille taloille ja laitoksille toimitettiin koksia 5 963 (7 219) tonnia.

Koksin valmistus ja myynti käy ilmi taulukosta 9 ja koksin laatuominaisuudet on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 9 — Tabell 9 — Table 9

Koksin valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av koks — Coke production and sale

	1967	1966
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	35 523,23 t	30 990,21 t
Kokonaisvalmistus — Totalproduktion — Total production	135 795,21 »	144 324,62 »
Myynti — Försäljning — Sale	125 311,38 »	135 268,31 »
Käytetty generaattorikaasun valmistukseen — För tillverkning av generatörgas — Used to generating produces gas	4 649,92 »	4 523,29 »
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	41 357,14 »	35 523,23 »

Taulukko 10 — Tabell 10 — Table 10

Koksi — Koks — Coke

Koko Sortiment Size	Jakautuminen Fördelning Divining %	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Kuiva aine — Torrsubstans — Drybasi					Myyntitilassa — I försäljningstill- stånd — In sale condition				
			Tuhka Aska Ash %	Haittavat aineet Flyktiga ämnen Volatile Matters %	Rikki Svavel Sulphur %	Ylempi lämpöarvo Övre värmevärde Gross Calorific Value kcal/kg	Tuhkan sulamispiste Askans smältpunkt Ash Melting Point °C	Kosteus Vattenhalt Moisture %	Tuhka Aska Ash %	Tehoill. lämpöarvo Eff. värmevärde Eff. Calorific Value kcal/kg	Tilavuuspaino Volymvikt Weight of Volume kg/hl	
Murska — Stybb — Screenings	8	16,9	10,5	—	—	7115	—	16,9	8,7	5785	67,6	
N:o 2 (5—20 mm) ...	2	13,6	9,2	0,8	0,96	7220	1370	13,6	7,9	6130	56,1	
N:o 3 (20—40 mm) ...	15	10,8	9,0	0,7	0,97	7235	1370	10,8	8,0	6365	50,0	
N:o 4 (40—60 mm) ...	50	8,8	8,9	0,6	0,95	7240	1375	8,8	8,1	6525	46,5	
N:o 5 (60—)	25	4,5	8,9	0,7	0,93	7240	1380	4,5	8,5	6865	42,0	

Koksin hinta 1967 — Kokspriset 1967 — Coke price 1967

Kesku­lämmitys­koksin hinta Helsingissä ja lähiympäristössä — Priset för central­värmekoks i Helsingfors med omnejd — Price for coke for central heating in Helsinki with surroundings.

Kappalekoko yli 20 mm, lajittelemattomana vapaasti kaasulaitoksen varastossa — Styckestorlek över 20 mm, osorterad fritt gasverkets lager — Size over 20 mm, unscreened free at Gasworks' stock:

1. 1. — 20.11. 95,70 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms. — purchase tax.

21.11. — 31.12. 125,50 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms. — purchase tax.

Lajittelumaksu — Sorteringsavgift — Cost for screening:

5,50 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms. — purchase tax.

Kuormausmaksu — Lastningsavgift — Cost for loading:

2,00 mk per 1 000 kg + 12,4 % lvv — oms. — purchase tax.

2.4 SIVUTUOTTEET

Bentseeni

Bentseenituotteiden valmistus ja myynti on esitetty taulukossa 11.

Taulukko 11 — Tabell 11 — Table 11

Bentseenituotteiden valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av bensenprodukter — Benzene production and sale

	Raakabentseeni Råbensen Raw benzene		Puolivalmisteet Halvfabrikat Half-finished products		Valmiit tuotteet Färdiga produkter Finished products	
	1967	1966	1967	1966	1967	1966
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January	59 920 kg	60 080 kg	30 566 kg	38 205 kg	26 380 kg	43 863 kg
Valmistus — Tillverkning — Production	665 300 »	921 300 »	—	95 155 »	19 348 »	52 911 »
Myynti — Försäljning — Sale ..	635 210 »	886 890 »	1 255 »	1 994 »	45 648 »	52 994 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption ...	—	—	—	—	—	—
Käytetty raaka-aineena — Använt som råvara — Used as raw material	—	34 570 »	26 237 »	100 800 »	—	17 400 »
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	90 010 kg	59 920 kg	3 074 kg	30 566 kg	80 kg	26 380 kg
Keskiahinta — Medelpris — Average price	10,45 p/kg	12,00 p/kg	20,00 p/kg	19,21 p/kg	38,02 p/kg	40,23 p/kg

Terva

Kivihilitervaa myytiin vuoden 1967 aikana 4 709 519 (v. 1966 4 432 318) kg. Tästä määrästä toimitettiin kotimaahan 2 945 619 (4 432 318) kg ja vientiin 1 763 900 (—) kg. Myydyn tervan keskihinta oli 66,96 (77,94) mk per 1 000 kg.

Taulukko 12 — Tabell 12 — Table 12

Tervan valmistus ja myynti — Tillverkning och försäljning av tjära — Tar production and sale

	1967	1966
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	1 350 000 kg	1 175 000 kg
Valmistus — Tillverkning — Production	4 509 519 »	4 607 318 »
Myynti — Försäljning — Sale	4 709 519 »	4 432 318 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	1 150 000 »	1 350 000 »

2.5 SIVUTOIMINTA

Kivihilen myynti

Kertomusvuoden aikana hankittu ja kaupungin laitoksille lämmitystarkoitukseen toimitettu kivihilimäärä on esitetty taulukossa 13.

Taulukko 13 — Tabell 13 — Table 13

Kivihilen hankinta ja myynti — Anskaffning och försäljning av stenkol — Coal purchasing and sale

	1967	1966
Varasto vuoden alussa — I lager den 1.1. — In stock 1st January ...	3 741,37 ton	6 238,18 ton
Hankinta — Anskaffning — Purchasing	3 463,61 »	3 199,31 »
Myynti — Försäljning — Sale	4 810,32 »	5 696,12 »
Oma kulutus — Egen förbrukning — Own consumption	—	—
Varasto vuoden lopussa — I lager den 31.12. — In stock 31st December	2 394,66 »	3 741,37 »

Pysäköintimittarit

Kaasulaitos on kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen päätöksen 1.7.1965, 1 911 §, mukaisesti hoitanut pysäköintimittareiden hankinnan, asentamisen, kunnossapidon, rahastuksen ja maksutarkkailun. Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston määrittämille pysäköintipaikoille asennettiin 288 (vuonna 1966 119) pysäköintimittaria. Kertomusvuoden lopussa oli asennettuja pysäköintimittareita 67 (57) pysäköintialueella yhteensä 1 096 (808) kpl. Nämä mittarit jakautuivat seuraavasti: ½ tunnin mittareita 70 (33) kpl, 1 tunnin mittareita 78 (10) kpl, 2 tunnin mittareita 912 (765) kpl ja 4 tunnin mittareita 36 (—) kpl.

2.6 TEKNILLISET TULOKSET — TEKNISKA RESULTAT — TECHNICAL RESULTS 1964—1967

		Valmistus — Tillverkning — Production			
		1964	1965	1966	1967
Hiiltä kuivatislattu — Avgasade kol— Carbonized coal	ton	178 932,0	186 931,4	202 866,7	181 371,0
Kammioita täytetty vuodessa — Antal laddade kamrar per år — Number of chambers per year	kpl-st	15 153	15 397	16 554	15 236
Hiilen kuivatislauksen lämmöntarve — Värmebehovet för avgasning av kol — Heat requirement for coal carbonisation	kcal/kg	686,9	662,9	654,1	663,2
Metaanikaasua ostettu — Inköpt metangas — Bought methane (sewage gas) 15°C, 760 mm Hg	m ³	62 570	63 807	2 880	—
Kaupunkikaasua valmistettu (tähän sisältyy ostettu metaanikaasu) — Tillverkad stadsgas (inkl. inköpt metangas) — Produced town gas including the bought methane (sewage gas) 15°C, 760 mm Hg	m ³	66 118 703	67 162 725	72 077 876	68 448 734
Kaupunkikaasua uunien lämmitykseen — Stadsgas för undereldning — Town gas for oven heating 15°C, 760 mm Hg	m ³	29 489 958	29 233 588	32 181 418	29 212 660
Kaasua saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Gasutbyte per 1 000 kg kol — Gas output from 1 000 kg coal, 15°C, 760 mm Hg	m ³	369,5	359,3	355,3	377,4
Kaupunkikaasun keskim. yl. lämpöarvo — Medelvärmevärde, övre, för stadsgas — Average gross calorific value for town gas, 0°C, 760 mm Hg	kcal/kg	4 533	4 457	4 457	4 455
Suht. tiheys — Relativ täthet — Relative density		0,387	0,390	0,378	0,387
Koksia valmistettu — Kokstillverkning — Coke Production	ton	135 600,5	140 724,2	144 324,6	135 795,2
Koksia saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Koksutbyte per 1 000 kg kol — Coke output from 1 000 kg coal	kg	757,8	752,8	711,4	748,7
Koksia käytetty generaattoreihin — Koks förbrukad i generatorerna — Coke used up in producers	ton	4 089	4 863	4 523	4 650
Generaattorikaasua valmistettu — Tillverkad generatorgas — Producer gas 15°C, 760 mm Hg	m ³	17 438 545	20 791 735	19 679 835	18 494 495
Generaattorikaasun tehollinen lämpöarvo — Effektivt värmevärde för generatorgas — Effective calorific value for Producer gas, 15°C, 760 mm Hg	kcal/m ³	1 091	1 082	1 077	1 084
Tervaa valmistettu — Tjärtillverkning — Tar production	ton	4 289,8	4 001,1	4 607,3	4 509,4
Tervaa saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Tjärutbyte per 1 000 kg kol — Tar output from 1 000 kg coal	kg	23,97	21,40	22,71	24,86
Raakabentseeniä valmistettu — Tillverkning av råbensen — Raw benzene production	kg	638 800	785 900	921 300	665 300
Bentseeniä saatu 1 000 kg:sta hiiltä — Bensenutbyte per 1 000 kg kol — Benzene output from 1 000 kg coal	kg	3,57	4,20	4,54	3,67

Kaasunkulutus — Gasförbrukning — Gas Consumption

	1964	1965	1966	1967	
Kaasua yksityiskulutukseen — Gas för privat förbrukning — Gas for private consumption 15°C, 760 mm Hg	m ³	33 838 396	36 322 334	38 027 895	37 711 677
Kaasulaitoksen oma kulutus (ilman uunien lämmitykseen käytettyä kaasua) — Gasverkets egen förbrukning (förutom gas för undereldning) — Own consumption of gasworks (without gas for oven heating) 15°C, 760 mm Hg	m ³	351 056	364 910	416 809	357 760
Vuoto, nesteytyminen ja mittauserot — Läckage, kondensation och mätningssifferenser — Leakage, condensation and measuring differences 15°C, 760 mm Hg	m ³	2 454 908	1 233 078	1 465 580	1 176 611
Kokonaiskaasunkulutus — Totalgasförbrukning — Total gas consumption 15°C, 760 mm Hg	m ³	36 644 360	37 920 322	39 910 284	39 256 048
Vuoto, nesteytyminen ja mittauserot — Läckage, kondensation och mätningssifferenser — Leakage, condensation and measuring differences	%	6,70	3,25	3,67	3,00
Suurin kaasunkulutus vuorokaudessa — Största gasförbrukning per dygn — Highest gas consumption per day 15°C, 760 mm Hg	m ³	161 700 (23.12.64)	159 600 (23.12.65)	152 600 (23.12.66)	141 000 (22.12.67)
Pvm — datum — in					
Pienin kaasunkulutus vuorokaudessa (ilman sähkölaitokselle myytyä kaasua) — Minsta gasförbrukning per dygn (förutom gas försäld till elverket) — Lowest gas consumption per day (without gas sold to elworks) 15°C, 760 mm Hg	m ³	30 600 (20.6.64)	27 900 (26.6.65)	25 900 (25.6.66)	29 200 (24.6.67)
Pvm — datum — in					
Suurin kaasunkulutus tunnissa — Största gasförbrukning per timme — Highest gas consumption per hour 15°C, 760 mm Hg	m ³	10 400	10 300	12 000	10 300
Kaasumittarien luku vuoden lopussa — Antal gasmätare vid årets slut — Number of gasmeters at the end of the year	kpl-st	71 865	71 318	70 301	69 489
Rahakemittareita — Pollett mätare — Slott meters	kpl-st	54 094	54 024	53 200	52 647
Laskumittareita — Räkningsmätare — Meters	kpl-st	17 771	17 294	17 101	16 842
Kaasunkulutus mittaria kohti (ilman sähkölaitokselle myytyä kaasua) — Gasförbrukning per mätare (förutom gas försäld till elverket) — Gas consumption per meter (without gas sold to elworks) 15°C, 760 mm Hg	m ³	448	465	469	446

3. Teknilliset laitteet

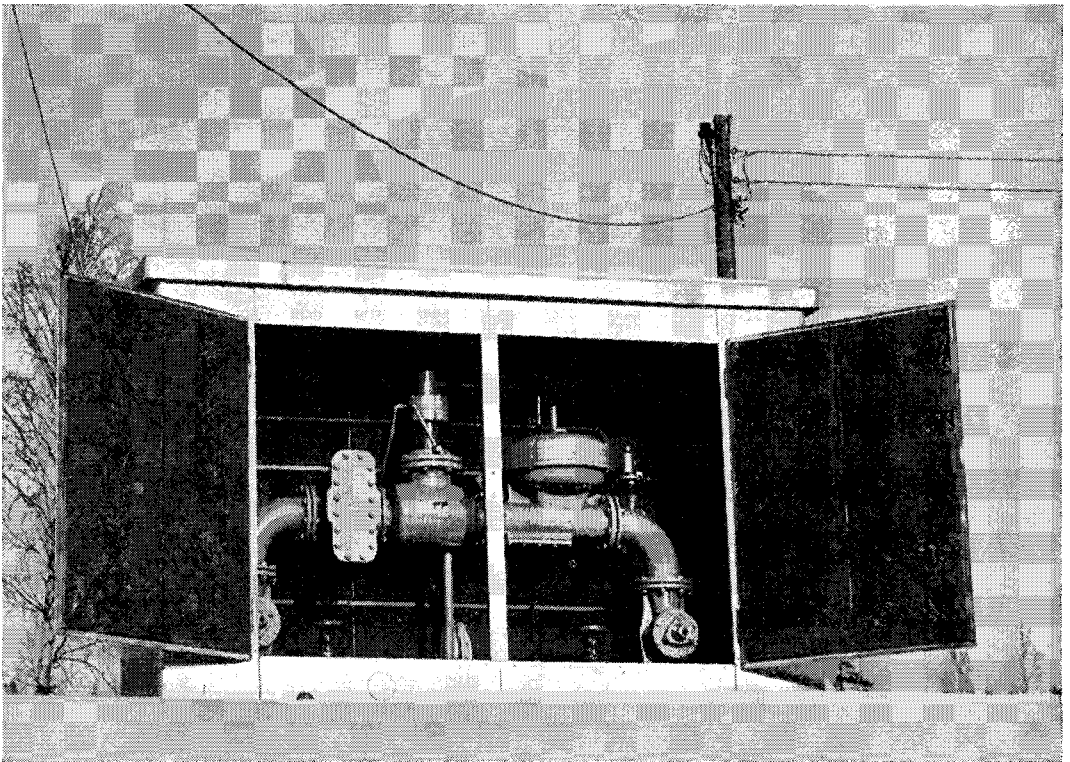
3.1 TUOTANTO-OSASTON LAITTEET

Edellisenä vuonna aloitettu lähinnä sähköhäiriöiden varalta hankitun sähkö- ja dieselmoottorikäyttöisen kaasuntiivistäjän asentaminen saatiin kertomusvuoden aikana päätökseen. Sähkämoottorikäyttöisenä on tämän tiivistäjän teho 9 200 m³ kaasua/h paineen ollessa 2 000 mm VP. Sähköhäiriöiden sattuessa käynnistyy automaattisesti dieselmoottori, jolloin tiivistäjän teho on 8 400 m³/h paineeseen 5 000 mm VP.

Kaasulaitoksen jätevesien puhdistusjärjestelmään kuuluvana rakennettiin ammoniakkiveden uusi kiertojärjestelmä. Ammoniakkivesi joutuu ensin ilmastukseen, jossa siitä poistuvat vaaralliset aineet ja sen jälkeen sitä käytetään kaasugeneraattorien jäähdytykseen ennen sen laskua viemäriin.

Koksinkäsittelyn automatisointia kehitettiin kertomusvuoden aikana edelleen suuremman käyttötehon ja varmuuden saavuttamiseksi.

Kaasun jäähdytysjärjestelmää parannettiin asentamalla uusi omavalmisteinen pystyputkijäähdyttäjä, jonka jäähdytyspinta on 740 m².

Mekaanikonkadun painesääätäjä

3.2 PUTKIVERKOSTO

Edellisenä vuonna aloitetut Vartiokylän teollisuusalueen katujohtotyöt saatiin valmiiksi kertomusvuoden aikana. Mekaanikonkadun painesääätäjä kytkettiin verkkoon 9.1.1967. Vuodesta 1908 alkaen Kampin aluetta hallinnut Runeberginkadun kaasusäiliö kytkettiin pois verkosta 24.4.1967 ja purettiin kesän aikana.

Taulukossa 14 on esitetty yhteenveto putkiverkosta ja taulukossa 15 on esitetty kertomusvuoden katujohtotyöt.

Taulukko 14 — Tabell 14 — Table 14

Putkiverkoston laajuus — Rörnätets storlek — Dimension of distribution system

	Jakelujohdot Distributionsledningar Distribution pipes	Liittymisjohdot Anslutningsledningar Connection pipes
Vuoden alussa — Den 1.1.1967 — 1st January 1967	260 963,7 m	3 017 kpl
Lisäys vuoden aikana — Nybyggt under året — Increase during the year	1 216,0 »	10 »
Yhteensä — Sammanlagt — In all	262 179,7 »	3 027 »
Poistettu vuoden aikana — Borttaget under året — Removed during the year	1 486,0 »	22 »
Vuoden lopussa — Den 31.12.1967 — 31st December 1967	260 693,7 »	3 005 »
Pääjohtoverkon keskiläpimitta vuoden lopussa — Huvudledningsnätets medeldiameter den 31.12.1967 — Average diameter of main net 31st December 1967	190,5 mm	
Pituus vuoden lopussa — Längd vid årets slut — Length at the end of year		36 626,4 m

Taulukko 15 — Tabell 15 — Table 15

Uudet ja uusitut putkijohdot — Nya och förnyade rörledningarna — New and renewed pipe lines

Katu — Gata — Street	Putken läpimitta Rördiameter Diameter of tube	Johdon pituus Rörledningens längd Length of pipe line
Vartiokylän teollisuusalue	200 St ¹⁾	223,9
» »	150 St	260,7
» »	100 St	469,0
Siilitie	100 St	112,0
Merisatama	100 St	150,4
Yhteensä — Sammanlagt — Total		1 216,0

¹⁾ St — teräsputkea — stålrör — steel tube.

4. Taloudellinen tulos

Kaasulaitos tuotti kertomusvuonna alijäämää 983 267 mk, mikä oli hieman suurempi kuin talousarviossa oletettu 868 220 mk. Menot, 20 849 116 mk, olivat n. 7 % talousarviossa suunniteltuja ja n. 2,2 % edellisen vuoden menoja pienemmät. Tulot, 19 865 849 mk, puolestaan olivat lähinnä heikentyneiden koksimarkkinoiden takia n. 7,9 % talousarvioon merkittyjä ja n. 5,5 % vuoden 1966 tuloja pienemmät.

12.10.1967 toimeenpantu Suomen markan devalvointi heikensi olennaisesti kaasulaitoksen taloudellista tulosta, sillä devalvointi aiheutti hiiliraaka-ainemenoihin n. 1 milj. markan lisäyksen. Raaka-ainemenot olisivat tilinpäätöksessä kuitenkin olleet vielä huomattavasti suuremmat, ellei kaupunginhallitus olisi 22.1.1968 päättänyt, että kaasulaitoksen kirjanpidossa luovutetaan 31.12.1967 normaalivarastomenetelmästä ja raaka-ainehiilivarasto arvostetaan tilinpäätöksessä hankintahintaan.

Kaasulaitoksen tuotteiden hinnat pysyivät devalvoinnista huolimatta miltei entisinä, sillä esim. koksien hintaa voitiin hintasäännöstelystä johtuen korottaa vasta 21.11. eikä kaasun hintaa voitu nostaa lainkaan.

Rationalisointi vähensi henkilökuntaa jälleen n. 6 % jo neljäntenä vuonna peräkkäin, josta johtuen palkkakustannukset ovat kolmena viimeisenä vuonna nousseet yhteensä vain 6,5 %.

Edellyttäen, että kaasulaitosta suhteettomasti rasittavat eläkekustannukset olisi laskettu Khn 27.12.67 päättämällä kustannuslaskennallisesti oikeammalla tavalla eli prosentuaalisena (~ 15 %) määränä maksetuista palkoista, jota sovelletaan v. 1969 lähtien, olisi kertomusvuoden vajeus supistunut n. 340 000 mk:aan.

Taulukossa 16 on esitetty laitoksen taloudellinen tulos vv. 1964—1967.

Kertomusvuonna suoritettujen investointien määrä oli tiukkaa pidättyväisyyttä noudattaen vähäinen eli vain 216 657,20 mk. Kun poistojen (1 380 179,10 mk) ja maksettujen korkojen (1 066 664,80 mk) yhteismäärä oli 2 446 843,90 mk, tuloutti laitos v. 1967 kaupungille 1 246 919,70 mk. Laitoksen pääoma-arvo pieneni 1 336 121,90 mk:lla ollen kertomusvuoden lopussa 16 507 625,07 mk. Yksityiskohtainen erittely käyttöomaisuuden arvoista ja siinä vuoden aikana tapahtuneista muutoksista on taulukossa 18.

Taulukko 16 — Tabell 16 — Table 16

Taloudellinen tulos vuosina 1964—1967 — Ekonomiskt resultat under 1964—1967 — Economical result in 1964—1967

	1964 mk	1965 mk	1966 mk	1967 mk
Käyttöomaisuuden arvo 31.12. — Anläggningstillgångar den 31.12. — Value of fixed assets 31st December				
Bruttotuotot — Bruttointäkter — Income ...	20 334 868,34	19 018 595,64	17 843 746,97	16 507 625,07
Vuosikulut (ilman pääomakuluja) — Årskostnader (utan kapitalkostnader) — Year's expenses (without capital costs)	22 815 656,38	23 234 713,14	22 325 892,65	19 865 848,62
Korot ja poistot — Räntor och avskrivningar — Interests and depreciations	19 790 795,70	20 119 655,95	19 805 050,37	18 356 533,19
Kokonaiskulut — Totala kostnader — Total expenses	3 193 528,54	3 056 708,04	2 829 239,83	2 492 582,43
Nettoylijäämä +/Vajeus — Nettoöverskott +/Brist — — Net surplus +/Deficiency —	22 984 324,24	23 176 363,99	22 634 290,20	20 849 115,62
	— 168 667,86	+ 58 349,15	— 308 397,55	— 983 267,00

Taulukko 17 — Tabell 17 — Table 17

Valmistusmäärät ja myyntituotot — Produktion och intäkter — Production and income

Vuosi År Year	Koko kaasun valmistus Total gas production	Myyty kaasumäärä Försäld gas Sold gas	Tuotot myydystä kaasusta ja mitarivuokrista Intäkter av försäld gas och mätarhyror Incomes from sold gas and meter rents	Myydyt ja omaan kulutukseen käytetyt koksit ja sivutuotteet tonnia Koks och biproducenter till försäljning och egen förbrukning ton Coke and byproducts for sale and own consumption ton				Tuotot koksista ja sivutuotteista Intäkter av koks och biproducenter Incomes from coke and byproducts	Kuivatislattu hiili Torrdistillerade kol Dry distilled coal	
	m ³ 15°C. 760 mHg	m ³ 15°C. 760 mHg	mk	Koksi-Koks-Coke	Terva-Tjära-Tar	Benseenituotteet Bensenproducer Benzene products	Muita sivutuotteita - Andra biproducenter - Different byproducts	mk	tonnia	mk
1957	54 462 400	31 479 038	4 699 349,13	83 333	4 253	645	851	9 477 681,91	141 698	8 468 327,97
1958	60 120 538	31 612 737	5 025 950,41	71 604	5 127	850	298	10 328 296,38	162 816	7 745 906,63
1959	59 299 401	35 353 447	5 907 865,06	152 525	5 003	905	235	8 512 320,25	173 116	6 229 943,74
1960	63 793 911	36 105 006	6 044 443,98	179 533	3 274	773	755	11 413 573,89	189 348	6 596 833,09
1961	58 824 523	32 507 452	5 588 189,80	113 750	5 451	695	523	8 558 726,80	175 026	6 057 388,96
1962	63 217 631	34 107 560	5 967 915,20	152 666	3 481	816	300	10 634 572,51	189 119	6 542 514,91
1963	72 639 247	38 998 568	6 022 275,57	144 132	4 408	405	443	10 818 221,97	205 663	7 171 024,82
1964	66 118 703	33 838 396	5 705 154,49	133 497	4 757	481	476	10 649 777,80	178 932	6 841 192,48
1965	67 162 725	36 322 334	5 906 164,33	142 649	4 001	821	417	10 964 730,29	186 931	7 146 490,17
1966	72 077 876	38 027 895	6 116 067,76	139 762	4 432	942	555	11 064 251,37	202 867	7 644 681,43
1967	68 448 734	37 721 677	6 365 175,95	129 961	4 709	682	525	10 461 339,81	181 371	7 336 995,05

Kaasutakka luo tunnelmaa

Taulukko 18 — Tabell 18 — Table 18

Käyttöomaisuuden arvonmuutokset v. 1967 — Förändringar i anläggningstillgångarnas värden
år 1967 — Changes in value of fixed assets in 1967

Pääryhmä Huvudgrupp Main group	Pääoma-arvo Kapitalvärde Capital value 31.12.1966	Arvon lisäys talousarvion mukaan Värdeökning enligt budgeten Increase of value as per budget	Arvon muutos talous- arvion ulkopuolella Värdeförändring utom budgeten Change of value outside budget	Poisto v. 1967 Avskrivning år 1967 Depreciation in 1967	Vinääraiset poistot Extra avskrivningar Extra depreciations	Pääoma-arvo Kapitalvärde Capital value 31.12.1967
Tontit — Tomter — Areas ...	4 910 398,00	—	{ 1 000,00 ¹⁾ — 88 000,00 ²⁾ — 79 600,00 ³⁾	—	—	4 743 798,00
Asuin- ja hallintorakennukset — Bostads- och förvalt- ningsbyggnader — Resi- dences and administration buildings	1 207 133,71	—	—	13 980,46	—	1 193 153,25
Tehdasrakennukset — Fab- riksbyggnader — Factory buildings	2 713 338,99	—	—	182 317,64	—	2 531 021,35
Tilapäiset rakennukset — Till- fälliga byggnader — Pro- visional buildings	93 701,87	—	—	23 435,64	—	70 266,23
Kaasusäiliöt — Gasbehållare — Gasholders	383 566,32	—	—	41 387,88	—	342 178,44
Pääputkiverkko — Huvudrör- nät — Gas main net	3 861 493,63	33 375,65	—	242 807,85	—	3 652 061,43
Liittymisjohdot — Anslut- ningsledningar — Connec- tion pipes	337 090,80	24 182,31	—	32 804,11	—	328 469,00
Tehdasalueen putkijohdot — Rörnät inom fabriksområ- det — Pipe lines within factory area	13 675,64	—	—	10 494,77	—	3 180,87
Uunit — Ugnar — Ovens	550 812,88	—	—	125 980,14	—	424 832,74
Uunien koneet ja varusteet — Maskiner och tillbehör til- ugnar — Machines and ar- matures of the ovens	31 067,14	—	—	21 620,26	—	9 446,88
Koksin sammutuslaitteet — Kokssläckningsanläggning- ar — Coke cooling plats ...	241 183,97	—	—	46 389,17	—	194 794,80
Kaasunpuhdistuskoneet ja ko- jeet — Maskiner och appa- rater för gasrening — Gas purification equipment and apparatuses	565 627,08	—	—	127 861,76	—	437 765,32
Kemiallisten sivutuotteiden laitteet — Anläggningar för kemiska biprodukter — Chemical byproduct plants	74 717,13	—	—	17 332,68	—	57 384,45
Sähkökeskus ja -verkosto — Elcentral och -nät — Electric central and network	252 842,72	—	—	26 211,13	—	226 631,59
<i>Siirto — Transport — Cd fwd</i>	15 236 649,88	57 557,96	— 166 000,00	912 623,49	—	14 214 984,35

Pääryhmä Huvudgrupp Main group	Pääoma-arvo Kapitalvärde 31.12.1966	Arvon lisäys talousarvion mukaan Värdökning enligt budgeten Increase of value as per budget	Arvon muutos talous- arvion ulkopuolella Värdoförändring utom budgeten Change of value outside budget	Poisto v. 1967 Avskrivning år 1967 Depreciation in 1967	Vlimääräiset poistot Extra avskrivningar Extra depreciations	Pääoma-arvo Kapitalvärde 31.12.1967
<i>Siirto — Transport — Cd fwd</i>	15 236 649,88	57 557,96	-166 600,00	912 623,49	—	14 214 984,35
Kaasumittarit — Gasmätare — Gas meters	700 449,32	—	—	82 310,05	—	618 139,27
Laboratoriokojeet — Labora- torieapparater — Labora- tory apparatuses	32 792,63	12 147,98	—	6 129,74	—	38 810,87
Siltanosturit — Brokranar — Bridge cranes	612 361,51	—	—	89 798,11	—	522 563,40
Hiilenkäsittelylaitteet — An- läggningar för hantering av stenkol — Coal handling plants	505 236,24	—	—	99 646,39	—	405 589,85
Koksinkuljetus- ja käsittely- laitteet — Transportanord- ningar och anläggningar för hantering av koks — Coke transport and handling plants	341 427,57	—	—	105 174,59	—	236 252,98
Liikkuvat kuljettimet — Flyttbara transportanord- ningar — Movable con- veyors	293 208,47	42 322,00	—	61 072,17	—	274 458,30
Työkoneet — Arbetsmaskiner — Working machines	47 979,20	29 096,71	—	13 811,69	—	63 264,22
Kalusto — Redskap — Tools	24 342,15	—	—	9 612,87	—	14 729,28
Erityiset työt — Speciella ar- beten — Special works ...	—	75 532,55	—	—	—	75 532,55
Arvopaperit — Värdepapper — Securities	49 300,00	—	— 6 000,00 ⁴⁾	—	—	43 300,00
	17 843 746,97	216 657,20	-172 600,00	1 380 179,10	—	16 507 625,07

¹⁾ Kbn päätös — Stadsstyrelsens beslut — Resolution of City Board 14. 6.1967, 1 867 §.

²⁾ —» —» —» —» 2. 3.1967, 690 §.

³⁾ —» —» —» —» 28.12.1967, 3 554 §.

⁴⁾ —» —» —» —» 12. 9.1967, 6 773 §.

Omaisuuustase 31. 12. 1967

Vastaavaa

I. Varsinainen omaisuus

A. Rahoitusomaisuus

Käteisvarat	5 832,75	
Shekkitili	5 543,37	
Postisiirtotili	45 667,05	
Alitilitäjät	1 400,00	
Tilisaatavat	2 237 599,65	
Ennakot hankkijoille	—	2 296 042,82

B. Vaihto-omaisuus

Raaka-ainehiili	2 166 428,88	
Tarvikevarastot	1 118 288,33	
Koksi	786 357,10	
Kivihiiliterva, bentseeni, kaasu	15 694,06	4 086 768,37

C. Käyttöomaisuus

Vuoden alussa	17 843 746,97	
Lisäys vuoden aikana	217 657,20	
Poistot	—1 553 779,10	16 507 625,07

II. Siirtyvät erät

Nostamattomat määrärahat		995 578,25
--------------------------------	--	------------

III. Ylimääräinen omaisuus

Talletetut vieraat arvopaperit		1 077,79
--------------------------------------	--	----------

IV. Tilivuoden vajas

		983 267,00
	mk	<u>24 870 359,30</u>

Vastattavaa

I. Vieras pääoma

A. Lyhytaikainen

Tilivelat	4 979 367,24	
Varsinaisten tulojen ennakot	1 049 774,74	
Talletetut vieraat varat	1 154,76	
Konttokuranttivelka kaupungin kassaan	1 336 859,24	7 367 155,98

B. Pitkäaikainen

Pääomavelka kaupungille		16 507 625,07
-------------------------------	--	---------------

II. Siirtyvät erät

Uudisrakenteiden nostamattomat määrärahat		995 578,25
---	--	------------

	mk	<u>24 870 359,30</u>
--	----	----------------------

Tulostase 31. 12. 1967

Kulut

I. Varsinaiset kulut

Palkat	5 168 341,09
Henkilösivukulut	1 793 831,60
Raaka-aineet, sähkö-, vesi- ja höyrymaksut	8 977 879,04
Tarvikkeet	642 997,36
Välitettävä hiili	279 822,13
Myytävät kaasunkulutuskojeet	133 083,26
Vieraat palvelukset	1 224 749,84
Osuus teollisuuslaitosten yhteisiin kuluihin	22 155,67
Toimistokulut	108 919,36
Käyttöomaisuuden poistot	1 380 179,10
Käyttöomaisuuden korko	1 066 664,80
Konttokuranttivelan korko	45 738,53

II. Ylimääräiset kulut

Luottotappiot	4 753,84
---------------------	----------

mk 20 849 115,62

Tuotot

I. Varsinaiset tuotot

Kaasunmyyntituotot	6 365 175,95
Koksinmyyntituotot	10 048 203,30
Sivutuotteiden myyntituotot	413 136,51
Sivutoiminnan tuotot	1 707 384,24

II. Ylimääräiset tuotot

Vuokratuotot	201 081,53
Satunnaiset tuotot	196 232,23

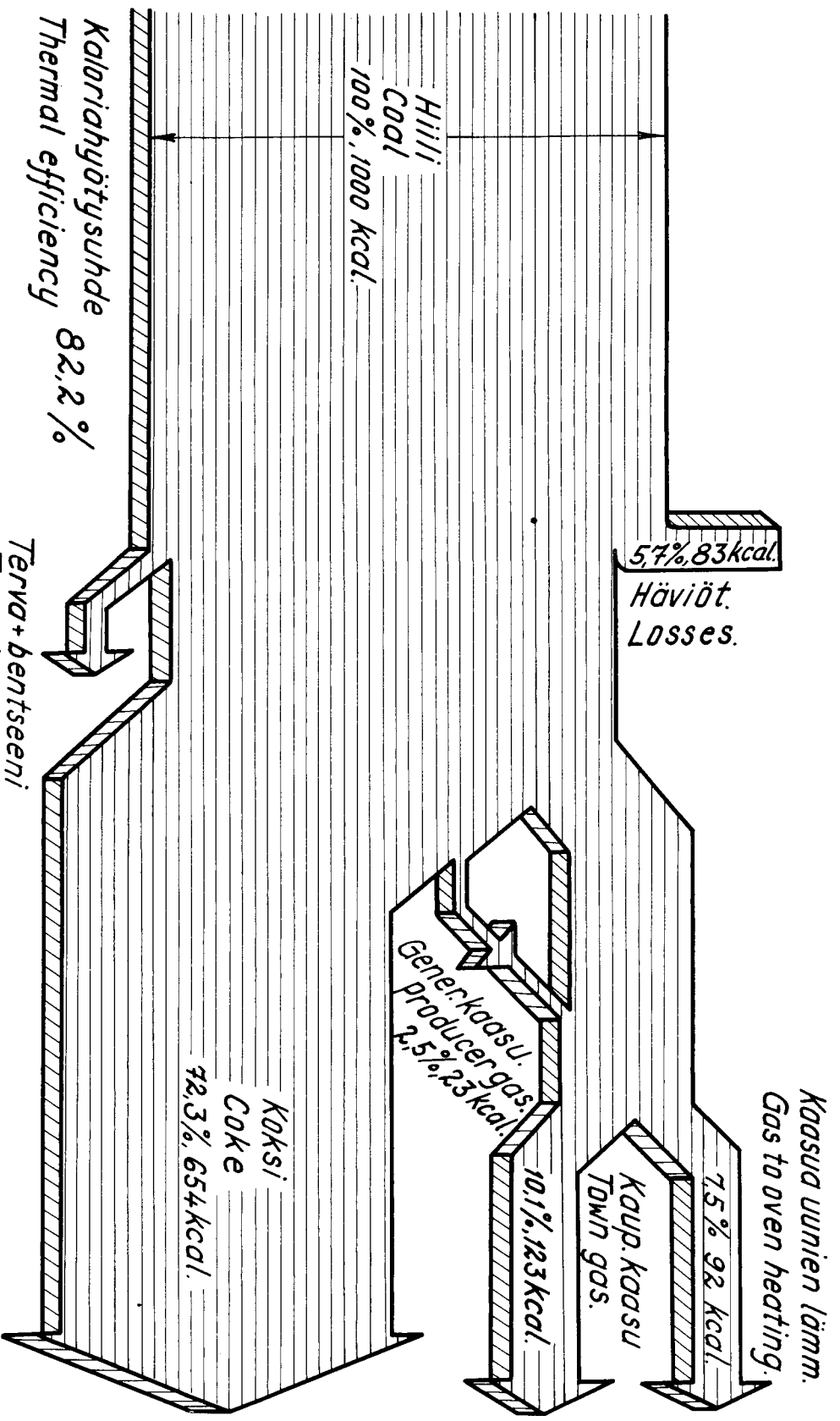
III. Sisäiset viennit

Kaasun, koksin ja sivutuotteiden omakäyttö	857 192,94
Uudisrakenteiden välilliset kustannukset	77 441,92

IV. Tilivuoden vajaus	983 267,00
-----------------------------	------------

mk 20 849 115,62

KAASULAITOKSEN TUOTEKAAVIO 1967 PRODUCT FLOW.

40. Sähkölaitos

Luistoa ja kitkaa toimintavuodelta

Teollisuuslaitosten lautakunnan ja sähkölaitoksen uudet johtosäännöt astuivat voimaan vuoden 1967 alussa. Kuluneen vuoden aikana on ollut tilaisuus tehdä käytännön havaintoja johtosääntöjen toimintaan tuomasta luistosta ja kitkasta. Myönteisistä kokemuksista monet voi kiteyttää toteamukseen: uudet johtosäännöt päättivät pitkälliseksi venyneen, aikaisempien johtosääntöjen perusteellisesta vanhentumisesta johtuneen epämääräisen välitilan, hallinnollisen tyhjiön. Johtosäännöissä toteutettu delegointi on nopeuttanut monien tiheään toistuvien asioiden käsittelyä ja vähentänyt asiakirjojen virtaa. Toisaalta on kuitenkin todettava, että uudet johtosäännöt määrittelevät eräiden toimeenpanoluontoisten asioiden käsittelyn entistä muodollisemmaksi ja hitaammaksi.

Kaupungin keskustan sähköntarpeen kasvun vaatima Kampin sähköaseman uusiminen ja sähkölaitoksen toimipaikkojen hajasijoituksesta johtuvat häirit ovat saattaneet sähkölaitoksen uuden toimitalon rakennustyön aloittamisen pakottavan kiireelliseksi. Toimitalon luonnospiirrokset etenivät lausuntokierroksella kaupungin eri lautakunnissa toimintavuoden aikana kuitenkin niin verkkaisesti, että vuoden päättyessä ei ollut vielä nähtävissä, koska päästään lopullisen pää-

töksen tekoon. Usein puolenkymmentä lautakuntaa käsittävän lausuntokierroksen hitaus viivästyttää huolestuttavalla tavalla monia kaupungin omia rakennushankkeita. Erääksi käsittelyä hidastavaksi ja harhautuneisiin kannanottoihin johtavaksi tekijäksi on osoittautunut se valitettava tosiasia, että ainoiksi kommunikaatiovälineiksi lausuntokierroksella jäävät suunnitelmia seuraavat asiakirjat; hallintokäytäntö ei näy tuntevan kommunikaatiovälineistä tehokkainta, henkilökohtaista keskustelua esiintulevista pulmista. Hallinnossa tulisi kaikin keinoin pyrkiä etsimään nykyistä nopeammat menetelmät kaupungin omia rakennushankkeita koskevien suunnitelmien käsittelyssä.

Sähkölaitoksen käyttämien tarvikkeiden ja palvelusten hinnat nousivat koko toimintavuoden ajan. Erityisesti vuoden lopulla suoritettu markan devalvointi merkitsi laitokselle kustannustason hyppäyksellistä nousua. Devalvaatio ei kuitenkaan ehtinyt vaikuttamaan kovinkaan tuntuvasti vuoden 1967 kuluihin. Kun liikevaihto kasvoi tyydyttävästi, oli sähkölaitoksen taloudellinen tulos kustannustason noususta huolimatta hyvä. Taloudellista tulosta ja sähkölaitoksen toimintaa vuoden 1967 kuluessa tarkastellaan lähemmin seuraavilla sivuilla.

Sähkön hankinta

Sähkön hankinta tapahtui — kuten edellisinkin vuosina — pääasiassa omilta höyryvoimalaitoksilta. Omien laitoksien käyttöä vastaavan korvaussähkön osuus pysyi lähes muuttumattomana. Varsinainen ostosähkö muodosti vain n. 2 % sähkön kokonaishankinnasta.

Käytettävissä oleva oma koneteho lisääntyi vuoden aikana noin 13 megawatilla. Tästä oli Kemijoen vesivoiman osuus hieman yli 2 MW ja Myllypuron lämmitysvoimalaitoksen 1. vastapainekoneen osuus 11 MW. Myllypuron koneisto saatiin kaupalliseen käyttöön marraskuun lopulla. Alkuvuoden vesivoimatilanne oli Kemijärven säännöstelyn ansiosta normaalia parempi, kesällä normaali ja vuoden lopulla jälleen parempi.

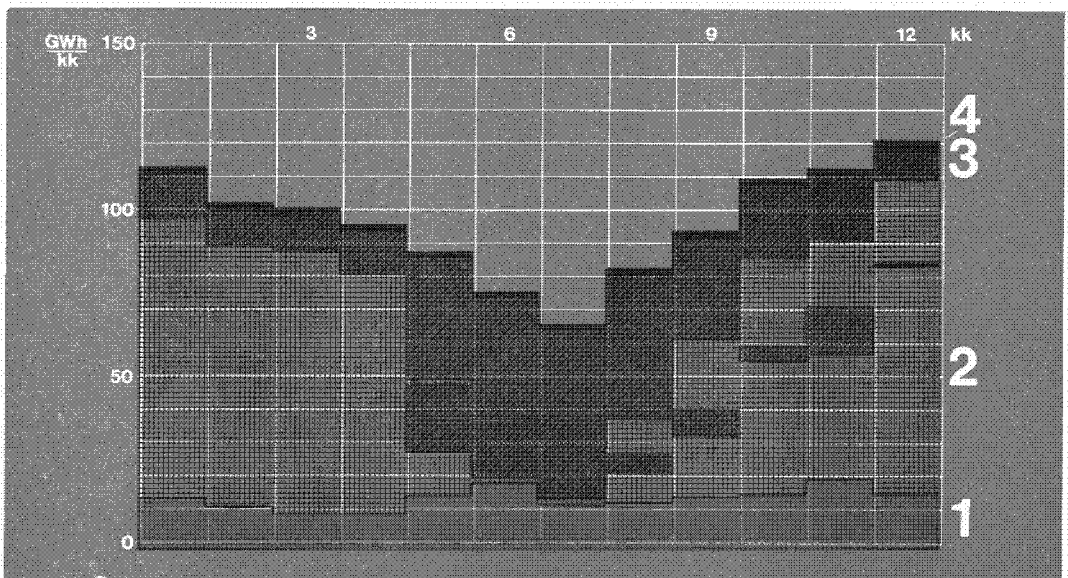
Sähkön hankinnan jakaantuminen eri hankintatavoille
uppdelning av elanskaffning
sources of generation and purchase of electrical energy

Imatran Voiman kanssa solmittiin uudet säännöllistä ostosähköä ja varasähköä koskevat sopimukset. Uusien sopimusten soveltaminen alkoi heinäkuun alussa. Sopimusten mukaan säilyivät säännöllisen ostotehon tilausmäärät ennallaan — 10 MW ja 2,5 MVar — mutta varatehon tilaus nostettiin 15 MW:iin ja 10 MVar:iin.

Etelä-Suomen Voimalta ostettiin sähköä Vuosaaren tarpeisiin. Myös tätä ostoa koskeva sopimus uusittiin.

Säännöllisen ostosähkön indeksisidonnaiset hinnat muuttuivat vuoden aikana siten, että tehomaksut nousivat ja energiamaksut alenivat. Ylijäämäenergian ja varaenergian hinnat nousivat syyskuun alussa.

- 1 Omat vesiosuudet
Egen vattenkraft
Own water shares
- 2 Omat voimalaitokset
Egna kraftverk
Own power stations
- 3 Korvaussähkö
Ersättningskraft
Secondary purchase
- 4 Varsinainen osto
Uppköp
Primary purchase

Sähkön ja kaukolämmön hankinta vuosina 1966 ja 1967

el- och fjärrvärmeanskaffningen 1966 och 1967
generation and purchase of electricity and heat for district heating

SÄHKÖN HANKINTA		1967	1966	Muutos % ändring change
elanskaffning electricity				
Omat vesiosuudet egen vattenandelskraft water shares	GWh	238	189	+ 26
Omat höyryvoimalaitokset egna ångkraftverk own thermal power stations	GWh	965	904	+ 7
— kehitetty — genererad — generated	GWh	606	633	— 4
— korvaussähkö — ersättningsenergi — secondary purchase	GWh	359	271	+ 32
Varsinainen osto egentliga inköp primary purchase	GWh	30	35	— 14
Yhteensä hankittu totalt total	GWh	1233	1127	+ 9
Pätötehoiippu aktiv effekt maximum active demand	MW	265	248	+ 7
Loistehoiippu reaktiv effekt maximum reactive demand	MVA	127	123	+ 3
KAUKOLÄMMÖN HANKINTA				
fjärrvärmeanskaffning heat for district heating				
Omat voimalaitokset egna kraftverk own power stations	Tcal	1356	1248	+ 9
— vastapainelämpö — mottrycksvärme — back pressure	Tcal	966	938	+ 3
— vastapainekorvaus — ersättning för mottrycksvärme — back pressure substitute	Tcal	133	82	+ 62
— reduktiolämpö — reducerad ånga — reduced steam	Tcal	257	228	+ 13
Omat lämpökeskukset egna värmecentraler heating plants	Tcal	251	264	— 5
Ostettu inköpt purchase	Tcal	65	70	— 10
Yhteensä hankittu totalanskaffning total	Tcal	1670	1582	+ 6
Vesikaukolämmityksen huippukuormitus topbelastning, vattenfjärrvärme maximum demand, hot water	Gcal/h	447	357	+ 25
Höyrykaukolämmityksen huippukuormitus topbelastning, ångfjärrvärme maximum demand, steam	Gcal/h	60	59	+ 2

Sähkön myynti

Sähkön kuluttajien lukumäärässä ylitettiin 200000 raja. Lukumäärän kasvu oli noin 3 %. Kulutuksen kasvu oli hieman edellisvuosia hitaampaa jäaden 8,4 %:iin.

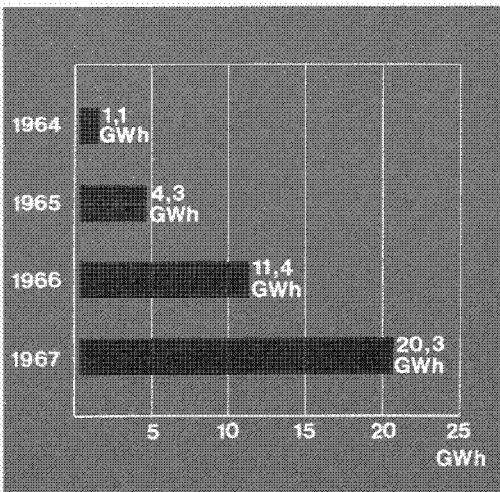
Kulutuksen kasvu oli kuitenkin Helsingissä suurempi kuin keskimäärin koko maassa. Eräänä syynä tähän on se, että lamakauden hiljentämän teollisuuden osuus Helsingin sähkön tarpeesta on keskimääräistä vähäisempi. Oma osuutensa myynnin kasvussa on jatkuvasti lisääntyvällä sähkön käytöllä huoneilojen lämmitykseen. Lämmitysenergian myynti kasvoi kertomusvuoden aikana noin kaksinkertaiseksi edelliseen vuoteen verrattuna. Lämmityksen osuus kokonaiskulutuksesta on pari prosenttia eli samaa suuruusluokkaa kuin katuvalaistuksen tai raitiotieliikenteen. Lämmityskuluttajien lukumäärä kasvoi lähelle tuhatta.

Näyttelyt ovat sähkön markkinoinnin ja tehokkaan asiakaspalvelun tärkeitä työkaluja. Toimintamahdollisuudet tällä alueella paranivat oleellisesti kun sähkölaitoksen pysyvä näyttely avattiin helmikuun alussa. Pääpaino on näyttelyssä sähkölämmityksellä sekä etupäässä asiantuntijoille tarkoitettulla laite- ja esittelymateriaalilla. Näyttelyssä kävi sen vajaan toimintavuoden aikana 3700 vierasta.

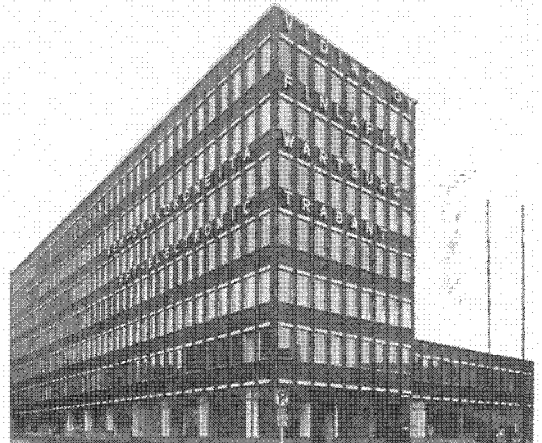
Näyttely ei pyri olemaan vain laitteiden esittelypaikka vaan myös erilaisten päivien ja kurssien pitopaikka. Kurssi- ja luento-toiminta on jo aloitettu, mutta sitä on tarkoitus huomattavastikin laajentaa esim. eritasoisiin luentosarjoihin oppilaitoksia silmälläpitäen.

Lämmityssähkön myynnin kehitys

utveckling av elförsäljning för rumsuppvärmning
development of the sales of electricity for space heating

Sähkölaitoksen näyttely sijaitsee Lastenkodinkuja 1:ssä, alakerran kulmahuoneistossa.

Sähköenergian myynti

elenergiförsäljning
sales of electricity

Kuluttajaryhmät abonnentgrupp consumer category	Energia/GWh		Osuus andel share %	Muutos ändring change	
	1967	1966	1967	GWh	%
Yksityistaloudet hushåll domestic	267,8	233,7	25,0	+ 34,1	+ 14,6
Teollisuus storindustri industrial	261,5	258,7	24,5	+ 2,8	+ 1,1
Ammatin- ja liikkeen- harjoitus yrke- och affärsidkare commercial	350,3	317,5	32,7	+ 32,8	+ 10,3
Liikenne trafik traffic	30,2	33,3	2,8	— 3,1	— 9,3
Ulkovalaistus utomhusbelysning public lighting	23,8	21,2	2,2	+ 2,6	+ 12,3
Muu julkinen kulutus övrig offentlig förbrukning diverse public	121,0	117,9	11,3	+ 3,1	+ 2,6
Jakeluyhtiöt distributörer distributors	15,4	4,4	1,5	+ 11,0	+ 25,0
	1 070,0	986,7	100,0	+ 83,3	+ 8,4

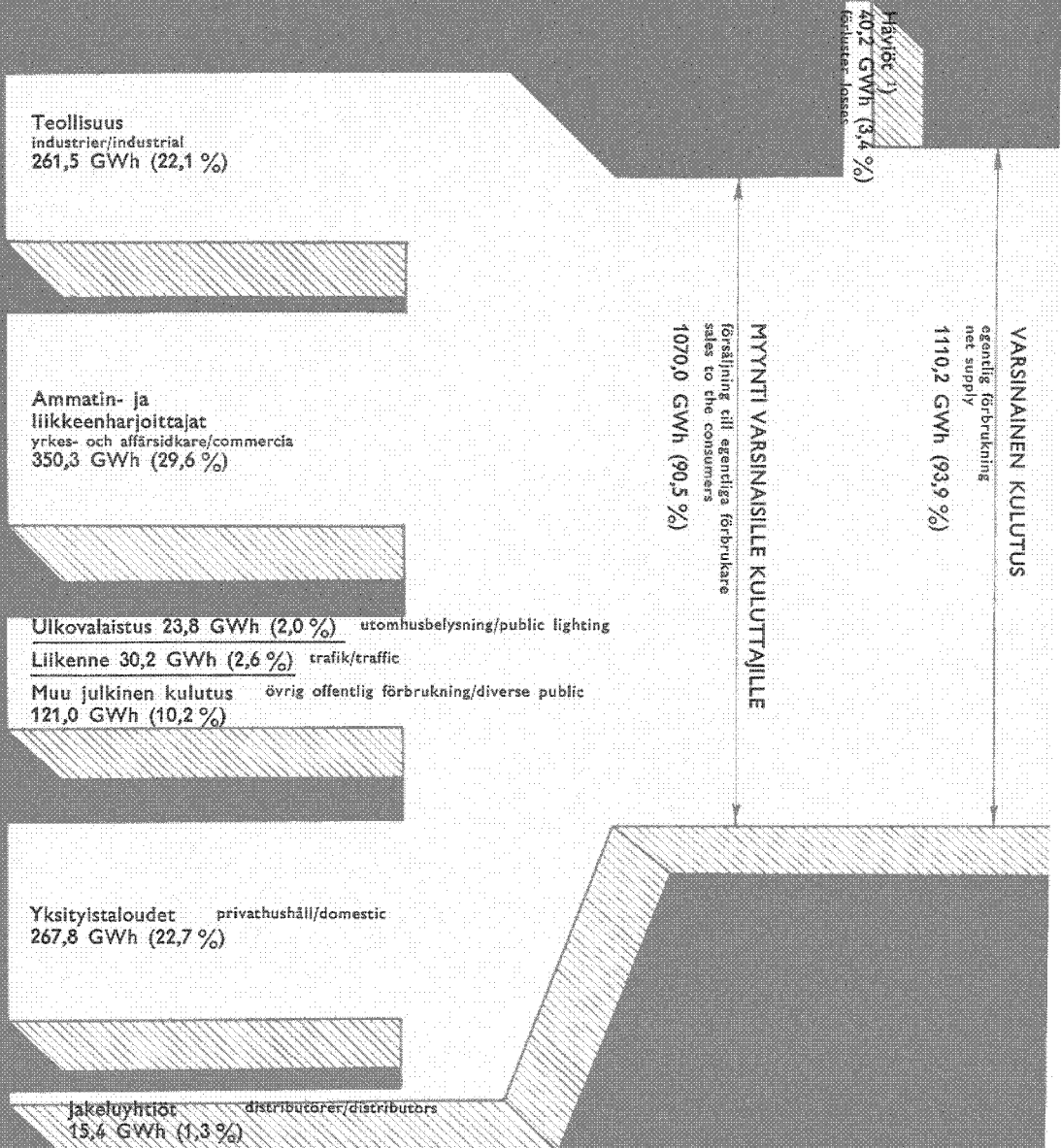
Sähkön kuluttajien lukumäärät

antal abonnenter
number of consumers

Kuluttajaryhmä abonnentgrupp consumer category	Kpl		Osuus andel share %	Muutos ändring change	
	31.12.67	31.12.66	31.12.67	kpl	%
Yksityistaloudet hushåll domestic	179 115	175 471	88,0	+ 3 644	+ 2,1
Teollisuus storindustri industrial	296	339	0,1	— 43	— 12,1
Ammatin- ja liikkeen- harjoitus yrke- och affärsidkare commercial	21 984	20 054	10,8	+ 1 930	+ 9,6
Julkiset tarpeet offentliga behov public	2 288	2 164	1,1	+ 124	+ 5,7
Jakeluyhtiöt distributörer distributors	2	2	± 0	± 0	± 0,0
	203 685	198 030	100,0	+ 5 655	+ 2,9

Sähköenergian hankinnan ja myynnin jakautuminen

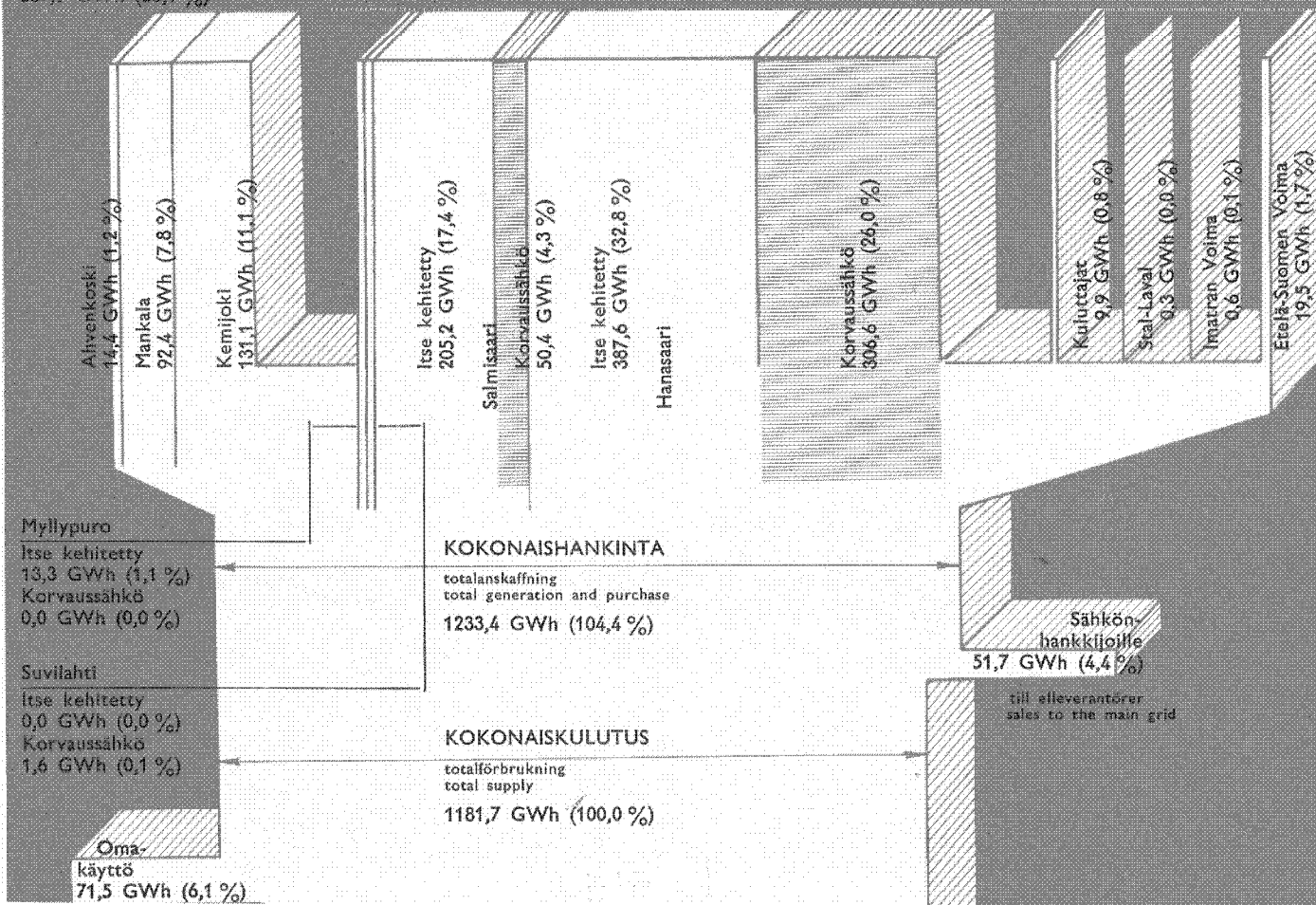
fördelningen av elenergens anskaffning och försäljning
generation, purchase and sales of electrical energy

¹⁾ Häviöihin sisältyy myös laskutusjättämän muutos vuodenvaihteissa

Omat vesiosuudet
egen vattenandelskraft/own water shares
237,9 GWh (20,1 %)

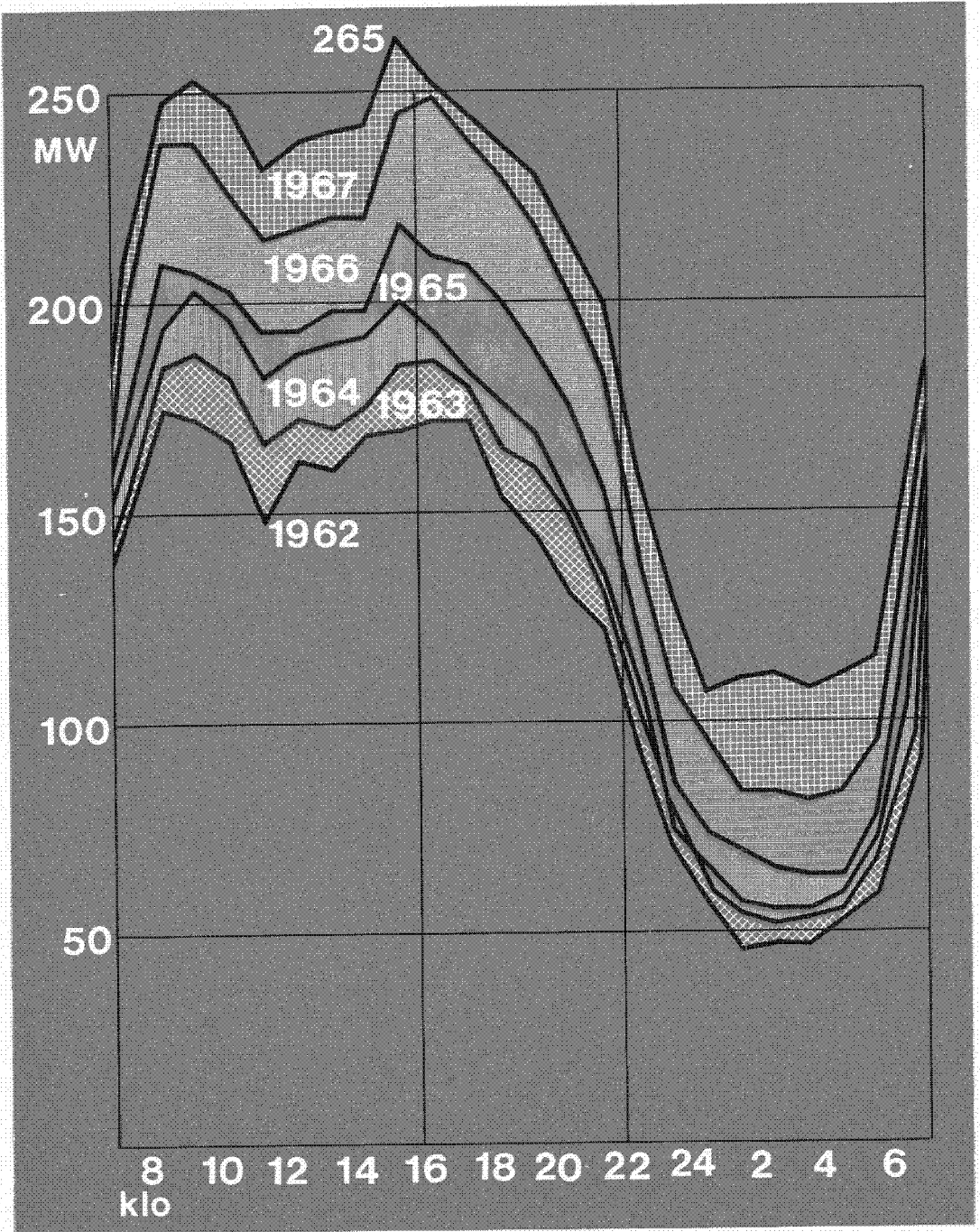
Omat höryvoimalaitokset egna ångkraftverk/own thermal power stations
Itse kehitetty: 606,6 GWh (51,3 %) egen ångkraft/generated
Korvaussähkö: 358,6 GWh (30,3 %) ersättningskraft/secondary purchase

Huippuvuorokauden kuormituskäyrän kehitys

utveckling av belastningskurvan under toppdygnet

development of the load curve during the day of maximum load

Voimalaitokset

Suvilahden voimalaitoksen kaukolämpöjärjestelmää täydennettiin kaukolämmön varakeskuksella. Keskus saatiin käyttökuntoon joulukuun alussa. Uuden Suvilahden voimalaitoksen sijoitusta koskeva selvitys valmistui. Sähkölaitoksen aluevarausesitys, joka koskee kaasulaitokselta vapautuvia alueita, saatiin lausuntokierrokselle kaupungin hallintoelimiin. Voimalaitoksen päämitoitusta koskeva tutkimus valmistui vuoden lopulla. Tämän jälkeen on aloitettu laitoksen yksityiskohtainen yleissuunnittelu. Tutkimuksen mukaan tulisi valmiin laitoksen sähkötehon olla 200 MW vuonna 1977. Kaukolämpötehoksi on suunniteltu 350 MW.

Salmisaaren voimalaitoksen tarpeisiin on suunniteltu kalliioon sijoitettavaa raskaan polttoöljyn syvävarastoa. Lautakunnan hyväksymä periaate-esitys lähetettiin vuoden lopulla kaupunginhallitukselle.

Sähkölaitoksen ensimmäistä varsinaista kaasuturbiinilaitosta koskevat mitoitus- ja sijoitussuunnitelmat osoittivat, että soveliaim laitoksen sijoituspaikka olisi Salmi-

saaren voimalaitoksen alue. Tätä koskevien esitysten teko jäi seuraavan vuoden puolelle. Hanasaaren voimalaitoksella suoritettiin pääasiassa toisen koneiston vastaanottokokeissa esille tulleiden puutteiden korjauksia ja uusintakokeita. Korjaukset teki laitoksen hankkija. Takuutöitä viivästytti turbogeneraattorissa todettu vaurio.

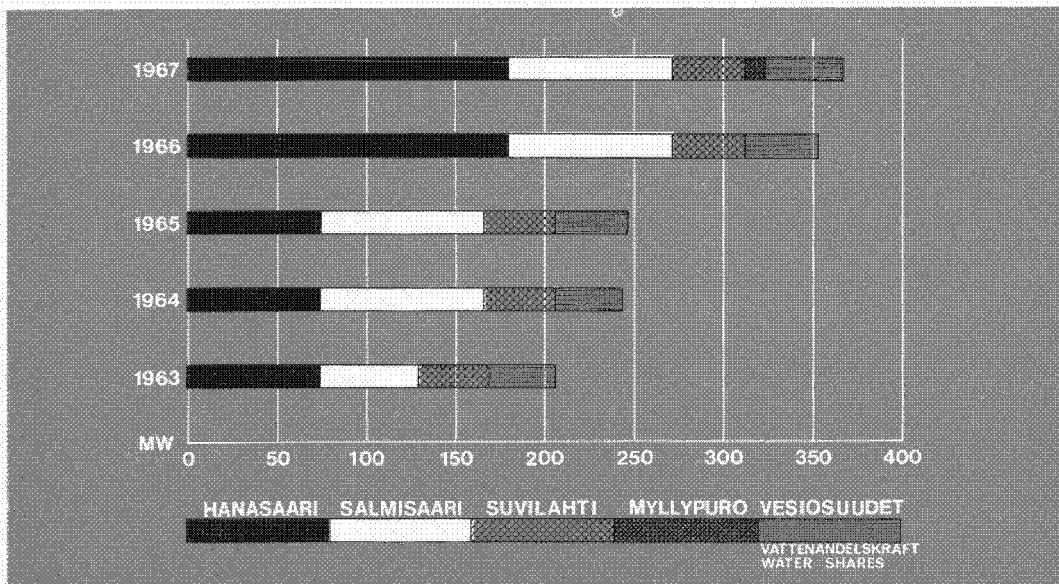
Hanasaaren voimalaitoksen välittömään läheisyyteen rakennettiin 2 öljysäiliötä yhteiseltä tilavuudeltaan 15.000 m³.

Myllypuron voimalaitos toimi aluksi ainoastaan Myllypuron ja Vesala—Kontulan asuntoalueita lämmittävänä lämpökeskuksena. Kertomusvuoden aikana valmistui Myllypuron voimalaitokselle sen ensimmäinen turbogeneraattori. Tämä 11 MW:n tehoinen yksikkö kytkettiin ensimmäisen kerran sähköverkkoon syyskuussa.

Suvilahden voimalaitoksen alueelle v. 1965 rakennettu 10 MW tehoinen kaasuturbiinilaitos oli valmistajansa omistuksessa aina kertomusvuoden loppuun saakka jolloin tehtiin päätös laitoksen ostamisesta.

Käytettävissä oleva teho

den till förfogande stående kapaciteten
capacity available

Sähköasemat ja kaukokäyttö

Sähkön tarpeen kasvu saa aikaan myös uusien sähköasemien tarvetta. Sähkölaitos teki huhtikussa esityksen tontin varaamiseksi uutta Viikinmäen sähköasemaa varten.

Vanhoilla sähköasemilla tehtiin lähinnä pienehköjä laajennuksia ja uudistuksia. Vuosina 1964—1966 rakennetun sähköasemat ja osittain voima-asetat käsittävän kaukokäyttöjärjestelmän valmistumisen merkinä oli vuoden alussa järjestelmän luovutus uudisrakennusosastolta käyttöosastolle.

Puhelinvaihdetta laajennettiin. 100 alaliittymän suuruinen lisä saatiin käyttöön helmikuussa. Laajennuksen jälkeen voidaan vaihteeseen liittää 650 numeroa.

Erilaisten keskitetyistä sähkölaitokselta annettavien ohjausten välitystä varten hanki-

taan nk. verkkokäskyjärjestelmä. Verkkokäskyjärjestelmä välittää ohjaukset suurtaajuuisena sähkönjakeluverkkoa myöten. Käyttökohteista mainittakoon sähkön myyntimittareiden ohjaus, kuluttajien yö-sähkölaitteiden kytkennät ja katuvalaistuksen sytytys sekä sammutus. Laitteiden hankinta tapahtuu sähköasemittain. Ensimmäinen laitteisto tulee Pitäjänmäen sähköasemalle. Laitteet tilattiin maaliskuussa ja tämän aseman jakelualueella tulisi verkkokäskyjärjestelmän olla toimintakunnossa syksyllä 1968.

Laitoksen sisäistä ja naapurisähkölaitoksille suuntautuvaa viestiliikennettä hoidetaan osin myös radiopuhelimilla. Radiopuhelinjärjestelmää laajennettiin ja hankittiin uusia sekä ajoneuvo- että kannettavia asemia.

Kiinteistöt

Uuden toimitalon luonnospiirustukset olivat miltei koko vuoden ajan lausunnoilla kaupungin eri hallintoelimissä. Prof. Alvar Aallon toimisto teki piirustuksiin lausuntojen johdosta joitakin muutoksia. Luonnospiirustusten hyväksyminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Myllypuron piirikeskusta rakennettiin voimalaitoksen toisen rakennusvaiheen kans-

sa samanaikaisesti. Piirikeskus valmistui syksyllä ja otettiin vastaan sähkölaitokselle lokakuun alussa.

Salmisaaren väestönsuojan rakennustyöt valmistuivat marraskuussa. Voimalaitoksen satamalaiturin jatkeen rannan täytön ja pengerrystyön sekä hiilikentän tukimuurin rakennustyöt käynnistyivät syksyllä.

Sähköverkot ja ulkovalaistus

Kuten edellisenä vuonna oli kertomusvuodenkin jakeluverkostojen rakentamisen painopiste itäisen Helsingin uusilla asuntoalueilla. Merkittäviä työalueita olivat mm. Myllypuro, Kontula, Vartioharju, Puotinharju, Puotila ja Vuosaari.

Paikallisten verkkojen lisäksi rakennettiin näillä alueilla yhteyksiä, jotka tähtäävät niiden sähkönsyötön siirtoon Myllypuron voimalaitokselta käsin tapahtuvaksi.

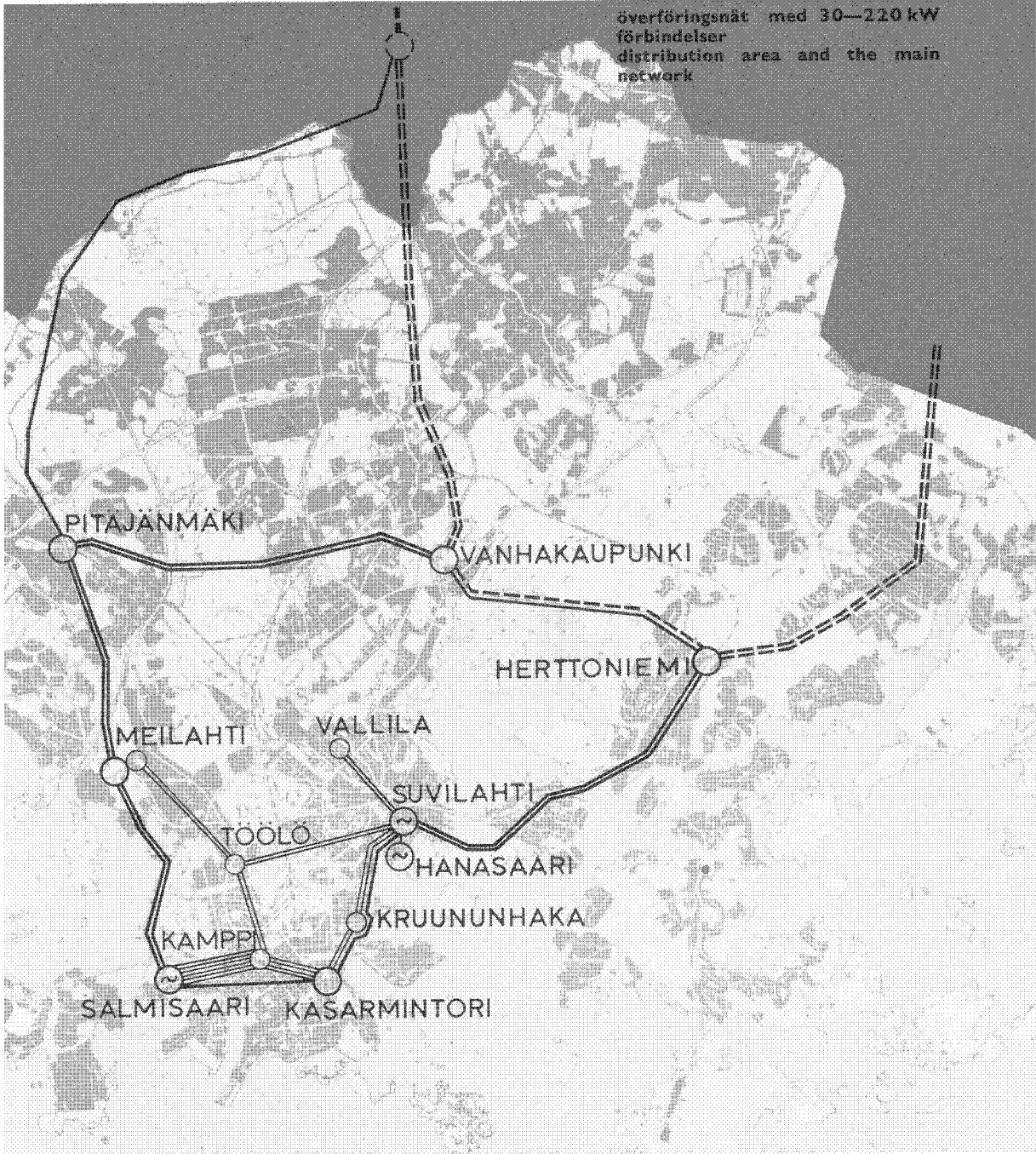
Liikenteenohjausvalojen huomattava lisääminen ja niiden siirtäminen keskitettyyn

ohjaukseen on aiheuttanut laajalti kaapelointitöitä keskikaupungin alueella.

Merkittävin yhtenäinen ulkovalaistuksen työkohte oli Länsiväylän liittymäteiden valaiseminen. Katuvalaistusta rakennettiin ja uusittiin pääasiassa muiden verkkotöiden yhteydessä. Muista ulkovalaistuskohteista mainittakoon useat puistot — mm. Eläintarhanpuisto ja Tehtaanpuisto — Kasarmitori ja Sibelius-monumentti. Ulkoilu- ja urheiluviraston tilauksesta aloitettiin yhteensä n. 12 km käsittävän retkeilytieverkoston valaiseminen. Työ valmistuu vuoden 1968 alussa.

Siirtoverkosto

överföringsnät med 30—220 kW
förbindelser
distribution area and the main
network

○ 220 kV asema, vieras
station, alien

○ 110 kV asema, oma
station, own

⊗ voimalaitos, oma
Steam power station, own

○ 30 kV asema, oma
station, own

--- 220 kV johto, vieras
lines, alien

— 110 kV johto, oma
lines, own

--- 110 kV johto, vieras
lines, alien

— 30 kV johto, oma
lines, own

Kaukolämmitystoiminta

Kaukolämmityksen laajeneminen hidastui huomattavasti aikaisempien vuosien nopeaan kehitykseen verrattuna. Kun liittymistehon kasvu on viime vuosina ollut keskimäärin 25 % oli se kertomusvuonna vain noin 9 %. Syynä tähän kehityksen oleelliseen muutokseen on se, että uusia kuluttajia ei kantakaupungin vesikaukolämpöverkkoon ole juuri voitu liittää, koska tarpeellista huippulämpötehoa ei ole ollut käytettävissä. Kehitys pääsee jatkumaan vasta kun eteläiseen kantakaupunkiin suunniteltu huippulämpökeskus on toiminnassa. Eteläisen huippulämpökeskuksen rakentaminen on ollut jo kauan vireillä, mutta lähinnä sen sijoituspaikkaa koskevista vaikeuksista johtuen asia on viivästynyt. Kertomusvuonna löytyi kuitenkin sovelias paikka Munkkisaarassa. Keskukseen luonnospiirustukset lähetettiin vuoden lopulla lausunnonlehtiä eri hallintolomille.

Kaukolämmön suurimmat kulutukset mitattiin joulun aattona. Vuorokauden keskilämpötila oli lähes -23°C . 15 tunnin mittaisen päiväjakson aikana oli lämmön tarve tuolloin lähes 90 % liittymisarvosta. Pienin kaukolämmön tarve oli

heinäkuun lopulla, jolloin se oli noin 7 % liittymisarvosta.

Lämmön hankinnan jakaantuminen eri hankintatavoille ilmenee oheisesta diagrammista. Hankintatapojen osuudet ovat miltei samat kuin edellisinäkin vuosina.

Kuluttajien kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1448. Kantakaupungissa liitettiin vuoden aikana vesikaukolämmitykseen 84 ja höyryhöyrykaukolämmitykseen 3 uutta kuluttajaa. Esikaupunkialueella oli uusien kuluttajien luku 27. Huomattavin johtotyö kantakaupungissa oli Suvilahden voimalaitokselta lähtevän uuden syöttöjohdon rakentaminen. Lisäksi täydennettiin kaukolämpöverkkoa eri puolilla kaupunkia. Lisäyksistä oli merkittävin reittiä Pengerkatu — Vaasankatu — Fleminginkatu — Aleksis Kivenkatu kulkeva johto, jolla piirannettiin lämmön siirtomahdollisuuskavallilan suuntaan. Itäisillä esikaupunkialueilla rakennettiin kaukolämpöverkkolähinnä Kontulassa, Vesalassa ja Jakomäessä. Myllypurosta Jakomäkeen johtavan putkikyhteyden rakennustyöt saatiin miltei valmiiksi vuoden loppuun menessä. Kaukolämpöjohtojen nettolisäys oli kertomusvuonna yhteensä n. 10 km.

Eräitä kaukolämmön tunnuslukuja

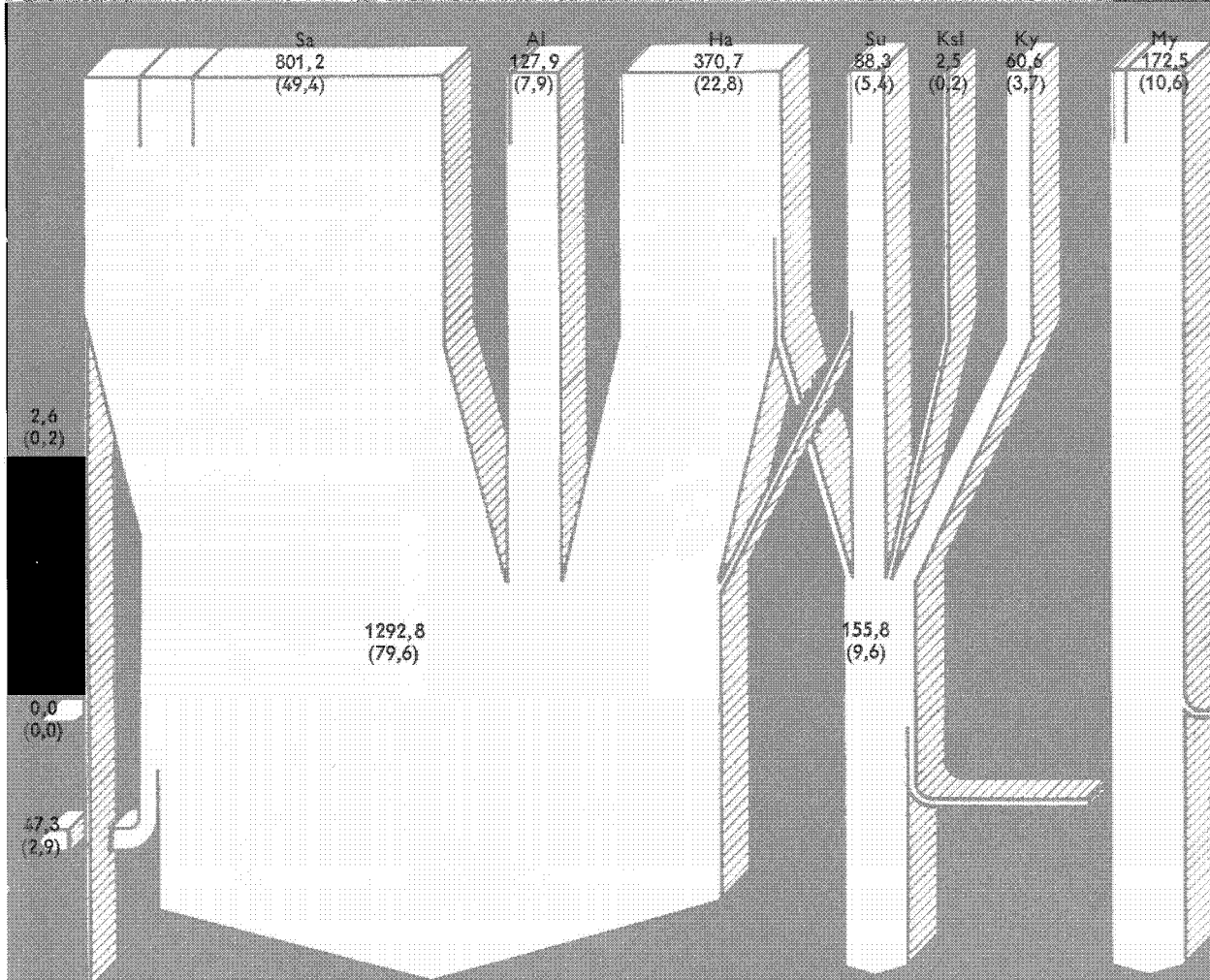
några karakteristiska tal för fjårrvarme
some characteristics of the district heating

		1967	1966	Muutos % åndring change
Putkijohdot rörledningår pipelines	km	129,4	119,3	8
Kuluttajien lukumäärå abonnenter number of consumers	kpl	1448	1334	9
Liittymisteho ansluten effekt capacity connected	Gcal/h	565,6	520,9	9
Liitettyjen rakennusten tilavuus ansluten byggnadskub volume of houses connected	milj. m ³	29,2	26,8	9
Myyty lämpömäärå såld varme heat consumption	Tcal	1551	1412	10

Lämmön hankinnan ja myynnin jakautuminen

fördelning av värmeanskaffning och försäljning
division of heat supply and sales

KOKONAISHANKINTA 1623,7 Tcal (100 %)
totalanskaffning/total supplied

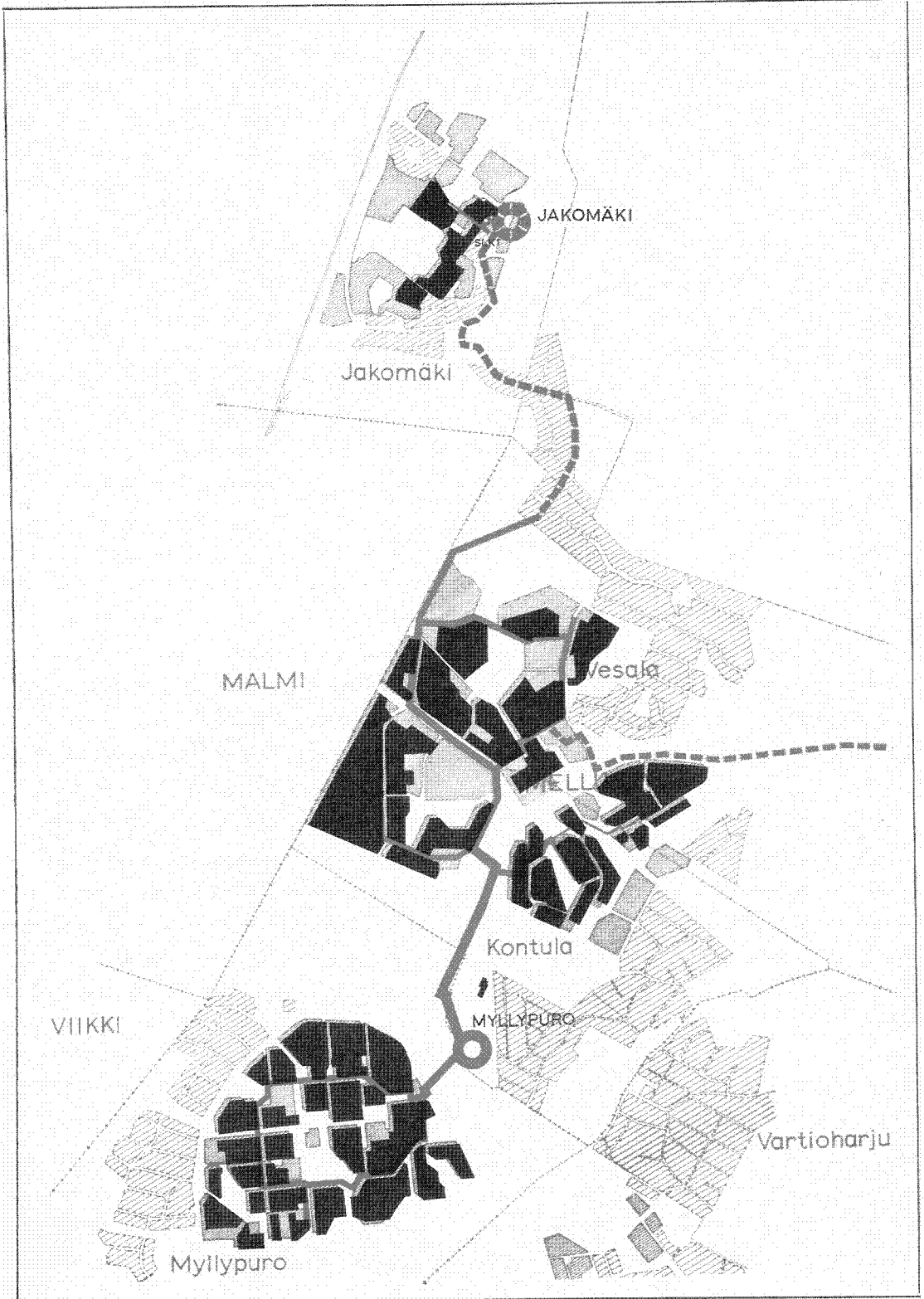

Kantakaupungin kaukolämmitysalue
stadskärnans fjärrvärmeområde
district heating area, city

Myllypuron kaukolämmitysalue

Kvarnbäckens fjärrvärmeområde
district heating area, Myllypuro

Laskennallinen tulos

Kokonaiskustannukset kasvoivat 5 %. Varsinaisten tulojen kasvu oli 8 %. Liikevaihto oli 126,3 Mmk eli 7 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kustannukset olivat 3,3 Mmk talousarviossa oletettua pienemmät. Tulot ylittivät talousarvion 1,4 Mmk:lla. Ylitulot olivat peräisin myynnin kasvusta ja sähkötariffien noususta. Ylijäämäksi oli talousarviossa oletettu 24,7 Mmk. Ylijäämäksi muodostui 29,5 Mmk. Ylijäämä vastaa 10 % korkoa laitoksen käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle. Kun otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä 6 % korko, saadaan käyttöomaisuuden tuotoksi 16 %.

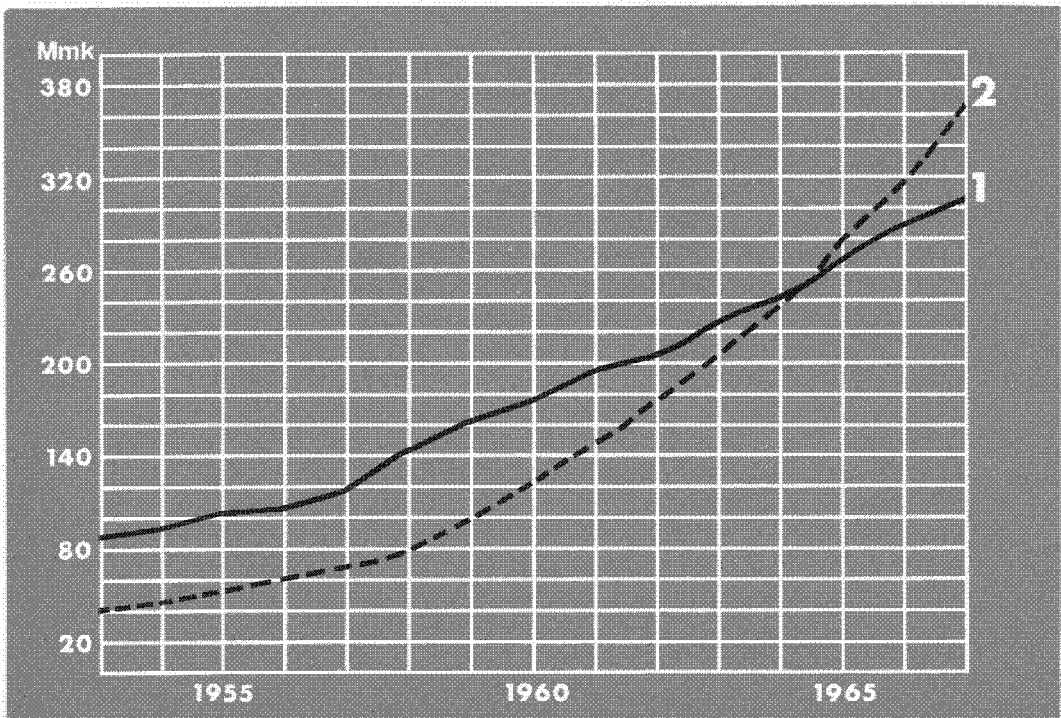
Uudisrakennustoimintaan käytettiin 37,2 Mmk, vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 41,3 Mmk. Suurimmat uudisrakennuskohteet olivat voima-asetat, jakeluverkostot ja kaukolämpötyöt. Talousarvion ulkopuoliset käyttöomaisuuden lisäykset olivat 0,2 Mmk. Kun poistot olivat 22,1 Mmk, tuli nettoinvestoinneiksi ja käyttöomaisuuden arvon lisäykseksi 15,2 Mmk. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden päättyessä 311,3 Mmk. Omarahoitusaste kasvoi edelleen. Nettoinvestointien rahoittamiseksi kertyi ylijäämän lisäksi omarahoitetun käyttöomaisuuden korkoa 17,8 Mmk. Tämä merkitsee sitä, että kaupungin muiden menojen kattamiseen jäi 32,1 Mmk.

Käyttöomaisuuden rahoituksen kehitys

anläggningstillgångarnas finansiering
financing of the fixed assets

1 Käyttöomaisuus
anläggningstillgångar
fixed assets

2 Omarahoitus
självfinansiering
self-financing

Tulojen ja menojen jakautuminen

fördelningen av inkomster och utgifter
division of income and expenditure

MENOT	1967	1966
utgifter/expenditure	Mmk	Mmk
Energian hankinta energianskaffning generation and purchase of energy	56,5	53,0
Sähkön siirto, jakelu ja myynti överföring, distribution och försäljning av electricitet transmission, distribution and sales of electricity	23,4	21,8
Lämmön jakelu ja myynti distribution och försäljning av värme distribution and sales of thermal energy	4,1	3,9
Sivutoiminnat sidoordnad verksamhet incidental occupation	5,3	5,6
Hallinto administration administration	4,6	3,9
	<u>93,9</u>	<u>88,2</u>

TULOT		
inkomster/income		
Sähkön myynti elförsäljning sales of electricity	94,6	86,0
Lämmön myynti värmeförsäljning sales of thermal energy	20,5	19,5
Sivutoiminnat sidoordnad verksamhet incidental occupation	5,9	6,1
Muut tulot ja sisäiset viennit övrige inkomster och interna överföringar incidental income and internal posts	2,4	1,2
	<u>123,4</u>	<u>112,8</u>

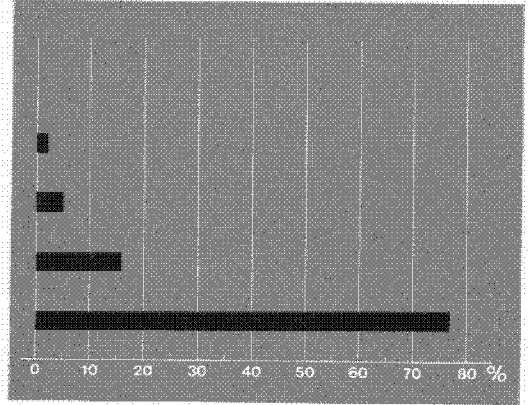
YLIJÄÄMÄ överskott/surplus	29,5	24,7
-------------------------------	------	------

INVESTOINNIT		
investeringar/investments		
Tuotantolaitokset produktionsinrättningar production plants	15,7	17,3
Sähköverkot ja -asemat elnät och elstationer electricity networks and substations	11,5	12,9
Lämpöverkot värmenät heat networks	4,3	5,7
Muut kiinteistöt övrige fastigheter other estates	1,5	2,2
Kuluttajalaitteet ja kalusto konsumentanläggningar och inventarier consumers' equipment and fixtures	,9	1,6
Ulkovaistus utomhusbelysning public lighting	2,3	1,6
	<u>37,2</u>	<u>41,3</u>

Tulojen ja menojen suhteellinen jakautuma
 proportionella fördelningen av inkomster och utgifter
 proportional distribution of income and expenditure

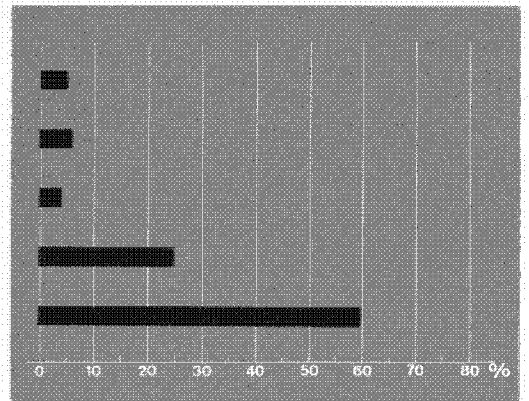
TULOT Inkomster/Income

- Muut tulot ja sisäiset viennit
Övriga inkomster och interna överföringar/Incidental income and internal posts
- Sivutoiminnat
Sidoordnad verksamhet/Incidental occupation
- Lämmön myynti
Värmeförsäljning/Sales of thermal energy
- Sähkön myynti
Effförsäljning/Sales of electricity

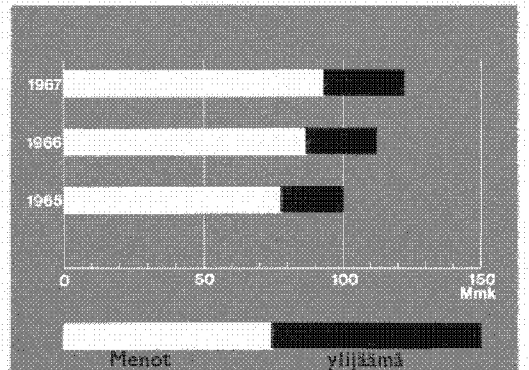

MENOT Utgifter/Expenditure

- Hallinto
Administration/Administration
- Sivutoiminnat
Sidoordnad verksamhet/Incidental occupation
- Lämmön jakelu ja myynti
Försäljning och distribution av värme/Sales and distribution of thermal energy
- Sähkön siirto, jakelu ja myynti
Överföring, distribution och försäljning av elektricitet/
Transmission, distribution and sales of electricity
- Energian hankinta
Energianskaffning/Purchase and generation of energy

YLIJÄÄMÄ Överskott/Surplus

Tulostase vuodelta 1967

Kulut	Luvut Mmk			
	1967	1966		
Varsinaiset kulut				
Palkat	23,46		20,47	
Henkilösivukulut	4,39		3,79	
Sähkön ja lämmön hankinta ja raaka-aineet	28,77		27,77	
Tarvikkeet	4,81		4,03	
Vieraat palvelukset	4,94		4,59	
Toimistokulut	1,41		1,01	
Käyttöomaisuuden poistot	17,88		16,08	
Käyttöomaisuuden korko	17,77		16,47	
Liittymisjohtojen poisto	4,23		5,48	
Konttokuranttivelan korko	0,66		1,22	
Luottotappiot	0,05	108,37	0,05	100,96
Tilivuoden ylijäämä		29,46		25,24
		137,83		126,20

Tuotot	Luvut Mmk			
	1967	1966		
Varsinaiset tuotot				
Sähkön myynti	94,55		86,03	
Ulkovalaistuksen hoito	3,32		2,80	
Lämmön myynti	20,51		19,54	
Tilaustyöt ja tarvikemyynti	2,22		2,86	
Kiinteistövuokrat	0,38		0,35	
Konevuokrat	0,01		0,02	
Liittymismaksut	4,26		5,48	
Sekalaiset tuotot	1,09	126,34	0,94	118,02
Sisäiset viennit				
Sähkön ja lämmön omakäyttö	0,46		1,00	
Uudisrakenteiden ja omien valmistei- den välilliset kustannukset sekä laskentaerot	11,03	11,49	7,18	8,18
		137,83		126,20

Omaisuuatase 31.12.1967

<u>Vastaavaa</u>	Luvut Mmk	
	1967	1966
Varsinainen omaisuus		
Rahoitusomaisuus		
Kassa	0,00	0,03
Shekkitili	0,03	0,00
Postisiirtotili	0,51	0,27
Tilisaamiset	12,97	13,11
Ennakot hankkijoille	2,28	2,25
	<u>15,79</u>	<u>15,66</u>
Vaihto-omaisuus		
Polttoaineet	22,06	18,46
Tarvikkeet ja tarveaineet	3,29	3,62
	<u>25,35</u>	<u>22,08</u>
Käyttöomaisuus		
1.1.	296,14	274,54
Lisäys	37,35	43,16
Vähennys	0,03	—
Poisto	22,12	21,56
	<u>311,34</u>	<u>296,14</u>
Siirtyvät erät		
Nostamattomat määrärahat		29,60
	25,10	
Ylimääräinen omaisuus		
Pankeihin talletetut takuumaksut		0,45
	0,48	
	<u>378,06</u>	<u>363,93</u>

Vastattavaa

	Luvut Mmk	
	1967	1966
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen		
Tilivelat	11,44	9,00
Kuluttajien takuumaksut	0,56	0,53
Kaupungin kassa, kontto- kuranttitili	0,16	3,42
	<u>12,16</u>	<u>12,95</u>
Pitkäaikainen		
Pääomavelka kaupungille	311,34	296,14
Siirtyvät erät		
Siirtyvät määrärahat	25,10	29,60
Tilivuoden ylijäämä	29,46	25,24
	<u>378,06</u>	<u>363,93</u>

Kaukolämmitys ja atomivoima

Energia on ihmiselle välttämätön perushyödyke. Riittävä energian saanti on ehdoton edellytys elintason nousulle, jopa sen säilyttämiselle, ja toisaalta elintason noustessa energian tarve jatkuvasti kasvaa. Nykyajan ihminen haluaa tyydyttää energian tarpeensa mahdollisimman taloudellisesti ja vaivattomasti. Tämä pyrkimys on johtanut erilaisten keskitettyjen energiahuoltojärjestelmien jatkuvasti lisääntyvään hyväksikäyttöön.

Meidän maamme kaupunkiolosuhteissa voidaan keskitetty energiahuolto yleensä edullisimmin hoitaa kahta energiamuotoa, sähköä ja kaukolämpöä, käyttäen. Sähkö on näistä kahdesta tuotantokustannuksiltaan kalliimpi, mutta monikäyttöisyytensä vuoksi myös arvokkaampi. Se voidaan helposti muuttaa miksi tahansa ihmisen käyttämäksi hyötyenergiaksi, kuten valoksi, lämmöksi ja mekaaniseksi työksi, ja on lisäksi ainoa energiamuoto, joka soveltuu käytettäväksi sellaisiin vaativiin tarkoituksiin kuin esim. äänen ja kuvan siirtoon. Kaukolämpö sen sijaan on energiamuoto, josta käytännössä saadaan vain yhtä hyötyenergiaa, lämpöä, ja sitäkin vain tiettyyn enimmäislämpötilaan saakka. Niinpä esim. yleisimmin käytetty vesikaukolämpö soveltuu käytettäväksi vain tavanomaisiin lämmitystarkoituksiin, eli rakennusten lämmittämiseen ja lämpimän käyttöveden valmistukseen, mutta on juuri näihin tarkoituksiin erittäin sojiva.

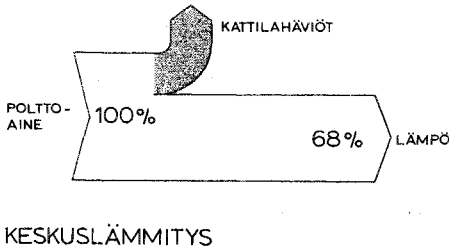
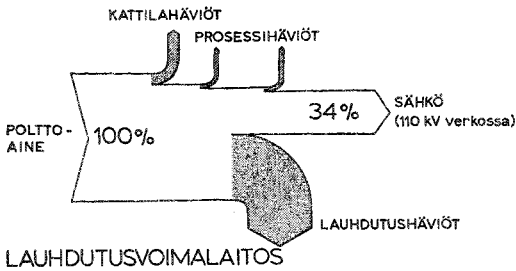
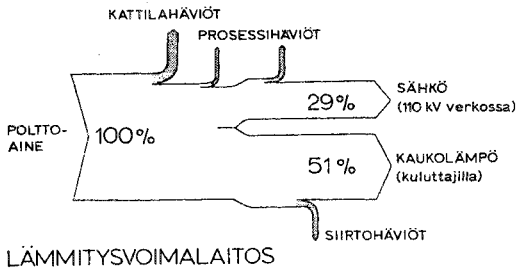
Sähkön ja kaukolämmön avulla on periaatteessa mahdollista tyydyttää pääosa kaupungin asukkaiden ja elinkeinoelämän energian tarpeesta. Loppuosan kokonaistarpeesta muodostavat moottoriajoneuvojen tarvitsema energia ja eräät muut pienemmät energiasuudet, jotka seuraavassa jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

Helsingissä arvioidaan lämmitysenergian kokonaistarpeen nykyisin olevan noin $4\frac{1}{2}$ kertaa niin suuri kuin sähköenergian kulutus. Tästä tarpeesta tyydytetään sähkölaitoksen kaukolämmöllä noin kolmannes, mikä merkitsee myös sitä, että kaukolämpönä toimitetaan jo noin $1\frac{1}{2}$ kertaa niin paljon energiaa kuin sähkönä. Sähköllä tyydytetään lämmitysenergian tarpeesta vasta noin 1 %.

Laskelmien mukaan näyttää taloudelliselta tyydyttää noin kolme neljäsosaa Helsingin lämmitysenergian tarpeesta kaukolämmityksen avulla. Kun tarve samalla koko ajan kasvaa, on kaupungissamme siis vielä jäljellä runsaasti työtä kaukolämmityksen laajentamisessa. Yksi neljäsosaa lämmitysenergian tarpeesta tarjoaa puolestaan riittävän suuren markkina-alueen sähkölämmityksen jatkuvalla lisäämiselle.

Keskitetyn energiahuollon eräänä ratkaisuna on viime aikoina usein mainittu täyssähköistys, jolla tarkoitetaan sitä, että myös lämmitysenergia toimitetaan kuluttajille sähköän avulla. Erityisesti atomivoimalaitoksista saatavan, polttoainekustannustensa osalta halvan sähköenergian on arveltu tekevän laajamittaisen täyssähköistyksen mahdolliseksi. Tällainen energiahuoltojärjestelmä saattaaakin tulevaisuudessa tietyissä erikoistapauksissa ja tietyin edellytyksin tarjota taloudellisesti hyväksyttävän ratkaisun. Kaupunkiolosuhteissa on kuitenkin kahta energiamuotoa, sähköä ja kaukolämpöä, käytävä järjestelmä yleensä taloudellisesti ylivoimainen. Tämä johtuu lähinnä kahdesta seikasta:

- Sähköä ja kaukolämpöä voidaan tuottaa samanaikaisesti ja erittäin taloudellisesti lämmitysvoimalaitoksissa ns. vastapaineprosessin avulla. Vaikka lämmitysvoimalaitoksissa käytetään fossiilisia polttoaineita, on tuotettu vastapainesähkö kokonaiskustannuksiltaan halvempaa tai enintään saman hintaista kuin monta kertaa suuremmista atomivoimalaitoksista saatava lauhdutussähkö. Myös vastapainelämpö on halvempaa kuin millään muulla tavanomaisella tavalla tuotettu lämpö.
- Lämmitysenergian kulustiheys ja siirrettävät energiamäärät ovat kaupungeissa yleensä sellaista luokkaa, että tulee selvästi halvemmaksi siirtää ja jaella tämä energiaosuus erikseen rakennettavan kaukolämpöverkon kuin nykyiseen verrattuna monta kertaa vahvemmaksi mitoitettavan sähköverkon välityksellä. Tämä pätee edellytyksellä, että kaukolämmön tuotantopisteen ja kulutusalueen välinen siirtoetäisyys pysyy siirrettävään energiamäärään nähden kohtuullisena.

Koska energiantarpeen kasvaessa myös tuontipolttoaineiden ja erityisesti nestemäisten polttoaineiden kulutus maassamme jatkuvasti kasvaa, on syytä lyhyesti tarkastella lämmitysvoimalaitosten ja kaukolämmitystoiminnan vaikutusta polttoaineiden kulutukseen.

Oheiset kuviot esittävät erään laskelman perusteella laadittuja lämmitysvoimalaitoksen, lauhdutusvoimalaitoksen ja talokohtaisen keskuslämmityksen energia-piirroksia. Piirrokset ilmaisevat voimalaitosten osalta 100 MW sähköteholuokkaa olevien koneistojen ja keskuslämmityksen osalta eri kokoisten ja erilaista polttoainetta käyttävien keskuslämmityskattiloiden keskimääräisen vuosihyötysuhteen. Niistä nähdään, että lämmitysvoimalaitoksessa saadaan polttoaineesta hyödyksi peräti 80%, josta runsas kolmannes on sähköä ja vajaat kaksi kolmannesta lämpöä. Sen sijaan lauhdutusvoimalaitoksessa saadaan polttoaineesta hyödyksi vain sähköä 34% ja keskuslämmityksessä vastavasti vain lämpöä 68%.

Jos ajatellaan lämmitysvoimalaitoksen tuottama sähkö kehitetyksi lauhdutusvoimalaitoksessa sekä sen tuottama ja kuluttajille siirretty lämpö kehitetyksi talokohtaisissa keskuslämmityskattiloissa, voidaan esitettyjen hyötysuhteiden perusteella helposti todeta, että lämmitysvoimalaitoksen avulla saavutetaan polttoaineen kulutuksessa noin 38% säästö selostettuun vaihtoehtoiseen energian tuotantotapaan verrattuna.

Säästö on tällöin laskettu pelkästään polttoaineiden energiasisällön perusteella. Kun vielä otetaan huomioon, että voimalaitoksissa voidaan käyttää huomattavasti halvempia polttoaineita kuin keskuslämmitys-

kattiloissa, päädytään siihen, että lämmitysvoimalalaitoksen avulla saavutetaan polttoainekustannuksissa peräti noin 60% suuruinen säästö. Koska tämä säästö kohdistuu pääosaltaan ulkomaan valuuttaan, on sillä erittäin huomattava kansantaloudellinen merkitys.

Edellä selostettujen säästöjen merkitystä voidaan havainnollistaa myös seuraavasti: Jokaista Helsinkiin hankittua, sähkötehoaan 100 MW suuruista vastapainekoneistoa kohti säästetään kaupungissamme vuosittain polttoaineita määrää, joka energiasisällöltään vastaa noin 100 000 tonnia raskasta polttoöljyä. Vastaava säästö polttoainekustannuksissa, kun otetaan huomioon säästyvien polttoaineiden laatu- ja hintajakautuma, on noin 14 Mmk/v.

Myös atomivoimalaitosten rakentamista maahamme on perusteltu valuuttamenojen säästöllä, koska niiden »polttoainekustannukset» ovat vain alle puolet vastaavien tavanomaisten lauhdutusvoimalaitosten polttoainekustannuksista. On kuitenkin huomattava, ettei atomivoimalaitosten tuottama sähkö voi vielä pitkään aikoihin saavuttaa merkittävää osuutta lämmitysenergian lähteenä. Sen sijaan lämmitysvoimalaitosten ja kaukolämmityksen avulla säästetään nimenomaan lämmitystarkoituksiin käytettäviä polttoaineita, joiden osuus polttoaineiden kokonaiskulutuksesta on kaikkein suurin. Voidaan arvioida, että 200 MW tehoisella tavanomaisella lämmitysvoimalaitoksella saadaan aikaan suunnilleen yhtä suuret polttoainekustannusten säästöt ulkomaan valuutassa mitattuna kuin 500 MW tehoisella, vain sähköä tuottavalla atomivoimalaitoksella.

Energialouden ja kansantalouden kannalta tuntuisi houkuttelevalta pyrkiä ratkaisuun, joka yhdistäisi atomivoiman ja kaukolämmityksen tarjoamat edut. Tällainen ratkaisu olisi atomikäyttöinen lämmitysvoimalaitos. Miksei näitä sitten ole tähän mennessä rakennettu enempää kuin yksi ainoa pienehkö kokeilu-luonteinen laitos Ruotsiin? Tähän ovat ilmeisesti vaikuttaneet atomiteknikan nuoruuden ohella lähinnä seuraavat syyt:

— Atomivoimalaitos on taloudellisesti kannattava vain, jos se voidaan rakentaa riittävän suureksi (sähköteho vähintään 300 MW) ja jos sille samalla voidaan taata täysi kuormitus suurimmaksi osaksi

vuotta. Kun lisäksi otetaan huomioon, että nykyisen tekniikan mukaisessa atomikäyttöisessä laitoksessa olisi kaukolämmön osuus hyödyksi saatavasta energiasta vielä suurempi kuin vastaava osuus tavanomaisissa lämmitysvoimalaitoksissa, muodostuu atomikäyttöisen laitoksen tuottaman kaukolämpöenergian määrä niin suureksi, että sen yhtäkkinen sijoittaminen kulutukseen edellyttää varsin laajan kaukolämmitysjärjestelmän olemassaoloa. Meidän maassamme olisi ilmeisesti vain Helsingin kaukolämmitysjärjestelmällä aikanaan edellytyksiä tällaisten energiamäärien vastaanottamiseen. Sen sijaan tavanomaisissa lämmitysvoimalaitoksissa saavutetaan jo pienilläkin koneyksiköillä hyvä taloudellisuus, ja ne voidaan näin ollen mitoittaa kaukolämpöverkon laajennussuunnitelmiin sopiviksi.

— Atomivoimalaitos on nykyisin vielä sijoitettava verraten kauas asutuskeskuksesta. Tällainen varovaisuus lienee katsottava enemmän psykologisista asennetekijöistä johtuvaksi kuin tosiasioihin perustuvien turvallisuusnäkökohtien vaatimaksi. Asia on kuitenkin toistaiseksi otettava huomioon eräänä realiteettina. Kaukolämmön siirtomatka atomilaitokselta kulutusalueelle muodostuu tällöin helposti niin pitkäksi, ettei siirto enää ole taloudellista.

Sähkölaitoksella on suoritettu myös vertailevia laskelmia siitä, olisiko taloudellisesti perusteltua korvata Suvilahden alueelle 1970-luvulla rakennettavaksi suunniteltu 2×100 MW tehoinen tavanomainen lämmitysvoimalaitos Vuosaaren alueelle sijoitettavalla atomikäyttöisellä lämmitysvoimalaitoksella. Laskelmat osoittivat, että edullisin atomivoimaan perustuva vaihtoehto, jossa voimalaitoksen sähköteho olisi 300 MW, tulisi vuosikustannuksiltaan tosin vain vähän kalliimmaksi kuin tavanomaisen 2×100 MW lämmitysvoimalaitoksen käsittävä vaihtoehto, mutta se vaatisi sen sijaan huomattavasti suuremmat investoinnit. Kun otetaan huomioon investointipääomien niukkuus sekä monet atomivoimavaihtoehtoon toistaiseksi liittyvät epävarmuustekijät, voidaan Suvilahden lämmitysvoimalaitoksen rakentamista pitää selvästi edullisempänä ratkaisuna. Sen sijaan on hyvin mahdollista, että se voimalaitos, joka sähkölaitoksen pitkän ajan suunnitelmien mukaan 1980-luvulla rakennetaan Vuosaaren, tulee olemaan atomikäyttöinen lämmitysvoimalaitos.

Sähkölaitoksen organisaatioperiaatteet

Periaatteiden tarkoitus

Yhteisön organisaatiolla eli yhteisön osien väliset ja ulkopuolelle suuntautuvat suhteet määrittävällä järjestelmällä on huomattava vaikutus yhteisön edellytyksiin saavuttaa sille asetetut päämäärät ja tavoitteet. Tämä vaikutus on sitä suurempi, mitä suuremmasta yhteisöstä on kysymys. Sähkölaitoksen kokoisessa yrityksessä organisaatioasiat muodostavat johdon erään varsin keskeisen ongelmakentän. Tämä käsittää muodollisen organisaation luomisen ohella eri osien välisten käyttäytymissääntöjen ylläpitoa ja alaisten valmentamista suoriutumaan vaativammista tehtävistä. Laitoksen sisäiset ja ulkoiset olosuhteet muuttuvat, tapahtuu teknillisistä kehitystä, työmarkkinain ja lainsäädännön muuttumista, sähkön kulutus lisääntyy, henkilökunta kasvaa ja uusiutuu. Tämän kaiken johdosta organisaatioasiat vaativat kaikilla organisaatioasioilla esimiesten jatkuvaa huomiota.

Maamme koululaitos ja elinkeinoelämä eivät ole liiemmin kiinnittäneet huomiota esimieskoulutukseen. Tämän ja edellä esitetyn huomioonottaen sähkölaitos on omalle esimieskunnalleen laatinut sähkölaitoksen organisaatioperiaatteet, jotka pyrkivät kiinnittämään esimiesten huomiota organisaation merkitykseen taloudellisen toiminnan edellytyksenä, antamaan kehittämisohjeita sekä vakiinnuttamaan käsitteitä ja menettelytapoja organisaatiota koskevien asioiden käsittelylle.

Johtavia periaatteita Julkaiseminen

Eräänä johtavana periaatteena on määrittää ja julkaista organisaation tehtävien, vastuun ja toimivallan jako kirjallisessa muodossa. Näin organisaation jäsenillä on kuva koko organisaatiosta ja omasta osuudestaan, mikä helpottaa yhteistoimintaa, työhön sijoittamista ja tehtäviin perehdyttämistä. Tehtävän kuvaukset esitetään asianomaisen tehtäväkentän yleisenä rajauksena eli tehtävän tarkoituksena sekä sitä täydentävänä esimerkinomaisena tehtäväluettelona. Näin pyritään estämään toiminnan kaavoittuminen ja kangistuminen, mikä on aina kirjallisesti vahvistetun järjestelmän vaarana.

Delegointi

Organisaatio voi olennaisesti lisätä työsaavutuksiaan, mikäli se pystyy tehokkaasti delegoimaan. Delegoinnin etuina voidaan mainita seuraavat:

- Toimintaa nopeutetaan, kun tehtävät eivät kasaannu organisaation yläpäähän.
- Johto voidaan vapauttaa rutiiniasioiden hoitamisesta varsinaiseen johtamiseen: alaisten toiminnan suunnitteluun, organisointiin, tavoitteiden asettamiseen, motivointiin, koordinointiin ja valvontaan.
- Alaiset harjaantuvat johtajiksi ja työtyytyvyys lisääntyy.

Delegointi ei ole kuitenkaan mikään ihmelääke, jota saisi ostaa valmiina pakkauksina. Delegoinnin toteuttaminen edellyttää esimiehiltä aktiivisuutta ja perehtymistä delegointitekniikkaan:

- tavoitteiden asettamiseen ja toimintaperiaatteiden määrittämiseen,
- vastuualueiden ja toimivallan määrittämiseen,
- alaisten motivointiin,
- valmiin työn vaatimiseen,
- koulutukseen ja valmennukseen,
- valvontamenetelmiin.

Delegoinnilla on myös eräitä rajoituksia. Esimies ei voi delegoida omista töistään esim.

- päämäärien ja tavoitteiden asettamista välittömille alaisille,
- välittömien alaisten toiminnan koordinointia tai

Sivuelimet

— oman toimintayksikön organisaation kehittämistä.

eli itse suorittamaansa johtamistyötä.

Sähkölaitoksen hallinnossa pyritään mahdollisimman pitkälle vietyyn toimivallan delegointiin edellä viitattujen rajoitusten puitteissa ja huolehtimalla samalla tarvittavien edellytysten luomisesta.

Kommunikointi

Organisaation muodostaminen merkitsee yhteisölle tavallaan hermo- ja verisuonijärjestelmän syntymistä. Verenkierron saa aikaan kommunikointi, tiedonvälitys. Niinpä sähkölaitoksen organisaatioperiaatteista lähes viidesosa käsittelee kommunikointia.

Kommunikointia suoritetaan organisaatiossa eri suuntiin. Kommunikointi tarkoitus ja sanoma ratkaisevat valittavat tiedot. Hallinnollinen kommunikointi, ts. käskyjen antaminen ja motivointi alaspäin ja ylemmän esimiehen päätöstä edellyttävien esitysten tekeminen ynnä tilinteko ylöspäin, suoritetaan virkatietä vahvistetun organisaation mukaisesti. Organisaatiokaavio on hallinnollisen kommunikoinnin tiekartta. Muissa kuin hallinnollisissa asioissa kommunikointi noudattaa melko vapaita muotoja. Pääsääntönä on, että yhteys otetaan henkilöön, jota kyseinen asia lähinnä koskee. Toisena pääsääntönä on yhteyden ottaminen lähinnä organisaatiossa samantasoiseen henkilöön.

Eräs organisaation muodostamisen keskeisiä kysymyksiä on asiantuntija- ja rutiinitöiden suorituskapasiteetin mahdollinen keskittäminen linjaorganisaatiota avustaville sivuelimille sekä sivuelinten ja linjajyksiköiden toiminnan tasapainottaminen. Sivuelimiä käyttämällä voidaan delegointia linjajyksiköissä lisätä, koska ylempi johto saa varmuuden, että ratkaisuja tehtäessä on käytettävissä riittävä asiantuntemus.

Lisänäkökohtia

Organisaatioperiaatteissa on esitetty myöskin organisaation tukena käytettävien toimi- ja neuvottelukuntien muodostamista ja toimintaa koskevia ohjeita. Organisaatioterminologia on koottu liitteenä olevaan kuusisivuiseen sanastoon. Käsitteitä on pyritty selventämään myös erilaisten kaavioiden avulla. Itse organisaatioperiaatteet kuuluvat osana organisaatiosäännösten järjestelmään, joka omana kansionaan kuuluu kukin esimiehen käsikirjastoon.

Organisaatioperiaatteet ovat olleet käytössä nykyisessä asussaan puolen toista vuoden ajan ja kokemukset niistä ovat olleet myönteisiä. Moni käytännön elämässä tähän asti ilmaissa leijunut kysymys on saanut vastauksen ja kukin voi entistä paremmin paneutua omiin tehtäviinsä. Onhan helpompaa pelata, kun pelisäännöt ovat saatavilla.

HAKEMISTO

	Sivu
Aikataulut, niiden laatiminen tietokoneella	49, 269
Aitaamisluvut, katumaan	74
Aitojen, suoja-, rakentaminen	239
Ajankäyttötutkimukset, liikennelaitoksen autojen	50
« toimistotöiden	45
Ajokilometrien määrät, liikennelaitoksen autojen ym.	267, 268, 273
Alkoholihuolto, ks. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto.	
Aloitetoiminta	48, 217, 285
Alukset, Helsingin satamaan saapuneet ja sieltä lähteneet	244
« kaupungin omistamat	248, 252, 274
Amerikan kiertue, kaupunginorkesterin, valmistelut sitä varten	177
Ammattiopintoja varten myönnetyt avustukset	119
Ammattioppilaitokset, niiden suunnittelu- ja rakennustyöt	220
« niitä koskevat järjestelytutkimukset	46
Aravalainat, kiinteistöviraston välittämät omakotilainat	7
Aravaosakkeiden myyntiä ja lunastusta koskevat asiat	26, 27
Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotukset	29
Asemakaavalain mukaisten katumaakorvausten periminen	13
Asemakaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	29
Asiamiehet, lastensuojelulautakunnan palkkaamat	128
Askartelupajat, nuorisotoimiston ylläpitämät	179, 183
Asuinhuoneistot, valmistuneet	22, 71, 72, 75
« vuokrien korotus ym.	18, 26
Asuintalot, liikenne- ja vesilaitoksen henkilökunnan	280, 281
Asukasmäärän, kaupungin vastaisen, tarkistaminen	29, 31
Asumistukea saaneet lapsiperheet, vanhuksat ja sokeat	18, 119
Asumusero- ja asumuserovittelut, lastensuojeluviraston hoitamatt	148
Asunnonjakotoimikunta	26
Asunnottomien alkoholistien huolto	116
Asuntojen osoittaminen kaupungin taloista	18, 26
Asuntorakennusmäärärahat ja -lainat	7, 20, 23, 25
Asuntotuotantokomitea, rakennus- ja tarkastustoiminta ym.	22, 72, 75
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston	20
ATK-toimintoja ym. koskevat tutkimukset	45
Atomivoimalaitosten rakentaminen, sähkölaitoksessa suoritettut tutkimukset	385—387
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	128, 141
Auraussopimukset, ajoratojen	234
Autokorjaamot, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	218, 277
Autoliikenne, liikennelaitoksen	267, 289
Automaatioasteen kehitys tietojenkäsittelykeskuksessa	309
Autovarikot, liikennelaitoksen	277
Avio- ja asumuseroasiat, lastenhuoltotoimiston antamat lausunnot	126
« « oikeusaputoimiston hoitamatt	159, 160
Avohuolto, huollossa olleet lapset	126
« kotikasvatusta tukeva, suojelukasvatustoimiston	135
Avunanto- ja pelastustyöt, palolaitoksen	83, 89, 90
Avustukset, ammattiopintoja varten myönnetyt	119
« hautaus-	1, 3, 206
« huoltoapua saaneiden määrä ja avuntarpeen syyt	101
« invalideille suoritettut lääkintähuolto-, koulutus- ym. avustukset	119
« kesävirkestystyötä varten	129
« lastensuojelujärjestöille myönnetyt	150
« raittiustyön tukemiseen	188
« tuberkuloosi- ja reumapotilaille maksetut toipilasrahat	119
« vapaaehtoisille palokunnille ym.	92

Bengtsärin leirialueen käyttö	182
Bentseenituotteiden valmistus ja myynti kaasulaitoksessa	352, 354
Betoninormien soveltaminen rakennusvalvonnassa	73
E	
Eines-keittoruokien käyttäminen kouluruokailussa	302
Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	159, 160
Elatusaputoimisto, lastensuojeluviraston	141
Elatusavun ennakon suorittaminen	141
Elatusvelvolliset, työlaitokseen määrätty	141
Elintarvikekeskus, henkilökunta, ruoan valmistus ja myynti	302
« sen ruokaloita koskevat järjestelytutkimukset	47
Elokuvan, ulkoilu- ja kuntoliikuntamahdollisuuksia esittävän, valmistaminen	194
Eläintarhaosasto, urheilu- ja ulkoiluviraston	203
Eläkkeet, leski- ja orpoeläkekassan myöntämät	68
« niiden laskenta tietojenkäsittelykeskuksessa	312
« palkkalautakunnan myöntämät	2
Energian kulutus ja tuotanto, vesilaitoksen	317
« sähkö- ja lämpö-, hankintaa ja myyntiä koskevat kysymykset	366—377
« « « « tarpeen tyydyttäminen tulevaisuudessa, atomivoima ym.	385—387
Ennusteet, väestömäärää, työpaikkoja ym. koskevat	31, 32
Eriytilapsilisät	147
Esikaupunkialueet, niiden yleiskaavan suunnittelu	32
Esittelylehtiset, kaupungin matkailupalvelua ym. varten painatetut	52
« urheilu- ja ulkoiluviraston julkaisemat	203
Esitykset, keskuspesulajaoston	305
« matkailuneuvottelukunnan	51
« metronsuunnittelutoimikunnan	36
« työtehoneuvottelukunnan	44
Eteläsatama, nosturien käyttötunnit	248
G	
Generaattorikaasun valmistus ja käyttö	347, 348, 354
Geoteknillinen toimisto, kiinteistöviraston	15
H	
Haaga-kerho, nuorisotyölautakunnan	181
Haasteet, tiedoksiannettavat, ulosottoviraston hoitamat	80
Haka-kerho, nuorisotyölautakunnan	181
Hakaniemen-Puotinharjun metro-osuuden suunnitelmat	38
Hakasalmen huviia, ks. Kaupunginmuseo.	
Hakkuut, metsäosaston suorittamat	10, 11, 12
Halkojen hankinta, luovutus ja myynti ym.	12, 294, 296
Hanasaaren voimalaitos	373
Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	54
Hankintatoimisto, hankintojen valmistelu ym.	54
« rakennusviraston	207, 213
Hautausavustukset	1, 3, 206
Heinolan sahan toiminta	294
Helsingin kaupungin maataloustyöntekijäin ammattiosasto, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
« kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestö, sen kanssa tehdyt työehtosopimukset	2
« Kunnallisvirkamiehet ja -toimihenkilöt -yhdistys, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
« maalaiskunnan osuudet puhdistamojen ja pumppaamojen käyttökustannuksista ...	229
Helsinki Suomen itsenäistyessä -valokuvausnäyttely	174
Henkikirjoitustietojen hyväksikäyttö tilastoinnissa	62
Henkilöllikenteen, julkisen, kehittämisohjelma	35
Hertto-kerho, nuorisotyölautakunnan	181
Herttoniemen kasvisvarasto, elintarvikekeskuksen	303
« vastaanottokoti	152, 156
Hiekoitushiekan varastointi	234
Hiidennesisuunnitelmaa koskevat asiat	316, 321
Hiihtokurssit, opastetut hiihtoretket, ladut	191, 192, 195
Hiilen käyttö kaasulaitoksessa	346
Hirvihaaran vanhaikoti	107
Hoitokustannukset, lastenkotien ym.	156
Hoitolaitoksia koskevat järjestelytutkimukset	46
Hoitomaksut, perhe- ja laitoshoitoon sijoitettujen lasten	128
Hoitopaikat, huoltotoimen ja lastenhuollon	103, 150

Holhousapuaasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	160
Huoltoavunsaajat ja avuntarpeen syyt	101
Huoltokassan toimintakertomus	66
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan	285
Huoltolautakunnan alaiset työtuvat	119
Huoltotoimen laitoksia ja toimistoja koskevat järjestelytutkimukset	46
« yleiskatsaus ja kustannukset	100, 120
Huoltotoimenpiteet, suojelukasvatusjaoston ja -toimiston suorittamat	135
Huoltovirasto	101
Huoneistot, kaupungin vuokralle antamat	18, 26
« talo-osaston hoidossa olleet	16
Huutokaupat, pakko-, ulosottoviraston toimeenpanemat	81
Hyvösen lastenkoti	152, 156
Hälytys- ja radiopuhelinlaitteet, palolaitoksen	86, 87
Häädetyt henkilöt, asuntojen jakaminen heille	26
Häädöt, ulosottoviraston toimeenpanemat	81
Höyryn käyttö, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan	300, 307
Höyryvoimalaitokset	366
Ikälisät, myönnetyt	2
Ilmalan uuden vesisäiliön rakennustyöt	321
Ilmoitukset, sanomalehti-, niiden kustannukset	56
Invalidihuolto	119
Irtolaishuolto	113
Iso-Huopalahden kaatopaikka	232
Jakeluvastotoiminta, hankintatoimiston	56
Jengityö, nuorisotoimiston suorittama	182
Johanneshovi, nuorisotoimiston jengityökeskus	182
Johdinautot, liikennelaitoksen	274
Johdosäännöt, uudet, teollisuuslaitosten ja lautakunnan	325, 343, 365
Juhannusaaton kokonpolttamistilaisuudet	202
Julkaisut, kaupunginkirjaston painattamat	165
« liikenneturvallisuutta Helsingissä koskeva	33
« matkailutoimiston painattamat	52
« raittiuslautakunnan toimesta jaetut	185, 186
« tilastotoimiston toimittamat	62
« urheilu- ja ulkoiluviraston toimittamat	194, 203
Julkisivu- ja tarkastustoimikunta, rakennustarkastusviraston	75
Juopumuspidätykset ja niistä suoritettu tutkimus	118, 185
Jälkivalvonta, alaikäisten henkilöiden ym. laitoksesta poistettujen	128
Järjestely- ja laskentatoimisto, kaasulaitoksen	49
Järjestelyosasto, liikennelaitoksen	49
Järjestelytoimisto, henkilökunta, suoritettut tutkimukset ym.	44—50
« rakennusviraston	48, 208, 214
« sairaalaviraston	48
« sähkölaitoksen	48
« vesilaitoksen	50
Jätkäsaaren laiturin rakennustyöt	251
Jätteiden kuljetus, puhtaanapito-osaston hoitama	232
Jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	299
Jäänmurtajat, kaupungin	247
Kaarelan nuorisokoti	152, 156
Kaasukojeiden määrä, asentaminen ym.	350, 355
Kaasulaitos, henkilökunta, teknillinen ja taloudellinen tulos ym.	341—349, 358—364
« sen hoitama pysäköintimittarien asennus, huolto ja rahastus	353
« « järjestely- ja laskentatoimiston suorittamat tutkimukset	49
Kaatopaikat, niiden hoito ym.	232
Kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset	13
Kadut ja tiet, niiden puhtaanapito	234
« « « « rakennus-, korjaus- ja päällystystyöt	225, 226, 252
Kahluualtaat, valmistuneet	241
Kahvilat, nuoriso-, niiden toiminta	181
Kalastusluvat, kalastuksen valvonta, kalavesien hoito ym.	201, 202
Kalatukkukeskus ja kalan tuonti Helsinkiin	300

Kallion nuorisokoti	152, 156
« osasto, rahatoimiston	123
« virastotalo, sen turvallisuusjärjestelyjä ja siivoustoimintaa koskevat tutkimukset ...	47
« « vanhusten askartelutuotteiden myynti siellä	120
Kalliosuojat, ks. Väestönsuojat.	
Kansakoulut, koulukuraattorin toiminta	136
« niiden suunnittelu-, rakennus- ja korjaustyöt	220
« « uusi ruokajärjestelmä ym.	46, 302
Kansipäällystä, kaupungin alusten, koskeva työehtosopimus	2
Kantakaupungin kaukolämmitysalue	378
Kantakaupunkia koskevat asemakaavasunnitelmat	29
Karhulinnan pesula, kotitalouslautakunnan alainen	162
Karjakaivon ulkoilualue	198, 199
Kartat, niiden valmistus ja myynti	14, 15
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat	13
Kassa- ja tilitoiminta, huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten	123
« « « satamalaitoksen	252
Kassa- ja tilitoimisto, rakennusviraston ja vesilaitoksen	207, 208, 325
Kasvattilapset	128
Kasvatusavut, myönnetyt	2
Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto, puisto-osaston	237
Katselmukset, kiinteistö- ja rakennustarkastusviraston suorittamat	6, 7, 70, 74
Katukorvausasiat, kiinteistöviraston hoitamat	13
Katumaan aitaamisluvat	74
Katurakennusosasto, rakennusviraston	223—230, 242
Katuvalaistus, sen kustannukset	226
Kauhalan ulkoilualue	198, 199
Kaukolämmitystoiminta, sähkölaitoksen	376, 385
Kaunissaaren ulkoilualue	198, 199, 200
Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminnasta saadut tulot	19
Kaupunginarkisto, toimintatilat, henkilökunta, tulot ja menot	57
Kaupunginkirjasto, henkilökunta, lainaustoiminta, menot ja tulot ym.	163—171
« sitä koskeva järjestelytutkimus	47
Kaupunginmuseo, henkilökunta, kokoelmat, tulot ja menot	172—176
Kaupunginorkesteri, viranhaltijat, konsertit ym.	177
Kaupunginpuutarha, ks. Puisto-osasto.	
Kaupunginteatterin valmistuminen ym.	16
Kaupunkikaasun valmistus ja käyttö	347, 348, 354
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston	12
Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava-, yleiskaava- ja liikennesuunnitteluosasto	28
« « henkilökunta, tulot ja menot	28, 29, 30, 32, 33
Kelkkamäet, niiden kunnostus ja hoito	237
Kemikaalien kulutus raakaveden puhdistuslaitoksissa	317, 333
Kenttämittauskalusto, kaupunkimittausosaston	13
Kerhotoiminta ja -keskukset, nuorisotyölautakunnan	179
« kaupunginkirjaston, kirjallisuus- ja musiikki-illat	168
« kotitalouslautakunnan järjestämä	162
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto	305
Keskustan liikennejärjestelyt	33
Keskustaselvitys, keskustan yleiskaavallinen selvitys ja suunnittelu	30, 31
Keskusvarasto, elintarvikekeskuksen	303
Kiinteistöhallinnon menot ja tulot	20
Kiinteistöjen puhtaanapito	232
Kiinteistöluettelo ym.	5, 47
Kiinteistöt, talo-osaston hallinnossa olevat, niiden korjaustyöt ym.	16, 18
Kiinteistövirasto, sen henkilökunta ja huoneistot	4, 8, 12, 15, 16, 20
Kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto	20
« geoteknillinen toimisto	15
« kansliaosasto	4
« kaupunkimittausosasto	12
« maatalousosasto	8
« metsäosasto	10
« omakotitoimisto ja siirtolapuutarhatoimisto	6, 7
« talo-osasto	16
« tonttiosasto	5
Kiinteistöyhtiöt, asuntorakennustoiminta	22, 26
Kilpailut, raittiuslautakunnan toimiston järjestämät	187, 188
Kirjanpitoraportointi, tietojenkäsittelykeskuksen suorittama	311

Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.	
« kaupunginorkesterin	178
« koulutustoimikunnan lainakirjasto	43
« käsi-, kaupunginarkiston	59
« tilastotoimiston	63
Kirjastoautotoiminta	165
Kirjavalintaperiaatteiden, kaupunginkirjaston, vahvistaminen	166
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston	169
Kivelän sairaala, tietojenkäsittelykeskuksen sille suorittamat tutkimusraportit	312
Kivihiihen hankinta ja käyttö ym.	346, 353
Kivimurskaamot, katurakennusosaston	230
Kivinokan ulkoilupuisto, kesämajat	200
Kodinhoitokurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	161
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen	118
Kodinperustamislainoja koskevat asiat	148
Kokoelmat, kaupunginmuseon	172
Koksin valmistus ja myynti	351, 354
Kolmisopimus, kuntien yhteistoimintaa raakaveden hankkimiseksi koskeva	322
Komiteat, huolto- ja lastensuojelualan kysymyksiä käsittelevät	101, 125
Kompasseja tarkistuttaneet alukset	248
Koneiden, toimisto-, hankinta ja huolto	55, 56
Konekirjoitus- ym. lisät, myönnetyt	3
Konekirjoituskokeet, informaatiotilaisuudet ym.	42, 48
Konepäällystöä, kaupungin alusten, koskevat työehtosopimukset	2
Koneteknillinen toimisto, rakennusviraston	222
Konevarikko, rakennusviraston	208, 218
Konsertit, kaupunginorkesterin	177
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	56, 218, 277
Korkeasaaren eläintarha	203
« liikenne	203, 269
Korvaukset annetusta huollosta	121, 150
« kodinhoitoavusta perityt	118
« rakennus- ja asemakaavalain mukaiset	6, 13
Koskelan sairaskotia koskevat asiat	105
« varikko, liikennelaitoksen	277, 280
Koskentuvan nuorisokoti	152, 156
Kotiapulaiset, nuoret, valvonnassa olleet	128
Kotimainen tavaraliikenne Helsingin sataman kautta	246
Kotitalouslautakunnan toimiston henkilökunta, toimipaikat ym.	161
Kouluhammashoitolaitosta koskeva tutkimus	46
Koulukuraattorin toiminta	136
Koulutus- ja kurssitoiminta, kotitalouslautakunnan järjestämä	161
« « « koulutustoimikunnan järjestämä	41
« « « liikennelaitoksen järjestämä	283
« « « nuorisotoimiston järjestämä	182
« « « palolaitoksen	85
« « « väestönsuojelutoimiston järjestämä	98
Kuljettajarahastus liikennelaitoksen linja-autoissa	49, 258, 274
Kulosaaren vanhainkoti	107
Kumpulan uimala, sen käyttö	196
Kunnanasiamiesten toiminta	64
Kuntainliitot, lastensuojelua ym. varten perustetut	150
Kuntien yhteistoiminta raakaveden hankkimiseksi	322
Kuntoliikunta, kunnon mittaaminen, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	189, 190
Kurssi- ja luentotoiminta, sähkölaitoksen	368
Kurssitoiminta, koulutustoimikunnan, palolaitoksen, kotitalouslautakunnan, nuorisotoimiston ja liikennelaitoksen	41, 85, 161, 182, 283
Kustaankartanon vanhainkotia koskevat asiat	106
Kustannus- ja kuukausipalkanlaskenta, tietojenkäsittelykeskuksen suorittama	310, 311
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon	172, 174
Kyläsaaren jätteenpolttolaitos	232
Käpylän kerhokeskus	180
« koulu- ja työkeskus	153, 157
« puurakennuskortteleita koskevat asiat	75, 174, 175
Käsityökurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	161
Kävely- ym. retket, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämät	191

Laboratoriot, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan	298, 306
Lahjoitukset, kaupunginmuseon saamat esineet	172
Lainakirjasto, koulutustoimikunnan toimiston	43
Lainat, asuntotarkoituksiin myönnetyt	7, 20, 23, 25
« huoltokassan myöntämät asunnonhankintaa varten	67
Lainaus toiminta, kaupunginkirjaston, sen tarkkailu ym.	163, 170, 312
« raittiuslautakunnan toimiston	185, 188
Lainavarasto, nuorisotoimistosta lainattavien välineiden	183
Laitoshoidot, huolto- ja lastensuojeluviraston huollettavien	103, 140
Laitoskirjastotoiminta, kaupunginkirjaston alainen	106, 107, 109, 110, 168
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät	256
Laiturihuolto, satamalaitoksen	249, 256
Laituriponttoonit, teräsbetoniset, venesatamien	201
Laiturit, satamalaitoksen, niiden pituus, rakennustyöt	243, 251
Lapsilisät ja niiden laskeminen tietojenkäsittelykeskuksessa	148, 312
Laskenta- ja järjestelytoimisto, kaasulaitoksen	49
Laskutukset, tietojenkäsittelykeskuksen puhtaanapito-osastolle sekä sähkö- ja kaasulaitokselle suorittamat	311
Lastenhuoltotoimisto	126—133
Lastenkirjastotoiminta, kaupunginkirjaston	167
Lastenkodit, toiminta, rakennukset ym.	152, 220
Lastensuojelu, lapsia ja nuoria koskevat tutkimukset	142
« yleiskatsaus, tulot ja menot, eräitä yhdistelmätietoja ym.	124, 149—157
Lastensuojelulaitokset ja -toimistot, niitä koskevat järjestelytutkimukset	46
« niiden hoitokustannukset	156
Lastensuojelurahastot	150
Lastensuojeluvirasto, henkilökunta, toimistot ym.	125—148
Lastentarhat, niiden uudisrakennus- ja saneeraustyöt	220
Lastenvalvojan luetteloissa olleet lapset	141
Lausunnot, anniskeluravintoloita ja väkijuomamyymälöitä koskevat	186
« järjestelytoimiston	47
« kaupunginarkiston	58
« kaupunkisuunnitteluviraston	28
« kiinteistöviraston	6
« lastensuojeluviraston antamat holhouslautakunnalle ym.	126
« matkailuneuvottelukunnan	51
« metronsuunnittelu-toimikunnan	36
« palolaitoksen palonehkäisyasioita koskevat	92
« rakennustarkastusviraston	75
Lautta-kerho, nuorisotyölautakunnan	181
Lauttaliikenne, liikennelaitoksen hoitama	269
Lauttasaaren sillan rakennustyöt	252
« ulkoilupuistot	198, 200
Leikkikentät, niiden rakennus- ja kunnostustyöt	238, 241
Leirien, avustusta saaneiden järjestöjen, tarkastus	194
Leirintäalueet, matkailijoita varten ylläpidetyt	202
Leiritoiminta, nuorisotoimiston järjestämä	180, 182
« urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	199, 202
Lemmilä, Vastaanottokoti	152, 156
Leski- ja orpoeläkekassa	68
Leskieläkkeet, myönnetyt	2, 68, 206
Lihantarkastamo, teurastamolaitoksen	297
Liikennelaitos, sen järjestelyosaston suorittamat tutkimukset	49
« « talous, kalusto, henkilökunta ym.	258—292
Liikennemaksut, satamien	255
Liikennemerkit, ajorata- ym. järjestelytyöt, katurakennusosaston suorittamat	226
Liikennesuunnitteluosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	32
Liikennetutkimus kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan alueella	31, 33
Liikenteen suunnittelu, kaupunkisuunnitteluviraston ja liikennelaitoksen	33, 269
Liinavaatteiden, kaupungin laitosten, pesua koskevat asiat	119, 306
Linja-autot, liikennelaitoksen	274, 276
Linjat, linja-autoliikenteen, niiden muutokset	268, 287
Lokkien ja varisten hävittäminen	203
Lomakesuunnittelu	48, 217
Lomakodit, äitien ja lasten oleskelun järjestäminen niissä	202
Lomamajat, yksityisten ja kaupungin ulkoilupuistoissa omistamat	200
Luistinradat	191, 195, 237
Lumenkaatopaikat	234
Luonnonsuojelutoiminta, kiinteistöviraston metsäosaston	11

Luonnonsuojelutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	203
Luontoisetuja koskevat asiat	3
Luukkaan ulkoilualue	198, 199, 200
Lämmittelysoijat, asunnottomille alkoholisteille järjestetyt	16
Lämmityssähkön myynti, lämmönkuluttajat ym., sähkölaitoksen	368, 376
Länsisatama, nosturien käyttötunnit	248
Lääkeaineiden väärinkäyttäjien huolto	115
Löytötavaratoimisto, liikennelaitoksen	286
Maankäyttötiedot, ns. alustavat, asukkaita ja työpaikkoja koskevat ennusteet	31
Maanmittaustoimitukset	13
Maaperätutkimukset, geoteknillisen toimiston suorittamat	15
« metroa varten suoritettut	38
Maatalousosasto, kiinteistöviraston	8
Maataloustyöntekijäin työehtosopimus	2
Maatilat, kaupungin, ja niistä vuokralle annetut pellot	8, 9, 10
Mainospaikat, niistä saadut tulot	18
Mainostaminen, julkisten liikennevälineiden	281
Maksut, rakennustyön valvonnasta perittävät	76
« venepaikkamaksujen korottaminen	201
Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä koskevat asiat	141, 159, 160
Malmi-kerho, nuorisotyölautakunnan	181
Malmin lastenkoti	153, 156
Marja- ja sieniretket, opastettut	192
Materiaalilaskenta, tietojenkäsittelykeskuksen suorittama	311
Matkailulinjan 3 T palvelun tehostaminen	281
Matkailutoimiston henkilökunta, julkaisut ym.	51
Matkat, tutkimus-, metronsuunnittelutoimikunnan jäsenten ym. suorittamat	37, 40
Matkustajalaskennan suorittaminen	49
Matkustajien määrät, liikennelaitoksen tekemät arviot	269—272
Maunu-kerho, nuorisotyölautakunnan	181
Merenkulku, ulkomainen	245
Merilinnustuksen valvonta	201
Merimies-Unionin, Suomen, kanssa tehty työehtosopimus	2
Meriveden käyttöä raakavetenä koskevat tutkimukset	322
Messuhalli, C-, sen urheilutilojen käyttö	196
Metronsuunnittelun kustannukset	40
Metronsuunnittelutoimikunta ja -toimisto	35
Metsäalueet ja metsätyöt	10—12
Metsäkummun hoitokoti	152, 156
Metsäosasto, kiinteistöviraston	10
Mikrofilmikokoelma, kaupunginkirjaston	165
Monistustyöt, hankintatoimiston hoitamatt	55
Moottoripyöräkurssit, nuorisotoimiston järjestämät	183
Munkkisaaren huippulämpökeskuksen suunnittelu	376
Museo, ks. Kaupunginmuseo.	
Museotoimikunta ja museo, liikennelaitoksen	286
Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin menot ym.	178
Musiikkiosasto, kaupunginkirjaston	165
Mustikkamaan ulkoilupuisto	198, 199
Mylly-kerho, nuorisotyölautakunnan	182
Myllypuron kaukolämmitysalue ja voimalaitos	373, 379
« vanhusten asuintalo	111
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntiluvista	19
Mäenlasku- ja pujottelupaikat, ohjaustoiminta niissä	190, 191
Mäkelän kerhokeskus	180
Naulakallion vastaanottokoti	152, 156
40 tunnin työviikkoon siirtymistä koskevat tutkimukset	45
Neuvonta- ja lainaustoiminta, kotitalouslautakunnan	162
Neuvontatoimisto, nuorison	183
Nokipalot	92
Nosturit, satamalaitoksen, niistä saadut tulot	244, 248, 256
Nukarin lastenkoti	153, 157
Nuohous	92
Nuorisokahvilatoiminta	181
Nuorisokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	152

Nuorison neuvonta ja opastus	183
Nuorisoriollisuus, suojelukasvatustoimiston käsittelemät tapaukset	134, 136
Nuorisotoimiston henkilökunta, kurssit ym.	179—184
Nuukсионpään ulkoilualue	198, 199, 200
Näyttely, sähkölaitoksen järjestämä	368
Näyttelyt, kaupunginmuseon järjestämät	174
Ohjaustoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	189—195
Oikeusapu, lastensuojeluviranomaisten antama	141
Oikeusapulautakunta ja -toimisto	158
Omakotitoimisto, kiinteistöviraston	6
Opintomatkat, virkavapauden myöntäminen niitä varten	2
Oppilaskoti Toivola, ks. Toivola, Oppilaskoti.	
Orkesterin, kaupungin-, viranhaltijat, konsertit ym.	177
Otsu, jäänmurtaja	247
Ottolapset	126
Outamon vastaanottokoti	152, 156
Painatus- ja sidontatyöt, hankintatoimiston hoitamat	55
Pakasteruoaan käyttäminen kouluruokailussa	302
Palkanlaskenta, tietojenkäsittelykeskuksen suorittama	310
Palkkalautakunnan toimisto, sen henkilökunta ym.	1
Paloasemat ja niiden kalusto	86
Paloilmoituslaitteet ja viestivälineet, hälytykset	87, 88
Palokaiivot ja -altaat, niiden kunnossapitokustannukset	230
Palokunnat, vapaaehtoiset	96
Palolaitos, henkilökunta, kalusto, menot ja tulot ym.	83
« sitä koskevat järjestelytutkimukset	47
Paloluokitussääntöjen valvominen rakennustoiminnassa	72
Palomuseo, kaupunginmuseon Haagan paloasemalle järjestämä	173
Palonehkäisyosaston kiinteistökortisto	92
Palontorjuntatoiminta, liikennelaitoksen	283
Palotarkastusten suorittaminen, palopostit ym.	83, 87, 92
Palovartioasemat ja palovahingot	86, 90
Patikkaretket ja vaellukset, ulkoilupäivät ym.	191, 192
PAVI-huoltotoimisto, kerhotoiminta ym.	116
Perhehoito, lasten hoitomaksut, asiamiehet ym.	128
Perhekoti, turvattomien lasten hoitolaitos	152
Perhelisien myöntäminen	146
Perheneuvonta, lastenhuoltotoimiston suorittama	128
Pesula, keskus-	305
Pesulatoiminta, kotitalouslautakunnan	162
Pesulauttojen huolto ja korjaus	252
Pihlajasaaren ulkoilupuisto	198, 199, 200
Pikaluiistelun ohjaustoiminta	191
Pirkkolän urheilupuiston voimailusalin käyttö	196
Pirttimäen ulkoilualue	198, 199, 200
Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos	317, 321, 326—333
Pohjavesilaitokset, vesilaitoksen	319, 331
Poikkeuslupahakemukset, rakennuslain mukaiset	72, 73
Poliklinikka, liikennelaitoksen henkilökunnan	286
Polkupyöräergometrin käyttö kunnan testauksessa	190
Puhdistamot ja pumppaamot, Helsingin maalaiskunnan osuus eräistä käyttökustannuksista ...	229
« « « jäteveden	228
Puhdistuslaitokset, vesilaitoksen	319, 321
Puhelimia koskevat asiat	55
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston	231—235, 242
Puisto-osasto, rakennusviraston	236—241, 242
Puistot, rakenteilla olleet ja valmistuneet	238, 241
Pujottelukurssit	190, 191
Putkiverkosto, kaasulaitoksen	357
Puutavara- ja polttoaineosasto ja -toimisto	293
Puutavaran hankinta, valmistus ja myynti	11, 12, 293
« sahatun, hankinnat rakennusvirastossa	213
« vienti satamasta	246
Pysäköintimittarit	33, 353
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	114

Päijännesuunnitelma, vedenhankinnan kaukosuunnittelu	322
Päivähoito-osastot, Koskelan sairaskodin ja Riistavuoren vanhaikodin	105, 109
Päivähuollot, vajaamielisten	153
Päivölään lastenkoti	153, 156
Pääkirjasto, kaupunginkirjaston, huoneisto- ym. korjaukset	165
Päällystystyöt, katujen, teiden ja kenttien	225, 252
Raakaveden saantia ja laatua koskevat tutkimukset ym.	316, 318, 326—330
Radiopuhelimet, niiden käyttö liikennelaitoksen linja-autoissa	49, 258, 274
« palolaitoksen käytössä olevat	86, 87
Rahatoimistoa koskevat järjestelytutkimukset	46
Rahoitus, asuntotuotantotoiminnan	24
Raitioliikenne, liikennelaitoksen	268, 274, 287, 289
Raittiuslautakunnan toimisto, huonetilat ym.	185
Rakennukset, asuntotuotantokomitean rakennuttamat	22
« ja huoneistot, talo-osaston hoidossa olleet	16
« kaupungin omistukseen siirtyneet	5
« maatalousosaston hoidossa olleet	9
« talorakennusosaston toimesta suunnitellut ja rakennetut	220, 242
« valmistuneet, niiden katselmukset	70—72, 74
Rakennuslain mukaiset kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset	6, 13
« mukaisten katualuekorvausten periminen	13
Rakennusluvat, myönnetyt ym.	70, 72, 74
Rakennusohjelmat, asuntotuotantokomitean	23
Rakennustarkastusviraston henkilökunta, toiminta, tulot ja menot	70
Rakennustoiminta, liikennelaitoksen	280
Rakennusvalvontamaksut	76
Rakennusvirasto ja sen eri osastot	205—242
Rakentamista koskevat ohjeet ja määräykset	72, 76
Rangaistus päätökset ja -määräykset, nuoria rikoksentehtäjiä koskevat	134, 136
Rankkuritoiminta, puhtaanapito-osaston hoitama	234
Rannikkoliikenne	245
Ranskan kirjallisuuden kerho kaupunginkirjastossa	168
Rastilan ulkoilualue, lomamajat	198, 199, 200
Rata- ja johdinverkoston, liikennelaitoksen, kunnossapito- ja järjestelytyöt	278
Ratatyöt, satamarakennusosaston suorittamat	251
Reikäkorttikoneosasto, tilasto- ja rahatoimiston	61, 62, 308
Retkeily, urheilu- ja ulkoiluviraston toimesta järjestetty	191
Retkeilyvälineiden ym. lainaustoiminta, nuorisotoimiston	183
Reumapotilaiden toipilasraha	119
Riihenkulman lastenkoti	152, 156
Riistanhoito ulkoilualueilla	203
Riistavuoren vanhaikoti	109
Roihuvuoren vanhaikoti laitoksineen	107
Runkosuunnittelu, tieliikenneverkon	32
Ruokalat, elintarvikekeskuksen ylläpitämät	304
Ruokatehdas, elintarvikekeskuksen	302
Ruskeasuon urheiluhalli, sen käyttö	196
» varikko, liikennelaitoksen	277
Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston	294
Sairaalat, niiden liinavaatteiden pesu ja huolto	306
« rakennusten muutos- ja peruskorjaustyöt	220
« niissä hoidetut huoltoapua saaneet henkilöt	104, 131
« niitä koskevat järjestelytutkimukset	46, 48
Sairaanhoitotilasto, sen kehittäminen	62
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen	83, 89
Sairauslomien myöntäminen	2
Sairaussijaisuusmäärärahat	3
Sairausvakuutusasiat	2
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamat	80, 81
Salmen ulkoilualue	198, 199, 200
Salmisaaren voimalaitos	373
Sammakkomiesten, palolaitoksen, sukellustoiminta ym.	89
Sammutusosasto ja -kalusto, palolaitoksen	84, 86
Sanomalehtien ym. tilaus- ja ilmoitusmaksut	56
Satamajäänmurtajain väen työehtosopimus	2

Satamalaitos, henkilökunta, menot ja tulot ym.	243—257
« sen taloutta koskevat järjestelytutkimukset	47
Satamaliikenne	244
Satamamaksut	256
Satamarakennustoiminta	251
Satamasaaren ulkoilupuisto	198, 200
Seurasaaren ulkoilupuisto	198, 199
Siirtolapuutarhatoimisto, kiinteistöviraston	7
Siivoustöiden järjestely kaupungin virastoissa	18
Sijaishuolto, huollossa olleet sekä uudet huoltoon tulleet lapset	126, 138
« sijoitetut lapset, hoitopäivät	135, 139
Sillat, katu-	227
Siltavuoren nuorisokoti	152, 156
Silvolan tekoallas	316, 318, 326—330
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin	177
Sisäharjoitustilat, voimistelua ja pallopelejä varten varatut	196
Sivukirjastot, kaupunginkirjaston, uudet toimitilat ym.	165, 170
Sofianlehdon vastaanottokoti	152, 156
Sokeat, asumistuen maksaminen heille	119
Solakallion Erityiskoulu	153
Sorakuopat, kaupungin	11
Sosiaalilääkäriin, huoltoviraston, toiminta	118
« lastensuojeluviraston, toimisto	142
Sotaorpojen työhuoltomenot	119
Sotilasavustusten maksaminen	119
Stadionin harjoitussalit, niiden käyttö	196
« retkeilymajat	202
Suojelukasvatustoimisto	133—136
Suojeluvonnassa olleet lapset	130
Suomen Konepäällystöliitto, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
« Laivanpäällystöliitto, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
« Merimies-Unioni, sen kanssa tehty työehtosopimus	2
« Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin väestönsuojelukoulutustoiminta	98
Suomenlinnan palontorjunnan järjestäminen	83
Suunnituskilpailuradat, ohjaustoiminta niillä	192
Suursuon vanhainkoti	110
Suvilahden voimalaitos	373
Syväjädyttämö, teurastamolaitoksen	299
Sähköasemat, siirto- ja jakeluverkot, sähkölaitoksen	374
Sähkölaitos, kiinteistöt, taloudellinen tulos	365, 374, 380—384
Sähkölaitos, sen järjestelytoimiston tutkimukset ym.	48
« tietojenkäsittelykeskuksen laimat tarkkailuraportit	313
« uusi johtosääntö, organisaatioperiaatteet	365, 388
Sähkön hankinta, myynti, kuluttajat ym.	366—372
« kulutus, Heinolan sahan sekä teurastamo- ja vesilaitoksen	295, 300, 317
Säveltäjälaboratoriot, kaupunginorkesterin järjestämät	177
Sörnäisten satama, nosturien käyttötunnit	248
Taimiston, kaupunginpuutarhan, kasvien istutus, osto ja myynti	237
Taitoluisteluneuvonta ja -paikat	191
Taivallahden nuorisokoti	152, 156
Taksa, rakennusvalvontataksan uusiminen	76
Talo-osasto, kiinteistöviraston	16
Talorakennusosasto, rakennusviraston	219—223, 242
Talouskurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	161
Tantsut, ulkoilutilaisuuksina järjestetyt	192
Tapaturmat, kaupungin töissä sattuneet	47, 189, 206, 216, 284, 295
« tulipalojen sammutustyössä sattuneet	84
Tariffi, kaasunmyyntitariffit	350
Tarkastukset, alue- ja tonttikohtaiset, rakennustarkastusviraston suorittamat	74
Tavaraliikenne satamassa	244
Tavaratoimitukset ja -hankinnat, hankintatoimiston ja rakennusviraston	54, 213
Telttailualueet, niiden käyttö	199
Tenniskurssit	193
Teollisuuslaitosten ja lautakunnan uudet johtosäännöt	325, 343, 365, 388
Tervalammen työlaitos	112
Tervan, kivihili-, valmistus ja myynti kaasulaitoksessa	353, 354
Terveystarkastukset, liikennelaitoksen henkilökunnan	286

Testauksen, psykologisen, käyttäminen henkilökunnan valinnassa	42
Testaus, kunnon, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	190
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet, menot ym.	297—301
Tiedotus- ja sosiaalitoiminta, liikennelaitoksen	281
« julkaisu- ja suhdetoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston	194, 203
Tiedotuslehti, järjestelytoimiston toimittama	47
Tielaboratorion, rakennusviraston, toiminta	227
Tiet ja kadut, niiden rakennus-, korjaus- ja päällystystyöt, puhtaanapito ym.	225, 226, 234
« « « tieliikenneverkon runkosuunnittelu	32
« kaupungin sisääntuloväylien ym. alueiden siisteyttä koskeva tutkimus	75
Tieto- ym. koneet, tietojenkäsittelykeskuksen	309
Tietojenkäsittelykeskus, henkilökunta, tehtävät, tulot ja menot	308—314
Tilastoneuvottelukunnan kokoukset, esitykset ja lausunnot	61
Tilastot, niiden laatiminen tilastotoimistossa ja tietojenkäsittelykeskuksessa	62, 313
Tilastotoimisto, sen julkaisutoiminta ym.	61
Tilausmaksut, sanoma- ja aikakauslehtien	56
Toimihenkilöiden työehtosopimus	2
Toimistokoneiden hankinta ja huolto	55, 56
Toimistokoulu, Helsingin kaupungin	42
Toipilasrahan maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille	119
Toivola, Oppilaskoti	152, 156
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan varaamat, ostamat, myymät, vaihtamat ja vuokraamat	5, 6, 9, 10
« « « sekä rakennukset, niiden katselmuksat	6, 74
Tonttiosasto, kiinteistöviraston, sen päällikön päätösluettelo	5, 6
Toripaikoista saadut tulot	19
Torpan vanhainkoti	107
Toukolan hoitokoti	117
Tuberkuloosipotilaat, toipilasrahan maksaminen heille	119
Tukkien hankinta ja hinnat	293
Tukkumyyntihallin ja jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	299
Tule mukaan -lyhytelokuva, urheilu- ja ulkoiluviraston valmistama	194
Tulipalot	83, 88, 90, 94
Tuntipalkanlaskenta, tietojenkäsittelykeskuksen suorittama	310
Tuntipalkkaisten työntekijäin työehtosopimus	2
Tuomarinkylän museo, esineiden hankinnat, käynnit museossa ym.	174, 175
Tuonti Helsingin sataman kautta	246
Tuotantokomitea, liikennelaitoksen	285
Turso, satamajäänmurtaja	248
Tutkimukset ja selvitykset, rakennusviraston järjestelytoimiston suorittamat	214
« järjestelytoimiston suorittamat	45
« kaupunkisuunnitteluviraston suorittamat	29, 31, 33
« tilastotoimiston suorittamat	62
« venekantaa ja -ulkoiluharrastusta sekä ulkoilualueiden käyttöä koskevat	203
Tutkimus, ns. puu-Käpylää koskeva	175
Tutkinta-asema, lastensuojeluviraston	152, 156
Tutustumismatkat, metronsuunnittelutoimikunnan jäsenten ym.	37, 40
Tuulaakimaksut	255
Tyynelä, Päivähuoltola	153, 157
Työehtosopimukset ja niitä koskevat neuvottelut	2
Työlaitos, Tervalammen	112
Työlaivasto ja -kalusto	252
Työllisyystyöt, rakennusviraston ja satamalaitoksen järjestämät	230, 239, 252
Työlomat, palkkaetujen myöntäminen niiden ajalta	2
Työntekijät, heitä koskevat työehtosopimukset	2
Työpaikkaselvitykset, yleiskaavaosaston suorittamat	30
Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset	44
Työturvallisuustoiminta	47, 215, 284
Työtuvat, huoltolautakunnan alaiset	119
Töölön nuorisokoti	152, 156
« varikko, liikennelaitoksen	277
Uimakoulut ja uimalat	192
Ulkoilmajuhlat, -konsertit ym. tilaisuudet	192, 202
Ulkoilualueet, -puistot, -majat ja saunat	198, 200
Ulkoilutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä	191
Ulkomainen merenkulku, tavara- ja matkustajaliikenne	245, 246, 247
Ulosottovirasto, henkilökunta, toiminta ym.	77

Urakkaneuvottelukunta, sen kokoonpano, tehtävät ym.	3
Urheilu- ja palloilukentät, luistinradat, uimalat ym.	195
« « ulkoiluvirasto, henkilökunta, eri toimistot ym.	189—204
Urheilukilpailut, kenttien käyttö niihin	196, 197
Urheilulaitosten rakentamiskustannukset	230
Urheilulaitteiden ja -kenttien rakennus- ja korjaustyöt	198
Urheilupuistot, niiden rakennusten suunnittelu- ja rakennustyöt	220
Uskotun miehen tehtävät, oikeusaputoimiston hoitamat	160
Usvatien nuorisokoti	152, 156
Uutelan ulkoilualue	198, 199
Vaatekorjaamo, keskuspesulan	306
Vaihtoyökeskus	153
Vajaamielishuolto ja -laitokset	126, 130—133, 153
Vajaamielisneuvola, lastensuojeluviraston	131
Vajaamielisten Tuki -yhdistys, hoitopaikat ym.	150, 151
Valintakoetointa, psykologinen	42
Vallilan kerhokeskus	181
« sivukirjaston huoneisto- ym. korjaukset	165
« varikko, liikennelaitoksen	277, 286
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon	174
Vanhainkodit ja vanhusten asuntolat	103—111
« laitostyöskirjastoiminta niissä	168
« niiden linna- ja huolto	306
« « rakennusten uudisrakennus- ja saneeraustyöt	220
Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos	317, 321, 326—333
Vanhusten askarrutustoiminta, huoltoviraston järjestämä	106, 107, 109, 111, 120
« askartelutuotteiden myynti Kallion virastotalossa	120
« asuintalot, huoltolautakunnan alaiset	103, 110, 111
« asumistuen maksaminen	119
« päivähoito-osastot	105, 110
Vantaala, Päivähuoltola	153, 157
Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne, säännöstely	315, 316
Vapaavarasto, sen alueen laajentaminen, tavaramäärät ym.	250, 256
Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevat asiat, ulosottoviraston hoitamat	80
Varapalokunnat	96
Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen	249
Varastorakennusten, satamalaitoksen, rakennustyöt	243, 252
Varastot, hankintatoimiston toimistotarvikkeiden ym.	56
« liikennelaitoksen	265
« vesilaitoksen raaka-aineiden ja tarvikkeiden	322
Varastotilojen, elintarvikkekeskuksen, vuokralleanto	304
« satamalaitoksen, vuokrauksesta saadut tulot	256
Varikot, liikennelaitoksen, huolto- ja korjaustoiminta niissä	277
Varis—Pitkäsaaren ja Varsasaaren ulkoilupuistot	198, 200
Vartiokylän varikko, liikennelaitoksen	277
Vastaanottokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	152
Veden kulutus ja jakelu, vesijohtoverkon rakentaminen ym.	319, 320, 334
« « teurastamolaitoksen	300
« ruoka- ja talous-, kuljetus esikaupunkeihin	234
« vesijohto-, laatua koskevat tutkimukset	318, 326—331
Vedenhankintalähteitä ja -suunnitelmia koskevat tutkimukset	315, 318
Vedenpuhdistusmenetelmien kehittäminen	318
Venepaikat ja -satamat, urheilu- ja ulkoiluviraston hoidossa olleet	200
Verkkokäskeyjärjestelmän hankkiminen Pitäjänmäen sähköasemalle	374
Verojen ym. maksujen pakkoperintä	79
Veronhuojennushakemukset, asuinrakennusten, niistä annetut lausunnot	74
Verovirasto, kunnanasiamiesten toiminta	64
Vesijohto- ja viemäritöiden tarkastustoiminta, vesilaitoksen	320
Vesijohtojen asentaminen puistoihin	238
Vesijohtoveden laaduntarkkailu	317, 318, 326—333
« myynti naapurikunnille	320
Vesijohtoverkon rakentaminen	319
Vesilaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym.	315, 323—325, 336—340
« sitä koskevat järjestelytutkimukset	47, 50
« uusi johtosääntö	315, 325
Vesimittarit ym., vesilaitoksen	320

Vesipostit satamassa	248
« yleiset, niiden kustannukset ja kesävesijohdot	226, 320
Viemärien korjaus, kunnossapito ja rakentaminen	228, 252
« rakentamiskorvausten periminen	13
Vienti Helsingin sataman kautta	246
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa	167
« « « kaupunginmuseossa	175
« « « kaupunkisuunnitteluvirastossa	28
« « « nuorisotoimistossa	184
« « « tilastotoimistossa	61
Vihannestukkeskuksen neuvottelukunnan kokoonpano	300
Viher- ja vapaa-alueita koskeva tutkimus	31
Viheralueet, niiden hoito	11
Viikinmäen sähköasema, tontin varaaminen sille	374
Viikonloppu- ja lomamajat, ks. Lomamajat.	
Viranhaltijat, heille myönnetty eläkkeet, ikälisät ja hautausavustukset	2, 3
« heitä koskevat palvelusaika-anomukset, sairausvakuutus- ja luontoisetuasiat ...2,	3
Viransijaisuusmäärärahat	3
Virastot ja laitokset, niiden arkistohoidon valvonta	58
« « « « rationalisoiemselimet	48
« « « « siivoustöiden järjestely	18
« « « « vuosikertomusten laatimistavan uusiminen	61
« « « « väestönsuojelusuunnitelmat	98
« « « tietojenkäsittelykeskuksen niille suorittamat palvelutehtävät	310
« « « tilastotoimiston niille laatimat tilastot	62
Virkakortisto, siihen lisätyt ja siitä poistetut virat	3
Virkasuhdeasioita koskevat valmistelutyöt ja neuvottelut	1, 2
Virkavapaudet, niiden myöntäminen viranhaltijoille	1
Voimalaitokset, kaupungin	373
Vuokraoikeuksia, tonttien ja alueiden, koskevat asiat	5, 6, 7, 9
Vuokrat, niiden maksun käsittely tietokoneella	312
Vuokratulot, satamalaitoksen perimät	256
Vuokrien, eräiden kaupungin vuokralle antamien huoneistojen, periminen ja korottaminen ...	18
Vuorilahden kesäkodin, nuorisotoimiston hallinnossa olevan, käyttö	182
Vuosaaren kaatopaikka	232
« sivukirjasto	165
Vuosikertomusten, virastojen ja laitosten, laatimistavan uusiminen	61
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston	146
Väestöennuste liikennetutkimuksia varten	30
Väestöennusteiden tarkistaminen	61
Väestölaskenta, valmistelut v:n 1970 väestölaskentaa varten	62
Väestönsuojat, yleiset ja yksityiset	99
Väestönsuojelumateriaalin hankinnat	98
Väestönsuojelumerkki	99
Väestönsuojelun toimeenpanoa koskevat toimintaohjeet	97
Väestönsuojelutoiminta, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	215, 284
Väestönsuojelutoimiston toiminta	97
Väestönsuojeluyhdistyksen, Helsingin, koulutustoiminta ym.	98
Väylien ruoppaus	251
Yhteis- ja erikoishankinnat, hankintatoimiston hoitamat	54, 55
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen, sen käyttö, vuokrat	249, 256
Yleiskaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston	30
Yleisösaunat, ulkoilualueilla olevat	200
Ylläpitotehtäviä koskevat tutkimukset	45
Yrjönkadun uimahalli, sen käyttö	197
Äitiysavustukset, lastensuojeluviraston jakamat	146
Äänilevyt, kaupunginkirjaston musiikkiosaston	165

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A V).

A. Helsingin kaupungin tilasto.

- I **Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi. Edellinen osa (vuosikertomukset).
53. 1968.
Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus).
48—50. 1963—1965.

- II—III **Ulkomaankauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
28. 1967.

- V **Kaupungin tilinpäätös.** Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen tiivistelmä.
53. 1968.

- VI **Opetuslaitokset.** Suomen- ja ruotsinkielinen; otsikot, taulukot ja tiivistelmät myös englanniksi.
35. 1967.

- VII **Erikoistutkimukset.** 5. Otantaväestölaskenta Helsingissä v. 1965. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset yhteenvedot.

- B. **Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot ja sisällysluettelo myös englanniksi.
57. 1968.

- C. **Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen.
80. 1967 (V:n 1964 I osa ei ole vielä ilmestynyt).

- D. **Helsingin kaupungin virastot ja laitokset.** Suomenkielinen.
3. 1967.

- E. **Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.
41. 1969.

- F. **Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Irtolehtijärjestelmä.

- G. **Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.
46. 1968.

- H. **Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos. Irtolehtijärjestelmä.

- I. **Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset tiivistelmät.
20. 1969, 1—10.
-

